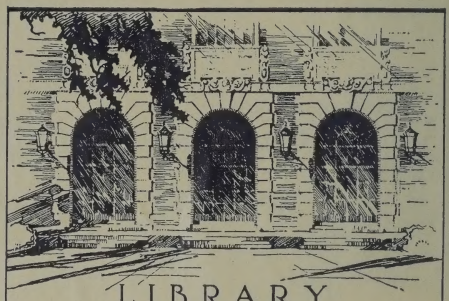

LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY
OF ILLINOIS

331.05
NAA
v.12

TIJDSCHRIFT VAN DEN NEDERLANDSCHEN WERKLOOSHEIDS-RAAD.

REDACTIE: ANTH. FOLMER EN Mr. J. GERRITSZ.

JAARGANG 12. 1929.

:: BUREAU: KLOVENIERSBURGWAL 70, AMSTERDAM. ::
TELEFOON 48885.

331.05
NAA
v.12

INHOUD.

Arbeidsbemiddeling.

		Blz.
1.	De Arbeidsmarkt in Ned.-Indië, door Meyer de Vries	11
2.	Vergelijking van de resultaten der werkzaamheden van de arbeidsbeurzen en correspondentschappen over 1927 en 1928	58
3.	Het ontwerp Arbeidsbemiddelingswet, door Mr. Dr. A. A. van Rhijn	61
4.	De Maastrichtsche Arbeidsbeurs gedurende haar 25-jarig bestaan, door H. J. Perry	79
5.	Betrekkingengids voor Nederland, door J. Boezer	136
6.	Arbeidsbemiddeling voor onvolwaardige arbeidskrachten te New-York, door t. N.	172
7.	Praeadviezen, uitgebracht voor de Vereeniging van Nederlandsche Arbeidsbeurzen 1929:	
	a. Praeadvies van W. Drees	183
	b. „ „ T. van der Heeg	189
	c. „ „ J. W. Jurrema	197
	d. „ „ J. W. H. M. Meyer	211
	e. „ „ J. Vader	219
	f. „ „ K. Kruithof	226
8.	Werkzaamheden der arbeidsbeurzen in het eerste kwartaal 1929	280
9.	Betrekkingengids voor Nederland, door M. H. Roodschild	308
10.	Het ontstaan der gemeentelijke Arbeidsbeurs te Haarlem, door J. Vader	404
11.	De Arbeidsmarkt in Nederlandsch-Indië in 1927 en 1928, door A. G. Vreede	459
12.	Moeten de arbeidsbeurzen bij de aanvragen om personeel beperkende bepalingen in acht nemen en zoo ja, dienen daaromtrent dan vaste regelen te worden gesteld?, door Gr.	466
13.	De Arbeidsbemiddelingswet	509
14.	Werkzaamheden der arbeidsbeurzen in het eerste halfjaar 1929	519

Blz.

Beroepsscholing en -omvorming.

1. Beroepsverandering in het tabaksvak, door Meyer de Vries 135
2. De Gemeente Haarlem en haar jeugdige werklieden, door E. J. van Det 339
3. Cursus voor metaalbewerkers in teekening lezen en practisch werken te Haarlem, door J. Vader 359
4. De Gemeente Haarlem en haar jeugdige werklieden, door W. F. Jansen 410
5. Meer vaklieden in de metaalindustrie te Amsterdam, door Dr. Ir. B. Bölger 493

Buitenlandsch Overzicht.

1. Internationaal 16, 475
2. Australië 16
3. België 329
4. China 144
5. Denemarken 96
6. Duitschland 17, 49, 329, 476, 514
7. Duitsch-Oostenrijk 18, 331
8. Engeland 514
9. Frankrijk 145, 517
10. Groot-Brittannië 18, 50, 332, 477
11. Italië 52, 146, 333
12. Noorwegen 148, 334
13. Rusland 385
14. Tsjecho-Slowakije 19, 149
15. Vereenigde Staten van Amerika 53, 149
16. Zweden 100, 150, 480
17. Zwitserland 20, 150, 480

Migratie.

1. Vermindering van werkloosheid door emigratie, door J. C. C. Sandberg 300
2. Problemen van binnenlandsche migratie, door Mr. J. Gerritsz 327

Verslagen.

1. Jaarverslag der Vereeniging van Nederlandsche Arbeidsbeurzen over 1928. Met 4 bijlagen 236
2. Verslag van de jaarvergadering van de Nat. Ver. tegen de Werkloosheid ter behandeling van de praeadviezen op 25 Mei 1929 255

		Blz.
3.	Jaarverslag van de Nat. Ver. tegen de Werkloosheid over het jaar 1928	275
4.	Verslag van de Commissie inzake werkloosheid onder de Haagsche schilders	317
5.	Verslag van de Commissie inzake werkloosheid onder de Haagsche bouwvakarbeiders	322
6.	Werkloosheidsonderzoek te 's-Gravenhage:	
	a. Verslag van de Commissie inzake de werkloosheid onder de Haagsche metaalbewerkers	355
	b. Verslag van de Commissie inzake de werkloosheid in het Haagsche meubelmakers- en behangersbedrijf	357
7.	De jaarvergadering van de Vereeniging van Nederlandsche Arbeidsbeurzen, door Mr. J. Gerritsz	325
8.	Beknopt verslag van de algemeene (huishoudelijke) vergadering der Vereeniging van Nederlandsche Arbeidsbeurzen, gehouden te Bussum op 10 Juli 1929.	365

Werkloosheidsverzekering.

1.	De ontwikkeling der werkloosheidsverzekering in Zwitserland sedert 1924, door Anth. Folmer	25
2.	Werkloosheidsstatistiek als grondslag der werkloosheidsverzekering, door S. M.	128
3.	De werkloosheidsverzekering over 1927, door Mr. J. Gerritsz	393
4.	Rectificatie, door J. Gerritsz	465
5.	Werkloosheidsverzekering in Duitschland, door Mr. H. J. Morren	450
6.	Een rapport over wettelijke regeling der werkloosheidsverzekering, door Mr. H. J. Morren	497
7.	De sociale waarde der werkloosheidsverzekering, door S. M.	513

Werkverruiming en -verschaffing.

1.	Draadlooze Installaties en Werkverruiming, door Mr. J. Gerritsz, I, II en III	1, 69, 156
2.	De Hoevensche Beemden, door Meyer de Vries	6
3.	Productieve werkverschaffing te Tilburg, door v. D.	9
4.	De Commissie van Advies inzake de ontginning van woeste gronden, door Meyer de Vries	88
5.	De Biesbosch, door Meyer de Vries	91
6.	Opbouw van Drenthe, door Meyer de Vries	163
7.	Het Biesboschwerk, door Meyer de Vries	166
8.	Het Schoonebeekerdiep, door Meyer de Vries	362
9.	Het Buitenveld (Friesland), door Meyer de Vries	402
10.	Iets over de Oude Vaart in Drenthe, door Meyer de Vries	463
11.	Het werk der vennootschappen, door Meyer de Vries	502

Blz.

Verschillende Onderwerpen.

1. De werkloosheid in den landbouw en in de visscherij, door Meyer de Vries 32
2. De bijzondere maatregelen, door Mr. J. Gerritsz 38
3. De toekomst der industrie te Amsterdam, door Mr. J. Gerritsz 42
4. De Armenzorg in 1926 44
5. Steunregeling en Armenwet, door Mr. J. Gerritsz... 69
6. Praeadviezen, uitgebracht aan de Nationale Vereeniging tegen de Werkloosheid:
   a. Praeadvies van Dr. R. van Genechten 107
   b. „ „ Dr. J. E. de Quay 122
7. De Steunregeling in de Armenwet?, door Meyer de Vries..... 132
8. Zorg voor Onvolwaardige Arbeidskrachten, door Ir. R. A. Verwey 153
9. Nog eens Steunregeling en Armenwet, door Mr. J. Gerritsz 159
10. Steunregeling en Armenwet, door Meyer de Vries . 276
11. Het werkloosheidsvraagstuk op de Internationale Arbeidsconferentie, door Mr. P. W. J. H. Cort van der Linden..... 283
12. Rationalisatie en werkgelegenheid, door W. Meerwaldt Jr..... 289
13. Industrie en credietverleening, door Mr. J. Gerritsz 294
14. Het Haagsche vuil naar den akker, door Ir. G. F. H. Houben 303
15. Organisatorische verhoudingen tusschen werkgevers en arbeiders, door Mr. J. Gerritsz..... 307
16. Boekbespreking, door W. F. Detiger..... 396
17. Werkloosheid in de bollenstreek, door Meyer de Vries 414
18. De Werkloozenzorg op de Staatsbegrooting van 1930, door Meyer de Vries 417
19. Twee adressen van den Nederlandschen Werkloosheidsraad 427
20. Beurscrisis of (en) economische crisis?, door Mr. J. Gerritsz 487
21. Armoede en werkloosheid te Baarn, door Meyer de Vries..... 499
22. Het stadsvuil naar de heide..... 511
23. Werkloosheid en Armlastigheid..... 511
24. De Werkloozenzorg in de Staten-Generaal 12, 46, 140, 178, 277, 315, 418, 469, 505
25. Literatuur 14, 44, 95, 176, 472

Persoverzicht 21, 54, 102, 334, 389, 420, 482

TIJDSCHRIFT VAN DEN NEDERLANDSCHEN WERKLOOSHEIDS-RAAD.

REDACTIE: ANTH. FOLMER EN Mr. J. GERRITSZ.

JAARGANG 12. 1929. AFLEVERING 1.

BUREAU: KLOVENIERSBURGWAL 70, AMSTERDAM.
TELEFOON 48885.

INHOUD.

I. Draadlooze Installaties en Werkverruiming, door Mr. J. Gerritsz ..... Blz. 1

II. De Hoevensche Beemden, door Meyer de Vries „ 6

III. Productieve werkverschaffing te Tilburg, door v. D..... „ 9

IV. De Arbeidsmarkt in Ned.-Indië, door Meyer de Vries..... „ 11

V. De Werkloozenzorg in de Staten-Generaal, door Meyer de Vries ..... „ 12

VI. Literatuur, door Mr. S. Mok ..... „ 14

VII. Buitenlandsch Overzicht..... „ 16

Internationaal. — Australië. — Duitschland. — Duitsch-Oostenrijk. — Groot-Brittannië. — Tsjecho-Slowakije. — Zwitserland.

VIII. Persoverzicht..... „ 21

Het adres van de Redactie en Administratie is KLOVENIERSBURGWAL 70, AMSTERDAM.

Drukkerij KLEYNENBERG & Co.

ZIJLSTRAAT 59 — — HAARLEM

LEVERING, IN DEN KORTST MOGELIJKEN TIJD, VAN ALLE VOORKOMENDE HANDELSDRUKWERKEN TEGEN CONCURREERENDE PRIJZEN

VRAAGT OFFERTE! — — TELEFOON 10632

Draadlooze Installaties en Werkverruiming.

Het perscommuniqué van de Rijkscommissie Werkverruiming, dat in de dagbladpers verscheen in de eerste week van Juli, eindigde met den volgenden zin:

„Ten opzichte van een zeer belangrijke order zet de Commissie haar bemoeiingen voort, opdat de levering hiervan wordt opgedragen aan de nationale nijverheid".

Het perscommuniqué van dezelfde Commissie in de tweede week van November, deelt het volgende mede:

„Sinds enkele maanden houdt de Commissie zich bezig met den voorgenomen bouw van draadlooze zendinstallaties in Nederland en op Java. Na uitvoerige beraadslagingen, waarin al hetgeen tot dusverre van de zijde van de Commissie in deze was gedaan, eenstemmig werd goedgekeurd, werd besloten nog een schrijven te richten tot den Voorzitter van den Raad van Ministers om ook zijn medewerking in te roepen, om te bevorderen, dat de bouw van de bedoelde installaties zooveel mogelijk aan de ontwikkeling van de Nederlandsche radio-industrie ten goede zou komen".

Men mag, geloof ik, wel aannemen, dat de mededeeling, waarmede het Juli-communiqué eindigt en de uitvoerige aanhaling uit het December-communiqué op dezelfde order slaan.

Daar het hier Rijksbestellingen betreft moeten de Rijksbegrooting en de Indische begrooting ons hieromtrent nadere gegevens kunnen verschaffen. In de Waterstaatsbegrooting 1928 heb ik omtrent deze order niets kunnen vinden.

De begrooting van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie voor 1928 daarentegen, bevat onder art. 13 een bedrag van ruim *f* 9 mill. voor uitvoering van telegraaf- en telefoonwerken. De Memorie van Toelichting geeft over dit bedrag in de „Algemeene Beschouwingen" (blz. 3 en 4) meer licht. Uitvoerig wordt hier beschreven hoe onze draadlooze verbindingen in de naaste toekomst zullen moeten worden ingericht.

Verder op in deze Memorie, blz. 30, wordt het bedrag medegedeeld, dat voor aanleg en uitbreiding van radio-inrichtingen en proefnemingen ermee in 1928 besteed zou worden, nl. *f* 703.500.

Dit getal geeft een duidelijk beeld van de belangrijkheid van de installaties; de uitgaven voor Nederland en Indië komen, bij elkaar genomen, volgens het genoemde getal dus eerst op ongeveer anderhalf millioen gulden.

De Indische begrooting 1928 heeft mij hiervoor geen nadere gegevens verstrekt; belangrijk is echter de Indische Suppletore Begrooting 1928.

Deze deelt mede, dat de post 814 wordt verhoogd met *f* 330.000.—.

De Memorie van Toelichting schrijft hierover, dat dit bedrag is ten behoeve van den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst voor de uitgaven in Indië, waaronder begrepen wordt een bedrag van *f* 75.000.— voor de eerste kosten verbonden aan de oprichting van een krachtigen korte-golfzender en waarna eenige technische bijzonderheden volgen. De M. v. T. gaat dan voort:

> Deze installatie, welke aanvankelijk een vermogen van 300 kilowatt zal ontwikkelen, zal naar raming in totaal *f* 980.000.— kosten en vermoedelijk omstreeks Januari 1930 voor exploitatie gereed zijn.
>
> Voorts is gerekend op *f* 80.000.— voor een lampzender-installatie voor het korte-golfverkeer met Amerika, voor welke inrichting in 1929 nog *f* 300.000 benoodigd zal zijn.
>
> Ten slotte is een verhooging van *f* 175.000.— voorzien met het oog op de proefnemingen, welke met beam-telegrafie en -telefonie worden genomen.

Hieruit is op te maken, dat het totaal bedrag der bestellingen kan gaan tot een totaal van bijna twee millioen gulden (in ronde cijfers).

Wat het Nederlandsche gedeelte betreft zal de bestelling moeten worden gedaan door den Minister van Waterstaat. Zooals te begrijpen is, zal dit geschieden op advies van den Directeur-Generaal van het Staatsbedrijf der P.T.T., welke op zijn beurt wordt voorgelicht door zijn hoofdambtenaren.

Wat het Indische gedeelte aangaat ligt de zaak eenigszins anders. Wordt de bestelling vanuit Indië opgedragen, dan gebeurt dit door den Indischen Centralen Aanschaffingsdienst (I.C.A.), maar het kan ook zijn, dat de order niet door het Indische Bureau zelf wordt geplaatst, doch de plaatsing ervan wordt opgedragen aan het Technisch Bureau van het Ministerie van Koloniën (Technikol) te 's-Gravenhage. Het ligt dan in den aard van de zaak, dat in deze aangelegenheid de Indische Post-, Telegraaf- en Telefoondienst overleg zal hebben gepleegd met Technikol en dat beide laatstgenoemden wederom overlegd zullen hebben met het Nederlandsche Staatsbedrijf der P.T.T., omdat het te begrijpen is, dat er overwegende voordeelen aan verbonden zijn, indien beide installaties congruent aan elkaar zijn.

Behalve eene nieuwe Nederland-Indië-radioverbinding, moet er dus ook komen eene nieuwe Indië-Amerika-radioverbinding, zooals door de Suppletoire wordt bevestigd.

Dat er overleg heeft plaats gehad mag men afleiden uit een krantenbericht, dat ons half September mededeelde, dat de heeren Ir. Boetje en Ir. Koomans, de deskundigen van het Nederlandsche P.T.T., en de deskundige van „Technikol" Ir. Schotel naar Java waren vertrokken om te overleggen met de Indische autoriteiten in deze.

Het publiek is over deze zaak niet verder ingelicht, totdat de dagbladpers van 12 November 1928 een Aneta-bericht publiceerde van den volgenden inhoud onder den titel „Radiodienst":

Bandoeng, 12 November. (Aneta). Naar Aneta vernoemt, heeft het overleg van de heeren KOOMANS, BOETJE en SCHOTEL met den Indischen radiodienst zeer vruchtbare gevolgen gehad. Er is volkomen overeenstemming bereikt. Alle technische exploitatievraagstukken zijn nauwkeurig onderzocht en de voornaamste resultaten zijn: de vaststelling van de nieuw te bouwen zend- en ontvanginrichtingen, de mate van de toe te voeren energie, de keuze van de constructie van de antenne en de toe te passen golflengte.

Beide diensten zullen zich zoo spoedig mogelijk voorzien van een zender van ongeveer 80 kilo-watt, toegevoerde anode-energie, ingericht voor sneltelegrafie, telefonie en beeldtelegrafie, welke installaties, naar verwacht wordt, in de tweede helft van 1929 in bedrijf genomen zullen worden. Indië bouwt bovendien bij Bajeukolot een zender van 160 kilo-watt, met zes seinkanalen voor Nederland. Het is de bedoeling, dat twee sneltelegrafen en een beeldtelegraaf tegelijk gebruikt worden, terwijl ook nog drie telefoongesprekken worden gevoerd. Zoodra dit alles gereed is, zal een zender van 80 kilo-watt voor het verkeer met Amerika en Australië worden gebruikt. Nederland bouwt een evenwaardig tegenstation. Besloten is, het bedrijf voor beeldtelegrafie te openen, om, zoodra geschikte tegenstations aanwezig zijn, ook naar China en Japan te werken, waardoor het mogelijk zal worden telegrammen in Chineesche en Japansche karakters te verzenden. Zoodra de grootere zenders in werking zijn en de noodige balansen opgesteld, verwacht men, dat het voeren van radio-telefonische gesprekken tusschen Java en Nederland tusschen alle toestellen van abonné's mogelijk zal worden. Dit zal tegen gewoon tarief slechts mogelijk zijn uit de studio's te Weltevreden, Bandoeng, Semarang en Soerabaja. Voor gesprekken uit Midden- en Oost-Java zal boven het tarief betaald moeten worden ƒ 3.— en ƒ 4.50 als bijslag.

Verder zijn besprekingen gevoerd over detacheering van hooger technisch bedrijfspersoneel, teneinde de nu ingeleide samenwerking zoo goed mogelijk te handhaven en om regelmatig overleg te kunnen plegen over vraagstukken, die voor de telegrafie van belang zijn. Uiteraard is bij het bezoek van de heeren uit Nederland de uitrusting van den Radiodienst tot in onderdeelen bestudeerd, waarbij bewondering werd uitgesproken voor hetgeen hier tot stand is gebracht.

Uit dit communiqué volgt, dat zal worden aangeschaft:

1°. een zend- en ontvanginstallatie Nederland-Indië, vice versa;
2°. een zend- en ontvanginstallatie Indië-Amerika, vice versa;
3°. een installatie voor beeldtelegrafie.

De redactie van het bericht laat in het midden, bij wie de installatie zal worden aangeschaft en door wie zij zal worden gebouwd. Omtrent dit voorname punt laat dit communiqué ons dus in het duister.

Uit een en ander blijkt, dat er drie mogelijkheden zijn:

1°. installaties en bouw zullen worden gegund aan de buitenlandsche industrie;
2°. installaties en bouw zullen worden gegund aan de Nederlandsche industrie;
3°. de toestellen zullen voornamelijk worden betrokken van de buitenlandsche industrie, maar de bouw zal geschieden door de Diensten zelf. Dit laatste is niet onmogelijk te achten, blijkens hetgeen door de pers werd medegedeeld bij gelegenheid van het jubileum van de heeren Ir. BOETJE en Ir. KOOMANS.

Het is dus te begrijpen, dat de Rijkscommissie Werkverruiming, blijkbaar ongerust over de vraag of de bouw der

installaties ten goede zou komen aan de Nederlandsche nijverheid, deze aangelegenheid verder in behandeling heeft genomen. Men mag veilig aannemen, dat, daar de Rijkscommissie Werkverruiming zich richt tot den Voorzitter van den Raad van Ministers (zie het perscommuniqué van November j.l.) dit het laatste ressort is geweest en dat hieraan zeker wel adressen aan andere Ministers zullen zijn voorafgegaan.

Dat die belangrijke order ook in andere kringen de aandacht heeft getrokken, moge blijken uit de volgende passage, overgenomen uit het Voorloopig Verslag over de suppletoire begrooting van Nederlandsch Indië voor het dienstjaar 1928:

„Tegen de bij post 814 voorgestelde uitbreiding van de radiografische gemeenschap van Indië met Nederland en met het buitenland werden geen bezwaren geopperd, integendeel de pogingen om daartoe te geraken, wenschte men gaarne te steunen.

Algemeen drong men er op aan de levering van de daarvoor noodige installaties aan Nederlandsche firma's op te dragen, indien de voorwaarden, door hen gesteld, althans eenigszins gelijk zouden zijn met die van buitenlanders. Men meende, dat de Nederlandsche industrie daartoe alleszins in staat is. De ontwikkeling van deze industrie moet worden bevorderd: de gelegenheid moet haar worden geboden om, waar zij een belangrijk aandeel heeft gehad aan den vooruitgang der techniek, aan de toepassing daarvan practisch deel te nemen. In Indië schijnt men daarvan overtuigd te zijn, maar men meende te weten, dat bij het Departement van Waterstaat verzet is gerezen en dat Indië daarvoor is gezwicht.

Men verzocht den Minister de Kamer ter zake uitvoerig en volledig in te lichten en niets te verrichten, waardoor op een latere beslissing zou worden vooruitgeloopen, voordat de Kamer gelegenheid zal hebben gehad ter zake met den Minister van gedachten te wisselen".

Van veel belang zijn de woorden: „In Indië schijnt men daarvan overtuigd te zijn, maar men meende te weten, dat bij het Departement van Waterstaat verzet is gerezen en dat Indië daarvoor is gezwicht."

Door deze woorden wordt de gegronde vrees verwekt, dat de uitvoering der bedoelde orders dus hoofdzakelijk aan het buitenland zullen ten goede komen. Dan is het te verklaren, dat de Rijkscommissie Werkverruiming zich tot den Voorzitter van den Raad van Ministers heeft gewend. Bij Waterstaat zou dan het gevaar dreigen. De Postbegrooting 1929 is nog niet in de Staten-Generaal behandeld. Maar vóór die zal de Minister van Koloniën waarschijnlijk zijn Memorie van Antwoord doen verschijnen op het bovenaangehaalde Voorloopig Verslag. Men kan zich indenken, dat nu de Ministerraad in deze kwestie is gemoeid, beide genoemde Ministers wel met elkaar zullen overleggen. Over het resultaat van dit Overleg zal de laatst bedoelde Memorie van Antwoord ons dan wel eenig licht brengen.

Uit het vorengaande blijkt wel dat er al heel wat personen en lichamen aan te pas zijn gekomen.

Zouden de autoriteiten van de Nederlandsche P.T.T. tegenover de Nederlandsche industrie het vertrouwen hebben ge-

koesterd, dat de tegenwoordige Minister van Defensie blijkbaar heeft, dan zou de vraag gesteld mogen worden, of al deze inspanning om orders voor den verderen opbouw van de Nederlandsche industrie te behouden, wel noodig waren.

De houding, door genoemde Excellentie tegenover de Nederlandsche industrie aangenomen, blijkt duidelijk uit hetgeen door hem in de Kamer bij de behandeling van de jongste begrooting is gesproken, toen enkele afgevaardigden het plaatsen van bestellingen voor het Departement van Defensie bij de Nederlandsche industrie ter sprake brachten. De heer Lambooy zeide toen o.m. (het ging over het plaatsen van een order van kanonnen hier te lande):

„Vandaar, dat ik tot bestelling in het binnenland ben overgegaan; maar ik heb zeer strenge keuringseischen gesteld, strenger dan tot dusver bij buitenlandsche firma's het geval was.

Ik heb alle reden, aan te nemen, dat de fabriek, aan wie de constructie is opgedragen — de Hollandsche Industrie- en Handelmaatschappij in Rotterdam — het geschut op behoorlijke wijze zal afleveren. Maar ik wil er nog op wijzen, *hoe men, door aan de particuliere industrie in ons land steun te verleenen, haar er toe brengt, de vleugels uit te slaan.*

Indien de heeren zich het genoegen willen geven, daar eens te gaan kijken, zullen zij zien, welk een modern ingerichte geschutfabriek wij daar hebben. Dit is voor de defensie van heel veel belang. Ik ben er in geslaagd, hier een behoorlijke geschutfabriek aan het werk te krijgen, en tevens om de vliegbooten, die vroeger in Pisa werden gebouwd, *in een keurig geoutilleerde fabriek in ons land, te Papendrecht, te laten maken. Men moet eenmaal beginnen, er is wat risico aan, maar dat risico wil ik graag dragen; ik ben overtuigd, dat de zaak goed voor elkaar komt.* De heer van Rappard heeft gezegd, dat die Nederlandsche fabriek eerst hooger prijzen stelde en daarna is gedaald, omdat ik haar dien hoogsten prijs niet kon geven. Een kleine marge boven de aannemingssom in het buitenland wordt echter altijd aanvaard."

In dit gedeelte, overgenomen uit de Handelingen, heb ik enkele woorden cursief doen drukken.

Afgezien van den aard van deze bestelling blijkt uit het door den Minister van Defensie gesprokene, dat hij vertrouwen stelt in het kunnen en kennen der Nederlandsche industrie en hoe hij, door met haar samen te werken, haar opbouw bevordert. De heer Lambooy toch zou zich niet hebben behoeven te bepalen tot de beide genoemde ondernemingen, maar hij zou nog andere hebben kunnen noemen, welke door zijn toedoen door moeilijken tijd zijn heengekomen of tot grootere ontwikkeliug zijn gebracht. Het is bekend, dat onder deze o.a. behoort de N.S.F. te Hilversum, een onderneming, welke thans al enkele duizenden arbeidskrachten gebruikt en aanstonds nog meerdere zal behoeven en die in moeilijke oogenblikken door het vertrouwen

in haar gesteld door den Minister van Defensie, toen dien moeilijken tijd is te boven gekomen.

Mogen deze voorbeelden en de wijze waarop deze Minister de Nederlandsche industrie tot ontwikkeling brengt, zijn geachte ambtgenooten aansporen zijn voetspoor te volgen.

Men mag bij dit alles toch niet vergeten, dat bij de enorme vermeerdering onzer bevolking (plm. 100.000 per jaar) landbouw c.a. en handel en verkeer slechts in bescheiden mate de bevolkingsoverschotten opnemen, terwijl de industrie, gelijk uit het vorengaande blijkt, veel grootere mogelijkheden toelaat om door meerdere arbeidsgelegenheid de volkswelvaart te verhoogen.

Januari, 1929. J. Gerritsz.

De Hoevensche Beemden.

Hoewel in het westelijk deel van de provincie Noordbrabant de omvang van de werkloosheid, over het geheele jaar genomen, geringer is dan b.v. in de noordelijke provincies, en ook de aard van het verschijnsel eenigszins anders is, zijn er na de suikercampagne gedurende een 4 maanden in tal van dorpen heel wat werkloozen. De mindere intensiteit van de openbare sociale voorzorg in dat deel van ons land is waarschijnlijk wel de voornaamste reden dat zoo weinig van die werkloosheid naar buiten komt.

De „insiders" weten echter van heel wat misère te spreken en deze misère, gevoegd bij den drang naar meer en beter cultuurland, waren voor den R. K. Bedrijfsraad aanleiding om voor West-Brabant een speciaal werkverruimingscomité in het leven te roepen. Dit comité ging onderzoeken, in samenwerking met de Nederl. Heidemaatschappij en met medewerking van het Departement van Binnenlandsche Zaken en Landbouw, welke werken in dat deel der provincie aan het tweevoudige doel beantwoordden. Een drietal objecten werden en worden aan meer nauwkeurig onderzoek onderworpen en thans is het zoover, niet het minst door de actie van den energieken jongen burgemeester der gemeente Hoeven, dat een dier werken, dat der Hoevensche Beemden kan worden aangevat, althans wanneer — waaraan men niet twijfelt — ook de provincie Noordbrabant een bijdrage verleent.

Thans allereerst iets over den bestaanden toestand. De ligging van het terrein is op een goede kaart na te gaan.

Het waterschap „De Hoevensche Beemden" is geheel gelegen onder de gemeente Hoeven en heeft in totaal een oppervlakte van ongeveer 675 H.A.

Aan de noordzijde wordt het waterschap over een korten afstand begrensd door de rivier de Mark; noordoostelijk en

oostelijk door de Laaksche Vaart, en het waterschap „Het Goed van Ikel"; aan de zuidzijde door de hoogere diluviale zandgronden, en ten slotte westelijk door den dijk, welke de oostgrens vormt van het waterschap „De St. Maartenspolder".

Het waterschap „De Hoevensche Beemden" vormt waterstaatkundig geen op zich zelf staand geheel. Behalve het „Goed van Ikel", welk waterschap een oppervlakte heeft van ongeveer 154 H.A. en geheel onder de gemeente Etten is gelegen, loozen op de Beemden nog verschillende hooger gelegen zandgronden het water, zoodat het afwateringsgebied in totaal ongeveer 1400 H.A. beslaat. Het hemelwater van deze geheele oppervlakte wordt geloosd door de laagst gelegen gronden n.l. die van de Hoevensche Beemden. Deze waterlossing kan zoowel natuurlijk als kunstmatig plaats vinden.

De natuurlijke loozing welke van drie wegen gebruik maakt, kan echter uitsluitend plaats hebben bij hoogen waterstand in den polder en lagen rivierstand, welke omstandigheden zich uit den aard der zaak uiterst zelden voordoen. Men is dan ook bijna altijd aangewezen op kunstmatige loozing door middel van het stoomgemaal met scheprad.

Dit gemaal is ongeveer 50 jaar oud; deze verouderde bemaling vereischt echter zeer hooge uitgaven; in natte jaren besteedt het waterschapsbestuur soms *f* 2000.— aan brandstoffen.

De capaciteit is evenwel onvoldoende om het water bij eenigszins langdurigen regen op peil te houden.

Ook de geringe afmetingen der waterlossingen zijn mede oorzaak, dat de waterstaatkundige en landbouwkundige toestand in het waterschap zeer veel te wenschen overlaat.

Het water wordt uitgeslagen op een vliet, welke zich vereenigt met de Balrouwsche waterlossing; beide liggen gedeeltelijk in het boezemland. Indien de stand van de rivier echter zoodanig is, dat geen afstrooming kan plaats hebben, wordt de geheele boezem volgepompt; bereikt het water evenwel de kruin van de evengenoemde kade, dan is men genoodzaakt het gemaal tot stilstand te brengen, ten einde het terugloopen over de kade te voorkomen. Men begrijpt welk een waterlast de Beemden dan hebben.

Behoudens in enkele, langs de zuidgrens gelegen gedeelten, bestaat de bovengrond van de beide waterschappen bijna geheel uit klei. De dikte van deze bodemlaag varieert vrij sterk. In de hoogere gedeelten langs de Mark en de Laaksche Vaart bedraagt de dikte 60 cM. en meer. Deze klei heeft een goede structuur en kan vergeleken worden met de betere gronden in de andere Noordbrabantsche polders.

Slechts op de hooger gelegen perceelen wordt de grond behoorlijk bewerkt. Van eenige „cultuur" van beteekenis is op de overige gronden weinig te bespeuren. Wel is er vrij veel

grasland doch alles heeft last van het water. De bodem is zeer drassig, de zode is los en er komt veel minderwaardig gras en onkruid op voor.

Het summum van verwaarloozing vindt men evenwel in het midden. Een groote uitgestrektheid verkeert in den meest desolaten toestand. Naast diepe, met water gevulde veenputten, waaruit het riet welig opschiet, vindt men kommen, welke weer gedeeltelijk zijn dichtgegroeid met mos en andere moeras- en waterplanten; elders treft men perceelen aan, welke bezet zijn met opslag van els en hazelaar of welke weinig meer opleveren dan wat strooisel.

Het aantal boerderijen in het waterschap is zeer gering; één treft men er aan nabij de Mark en enkele andere zijn gelegen langs de zuidgrens. De gronden in de Hoevensche Beemden, en in 't bijzonder in de laaggelegen gebieden, zijn vrij sterk verkaveld. Gedeeltelijk behooren ze aan landbouwers, gedeeltelijk ook aan kleine particulieren. Het noordelijke kleigebied daarentegen is uitstekend verkaveld en grootendeels eigendom der beter gesitueerde boeren.

De wegen verkeeren in denzelfden verwaarloosden toestand als de gronden, welke zij doorsnijden.

Ook de toestand der slooten en waterleidingen laat zeer veel te wenschen over. Alleen de groote waterlossingen worden onderhouden, de kleinere zijn dichtgegroeid. De bruggen en de duikers verkeeren eveneens in onvoldoenden staat.

Het laat zich denken dat vele perceelen al heel weinig gebruikswaarde hebben en dus weinig of niets opbrengen; huren van *f* 1.— tot *f* 10.— komen dan ook veelvuldig voor, hoewel de jaarlijksche waterschapslasten tusschen zes en acht gulden liggen. Vele eigenaren wilden dan ook, om van de last af te zijn, hun grond gratis afstaan.

Aangezien de grond goed is, dient slechts te worden ingegrepen en de geheele situatie zal anders zijn.

In groote lijnen komt de ontworpen verbetering hierop neer, dat het water vlugger wordt afgevoerd en de waterstand voor de laag gelegen gronden wordt verlaagd.

Om dit te bereiken moet de bemalingsinstallatie versterkt en gemoderniseerd, de kaden verhoogd, de afvoerleidingen vernieuwd en verruimd worden en ten slotte eenige kunstwerken worden uitgevoerd.

De kosten van al deze verbeteringswerken worden op rond *f* 75000 geraamd, waarvan de helft kan worden besteed voor arbeidsloon.

Het heeft lang geduurd voordat men in Westbrabant aan den slag kon komen. Nu het begin is gemaakt, zullen meerdere en ook grootere werken volgen, echter zal het waterschap „De Hoevensche Beemden" de pionier blijven. Uit de gepubliceerde

bijzonderheden, ontleend aan de rapporten van het Rijksbureau van de Ontwatering en de Ned. Heidemaatschappij blijkt dat het hier om een mooi en nuttig werk gaat.

MEYER DE VRIES.

Productieve werkverschaffing te Tilburg.

In aansluiting op gegevens, welke we in vroegere jaren bij verschillende gelegenheid over de Tilburgsche werkverschaffing verstrekten, zal het navolgende completeering verschaffen.

Reeds over 1927 maakten we melding van een geringe toename in oppervlakte aan gewoon cultuurland, bevloeiings- en drainagevelden, in verhouding tot voorgaande jaren; in 1928 zijn de werkverschaffingswerkzaamheden van nog aanmerkelijk minder omvang geweest, dank zij de opleving van het plaatselijk bedrijfsleven, waardoor de noodzaak van werkverschaffing geleidelijk minderde om zelfs per 1 Augustus geacht te worden niet meer te bestaan. Met het eindigen der Rijkssubsidie werd ook het „werk verschaffen" gestaakt.

Werden in 1927 354 personen naar de Gem. Werkverschaffing verwezen, in 1928 bedroeg dit aantal slechts 75. Wat de kosten betreft, zij opgemerkt, dat deze in het verstreken jaar in totaal *f* 22.956,37 beloopen hebben tegen *f* 97.489,14 een jaar te voren. In verband daarmee beliep ook de subsidie in 1928 slechts *f* 3.721,40 tegen *f* 27.152,37 in 1927.

Onder toezicht van Publieke Werken werden vanaf 15 Mei tot circa 15 September door gemiddeld 12 arbeiders landwegen verbeterd door karsporenslechten, hout- en struikgewas verwijderen, egaliseeren en slooten en greppels in behoorlijken toestand brengen. In totaal is zoodoende 10385 M. weglengte met een gemiddelde breedte van 7½ M. bewerkt.

Onder beheer der Ned. Heide-Maatschappij werd tot en met 31 Juli door gemiddeld 26 werkloozen (het laatst waren er slechts zes werkzaam, niet als „crisiswerkloozen" te beschouwen) uitsluitend gewerkt aan den aanleg of uitbreiding der ontginning „Zandleij". Er zijn 525 M. toevoersloot gegraven; 725 M. weg gemaakt en later nog circa 1525 M.; 5,75 H.A. drainageveld is geëgaliseerd; 350 M. dijkjes gemaakt; 2000 M. drain en 400 M. hoofddrain is gegraven, gelegd en dichtgemaakt; circa 1650 M. bermsloot is gegraven; circa 3½ H.A. gespit voor vloeiveld benevens voor 2½ H.A. vloeiveld het grondwerk verricht.

Nu de sinds 1921 doorloopend onderhouden werkverschaffing als zoodanig practisch als geëindigd beschouwd kan worden, zullen zij, die — in welk opzicht dan ook — daarbij betrokken geweest zijn, stellig even stilstaan en vragen: heeft zij aan de gestelde verwachting beantwoord?

Hier zijn groote offers van de Gemeente gevraagd, welke grootendeels direct ten goede gekomen zijn aan hen, die anders tot werkloosheid gedoemd waren. Zij zijn immers in de gelegenheid gesteld door eerlijken arbeid in eigen onderhoud te voorzien.

De groote complexen, in totaal 636,10 H.A. (onder te verdeelen in: 129,21 H.A. drainageveld; 17,96 H.A. vloeiveld; 104,69 H.A. bosch; 384,24 H.A. overige ontginning) hebben de oppervlakte cultuurland der gemeente Tilburg belangrijk uitgebreid, waardoor stellig in een groote behoefte voorzien is. Vooral voor grasland (dat dan ook het leeuwenaandeel der oppervlakte beslaat) overtreft nog steeds de vraag het aanbod.

Ook de landbouwers dezer omgeving hebben zich hierbij geleidelijk aangepast en door verbouwing en bijbouwing der vanouds bestaande boerderijen hun bedrijf uitgebreid. Zij getroostten zich dus uitgaven, wetende, dat zij door gunstige verpachtingsvoorwaarden, welke de Gemeente voor den zittenden pachter gesteld heeft, tegen redelijken prijs over weiland kunnen beschikken. 't Gunstig gevolg is daarvan weder geweest, dat de melkveestapel in de environs niet onbeduidend uitgebreid is. — Dit geldt zoowel voor de gewone graslanden als voor de tot vloei- en drainagevelden aangelegde gronden. Ook met de op deze laatstgenoemde cultuurgronden geteelde gewassen raakt de landbouwer-veehouder meer en meer vertrouwd.

Waar de vloei- en drainagevelden tot direct nut onzer bedrijven dienen met het oog op de reiniging van het fabrieks-water, blijkt hieruit weer het nauwe verband, dat er voor Tilburg en omstreken bestaat tusschen landbouw en industrie.

Groot is dan ook de belangstelling, die door personen en corporaties van verschillenden aard voor dit Tilburgsche werk getoond is. Talrijk waren de excursies er heen, zoowel door leeraren en leerlingen onzer landbouwscholen en -cursussen als andere onderwijsinrichtingen. Landbouwspecialiteiten zelfs uit het buitenland kwamen naar de Tilburgsche „hei", gemeentebestuurders zoowel als twijfelmoedige landbouwers en belangstellende particulieren getroostten zich de moeite en kosten om door eigen aanschouwing zich te overtuigen, wat werkverschaffing hier tot stand gebracht had. Dat bij gelegenheid der 40ste jaarvergadering van de Ned. Heide-Maatschappij een excursie van circa 170 binnen- en buitenlandsche deelnemers naar de Tilburgsche reinigingsvelden punt van 't programma vormde, zoodat dit bij uitstek deskundige lichaam erkende-deskundigen-op-dit-gebied hierheen leidde, spreekt voor zichzelf.

Dat bij de uitvoering niet steeds moeilijkheden voorkomen konden worden, spreekt welhaast vanzelf. Doch door eendrachtig samenwerking van allen, die nauw bij de algemeene regeling betrokken waren, en door matige strengheid ten opzichte van de tewerkgestelden te paren aan passende toegevendheid, konden die moeilijkheden steeds tot oplossing komen.

Ten slotte kan volmondig erkend worden: „De Tilburgsche werkverschaffing heeft aan redelijke verwachtingen beantwoord."

v. D.

De Arbeidsmarkt in Ned.-Indië.

Eenige Indische bladen bevatten beschouwingen over de arbeidsmarkt aldaar, waarvan het m.i. de moeite loont een en ander weer te geven.

Zoo klagen „De Locomotief" en „De Suikerbond" over de wijze van uitzending in een aantal gevallen van werkkrachten van uit Nederland naar Ned.-Indië. In de schriftelijke overeenkomsten welke in Holland zijn aangegaan, zijn soms bepalingen opgenomen, heel listiglijk samengesteld, die den betrokkene aan alle willekeur overleveren. De redactie van het orgaan „De Suikerbond" waarschuwt allen, de hun aangeboden overeenkomsten nauwgezet, bij voorkeur met juridische medewerking na te gaan.

Het dagblad „Midden Java", heeft gesproken met den leider der Bandoengsche Arbeidsbeurs. Deze vertelde, dat niet-Europeesche werkgevers van de beurs geen gebruik maken. Er is zoo zei hij, een groot overschot aan intellectueele werkkrachten, vooral onder Europeesche meisjes, oud-leerlingen der H. B. S. en Inlandsche en Chineesche oud-mulo leerlingen. Als voorbeeld moge dienen, dat een der gemeente-bureaux op zeer korten termijn ruim 100 lieden noodig had voor tijdelijk werk en waarin voorzien kon worden door oud-leerlingen H.B.S. Binnen 24 uur was het benoodigde aantal ter beschikking. Bij P.T.T. had men plaats voor 40 bezitters eind mulo; er boden zich 400 aan. Daarvan konden nog bij den dienst der belastingen een 20 tal geplaatst worden.

De toestand voor de oud-leerlingen der H.B.S. wordt bepaald ernstig geacht. Het totaal aantal nieuwe werkzoekenden bij de arbeidsbeurs bedraagt gemiddeld 20 à 25 per dag; als deze echter maandelijks 60 personen aan werk helpt, is het mooi.

Er bestaat een groote behoefte aan chauffeurs, opnemers, teekenaars en bazen en slechts zelden kan aan een aanvrage worden voldaan.

Voor technische schoolleerlingen is de kans op plaatsing het grootste; ook daaraan bestaat voortdurend een tekort, waarin niet voorzien kan worden door de ambachtsschool.

Voor Europeesche bazen is de plaatsingskans hoogst gering; men wil hen alleen hebben als werkbaas; te hunnen opzichte kan geconstateerd worden, dat ze dan kans op plaatsing hebben, zoo ze door practische ervaring of geestelijke ontwikkeling boven den middelmaat uitsteken. Hiermee is het vraagstuk van

het pauperisme ingeleid; vonden jongens met eenvoudige schoolopleiding vroeger allicht arbeid als klerk op kantoren van het gouvernement en het particulier bedrijf, die kans is voor hen thans zoo goed als verloren gegaan. „Worden deze jongens niet op andere wijze geschikt gemaakt hun brood te verdienen, dan zullen ze, zoo oordeelde de leider der beurs, het pauperleger versterken tot schade van ons aller prestige." Waarschijnlijk zal de oplossing van dit vraagstuk gezocht moeten worden in de richting van het landbouwonderwijs en opleiding tot landbouwer.

Het percentage van niet geplaatste werkzoekenden bedraagt zoo ongeveer 60 à 70, wel een bewijs van verbroken evenwicht; jaarlijks stijgt dat percentage.

In dit opzicht kan het arbeidsbeurswezen nuttig werk verrichten.

Goed geleide arbeidsbeurzen, verspreid over heel Java, kunnen als observatieposten voor de verhoudingen op de arbeidsmarkt van buitengewoon belang worden, want daardoor zal de richting bepaald kunnen worden, waarin zich de opleiding bewegen moet.

Eerst sedert 1 October ontvangen de arbeidsbeurzen van de gouvernementskantoren, die er sollicitantenlijsten op na houden, een afschrift, waardoor het overzicht aanmerkelijk verbeterd wordt, vooral nu er uniformiteit is gekomen in de statistieken, welke ingezonden moeten worden bij het Kantoor voor Arbeid.

Daaruit zal op den duur glashelder blijken, dat er een teveel is aan scholen voor algemeen opvoedend onderwijs en een schrijnend tekort aan vakscholen.

De samenwerking tusschen de arbeidsbeurzen, zoo vervolgde de geïnterviewde, laat echter nog veel te wenschen over.

MEYER DE VRIES.

De Werkloozenzorg in de Staten-Generaal.

Bij de beraadslaging in de Tweede Kamer over Afd. IV (Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling) van Hoofdstuk X (Arbeid, Handel en Nijverheid) wees de heer VAN DEN TEMPEL er op, dat een jaar geleden de Kamer zonder stemming een motie-van den Tempel-Kuiper had aangenomen, waarin zij de wenschelijkheid uitsprak, de verzekering tegen de geldelijke gevolgen van de werkloosheid wettelijk te regelen en waarbij de Regeering werd uitgenoodigd een daartoe strekkend voorstel voor te bereiden.

Wij zijn thans een jaar verder en een tastbaar resultaat is nog niet verkregen. Wel heeft de Minister, zoo ging spreker voort, eenige praealabele vragen aan eene Commissie voorgelegd,

doch dit beteekent slechts tijdverlies. Bovendien is deze Commissie eenzijdig samengesteld. De gemeentebesturen zijn er niet in vertegenwoordigd, evenmin naar goede evenredigheid de moderne vakbeweging.

Voorts is advies gevraagd van den Hoogen Raad van Arbeid welk advies volgens den spreker geenerlei houvast geeft. Dit resultaat was te verwachten, aangezien een belangrijk deel der werkgevers niet geneigd is eigener beweging mede te werken.

Spreker meent te mogen concludeeren, dat bij het einde van de ambtsperiode van dezen Minister wel een voorontwerp op de werkloosheidsverzekering aanhangig zal zijn, maar ook niets meer.

De heer van den Tempel wijst er nog op, dat in de kringen van de kasbesturen toenemende ontevredenheid bestaat over de werkzaamheid van de kleine Commissie van Avies voor oplossing van geschillen bij de uitvoering van de werkloosheidsverzekering.

De bezwaren zijn o.a. gericht tegen de verhoudingsgewijze minder goede vertegenwoordiging van de kasbesturen in deze Commissie. Bovendien oordeelt die commissie uitsluitend op stukken. Ondervragingen van partijen hebben niet plaats; de mogelijkheid van mondelinge verdediging van eigen standpunt voor de kasbesturen bestaat niet.

Door overleg met de Algemeene Commissie voor de Werkloosheidsverzekering zou wellicht aan die bezwaren kunnen worden tegemoetgekomen.

Spreker verzoekt verder op het voetspoor van hetgeen in Amsterdam is geschied, alwaar n.l. een uitgebreid onderzoek is ingesteld naar den aard, den omvang en de beteekenis van de werkloosheid, ook elders in den lande enquêtes in te stellen. Niet alleen om gegevens te verzamelen, maar ook om aan de hand van die gegevens bepaalde conclusies te trekken en zoo noodig in te grijpen.

De Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid antwoordde den heer v. d. Tempel o.m. dat het z.i. niet mogelijk was, de wettelijke regeling op de werkloosheidsverzekering sneller tot stand te brengen dan thans het geval is.

Aangezien het noodig was, op één punt een goed gefundeerd advies te hebben, is aan den Hoogen Raad van Arbeid gevraagd, zijn zienswijze kenbaar te maken.

Een andere kwestie is, of de commissie eenzijdig was samengesteld. Nu heeft de heer v. d. Tempel, zoo ging de Minister verder, met betrekking tot die samenstelling drie bezwaren geopperd, want hij heeft gezegd, dat de gemeentebesturen niet vertegenwoordigd waren en dat de moderne arbeidersbeweging niet voldoende vertegenwoordigd was, maar daarbij heeft hij ook gesproken van „een vierde deel van ons volk", waarmede hij dus bedoelde de sociaaldemocratie. Nu kom ik dus, zoo zei de Minister, tot deze gedachte dat hij het bezwaar heeft:

a. dat de gemeentebesturen niet zijn vertegenwoordigd; *b.* dat de sociaaldemocratie niet is vertegenwoordigd, en *c.* dat de moderne vakbeweging te weinig is vertegenwoordigd.

Twee van de drie zaken wenschte de Minister niet toe te geven. Hij meent inderdaad nog, dat de praealable vragen niet gaan over opzet en regeling en dus, dat het woord nog niet behoefde te zijn aan de gemeentebesturen. Verder, dat de samenstelling van deze subcommissie, wat de moderne arbeidersbeweging betreft, precies gelijk is aan de wijze van samenstelling van de andere Commissies. Maar ik erken, zoo zei de Minister, dat ik een fout begaan heb met betrekking tot de zg. wetenschappelijke leden. Op dat punt had ik een sociaaldemocraat moeten vragen. Ik heb, toen ik die fout inzag, er alsnog twee gevraagd; in de Eerste Kamer heb ik er uitvoerig over gesproken; de beide aangezochte heeren hebben gemeend, te moeten bedanken. Maar op dit punt erken ik de eenzijdigheid van de samenstelling der commissie met leedwezen.

Of het advies mij houvast biedt? Ook over die vraag ben ik eenigszins verbaasd; wat de geachte afgevaardigde zal toch niet zeggen: gij hadt geen advies moeten vragen? Men stelle zich voor, dat ik den Hoogen Raad van Arbeid te dezer zake passeerde! Dan zou ik veel ernstiger bezwaar hebben ontmoet. Dat ik met dit advies de zaak in een slop laat doodloopen.... ik vertrouw, dat het met een week of 5, 6 wel heel anders blijken zal!

Ten aanzien van de kleine commissie zei de Minister geen gegevens te hebben waaruit zou blijken, dat er een toenemende ontevredenheid te constateeren zou zijn over haar werkzaamheid. De rooster van aftreding zal herzien worden. Op mijn aandrang is de werkmethode der Commissie eenigszins gewijzigd. Echter kan deze kwestie, n.l. hoe het onderzoek naar geschillen moet worden geleid, beter behandeld worden, als het wetsontwerp aan de orde komt.

In het algemeen verklaarde de Minister te voelen voor een onderzoek naar de werkloosheid in de groote steden.

MEYER DE VRIES.

Literatuur.

Dr. ERNST WAGEMANN, *Konjunkturlehre. Eine Grundlegung zur Lehre vom Rhythmus der Wirtschaft.* Reimar Hobbing, Berlin, 1928. XVI + 301 pp.

De schrijver van dit boek is President van het Duitsche Rijksbureau voor de Statistiek en Direkteur van het *Institut für Konjunkturforschung.* Zijn boek is een zeer uitvoerige en duidelijke beschrijving van het geheele konjunktuurvraagstuk.

Prof. Wagemann staat op het standpunt, dat de basis der konjunktuurleer empirie en induktie moet zijn en dat de steeds meer tot hersengymnastiek ontaarde deduktieve methode weer op den harden grond der realiteit moet worden geplaatst. In zijn werk komt duidelijk uit, dat hij deze opvatting konsequent heeft toegepast. Elk onderdeel van het probleem is van alle kanten nagegaan en kritisch onderzocht. Daardoor heeft het boek vooral waarde als handboek. Ook de literatuur is overvloedig vermeld.

Oskar Anderson, *Zur Problematik der empirisch-statistischen Konjunkturforschung. Kritische Betrachtung der Harvard-Methoden.* Kurt Schroeder, Bonn, 1929. 39 pp.

Deze brochure is de eerste van een serie publikaties der *Frankfurter Gesellschaft für Konjunkturforschung.* De leider hiervan, Dr. Eugen Altschul, wijst er in de inleiding op, dat het nieuwe konjunktuuronderzoek zich steeds meer van mathematisch-statistische hulpmiddelen bedient. Z.i. hebben de resultaten hiervan aangetoond, dat de volmaaktste statistische methoden niet tot het leggen van den grondslag voor een succesrijke konjunktuurbeschouwing kunnen leiden. Het empirisch onderzoek is doodgeloopen, doordat men de ekonomisch-theoretische basis verwaarloosd heeft en de kennis-theoretische en mathematische voorwaarden voor het gebruik van mathematisch-statistische hulpmiddelen onvoldoende opgehelderd heeft. Men moet thans, nu het empirisch onderzoek op het doode punt is gekomen, overgaan tot kritische analyse van de voorwaarden ervan. Er moet komen een synthese van de theoretisch-deduktieve met de mathematisch-statistische richting.

De brochure van Prof. Anderson oefent vooral kritiek op de wijze, waarop door het Harvard-Instituut voor Konjunktuuronderzoek onder leiding van Professor W. M. Persons ekonomische kurven gesplitst worden.

Absatzstockung und Arbeitslosigkeit und ihre Beseitigung. Schriften des Reichsbundes Deutscher Technik. Kommissionsverlag Buchhaus der Schaffer, Halle (Saale), 1928. 48 pp.

In dit geschrift wordt een pleidooi geleverd voor de stelling, dat de werkloosheid het gevolg is van schommelingen in de waarde der munt-eenheid. Daarom wordt aangedrongen op vastheid van den geldstandaard. Als bijlagen zijn aan dit boek toegevoegd een tweetal artikelen uit het maandschrift van het Internationaal Arbeidsbureau, in één waarvan door Prof. Irving Fisher zijn bekende argumenten voor het stabiliseeren van den dollar worden uiteengezet.

Mr. S. Mok.

Buitenlandsch Overzicht.

Internationaal.

De voorlichting omtrent migratie door het Int. Arbeidsbureau. Door het Internationaal Arbeidsbureau werd sinds enkele jaren een speciaal maandschrift voor migratiekwesties uitgegeven. Omtrent de wetgeving, de statistiek en de literatuur van het vraagstuk bevatte deze kroniek uitvoerige inlichtingen.

Met ingang van 1 Januari j.l. is deze uitgave gestaakt om administratieve en financieele redenen en ook, omdat het Bureau andere publikaties op zijn programma heeft staan, welke het wil laten voorgaan.

Evenals voorheen zullen in den vervolge de gegevens omtrent de migratie weer eenmaal per maand in het weekblad van het Bureau worden opgenomen. De statistieken zullen elke drie maanden in het maandschrift van het B.I.T. worden geplaatst.

Bij wijze van proef zullen in het jaar 1929 al deze gegevens ook als overdruk verkrijgbaar worden gesteld.

Australië.

Rapport over de werkloosheid. In een rapport betreffende de werkloosheid en de stabilisatie van het economisch leven wordt opgemerkt, dat de werkloosheid in Australië onder de georganiseerde arbeiders, die de helft van alle arbeiders vormen, in het eerste kwartaal van 1928 bijna twee maal zoo groot was als in het eerste kwartaal van 1927, n.l. resp. 10, 7% en 5, 9%. Op grond van een ingesteld onderzoek wordt de werkloosheid niet geweten aan één bepaalde oorzaak, b.v. het loonstelsel.

Prof. Copland, decaan van de handelsfaculteit der Universiteit te Melbourne, komt in een aanhangsel van het rapport tot de konklusie, dat de depressie van 1927/1928 het gevolg is van het dalen der landbouwproductie, de ongunstige handelsbalans, het slechte weer en de verandering van het prijsniveau. Op zijn advies stelt de kommissie, welke het rapport uitbracht, voor den woningbouw voor gehuwde landarbeiders krachtig te bevorderen, ten einde den landbouw van een grooter aantal arbeidskrachten te voorzien.

De arbeidsbemiddeling geschiedt slecht en wordt bovendien bemoeilijkt door een teveel aan ongeschoolde arbeiders. Hoewel de meeste arbeiders vrijwel voor alles kunnen worden gebruikt, belet de werkloosheid op den langen duur een goede aanpassing.

De kommissie meent niet, dat de immigratie de werkloosheid bevordert. Zij is integendeel van oordeel, dat de vestiging van geschoolde arbeiders de werkloosheid zal doen dalen.

Depressies in het bedrijfsleven zijn volgens de kommissie van veel grootere beteekenis voor het ontstaan der werkloosheid dan hooge loonen en arbeidskonflikten.

Van de voorstellen der kommissie worden de volgende vermeld:

a. Het uitbreiden van de bevoegdheid van het Bureau voor de Statistiek tot het opstellen van indexcijfers voor de bedrijvigheid en de productie en het verzamelen van zoo aktueel mogelijke gegevens betreffende de fluktuaties van de werkgelegenheid.

b. Regelmatig onderzoek naar den toestand van het ekonomisch leven en de oorzaken der periodieke fluktuaties ervan.

c. Regularisatie van door de overheid uit te voeren werken.

d. Het brengen van eenheid in de arbeidsbemiddeling in de verschillende Staten en bevordering van een strengere kontrole op de partikuliere bemiddelingsbureaux.

e. Het onder de aandacht der onderwijsautoriteiten brengen van het belang der beroepskeuze.

f. Het plegen van overleg met de staats- en partikuliere banken omtrent de mogelijkheid van het stabiliseeren der wisselkoersen.

g. Het uitbreiden van de gelegenheid tot speciale studie aan de hoogescholen door bedrijfsleiders in het bijzonder van de ekonomische fluktuaties, statistische methoden en vraagstukken van bedrijfsleiding en -organisatie.

h. Het instellen van kommissies voor ekonomische stabiliteit in alle Staten, welke de seizoenschommelingen moeten bestudeeren en plannen ontwerpen om tot opheffing daarvan te komen.

Duitschland.

HET EERSTE JAAR VAN DE WETTELIJKE REGELING DER WERKLOOSHEIDSVERZEKERING. Einde October 1928 was een jaar verstreken sinds in Duitschland de wettelijke regeling der werkloosheidsverzekering van kracht was geworden. Uit de gegevens omtrent dit eerste jaar gepubliceerd worde hieronder het volgende vermeld:

Het aantal verzekerden steeg van 16.061.471 op 16.538.505. In totaal werd aan bijdragen ontvangen 797.849.197 Mark, d.i. per verzekerde per maand gem. 4,17 Mk.

De kosten der administratie van de „Reichsanstalt" in het algemeen en die der werkloosheidsverzekering, voorts de kosten der arbeidsbemiddeling en der voorlichting bij beroepskeuze, de kosten voor vakkundige uitbreiding der bemiddeling van „Angestellten", van landarbeiders en van de voorlichting bij beroepskeuze bedroegen 80.602.755 Mk. De werkloosheidsverzekering kostte 725.672.991 Mk., terwijl voor voorkoming en bestrijding van werkloosheid werd uitgegeven 36.447.245 Mk. In totaal werd dus uitgegeven rond 842.723.000 Mk.

Voor de bijzondere krisisuitkeering werd uitgegeven 138.632.746 Mk.

Duitsch-Oostenrijk.

De werkloosheidsverzekering in 1927. Te oordeelen naar het aantal werkloozen, dat uitkeering ontving bereikte de werkloosheid in de republiek Duitsch-Oostenrijk in 1927 haar hoogtepunt sinds 1919. Het gemiddelde van dit aantal bedroeg n.l. 177.218, het maximum (in Februari) 244.000, terwijl het minimum, dat in het tijdvak 1919—1927 waargenomen was 11.672 bedroeg (gemiddelde van het jaar 1921).

De uitgaven der verzekering bedroegen in het jaar 1927 153.3 millioen schilling, waarvan 91,6 millioen voor de verzekering in den eigenlijken zin, terwijl 61,7 millioen uitgegeven zijn ten behoeve van werkloozen, die hun reglementair recht op uitkeering hadden verloren („uitgetrokkenen"). In vergelijking met het jaar 1926 zijn de kosten niet veel gestegen, n.l. slechts met 0,2 millioen sch.

Van de uitgaven voor de eigenlijke verzekering werden 81 millioen besteed voor uitkeeringen, 4,2 millioen voor de zg.n. produktieve verzekering (d.w.z. het subsidiëeren van werken, welke de werkloosheidsbestrijding ten doel hebben) en 8,2 millioen voor administratiekosten. Indien men rekening houdt met de administratiekosten der buitengewone uitkeeringen dan werd voor administratie in totaal uitgegeven 10,25 millioen sch., d.i. 6,7 % van het geheel.

De kontributies bedroegen in totaal 114,7 millioen sch., waarvan de werkgevers en de arbeiders ieder de helft opbrachten. De bondsstaten gaven hierbij voor de extra-uitkeeringen 20,1 millioen, terwijl de Staat als subsidie gaf 11,6 millioen. Bovendien gaf de Staat als voorschot een bedrag van 12,2 millioen om de balans van het Werkloosheidsfonds weer in evenwicht te brengen.

Groot-Brittannië.

Leening aan het werkloosheidsfonds. Den 28sten November j.l. is een wet afgekondigd, waarin de minister van financiën de bevoegdheid heeft gekregen het voorschot aan het werkloosheidsfonds tot 31 December 1930 te brengen op £ 40 millioen.

Volgens de wet op de werkloosheidsverzekering van 1922 bedroeg het maximumvoorschot £ 30 millioen. Op 9 November j.l. was door de schatkist aan het fonds een bedrag van £ 29.320.000 geleend tegen een gemiddelde jaarlijksche rente van 5 %. De uitgaven van het fonds voor uitkeeringen en administratiekosten bedroeg in November j.l. omstreeks £ 350.000 per week, zoodat de grens van het voorschot spoedig zou zijn bereikt.

In het besluit van het Lagerhuis, waarbij de indiening van het wetsontwerp werd goedgekeurd, wordt het volgende gezegd: Bij de tegenwoordige hoogte van bijdragen en uitkeeringen hangt de verhouding tusschen de inkomsten en uitgaven van

het fonds in de eerste plaats af van het aantal verzekerden. Het is dus niet mogelijk om van te voren met eenige zekerheid te voorzien in welke mate het fonds gebruik zal maken van het nieuwe krediet van £ 10 millioen. Indien op 31 December 1930 de inkomsten van het fonds niet minstens voldoende zijn om zijn uitgaven te dekken zal de gebeele financieele positie van het fonds aan het Parlement opnieuw moeten worden voorgelegd.

Onderzoek naar den toestand van verzekerde werkloozen. Van 4 tot 9 April 1927 heeft in het Vereenigd Koninkrijk opnieuw een onderzoek plaats gehad naar den persoonlijken toestand en de beroepsgeschiedenis van personen, die aanspraak maakten op werkloosheidsuitkeering. Het onderzoek omvatte thans 9748 personen, n.l. 8280 mannen, 124 jongens, 1261 vrouwen en 83 meisjes. Ook vroeger hebben reeds dergelijke enquêtes plaats gehad. De resultaten hiervan zijn in het Tijdschrift vermeld. Thans omvatte het onderzoek, in tegenstelling met vroeger, ook werkloozen, die wel bij een arbeidsbeurs stonden ingeschreven, doch geen recht op werkloosheidsuitkeering hadden. In de volgende aflevering zullen de resultaten van het jongste onderzoek uitvoerig worden vermeld.

Tsjecho-Slowakije.

Werkloosheid in de textielindustrie. De Tsjecho-Slowaaksche textielindustrie, behalve de wolnijverheid, wordt sinds eenigen tijd geteisterd door ernstige werkloosheid. Op een speciaal hiervoor belegde konferentie van vakvereenigingen werd gekonstateerd, dat het werkloosheidscijfer in de textielindustrie op het einde van Oktober 1928 27 % der georganiseerden bedroeg tegen 17 % een jaar te voren. Hierdoor was in de kas van den Duitschen vakbond een tekort van 2½ millioen Tsj. kronen ontstaan, terwijl de beide andere organisaties van textielarbeiders sinds den 1sten April 1925, den datum, waarop de wettelijke regeling der werkloosheidsverzekering van kracht werd, tot den 31sten Oktober 1928 meer dan 4 millioen Tsj. kr. hebben uitgegeven voor uitkeering aan werkloozen. Men is dan ook van meening, dat het Gentsche stelsel, dat in deze republiek bestaat, opnieuw heeft bewezen, dat het in tijden van ernstige werkloosheid onvoldoende is.

De konferentie heeft een resolutie aangenomen, waarin gevraagd wordt den duur der uitkeering, welke thans 3 tot 4 maanden bedraagt, te brengen op 26 weken per jaar en bovendien de helft van de uitkeering, welke thans door de vakvereenigingen wordt gegeven, ook door den Staat te laten betalen. Voorts wordt gevraagd het stichten van een Staatskrisisfonds, dat in tijden van krisis voorschotten zou geven aan die vakvereenigingen, welke meer dan 15% van haar totale inkomsten

gebruikten voor uitkeering aan haar werklooze leden. Voorts vragen zij een uitkeering van 12 tot 18 kr. per dag van den Staat voor gedeeltelijk werkloozen, d.w.z. arbeiders, die minder dan 40 uur per week werken.

Voorts werden nog de volgende eischen gesteld: verdubbeling van de begrootingspost voor uitkeeringen aan de werkloozen. Deze post bedraagt thans 21,6 millioen kr.; toekenning van een bedrag van 10 kr. per werklooze aan de vakvereenigingen voor het dekken der administratiekosten en van 2 kr. per lid voor het drukken der verschillende formulieren; beperking van overwerk, dat niet zou mogen worden toegestaan dan na raadpleging van vertegenwoordigers der arbeiders in de betrokken ondernemingen; wettelijke instelling van een verplichte arbeidsbemiddeling, waarbij de arbeidsbeurzen der vakvereenigingen op gelijken voet zouden moeten worden behandeld als de openbare arbeidsbeurzen.

Zwitserland.

Werkverschaffing. Gedurende enkele jaren reeds wordt in Bazel een niet onbelangwekkende proef met een bepaalden vorm van werkverschaffing genomen. Men heeft, speciaal voor werklooze kantoorbedienden, een adressenbureau gesticht, georganiseerd naar de modernste wetenschappelijke arbeidsmethoden. Het bureau bezit een register van Zwitsersche adressen, geklassificeerd naar industrieën en beroepen en, voor zoover het partikuliere personen betreft, naar sociale positie. Het bureau belast zich voorts met alle soorten werk voor stenografie, expeditie enz.

De verkoop der adressen en het verrichten van andere opdrachten stellen het bureau in staat aan de werkloozen, die het te werk stelt, een salaris gegeven, waarbij een deel der werkloozenuitkeering kan komen. In 1927 werd in totaal aan salaris uitgekeerd 180.718 francs, terwijl gemiddeld per dag 82 werkloozen werden te werk gesteld. Een aantal van hen werd tijdelijk in handelsondernemingen geplaatst. Van de 482 werkloozen, die zich bij het bureau in 1927 aanmeldden, waren 288 geschoolde kantoorbedienden; 205 waren van 20 tot 29 jaar oud, 110 van 30 tot 39 jaar.

Het werk in het bureau wordt beschouwd als tijdelijk en bovendien als scholing of als herscholing van den arbeider. Het bureau is als partikuliere instelling gesticht, maar heeft in Bazel reeds zulk een succes, dat men plannen heeft om ook in andere steden tot het oprichten van dergelijke bureaux over te gaan.

Persoverzicht.

„*De Amsterdamsche Arbeidsmarkt.*" No. 11, jaargang 1928, opent met de bekende nota van B. en W. aan den Gemeenteraad der hoofdstad over hetgeen in den laatsten tijd op het gebied van de bestrijding der werkloosheid is gedaan en wat van gemeentewege in de naaste toekomst zal kunnen worden gedaan. In hoofdstuk II van de 11de aflevering wordt gewezen op de concurrentie welke de Vereeniging van Huisvrouwen op het gebied der arbeidsbemiddeling voert met de gemeentelijke arbeidsbeurs.

Op blz. 13 der genoemde aflevering is een staat geplaatst, welke een overzicht geeft van de geplaatste onvolwaardige arbeidskrachten, gerangschikt naar de defecten, terwijl een volgende staat die onvolwaardigen ingedeeld geeft naar de bedrijfsgroepen.

„In- en Uitvoer" van 24 December j.l. heeft van de hand van Dr. H. Steinert een bijdrage over de Oost-Europeesche Emigratie na den oorlog. De conjunctuurwisseling veelal gevolg van de valutaschommelingen der laatste jaren spreekt zich wel sterk uit in de getallen in het genoemde artikel opgenoemd. Wij vermelden hier, dat in Frankrijk op het oogenblik ongeveer 250000 Poolsche arbeiders werken, terwijl ook de overzeesche Poolsche emigratie is toegenomen. De Poolsche emigratie naar de V.S. is in de laatste jaren veel minder belangrijk dan naar de andere staten van Amerika. Naar Canada b.v. emigreerden in 1927 ruim 22000 en naar Argentinië ruim 20000 personen. De wijziging in de emigratie stroomingen van vóór den oorlog heeft van zelf sprekend ook grooten invloed gehad op het scheepvaart- en havenverkeer. Uit de medegedeelde cijfers blijkt ook, dat het Oostzeeverkeer door de stichting der nieuwe staten belangrijk is gewijzigd, ja verminderd.

„De Arbeid" het orgaan van het N.A.S. van 22 December 1928 bevat een uitvoerig artikel getiteld „Een Engelsch Program inzake Werkloosheidsbestrijding". Hierin wordt critisch besproken een program van werkloosheidsbestrijding door Brailsford in de „New Laeder" van 16 November 1928. In het artikel van „De Arbeid" komen de volgende vetgedrukte woorden voor: „Hieruit volgt de conclusie dat het kapitalisme niet automatisch ten gronde gaat aan het werkloosheidsvraagstuk". Het eindigt aldus „Het Brailsford program is nationale herstelpolitiek op de basis van een welwillend kapitalisme (goedkoope credieten en vrachttarieven). Brailsford is in wezen kapitalistisch, hij aanvaardt de rationalisatie als concurrentiemogelijkheid der Britsche industrie tegenover het buitenland. Hij is voor de ondersteuning der nieuwe bedrijven (luxe bedrijven) zonder meer, omdat ze momenteel floreeren; een zeer kortzinnige politiek.

Zijn landpolitiek is: terug naar het dorp, maar hij zwijgt over het stichten van groote coöperatieve staatslandbouwbedrijven; of wil Br. de keuterboerderij?

Het program van B. is uiterst zwak en van socialistisch standpunt overal aanvechtbaar. Het zal ons benieuwen met welk program de rechtervleugel komt.

Het „*Weekblad voor Gemeentebelangen*" van 31 December j.l. heeft onder de titel „Plaatselijke Werkloosheidszorg" een bijdrage van de hand van den heer Detiger, waarin de volgende zinssnede voorkomt: „Een van de nieuwe inzichten, welke door het onderzoek (het bekende Amsterdamsche) is verworven, is de opvatting dat de werkloosheidszorg naast een Rijkszaak ook een gemeentezaak is" en iets verder „Burgemeester en Wethouders hebben daarom besloten: *a* aan een Commissie het onderzoek op te dragen naar de middelen om de plaatselijke nijverheid te bevorderen, waarbij niet onmogelijk ook de algemeene kant van het probleem, vestigheidsmogelijkheid van de nijverheidsondernemingen in de groote stad, onder de loupe genomen zal moeten worden; *b* enquêtecommissies te benoemen voor de bestudeering van den toestand in de verschillende bedrijfsgroepen." En over de plaatselijke werkverschaffing, zooals die in de Noordelijke en Oostelijke Provinciën van ons land thans plaats heeft, schrijft de heer Detiger „die werkverschaffingen moeten dus nooit doel maar middel zijn, zullen van tijdelijken aard dienen te zijn, maar hebben zulke groote voordeelen als trainingsgelegenheid voor de gesteunde werkloozen, als toetsingsobject hunner arbeidswilligheid en als overgangsvorm voor de eventueel noodzakelijke verplaatsing der groote-stadsarbeiders naar buiten, dat ze als secondair werkloosheidsbestrijdingsmiddel groote aandacht en aanbeveling verdienen".

„*Ons Beginsel*". Het orgaan der Nederlandsche Vereeniging van Christelijke Kantoor- en Handelsbedienden, van 8 Januari j.l. bespreekt onder de titel „Werkloosheidscijfers" de werkloozenpercentages van de vier organisaties, welke kantoorbedienden organiseeren. Het blijkt dat deze zeer uiteenloopen. Er wordt op dit verschijnsel hier de aandacht gevestigd, omdat zoo vaak gezegd wordt, en terecht, dat gestreefd moet worden naar de grootst mogelijke uniformiteit in bepalingen der reglementen voor werkloozenkassen, die voor een zelfde beroep zijn opgericht. Het is duidelijk dat dit wordt bemoeilijkt indien de percentages zoo uiteenloopen als dit het geval is bij de kantoorbedienden.

Het „*Grafisch Orgaan*" van den Nederlandschen Christelijken Grafischen Bond van 9 Januari j.l. eindigt een artikel: „Een nieuwe Jaarkring" met de volgende zin: „Toch is de gang van

zaken ten opzichte der werkloosheid niet onbevredigend. Hetgeen wel blijkt uit het voornemen der arbeidersbonden, om het bedrag der werkloosheidsuitkeering met ongeveer 5 % te verhoogen en te brengen op 60 % van het loon. Althans indien de Minister daaraan zijn goedkeuring wil hechten".

Uit *„Vereenigt U"* het orgaan van den Nederlandschen Bond van Arbeiders in het Landbouw-, Tuinbouw- en Zuivelbedrijf van Zaterdag 5 Januari blijkt, dat de drie patroonsbonden, welke landarbeiders in dienst hebben en de drie landarbeidersbonden een gemeenschappelijke circulaire gericht hebben aan alle werkgevers in de bloembollenstreek met het dringend verzoek in de wintermaanden zooveel mogelijk werk te laten verrichten.

„Aanleg en Beroep" 4de Jaargang, opent het Decembernummer 1928 met een belangwekkende bijdrage over de „Sociaal Economische taak der Beroepskeuze" van Dr. M. J. Verhoeven. Het artikel wijst erop dat de beroepskeuzebureaux naast een psycho-technisch onderzoek ook zich van andere middelen moeten bedienen om een oordeel te vellen omtrent de geschiktheid der raadvragenden. Voorts wijst hij op de sociale taak der bureaux en besluit hij zijn bijdrage met de volgende woorden: „Sociaal instellen vereischt een fijngevoeligheid der ziel, kennis van sociale toestanden en nooden en middelen ter verbetering; een vaardigheid om zich in te denken in den toestand van anderen, een neiging zich aan den evenmensch te geven, een sterken wil om een maatschappelijk ideaal te helpen verwezenlijken, n.l. de welvaart der individuen en der maatschappij."

Door B. en W. van Amsterdam is in den Raad een nota gericht, waarin is samengevat wat in den laatsten tijd op het gebied der bestrijding der werkloosheid is gedaan en van gemeentewege in de naaste toekomst zal kunnen worden gedaan. Deze nota is ongeveer in haar geheel opgenomen in het *„Katholiek Sociaal Weekblad"*, 28ste jaargang, van Zaterdag 12 Januari 1929, No. 2. Ter besparing van plaatsruimte wordt de nota hier niet weergegeven, maar de belangstellende lezer naar het laatstgenoemde periodiek verwezen.

G.

De ontwikkeling der werkloosheidsverzekering in Zwitserland sedert 1924.

I.

Bij de Zwitsersche wet van 17 October 1924 op de werkloosheidsverzekering werd in artikel 1 bepaald, dat overheidssubsidies kunnen worden toegekend aan openbare of bijzondere kassen, bedoelende de verzekering tegen werkloosheid, terwijl in artikel 4 werd voorgeschreven, dat het bedrag van het subsidie van den bond geregeld wordt naar het totaal der uitkeeringen uit de kassen (het bondssubsidie bedraagt 40 % van laatstgenoemd totaal voor openbare kassen en voor bijzondere kassen, die gemeenschappelijk worden beheerd door werkgevers en werknemers, en 30 % voor de andere — arbeiders-, dus onderlinge — kassen, terwijl de Bondsvergadering tijdelijk dit percentage met ten hoogste 10 % kan verhoogen). Het bondssubsidie kan worden verleend (art. 7) onder voorwaarde, dat kanton en gemeente ook subsidieeren.

De wet trad in werking den 15en April 1925, nadat bij „Verordening" No. 1 uitvoeringsmaatregelen waren vastgesteld, en is feitelijk niet meer dan een subsidie-wet, gegrond op het beginsel eener samenwerking van den bond en de kantons in den strijd tegen de werkloosheid; uit haren inhoud valt af te leiden, dat de bondswetgever van de kantons verwacht, dat zij eveneens de werkloozenkassen financieel zullen steunen, dat zij deze vrijstellen van directe belastingen, en dat zij zich met de contrôle belasten (circulaire van het Bonds-departement voor Volkswelvaart van 3 Juli 1925).

Omtrent aard en wezen van openbare of bijzondere kassen zijn geen voorschriften gegeven; alleen is in de hierboven vermelde Verordening 1 in art. 1 vermeld, dat elke werkloozenkas, die bondssubsidie wenscht, door het Departement voor Volkswelvaart moet erkend zijn, welke erkenning wordt verstrekt, zoo aan de wettelijke voorschriften is voldaan, terwijl van eene afwijzende beslissing beroep op den Bondsraad openstaat. De erkenning van „paritätische" kassen werd onderworpen (art. 15 der Verordening 1) aan de volgende voorwaarden:

1°. dat zij worden beheerd door vertegenwoordigers der verzekerden en der werkgevers, bij wie de verzekerden werkzaam zijn;

2°. dat de werkgevers het geldelijk deelnemen hunnerzijds moeten vastleggen òf in den vorm van statuair bepaalde periodieke toelagen òf in den vorm van wettelijk geregelde toelagen.

De wet en de Verordening 1 onderscheiden dus openbare kassen

en bijzondere kassen, en van de laatste twee soorten: gemeenschappelijk door werkgevers en werknemers beheerde, en „andere". Of de openbare kassen moeten zijn kantonnale dan wel gemeentelijke, werd in het midden gelaten. Welke „andere" (niet-paritätische) subsidie zouden kunnen genieten, werd evenmin gezegd; men heeft hierbij natuurlijk allereerst te denken aan kassen van de arbeiders zelf (onderlinge kassen), maar werkgevers- (ondernemings-)kassen zijn in de wet m.i. niet uitgezonderd.

De Zwitsersche wet bevat derhalve — evenals het Nederlandsche Werkloosheidsbesluit — slechts een regeling der subsidieering door de overheid van instellingen, die de verzekering tegen werkloosheid beoogen, met dit groote verschil, dat in Zwitserland het bedrag van het subsidie geregelt wordt naar het bedrag der *uitkeeringen*, terwijl het in het Nederlandsche stelsel afhangt van het bedrag der bijdragen.

Bij de oprichting van nieuwe kassen, die op subsidie zouden aanspraak hebben, was (zie boven) veel vrijheid gelaten, en het was blijkbaar de bedoeling, rustig af te wachten, welke vormen zouden ontstaan. Die konden derhalve velerlei zijn; bij de „paritätische" kassen kan men zich denken: kassen voor een geheelen bedrijfstak, kassen voor eene groep van ondernemingen, kassen voor eene enkele onderneming; bij de „andere" bijzondere kassen: kassen van plaatselijke of nationale vakvereenigingen, doch ook van andere vereenigingen.

Hieronder zij nu allereerst aangegeven, hoe de toestand was, toen de wet in werking trad.

In 1922 [1]) bestonden 36 bijzondere „*niet*-paritätische" kassen, uitgaande in hoofdzaak van vakbonden of plaatselijke vakvereenigingen, met ongeveer 175.000 leden, benevens 19 openbare (van de Overheid uitgaande) kassen, n.l. een kantonnale kas van het kanton Basel-Stadt, eene gemeentelijke kas (Bern) en 17 gemeentelijke crisis-kassen in de kantons St. Gallen, Appenzell A.Rh. en Thurgau, dus feitelijk slechts 2 openbare die als blijvende instelling bedoeld waren [2]). Die twee hadden te zamen ± 2000 leden. Voorts bestonden nog 4 „paritätische" bijzondere kassen.

Het totale aantal leden dezer (36 + 19 + 4) = 59 kassen bedroeg ± 184.000, terwijl het in 1920 (28 bijzondere, niet „paritätische", kassen, 16 openbare en 3 „paritätische") nog ± 220.000 had bedragen. Evenals in Nederland was er dus een teruggang in het aantal, vrijwillig verzekerden geweest, en wel van 220.000 op 185.000 dus met 35.000 of ± 16 % in 2 jaren. Bij het in werking treden der wet was vermoedelijk de toestand sedert 1922 weinig gewijzigd.

1) Vg. Rapport van den rapporteur der Commissie van voorbereiding Hg. bij de behandeling der wet.

2) Vgl. Wirtschaftsberichte.

Wet en Verordening geven spoedig aanleiding tot een algemeen krachtig zich bezighouden met de werkloosheidsverzekering, hetzij om de statuten van bestaande kassen met de nieuwe bepalingen in overeenstemming te brengen, hetzij om nieuwe kassen in het leven te roepen.

Bovendien hebben de Zwitsersche kantons aan de roepstem van den Bond gehoor gegeven, eerst langzaam, daarna in sneller tempo, en zich met een kantonnale regeling der verzekering beziggehouden. En het is wel van belang, na te gaan hoe de kantons gereageerd hebben op de aansporing, die de wet beoogde, hun te geven. Ook vóórdat de wet bestond hebben kantons en gemeenten de bestaande kassen wel gesteund. Deze kassen waren hoofdzakelijk kassen van vakvereenigingen, die echter vaak met financieele moeilijkheden te kampen hadden, tengevolge waarvan reeds sedert 1917 de bondsregeering dezen kassen een deel van het bedrag der uitkeeringen heeft gerestitueerd (in 1923: fr. 433.105.80; in 1924 fr. 344.773.45; in 1925 fr. 1.556.000.— [1]); in de laatste jaren nu hebben enkele kantons en gemeenten eveneens financieele hulp geboden, doch op beperkte schaal (alleen de kantons Zürich, Basel-Stadt, Schaffhausen, St. Gallen, Thurgau en Genève).

De wet laat volkomen in het midden, in welke richting ten aanzien van vrijwilligheid of verplichting kantons of gemeenten bij hunne voorschriften en regelen zouden gaan; evenmin schrijft zij voor, dat een kanton (of een gemeente) verplicht is, eene openbare kas op te richten, zelfs niet, welke voorwaarden zij aan haar subsidie zouden kunnen verbinden, b.v. ten aanzien van verplichting, dat ook de werkgevers zullen bijdragen. Al naar het inzicht van den kantonnalen wetgever kon dus de medewerking der kantons (en hetzelfde geldt voor de gemeenten), om door hunne medewerking een prikkel te geven tot uitbreiding der verzekering in den zin van vermeerdering van het aantal verzekerden en in den zin van versterking der financieele grondslagen en de prestaties der kassen, zeer uiteenloopend zijn. Deze vrijheid had natuurlijk het nadeel, dat niet, als bij eene wet, die de verplichte verzekering en de verplichting tot medebetaling van arbeiders, werkgevers en Overheid regelt, in één slag alles tot stand wordt gebracht, maar het voordeel, dat van meetaf de lagere overheidsorganen de aangelegenheid der verzekering van alle kanten moesten bezien, dat voorstanders der verzekering in de openbare lichamen gedwongen werden, van meetaf hunne schouders te zetten onder den opbouw der verzekering, en dat een geleidelijke overgang kon worden verkregen naar eene toekomstige verplichte verzekering, welker ontwerper op tal van uiteenloopende ervaringen zou kunnen bouwen.

---

1) Vgl. Wirtschaftsberichte des Schweizerischen Handelsamtsblattes No. 14 van 3 Juli 1926 en van 10 April 1926, No. 8.

Er zou — en dit is inderdaad geschied — eene staalkaart van regelingen kunnen ontstaan, van de vrijwillige verzekering met eenvoudige subsidieering van privaatrechtelijke werkloozenkassen af (gelijk in Nederland), tot de volledige verplichte verzekering met bijdragen van arbeiders, werkgevers en Overheid toe — deze Overheid dan nog drieërlei: gemeente, kanton en bond — (gelijk in Engeland).

Blijkbaar echter lag het (blijkens de vermelding van drieërlei soorten van kassen in de wet) niet in de bedoeling, dat eenig kanton de verplichte verzekering zou invoeren als *uitsluitend* rechtstreeksche overheidsverzekering, als in Engeland practisch bestaat.

In welke richting ontwikkelde zich nu de kantonnale wetgeving?[1])

a. De het wijdst gaande medewerking hebben, mag men zeggen, die kantons verleend, welke de verplichte verzekering invoerden en — om die te kunnen doorvoeren — de bijzondere kassen subsidieerden, doch ook openbare kassen oprichtten. Wil men toch verplichte verzekering, met gelijktijdig behoud van het instituut der bijzondere (arbeiders- of „paritätische" kassen), dan moet daaraan practisch de oprichting van overheidskassen wel worden verbonden.

De 6 kantons, die[2]) in deze richting zijn gegaan, zijn de volgende:

Glarus	Wet van	3	Mei	1925
Basel-Stadt	„ „	11	Februari	1926
Neuchâtel	„ „	7	Mei	1926
Solothurn	„ „	31	October	1926
Zug	„ „	13	October	1927
Uri	„ „	6	Mei	1928

Omtrent den inhoud der wetgevingen van deze 6 kantons zij het volgende vermeld.

Glarus bepaalde, dat alle arbeiders, die in dit kanton werkzaam zijn in ondernemingen, welke vallen onder de bondswet betreffende arbeid in fabrieken, verplicht zijn, zich bij de kantonnale werkloozenkas aan te sluiten, voorzoover zij niet behooren tot eene, door den bond erkende, bijzondere kas, terwijl verzekering bij meer dan eene kas of verzekering, toeslag op een andere uitkeering beoogend, verboden is, en de Landsrat bevoegd is, de verplichte verzekering uit te strekken ook over ondernemingen, die onder de wet op de arbeidersbescherming vallen.

De inkomsten der kantonnale werkloozenkas bestaan uit bijdragen der arbeiders (2 % van het jaarloon), der werkgevers (2 % van het gezamenlijke jaarloon der arbeiders), de bijdrage

1) Men houde bij hetgeen hieronder omtrent de kantons is medegedeeld, er mede rekening, dat naast het kantonnale subsidie komt het bondssubsidie van 30 à 40 %.

2) Toestand einde 1928.

van den bond (zie de wet) en die van het kanton; de bijdragen der arbeiders worden door den werkgever van het loon ingehouden.

De kantonnale werkloozenkas int de 2% der arbeiders en de 2 % der werkgevers ook voor die arbeiders, die in bijzondere werkloozenkassen opgenomen zijn, en draagt die inkomsten over aan de besturen der bijzondere kassen. Deze ontvangen van het kanton voorts 30 % der uitkeeringsbedragen terug.

Neuchâtel heeft de verplichting, om zich te verzekeren, gelegd op iederen Zwitserschen onderdaan, die regelmatig werkt voor rekening van een of meer ondernemers, en in het kanton woont, behoudens vrijstelling van hen, die een jaarlijksch inkomen hebben van ten minste 6000 francs, van leerlingen, huispersoneel, landarbeiders en arbeiders in eenige seizoenbedrijven. Men kan de verplichting nakomen door toetreding òf tot eene erkende bijzondere kas òf tot de kantonnale kas, die bij de kantonnale wet is ingesteld en die bestemd is voor personen, die zich niet kunnen of niet willen verzekeren bij eene bijzondere kas.

De werkgevers betalen, behalve wanneer zij tot eene „paritätische" kas behooren, voor elken arbeider 6 francs per jaar, de verzekerden de premie, zooals die door de statuten van het kantonnale fonds is vastgelegd (via de gemeente der inwoning), terwijl de werkgevers kunnen worden genoodzaakt, bij de inning dezer premie hunne hulp te verleenen. Deze inkomsten komen der kantonnale kas ten goede, die bovendien, evenals de „paritätische" kassen, van het kanton *20* % der uitkeeringen terugontvangt, terwijl de andere bijzondere kassen *15* % daarvan terugontvangen.

Basel-Stadt strekt de verplichte verzekering uit over alle, tot arbeid geschikte, onzelfstandig werkzame, personen, behoudens uitzonderingen als huispersoneel, en dgl., en behoudens hen, wier loon de 6000 frs. per jaar te boven gaat. Men voldoet aan de verplichting, door zich aan te sluiten bij de kantonnale of eene bijzondere kas. De werkgevers betalen 1½ % van het jaarlijksch loonbedrag, de verzekerden de vastgestelde premie. Het kanton restitueert 45 % der uitkeeringsbedragen.

Solothurn heeft een overeenkomstige verplichting als Basel-Stadt, doch geen verplichte werkgeversbijdrage, die echter *Zug* wel kent (6 francs voor elken, bij het kantonnale fonds verzekerden, arbeider).

Uri voerde de verplichting in voor alle arbeiders tusschen 17 en 65 jaar, werkende in fabrieken, die onder de Bondswet op de fabrieken werken. Men voldoet aan de verplichting door zich aan te sluiten òf bij eene bijzondere kas òf bij de kantonnale kas. Alle kassen ontvangen eene subsidie van 20 % der betaalde uitkeeringen.

Deze zes kantonnale wetten met verplichte verzekering leveren dus onder elkander zelfs weer vrijveel verscheidenheid op, ook ten aanzien der werkgeversbijdrage. Er is onderscheid ook ten aanzien van den kring van arbeiders, waarover de verplichting

zich uitstrekt, een verschil, dat tot uiting komt in het percentage van het totale aantal arbeiders, dat tengevolge der kantonnale wet onder de verplichte verzekering valt.

b. Een tweede groep van kantonnale wetgevingen vormen de wetgevingen van die kantons, die de erkende bijzondere kassen subsidieeren, doch voorts niet verder gaan dan aan de gemeenten der kantons de bevoegdheid te verleenen, om voor haar gebied den verzekeringsplicht in te voeren.

Dit stelsel is gevolgd in de (3) kantons *St. Gallen*, *Appenzell A.Rh.* en *Zürich*, respectievelijk bij wetten van 25 April 1926, 1927 en 20 Mei 1928.

Appenzell A.Rh. verleent subsidie aan openbare en bijzondere kassen, en verplicht eene gemeente, om (gemeentelijke) openbare kassen op te richten, zoodra ten minste twaalf arbeiders zich voor het lidmaatschap aanmelden, met dien verstande, dat twee of meer gemeenten te zamen zulk eene kas in het leven kunnen roepen.

Een besluit van den gemeenteraad kan de verplichte verzekering invoeren òf voor alle arbeiders òf voor bepaalde groepen van arbeiders in de gemeente, welke verplichting men dan kan nakomen door toetreding òf tot een openbare òf tot eene bijzondere kas. Of de gemeenten bevoegd zijn, ook de werkgevers tot medebetaling te verplichten, vermeldt de kantonnale wet niet.

Het kantonnale subsidie bedraagt 25 tot 35 % der uitkeeringsbedragen en zal in den regel voor openbare kassen wat hooger zijn dan voor bijzondere kassen.

De wet van *St. Gallen* is van ongeveer dezelfde strekking, dus recht gevende aan de gemeentebesturen, om al dan niet verplichte verzekering in te voeren, doch met den plicht op elke gemeente, om eene gemeentelijke openbare kas op te richten. Het kanton restitueert aan de openbare kassen 50 %, aan de bijzondere 20 % der uitkeeringsbedragen.

De wet van *Zürich* geeft aan de gemeenten soortgelijke bevoegdheid, en restitueert aan de kassen 25 % der uitkeeringsbedragen. In dit kanton is bovendien een *crisisfonds* ingesteld, waarin de Overheid 500.000 frs. heeft gestort.

De derde groep der kantons vormt die, welke zich beperken tot het verleenen van subsidie aan openbare en bijzondere werkloozenkassen.

Dit is geschied in de wetgevingen van:

Bern (wet van 9 Mei 1926).
Schaffhausen (wet van 30 Juni 1926).
Appenzell i. R. (wet van 27 December 1927).
Graubünderland („ „ 27 Mei 1927).
Aargau („ „ 4 November 1926).
Genève („ „ 26 September 1925).

De wetten dezer kantons zijn natuurlijk veel eenvoudiger dan die der andere kantons; zij gewagen niet van de verplichting tot het oprichten van openbare kassen door de gemeente, doch onderstellen blijkbaar wel de mogelijkheid daarvan, aangezien zij zoowel aan openbare als aan bijzondere kassen subsidie toekennen. Zij verschillen onderling in de grootte van het subsidie, dat zij uit de kantonnale kas verschaffen en verplichten soms de gemeenten, om naast het kantonnale subsidie, ook uit de gemeentekas subsidie te geven.

Het subsidie bedraagt in:

Bern	10 à 20 %	der uitkeeringsbedragen.
Schaffhausen	15 à 30 %	
Appenzell i.R.	20 %	
Graubünderland	evenveel % als de bond	
Aargau	20 %	
Genève	40 %	

[In vele der hierboven niet genoemde kantons zijn wetgevingen in een of anderen zin nog in voorbereiding].

Na dit overzicht omtrent hetgeen de kantons door aanvullende wetgeving hebben gedaan ter bevordering der werkloosheidsverzekering, is het van belang, de vorderingen der verzekering zelf na te gaan sedert de wet in werking trad.

Vooraf zij (zie hierboven) herinnerd, dat *einde December 1922* (en tot het in werking treden der wet ondergingen de cijfers weinig wijziging) de toestand de volgende was:

19	openbare kassen met	6500	leden
36	bijzondere, niet „paritätische" kassen (onderlinge) (van vakvereenigingen of andere vereenigingen) met.....	175000	„
4	bijzondere „paritätische" kassen met	2500	„
totaal 59	kassen met.....	184000	leden

Einde December 1927 waren de getallen de volgende:

65	openbare kassen.....	44.291	leden
37	bijzondere, niet „paritätische" kassen (onderlinge) met	158.060	„
57	„paritätische" kassen met	46.237	„
totaal 159	kassen met	248.588	leden

Op 30 Juni 1928 was de toestand:

65 openbare kassen; 37 bijzondere niet-„paritätische" kassen onderlinge); 61 „paritätische" kassen.

Het aantal verzekerden bedroeg toen in de 163 werkloozenkassen ± 250.000.

De toeneming van het aantal kassen is vooral in 1927 groot geweest, n.l. van 44 openbare, 33 bijzondere, niet-„paritätische" en 14 „paritätische" kassen tot 65 openbare, 37 bijzondere niet-

„paritätische" en 57 „paritätische" kassen. Het aantal dezer laatste steeg tot einde Juni 1928 tot 61.

In de zes kantons, die de verplichte verzekering hebben ingevoerd, zijn *kantonnale* (soms genoemd *staatliche*) kassen reeds ingevoerd of volgt de inrichting spoedig (in het kanton Zug trad de wet eerst 1928 in werking en is de oprichting nog in voorbereiding). Wie geen lid is van een der kassen der beide andere groepen, is automatisch lid van de openbare kantonnale kas.

Het aantal leden dezer openbare kassen bedroeg einde September 1927 [1]):

Kantonnale kas	Glarus	7374
„ „	Solothurn	7338
„ „	Basel-Stadt	8927
„ „	Neuchâtel	5118

In de 2 kantons, die voor de gemeentebesturen in de kantonnale wet de vrijheid hebben gelaten, om de verplichting in te voeren, geldt voor de gemeenten, die daaraan hebben voldaan, hetzelfde als hierboven voor de zes kantons met verplichte verzekering is vermeld.

FOLMER.

De werkloosheid in den landbouw en in de visscherij.

Over de werkloosheid vóór den oorlog, geeft het 10-deelige rapport van de toenmalige Staatscommissie over de werkloosheid veel licht; over den toestand tijdens de oorlogsjaren en daarna, is veel te vinden in de verslagen van het Kon. Nat. Steuncomité, den Ned. Bond voor Werkverschaffing, den Rijksdienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling, in het tijdschrift van den Ned. Werkloosheidsraad en verder in talrijke publicaties van de meest onderscheidene organisaties. Er is zóóveel, dat niemand onbevredigd behoeft te zoeken. Wie echter meent over de Nederlandsche arbeidsmarkt nog veel nieuws te kunnen vertellen, wel hij zou een duizendkunstenaar moeten zijn.

Het rapport van de subcommissie uit de commissie van de economische politiek, over de werkloosheid in den landbouw en in de visscherij, is dan ook voor hen die meenden dat *dit* onderzoek nu eens veel nieuws zou brengen een teleurstelling. Een teleurstelling is het niet voor hen die reeds, voordat het officieele onderzoek zou beginnen, de overtuiging hadden, een overtuiging gebaseerd op ervaring en kennis van de feitelijke

1) Omtrent de aantallen leden der kassen einde September 1927 vgl. Sozialstatistische Mitteilungen, Herausgegeben vom Eidg. Arbeitsambt. Afl. December 1927.

verhoudingen, dat er geen nieuwe dingen van beteekenis zouden kunnen worden vastgesteld.

Het groote nut van het onderzoek der subcommissie is echter dit, dat thans officieel geconstateerd is, wat bij velen reeds lang als een vaste overtuiging leefde, n.l. dat de werkloosheid op het platteland sedert 1914 is toegenomen. Hetzelfde verschijnsel zal, bedrieg ik mij niet, ook in de steden worden aangetroffen.

Het rapport dat thans voor ons ligt, draagt, zoo zegt de subcommissie in het voorwoord, een voorloopig karakter. Wanneer over eenigen tijd de andere rapporten zijn samengesteld, zal alles in onderling verband worden bekeken.

Ten aanzien van den landbouw is het onderzoek geschied door de Rijksland- en tuinbouwconsulenten, terwijl voor wat betreft de visscherij, de gegevens verstrekt werden door de Visscherij-inspectie, den directeur van het Staatsvisschershavenbedrijf te IJmuiden, het bestuur der Visscherijen op de Zeeuwsche Stroomen en de vereenigingen van werkgevers en werknemers. Wellicht is het juist door deze veelzijdige voorlichting, dat het deel gewijd aan de visscherij, breeder en overzichtelijker is dan dat hetwelk over den landbouw handelt. Ik weet van nabij, dat de consulenten die reeds een zeer drukken dagtaak hebben, zich veel moeite hebben getroost om de subcommissie voor te lichten en ook dat ze het geheel buitengewoon objectief hebben beoordeeld, dit neemt echter niet weg, dat zij de zaak min of meer eenzijdig zien, ondanks hun breeden kijk. Voorlichting door anderen net als voor het hoofdstuk „Visscherij", zou het rapport „Landbouw" ten goede zijn gekomen. Toch, ik wil dit met nadruk verklaren, is het hoofdstuk „Landbouw" niet alleen lezenswaardig, doch ook belangrijk.

Aan de consulenten werden door de Subcommissie de volgende vragen voorgelegd.

I. Komt onder de landarbeiders werkloosheid voor? Zoo ja, is dat slechts seizoenwerkloosheid of draagt zij een meer algemeen karakter?
Is de werkloosheid sedert 1914 toe- of afgenomen? (Het wordt zeer op prijs gesteld, indien dit door cijfers kan worden toegelicht).

II. Welke zijn de oorzaken dezer toe- of afneming? Hierbij ware vooral te denken aan:
a. wijziging in den aard en de grootte der bedrijven;
b. wijziging in de culturen en de arbeidsmethoden (met name vervanging van handenarbeid door machinalen arbeid);
c. ontwikkeling in extensieve of intensieve richting, speciaal ook in die van den tuinbouw; (zoo mogelijk eenige cijfers te verstrekken omtrent het loonbedrag per H.A. vóór den oorlog en thans);
d. meer of minder sterke afvloeiing naar andere beroepen of naar andere streken, hetzij doordat de kinderen van landbouwers en landarbeiders voor andere beroepen worden opgeleid, hetzij doordat volwassen landarbeiders werk vinden in andere beroepen of andere streken. (Hier vooral aandacht te schenken aan de beteekenis der in de streek aanwezige industrieën, de uitbreiding of inkrimping daarvan, alsmede aan de ontwikkeling van den tuinbouw).

III. Hoe is de verhouding tusschen het aantal *losse* en het aantal *vaste* arbeiders? Zijn in dit opzicht in vergelijking met 1914 belangrijke wijzigingen

waar te nemen? Welke zijn de oorzaken van die wijzigingen en welken invloed hebben zij gehad op de werkloosheid?

IV. Hoe is het gesteld met den arbeid der gehuwde vrouw? Zijn er in dit opzicht in vergelijking met 1914 wijzigingen waar te nemen? Hebben deze wijzigingen invloed uitgeoefend op het voorkomen van werkloosheid?

V. Plegen de landarbeiders in Uwe streek tijdelijk elders te gaan werken? Zoo ja, waar? Komen er op bepaalde tijden arbeiders van elders? Zoo ja, van waar? Is deze trek sedert 1914 toe- dan wel afgenomen en welken invloed heeft zulks gehad op de werkloosheid?

VI. Is er ten aanzien van de welvaart der landarbeiders in vergelijking met 1914 vooruitgang of wel achteruitgang waar te nemen? Waarin openbaart zich die voor- of achteruitgang? (Indien mogelijk, zouden enkele opgaven betreffende de jaarverdiensten van vaste en van losse arbeiders of van een van beide groepen omstreeks 1914 en thans zeer op prijs worden gesteld.)

VII. Hoe besteden de arbeiders hun tijd in de perioden waarin zij in land- en tuinbouw geen werk vinden? Zoudt U werkzaamheden kunnen noemen, tot het verrichten waarvan de arbeidersbevolking in die perioden kon worden aangemoedigd?

VIII. Heeft de landbouw (o. q. de tuinbouw) in Uw ambtsgebied of bepaalde gedeelten er van te lijden onder gebrekkige transportgelegenheid, waardoor de aanvoer van grondstoffen, alsmede de afvoer der producten wordt bemoeilijkt en een ongunstige invloed op de arbeidsgelegenheid wordt uitgeoefend?

IX. Welke opmerkingen meent U nog meer te moeten maken ten aanzien van het werkloosheidsvraagstuk?

Het ligt voor de hand, dat het niet mogelijk is, de verslagen van alle consulenten op den voet te volgen. Eenige kantteekeningen mogen hier volgen.

Van *Groningen* wordt o. m. verteld, dat in het zuidelijk gedeelte van deze provincie vóór 1914 velen in Duitschland gingen werken, wat nu weinig meer voorkomt; verder, dat het veenderijbedrijf thans minder krachten vraagt dan vroeger. De juistheid van deze mededeeling kan ik niet onderschrijven. Doordat steeds meer veenarbeiders van elders zich voorgoed in Emmen gingen vestigen, waren minder werklieden van buiten die gemeente noodig. Maar van een geringere productie is tot nu toe geen sprake.

In *Friesland* is grootere werkloosheid dan in 1914 het geval was, dit voor wat betreft o. m. de kleibouwstreek. Als oorzaken worden genoemd:

1°. Minder goede bedrijfsuitkomsten.

2°. Toeneming der machinale vlasbewerking, waardoor de arbeid tweemaal zoo vlug opschiet.

3°. Werkloozenzorg, waardoor het risico, dat de losse arbeiders loopen, wordt verplaatst van de arbeiders naar de overheid.

4. Werkverschaffing, waarbij een uurloon betaald wordt, hooger dan het particuliere bedrijf betaalt.

5°. De werkgevers geven hunne arbeiders eerder gedaan, wat in de hand wordt gewerkt door hooge loonen en door het optreden der organisaties.

6°. Het ophouden van den trek naar Duitschland.

7°. Toeneming der bevolking, terwijl het land niet toeneemt.

8°. Versnippering van boerderijen.

Dat in Friesland de vlasbewerking thans minder krachten vraagt wegens de toeneming van het aantal machines, is eeniger mate in strijd met de werkelijkheid. Helaas is in deze provincie de vlasbewerking nog achterlijk en zouden eenige moderne zwingelturbine's, weliswaar *aanvankelijk* minder werk geven, doch op den duur de welvaart krachtig kunnen bevorderen.

Eenig bewijs voor de stelling sub 4, nl. dat de werkverschaffing hoogere loonen betaalt dan het vrije bedrijf en daardoor de werkloosheid doet toenemen, ware gewenscht geweest. Ik ontken ten stelligste, dat de huidige regelingen bij de werkverschaffingen in het noorden des lands de werkloosheid bevorderen.

Ten opzichte van een mededeeling uit de *weidestreek* van Friesland dat de seizoenwerkloosheid toeneemt o.m. omdat de trek van melkknechten naar Duitschland stilstaat is juist, echter behoeven de melkknechten niet naar Duitschland te gaan. Tweemaal in de week worden in „Hepkema" het bekende Friesche blad, tientallen melkknechten, voor de provincie zelf, gevraagd.

In het zuid-oosten van Friesland is de werkloosheid sedert 1914 sterk toegenomen.

Ten aanzien van *Drenthe* valt te betreuren, dat de berichtgever het veenbedrijf, dat toch meer eigenaardig bij den landbouw thuishoort, niet heeft behandeld. Het beeld van deze provincie is derhalve onvolledig. Als één der oorzaken welke hebben bijgedragen om de werkloosheid te verminderen, noemt de consulent de ontginningen van de boeren. Niet minder, zoo had vermeld moeten worden, heeft het werk der N.V. „Het Lantschap Drenthe" daartoe bijgedragen. Ook had m.i. moet worden gewezen op de grootsche ontwateringswerken om Coevorden, welke het mogelijk hebben gemaakt honderden hectaren intensiever te bewerken dan voorheen mogelijk was.

Van het westen der provincie *Overijssel* wordt medegedeeld, dat er geen algemeene doch wel seizoenwerkloosheid voor komt. Voor de omgeving van Steenwijk is deze voorstelling m.i. iets te rooskleurig, terwijl men onder seizoenwerkloosheid eene van acht maanden rekent.

In het oosten van Overijssel komt niet veel werkloosheid voor.

In *Gelderland* komt onder de landarbeiders weinig werkloosheid voor, evenmin onder deze groep in de provincie *Utrecht*. Aardige cijfers krijgen we hier omtrent hetgeen per hectare thans wordt verloond en over de grootte er van vóór 1914. In het algemeen valt een stijging met ongeveer 100 % te constateeren. Ook uit deze provincie wordt gerapporteerd, dat de tuinbouw de werkgelegenheid belangrijk vermeerdert.

Noordholland vertelt van groote en vrij groote werkloosheid in Haarlemmermeer en Anna-Paulowna. De volgende opsomming van de oorzaken is belangrijk genoeg om hier te worden vermeld.

> 1°. de minder gunstige uitkomsten van het bedrijf, welke er toe leiden, dat vaste arbeiders worden gedegradeerd tot losse en dat veel winterwerk ongedaan blijft. Ook huren de boeren hun tijdelijke werkkrachten als het ware bij het uur en wordt bij slecht weer het werk onmiddellijk stopgezet;
> 2°. de tewerkstelling van Belgische arbeiders. In den hooitijd en ook voor het zichten van het koren komen in Noord-Holland arbeiders uit andere provincies werken, speciaal uit Drenthe, Gelderland en Noord-Brabant. Zij verdwijnen echter als deze werkzaamheden, welke vallen in eene periode, waarin men handen te kort komt, zijn afgeloopen. Anders staat het met de Belgische arbeiders. Ze zijn in dienst van de bouwboeren in de Haarlemmermeer, in de IJpolders, in den Waar- en Groet- en in den Anna Paulownapolder. Zij komen, dikwijls met hun vrouwen, reeds in April en keeren eerst naar huis terug, als de bietencampagne is afgeloopen. Meestal bieden zij zich aan voor een loon beneden de arbeidsmarkt, doch vragen, als de drukke tijd er is, meer; zij logeeren bij den boer in de schuur en zorgen voor hun eigen kost. De losse arbeiders ter plaatse zien hen ongaarne komen en hebben in de Haarlemmermeer meer dan eens eene vijandige houding tegen hen aangenomen. Het is dan ook moeilijk te ontkennen, dat door deze Belgische arbeiders de werkloosheid onder de inlandsche arbeiders wordt vergroot.

Het is niet nieuw wat hier wordt medegedeeld. Dit verschijnsel bestond ook reeds jaren vóór den grooten oorlog.

Voor eenige N.-Hollandsche gemeenten in den kop — er wordt in het rapport niet over geschreven — doet zich nu deze moeilijkheid voor, dat thans in den winter werkloosheid optreedt onder de arbeiders der Zuiderzeewerken, die zich in de nabijheid van hun werk blijvend hebben neergezet.

Voor *Zuidholland* wordt alleen van werkloosheid gerapporteerd uit het oostelijk deel van de Hoeksche Waard, in verband met de inkrimping van de vlasindustrie.

Zeeland rapporteert, dat vrijwel overal in de wintermaanden en in het voorjaar werkloosheid onder de landarbeiders voorkomt. Het gemengde landbouwbedrijf werkt deze werkloosheid in de hand; er valt toeneming sedert 1914 te constateeren. Zeeuwsch-Vlaanderen, er is reeds meermalen in dit tijdschrift over geschreven, heeft vele werkloozen in bepaalde maanden van het jaar.

In het westelijk deel van *Noordbrabant* vallen dezelfde verschijnselen waar te nemen als in Zeeland. De tijdelijke werkgelegenheid in de suikerfabrieken werkt de opeenhooping van arbeiders die maanden achtereen soms geen geregelden arbeid kunnen vinden, in de hand. Het naburige België geeft hier soulaas.

Elders op het platteland van deze provincie komt weinig werkloosheid voor. Voor *Limburg* valt hetzelfde verschijnsel te constateeren.

De plaatsruimte verbiedt de samenvatting van alle rapporten hier weer te geven. Slechts de beide eerste punten van het resumé volgen hier.

1. Men kan van eigenlijk gezegde werkloosheid (hoofdzakelijk seizoenwerkloosheid) onder de landarbeiders eigenlijk slechts spreken in de streken met betrekkelijk groote bedrijven, waarin akkerbouw een belangrijke rol speelt. Dit zijn de *zeekleigebieden van Groningen, Friesland, Noord- en Zuid-Holland, Zeeland en Noord-Brabant*, alsmede de *Veenkolonie aangrenzende zandgronden.*

De akkerbouw vraagt 's winters veel minder handen dan in den zomer, zoodat seizoenwerkloosheid haast onvermijdelijk is.

In de *weidestreken* is het aantal arbeiders klein, terwijl het bedrijf 's winters en 's zomers vrijwel evenveel werk geeft, met uitzondering van den hooitijd, waarin men het tekort aan handen aanvult met arbeiders uit andere streken.

In de *zandstreken* ontbreekt een eigenlijk gezegde landarbeidersstand. De arbeider is hier tevens kleine boer, die, als hij niet in loondienst arbeidt, werkzaam is in zijn eigen bedrijf. Z.O. Friesland, zuidelijk Groningen en ook sommige streken van Drenthe vormen in deze eene uitzondering. Men heeft hier een overcompleet van arbeiders, die tijdelijk buiten de provincie of streek werk moeten zoeken en in nood verkeeren, als zij dit niet vinden.

Op de *rivierklei* heeft de werkloosheid niet veel te beteekenen.

In den *tuinbouw* komt zeer weinig werkloosheid voor, terwijl deze door de toeneming der glasculturen sedert 1914 nog sterk is afgenomen.

2. Over het algemeen is in de streken, waar werkloosheid voorkomt, deze sedert 1914 toegenomen.

Over de volgende punten van het resumé en andere mededeelingen van de consulenten betreffende den trek der arbeiders, den arbeid van de gehuwde vrouw e.d., hopen we een volgend maal iets te kunnen zeggen.

Het hoofdstuk aangaande de visscherij is belangrijk genoeg om ook daaraan eens t.z.t. een afzonderlijk artikel te wijden. Voor ditmaal moge ik volstaan met uit de samenvatting van het ingestelde onderzoek, de belangrijkste punten hier te vermelden.

1°. De visscherij is van *geringer omvang* dan vóór den oorlog en geeft ook in de aanverwante bedrijven werk aan minder personen. Dit verschijnsel valt in het bijzonder op te merken bij de Noordzeeharing- en beugvisscherij, de visscherij in den kom der Zuiderzee en de Zeeuwsche schelpdierenteelt.

2°. De oorzaak schuilt, voor zoover de Noordzeeharingvisscherij en de oesterteelt betreft, in een minder gunstigen toestand van *de markt voor de producten*, ten aanzien van de mosselteelt in een sterkere mechanisatie van het bedrijf, voor de Noordzeebeugvisscherij in den *achteruitgang der vangsten* en voor de Zuiderzeevisscherij in de ongunstige vooruitzichten in verband met de *drooglegging.*

3°. *De achteruitgang van het bedrijf heeft niet tot noemenswaardige werkloosheid in de betreffende visscherij of aanverwante bedrijven aanleiding gegeven.* Hij is nl. gepaard gegaan met, of vrij spoedig gevolgd door een overgang van de overbodig geworden werknemers naar een ander beroep en was voor een deel zelfs het gevolg van de omstandigheid, dat werknemers de voorkeur gaven aan een anderen werkkring.

MEYER DE VRIES.

De bijzondere maatregelen.

Als gevolg van den langen duur en de bijzondere strengheid van dezen winter worden ter bestrijding van de gevolgen der werkloosheid overal in den lande bijzondere maatregelen getroffen. Het is niet doenlijk den omvang van deze maatregelen nauwkeurig aan te geven, daar het de gemeenten zijn, die in deze voorgaan. Wel moge beproefd worden hier een schematisch overzicht van die maatregelen te geven.

Naar gelang van het onderscheid tusschen de verschillende instituten, welke betrekking hebben op de bestrijding van de nadeelige gevolgen en wel meest geldelijke, der werkloosheid, zijn ook die maatregelen verschillend.

1°. hebben vele gemeentebesturen het Burgerlijk Armbestuur gemachtigd hoogere uitgaven te doen teneinde bijzondere verstrekkingen aan de door het Burgerlijk Armbestuur gesteunden te kunnen verleenen. Waar geen Burgerlijk Armbestuur bestaat, doch een Dienst van Maatschappelijk Hulpbetoon, zijn het de colleges van B. en W. die zelf besloten hebben tot het geven van die bijzondere verstrekking of hiervoor door den Raad zich hoogere credieten zagen toegewezen.

2°. Voor de uitgetrokkenen uit de werkloozenkassen zijn ook bijzondere besluiten genomen. Waar steunregelingen niet meer in werking waren, zijn deze soms weer in werking gesteld of zijn nieuwe getroffen en daar waar nog steunregelingen in werking waren, hebben B. en W. of de Raad besloten tot het geven van een bijzondere uitkeering.

(Zoo hebben B. en W. van Haarlem toegekend een toeslag van 15 % op het uitkeeringsbedrag over de tweede week van Februari met een minimum van *f* 1.50; in de derde week van *f* 2.50).

In menige gemeente bestaat geen steunregeling meer, maar is het de Dienst van Maatschappelijk Hulpbetoon of het Burgerlijk Armbestuur dat de uitkeeringen aan de uitgetrokken werklooze leden van werkloozenkassen verleend, ook al ontvangen dezen die uitkeering via het bestuur hunner werkloozenkas. In dat geval heeft vaak overleg plaatsgehad tusschen B. en W. en het Burgerlijk Armbestuur of heeft het Burgerlijk Armbestuur eigener beweging — of wat ook voorgekomen is, hiertoe opgewekt door een besluit van een gemeenteraad — aan deze groep van door Maatschappelijk Hulpbetoon of Burgerlijk Armbestuur gesteunden een bijzondere uitkeering over de tweede week van Februari verstrekt. Meestal wordt deze verstrekking in geld gegeven, in tegenstelling met de bijzondere verstrekking aan de overige personen die onderstand ontvangen van Maatschappelijk Hulpbetoon of Burgerlijk Armbestuur, aan welke laatsten vaak bons tot het kunnen betrekken van brandstoffen of andere goederen zijn verstrekt geworden of aan wie ook wel goederen in natura zijn uitgekeerd.

3°. Voor leden van werkloozenkassen die uitkeering ontvangen zijn ook bijzondere maatregelen door gemeentebesturen reeds genomen. Zoo is er een enkel gemeentebestuur dat reeds in December of al vanaf begin Januari een vasten toeslag heeft verstrekt aan trekkende leden van werkloozen kassen boven hunne uitkeering. In het voorbijgaan moge ik hier de opmerking maken, dat mij dit verkeerd voorkomt ; het is nu niet de gelegenheid om hierop uitvoerig in te gaan.

De meeste gemeentebesturen hebben echter pas bij het intreden van de bijzondere koude en gelet op den langen duur van den winter besloten om over de eerste of tweede week van Februari een extra-uitkeering te geven van een bepaald bedrag, om hierdoor dezen werkloozen in staat te stellen, brandstoffen te kunnen koopen. Als regel wordt, zooals van zelf spreekt, deze uitkeering alleen verschaft, aan gehuwden of kostwinners. In sommige gemeenten wordt deze bijzondere bijslag telkens voor eenmaal aan alle gehuwden en aan alle kostwinners vertrekt, in andere, zooals in Haarlem, is bepaald, dat de kasbesturen de leden der werkloozenkassen, die uitkeering ontvangen, moeten voordragen voor het ontvangen van dezen bijzonderen bijslag, die in Haarlem is bepaald op *f* 1.50.

4°. Behalve bovengenoemde maatregelen zijn er ook nog andere genomen, maar niet zoo algemeen, van algemeene strekking. Zoo hebben sommige gemeenten de gelegenheid opengesteld voor ieder die daarvan wenscht gebruik te maken, tot het nuttigen van een gratis *warm maal*. In enkele gemeenten vraagt men hiervoor een luttel bedrag, bijv. 5 cent. Dit warme maal wordt rechtstreeks van gemeentewege beschikbaar gesteld (zooals in Amsterdam) of de gemeente stelt hiertoe andere instellingen in staat (zooals te Haarlem de St. Vincentiusvereeniging).

Ook is men in sommige gemeenten er toe overgegaan de gelegenheid te openen om op straat *warme koffie* gratis te verkrijgen. Dit geschiedt — zoover mij bekend is — nog niet rechtstreeks vanwege de gemeente, maar wel verleenen de gemeenten soms in een of anderen vorm, haar medewerking.

Ook zijn er gemeenten, die *lokalen verwarmen* en deze hebben geopend, waartoe ieder, en in het bijzonder natuurlijk de werkloozen, vrijelijk toegang hebben.

Voor zoover mij bekend is, is het een hooge uitzondering indien een gemeente ertoe is overgegaan, om op de publieke straat open vuren aan te leggen, waarbij men zich kan verwarmen (zooals te Haarlem).

Is in voorgaande winters gedurende geruimen tijd op vele plaatsen in het bijzonder in het Oosten van het land, ter bestrijding van de werkloosheid werk verschaft, zoo is dit nu reeds ten gevolge van de weersomstandigheden op het platteland vanaf het begin van December 1928 niet meer mogelijk

geweest, vooral in het Oosten, terwijl in de grootere gemeenten, in het bijzonder in het Westen, sinds Kerstmis ten gevolge van de weersgesteldheid, ook de werkverschaffingen of werkverruimingsgelegenheden kwamen stop te liggen.

Onze medewerker, de heer MEYER DE VRIES heeft in zijn rubriek in „de Arbeidsmarkt" medegedeeld, welke maatregelen de Minister van Binnenlandsche Zaken heeft getroffen om te voorzien in den nood van hen, die door het reeds zoo lang stilliggen van de werkverschaffingen zonder inkomsten waren geraakt.

Ik moge hier naar het door den Heer DE VRIES medegedeelde, verwijzen.

De buitengewone tijdsomstandigheden werken niet alleen belemmerend op de werkgelegenheid in den landbouw en annexe bedrijven, maar ook op andere bedrijven.

In de eerste plaats moet hier genoemd worden het bouwbedrijf. Vervolgens het transportbedrijf. Doch er zijn ook tal van ondernemingen in andere bedrijven, welke ten gevolge van de zoo barre weersgesteldheid zijn moeten overgaan tot ontslag van arbeiders of het niet weer in dienst nemen.

Het gevolg hiervan is, dat er werkloozenkassen zijn, welke haar uitgaven ver boven het normale van de laatste winters zien stijgen. Dit wordt niet alleen veroorzaakt doordat het aantal trekgerechtigden veel grooter is dan in vorige winters, maar ook doordat menige werklooze langer aanspraak moet maken op uitkeering uit zijn werkloozenkas.

Bovendien komen er veel werkloozen, welke reeds hun geheelen uitkeeringstermijn uitkeering hebben ontvangen, zoodat zij moeten gaan behooren tot de uitgetrokkenen en als er geen steunregeling in strikten zin bestaat, moeten zij een beroep doen op het Burgerlijk Armbestuur of Maatschappelijk Hulpbetoon.

Het is te begrijpen, dat er onder deze omstandigheden overleg is gepleegd en dat dit overleg den Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid tot het besluit heeft gebracht, artikel 4 van het Werkloosheidsbesluit 1917 toe te passen.

Volgens 1 van dit artikel komt het subsidie voor de helft voor rekening van het Rijk, voor de andere helft voor rekening van de gemeenten, waar de leden der werkloozenkas woonplaats hebben, terwijl in 2 bepaald wordt, dat het bedrag van het subsidie als regel ten hoogste 100 % zal bedragen van de bijdragen, ingekomen van de leden van de werkloozenkas.

3 luidt nu : „Het kan op een hooger percentage gesteld worden, indien :

a. buitengewone omstandigheden van tijdelijken aard dit noodzakelijk maken."

Krachtens artikel 3 van het W.B. 1917 heeft de Minister

bovendien de bevoegdheid te verlangen, dat de door hem noodig geachte wijzigingen in het reglement der werkloozenkassen binnen een bepaalden termijn moeten worden aangebracht.

De Minister heeft blijkbaar krachtens deze bevoegdheid besloten om ten gevolge van buitengewone omstandigheden van tijdelijken aard, een aantal daarvoor in aanmerking komende werkloozenkassen voor het jaar 1929 een extra-subsidie toe te kennen. Hij heeft met name op het oog hiervoor de werkloozenkassen voor landarbeiders, bouwvakarbeiders, fabrieksarbeiders en transportarbeiders.

Door toekenning van Artikel 4 sub 3 zal dus kunnen worden voorkomen, dat die werkloozenkassen zullen worden uitgeput en niet meer in staat zullen zijn aan haar financieele verplichting ten gevolge van de buitengewone winteromstandigheden, te voldoen.

Krachtens Artikel 3 wordt nu ook voorkomen, dat vele leden uitgetrokken raken, terwijl voor hen de werkloosheid nog voort duurt.

Overleg is voorts nog gaande om te bereiken dat indien — laat ons hopen spoedig — meer normale weersomstandigheden zijn weergekeerd — de bovenbedoelde kassen in staat zullen zijn om aan haar normale verplichtingen te voldoen.

Volgens een perscommuniqué zal vastgesteld worden, hoe groot het vermogen is van met name te noemen werkloozenkassen op 9 Februari 1929 en zullen de uitgaven tot een nader te bepalen datum vanaf 9 Februari 1929 voor rekening van Rijk en gemeente komen.

In deze dagen wordt vaak herinnerd aan den strengen winter van 1890/91. Zij, die toen medegemaakt hebben, hoe in den nood der werkloozen in dien winter werd voorzien, zullen den winter 1890/91 en 1928/29 vergelijkende, geen overeenstemming aantreffen, doch integendeel een groot onderscheid.

Van werkloosheidsverzekering en steunregelingen was toen, men mag wel zeggen, absoluut geen sprake. De armenzorg werd zooveel mogelijk aan de particuliere vereenigingen overgelaten en het nemen van andere bijzondere maatregelen zooals bovenaangegeven, het beschikbaar stellen van verwarmde lokalen e.d., kwam ook slechts sporadisch voor.

Wanneer men zijn beroep of levenstaak heeft gevonden in den arbeid ter voorkoming van of bestrijding der werkloosheid, dan schijnt het wel eens of men het doel of het ideaal, dat men zich gesteld heeft, slechts langzaam benadert. Over enkele jaren gezien is dit dan ook juist. Vergelijkt men nu den winter 1890/91 met 1928/29, dan is er een enorm groot verschil en blijkt, dat er in den loop van deze 40 jaar toch een enorme verandering, die een even groote verbetering is, in de werkloosheidsbestrijding, zoowel wat het voorkomen als wat het bestrijden betreft, heeft plaats gehad.

Het tot dusverre verkregen resultaat stemt tot tevredenheid, niet tot voldaanheid.

Het spoort aan tot volharding in den strijd om een wettelijke regeling van de werkloosheidsverzekering, een wettelijke regeling van de arbeidsbemiddeling, een betere voorziening van de beroepskeuze, enz.

J. Gerritsz.

De toekomst der industrie te Amsterdam.

Ten gevolge van de opmerkingen, gemaakt in het bekende Amsterdamsche rapport betreffende het onderzoek naar de oorzaak en omvang van de werkloosheid te Amsterdam, heeft een bespreking plaats gehad tusschen het Plaatselijk Overleg in Arbeidszaken voor Werkgeversbonden te Amsterdam, het Departement Amsterdam van de Nederlandsche Maatschappij van Nijverheid en Handel, de Algemeene R.K. Werkgeversvereeniging en de Christelijke Werkgeversclub, over de omstandigheden, die van invloed zijn op de ontwikkeling en de vestiging van de industrie te Amsterdam.

Het was niet de bedoeling, het geheele complex van vraagstukken onder de oogen te zien, doch slechts enkele opmerkingen, daarover gemaakt door leiders van industrieele bedrijven, in onderling verband samen te vatten.

Van een en ander is een rapport samengesteld door Ir. Bölger. Dit rapport is verschenen onder den titel „Enkele opmerkingen over de omstandigheden die van invloed zijn op de vestiging en ontwikkeling van de Industrie te Amsterdam".

Het rapport heeft dus geen pretenties. Beoordeelen moge ik het daarom dan hier ook niet. Ik bepaal mij dus tot het weergeven van den inhoud. Overbodig te zeggen, dat het van de hand van Ir. Bölger zijnde, kort en bondig gesteld is.

Na een korte inleiding wordt dan het vijftal vragen medegedeeld, dat gesteld is. Hierop volgt een toelichting op de vragenlijst en wordt een resumé van de ingekomen antwoorden gegeven. Deze antwoorden hebben betrekking op de belemmeringen, welke een gemeente als Amsterdam in den weg liggen (dure grond en hooge bouwkosten, verbinding met de overkant van het Y, door de Overheid opgelegde lasten, politieke overheidsbemoeiing met de bedrijven, het hooge loonpeil, de mentaliteit der arbeiders en de mentaliteit der burgerij).

In een 25 regels ongeveer wordt een overzicht gegeven van de overplaatsing van industrieën uit Amsterdam naar andere gemeenten. Ook vestiging van ondernemingen in andere gemeenten (er staat steden, maar dat zal wel niet de bedoeling zijn, want er worden o.a. genoemd Weesp, Culemborg, Maarssen,

Terwolde) wordt besproken. Vervolgens worden de voordeelen opgesomd voor het vestigen van ondernemingen in Amsterdam en wel: aanwezigheid van een groot afzetgebied, de transportvoordeelen, centrum van handel en geldwezen, aanwezigheid van andere industrieën, de aanwezigheid van bepaalde categorieën van arbeiders, de arbeidsgeschiktheid van de arbeiders en het contact tusschen het kantoor en de fabriek.

Op pag. 9 van het rapport begint dan par. 4 over maatregelen voor de verdere ontwikkeling van de industrie te Amsterdam, waarmede op pag. 10 het eigenlijke rapport wordt beëindigd.

De overige pagina's van het rapport (een tiental) worden gevuld door de bijlagen, welke materiaal bevatten voor eenige der conclusies.

Zou men „Enkele opmerkingen" willen beschouwen als een soort leidraad voor het gemeentebestuur om de aantrekkingskracht van Amsterdam voor het vestigen van nieuwe ondernemingen te versterken, dan waarschuwt de rapporteur bij voorbaat hiertegen in de volgende passage op pag. 10: „Bij een beschouwing van deze recapitulatie zal men er zich voor alles rekenschap van moeten geven, dat ook wij ons er zeer goed van bewust zijn, dat een doorvoering ook zelfs maar van enkele der aangeprezen maatregelen, in den regel op tal van bezwaren zal stuiten. Ook is het niet onmogelijk, dat bij de doorvoering zou blijken, dat verschillende maatregelen elkaar geheel of gedeeltelijk zouden tegenwerken (bijv. uitbreiding van het afzetgebied schept meerdere werkloosheid, wanneer er geen evenredige uitbreiding der bronnen van bestaan tegenover staan).

Dit alles mag echter geen bezwaar zijn de maatregelen, waarom het gaat, onder de oogen te zien."

Neen, van zelf sprekend niet, maar met een onder de oogen zien komt een stadsbestuur er niet. Dit heeft niet alleen te zien, maar hier komt het voornamelijk aan op het handelen, op het doen. En hiervoor geeft het rapport weinig houvast.

Er ligt echter m.i. aan een rapport als dit een principieele opvatting ten grondslag, welke eene opzettelijke beschouwing waard zou zijn geweest en welker vermelding althans niet achterwege had mogen blijven. Ik bedoel, dat beschouwingen als deze uitgaan van de opvatting, dat het wenschelijk is, dat de industrie in een stad als Amsterdam zich uitbreidt. Ik neem dit maar niet voetstoots aan. Integendeel zou men kunnen beweren, dat 't in menig opzicht gelukkiger zou zijn, indien de industrie gelijker over kleinere plaatsen zou zijn verdeeld.

Mr. J. Gerritsz.

De Armenzorg in 1926.

Aan de „Armenzorgstatistiek over het jaar 1926", uitgegeven door het Centraal Bureau voor Statistiek, worden de volgende gegevens ontleend.

Het totaal aantal instellingen van weldadigheid bedroeg op 1 Januari 1927 7318, waaronder 1120 burgerlijke, 6136 kerkelijke en particuliere en 62 gemengde instellingen.

Het aantal min of meer geregeld met geld of levensbehoeften ondersteunde hoofden van gezinnen bedroeg 120.335. Bovendien waren er in het verslagjaar nog 87.186 anderen, die ondersteund werden met losse giften. Het totaal aantal ondersteunden van 65 jaar en ouder bedroeg 50.899.

Het totale aantal nieuwe gevallen bedroeg in 1926 47.052 en 48.870 in 1925. De aanleiding voor deze nieuwe gevallen moet voornamelijk gezocht worden in werkloosheid, door andere oorzaken dan ziekte en ongeval en wel voor mannen in 17.896 gevallen of 57,7 pCt. van het totaal aantal ondersteunde mannen en voor vrouwen 1279 of 14,7 pCt. van het totaal aantal ondersteunde vrouwen.

In totaal werd in 1926 door het Rijk, de provinciën, de gemeentebesturen en de instellingen van weldadigheid — voor de verschillende vormen van maatschappelijk hulpbetoon — een bedrag uitgegeven van *f* 80.841.924, d. w. z. een bedrag van *f* 10.82 per hoofd der bevolking. In 1925 en 1924 waren deze cijfers resp. *f* 7.49 en *f* 7.59. De belangrijkste uitgaven betroffen:

Onderstand met geld en levensmiddelen	*f* 47.095.934
Uitbesteding.....	„ 1.544.103
Verzorging in gestichten.....	„ 12.783.309
Verpleging in ziekenhuizen enz.....	„ 11.557.714
Verleening van kostelooze geneeskundige hulp buiten ziekenhuizen.....	„ 3.590.954

Van het totaalbedrag der armenverzorging in 1926 kwam 73,08 pCt. voor rekening van de overheid; het aandeel der kerkelijke en particuliere instellingen tezamen bedroeg 26,92 pCt.

Literatuur.

Dr. Ir. Th. van der Waerden, *Over rationalisatie en werkloosheid.* Amsterdam, 1928, N.V. Ontwikkeling, 54 pp.

Het Tweede Kamerlid Dr. Van der Waerden heeft in dit boekje, dat oorspronkelijk in „De Sociale Gids" verschenen is, in het bijzonder nagegaan, wat de hoofdkenmerken der rationalisatie zijn, in hoeverre de werkgelegenheid en werkloosheid

er door worden beïnvloed en of maatregelen aanwijsbaar zijn, welke nadeelige gevolgen kunnen keeren of plotselinge schokken geheel of ten deele kunnen opvangen.

In de inleidende paragrafen konkludeert de schrijver, dat er van een wilde stemming tegen de rationalisatie geen sprake is, maar dat er wel een begrijpelijke algemeene onrust heerscht.

De rationalisatie is z.i. vooral van organisatorischen aard: organisatie van fabrikage, van transport, van expeditie, van berekening en daarbij organisatie der samenwerking en samentrekking van ondernemingen; alles in een uiterst snel tempo.

Aan de hand van een aantal merkwaardige voorbeelden toont de heer Van der Waerden dan aan, dat rationalisatie volstrekt niet altijd en zeker niet op den duur werkloosheid of vermindering van werkgelegenheid veroorzaakt. Hij waarschuwt er echter voor gevolgtrekkingen niet te baseeren op losse feiten, maar slechts op systematische statistische onderzoekingen. De volgende hoofdstukken worden dan ook ingenomen door de vermelding van allerlei zeer belangwekkend feitenmateriaal over Nederland, Duitschland, de Vereenigde Staten van Amerika, Frankrijk, België en Engeland.

Het spreekt vanzelf, dat al deze gegevens, gelijk van dezen schrijver te verwachten was, verduidelijkt worden door statistieken en vooral ook door zeer duidelijke grafieken. Reeds hierom alleen is het geschrift de moeite van het lezen waard.

Doch ook de beschouwingen, welke de auteur op grond van deze gegevens maakt zijn van groote beteekenis. Men mag zeggen, dat zij in het algemeen tamelijk optimistiech getint zijn. Van groot belang is vooral het internationale „weltwirtschaftliche" verband, dat overal gelegd wordt. Rationalisatie, aldus de konklusie, is van nationaal standpunt bezien een gunstig verschijnsel; wil men in de wereldkonkurrentie medekomen, dan is zij noodzakelijk. Met schokken en komplikaties opent zij ten slotte toch gunstige vooruitzichten op verhooging der volkswelvaart.

Ongetwijfeld echter zal rationalisatie werkloosheid medebrengen. Zij is de noodzakelijke prijs voor den maatschappelijken vooruitgang. De gemeenschap echter zal dien prijs in haar geheel moeten betalen.

De stellingen, welke de schrijver ten slotte aan het einde van zijn studie verdedigt, mogen, om de belangrijkheid ervan, in haar geheel volgen:

1. De direkte werking van rationalisatie is nagenoeg steeds: uitschakeling van arbeidskrachten. In vele gevallen kon echter worden aangetoond, dat op den duur juist door rationalisatie nieuwe werkgelegenheid wordt geschapen.
2. Internationaal gezien is het moeilijk vast te stellen, of rationalisatie de werkgelegenheid vermeerdert of vermindert.
3. Uit een nationaal oogpunt werkt het streven naar rationalisatie op den duur gunstig in de richting van beperking der werkloosheid en het scheppen van werkgelegenheid.

4. De rationalisatie wordt gestimuleerd door de ekonomische macht der ar arbeidersklasse, de invloed der organisatie op de loonbepaling, de verkorting van den arbeidsduur, terwijl de verarming door den wereldoorlog en de schuldenlast der naties bij uitstek gunstige omstandigheden boden.
5. Het is niet mogelijk de rationalisatie als liggende in het wezen der technische ontwikkeling tegen te houden, terwijl zij de mogelijkheid voor grootere en algemeenere volkswelvaart opent.
6. Het is wel mogelijk door middel van krachtige vakaktie de rechtmatige belangen der arbeiders te beschermen en maatregelen te nemen, waardoor gedurende het eerste tijdperk der rationaliseering, de gevolgen van werkloosheid of arbeid onder ongunstige voorwaarden tot een minimum kunnen worden beperkt. Daarnevens moet de strijd tegen de werkloosheid zelf door ekonomische maatregelen met volle kracht ter hand worden genomen, waarbij de lasten, daaraan verbonden, moeten worden gedragen door de gemeenschap, die immers de voordeelen der rationalisatie geniet.

Moge deze aankondiging er toe leiden, dat de lezers van dit Tijdschrift het werkje van Dr. Van der Waerden, dat zonder twijfel het beste is, dat tot nu toe in onze taal over de rationalisatie gepubliceerd is, zelf ter hand nemen!

Mr. S. Mok.

De Werkloozenzorg in de Staten-Generaal.

In het *Voorloopig Verslag* over het wetsontwerp tot wijziging van de *Begrooting van Waterstaat* voor het *dienstjaar* 1928, verklaarden sommige leden een spoedige herziening van de Zuiderzeesteunwet dringend noodig te achten; zij vroegen of een wetsvoorstel terzake spoedig kon worden verwacht.

In de *Memorie van Antwoord* verwees de Minister naar zijn antwoord op vragen van den heer Lovink, waaruit blijkt, dat de Minister nog advies verwacht van den Zuiderzeeraad.

Ook is aanhangig gemaakt een wijziging van de begrooting voor het *Zuiderzeefonds voor het jaar* 1928.

Art. 1. hiervan luidt: De navolgende artikelen van de begrooting van uitgaven van het Zuiderzeefonds voor het dienstjaar 1928 worden verhoogd met en mitsdien gebracht op de daarbij vermelde bedragen:

	wordt verhoogd met:	en mitsdien gebracht op:
Art. 13. Derde termijn van de op ƒ 90.000.000 geraamde kosten van de werken voor de afsluiting der Zuiderzee	ƒ 4.440.000	ƒ 14.084.000
Art. 14. Indijking en droogmaking van den Noordwestelijken polder (Wieringermeer)	,, 11.182.000	,, 20.474.600

ART. 2. bepaalt: In genoemde begrooting wordt tusschen de artikelen 33*b* en 34 ingelascht:

Art. 33*c*. Subsidie aan eenige godsdienstige instellingen voor de behartiging van de geestelijke en zedelijke belangen van arbeiders werkzaam bij de Zuiderzeewerken: *f* 7.500.

In de *Memorie van Toelichting* schrijft de Minister o.a.:

„Aan het einde van de Memorie van Toelichting tot het wetsontwerp voor de snellere uitvoering der Zuiderzeewerken werd een overzicht gegeven van het werkplan, dat in 1925 voor eene 8-jarige periode was uitgebakend om den afsluitdijk in dien tijd gereed te hebben en den Wieringermeerpolder in het beginstadium van cultuur. In hoofdzaak zou per jaar 16—18 millioen gulden beschikbaar worden gesteld, terwijl de kosten van dien afsluitdijk op *f* 90 millioen en die voor de inpoldering der Wieringermeer op *f* 32.2 millioen waren geraamd, volgens de eenheidsprijzen, die golden in het jaar 1924.

Nadat in Maart 1926 het wetsontwerp het Staatsblad had bereikt, werd kort daarna overeenstemming verkregen met een combinatie van aannemers, wier hoofdtaak zou wezen den afsluitdijk en de bedijking der Wieringermeer tot stand te brengen Met deze combinatie werd een overeenkomst gesloten welke gedurende tien jaar zou gelden en waarin was geregeld de wijze van werken tusschen Rijk en aannemer om tot uitvoering van deze hoofdwerken te geraken. Hiervoor is eene organisatie geschapen, die de Minister de volgende opmerkingen doet maken:

„Terwijl de organisatie dus rekening houdt met uitvoering onder abnormale omstandigheden vloeit hieruit voort, dat wanneer tegenslagen zich niet voordoen en een gunstig werkseizoen gebruikt kan worden een daarvoor eenigermate te krachtig apparaat aanwezig is, doch men kan dit apparaat dan niet meer naar believen inkrimpen, juist immers vanwege de kans op de abnormale omstandigheden; dit heeft ten gevolge, dat het tempo van uitvoering der werken dan wordt versneld in eene mate, welke men niet kan zien aankomen. Hiertoe werken dus samen deze beide oorzaken: vooreerst, dat de vertraging waarop moest worden gerekend achterwege is gebleven en vervolgens dat de met de organisatie verkregen ervaring deze steeds beter voor haar taak geschikt maakt.

Er moet dus naar een zeker evenwicht worden gezocht in de uitvoering; men is ingesteld op eenigermate geforceerde uitvoering bij tegenvallers en moet compensatie vinden in uitvoeren van andere werken als die tegenvallers achterwege blijven. Dit is bij de voorhanden schaal der werken — en althans bij den aanvang daarvan — een niet gemakkelijk op te lossen vraagstuk binnen het kader van de begrooting. Ook hierin is derhalve reden gelegen voor de thans voorgestelde verhooging van de begrooting: de snellere uitvoering vordert meer werk

in korter tijd en alzoo hoogere uitgaven. Ook stijging van arbeidsloonen verhoogt de kosten van uitvoering.

Een en ander zal voorts wijziging (verhooging) noodig maken van den financieelen grondslag, welke tot nu toe werd aangenomen."

Ter toelichting van de gevraagde ƒ 7500.— wordt gezegd, dat eenige godsdienstige instellingen aan de Regeering geldelijken steun hebben verzocht voor de uitoefening van haar taak tot behartiging van de geestelijke en zedelijke belangen van arbeiders, werkzaam bij de Zuiderzeewerken.

In verband hiermede heeft de Regeering zich bereid verklaard gelden aan te vragen voor het toekennen van een subsidie tot een bedrag van ƒ 2.50 per arbeider.

Voor 1928 wordt daartoe een bedrag van ƒ 7500.— noodig geacht, waartegenover het artikel voor onvoorziene uitgaven met gelijk bedrag kan worden verminderd.

Voorts is ingediend de begrooting van het Zuiderzeefonds voor 1929.

In de Memorie van Toelichting deelt de Minister mede, dat thans gebleken is, dat hoogere bedragen aan de afsluiting van de Zuiderzee verbonden zullen zijn dan aanvankelijk werd geraamd. De totaalkosten van den afsluitdijk zullen niet ƒ 90.000.000 bedragen, maar een hooger bedrag, dat thans nog niet juist te ramen is. Gerekend wordt, dat in de jaren 1929 tot 1934 gemiddeld per jaar ƒ 17.600.000 zal worden uitgegeven, waarvan ten laste van den gewonen dienst de helft komt, d.w.z. ƒ 8.800.000.

Wat de inpoldering der Wieringermeer betreft, wordt het volgende medegedeeld :

Reeds bij de voorbereiding van wat men de versnelde werkwijze pleegt te noemen, was het duidelijk, dat de omstandigheden, onder welke deze inpoldering werd begonnen, niet voordeelig voor de financieele uitkomsten zouden zijn. De drang om nochtans spoedig tot het beschikbaar stellen van nieuwen cultuurgrond te kunnen geraken, deed over die bezwaren heenstappen en besloten werd in het verlies te berusten Een der factoren, die een ongunstigen invloed uitoefende, was het maken van een volledigen zeedijk ter bescherming van dezen polder zoolang de afsluiting van de Zuiderzee nog niet voltooid zou wezen. Het blijkt wel, dat het te zelfder tijd uitvoeren van de inpolderings- en de afsluitingswerken van grooter invloed is geweest op de kosten dan men aanvankelijk meende te mogen verwachten en zulks te meer, nu de meerdijk voor een groot deel gemaakt is in een tijd, dat de wijze van uitvoering nog niet op haar voordeeligst werkte ; gelegenheid om op het overblijvende gedeelte van het werk nog in te halen zal er, zoo gaat de Minister in de Memorie van Toelichting voort, nagenoeg niet zijn, omdat immers het grootste gedeelte dezer bedijking

gereed is gekomen. Ook de bedijking van het boezemmeer blijkt de gevolgen van de prijsstijging te hebben ondervonden, zoodat twee belangrijke posten der bedijking eene verhooging hebben ondergaan.

In de begrooting wordt tevens de geldvoorziening voor de gevolgen van de Zuiderzeesteunwet geregeld. Hieromtrent wordt gezegd, dat voor de steunmaatregelen ter uitvoering van de Zuiderzeesteunwet, thans ƒ 435.000.— wordt aangevraagd. De verhooging van uitgaven is het gevolg van den natuurlijken groei der steunmaatregelen in verband met den voortgang der werkzaamheden tot afsluiting van de Zuiderzee, bijna alle posten van de begrooting der Generale Commissie moesten hooger worden geraamd. De post ter bestrijding van de uitgaven voor het verleenen van geldelijke tegemoetkoming uit art. 13 der Steunwet moest bijv. tot ƒ 180.000 worden verhoogd.

Naast de op de begrooting van het Zuiderzeefonds opgenomen bedragen, komt dan nog op Hoofdstuk VIIb der Rijksbegrooting een post voor rentegevende voorschotten ten behoeve van de voortzetting, de verplaatsing of de vervorming van bedrijven en voor de inrichting van nieuwe bedrijven, welke post op ƒ 370.000 is geraamd.

Wat betreft de bij de behandeling van de vorige begrooting van het Zuiderzeefonds in de Tweede Kamer der Staten Generaal gedane toezegging tot overweging van eene herziening der Zuiderzeesteunwet kan worden medegedeeld, zoo zegt Minister Van der Vegte, dat hierover het advies der Generale Commissie is gevraagd. Onlangs heeft genoemde Commissie den Minister in kennis gesteld met de opvattingen die omtrent deze aangelegenheid in den boezem der commissie bestaan. De zaak is nog in onderzoek.

Meyer de Vries.

Buitenlandsch Overzicht.

Duitschland.

De omvang der werkloosheid. Ook voor Duitschland was 1928, wat de werkloosheid betreft, een ongunstiger jaar dan 1927. Het aantal werkloozen, dat uitkeering ontving bedroeg op 31 December 1928 1.830.000 d.i. 430.000 meer dan op 31 December 1927. Bovendien bedroeg het aantal gedeeltelijk werkloozen op eerstgenoemden datum 862.000 tegen 356.000 een jaar te voren. Op 15 Januari j.l. bedroeg het aantal werkloozen dat uitkeering ontving (hetzij uit de werkloosheidsverzekering, hetzij uit de krisisondersteuning) 2.167.606, waarvan 361.846 vrouwen.

Het aantal bij de arbeidsbeurzen ingeschreven werkzoekenden bedroeg op het einde van 1928 2.545.000 d.w.z. dat per 100 vakante plaatsen 676 aanbiedingen van werk waren tegen 486 een jaar te voren.

Groot-Brittannië.

ONDERZOEK NAAR DEN TOESTAND VAN VERZEKERDE WERKLOOZEN. Op pag. 19 van dezen jaargang is reeds een korte aankondiging gegeven van het jongste rapport omtrent den toestand der verzekerde werkloozen in Engeland [1]).

Het onderzoek naar dezen toestand werd gehouden tusschen 4 en 9 April 1927 en betrof 9748 personen, die toen aanspraak maakten op werkloosheidsuitkeering. Dit aantal bedroeg 1 % van het aantal op dat oogenblik geregistreerde verzekerden. Van de onderzochte personen waren 8280 mannen, 124 jongens, 1261 vrouwen en 83 meisjes. Het totaal aantal personen, dat op dat oogenblik aanspraak maakte op uitkeering bedroeg 974.757, waarvan 827.905 mannen, 12.450 jongens, 126.137 vrouwen en 8265 meisjes.

Wat den leeftijd betreft zijn, vergeleken met de enquêtes van 1923 en 1924, enkele belangrijke veranderingen waar te nemen. Het percentage mannen tusschen 25 en 29 jaar, dat werkloos was, is gestegen, terwijl het aantal mannelijke werkloozen boven 60 jaar is gedaald. De groep van 20 tot 29 jaar bevat nog steeds 29,3 % van alle mannelijke werkloozen en niet minder dan 47,1 % van alle vrouwelijke.

Vergelijkt men de leeftijden der werkloozen met die van alle verzekerden, dan blijkt, dat het totale percentage mannen, dat aanspraak maakte, 9,8 % bedroeg, terwijl het voor de mannen boven 18 jaar 10,3 % was. In de leeftijdsgroep 16—19 jaar bedroeg het percentage echter slechts 4,9 %, d. i. dus de helft van het algemeene percentage. In de groep 20—44 jaar bedroeg het percentage pl.m. 9,7 %, behalve in de groep 25—29 jaar, waarin het 11,0 % was. In de groep 45—69 jaar is echter voor elke vijf jaar een stijging waar te nemen, welke loopt van 10,8 % tot 17,4 %, d. i. gemiddeld voor de geheele groep 12,6 %.

Voor vrouwen zijn de cijfers geheel anders, daar zeer velen omstreeks het 25ste jaar huwen. Het totale percentage is 4,4 %, dat voor vrouwen boven 18 jaar 4,8 %. Voor de groep 18—24 jaar is het percentage 5,2 %, daarna daalt het, tot het in de groep 50—54 weer stijgt tot 5,2 %, terwijl het voor de groep 50—69 bedraagt 5,4 %.

Ten einde na te gaan in hoeverre de werkloozen nog geschikt waren tot werken, werden de onderzochte personen in de volgende vijf groepen verdeeld:

---

1) Report on an investigation into the personal circumstances and industrial history of 9748 claimants to unemployment benefit. April 4th to 9th, 1927. London, H. M. Stationery Office, 1928. 93 pp. 2 sh. 6 d.

A. Personen, die in normalen tijd gewoonlijk geregeld zouden werken.
B. Personen, die, hoewel niet gewoonlijk geregeld werkende, in normale tijden behoorlijk werk zouden kunnen vinden.
C. Personen, die in normale tijden niet behoorlijk werk zouden kunnen vinden, maar die niet geacht werden te zijn „grenzend aan de ongeschiktheid".
D. Personen, die geacht werden te zijn „grenzend aan de ongeschiktheid".
E. Personen, die niet in één der vorige groepen kunnen worden ondergebracht.

Onder ongeschiktheid werd verstaan, dat de industrieele waarde van de persoon zoo laag is, dat een werkgever hem nooit te werk zou stellen, tenzij geen ander beschikbaar is en het werk onmiddellijk moest worden gedaan, d. w. z., dat de werkgever hem alleen in het uiterste geval, indien al, te werk zou stellen.

De uitkomsten van het onderzoek waren als volgt:

	Mannen		Jongens		Vrouwen		Meisjes		Totaal	
Soort	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
A	5359	64,8	82	66,1	1015	80,5	64	77,1	6520	66,9
B	1956	23,6	9	7,3	158	12,5	9	10,9	2132	21,9
C	448	5,4	2	1,6	30	2,4	—	—	480	4,9
D	175	2,1	—	—	16	1,3	—	—	191	2,0
E	342	4,1	31	25,0	42	3,3	10	12,0	425	4,3
Totaal	8280	100	124	100	1261	100	83	100	9748	100

Het percentage voor groep A is nog hooger dan in 1924, toen het 65,4 % bedroeg. Het percentage voor groep D is lager dan in 1924, toen het 3,2 % was.

Wat den leeftijd betreft vertoonen de percentages van groep A, vergeleken met 1924, een verbetering tot en met den 44-jarigen leeftijd. Daarna gaan ze achteruit. In groep D is in elke leeftijdsgroep een verbetering waar te nemen. Ten aanzien van de vrouwen is dit voor groep A het geval.

Groep D bestaat in het algemeen uit oudere personen. Van de mannen waren 74,3 % 60 jaar en ouder (1924: 69,2 %; 1923: 56,9 %), van de vrouwen 50 % (1924: 41,4 %; 1923: 34,4 %).

Evenals bij de voorafgaande onderzoekingen hebben de ambtenaren, zonder de betrokken personen te vragen, hun oordeel over den fysieken toestand der werkloozen gegeven. Dit oordeel werd uitgedrukt in de woorden: goed, behoorlijk en slecht. De uitslag was, vergeleken met de vorige jaren, voor mannen:

	1927	1924	1923
Goed	71,1 %	67,8 %	67,5 %
Behoorlijk.....	25,9 %	28,1 %	27,9 %
Slecht.....	3,0 %	4,1 %	4,6 %

Voor de vrouwen waren in 1927 de percentages resp.: 74,6%, 23,6 % en 1,8 %.

De cijfers voor jongens en meisjes van 16 en 17 jaar vertoonen een daling van 5 % in de groep „goed" en een stijging van 5 % in de groep „behoorlijk".

Voorts bleek, dat van de mannen 83,5 % en van de vrouwen 88,6 % geen fysieke gebreken hadden.

Alle personen onder 30 jaar moesten de vragen beantwoorden, welke school zij bezocht hadden, op welken leeftijd zij deze hadden verlaten en wanneer zij voor het eerst gewerkt hadden.

Van de mannen verliet 24,4 % de school voor het 14de jaar en 94,5 % voor het 15de; 23,7 % ging werken voor het 14de en 89 % voor het 15de jaar. Van de vrouwen verliet 22,6 % de school voor het 14de en 92,4 % voor het 15de jaar, doch slechts 16,1 % ging werken voor het 14de en 69,8 % voor het 15de jaar.

Onderzocht werd voorts, of de arbeiders geschoold of geoefend waren. Het bleek, dat 22,9 % der mannen waren geschoold, 24,3 % geoefend en 52,8 % ongeschoold. Vooral beneden de 20 jaar was het aantal geschoolden en geoefenden gering. Van de vrouwen was 10,3 % geschoold, 52,6 % geoefend en 37,1 % ongeschoold.

Hiermede zijn wel de voornaamste cijfers uit dit zoo belangrijke rapport vermeld.

De omvang der werkloosheid. De jongste cijfers omtrent de werkloosheid in Engeland toonen aan, dat de crisis erger wordt. Van de 12 millioen arbeiders, die in Groot-Brittannië en Noord-Ierland tegen werkloosheid verzekerd zijn, waren in November j.l. 12,2 % werkloos tegen 11,8 % in Oktober 1928 en 9,9 % in November 1927. Gedurende het geheele jaar 1928 is het aantal verzekerde werkloozen meer dan een millioen geweest. Het laagste cijfer bedroeg 1.127.622 in Maart. In de maanden daarna bedroeg het aantal werkloozen:

Juni	1.273.000	Oktober	1.404.000
Juli	1.377.000	November	1.453.000
Augustus	1.375.000	December	1.521.000
September ...	1.355.000		

Van deze werkloozen behooren echter 275.000 à 300.000 tot de mijnwerkers. Voorts houde men in het oog, dat er ook nog vele niet-verzekerde werkloozen zijn (jeugdige personen, landbouwarbeiders, e.d.). Het aantal werkloozen nadert dan in totaal zeker de $1\frac{3}{4}$ millioen.

Italië.

De financieele organisatie der arbeidsbemiddeling. Den 18den December 1928 is in Italië een besluit betreffende de financieele organisatie der arbeidsbemiddeling in werking getreden, dat

echter door het Parlement nog tot wet zal moeten worden verheven.

Volgens de nieuwe regeling zullen de kosten der arbeidsbemiddeling gedekt worden uit een fonds, waarvan de middelen worden opgebracht door:

a. de kas der verplichte werkloosheidsverzekering, welke de helft der jaarlijksche uitgaven der arbeidsbeurzen zal bijdragen tot een maximum van 10 millioen lires;
b. het bijzondere fonds der korporaties en wel voor één tiende deel;
c. de nationale bonden der fascistische vakvereenigingen voor één vijfde;
d. de algemeene vereenigingen van fascistische werkgevers ook voor één vijfde.

Het fonds zal worden beheerd door een speciale kommissie bij het departement van korporaties en bestaande uit den minister of den onder-sekretaris van korporaties als voorzitter, den algemeenen direkteur der diensten van dit departement, een afdeelingschef, een vertegenwoordiger van de departementen van nationale welvaart en van financiën en één van de nationale kas der sociale verzekeringen.

Deze kommissie zal o.a. tot taak hebben de begrooting voor elke arbeidsbeurs op te stellen en voorts in het algemeen het beheer van het fonds, ten einde de goede functioneering van de openbare arbeidsbemiddeling te verzekeren.

Vereenigde Staten van Amerika.

Onderzoek inzake werkloosheid. In de Vereenigde Staten is een commissie ingesteld, welke ten doel heeft het onderzoek naar de werkloosheid in Amerika en naar de mate waarin deze gunstig wordt beïnvloed door de volgende factoren:

a. het geregeld verzamelen en publiceeren van geschikt statistisch materiaal omtrent den stand van de nijverheid en de werkloosheid;
b. de organisatie en uitbreiding van het stelsel van publieke arbeidsbeurzen;
c. het invoeren van stelsels van verzekering of van andere wijzen van fondsvorming tegen de werkloosheid;
d. inkrimping van de productie, versterking der bedrijven en economische hervormingen;
e. het uitvoeren van publieke werken ter verkrijging van meer gelijkmatige werkgelegenheid;
f. de mogelijkheid van samenwerking tusschen de overheid en particuliere lichamen in deze kwestie (behalve t.o.v. punt *d*).

Het resultaat van dit onderzoek — vóór 15 Februari j.l. moest rapport zijn uitgebracht — is nog niet bekend.

Persoverzicht.

Eenigen tijd geleden hebben wij mededeelingen opgenomen omtrent vooruitzichten over het vestigen van een diamantindustrie in Zuid-Afrika. Uit het „Weekblad van den A.N.D.B." van 25 Januari j.l. blijkt, dat aan de leden van het Wereldverbond van Diamantbewerkers verboden is naar Zuid-Afrika te gaan werken. Dit geldt echter niet voor de fabriek van het „Syndicaat" te Kimberley, daar het „Syndicaat" de arbeidsvoorwaarden voor aan te stellen arbeiders vaststelt in overleg met en onder goedkeuring van het Bestuur van het Wereldverbond.

Men zal dus nu — dit is onze conclusie — de beschikking kunnen krijgen over bekwame vakarbeiders uit Europa.

In het „Weekblad van den A.N.D.B." van 15 Februari j.l. schrijft de Redacteur H. P.: „Doch ik meen te mogen volharding bij de verwachting, dat de oude industriecentra van de nieuwe concurrentie weinig te duchten zullen hebben"; hij staaft zijn meening met verschillende argumenten.

In „De Gemeente" van 17 Januari bespreekt de heer Meyer de Vries kort het jaarverslag van de Gemeentelijke Arbeidsbeurs te Amsterdam over het jaar 1927 en schetst hierbij de belangrijke plaats, die langzaamaan de arbeidsbeurs in het maatschappelijk leven heeft verkregen, terwijl hij hieraan toevoegt een aankondiging van het bekende raadstuk van B. en W. aan den Raad der gemeente, waarin een overzicht wordt gegeven van hetgeen in de laatste jaren tot bestrijding der werkloosheid door het gemeentebestuur van de hoofdstad is verricht en voorgenomen.

De heer de Vries betreurt de mislukking van de verplaatsing der Amsterdamsche sigarenmakers naar Eindhoven en schrijft dat hierover nog wel een en ander zou zijn mee te deelen.

Ons tijdschrift staat voor zijn opmerkingen ten allen tijde open. Het is inderdaad een belangwekkend verschijnsel en bij dieper ingaan op de zaak zal blijken, dat het verplaatsen naar een andere gemeente van gezinnen, die in een gemeente naar alle kanten zijn ingeweven, op papier een vrij eenvoudige zaak lijkt, maar in de realiteit tot groote moeilijkheden aanleiding geeft.

In „De Gemeente" had in het vorige najaar de heer de Vries onder meer een opmerking gemaakt over de voorkeur, welke gemeentebesturen vaak geven bij het tewerkstellen aan eigen ingezetenen boven ingezetenen uit andere gemeenten, en dit plaatselijke bescherming genoemd.

De Haagsche Wethouder, de heer Drees komt in het nummer van 14 Februari j.l. hiertegen op en noemde eenige voorbeelden, die m.i. zeer zeker aantoonen, dat van protectie niet altijd mag worden gesproken.

Aan de voorbeelden, die de heer Drees noemt, zou ik nog het volgende willen toevoegen. Indien een gemeentebestuur de uitvoering van openbare werken tot bestrijding der werkloosheid vervroegt, of op bijzondere wijze doet uitvoeren, ligt het voor de hand, dat dit gemeentebestuur, om de werkloosheid onder zijn ingezetenen te bestrijden, een voorschrift maakt dat ingezeten werkloozen de voorkeur hebben boven niet-ingezeten werkloozen uit een andere gemeente.

De Februari-aflevering van het „Tijdschrift der Nederlandsche Heidemaatschappij" bevat de „Nota aangaande de verdere werkwijze van de Commissie van Advies inzake de ontginning van woeste gronden". Voor werkverruiming is het gelukkig, dat de nota adviseert, dat op de Staatsbegrooting een grooter bedrag dan thans moet worden uitgetrokken voor het verleenen van steun bij de stichting van ontginnings-boerderijen en dat dergelijke subsidies niet alleen moeten worden beschikbaar gesteld voor landbouwers, maar ook voor gemeenten en daarvoor in aanmerking komende instellingen van algemeen nut.

„In- en Uitvoer" van 28 Januari en 14 Februari 1929 bevat een artikel van Dr. S. G. Binnerts over de buitenlandsche credietverleening aan Duitschland. Daar de schrijver krachtens zijn ambt van dit onderwerp bijzonder op de hoogte kan zijn, moge de aandacht op dit artikel hier worden gevestigd. Het eerste artikel besluit hij met deze woorden: „Hoelang Duitschland nog op de buitenlandsche kapitaalmarkten een beroep zal moeten doen, hangt in hoofdzaak af van de ontwikkeling der binnenlandsche kapitaalvorming, waarop wij in een volgend artikel terugkomen".

In dit laatste artikel geeft Dr. Binnerts een schatting van de binnenlandsche kapitaalvorming, die hij onvoldoende acht, hetgeen duidelijk blijkt uit den hoogen rentestandaard. Het gevolg hiervan is, dat Duitschland dus ook een beroep zal blijven doen op de buitenlandsche kapitaalmarkten, dus ook op de onze, en een hooge rentestandaard hier remt de ontwikkeling van ons economisch leven en de werkverruiming.

De „Nederlandsche Werkgever" van 7 Februari l.l. heeft een bijdrage onder den titel „Verhooging van het Amerikaansche tarief van invoerrechten". Het onderschrift luidt: „Protectie van den Amerikaanschen landbouw en verhoogde protectie van de industrie in voorbereiding. De „hearings" welke nog plaats hebben. Deze verscherpte protectie zal de actie van Nederlandsch fabrikaat in Nederland stellig versterken." Moge de verzekering, die in de laatste zinsnede van het onderschrift voorkomt, ook inderdaad verwezenlijkt worden.

Het „Katholiek Sociaal Weekblad" van 29 Januari 1929 be-

gint een artikel-serie onder het opschrift „De ontwikkeling der loonbepaling van de werkloozenzorg in Engeland". Het wordt in No. 4 en 5 van dezen jaargang voortgezet.

De artikelen zijn een weergave van hetgeen Prof. Lujo Brentano in de „Sociale Praxis" over bovenstaand onderwerp schreef. Nieuws levert deze bijdrage uiteraard niet veel.

In No. 6 van 9 Februari l.l. van hetzelfde blad vangt de heer A. H. J. Engels zijn bespreking aan van het rapport van de Sub-commissie uit de Commissie voor de Economische Politiek over het onderzoek naar den stand der werkloosheid in ons land.

In No. 7 wordt dit vervolgt, terwijl het in het blad van 23 Februari wordt beëindigd. Tot dusverre is het alles een weergave van den inhoud van het rapport.

In „Economische Statistische berichten" van 13 Februari l.l. No. 685 geeft Ir. R. A. Verwey een overzicht van hetzelfde rapport. De laatste zinsnede luidt: „Mogen deze grepen uit het door het verslag gebodene volstaan, om het belangwekkende ervan aan te toonen".

Ik kan niet nalaten hier den wensch te uiten, dat een zoo bevoegd beoordeelaar als de heer Verwey in deze genoemd mag worden, zich niet zou hebben beperkt tot het doen van „deze grepen", maar ook zijn oordeel zou hebben gegeven over de methoden van het onderzoek, de verwerking der verkregen gegevens, de resultaten van het onderzoek en daaraan zijn inzicht zou hebben willen toevoegen omtrent de conclusies, waartoe dit rapport leidt.

„De R.K. Werkgever" van 1 Februari 1929, No. 5 bevat een bijdrage getiteld: „Gevolgen van de Safe-guarding in Engeland voor de Nederlandsche markt".

Hierin worden eenige gegevens van Mr. van Spaendonck gepubliceerd, die hij heeft medegedeeld over den invoer uit Nederland naar Engeland over 1927 van wollen en half-wollen stoffen en hieruit vervaardigde confectiegoederen.

In 1927 was dit voor een bedrag van plm. £ 600.000. Mr. van Spaendonck vreest nu, indien de safe-guarding wel op deze goederen wordt toegepast, d.w.z. indien een invoerrecht van $33^1/_3$ procent ad valorum zal worden geheven, de Tilburgsche wolindustrie hier heel sterk onder zal lijden en — voeg ik hieraan toe — groote werkloosheid daardoor dreigt te ontstaan.

In het nummer van 18 Januari is opgenomen het adres, dat de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Tilburg inzake deze materie aan den Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid heeft gezonden.

„De Amsterdamsche Arbeidsmarkt" No. 12 van 1928 bevat de gewone rubrieken, maar opent reeds met het verslag van den toestand van de Amsterdamsche arbeidsmarkt in 1928.

Uit de gedetailleerde cijfers blijkt, dat zoowel het aantal werkloozen, als het werkloosheidspercentage, als het aantal ondersteunden in 1928 geringer was dan in 1927.

In het Persoverzicht der vorige aflevering heb ik op pagina 22 gewezen op een bespreking door „Ons Beginsel", Orgaan der Nederlandsche Vereeniging van Christelijke Kantoor- en Handelsbedienden, van de werkloozenpercentages van de vier organisaties, welke kantoorbedienden organiseeren, en het verschil in deze werkloozenpercentages als voorbeeld gebruikt om aan te toonen, dat het moeilijk is om de grootst mogelijke uniformiteit in bepalingen der reglementen voor werkloozenkassen, welke voor éénzelfde beroep zijn opgericht, te verkrijgen.

Deze opmerking is voor het bestuur van den Alg. Ned. Bond van Handels- en Kantoorbedienden aanleiding geweest, een brief te richten tot den Directeur van den Rijksdienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling, welke is opgenomen in „Onze Strijd" van 15 Februari j.l. In dezen brief wordt er aan herinnerd, dat bedoeld Bondsbestuur reeds meer malen de aandacht erop heeft gevestigd, dat de bovenbedoelde werkloozenpercentages zoo uiteen loopen, omdat de kasbesturen niet alle op dezelfde wijze de gegevens verzamelen en voor publicatie verstrekken.

Aangenomen dat dit juist is, vervalt vanzelfsprekend voor mij de reden om de werkloozenpercentages van de handels- en kantoorbedienden als voorbeeld te nemen, om aan te toonen dat het vaak moeilijk is, de grootst mogelijke uniformiteit in de bepalingen van een bepaalde groep van werkloozenkassen te verkrijgen. Hiermede zou ik een bespreking van dezen brief kunnen eindigen, indien er niet deze passage in voorkwam:

> „Alhoewel hier dus publiekelijk op onjuiste cijfers conclusies worden getrokken, zou dat niet erg zijn, ware het niet, dat het „Tijdschrift van den Ned. Werkloosheidsraad" No. 1 van 1929, dat *mede onder Uwe Redactie staat*, dit betoog met instemming aanhaalt en concludeert:" (volgt een aanhaling).

Het wil mij voorkomen, dat het Bondsbestuur formeel gelijk heeft met het verwijzen naar het redacteurschap van den heer Folmer van dit tijdschrift. Maar ook niet meer dan dit; immers de lezers van dit tijdschrift kunnen weten, dat indien de bijdragen geteekend zijn, de redactie aan medewerkers en inzenders een zeer groote mate van vrijheid laat tot het mededeelen van wat zij meenen te moeten mededeelen, mits dit in een gepasten vorm geschiedt. Het Bondsbestuur zal dus begrijpen, dat deze vrijheid in het bijzonder voor redactieleden onderling bestaat; daar ik het persoverzicht onderteeken, doet het eenigszins klein aan, de beide kwaliteiten van den heer Folmer, n.l. redacteur van het Tijdschrift en Directeur van den Rijksdienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling in het geding te brengen en zoo middellijk den Directeur van

den Rijksdienst verantwoordelijk te stellen voor hetgeen zijn mederedacteur schrijft.

In den brief wordt vervolgens aangehaald hetgeen ik in het vorige persoverzicht naar aanleiding van de bedoelde werkloozenpercentages schreef; op mijn aangehaalde woorden volgt in den brief van het Bondsbestuur de volgende zinsnede:

„Wij zullen dit heele gedoe niet kwalificeeren, merken echter op, dat wij nu lang genoeg den vinger hebben gelegd op deze onjuiste cijfers."

Ik zou om de nadere kwalificatie van „dit gedoe" kunnen verzoeken, doch laat dit in het belang van het genoemde Bondsbestuur na.

Samensmelting van Diensten. In de Februari-aflevering 1929 van „Jeugd en Beroep" is opgenomen een schrijven van het bestuur der Vereeniging tot Bevordering der Voorlichting bij Beroepskeuze, gericht aan den Raad der Gemeente Hilversum, waarin verzocht wordt het voorstel van B. en W. tot samensmelting van de gemeentediensten niet aan te nemen. Gelijk men weet, is dit verzoek tevergeefsch geweest.

G.

Vergelijking van de resultaten der werkzaamheden van de arbeidsbeurzen en correspondentschappen over 1927 en 1928.

Ministerie van Arbeid, Handel en Nijverheid.
Rijksdienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling.
No. 479 afd. A. B.
Betreffende: Resultaten van de werkzaamheden der arbeidsbeurzen over 1928 vergeleken met 1927.

's-Gravenhage, 31 Jan. 1929.

Aan Heeren Directeuren van Districts-Arbeidsbeurzen.

Ik heb de eer U hieronder te doen toekomen een vergelijkend overzicht van de resultaten van de werkzaamheden der arbeidsbeurzen en der correspondentschappen der arbeidsbemiddeling over 1928 en 1927.

(Voor vergelijkend overzicht zie blz. 59).

Uit dit overzicht blijkt, dat het aantal aanbiedingen daalde met ± 37.000, doch de aantallen plaatsingen, aanvragen en voldane aanvragen stegen met respectievelijk ± 8000, ± 18.500 en 7500, terwijl ook de verhouding tusschen het aantal aanbiedingen en het aantal plaatsingen gunstiger was dan in 1927.

De Directeur van den Rijksdienst, enz.

	Aanbiedingen		Plaatsingen		Aanvragen werkgevers		Voldane aanvrage	
	1927	1928	1927	1928	1927	1928	1927	1928
Mannen 18 jaar en ouder	478208	438532	148947	150182	159682	164537	145525	148432
Mannen jonger dan 18 jaar	34305	30784	15268	14574	27256	28451	16593	14508
Totaal mannen	512513	469316	164215	164756	186938	192988	162118	162940
Vrouwen 18 jaar en ouder	91583	98851	55214	63179	81999	93608	55644	63113
Vrouwen jonger dan 18 jaar	18505	17490	9730	9350	21992	22802	9600	8974
Totaal vrouwen	110088	116341	64944	72529	103991	116410	65244	72087
Totaal Generaal	622601	585657	229159	237285	290929	309398	227362	235027

	Aanbiedingen	Plaatsingen	Aanvragen	Voldane aanvragen
Mannen van 18 jaar en ouder	39676 minder	1235 meer	4855 meer	2907 meer
„ jonger dan 18 jaar	3521 „	694 minder	1195 meer	2 85 minder
Vrouwen van 18 jaar en ouder	7268 meer	7965 meer	11609 meer	7469 meer
„ jonger dan 18 jaar	1015 minder	310 minder	810 meer	616 minder
Totaal	36944 minder	8126 meer	18469 meer	7656 meer

Het aantal plaatsingen bedroeg 40.5% van het aantal aanbiedingen (1927: 36.81%).
„ „ voldane aanvragen bedroeg 75.96% van het aantal aanvragen (1927: 78.15%).

Het ontwerp Arbeidsbemiddelingswet.

Consolidatie.

Het ontwerp van wet tot wettelijke regeling van de arbeidsbemiddeling zal ongetwijfeld in ruimen kring de aandacht trekken.

Wanneer wij er hier eenige opmerkingen over maken, dan zijn wij er ons van bewust, dat wij ons zullen moeten beperken tot de hoofdpunten. Het oogenblik, waarop het ontwerp werd ingediend, ligt nog te kort achter ons om reeds tot in details te kunnen afdalen.

De algemeene indruk, welken wij van het ontwerp hebben ontvangen, is deze, dat het wil consolideeren datgene, wat op het terrein der arbeidsbemiddeling werd tot stand gebracht. Tot nu toe werd deze materie vrijwel geheel aan gemeentelijke verordeningen overgelaten. Elke gemeente was vrij al of niet een arbeidsbeurs op te richten. Een dergelijke vrijheid past evenwel niet in de organisatie der arbeidsbemiddeling. Agentschap, arbeidsbeurs, districtsarbeidsbeurs en centraal Rijksorgaan vormen als het ware een piramide, waarvan het Rijksorgaan de top is. In die piramide kan geen enkele steen worden gemist. Waar het werk van de verschillende organen der arbeidsbemiddeling zoo nauw in elkander grijpt, daar is hier, meer dan elders, de noodzakelijkheid aanwezig om door een wet tot één sluitend geheel te komen.

Ziehier de hoofdgedachte van het ontwerp, welke de Memorie van Toelichting in wel wat al te uitvoerige bewoordingen omschrijft.

Is het ontwerp, waar het een consolidatie-arbeid wil zijn, daarom van weinig of geen beteekenis? Dat geenszins. Vooreerst zijn er enkele, thans nog niet geregelde, onderwerpen, waarvoor het ontwerp een oplossing heeft gezocht. Wij denken b.v. aan de geheele bijzondere arbeidsbemiddeling, welke in een groot aantal artikelen is uitgewerkt, waarop wij straks nog zullen terugkomen. Maar bovendien: ook een wet die consolidatie-arbeid verricht, kan van veel beteekenis zijn. Zeker, wij missen dan iets van den grooten en aantrekkelijken strijd, die wordt gestreden, wanneer bij een wetsontwerp een keuze moet worden gedaan tusschen bepaalde beginselen, die in het sociale leven tot verschil van meening aanleiding geven. Maar daar staat tegenover, dat men dan gaat vastleggen, wat in de praktijk proefhoudend is gebleken. Consolideeren is rustig verder bouwen. Wie een oplossing van het sociale vraagstuk niet verwacht van plotselinge veranderingen in maatschappij en individu, maar van een zeer geleidelijke doorwerking der sociale gedachte, zal zich verheugen, wanneer weder een nieuw steentje wordt

aangedragen, waardoor het groote doel meer wordt benaderd. Als zoodanig mogen wij het voor ons liggende ontwerp met instemming begroeten.

Bij drie onderwerpen, die in het ontwerp zijn geregeld, willen wij nader stilstaan, omdat zij ons het meest belangrijk voorkomen. Wij bedoelen: de bemiddeling bij staking of uitsluiting, de bemiddeling beneden de gebruikelijke arbeidsvoorwaarden en de bijzondere arbeidsbemiddeling.

Bemiddeling bij staking of uitsluiting.

De vraag, die hier tweedracht brengt, is deze: moet de arbeidsbeurs bij staking of uitsluiting de bemiddeling schorsen òf wel moet de bemiddeling voortgang hebben, maar aan hen, die zich tot de beurs wenden, mededeeling van het arbeidsconflict worden gedaan? De Memorie van Toelichting kiest voor de schorsing, maar gaat op het twistpunt zelf maar heel even in. Wellicht werd zulks minder noodig geacht, waar op dit oogenblik, zoowel bij beurzen, die het eene als die het andere standpunt hebben aanvaard, *in de praktijk* bij arbeidsconflicten weinig wordt bemiddeld. Toch staan wij hier voor een principieele vraag, die nader dient te worden bezien, al was het alleen maar omdat de mogelijkheid niet is uitgesloten, dat b.v. in de Tweede Kamer van dit punt een beginselkwestie wordt gemaakt.

In de vele literatuur, die de vraag „schorsing" of „door bemiddelen met kennisgeving" behandelt, kan men telkens den eisch vinden, dat de beurs onpartijdig en neutraal moet zijn. Ongetwijfeld is dat wenschelijk. Maar het merkwaardige is, dat de beurs altijd voor partijdig of onneutraal wordt uitgemaakt, wanneer zij het standpunt inneemt, dat van den schrijver afwijkt. Hieruit blijkt wel, dat woorden als onpartijdigheid en neutraliteit ons niet verder brengen. Wij zullen dieper moeten afdalen om te vinden, welke gedragslijn van de beurs mag worden verlangd.

De Staatscommissie over de Werkloosheid van 1909, die zich ook met dit onderwerp bezighield, staat op het standpunt, dat bij arbeidsconflicten moet worden doorbemiddeld met kennisgeving van het conflict aan hen, die zich tot de beurs wenden. Daarvoor worden voornamelijk twee argumenten aangevoerd [1]).

Het eerste argument is, dat de beurs door de bemiddeling te schorsen grooten invloed op het verloop van den strijd kan uitoefenen. Daardoor kan de overwinning van de eene partij en de nederlaag van de andere partij worden bevorderd. Maar nu mag men toch vragen: wordt dan *geen* groote invloed op het verloop van den strijd uitgeoefend, wanneer de beurs doorbemiddelt? Een vraag, waarop de Staatscommissie het antwoord schuldig blijft, maar waardoor haar argument tevens zijn waarde verliest.

---

1) Pag. 668.

De tweede reden, die naar de meening der Staatscommissie vóór doorbemiddelen pleit, is, dat anders nieuwe beurzen zouden worden opgericht alleen met het doel om gedurende arbeidsconflicten te bemiddelen. Er zal zeker niemand zijn, die thans nog aan de mogelijkheid van het bestaan van dergelijke instellingen gelooft. Zij zouden immers onmiddellijk den naam krijgen van „onderkruipersbeurzen". Het aantal arbeiders, dat er voor zou gevoelen zich daar te laten inschrijven, zou van geen beteekenis zijn.

Is de Staatscommissie er niet in geslaagd de noodzakelijkheid van het doorbemiddelen aan te toonen, aan den anderen kant pleiten sterke argumenten vóór schorsing.

Wanneer bij een patroon een staking uitbreekt en hij „er den kop wil voorhouden", dan kan zijn eerste gang naar de arbeidsbeurs zijn. Daar immers zijn ingeschreven werkelooze arbeiders, dat wil zeggen arbeiders, die dikwijls al geruimen tijd niets meer verdiend hebben en er dus happig op zullen zijn de openvallende plaatsen in te nemen. Bovendien bestrijkt de patroon, die zich tot de beurs wendt, een zeer ruim terrein. Hij vischt als het ware het geheele land af. Sedert de arbeidsbemiddeling intercommunaal is geworden, wordt de vraag van een patroon naar arbeiders tot in de kleinste gemeenten van Nederland bekend. Op werkeloozen ten plattelande, die een geheel anderen levensstandaard gewend zijn dan de arbeiders in de groote steden en ook niet rekenen met de hoogere uitgaven aan huur e.d. van den stedeling, zal het aangeboden loon wellicht een sterke aantrekkingskracht uitoefenen. Het is dus alleszins verklaarbaar, dat de arbeiders, die in een staking zijn betrokken, het als een tegenwerking van de zijde der arbeidsbeurs beschouwen, wanneer deze haar diensten niet stopzet.

Nu zal men hiertegen wellicht opmerken: inderdaad is bij staking het voordeel aan den *patroon*, maar gij vergeet, dat zich bij uitsluiting het omgekeerde voordoet; dan hebben de *arbeiders*, wanneer wordt doorbemiddeld, het voordeel, dat zij elders werk kunnen zoeken; patroon en arbeider worden derhalve gelijk behandeld."

Het komt ons voor, dat de balans op deze wijze toch niet in evenwicht is. Vooreerst is het aantal stakingen veel en veel grooter, dan het aantal uitsluitingen. Uitsluitingen komen sporadisch voor. Een redeneering, welke zich op een gelijksoortige toepassing voor stakingen en uitsluiting grondt, ontmoet uit dien hoofde ernstige bezwaren [1]). Daar komt nog iets bij, wat hier toch wel den doorslag geeft. Zien wij wel, dan zijn vele werkgevers niet gauw geneigd uitgesloten arbeiders in dienstbetrekking te nemen. Wanneer zij, zooals veelal het geval is, de keuze hebben tusschen een gewonen werklooze en

1) Dit is m.i. ook voorbijgezien door Mr. A. Tepe, in zijn praeadvies voor de Vereeniging voor de Staathuishoudkunde, 1912, pag. 94—95.

een uitgeslotene, dan zullen zij veelal de voorkeur geven aan den gewonen werklooze, o.a. om niet den indruk te wekken, alsof zij partij willen kiezen tegenover een collega. De drang bij een werklooze om de plaats van een staker in te nemen, is veel grooter, dan de drang bij een werkgever om den uitgeslotene in dienstbetrekking te nemen. Deze beide verhoudingen staan niet met elkaar gelijk. Er is integendeel groot verschil. Voor den werklooze beteekent het innemen van de plaats van een staker het verkrijgen van een behoorlijke boterham voor zich en zijn gezin. Bij hem is dus een sterke neiging aanwezig, om de aangeboden betrekking te aanvaarden. Voor den werkgever daarentegen beteekent het in dienstbetrekking nemen van een uitgesloten staker een verhouding, die hij beter kan vermijden, door een der andere solliciteerende arbeiders te kiezen. In de zeldzame gevallen, dat er een uitsluiting uitbreekt, is de mogelijkheid van den uitgeslotene om zich door de arbeidsbeurs werk te verschaffen, practisch derhalve niet van beteekenis.

Het komt ons voor, dat waar de zaak principieel zóó staat, schorsing der bemiddeling gedurende arbeidsconflicten het meest aannemelijk is.

Bemiddeling beneden de gebruikelijke arbeidsvoorwaarden.

Blijkens artikel 7 wil het ontwerp de beurs wel laten bemiddelen beneden de gebruikelijke arbeidsvoorwaarden, onder voorwaarde, dat de arbeider op de afwijking opmerkzaam wordt gemaakt.

Wat hiervan te denken?

Wij staan hier voor een moeilijke materie, waaromtrent verschil van meening gemakkelijk mogelijk is. Intusschen hebben wij toch den indruk, dat de meeste der argumenten in de Memorie van Toelichting vóór dit standpunt aangevoerd, niet overtuigend zijn. Op pag. 8 worden ons vier bezwaren tegen het bemiddelen alleen op de gebruikelijke arbeidsvoorwaarden voorgehouden.

Het eerste bezwaar zou zijn, dat de beurzen niet altijd de standaardloonen kennen, vooral niet bij verandering van conjunctuur.

Van groot beteekenis lijkt ons deze moeilijkheid niet. Wanneer in het betrokken vak een collectieve arbeidsovereenkomst (C.A.O.) bestaat, dan heeft de beurs aan de daarin genoemde loonen houvast. Voorzoover dit niet het geval is, kan men zijn toevlucht nemen tot de loonstatistieken, waaraan ook in ons land steeds meer aandacht wordt gewijd. Bovendien heeft de beurs een bron van informatie bij de commissie van toezicht, waarin de vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers, derhalve de deskundigen, zitting hebben. Tenslotte vergete men niet, dat alleen moet worden vastgesteld het „gebruikelijke" loon. Wanneer voor een bepaalde categorie arbeiders van geen „gebruik"

ten aanzien van de hoogte van het loon sprake is, dan is de arbeidsbeurs uiteraard geheel vrij.

Ook niet afdoende schijnt ons het tweede bezwaar. De consequentie van het alleen bemiddelen op de gebruikelijke arbeidsvoorwaarden zou volgens de Memorie van Toelichting zijn, dat de beurs in tijden van hoogconjunctuur niet op arbeidsvoorwaarden *boven* de C.A.O. zou mogen bemiddelen om het van elkaar „afkoopen" te voorkomen.

Wij zouden niet weten waaruit deze consequentie zou volgen. Het bemiddelen *beneden* het loon der C.A.O. belemmert haar doorvoering. Maar tegen het bemiddelen *boven* het loon der C.A.O. maakt niemand bezwaar. Het loon in de C.A.O. genoemd is immers een *minimum*, waarboven het loon van de meer bekwame arbeiders reeds thans uitgaat.

Het derde bezwaar van de Memorie van Toelichting is, dat de onbekwame arbeiders, die het contract- of standaardloon niet kan verdienen, van de beurs een plaats zal verlangen, waarop hij het volle loon geniet; de beurs zal terugschrikken voor de moeilijkheid de onbekwaamheid van den man te bewijzen en hem geen werk meer durven aanbieden.

Niemand zal er de beurs een verwijt van maken, wanneer zij alleen voor volbekwame arbeiders tegen het volle loon bemiddelt. Ook de vakvereenigingen erkennen, dat onbekwame arbeiders op een lager loon moeten worden gesteld. In vele C.A.O.'s komen bepalingen van die strekking voor. Wanneer de onbekwame desniettemin van de beurs arbeid tegen het volle loon verlangt, dan kan de beurs dien weigeren en zal ieder dat moeten billijken. Weigert de beurs niet, dan herstelt het maatschappelijk leven zelf de fout. Een onbekwaam arbeider, die het volle loon wil verdienen, zal, als hij een werkgever heeft gevonden, die hem het volle loon geeft, toch weer spoedig als te duur worden ontslagen.

Van veel belang daarentegen is het vierde en laatste bezwaar: de werkgevers en arbeiders, die op een lager loon dan het contract- of standaardloon tot elkaar hadden kunnen worden gebracht, worden op deze wijze allen door de beurs teruggewezen.

De beurs maakt aldus sterk den indruk, zich inzake de arbeidsvoorwaarden partij te stellen ten nadeele van den *werkgever*. Bemiddelt men, zij het met kennisgeving, wel beneden de gebruikelijke arbeidsvoorwaarden, dan wordt eenzelfde indruk gewekt, nu ten nadeele van den *werknemer*. Want nu wordt den werkgever de gelegenheid gegeven om overal in den lande te speuren naar werkloozen en er diegenen uit te pikken, die door langdurig gemis aan inkomsten bereid zijn op de aangeboden voorwaarden in te gaan. Wij herinneren nog eens aan hetgeen wij bij de bemiddeling gedurende staking en uitsluiting over dit punt hebben opgemerkt. Algeheele neutraliteit is hier o.i. voor de beurs onbereikbaar. De beurs zal een *keuze* moeten

doen. Wij staan hier voor de noodzakelijkheid van het zoeken naar een compromis. De meest aannemelijke oplossing schijnt ons dat *niet wordt bemiddeld beneden de arbeidersvoorwaarden eener C.A.O. die in het bedrijf ter plaatse van overwegende beteekenis is.* De betreffende arbeidsvoorwaarden zijn dan met de volledige medewerking van een zeer groote groep der werkgevers tot stand gekomen en bovendien voldoende gestabiliseerd.

Het ontwerp gaat niet zoo ver. Artikel 7, lid 2 bepaalt, dat alleen *dan* niet mag worden bemiddeld op arbeidsvoorwaarden beneden de C.A.O., indien een werkgever en werknemer tot elkander worden gebracht, die *beiden* door die C.A.O. zijn gebonden. Deze bepaling is eigenlijk min of meer vanzelfsprekend. De Overheid zal partijen, die onder een C.A.O. vallen uiteraard niet mogen helpen, in strijd met die C.A.O. te handelen.

Intusschen komt het ons voor, dat de voorgestelde regeling van artikel 7, lid 2, ook als men niet zoover wil gaan als wij, toch in elk geval minder juist is. Zien wij wel, dan is er bij de huidige redactie een tegenstrijdigheid tusschen artikel 7, lid 2 en artikel 14 van de Wet op de Collectieve Arbeidsovereenkomst. Artikel 7, lid 2 sluit bemiddeling beneden de C.A.O. alleen uit, wanneer èn werkgever èn werknemer door die C.A.O. zijn gebonden. Evenwel zal zich heel dikwijls het geval voordoen, dat de werkgever, die door de C.A.O. is gebonden, een *niet* door de C.A.O. gebonden arbeider in dienst neemt. In dat geval bemiddelt de beurs volgens artikel 7, lid 2, ook op arbeidsvoorwaarden *beneden* de C.A.O. En dat terwijl artikel 14 van de Wet op de Collectieve Arbeidsovereenkomst uitdrukkelijk als regel voorschrijft, dat de werkgever in een dergelijk geval niet beneden de arbeidsvoorwaarden der C.A.O. mag gaan. De beurs zou dus de totstandkoming eener overeenkomst moeten bevorderen, die in strijd is met artikel 14 der Wet op de Collectieve Arbeidsovereenkomst! Waar dit nimmer de bedoeling kan zijn, zal artikel 7, lid 2 onder alle omstandigheden aldus moeten worden uitgebreid, dat de beurs ook in het geval, bedoeld bij artikel 14, alleen op de arbeidsvoorwaarden der C.A.O. bemiddelt.

De bijzondere arbeidsbemiddeling.

Vrij algemeen wordt erkend, dat de Overheid op het terrein der arbeidsbemiddeling een taak heeft. Een beurs moet zich over alle beroepen uitstrekken en in contact staan met de werkloozen uit het geheele land. Zij moet vertrouwen inboezemen en zich zooveel mogelijk houden buiten den loonstrijd tusschen werkgevers en werknemers. Bovendien moet bij de bemiddeling niet het belang van den bemiddelaar, maar dat van werkgever en werknemer voorop staan. Al deze voorwaarden worden het beste vervuld door het instandhouden der openbare beurzen. Het tegen ambtelijke bemoeiing ingebrachte bezwaar van gebrek aan deskundigheid kan worden ondervangen door de instelling

der commissies van toezicht, die vrijwel geheel uit werkgevers en werknemers zijn samengesteld en de beurzen van voorlichting kunnen dienen.

Intusschen heeft het particulier initiatief in het sociale leven zich ook op het terrein der arbeidsbemiddeling ontplooid. Wie van den omvang van deze bijzondere arbeidsbemiddeling wil kennis nemen, leze het laatste Jaarverslag van den Rijksdienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling, waarin men de beschikbare gegevens volledig vindt verwerkt. Daaruit blijkt, dat er is bijzondere arbeidsbemiddeling *zonder* en *met* winstoogmerk. De arbeidsbemiddeling zonder winstoogmerk kan uitgaan van *vereenigingen ten algemeene nutte* òf wel *van het bedrijfsleven*. Bij vereenigingen ten algemeene nutte wordt in het bijzonder gedacht aan organisaties, die de arbeidsbemiddeling voor vrouwen en jonge meisjes, voor jeugdige personen en voor in het burgerleven terugkeerende militairen bevorderen. De arbeidsbemiddeling uitgaande van het bedrijfsleven berust op het initiatief van werkgevers, van werknemers of van beiden tezamen. Ten aanzien van de arbeidsbemiddeling met winstoogmerk vinden wij in het Jaarverslag vermeld, dat in 1926 in ons land 158 dergelijke bureaux werden gevonden.

Welk standpunt neemt nu het ontwerp tegenover de bijzondere arbeidsbemiddeling in? Het ontwerp onderscheidt drie categoriën.

1°. de bijzondere arbeidsbemiddeling, welke met de openbare wordt gelijkgesteld.

In deze groep zullen kunnen worden opgenomen de beurzen, die wat betreft neutraliteit, kostelooze behandeling, een uit evenveel werkgevers als werknemers bestaand bestuur, het bemiddelen gedurende een staking en uitsluiting en het bemiddelen beneden de gebruikelijke arbeidsvoorwaarden, de bepalingen der openbare beurzen in acht nemen. Zij moeten met de openbare organen der arbeidsbemiddeling samenwerken.

2°. de bijzondere arbeidsbemiddeling, die niet met de openbare arbeidsbemiddeling wordt gelijkgesteld, maar wel zonder winstoogmerk wordt uitgeoefend.

Hieronder vallen de beurzen, die niet aan de genoemde voorwaarden, voor gelijkstelling met de openbare beurs voorgeschreven, voldoen.

3°. de bijzondere arbeidsbemiddeling uitgeoefend met winstoogmerk.

Deze indeeling kan naar onze meening over het algemeen den toets der critiek doorstaan. Alleen rijst de vraag, of de arbeidsbemiddeling *zonder* winstoogmerk wel altijd even scherp zal kunnen worden gescheiden van die *met* winstoogmerk. Het motief, dat tot de arbeidsbemiddeling drijft, is hier beslissend.

Maar het motief levert een moeilijken maatstaf op. Om dit te kunnen beoordeelen, moet men eigenlijk in het hart van den mensch kunnen lezen. Practisch zal men zijn beslissing wel mede hierop gronden, of in het tarief ook een marge voor winst is verdisconteerd. Het zal evenwel niet altijd gemakkelijk zijn uit te maken, of dit het geval is.

Ernstiger schijnt ons het bezwaar, dat in het ontwerp aan de arbeidsbemiddeling om winst een blijvende plaats in ingeruimd. Bemiddelen is een taak, welke alleen juist kan worden uitgeoefend, wanneer men het belang van de partijen, welke men bij elkaar moet brengen, tot richtsnoer neemt. Maar hij, die bemiddelt om winst te maken, kijkt naar zijn eigen belang. Zijn tarieven zullen uiteraard hooger zijn dan in het belang eener goede bemiddeling wenschelijk is. Zijn belang is niet om tusschen patroons en arbeiders een blijvende band te scheppen, maar om mutaties in de hand te werken. Hoe meer veranderingen immers, hoe grooter het aantal plaatsingen en hoe hooger de inkomsten. Bovendien heeft hij, die om winst bemiddelt, zijn doel bereikt, als er maar een overeenkomst tot stand komt. Objectiviteit is van hem niet te verwachten. Hoe meer goeds hij werkgever en werknemer, die hij wil samenbrengen, van elkaar vertelt, hoe grooter zijn kans van slagen. De veronderstelling ligt voor de hand, dat hierbij gekleurde voorstellingen zullen worden gegeven. Evenmin mag worden aangenomen, dat de bemiddelaar altijd voldoende oog zal hebben voor de vraag of het zedelijk milieu, waarin hij zijn candidaat wil plaatsen, ook gevaar oplevert.

Dat deze bezwaren niet alleen in theorie bestaan, blijkt uit het Verslag van de Staatscommissie over de Werkloosheid, welke het hier opgemerkte met meerdere treffende voorbeelden illustreert. Het voorontwerp Arbeidsbemiddelingswet stond daarom terecht op het standpunt, dat de bemiddelaars om winst een uitstervend geslacht moesten zijn. Daarmede bleef men ook geheel in de lijn van de besluiten van de Internationale Arbeidsconferentie te Washington.

Het thans ingediende ontwerp huldigt een andere opvatting. Omtrent de redenen, die tot dit van het voorontwerp afwijkende standpunt hebben geleid, wordt ons in de Memorie van Toelichting geen mededeeling gedaan. Wij gelooven dat deze verandering geen verbetering beteekent. Eigenlijk blijkt dit nog het duidelijkste uit het ontwerp zelf. In de artikelen 44—57 immers worden een massa eischen gesteld, waaraan de bemiddeling met winstoogmerk moet voldoen. Wie van deze eischen kennis neemt, leest reeds daaruit, welke bijzondere gevaren aan dit soort bemiddeling zijn verbonden. Ons dunkt, dat deze gevaren een afdoend argument vormen om alleen verkregen rechten te eerbiedigen en voor de toekomst bemiddeling met winstoogmerk onmogelijk te maken.

Practisch zou een dergelijk verbod zeer wel zijn door te

voeren. Artikel 58 wil thans het bemiddelen om winst zonder of in strijd met de vergunning van den Minister verbieden. Deze bepaling had o.i. tot *elk* bemiddelen om winst moeten zijn uitgebreid.

Wij willen het hierbij laten, als zou over enkele der afzonderlijke artikelen nog wel het een en ander zijn op te merken. Zoo zouden wij het toejuichen, indien van hooger hand invloed zou kunnen worden uitgeoefend op de vraag of een gemeentelijke arbeidsbeurs een vakafdeeling voor een bepaalden bedrijfstak instelt. Artikel 26 van het ontwerp laat dit geheel en al aan het inzicht van de gemeente over. Dezelfde reden, welke er toe leidt de gemeenten te verplichten een beurs in het leven te roepen, moet o.i. ook de mogelijkheid doen openen de verplichting tot het inrichten eener vakafdeeling op te leggen. De vakafdeelingen zijn voor de ontwikkeling der arbeidsbemiddeling van de grootste beteekenis. Het zal o.i. niet moeten kunnen voorkomen, dat de arbeidsbemiddeling ten deze *landelijk* wordt belemmerd, doordat enkele gemeenten *plaatselijk* niet voldoende medewerking verleenen.

Wij zouden ook nog even willen wijzen op de groote verbetering, welke artikel 4 van het ontwerp heeft ondergaan. Men kan zich daarvan overtuigen door de redactie van het voorontwerp en die van het ontwerp naast elkaar te leggen.

Maar wij eindigen. Resumeerende zijn wij van oordeel, dat dit ontwerp moet worden toegejuicht. Het zou o.i. nog aan beteekenis winnen, indien ten aanzien van het bemiddelen beneden de arbeidsvoorwaarden der C.A.O. en ten aanzien van de bemiddeling met winstoogmerk een regeling zou worden ingevoegd als boven werd verdedigd.

Mr. Dr. A. A. van Rhijn.

Steunregeling en Armenwet.

In het begin van deze eeuw bestond er bij onvoldoende inkomen van overheidswege alleen voorziening door middel van armenzorg en bij buitengewone omstandigheden vanwege steuncomité's en dergelijken.

In de laatste jaren voor den oorlog begon de werkloosheidsverzekering te ontkiemen. Vlak na het uitbreken van den oorlog werd de noodregeling-Treub afgekondigd, waardoor de werkloosheidsverzekering een nationaal karakter kreeg; doordat de overheid de verzekeringskosten toen bijna geheel betaalde, dreigde de verzekering te denatureeren. Daarom werd een overgangsregeling en vervolgens een liquidatieregeling getroffen, zoodat met 1 Januari 1917 het Werkloosheidsbesluit in werking kon treden, waardoor het Gentsche stelsel vervangen werd door het Deensche stelsel.

Omdat bij het uitbreken van den oorlog slechts een gerin aantal arbeiders tegen werkloosheid verzekerd was en er overigen geen instituten dan armenzorg bestonden, werden in het begi van den oorlog overal steuncomité's opgericht. Aanvankelij bestond het grootste gedeelte der inkomsten der steuncomité uit particuliere bijdragen, maar in den loop der jaren name die particuliere bijdragen af en de kosten van het Kon. Na steuncomité werden tenslotte bijna geheel door het Rijk gedragen Toen de wapenstilstand in November 1918 tot stand kwam e 28 Juni 1919 de vrede, werd aanstonds gezonnen op liquidati van de oorlogsmaatregelen.

In den loop van 1919 werden wetsontwerpen ingediend to liquidatie van het K.N.S. Tevoren had het K.N.S. zijn planne tot liquidatie toegelicht in een vergadering van den Werkloos heidsraad bij monde van Prof. Is. P. De Vooy. Een weerklan van die toelichting vindt men in de Memorie van Toelichtin op de bedoelde ontwerpen. In deze Memorie van Toelichtin wordt scherp onderscheiden tusschen verzekering en armenzorg voor een derde instituut wordt geen plaats aanwezig geach hetgeen uit de volgende passages blijkt:

„De reden, waarom op de werkloosheidszorg de regelen van armenzor geen toepassing kunnen vinden, ligt in de erkenning, dat maatschappelijk oorzaken buiten en boven persoonlijke oorzaken werkloosheid van min meer groote uitgebreidheid en langen duur veroorzaken, zoodat dienteng volge een zeer groot aantal arbeiders geheel buiten hun wil niet in sta zijn hunne arbeidskracht en hunne vakbekwaamheid aan te wenden. Da deze arbeiders, onmiddellijk nadat de oorzaken hunner werkloosheid zij weggenomen, den arbeid hervatten, is er geen aanleiding om op hen d beginselen van armenzorg, b.v. zooals die zijn neergelegd in art. 29 de Armenwet, toe te passen.

„Eene goede armenzorg zal er op uit moeten zijn, de hulpbehoevende elk naar eigen individualiteit te behandelen, met het doel hen zoo spoedi mogelijk in staat te stellen, in eigen onderhoud en dat van hun gezin t voorzien; daarop zullen de mate en de vorm der ondersteuning, de con trôle en de tewerkstelling zijn ingericht. Voor werkloosheidszorg kan de niet gelden. De werkwillige en de vakbekwame werkloozen kunnen he allerbest geholpen worden met arbeidsgelegenheid in het eigen vak en tege de geldende arbeidsvoorwaarden. Daarop moet dan ook de werkloosheid zorg door verruiming van werkgelegenheid en een doelmatige arbeidsbemi deling allereerst zijn gericht. Indien en voor zoover overmachtige maa schappelijke invloeden de overheid beletten, daarvoor te zorgen, zullen d werkloozen behoed moeten worden niet alleen tegen armoede, maar oo tegen inzinking, waardoor zij arbeidsgeschiktheid en moreele kracht zoude inboeten. Hen te laten blijven in het allerlaagste peil van bestaansmogelijk heid zou alleen gerechtvaardigd zijn, indien het een prikkel gold te schep pen tot het opnemen van arbeid. Ofschoon deze principieele verschille tusschen werkloosheidszorg en armenzorg reeds lang erkend werden, blee het geruimen tijd moeilijk, zoo niet onuitvoerbaar, naar dit inzicht te hande len, omdat het practisch onmogelijk was te onderscheiden tusschen d werkwillige en vakbekwame arbeiders, die door maatschappelijke oorzake werkloos werden, en de personen, voor wie naast dezelfde maatschappelijk oorzaken ook velerlei persoonlijke oorzaken hulpbehoevendheid veroorzaakten Werd aan hen een betrekkelijk hooge uitkeering gegeven, dan verzwakt vrij snel elke lust om te arbeiden, en dus ook de geneigdheid om arbeid t zoeken, en zelfs de bereidwilligheid om aangeboden werk te aanvaarden

Zij behoefden, èn in hun eigen belang èn vooral ook in dat der maatschappij een aandrang om werk op te sporen, benevens een contrôle op uitkeeringen, welker bedrag niet voldoende mocht zijn, om in een toestand van ondersteunden lediggang te berusten. Voor hen was het ook van beteekenis dat zij door werkverschaffing werden bezig gehouden en zich niet aan lediggang gewenden. Werkloosheidszorg kon en kan nimmer de noodzakelijkheid van een opvoedenden armenzorg overbodig maken. Integendeel, juist in tijden van grootere werkloosheid, wanneer een goede werkloosheidszorg krachtig moet optreden, zal ook de armenzorg voor een uitgebreide en moeilijke taak komen te staan.

„Het is duidelijk, dat bij gebrek aan scherpe grenzen, beide zich met elkaar zullen moeten vermengen, echter tot schade voor de beginselen, waarop beide berusten. Daarom is het van groote beteekenis, dat er in de latere jaren uit de arbeidskringen zelve een organisatie is opgekomen, die het mogelijk maakt, de grens wel vrij scherp te trekken en aan te wijzen of een werklooze door werkloosheidszorg of door armenzorg behoort te worden geholpen. Die organisatie is de vrijwillige verzekering tegen de geldelijke gevolgen van werkloosheid door de werkloozenkassen van vereenigingen van werklieden of bedienden."

Om de verzekering te bevorderen en steun meer onnoodig te maken, kwam de Werkloosheidsverzekeringsnoodwet tot stand, waarbij de uitkeeringtermijn op 90 dagen werd gebracht. Nauwelijks hadden die maatregelen hun uitwerking kunnen doen, of in de tweede helft van 1920 brak de economische crisis los, waarvan de gevolgen vooral in 1921 en volgende jaren hier te lande werden gevoeld. Weer werd gegrepen naar het middel van den steun als een instituut, niet gelijk aan armenzorg. Het Rijk bevorderde de totstandkoming van steunregelingen van overheidswege door bijdragen in de financieele lasten, waaraan voorwaarden werden verbonden. Deze voorwaarden betroffen de hoogte van den steun, het rekening houden met gezins- en andere inkomsten, enz.

Aan het eind van 1922 besloot de regeering, geen buitengewone maatregelen meer ten opzichte van de verzekering te laten bestaan en ook de steunregelingen zoo mogelijk te doen vervallen, omdat zij op het standpunt was aangekomen, dat er geen crisis meer was, maar een permanente toestand van malaise was ingetreden. Gedurende de jaren 1921 en 1922 werd aan werkloozenkassen, welke uit hoofde van omvangrijke crisiswerkloosheid aan haar reglementaire verplichtingen niet konden voldoen, bijzondere steun verleend, welke in 1921 voor rekening van Rijk en kassen en in 1922 voor rekening van Rijk, kassen en gemeenten kwam. In 1923 werd, in aansluiting aan het advies van den Ned. Werkloosheidsraad deze vorm van steun vervangen door het verhoogen der subsidiepercentages, waar dit noodig was.

Het gevolg was, dat men bedoelde alleen over te houden de werkloosheidsverzekering en de armenzorg. In de millioenennota voor 1924 werd gezegd:

„Het ware naar de meening der Regeering onjuist, de oogen te sluiten voor de harde waarheid, dat men hier niet met een kwaad van tijdelijken aard te doen heeft. De Regeering is daarom van meening, dat niet langer

mag worden afgeweken van den weg, dien de Armenwet wijst ter voorziening in de nooden van hen, die geen middelen van bestaan hebben."

Dit wees op het verbieden van *elke* steunregeling. Zoover is het niet gekomen. Maar de geldelijke bijdragen der Regeering in de steunregelingen zijn (nagenoeg geheel) beëindigd.

Het gevolg van het terugtrekken van den steun van het Rijk was, dat in vele plaatsen de steunregelingen ingetrokken werden of dat de kosten daarvan geheel op de gemeenten kwamen te drukken. De regeering streefde dus naar behoud van slechts twee instituten: werkloosheidsverzekering en armenzorg.

Om de schaduwzijde, verbonden aan armenzorg voor de valide arbeiders zooveel mogelijk te ondervangen is men in een aantal gemeenten ertoe overgegaan een afzonderlijke administratieve behandeling voor deze arbeiders te scheppen, maar de besluiten omtrent hun bedeeling te laten nemen door het armbestuur en eveneens rekening te doen houden, bij het vaststellen van de grootte van het bedrag, met de individueele behoefte van den bedeelde.

Door velen is aangetoond, dat naast de verzekering alleen maar plaats is voor één instituut, armenzorg, en dat op geen andere wijze van overheidswege, in het bijzonder van gemeentewege, steun of onderstand kan worden verstrekt.

Bekend is de opvatting van Gedeputeerde Staten van Friesland. Ook in verschillende Friesche gemeenten werden commissies voor steun en gemeentelijke steunregelingen ingevoerd. Ged. Staten vernietigden deze besluiten, omdat zij meenden, dat deze strijdig waren met art. 30 der Armenwet. Dit artikel schrijft voor, dat op het verzoek van ondersteuning wordt beslist door het bestuur van de burgerlijke instelling van weldadigheid. Het college was van oordeel dat, wanneer zorg voor werkloozen niet kan worden ondergebracht onder de door de wet en Kon. Besluit geregelde werkloozenzorg, voor de Regeering slechts deze twee wegen openstaan: òf de regeling uit te breiden door wijziging van wet of Kon. Besluit, òf de zorg te rangschikken onder en te behandelen als individualiseerende armenzorg, waarvoor de bepalingen der Armenwet gelden, welke laatste, behoudens nader te maken of gemaakte wettelijke regelingen, het geheele terrein der verleening van onderstand door de overheid aan hulpbehoevenden bestrijkt.

Tegen de besluiten van deze Gedeputeerden zijn Friesche gemeenten in verzet gekomen. Deze regeering heeft de opvatting van Gedeputeerden niet gedeeld. Werd dan door de regeering een principieele beslissing in deze genomen? Neen, de regeering stelde zich op het standpunt, dat *permanente* hulp alleen kan worden verstrekt door het burgerlijk armbestuur, of door een gemeente door middel van een dienst van maatschappelijk hulpbetoon.

Indien in een gemeente nog steun werd verstrekt door een crisis-commissie of rechtstreeks door het College van Burge-

meester en Wethouders buiten het armbestuur om, dan was het standpunt, van de regeering blijkbaar in deze, dat dit een tijdelijke hulp was, welke viel buiten den „voortdurenden onderstand", waarop art. 1 der Armenwet doelt. Zoo werd dus nog tot in 1927 en 1928 aangenomen, dat crisissteun nog een tijdelijke steun was als gevolg van de crisis in 1920 uitgebroken. Toch wil de regeering blijkbaar van dit formeele standpunt af. Immers, het is bekend, dat de regeering bereid is de uitkeeringstermijnen van de werkloozenkassen te verlengen en de hiervoor hoogere uitgaven mogelijk te maken door het geven van een hoogeren bijslag dan 100 % volgens het Werkloosheidsbesluit, mits de gemeenten waarin thans nog gemeentelijke steunregelingen bestaan, vooraf zouden overgaan tot het intrekken van die steunregelingen. Zoover is het niet gekomen, omdat wij intusschen heel onaangenaam verrast zijn geworden door een harden en langdurigen winter.

Inplaats dat de gemeentelijke steunregelingen in aantal zijn verminderd, zijn nu in vele gemeenten nieuwe steunregelingen in het leven geroepen, of zijn in gemeenten waar de steunregelingen nog bestonden, maar niet meer werden toegepast, deze weder in werking getreden.

Gelet op de ervaring van de laatste maanden, is het te verwachten, dat bij een groot deel der arbeiders en ook bij anderen de neiging om over te gaan tot het opheffen van bestaande steunregelingen, sterk is verminderd en dat het aantal van hen, die plaats willen laten voor het bestaan van steunregelingen, zal zijn toegenomen.

Zoo komt men tot de vraag of de steunregeling dan een permanent karakter moet krijgen en of er voor haar, naast armenzorg en verzekering, een aparte plaats is aan te wijzen.

Stelt men zich op het formeele standpunt door de regeering ingenomen, dan is de zaak een vrij eenvoudige. Dan zullen voor normale tijden alleen gelden armenzorg en werkloosheidsverzekering en voor buitengewone omstandigheden van tijdelijken aard kunnen dan steunregelingen in het leven worden geroepen, die zoodra die buitengewone omstandigheden van tijdelijken aard voorbij zijn, dan weder zoo spoedig mogelijk moeten verdwijnen. Maar het is ook denkbaar, dat men de opvatting deelt, dat de verzekering niet alle valide arbeiders, die willen en kunnen werken, zal kunnen omvatten, en dat het niet goed is deze arbeiders, die zonder voldoende inkomen geraken tengevolge van economische omstandigheden, op dezelfde wijze te behandelen als personen, die tengevolge van individueele omstandigheden (ziekte, ouderdom, onvolwaardigeheid enz.) aangewezen zijn op armenzorg.

Wat steun en armenzorg van werkloosheidsverzekering onderscheidt, is duidelijk. Het criterium ligt hierin, dat voor de verzekering door den verzekerde een bijdrage wordt betaald, waardoor voor hem rechten ontstaan. Moeilijker is het onderscheid tus-

schen steun en armenzorg. Theoretisch bekeken kan ik tusschen beide geen principieel verschil zien.

Het reeds vermelde onderscheid (dat gemaakt is o.a. in dit tijdschrift door Mr. M. G. Levenbach, jrg. 1923, p. 413), dat bij werkloosheid de oorzaak van chronischen aard is, terwijl armlastigheid meestal aan individueele omstandigheden is te wijten, raakt niet de kern van de zaak. Immers, ook armlastigheid, welke niet door werkloosheid veroorzaakt wordt, maar b.v. door drankzucht e.d. kan een gevolg der maatschappelijke omstandigheden zijn, o.a. van het produktieproces, gelijk meermalen inductief is aangetoond.

En, andere kant, beide groepen zoo wel de „individueele" bedeelden als de „economische" ondersteunden hebben een „afgeleid" inkomen, om niet te schrijven, dat ze uit „meerwaarde" leven.

Het is een kwestie van *praktisch* beleid, van *sociale* politiek, indien men tusschen beide onderscheid meent te moeten maken.

De vraag of beide instituten in ééne wet moeten worden geregeld, zou ik in ontkennenden zin willen beantwoorden. Ik ben het in deze dus niet eens met het Roomsch Kath. Vakverbond, dat in een request verzocht heeft de aanhangige wijziging van de Armenwet te benutten om de steunregeling eenen wettelijken grondslag in die wet te geven.

De Armenwet stelt naast de finantieele hulp de moreele hulp, de opvoedende kracht van de bedeeling. De arbeiders, die alleen finantieelen steun behoeven ten gevolge van louter economische omstandigheden, hebben die opvoedende kracht niet van noode. In de Memorie van Toelichting van 1919 hierboven aangehaald is dit zeer duidelijk aangetoond.

Het is dus overbodig, om niet te schrijven schadelijk, in het individueele leven der steunbehoevende arbeiders in te dringen. Om de grootte van den finantieelen steun vast te stellen, is het wel noodig zich van den geldelijken toestand van het gezin op de hoogte te stellen, doch dit behoeft niet zoo in onderdeelen te gebeuren als bij de „bedeelden", omdat de geldelijke steun in den regel slechts korten tijd noodig is en bij herstel van het economisch leven de gesteunde weer in eigen onderhoud kan voorzien.

Er is nog een ander motief.

De Armenwet bevat in Hoofdstuk V bepalingen, welke zeker niet geschreven zijn voor de hulp aan valiede werklooze arbeiders. Daarin wordt n.l. het verhaal geregeld. Art. 63 zegt:

> „Alle kosten van verzorging van een arme, uitgezonderd loon voor arbeid, kunnen worden verhaald op den ondersteunde, indien hij tot teruggave daarvan in staat is, of op zijne nalatenschap, alsmede op hen, die ingevolge de wet tot zijn onderhoud gehouden zijn."

Het heeft nog nooit in de bedoeling gelegen den aan werkloozen verstrekten steun te verhalen. Zou men een permanent

karakter geven aan de steunregelingen, dan zou dus het bedoelde hoofdstuk der Armenwet uitdrukkelijk niet van toepassing moeten worden verklaard op den steun.

Zou een uitgebreide verplichting tot verzekeren tegen werkloosheid bestaan, dan zou een wettelijke regeling van den steun niet bijzonder noodig zijn. Het is dus reeds om deze reden m.i. niet aanbevelenswaardig den steun in thans dezelfde wet als de armenzorg te regelen.

Regeling van beide onderwerpen in één wet zal de armenzorg wel niet benadeelen. „Steun" krijgt dan echter een ander aanzien.

Ten slotte de vraag òf het wel wenschelijk is den steun wettelijk te regelen. Indien er geen uitgebreide regeling der werkloosheidsverzekering aan vooraf gaat moet gevreesd worden, dat eene wettelijke regeling van den steun het tot stand komen van een goede wettelijke regeling der werkloosheidsverzekering zal belemmeren en aan het instituut der werkloosheidsverzekering schade zal doen.

Daarom is m.i. van bovenbedoelde instituten de wettelijke regeling der werkloosheidsverzekering en dan zoo, dat de verzekering voor groote groepen van arbeiders wordt uitgebreid, het eerst dringend noodzakelijk. Het zou daarna wel kunnen blijken, dat aan eenige wettelijke regeling van den steun geen behoefte meer zou bestaan.

Mr. J. Gerritsz.

Draadlooze Installaties en Werkverruiming.

II.

(Het halve ei en de leege dop).

Jaargang 1929 van dit tijdschrift mocht ik openen met een artikel over bovenstaand onderwerp. Ik sprak daarin aan het slot de hoop uit, dat de betrokken ministers de ontwikkeling van de Nederlandsche industrie zouden bevorderen door de uitvoering van de nieuwe draadlooze installaties te Kootwijk en Bandoeng hier te lande te doen geschieden. Deze zaak is nog niet tot een einde gekomen en er is nog lang geen zekerheid, dat mijn hoop verwezenlijkt zal worden. Dit blijkt uit het volgende:

5 en 6 Maart j.l. is in de Tweede Kamer behandeld de begrooting van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie voor 1929. Terwijl in de overige tusschen den Minister en de Kamer gewisselde begrootingsstukken over bovenstaand onderwerp niet van gedachte was gewisseld, blijkt uit het eindverslag, uitgebracht door de commissie van rapporteurs, dat

tusschen deze commissie en den Minister van Waterstaat overleg over het hier besproken onderwerp heeft plaats gehad. Uit het medegedeelde in dit eindverslag volgt, dat de Minister nog geen beslissing in deze zaak heeft genomen. Hij verklaart, dat, indien zijn beslissing zal zijn gevallen, hij hiervan dan aan de Kamer kennis zal geven, zoodat vóórdat hij gebruik zal gaan maken van de gelden, welke hem op de bovengenoemde begrooting zullen zijn toegestaan, de Kamer de gelegenheid zal hebben zich over de hier bedoelde aangelegenheid uit te spreken.

Twee leden der Commissie van Rapporteurs hebben hier aanleiding gevonden in de vergadering van 5 Maart j.l. bij de openbare behandeling in de Tweede Kamer de zaak ter sprake te brengen. Het eerst voerde Prof. Veraart het woord. Hij sprak: „Immers, al hebben wij van den Minister gehoord, bij de mondelinge behandeling van deze zaak tusschen den Minister en de Commissie van Rapporteurs, dat hij op het meest loyale standpunt zich wil stellen ten aanzien van de Nederlandsche industrie, toch is er uiteraard ongerustheid, dat het wel eens zou kunnen gebeuren, dat deze zaak aan de Nederlandsche industrie voorbijging, zonder dat over de geheele quaestie genoegzaam licht zou zijn opgegaan." En verder: „Ik hoop, dat de Minister ons, waar het niet uitgesloten is, dat een gedachtenwisseling met dezen Minister binnen afzienbaren tijd niet tot stand zou kunnen komen, en waar deze zaak van groot belang is, zooveel mogelijk mededeelingen zal verstrekken en dat hij dus nu reeds in de gelegenheid zal zijn, zijn standpunt ten aanzien van deze quaestie wat nader te omlijnen en ons daaromtrent inlichtingen te geven, ons althans te vertellen in hoever zijn onderzoek is gevorderd en wat dat heeft opgeleverd."

Mr. Knottenbelt ving zijn rede op denzelfden datum aldus aan: „Het eindverslag van de Commissie van Rapporteurs is geheel gewijd aan het onderwerp, dat, naast de vandaag veelbesproken quaestie van het telefoontarief, zeker wel het meest de belangstelling van deze Kamer zal blijken te hebben en toch is daarover niet gesproken en zal daarover niet gesproken worden. Het onderwerp, dat ik op het oog heb, is de vraag, aan wien de bouw van radio-stations voor de verbinding tusschen Nederland en Nederlandsch-Indië zal worden toevertrouwd, aan de nationale of aan de buitenlandsche industrie.

Deze belangrijke vraag heeft zoowel in het land als in de Kamer de grootste belangstelling en ik mag erbij zeggen: bezorgdheid gewekt. Dat niettemin over die belangrijke vraag vandaag niet gesproken zal worden, is het gevolg van de omstandigheid, dat de Minister nog niet gereed was om deze zaak te behandelen." En iets verder: „De Kamer zal zich er natuurlijk aan houden, want de zaak is niet voldoende voorbereid en niet rijp voor de behandeling die ze verdient. Mijnheer de Voorzitter! Ik zou nu graag twee opmerkingen willen maken. In de eerste plaats zou ik het wel op prijs stellen, wanneer

die mondelinge toezegging waarvan in het verslag eenzijdig melding wordt gemaakt door den Minister aan de Kamer uitdrukkelijk wordt bevestigd; dan kan daaromtrent geen enkel misverstand bestaan." En de tweede opmerking van Mr. KNOTTENBELT liep over den wensch door Prof. VERAART te kennen gegeven om reeds op dien dag inlichtingen van den Minister te mogen ontvangen. Hierover zei Mr. KNOTTENBELT: „Ik wil er echter bijvoegen, dat hieromtrent geen verschil van meening mogelijk is, dat ook, wanneer de Minister eenige mededeelingen doet, in ieder geval deze zaak een afzonderlijke behandeling zal moeten ten deel vallen."

Op 6 Maart antwoordde de Minister van Waterstaat den sprekers. Na eenigen tijd gesproken te hebben werd blijkbaar uit de Kamer geïnteruppeerd: „Wij hebben PHILIPS ook nog". Men was dus blijkbaar bevreesd dat de Minister het onderwerp, dat ik hier behandel, zou vergeten. De Minister ging toen op de interruptie in en sprak als volgt: „Maar dat is geen onderwerp dat wij vandaag bespreken. Ik ben nog niet gereed om de noodige inlichtingen te geven. Ik heb ze wel voor mijzelf, maar ze zijn niet in dien vorm, dat ik ze aan de Kamer zou kunnen voorleggen". En blijkbaar willende voldoen aan den wensch van Mr. KNOTTENBELT vervolgde de Minister: „Daarom heb ik aan de Commissie van Rapporteurs gezegd, dat ik geen uitgaven, die op het oogenblik, wat de besteding betreft, in geschil zijn, zal doen uit de mij reeds toegestane gelden zoo lang niet de Kamer gelegenheid heeft gehad, daarover als het ware een uiting te geven. Dat wil ik gaarne hier herhalen, maar ik mag er wel bij zeggen, dat ik dan op meer dan 100 % van de medewerking van de Kamer reken." En de Minister eindigde aldus: „Ik zal dus voorloopig uit den post geen uitgaven doen en hoop in de gelegenheid te zijn, nog mededeelingen aan de Kamer te doen die voor haar ook bevredigend zullen zijn."

Het woord „bevredigend" dat de Minister gebruikte, draagt een geruststellend karakter. Er is echter een spreekwoord, dat zegt: Men moet geen hei roepen, vóór men over de brug is. De ervaring heeft geleerd, dat men ook inzaken de bevordering der Nederlandsche industrie betreffende, dit spreekwoord moet toepassen.

Ik hoop, dat de Minister spoedig zal kunnen mededeelen, dat de opdracht tot de uitvoering van de in de Januari-aflevering van dit tijdschrift geschetste belangrijke installaties aan de Nederlandsche Radio-industrie ten goede zal komen.

In deze hoop wordt men nl. niet versterkt door de Memorie van Antwoord, welke sindsdien op de suppletoire begrooting van 1928 voor Nederlandsch-Indië is verschenen.

Leest men haar, dan komt men tot de volgende conclusie:

1°. een grooten zender als tot heden nog nergens ter wereld gebouwd, zal door den Indischen dienst wel is waar in

eigen beheer worden geconstrueerd, doch daarbij zal op ruime schaal gebruik worden gemaakt der Nederlandsche industrie.

2°. deze groote zender heeft een partner noodig te Kootwijk; getracht zal worden met het Nederlandsche P.T.T. tot overeenstemming te komen „omdat zulks in het belang van een vlot wederzijdsch verkeer is. Onontbeerlijk is die overeenstemming evenwel geenzins, en zij zou achterwege moeten blijven, indien en voor zoover de Nederlandsche dienst het vorenomschreven inzicht van den ondergeteekende met betrekking tot de medewerking van de Nederlandsche industrie onverhoopt niet zou kunnen deelen".

3°. de lampzender-installatie voor verkeer Indië—Amerika zal besteld worden bij de Radio Corporation of Amerika.

4°. eene belofte voor de naaste toekomst wordt gegeven aan de Nederlandsche industrie voor het leveren van toekomstige lampzenderinstallaties.

Dus:

de groote installatie Nederland—Indië te Bandoeng zal *niet* door de Nederlandsche industrie worden gebouwd, maar op ruime schaal (relatief begrip, G.) zal gebruik gemaakt worden van de medewerking der Nederlandsche industrie;

in het gunstigste geval zal het ook zoo te Kootwijk geschieden, maar de mogelijkheid bestaat nog, dat de medewerking daar zal worden verleend door eene buitenlandsche industrie; en

de installatie Indië—Amerika komt de buitenlandsche industrie ten goede.

Om welke reden 't laatste? De Memorie van Antwoord motiveert 't aldus:

„welke (= Radio Corporation of America) soortgelijke zenders reeds in serie vervaardigt en die dus — in tegenstelling met hetgeen bij de Nederlandsche radio-fabrieken vooralsnog het geval is — te dien aanzien bereids over de noodige ervaring beschikt".

Het is m.i., ik moge het onomwonden zeggen, het oude liedje: geen vertrouwen in de eigen industrie. Die Amerikaansche onderneming heeft toch ook eens voor het *eerst* eene dergelijke installatie moeten maken. Had men dan te haren opzichte evenzoo geredeneerd als nu t.o.v. de Nederlandsche industrie, dan zou ze ook niet aan den slag zijn gekomen.

Eens moet toch voor den eersten maal aan Heemaf de levering van een electrische installatie zijn opgedragen, aan Stork een turbine, aan Werkspoor een dieselmotor enz.

De vraag rijst zelfs of in dit geval niet te veel gelet is op het belang van eene bepaalde Nederlandsche onderneming en te weinig op de nationale industrieele ontwikkeling van ons land.

Men kan alleen, worden deze voornemens verwezenlijkt, zich tevreden betoonen, omdat 't nog erger had kunnen zijn, doch voldaan in geen geval.

Mr. J. Gerritsz.

De Maastrichtsche Arbeidsbeurs gedurende haar 25-jarig bestaan.

Als algemeen verschijnsel kan men ook thans nog bemerken dat bij 't schaarsch worden van eenig artikel, men zich van een of ander surrogaat tracht te bedienen. Zoo ook scheen men vaak vroeger bij 't scherper naar voren komen van werkloosheidseuvelen tengevolge van schaarschte van werk, heil te verwachten van 't stichten van een „Arbeidsbeurs". De geschiedenis nagaande van de verschillende arbeidsbeurzen, waarvan de eerste omstreeks dien tijd — zij 't iets vroeger en later — werden opgericht, vindt men meestal dat zij uit den nood dier tijden zijn ontsproten.

Zij 't ook dat ten tijde dat in Nederland de eerste arbeidsbeurzen werden opgericht niet precies dezelfde denkbeelden omtrent de werking dezer instituten heerschten die zich thans meer en meer baanbreken, toch kan men de toenmalige oprichters geen zeer vooruitziende blik ontzeggen.

Al zijn de tijden, dat men de arbeidsbeurzen placht te beschouwen als sociale hulpinstellingen voor *werkloozen* en *hulpbehoevenden* en zelfs — zeer vaak — voor zulke elementen van wie men wilde aannemen dat zij tengevolge van allerhande eigenschappen niet in staat waren zonder speciale hulp en steun een baantje te bemachtigen wel voorbij, toch kan niet worden ontkend, dat deze hoe dan ook verspreide meening jarenlang eene behoorlijke ontwikkeling der arbeidsbeurzen heeft bemoeilijkt en in den weg gestaan.

Op 18 Januari 1904 werd in eene vergadering van den toenmaligen R. Kath. Volksbond verslag uitgebracht over de werkzaamheden over 't laatstverloopen halfjaar, o.m. werd daar voorgelezen dat men steeds doende was

> „door 't zoeken naar nieuwe middelen (om) de leden in
> „'t algemeen en den Maastrichtschen Werkman in 't bij-
> „zonder te helpen tot lotsverbetering. Tot deze middelen
> „behooren de pogingen tot oprichting eener „Arbeidsbeurs"
> „waarvoor het Bestuur subsidie aan den Gemeenteraad
> „heeft gevraagd".

Deze subsidieaanvrage was blijkens de notulen van den Maastrichtschen Gemeenteraad d.d. 12 October 1903 no. 13

binnengekomen; er werd blijkens de notulen der vergadering van dienzelfden Raad d.d. 26 Januari 1904 *besloten:*

„aan het Bestuur van den R. Kath. Volksbond een subsidie van ƒ 40.— per maand te verleenen voor de Arbeidsbeurs".

Met dit bescheiden bedrag werd dus begonnen en werd de Arbeidsbeurs gesticht.

Een dankschrijven van den R. Kath. Volksbond voor de toegezegde subsidie werd in de vergadering v/d Gemeenteraad van 4 Maart 1904 ontvangen.

Hieruit en mede uit de eerste inschrijving in het toen in gebruik zijnde register kan worden afgeleid, dat het nieuwe Instituut den 1 Maart 1904 werd geopend.

Een directeur tevens secretaris van 't Bestuur was benoemd, terwijl uit de notulen der 1e vergadering d.d. 14 Maart 1904 blijkt, dat dit Bestuur bestond uit de Heeren Mr. Baron van Geusau, Voorzitter, Bauduin en de Wever leden werkgevers en Devens en Peereboom beiden werknemers, terwijl Jhr. Mr. Ch. Ruys de Beerenbrouck, die bij de voorbereiding tot de oprichting een zeer voornaam aandeel had, mede ter vergadering was uitgenoodigd.

Na gedankt te hebben voor 't in hem gestelde vertrouwen, verklaart de Voorzitter dat hij zijn krachten zal aanwenden in 't belang van 't beoogde „liefdadig doel" enz., terwijl tenslotte zoowel aan den heer Jhr. Mr. Ch. Ruys de Beerenbrouck als aan Kapelaan Souren hulde werd gebracht voor hunne energie waardoor deze nuttige instelling is tot stand gekomen.

Den 1 Maart 1904 werd de instelling geopend in een der lokalen van een oud gebouw „Achter de Comedie" waarin tevens was ondergebracht het liefdewerk der „Bete Broods" en zoo kon dan de nieuw in 't leven geroepen arbeidsbeurs hare taak tot „lotsverbetering" beginnen.

Evenals bij de meeste harer soortgenooten was de weg die tot ontwikkeling moest voeren geen gemakkelijke en maakte zij evenals vele harer zusterinstellingen de kinderziekten door. Het beeld harer ontwikkeling toont zulks genoegzaam aan.

Het spreekt vanzelf dat tengevolge van de toenmaals heerschende opvatting misverstand moest ontstaan bij de cliënten die het Instituut beoogde te bedienen. Zoowel bij werkgevers als werknemers begonnen daaromtrent verkeerde denkbeelden post te vatten.

Naast verschillende zeer geschikte krachten meldden zich spoedig nog méér andere, die 'n goed bemiddelingsinstituut liever niet onder hare klanten telt.

Verschillende werkgevers waren van meening dat zulk 'n beurs bestemd was voor werkloozen en leegloopers, waar men *niet* moest zijn om geschikte werkkrachten. Door 't ongelukkig toeval dat de instelling gevestigd was bij 't liefdewerk der „Bete Broods" en werkzoekenden en leegloopers, bedeelden

en allerlei maatschappelijke schipbreukelingen van denzelfden ingang gebruik moesten maken, werden dergelijke misvattingen in de hand gewerkt.

Ondanks alle goedbedoelde pogingen der toenmalige leiders om het instituut omhoog te werken bleven de resultaten beneden de gestelde verwachting.

Reeds spoedig toen „'t nieuwtje eraf was" ziet men door 't terugloopen van de cijfers der 3 groepen, werkzoekenden, werkgevers en plaatsingen zulks bevestigd.

Jaren zou 't duren — de beurs was intusschen naar het Bondsgebouw der R. Kath. Werkliedenvereeniging de „Stichting de Stuers" overgebracht — vooraleer einde 1912 eenige vooruitgang kon worden aangewezen die sedert gestadig is toegenomen.

Intercommunale Bemiddeling.

De Haagsche Arbeidsbeurs was reeds doende samenwerking te zoeken met de andere bestaande instellingen teneinde tot uitwisseling van arbeidskrachten te komen. Een in begin 1907 ontvangen voorstel dier beurs om mede te werken tot 't stichten eener „Vereeniging van Nederlandsche Arbeidsbeurzen" viel hier in goede aarde. Blijkens de notulen werd de Voorzitter Jhr. Mr. Chr. Ruys de Beerenbrouck naar den Haag afgevaardigd en waren ter oprichting der „Vereeniging van Nederlandsche Arbeidsbeurzen" de volgende beurzen vertegenwoordigd:

Amsterdam, Arnhem, Groningen, Haarlem, 's-Gravenhage, Leiden, Maastricht, Schiedam, Utrecht en Venlo waarbij Limburg dus een schitterend figuur maakte.

Het doel der Vereeniging „het bevorderen van samenwerking tusschen arbeidsbeurzen", werd intusschen reeds vóór dien tijd door de beurs te Maastricht nagestreefd. In 1906 werd al getracht samen te werken met 't Centraal Bureau der K.S.A. te München-Gladbach om arbeiders van en naar Duitschland te bemiddelen.

Met de pas opgerichte Limburgsche arbeidsbeurzen werd toen ook reeds op dit gebied samengewerkt, zoodat de Staatscommissie voor de Werkloosheid die destijds daarnaar 'n onderzoek instelde, hier reeds 'n begin van intercommunale bemiddeling vond.

Korten tijd na hare oprichting werd reeds met 't bestuur vad den R. Kath. Volksbond van gedachten gewisseld over de mogelijkheid van 't oprichten van correspondentschappen in de voornaamste plaatsen der provincie.

Alhoewel het nut daarvan volledig erkend werd moest de uitvoering van 't voorgenomen plan om finantieele redenen achterwege blijven.

Door hare geographische ligging daartoe als vanzelf gedrongen strekte de beurs desondanks al vroeg hare bemoeïngen over

de grenzen uit. Hiermede zal zij wel de eerste Nederlandsche arbeidsbeurs zijn geweest die personeel in 't buitenland (België en 't gebied der omgeving van Aken) en wederkeerig werkzoekenden uit Duitschland en België te Maastricht en omstreken plaatste. Blijkens een verslag over 't jaar 1912 werden in dat jaar reeds *rechtstreeksche* aanvragen zoowel als aanbiedingen ontvangen uit Aken, Beek, Eindhoven, Eijsden, Heer, Heerlen, Hulsberg, Luik, Reijmerstok, Sittard, Valkenburg, Venlo, Visé en Tilburg.

Even vóór en in 't begin 1914 werd door de beurs herhaaldelijk werkgelegenheid in België en Duitschland opgespoord en daarheen werklieden bemiddeld.

Ook in de eerste oorlogsjaren en na den oorlog werden vele honderden arbeiders door onze beurs rechtstreeks naar 't buitenland bemiddeld.

De oorlogs- en na-oorlogsperiode bracht ook voor de Maastrichtsche beurs 'n heele omwenteling teweeg. Op allerlei gebied — waarover tevoren zelfs niet werd gedacht — werd hare hulp en bemiddeling ingeroepen. Buitengewone inspanning werd van haar gevergd.

Toen tengevolge der oorlogsverklaringen en de daarop gevolgde mobilisatie het geheele bedrijfsleven werd ontwricht, kwam de beurs plotseling voor 'n zeer zware taak en onvoorziene moeilijkheden. Tallooze arbeidskrachten werden eensdeels plotseling aan haar werkzaamheden onttrokken, terwijl anderzijds tallooze Nederlanders die jaren in 't buitenland werkten, voor en na gedwongen werden naar Nederland terug te keeren.

Van den eenen kant was er dus een reusachtig tekort en van den anderen kant zat men plotseling met 'n overcompleet der — meestal oudere — gerepatrieerde arbeiders die dikwerf niet in staat waren voetstoots het tekort te vullen.

Tengevolge van de getroffen beschikkingen om mogelijk te maken geinterneerde soldaten in dienst te nemen, kwamen talrijke werkgevers van uit 't heele district, die voordien nooit van de arbeidsbeurs gebruik maakten, om door hare bemiddeling geinterneerde soldaten te bekomen. Een zeer zware taak rustte toen op de beurs die eensdeels geroepen werd 't bedrijfsleven uit den nood te helpen, anderzijds er streng voor had te waken en te controleeren dat Nederlandsche arbeidskrachten niet door vreemden van de arbeidsmarkt werden verdrongen.

Dat zulks niet altijd even gemakkelijk van stapel liep en zeer vaak ingrijpend onderzoek vorderde, behoeft wel geen betoog. Ondanks gebrek aan personeel heeft de beurs zich goed van deze taak weten te kwijten.

Ter bescherming der binnenlandsche arbeidsmarkt werd daarna de hulp der beurzen ingeroepen ter contrôle bij de toelating van vreemdelingen. Eene verklaring der beurs dat geen Nederlandsche arbeidskrachten werden benadeeld was vereischt voor

't afgeven van pasvisa voor vreemdelingen die met 't doel om te arbeiden naar hier kwamen.

Evenzoo de contrôle op 't grensverkeer die nog jaren later is blijven bestaan. Als instelling van 'n grensgemeente had onze beurs daarmede veel meer te maken dan andere, die in 't midden des lands waren gevestigd. Een lichtzijde was wel, dat velen daardoor den weg naar de arbeidsbeurs leerden kennen.

Werkverschaffing.

Werden door de algemeene mobilisatie als gevolg van den oorlog eensdeels 'n groot aantal werkkrachten aan diverse bedrijven onttrokken, anderzijds deed zich 't verschijnsel voor dat talrijke groepen werklieden wegens gebrek aan grondstoffen niet meer werken konden en niet zoo grif door andere bedrijven konden worden opgenomen.

Tot deze laatste groep behoorden de vele kleermakers uit ons heele district. De talrijke onder de wapenen zijnde troepen vereischten echter enorme aanvulling der militaire kleedingmagazijnen. In overleg met de Arbeidsinspectie te 's-Gravenhage, die zich deze regeling had aangetrokken werd de Arbeidsbeurs te Maastricht opgedragen eene „*Werkverschaffing*" voor werklooze kleermakers in 't heele district. Het heele finantieele beheer; de zeer uitvoerige werkadministratie; de aanvoer der stoffen en benoodigdheden; de expeditie en de keuring der ingeleverde kleeding; de uitreiking der materialen en inname der gemaakte kleeding; het onderzoek naar, de aanstelling van en de uitbetaling aan de arbeiders werd jarenlang heelemaal door de beurs verzorgd.

Ofschoon deze bijkomstigheden ontzaglijke inspanning gevergd hebben, werd wel de voldoening gesmaakt dat zeer velen daardoor over de ernstigste moeilijkheden zijn heengeholpen.

De werkzaamheden waren intusschen mede tengevolge der intercommunale bemiddeling — die sedert Januari 1916 officieel was ingevoerd en waarbij de Maastrichtsche beurs als Districtsbeurs werd ingedeeld — dermate toegenomen, dat tot aanaanstelling eener ambtenares moest worden besloten.

Het grootste bezwaar voor de ontwikkeling der beurs bleef steeds haar finantieele toestand.

Dit was dan ook wel de oorzaak dat einde 1917 werd ingegaan op een verzoek der gemeente om de beurs, die nog steeds door haar gesubsidieerd werd, over te nemen.

Omstreeks dien tijd verloor de beurs haar eminenten Voorzitter Jhr. Mr. Ch. Ruys de Beerenbrouck, die door H. M. de Koningin tot haar Commissaris in dit gewest en kort daarop tot haren Minister werd benoemd.

Sedert den dood van Mr. Bn. van Geusau in 1906 had hij op buitengewone wijze en onder heel moeilijke omstandigheden zijne taak als Voorzitter vervuld.

Bij besluit van den Gemeenteraad werd tot zijn opvolger benoemd de heer König, Hoofdingenieur van den Rijkswaterstaat. De energie waarmede de nieuwe Voorzitter zijn taak aanpakte en probeerde zich in te werken, beloofde 't beste voor de toekomst. Helaas kon de beurs daarvan niet lang profiteeren. Na luttele maanden werd den heer König evenals zijn voorganger door H. M. de Koningin eene Ministerportefeuille opgedragen.

Van dien tijd af heeft wellicht geen enkele beurs in den lande zooveel voorzitterswisselingen meegemaakt als de onze.

Na de heer Mr. J. C. J. Hermans, Subt. Officier van Justitie, die 'n korte spanne tijds nadat hij den Voorzitterszetel bezette, wegens overplaatsing naar Rotterdam de stad verliet, werd 't Voorzitterschap waargenomen door den heer Mr. Schaapveld, Mr. W. Hustinx en den heer Oosterman die allen òf wel wegens vertrek naar elders òf wegens bedanken aftraden. Deze voortdurende wisseling heeft de ontwikkeling der beurs geen goed gedaan. Om dezen toestand te beëindigen is daarna 't Voorzitterschap aan een der leden van 't College van B. en W. opgedragen.

Demobilisatie.

Bij gebrek aan een geschikt gebouw moest de Gemeentelijke instelling nog steeds in 't minder gunstig gelegen lokaal in de Stichting „de Stuers" gevestigd blijven.

Herhaaldelijk had men zich echter reeds afgevraagd wat er zou moeten gebeuren als er bij eene te verwachten demobilisatie — die toch wel eens zou moeten komen — een groote toeloop van werkzoekenden zou toestroomen.

Toen dan ook in November 1918 't gerucht van den wapenstilstand werd bewaarheid, en eene demobilisatie werd voorzien, werd men plotseling voor 't feit gesteld dat zoowel de inrichting als de ligging der beurs een geregeld en vlug afdoen van zaken zou belemmeren. Met den meesten spoed werd 't kantoor toen overgebracht naar de Groote Staat 26 waar over meer ruimte kon worden beschikt.

Alhoewel zeer gunstig gelegen, deed zich reeds spoedig als 'n zeer groot bezwaar gevoelen dat 't overige gedeelte van 't gebouw door militairen was in gebruik genomen.

Door zeer velen werd om die reden de beurs gemeden. Pogingen om in dien toestand verbetering te brengen bleven zonder resultaat.

Eenzelfde wisseling als van 't aantal Voorzitters werd ook door de beurs met hare huisvesting doorgemaakt. Immers korten tijd na hare vestiging in de Groote Staat moest daar wegens verbouwing van 't tijdelijk gehuurde pand worden verhuisd.

De bovenverdieping van 't Oud Postkantoor was juist door den Raad van Arbeid ontruimd en werd voor de Arbeidsbeurs gehuurd. Ook deze ligging was niet ongunstig, doch 'n ernstig

bezwaar was 't ontbreken van 'n wachtkamer en dat ieder bezoeker van denzelfden ingang en trap moest gebruik maken.

Daardoor vond men op 't portaal soms 'n bonte verzameling van dames en heeren patroons; jongens en meisjes en werkzoekenden van diverse pluimage die op beurt moesten wachten om geholpen te worden.

Ondanks 't ongemak van 't voortdurend verhuizen waren we toch blij dat door imkrimping der „Distributie" die in 't benedenhuis was gevestigd daar 'n lokaal voor de beurs werd ingeruimd. Daar was tenminste 'n zeer ruime vestibule met loketten aanwezig waardoor 't ongemak van samenhokken op 'n portaalgang kwam te vervallen.

In 't zelfde gebouw moest later nog eenmaal worden verhuisd naar den overkant toen de beurs plaats moest ruimen voor de kantoren der Directe Belastingen die wegens verbouwing van hun eigen kantoren waren verdreven.

Toch had men gehoopt in dit gunstig gelegen ruime gebouw dat te koop was, te mogen blijven. Met niet te groote kosten zou dit behoorlijk in te richten zijn geweest.

Dit mocht helaas niet zoo zijn. Toen 't gebouw dan ook korten tijd daarna wegens verkoop moest worden ontruimd was er nog steeds geen onderkomen voor de Arbeidsbeurs ter beschikking.

Een onder 't Stadhuis gelegen lokaal werd nu weer voor tijdelijk verblijf der Arbeidsbeurs aangewezen totdat eindelijk besloten werd haar onder te brengen in een nieuw gebouw waarvan 't onderhuis daartoe is ingericht. Sedert Juni 1926 bevindt zich de beurs in haar tegenwoordig verblijf.

Te betreuren is 't dat daarbij niet tijdig rekening is gehouden met de samenvoeging van den heelen Werkloosheidsdienst, die in September 1927 tot stand kwam. Tengevolge der te bekrompen inrichting moest sedert reeds 'n voorstel tot verbouwing worden gedaan.

Zooals de zaken nu staan zal ter plaatse echter zeer moeilijk 'n afdoende en behoorlijke oplossing zijn te vinden.

Bemoeïngssfeer.

Waar daaromtrent zelfs bij personen die beter dienden te weten nog veel onbekendheid voorkomt, kan 't zijn nut hebben even te releveeren wat alzoo tot de bemoeïngssfeer der Arbeidsbeurs behoorde en nog behoort of waarbij en door wie ze rechtstreeks of zijdelings wordt betrokken.

Begin van 't jaar 1916 werd in de ontwikkelingsgeschiedenis der Arbeidsbemiddeling een belangrijke mijlpaal bereikt.

Verhaast door den oorlogstoestand, trad toen in de plaats der tot dusverre geheel ongeregelde samenwerking tusschen diverse arbeidsbeurzen, eene regeling in werking die door hare organisatie met hare vertakkingen, de arbeidsbemiddeling

stempelde tot eene inderdaad intercommunale en nationale regeling.

Het heele land werd met een net van correspondenten als 't ware overdekt, terwijl 'n 30-tal arbeidsbeurzen, na verklaarde bereidwilligheid, tot Districtsbeurzen werden aangewezen.

Het District dat onze beurs kreeg toegewezen strekt zich ruw geschat uit over Zuid-Limburg beneden de spoorlijn Maastricht—Aken en eenige plaatsjes daarboven b.v. Geulle. Zooals reeds werd vermeld werd behalve de bemiddeling meer speciaal in 't aangewezen district, vooral aan de Districtsbeurzen opgedragen de contrôle op de arbeidsmarkt in dat District. Te dien einde moesten de aanvragen der werkgevers om buitenlandsche krachten en 't aanbod der vreemdelingen streng worden onderzocht, ten einde de arbeidsmarkt voor de inheemsche arbeiders te beschermen. Alvorens pasvisa of bewijzen voor grensverkeer werden verstrekt, moest 'n verklaring der Districtsarbeidsbeurs worden overgelegd, dat daartegen met 't oog op de arbeidsmarkt geen bezwaar was.

In die jaren werd op de innigste wijze samengewerkt met 't jarenlang bestaan hebbende Steuncomité.

Bij ontstentenis van 'n Bureau voor Beroepskeuze waarin thans de Directeur der A.B. als bestuurslid zitting heeft, poogde de Beurs jarenlang zoo goed mogelijk jongelui en hunne ouders van advies te dienen bij de beroepskeuze en opleiding hunner kinderen. Van meet aan werd samengewerkt, met de Reclasseeringsvereeniging en later met 't Comité van Nazorg voor onvolwaardige arbeidskrachten.

Zij 't dat zulks in de achter ons liggende jaren veel meer voorkwam dan thans, toch komt ook nu nog contact voor met de ter stede gevestigde Consulaten waarmede voorheen immer op aangename en vruchtbare wijze werd samengewerkt.

Met instellingen als patronaten, handels- en ambachtsscholen, meisjesbescherming, voogdijraad, kinderbescherming, zedenpolitie wordt geregeld samengewerkt, terwijl zoowel met die als met Raad van Arbeid, Arbeidsinspectie, Armenraad, Armbestuur, Belasting, als Politie en Justitieele Autoriteiten gegevens worden gewisseld en informatief wordt samengewerkt.

De bemoeiingen met 't geven van inlichtingen omtrent 't vraagstuk der binnenlandsche migratie en emigratie over zee, behooren tot de taak der arbeidsbeurzen die herhaaldelijk de door haar verzamelde en in haar bezit zijnde gegevens ter beschikking van belanghebbenden stelt.

Eindelijk is sedert September 1927 evenals op de meeste plaatsen de Werkloosheidsdienst met de daarbij behoorende contrôle en steunverleening bij de Arbeidsbeurs ondergebracht.

Er schijnt helaas 'n onmiskenbare neiging te bestaan om bij dit alles de beurs nog steeds meer te willen belasten met zaken, volkomen vreemd aan de belangen der arbeidsbemiddeling of der bedrijfsmarkt. Waar men meent, dit te mogen wagen zonder

voor behoorlijke outillage te zorgen kan zulks niet anders dan funest werken en gaan ten koste van de eigenlijke taak waarvoor 't instituut uitsluitend behoorde bestemd te zijn.

Terugblik en resultaten.

Reeds voor 'n paar jaren terug werd bij andere gelegenheid de vraag gesteld of de arbeidsbeurs aan de verwachtingen had beantwoord. Met te meer recht kan bij gelegenheid van het 25-jarig bestaan 'n terugblik op de resultaten worden geworpen.

Ter beantwoording van bovengestelde vraag is zeker de wedervraag van destijds gewettigd. Wat heeft men van de Arbeidsbeurs verwacht?

Hebben alle betrokkenen er uit alle macht toe medegewerkt om de gekoesterde verwachtingen te verwezenlijken en de resultaten zoo hoog mogelijk op te voeren?

Waar men zich in den beginne meestal geen scherp omlijnd ontwikkelingsbeeld voor oogen stelt, schijnt 't antwoord op de gestelde vragen wel moeilijk te zijn.

Gezien de zeer ongunstige omstandigheden waaronder de Maastrichtsche Arbeidsbeurs steeds heeft gewerkt; in aanmerking genomen de groote verscheidenheid der werkzaamheden die haar in steeds toenemende mate werd opgelegd en rekening houdende dat 't personeel der arbeidsbemiddeling ondanks de steeds aangroeiende werkzaamheden nooit werd uitgebreid, durven wij de toegevoegde cijfers voor zich zelf laten spreken.

Overzicht in cijfers gedurende de 25 jaren.

Jaren	*1904*	*1905*	*1906*	*1907*	*1908*	*1909*	*1910*	*1911*	*1912*
Aanbied. werkzoekenden	504	386	443	384	423	455	446	490	536
Patroonsaanvragen	200	175	298	242	215	172	178	230	274
Plaatsingen	178	167	154	112	113	121	162	168	170

Jaren	*1913*	*1914*	*1915*	*1916*	*1917*	*1918*	*1919*	*1920*	*1921*
Aanbied. werkzoekenden	1020	1682	1809	1620	2618	2360	3312	3538	4897
Patroonsaanvragen	550	610	682	577	1246	1403	1905	2176	2492
Plaatsingen	232	313	475	315	524	728	976	1280	1502

Jaren	*1922*	*1923*	*1924*	*1925*	*1926*	*1927*	*1928*
Aanbied. werkzoekenden	5125	6152	6748	6198	4790	6094	5539
Patroonsaanvragen	2812	3250	4791	4107	2997	3828	4918
Plaatsingen	1791	2099	2306	1883	1461	2060	2283

Waar de arbeidsmarkt zich niet meer tot de plaatselijke omgeving beperkt en tot de eerste taak der arbeidsbeurs behoort 'n behoorlijk overzicht der arbeidsmarkt mogelijk te maken, willen wij dit overzicht niet eindigen zonder 'n beroep te doen op de volledige medewerking van alle gemeentebesturen, *door zooveel mogelijk* van haar eigen personeelsinstituut gebruik te

maken en daardoor anderen ten voorbeeld te zijn. Voorts op de grootindustrie en alle werkgevers om nog meer dan tot dusverre hun personeel via de arbeidsbemiddelingsinstituten te betrekken en ten slotte op alle werknemers, in de eerste plaats de vaklieden zoowel mannelijke als vrouwelijke, teneinde door aller medewerking het zoo noodige overzicht op de arbeidsmarkt mogelijk te maken.

Eerst dan zal de beurs in volle mate ten bate van 't bedrijfsleven kunnen werkzaam zijn.

Met een woord van dank voor de van velen reeds ontvangen medewerking en de hoop uitsprekende deze in 't vervolg nog in ruimer mate te mogen ondervinden, teneinde gezonden uitbouw te kunnen bevorderen, sluiten wij dit overzicht, het Instituut daarbij van harte eene nog grootere ontwikkeling toewenschende.

Maastricht, 1 Maart 1929. H. J. Perry.

De Commissie van Advies inzake de ontginning van woeste gronden.

Met een kort woord heeft de redactie reeds in het persoverzicht van het vorige nummer mededeeling gedaan van een nota, uitgebracht door de in den titel genoemde commissie. De inhoud van de nota is echter van genoegzaam belang om er nog iets meer van te vertellen.

De commissie vertelt dan van de hulp welke de Overheid, het Rijk, verleent om tot uitbreiding van den voor de cultuur geschikten grond te geraken. Van het werk der bekende vennootschappen, van hetgeen het Staatsboschbeheer doet en van haar eigen taak geeft de commissie een beschrijving.

Er is, zoo gaat de commissie voort, in ons land nog groote behoefte aan cultuurgrond; wanneer boerenbedrijven te koop of te huur zijn, is de animo om te huren of te koopen gewoonlijk steeds groot en is een te hooge koop en/of huurprijs het gevolg.

Wanneer deze deskundige commissie schrijft:

„Wanneer men de koop- en pachtprijzen vergelijkt met de geldelijke uitkomsten der landbouwbedrijven op onze zandgronden, dan bestaat daartusschen een wanverhouding. De landbouwer maakt de laatste jaren over 't algemeen dan ook slechts een lage rente van het kapitaal, dat hij in zijn bedrijf gestoken heeft. Het spreekt echter vanzelf, dat dit op den duur geen stand kan houden en dat de gevolgen moeten zijn verarming van hen, die in den landbouw een bestaan moeten vinden en een toenemend streven om op andere wijze in hun onderhoud te voorzien".

„Dikwijls komt het ook voor, dat de kinderen van een land-

bouwer genoodzaakt zijn gezamenlijk het bedrijf hunner ouders te exploiteeren, omdat zij geen gelegenheid hebben zich zelfstandig op een bedrijf te vestigen".

„En niet het minst blijkt de behoefte aan cultuurland uit de nog steeds voortgaande splitsing van de bedrijven, die in enkele streken reeds zoover is doorgevoerd, dat de economische kracht van den landbouwersstand daardoor afneemt".

Dan zegt dit heel veel. Het is een officieele vaststelling van een ernstig euvel.

Er is in ons land volgens de statistiek van de Directie van den Landbouw nog een oppervlakte woeste grond aanwezig van rond 425000 hectaren. Gemiddeld is de laatste jaren ongeveer 7500 hectaren nieuw land in cultuur gebracht, d.w.z. in dat cijfer zijn niet begrepen de duizenden hectaren die in de laatste jaren door ontwateringswerken tot een hoogeren cultuurstaat zijn gebracht.

De commissie schat het aantal nieuwe boerenbedrijven dat jaarlijks door de vermeerdering van cultuurgrond gesticht kan worden op 600 à 700. Echter was de vermeerdering rond 2000 per jaar, waaruit blijkt een steeds toenemende splitsing van bestaande boerenplaatsen. Evenwel moeten er om aan een redelijke behoefte te voorzien, jaarlijks een kleine 4000 nieuwe plaatsen komen. Aan alles komt echter een einde, ook aan de hoeveelheid beschikbare, goede woeste grond en ik geloof dat over een 30 à 40 jaar het ontginningswerk, zooals we dat nu nog kennen, tot het verleden gaat behooren. Zeker een 200000 hectaren woeste grond zal „woest" moeten blijven, omdat een deel niet voor ontginning geschikt is, en voorts voor stadsuitbreiding en natuurmonument bestemd moet blijven.

Intusschen, de wetenschap dat „het einde" (betrekkelijk dan) in zicht is, mag er niet toe leiden bij de pakken neer te zitten en ik onderschrijf geheel de volgende uitspraken der commissie.

„Ook al houdt men er rekening mede, dat splitsing van bedrijven, zooal niet voordeelig, toch nog steeds mogelijk is, dan volgt uit bovenstaande getallen in ieder geval wel zooveel, dat de ontginning van woesten grond krachtiger nog dan thans voortgezet moet worden, zal de toestand op het platteland niet veel ongunstiger worden dan hij reeds is".

„Het is een algemeen belang, dat het aantal bedrijven op het platteland en dientengevolge de werkgelegenheid aldaar sterker toenemen dan tegenwoordig geschiedt. Het ligt daarom zeker op den weg van de Overheid de ontginning van woeste gronden van goede hoedanigheid en inzonderheid de verbetering van weinig opbrengende gronden te bevorderen, zooveel als in haar vermogen is, voor zoover deze gronden althans geschikt zijn om met voordeel in cultuur gebracht te worden".

Vervolgens bespreekt de commissie haar werk en spreekt

den wensch uit, dat voor het gestelde doel, n.l. het verleenen van Rijksvoorschotten voor het stichten van ontginningsboerderijen, meer geld dan tot dusverre mogelijk was, t.w. 50.000 à 100.000 gulden, wordt uitgetrokken.

Ontegenzeggelijk zouden b.v. met een verdubbeling van het toegestane geld, meer landbouwers geholpen zijn. Maar, zoo vraag ik mij af, is het algemeen belang hiermede wel in zoo groote mate gebaat. Zeker, wanneer 20 tot 30 boeren op gemakkelijke voorwaarden aan een bedrijf worden geholpen, is dit èn voor de betrokken èn voor de gemeenschap wel van eenig belang. Maar wanneer de Overheid deze extra-ton nu eens besteedde om een tot nu toe onontsloten gebied met grond van goede kwaliteit, te ontsluiten door een weg er doorheen aan te leggen? Zou dan de gemeenschap niet meer gebaat zijn dan door het feit van geld beschikbaar stellen aan eenige particulieren?

Een harde weg dwars door een maagdelijk gebied beteekent tal van groote perspectieven en vele mogelijkheden ook voor de boerenleenbanken.

Nu zal men mij wellicht tegenwerpen — men deed dit reeds — dat zoowel het eene als het andere moet geschieden, m.a.w. meer geld voor het verleenen van voorschotten en meer geld voor ontsluiten van groote terreinen. Ik onderschrijf deze stelling voor honderd procent, — als het kon voor meer dan 100 — maar niemand beter dan elk der leden van de hierbedoelde commissie zal weten, hoe moeilijk het is *f* 100.000 meer los te krijgen en daarom, stel dat er weer eenige tonnen gouds extra beschikbaar zijn, dan lijkt mij de keus voor de besteding ervan niet moeilijk, al wil ik met nadruk verklaren niet te twijfelen aan het nut dat er kan schuilen in het verleenen van voorschotten.

Ten slotte is er nog één zaak in de nota der commissie waarop ik de aandacht wil vestigen — een andere kwestie n.l. haar aandrang tot verkoop door de gemeenten van ontgonnen gronden blijve, als vallende buiten het kader van dit tijdschrift onaangeroerd —, n.l. waar de commissie schrijft:

„Ten slotte rijst nog de vraag, of er in ons land door het werken van verschillende Staatsinstellingen, commissies en vereenigingen niet een te groote versnippering op cultuurgebied en in het bijzonder op het gebied van ontginning heerscht. Behalve onze Commissie zijn daar nog de Directie van den Landbouw met haar Rijkslandbouwconsulenten, het Staatsboschbeheer, het Rijksbureau voor Ontwatering met zijn Commissie van Toezicht, de Centrale Commissie voor Ruilverkaveling, de Rijkscommissie voor Werkverruiming, de Nederlandsche Heidemaatschappij e.a. Inderdaad is het gevaar niet denkbeeldig, dat verschillende van deze instellingen door te weinig onderlinge voeling niet voldoende in één zelfde richting werken. In

onze Commissie zijn de meeste van deze instellingen vertegenwoordigd en het wil ons dus voorkomen, dat onze Commissie het aangewezen instituut is om te zorgen voor de noodige eenheid terzake van het in cultuur brengen van gronden. Daarvoor zoude het noodig zijn, dat de Commissie geregeld op de hoogte gesteld werd van hetgeen op dit gebied geschiedt en dat bij het nemen van maatregelen ten deze overleg met haar wordt gepleegd."

Hier, men houde mij de opmerking ten goede, *overschat* de commissie haar taak en *onderschat* ze die der andere genoemde instellingen.

Overschat, omdat, hoe belangrijk ook op zich zelf, de taak der commissie een tamelijk omlijnd geheel is. Inzake het geven van adviezen ten aanzien van: ontwatering, ruilverkaveling, ontsluiting van gebieden, aanleg van wegen en waterlossing bosschen e. d., lijken mij de Ned. Heidemaatschappij, het Rijksbureau voor de Ontwatering en het Staatsboschbeheer, en de Directie van den Landbouw met haar staf en voorlichtingsorganen beter aangewezen dan de commissie. Een zekere samenwerking kan, zie ik het goed, zeer goed in de Directie van den Landbouw worden gevonden.

Meyer de Vries.

De Biesbosch.

Uit verschillende tot mij gerichte vragen bleek de wensch, iets te vernemen omtrent het ziekenfonds dat bij het Biesboschwerk heeft bestaan. Hier volgt een overzicht van het fonds dat is gaan werken op 1 Januari 1927 en opgeheven is per 1 Juni 1928.

Op 1 Januari 1927 bedroeg de uitkeering bij ziekte 80 % van de verdienste over de aan de ziekte voorafgaande normale loonweek en werd den arbeiders als contributie 1 % van hun weekloon afgehouden. Een maximum-uitkeering was niet vastgesteld. Over den eersten ziektedag werd geen uitkeering gedaan, terwijl 26 weken per jaar getrokken kon worden, waarvan ten hoogste 5 weken achter elkaar.

Op 4 Maart 1927 werd het reglement gewijzigd in dien zin, dat de uitkeering bij ziekte 80 % van de verdienste bleef bedragen, echter met een maximum uitkeering van *f* 16.—. De arbeiders betaalden toen 20 cent per week contributie.

Op 30 September 1927 werd het reglement wederom gewijzigd en wel als volgt: Uitkeering over ten hoogste 12 weken per jaar, waarvan niet meer dan 3 weken in elk kalenderkwartaal mochten vallen, terwijl over de eerste 3 ziektedagen geen uitkeering werd gedaan.

Op 1 Juni 1928 werd het ziekenfonds toen het werk in den Biesbosch een ander karakter kreeg, opgeheven.

Er werden door het bestuur van het fonds 14 vergaderingen gehouden, waarin beslist werd over 79 gevallen.
In 53 gevallen werd besloten geen uitkeering te verstrekken
„ 9 „ „ „ wel „ „ „
„ 17 „ „ „ de uitkeering met één dag te korten.

Bepaald was, dat hetgeen per kwartaal meer was ontvangen dan uitgekeerd, over de deelnemers zou worden verdeeld.

Tewerkgestelden.	Contrib. Arbeiders	Storting Vereen. „De Biesbosch"	Totaal	Uitbetaald ziekengeld
1e kwart. 1927.....	ƒ 819.86	ƒ 1639.72	ƒ 2459.58	ƒ 6215.81
2e „ „	„ 1072.50	„ 2145.—	„ 3217.50	„ 3708.37
3e „ „	„ 867.80	„ 1735.60	„ 2603.40	„ 2399.75
4e „ „	„ 759.—	„ 1518.—	„ 2277.—	„ 1752.67
1e „ 1928.....	„ 874.60	„ 1749.20	„ 2623.80	„ 2232.49
2e tijdvak „	„ 613.20	„ 1226.40	„ 1839.60	„ 1237.30
	ƒ 5006.96	ƒ 10013.92	ƒ 15020.88	ƒ 17546.39
Vrije Arbeiders.				
1e kwart. 1927.....	ƒ 78.83½	ƒ 157.67	ƒ 236.50½	ƒ 12.84
2e „ „	„ 229.60	„ 459.20	„ 688.80	—
3e „ „	„ 150.80	„ 301.60	„ 452.40	„ 45.30
4e „ „	„ 69.—	„ 138.—	„ 207.—	„ 142.88
1e „ 1928.....	„ 60.80	„ 121.60	„ 182.40	„ 26.60
2e tijdvak „	„ 31.20	„ 62.40	„ 93.60	„ 32.—
	ƒ 620.23½	ƒ 1240.47	ƒ 1860.70½	ƒ 259.26
Totaal.				
Tewerkgestelden	ƒ 5006.96	ƒ 10013.92	ƒ 15020.88	ƒ 17546.88
Vrije arbeiders.....	„ 620.23½	„ 1240.47	„ 1860.70½	„ 259.62
	ƒ 5627.19½	ƒ 11254.39	ƒ 16881.58½	ƒ 17806.01
Contrôle	—	—	—	„ 1906.60
				ƒ 19712.61

Kosten contrôle 1e kwart. 1927 ƒ 201.60
„ „ 2e „ „ „ 325.—
„ „ 3e „ „ „ 370.—
„ „ 4e „ „ „ 370.—
„ „ 1e „ 1928 „ 370.—
„ „ 2e tijdvak „ „ 270.—
Totaal ƒ 1906.60

Uitgekeerd ..... ƒ 19712.61
Ingekomen..... „ 16881.58½
Tekort ..... ƒ 2831.02½

1e kwart. 1927 tekort	ƒ 3734.16½	3e kwart. 1927 over	ƒ 240.75
2e „ „ „	„ 127.07	4e „ „ „	„ 218.45
Tekort	ƒ 3861.23½	1e „ 1928 „	„ 177.11
Overschot	„ 1030.21	2e tijdvak „ „	„ 393.90
		Totaal overschot, hetwelk	
	ƒ 2831.02½	is uitgekeerd.....	ƒ 1030.21

Uitbetaald Ziekengeld in percenten uitgedrukt ten opzichte van het loon, uitbetaald aan de tewerkgestelden welke onder het ziekenfonds vielen.

	Loon.	Ziekengeld.	%
1e kwart. 1927.....	ƒ 86.730.64½	ƒ 6215.81	7.16
2e „ „	„ 116.315.78	„ 3708.37	3.19
3e „ „	„ 87.988.90	„ 2399.75	2.73
4e „ „	„ 76.542.86	„ 1752.62	2.29
1e „ 1928.....	„ 83.873.69	„ 2232.49	2.66
2e tijdvak „	„ 57.104.40	„ 1237.30	2.17
	ƒ 508.556.27½	ƒ 17546.34	3.45
Bij de bedijking.....	„ 205.710.72	„ 8127.86	3.95
	ƒ 714.266.99½	ƒ 25674.20	3.59

Aantal zieken-mandagen in percenten uitgedrukt ten opzichte van het aantal gewerkte mandagen. (Voor de tewerkgestelden, welke onder het Ziekenfonds vielen).

	Gewerkte Mandagen	Zieken-mandagen Fonds	Zieken-mandagen Maatschappelijk Hulpbetoon
1e kwart. 1927.....	22926	2804	743
2e „ „	31697	1773	180
3e „ „	24206	1164	231
4e „ „	20341	1581	340
1e „ 1928.....	23121	1993	438
2e tijdvak „	16100	673	97
	138391	9988	2029
Bij bedijking	56142 Aannemer betaalde	3202	1505
	194533	13190	3534

1e kwart. 1927 tot.	3547	ziekendagen	op	22926	gew.	dagen	=	15.47 %
2e „ „ „	1953	„	„	31697	„	„	=	6.16 %
3e „ „ „	1395	„	„	24206	„	„	=	5.76 %
4e „ „ „	1921	„	„	20341	„	„	=	9.44 %
1e „ 1928 „	2431	„	„	23121	„	„	=	10.51 %
2e tijdvak „ „	770	„	„	16100	„	„	=	4.78 %
Totaal.....	12017	„	„	138391	„	„	=	8.69 %
Bij bedijking.....	4707	„	„	56142	„	„	=	8.38 %
	16724	„	„	194533	„	„	=	8.60 %

Ziekenfonds betaalde:

1e kwart. 1927	2804	dagen	op	22926	gewerkte	dagen	=	12.23 %
2e „ „	1773	„	„	31697	„	„	=	5.59 %
3e „ „	1164	„	„	24236	„	„	=	4.81 %
4e „ „	1581	„	„	20341	„	„	=	7.77 %
1e „ 1928	1993	„	„	23121	„	„	=	8.62 %
2e tijdvak „	673	„	„	16100	„	„	=	4.18 %
Totaal.....	9988	„	„	138391	„	„	=	7.22 %
Bij bedijking betaalden de aannemers	3203	„	„	56142	„	„	=	5.70 %
Totaal.....	13190	„	„	194533	„	„	=	6.78 %

Maatschappelijk hulpbetoon betaalde:

1e kwart. 1927	743	dagen	op	3547	ziekendagen	= 20.9 %
2e „ „	180	„	„	1953	„	= 9.22 %
3e „ „	231	„	„	3195	„	= 16.56 %
4e „ „	340	„	„	1921	„	= 17.69 %
1e „ 1928	438	„	„	2431	„	= 18.02 %
2e tijdvak „	97	„	„	770	„	= 12.60 %
Totaal.....	2029	„	„	12017	„	= 16.88 %
Bij bedijking.....	1505	„	„	4707	„	= 31.97 %
	3534	„	„	16724	„	= 21.13 %

Aan vrije arbeiders werd uitbetaald aan ziekengeld, uitgedrukt in percenten van het verdiende loon:

1e kwart. 1927	Loon: ƒ 7407.18	Ziekengeld	ƒ 12.84	0.17 %
2e „ „	„ „	„ 28423.02	„	„ —	—
3e „ „	„ „	„ 19036.96	„	„ 45.30	0.24 %
4e „ „	„ „	„ 9492.31	„	„ 142.88	1.51 %
1e „ 1928	„ „	„ 6977.16	„	„ 26.60	0.38 %
2e tijdvak „	„ „	„ 3884.07	„	„ 32.—	0.82 %
Totaal.....		ƒ 75220.71	„	ƒ 259.62	0.35 %

Over het 1e kwart. 1927 werd gemiddeld per mandag verdiend:

					ƒ 86.730.64½	: 22926	=	ƒ 3.79
„ „ 2e	„ „	id., id.			„ 116.315.78	: 31697	=	„ 3.67
„ „ 3e	„ „	id., id.			„ 87.988.90	: 24206	=	„ 3.63
„ „ 4e	„ „	„ „			„ 76.542.86	: 20341	=	„ 3.76
„ „ 1e	„ 1928	„ „			„ 83.873.69	: 23121	=	„ 3.63
„ „ 2e tijdvak	„ „	„ „			„ 57.104.40	: 16100	=	„ 3.55
Totaal.....					ƒ 508.556.27½	: 138391	=	ƒ 3.67
Bij bedijking					„ 205.710.72	: 56142	=	„ 3.66
					ƒ 714.266.99½	: 194533	=	ƒ 3.67

MEYER DE VRIES.

De Werkloozenzorg in de Staten-Generaal.

(*Eerste Kamer.*)

In het *Voorloopig Verslag* over Hoofdstuk V (*Binnenlandsche Zaken en Landbouw*) van de Eerste Kamer worden allereerst over *Zeeuwsch-Vlaanderen* verschillende vragen gesteld.

Sommige leden vestigen de aandacht op den onbevredigenden toestand in dat gewest. Van het werk der Permanente Ambtelijke Vlascommissie wordt niet veel bemerkt, wellicht niet omdat men het in Zeeuwsch-Vlaanderen met elkaar niet eens is.

De toeslagregeling inzake electriciteit voor de vlassers wordt op prijs gesteld en op verlenging van de regeling aangedrongen. Eenige vragen werden gesteld inzake levering van electriciteit door België, omtrent de verlaging van de tarieven op de Westerschelde, en beschikbaarstelling van grond voor landarbeiders.

De Minister antwoordde op deze vragen, dat de verbetering van den toestand in het hierbesproken gewest, een zaak is der geheele Regeering terwijl andere zaken, zooals levering van electriciteit door België en de tarieven van de stoombootdiensten bij Waterstaat thuisbehooren.

De Ambtelijke Vlascommissie doet met instemming van den Minister wat mogelijk is om goede maatregelen te treffen. Helaas werken de betrokkenen niet steeds mede. Twee voorbeelden geeft de Minister, het eene betreft het electriciteitsbedrijf te St. Jansteen en het andere de mechanisatie van het vlasbedrijf. In beide gevallen was de Minister bereid flinken steun te geven, doch tot nu toe zijn de belanghebbenden het niet eens.

Voor de bevordering van den tuinbouw en voor de werkverschaffing heeft Binnenlandsche Zaken eveneens in vele gevallen steun gegeven.

Aan de bevordering van de Landarbeiderswet wordt eveneens al het mogelijke gedaan. De Ambtelijke Vlascommissie, speciaal haar secretaris de Rijkslandbouwconsulent, houdt zich met deze zaak geregeld bezig.

Het hoofdstuk *Armenzorg en Werkverschaffing* van het Voorloopig Verslag begint met het brengen van hulde voor hetgeen de Minister ten behoeve van de werkverschaffing deed.

Eenige leden meenden, dat de werkverschaffing zich wegens te weinig beschikbaar gestelde geldmiddelen, niet voldoende kon ontplooien. De Minister onderschrijft deze zienswijze niet, aangezien met de gelden der werkverschaffing veel wordt gedaan om de productiviteit van den bodem te verhoogen.

Andere leden betwijfelden of de gelden, speciaal door het aanleggen van kanalen waarvan weinig gebruik wordt gemaakt, wel doeltreffend besteed werden; zij oordeelden het beter, kleine bestaande kanalen te verbeteren.

De Minister antwoordde, dat steeds nauwgezet wordt nagegaan of een voorgesteld kanaal aan de behoefte voldoet en dat verschillende met name genoemde bestaande kanalen, in werkverschaffing zijn verbeterd.

Verschillende leden bespraken in waardeerenden zin het werk der Rijkscommissie-Werkverruiming waarbij de Minister zich aansloot.

Gegevens over het subsidie aan de Stroocartonfabriek te Coevorden werden gevraagd en verstrekt.

In het hoofdstuk over den *Landbouw* zijn verschillende vragen gesteld welke voor de werkverruiming van belang zijn.

Gewaarschuwd werd tegen het ontginnen op Rijkskosten van schrale heidegronden. De Minister onderschrijft deze opvatting. De wensch omtrent een snelle verbetering van de afwatering van vele gronden onderschrijft de Minister eveneens, er tevens op wijzende, dat dit veelvuldig in werkverschaffing geschiedt.

Op een desbetreffende vraag wordt geantwoord dat tot nu toe rond 4000 H.A. woeste grond van partikulieren met Overheidssteun door werkloozen zijn ontgonnen.

In het Voorloopig Verslag der Eerste Kamer over de *Waterstaatsbegrooting* worden ook eenige zaken aangevoerd die in dit tijdschrift in den loop der tijden uit een oogpunt van werkverruiming bezien zijn.

Aangedrongen werd op meer medewerking bij de uitvoering van ontwateringsplannen.

Gevraagd werd wanneer het rapport der commissie inzake de convenantsrechten op de Groninger-Drentsche veenkanalen zal worden uitgebracht.

Aangedrongen werd op een spoedige totstandkoming van het kanaal van de Axelsche Sassing naar Hulst [1]) en op verbetering van de Hoogeveensche vaart van Meppel naar Oost-Drenthe.

MEYER DE VRIES.

Buitenlandsch Overzicht.

Denemarken.

ARBEIDSBEURZEN. Verschenen is het verslag over 1926/27 van den Directeur voor den Dienst der Arbeidsbemiddeling en Werkloosheidsverzekering, waaruit wij het onderstaande overnemen.

Het aantal arbeidsbeurzen (89) bleef ongewijzigd. Hare uit-

1) De Vervoercommissie PATIJN en de Permanente Ambtelijke Vlascommissie brengen over dit kanaal advies uit.

gaven bedroegen 516622 kr. tegen 540.000 kr. in 1925/26; het aandeel van het Rijk hierin beliep 172.200 kr.

438047 werkzoekenden werden ingeschreven (422569 in 1925/26) waarvan 378157 door bemiddeling der werkloosheidskassen.

Afgevoerd werden 424233 personen (398542 in 1925/26), waaronder 18060 omdat zij zelf werk hadden gevonden, 40600 als door de arbeidsbeurzen geplaatst zijnde en 365573 volgens opgaaf der werkloosheidskassen, omdat 298592 erin geslaagd waren zelf weder aan den gang te komen en het grootste deel der anderen hetzij door de werkloosheidskassen, hetzij door andere bemiddeling, niet langer werkloos waren.

De verhouding tusschen het werk vinden met en zonder hulp der arbeidsbemiddeling in percenten uitgedrukt is 14.8 tot 85.2, waarbij een kleine verbetering ten gunste der arbeidsbeurzen te constateeren valt tegenover het vorig dienstjaar.

Als gevolg van de groote werkloosheid, welke gedurende het geheele dienstjaar in bijna alle bedrijven in Denemarken heerschte, waardoor de arbeiders zich eerder direct tot de werkgevers wendden dan van de arbeidsbeurs gebruik te maken, was het aantal aanvragen der werkgevers minder dan in 1925/26, 44587 betreffende 62441 arbeiders tegenover 46258 en 68414. Aan 97.6 % kon worden voldaan, zoodat de arbeidsbeurzen bijna alle werkkrachten, die gezocht werden, konden verschaffen.

Door bemiddeling van de arbeidsbeurzen in Kopenhagen en Frederiksberg werden 3090 leerling-contracten gesloten (2976 in 1925/26) waarvan 2363 plaatsing betroffen bij kleine en groote industrieele ondernemingen, 727 op handels- en andere kantoren.

Werkloosheidsverzekering. Aan het verslag van den Directeur voor den Dienst der Arbeidsbemiddeling en Werkloosheidsverzekering over 1926/27 ontleenen wij het volgende.

Het aantal werkloosheidskassen vermeerderde met één en bedroeg einde 1926/27 68 met een ledental van 274.037 (85 % mannen en 15 % vrouwen) tegenover 270.299 in het vorig dienstjaar. De toename is voor het grootste gedeelte het gevolg van de oprichting der nieuwe kas; de 67 reeds bestaande noteerden slechts een vermeerdering van 303 leden te zamen. Bij 29 kassen daalde zelfs het aantal met 2145. De volle contributie werd betaald door 256.292 leden, de halve of een nog kleiner gedeelte door 17.745; dit zijn voor het meerendeel vrouwen met zeer lage verdiensten.

Naast deze tot uitkeering gerechtigden telden de kassen 8425 alleen contributie betalende leden, die bij werkloosheid niet mogen trekken, leerlingen en personen met uitgestelde lidmaatschapsrechten, benevens 341 eereleden.

De inkomsten der werkloosheidskassen beliepen 22.986.259.06 kr. (20.924.183.77 kr. in 1925/26) waaronder 12.343.519.66 kr.

aan gewone en 2.185.744.06 kr. aan extra contributies der tot uitkeering gerechtigde leden (in 1925/26 respect. 11.414.093.40 kr. en 43159.— kr.); 113.960.79 kr. gewone en 6329.70 kr. extra bijdragen der overige leden; 617.912.73 kr. aan interest; 4.010.038.34 kr. Regeeringssubsidie en 3.609.308.77 kr. gemeentesubsidies.

De uitgaven bedroegen: 27.718.459.30 kr. aan uitkeeringen; 51.999.41 kr. aan reisgelden; 455.469.69 kr. aan extra kerstfeestuitdeelingen; 27594.50 kr. aan verhuiskosten; 14188.72 kr. aan bijdragen in de huur; 316.989.10 kr. aan extra steun overeenkomstig de wet van 31 Maart 1926; 1.564.110.88 kr. voor plaatsing van werkloozen en bedrijfsonkosten; tezamen: 30.157.826 kr.

De overeenkomstige cijfers waren in 1925/26 voor de posten sub a, b, c, d en e 24.361.991.49 kr.; 53.895.83 kr.; 362.977.83 kr.; 24.606.45 kr. en 20.211.03 kr. tot een totaal bedrag van 26.391.275.82 kr. De door de gewone leden betaalde contributies vertegenwoordigen de somma van 53 kr. per lid gemiddeld.

Vergelijkt men de inkomsten en de uitgaven der beide dienstjaren 1926/27 en 1925/26 onderling, dan ziet men, dat de eersten stegen met 9,9 %, de laatsten daarentegen met 14,4 %, een duidelijk bewijs van den crisistoestand, die gedurende het geheele laatste dienstjaar geheerscht heeft en de aanleiding was tot het uitvaardigen en in werking stellen van de wet van 31 Maart 1926. Overeenkomstig deze verkregen de kassen het recht hun uitgetrokken leden, die ook reeds den volledigen voortgezetten onderstand hadden genoten, alsnog een extra uitkeering te verstrekken gedurende ten hoogste $^1/_3$ van het gewone aantal uitkeeringsdagen. Statutenwijziging was hiervoor niet noodig, wel goedkeuring van den directeur der Arbeidsbemiddeling en Werkloosheidsverzekering. 14 werkloosheidskassen maakten van deze gunstige bepaling gebruik ten behoeve van 4000 leden.

Met dit aantal als grondslag en rekening houdende met de bepalingen, dat leden, die in 2 jaar geen 10 maanden werk gehad hebben en zij die hun maximum-uitkeering voor 3 à 4 jaar genoten, niet voor die extra hulp in aanmerking komen, kan men voor het geheele land gerust aannemen, dat minstens 15000 arbeiders een jaar of nog langer werkloos geweest zijn.

Op een totaal van 61615 leden der werkloosheidskassen, ontvingen 34472 de gewone uitkeering tot een bedrag van 8.407.325 kr., 4141 den extra steun, bedragende 316989 kr. Het aantal dagen gedurende welke de gewone uitkeering werd verstrekt, was 2.421486, dat voor den extra steun 105649.

Het geheele aantal ondersteunde leden steeg van 136112 in 1925/26 tot 146653 in 1926/27; het aantal dagen, waarvoor uitkeering werd betaald nam met 13 % toe of van 30 tot 33 per lid gemiddeld; het totaal aantal werklooze dagen werd 26% grooter, klimmend van 13.239513 tot 16.642222, per lid berekend van 49 tot 61.

Het vermogen der kassen, dat op 31 Maart 1926 8.093.817.48

kr. bedroeg, verminderde door de groote werkloosheid en de daarmede voor hen verbonden hooge uitgaven tot 1.516967.61 kr. 31 Maart 1927. Van 16 kassen waren de passiva zelfs 5.795759.40 kr. hooger dan de activa.

Het gemiddelde vermogen per lid was aan het einde van het dienstjaar slechts 5.53 kr.

Rijkswerkloosheidsfonds. Bij den aanvang van het dienstjaar 1926/27 ging het geldelijk beheer van het Rijkswerkloosheidsfonds geheel over naar den Dienst der Arbeidsbemiddeling en Werkloosheidsverzekering.

Per 31 Maart 1927 beschikte het fonds over een vermogen van 9.973180 kr.

De inkomsten in het afgeloopen dienstjaar bedroegen: 2.674420.62 kr. aan Rijkssubsidie overeenkomstig de wet van 4 Maart 1924 en 70451.23 kr. volgens die wet 321.179.14 kr. volgens die wet van 1 Dec. 1925; 2.546.927.06 kr. aan bijdragen van werkgevers 395861.29 kr. aan interest.

Daartegenover stonden als uitgaven: 9.935.078.09 kr. voor extra werkloozen steun, 551.236.72 kr. als aandeel in de kosten der verschillende werken van werkverschaffing: 204.194.13 kr. voor cursussen en vergoeding aan deelnemers van eenigszins langdurige cursussen; 432.321.07 kr. aan toeslag volgens de wet van 1 Dec. 1925 § 2, terwijl de administratiekosten 33.566.40 kr. vertegenwoordigen.

De reeds bij den aanvang van het dienstjaar heerschende buitengewone werkloosheid in 51 vakken en 2 takken van bedrijf, tot welke iets meer dan 90 % der werklooze leden van de kassen behoorden, handhaafde zich vrijwel het geheele dienstjaar door. Reeds als gevolg daarvan stegen de uitgaven der gemeenten voor voortgezetten werkloosheidssteun in sterke mate, terwijl ook de verhooging dezer uitkeeringsnormen hiertoe bijdroegen, die van $^2/_3$ van de in de statuten vastgestelde uitkeering voor kostwinners en $^1/_2$ voor niet-kostwinners gebracht werden op het volle uitkeeringsbedrag voor eerstgenoemden, op $^2/_3$ voor de laatsten. Deze wijziging was geldig van 3—15 April en van 1 Oct. t/m 31 Maart 1927; in het eerste tijdvak met aftrek van 11 % in verband met de daling der kosten voor levensonderhoud. De kindertoeslag en de extra-toeslag voor kostwinners werden daarentegen verlaagd en respect. van 45 öre en 1.60 kr. gebracht op 39 en 60 öre.

Van de 16.920.270.42 kr. door de gemeenten aan werkloozensteun verstrekt, ontvingen de leden der werkloosheidskassen 16.214204.33 kr.; niet-aangesloten werkloozen 706066.09 kr.; aan voortgezette hulp werd uitbetaald 10.323.529.70 kr., aan kindertoeslag 3.288.258.31 kr., aan extra toeslag voor kostwinners 2.602.416.32 kr.

Zooals reeds hierboven werd aangegeven, werden uit het Rijkswerkloosheidsfonds ook gelden verstrekt voor werkver-

schaffing. Het aantal voor dit doel goedgekeurde plannen be droeg 323 tegenover 305 in 1925/26, doch niet alle werden uitgevoerd. Gemiddeld waren 1100 werkloozen bij de werkverschaffing werkzaam, een zeer gering gedeelte van het groote leger der werkloozen. Intusschen, Denemarken beschikt niet over zulke goede gelegenheden voor dergelijke werken als Zweden in zijn bosschen o.a. bezit. Toch hebben buiten den steun van Regeeringswege gemeenten en particulieren vaak samengewerkt om den werkloozen werk te verschaffen. De Directeur wijst, in verband met deze geslaagde pogingen op de mogelijkheid van samenwerking tusschen stads- en plattelands gemeenten om zoodoende bij de bestrijding der werkloosheid aan de gemeenschap voordeelen van blijvende waarde te verschaffen.

Van de verschillende afdeelingen van den Rijkswerkloosheidsraad vergaderde die voor de Werkloosheidsverzekering verschillende malen, deels voor het behandelen van klachten, deels voor het uitwerken van nieuwe voorschriften met betrekking tot de houding der werkloosheidskassen bij werkstaking en uitsluiting. Deze voorschriften werden, na door het Ministerie te zijn goedgekeurd, 1 Januari 1927 van kracht.

De afdeeling voor extra-werkloosheid kwam ook eenige malen bijeen, o.a. 2 × ter bespreking van de vraag, of de normen voor voortgezetten werkloosheidssteun zouden moeten worden verhoogd, waarop de afdeeling beide keeren ontkennend meende te moeten antwoorden. Voorts werd aan het Ministerie voor Sociale aangelegenheden een voorstel ter vereenvoudiging van de administratie voor de werkverschaffings-werken aangeboden.

A. H.

Zweden.

ARBEIDSBEURZEN EN ARBEIDSBEMIDDELING. Zweden telde einde 1928 36 arbeidsbeurzen, 96 bijkantoren en 24 plaatsingsbureaux voor zeelieden, te zamen 154 arbeidsbemiddelings-instellingen tegenover 158 aan het begin van het jaar. Deze vermindering was het gevolg van een concentratie in Stockholm.

De vroeger als zelfstandige instelling gestelde arbeidsbeurzen voor leerlingen en jeugdige personen, voor de metaalindustrie en voor het blikslagersbedrijf zijn, sedert haar vestiging in het zelfde gebouw, als de algemeene arbeidsbeurs na dien beschouwd als te zijn afdeelingen van deze.

Het aantal aanvragen van werkzoekers (totaal 508372 tegen over 517711 in 1927) bedroeg voor de mannelijke afdeelingen 346226, voor de vrouwelijke 162146 (respect. 360279 en 157432 vorig jaar).

Daartegenover stonden in totaal 265187 vacante plaatsen 132842 voor mannen, 132245 voor vrouwen (respect. 261545 129782 en 131763 in 1927), waarvan vervuld konden worden 215590 in totaal, te weten 120949 door mannen, 94641 door

rouwen (respect. cijfers voor 1927: 211997=118214 en 93783).
Van de 120949 mannen werden er 12600 geplaatst bij verchillende werkverschaffings-werken van overheidswege.
Een vergelijking met de cijfers over 1927 wijst een stijging an van het aantal vacante, zoowel als van dat der bezette laatsen, naast een vermindering in het getal der werkzoekenen. De verhouding tusschen de vraag naar en het aanbod van erk blijkt o.a. uit het aantal werkzoekenden per 100 vacante laatsen; voor mannen was dit 261, voor vrouwen 123 (in 1927 espect. 278 en 119) en uit het aantal bezette plaatsen tegenver 100 vacante, dat voor mannen 91, voor vrouwen 72 beroeg, vrijwel hetzelfde percentage als ten vorige jare.
Ook ditmaal was de arbeidsmarkt gunstiger voor vrouwen an voor mannen, niettegenstaande dat voor eerstgenoemden et aantal werkzoekenden sterker steeg dan dat der werkgegenheden, terwijl voor laatstgenoemden zoowel het aantal erkzoekenden af- als dat der vacante plaatsen toenam.
Bij vergelijking van de resultaten der arbeidsbemiddeling in e verschillende bedrijfsgroepen valt een toename waar te nemen oor de groep Handel en Verkeer (van 12.9 % tot 14.7 %), oofdzakelijk ten koste van de groep Diversen (13 % in 1928, 4.3 % in 1927). Verder zijn de percentages nagenoeg niet gerijzigd.
Na schifting van de werkzoekenden naar hun beroep bleken it de groep Handwerk en Nijverheid tegenover 118400 in 1927, it jaar slechts 102900 aanvragen om werk te zijn gekomen. De verbetering betrof vooral de metaalnijverheid met 5000 aanragen minder en een 1000 vacante plaatsen meer. De groep Bergbouw en Ertsbewerking daarentegen telde 40 × meer werkoekenden dan vacante plaatsen.

Arbeidsbemiddeling voor zeelieden. De verschillende zeeans-tehuizen rapporteerden aan het Departement voor Sociale angelegenheden, dat door hunne bemiddeling in 1928 38429 eelieden aan- en 35610 afmonsterden, waarvan voor de binnenaart komen respect. 7.3 en 7.1 %.
Göteberg's aandeel bedroeg bijna $^1/_3$ van alle aan- en afonsteringen, daarna komt pas Stockholm met 13 %.
Op de 100 afmonsteringen kwamen in 1928 108 aanmonsteingen tegen 104 en 105 in de beide voorgaande jaren. Het eit, dat zoowel het aantal aan- als afmonsteringen afnam, uidt op meerdere stabiliteit in het dienstverband.
Onder de aangemonsterde zeelieden waren 2333 kapiteins, 122 stuurlieden, 13534 matrozen, 9572 minder-machinepersoeel en 6868 koks en koksmaats; voor de afgemonsterden aren de cijfers respect. 2082, 5961, 12916, 8643 en 6008. Ruim 97 % waren Zweden.
Naast deze zeemanstehuizen werkten de afdeelingen voor eelieden der arbeidsbeurzen. Ingeschreven werden 57577 aan-

vragen om plaatsing; van 22971 vacante plaatsen konden e
22255 worden bezet. Het gemiddelde aantal aanvragen per 10
vacante plaatsen was 251 tegenover 270 in 1927.

Zoowel het aantal vacante als dat der bezette plaatsen i
iets hooger dan in het vorige jaar.

68.4 % der arbeidsbemiddeling betrof de mindere range
15.7 % het keukenpersoneel, 6 % kapiteins.

1529 vacante plaatsen voor vrouwelijk personeel konde
worden bezet; het aantal werkzoekenden dezer afdeeling be
droeg 3394.

Over het geheel kon een toename worden geconstateerd i
het aantal aanmonsteringen door bemiddeling der arbeidsbeurze

Emigratie. Het aantal emigranten, dat in 1928 Zweden ve
liet, bedroeg 11049 tegenover 10518 in 1927. Hiervan ware
7356 mannen en 3693 vrouwen. De sterkst vertegenwoordigd
leeftijdsgroep was die tusschen 15 en 25 jaar: voor de manne
56, voor de vrouwen 46.7 %; daarop volgt die van 25—35 jaa
met respect. 30.2 en 28.2 %. Het aantal vrouwelijke emigran
ten steeg van 28.4 % in 1927 tot 33.4 % in 1928.

A. H.

Persoverzicht.

Het *Tijdschrift der Nederlandsche Heidemaatschappij*, afleverin
3 van dezen jaargang bevat een rapport „Bemestingsproeve
met stadsvuil". Het slot van het rapport luidt:

„Wij twijfelen er niet aan, of hier ligt nog een belangrijk
toekomst voor het vuilverwijderingsvraagstuk in verband m
rationeele aanwending in den landbouw".

Overbodig in dit verband te doen opmerken, dat het med
van uitnemend belang is voor de werkverruiming ten platte land

Ons Beginsel, Orgaan der Nederlandsche Vereeniging va
Christelijke Kantoor- en Handelsbedienden van 5 Maart j
heeft eenige mededeelingen over de resultaten van het Onde
steuningsfonds van genoemde vereeniging en verdedigt tegel
kertijd dit fonds tegen een critiek van de zijde van den Alge
Bond van Handels- en Kantoorbedienden, die het onderste
ningsfonds noemt het beoefenen van „philantropie" omdat
uitkeeringen in natura naar behoeften zijn gegeven, terwijl
Algemeene Bond aan alle trekkende leden ƒ 2.50 toeslag hee
gegeven.

De R.K. Transportarbeider no. 3 van Maart 1929 oefent ond
den titel „Werkloosheid-Steunverleening" critiek uit op h

gemeentebestuur van Wamel, daar dit een verzoek om steun weigerde, omdat „ondersteuning van werkloozen, buiten de armenwet om, in strijd is met de wet, wanneer zij voortvloeit uit de individueele behoeften der genottrekkende personen en niet uit een risico van algemeenen aard, zooals rampen of economische crisis, is ontstaan, wat hier toch niet het geval is, daar wij hier te doen hebben met een jaarlijks terugkeerende werkloosheid, zij het dan in grootere mate dan voorheen. Indien de door U gewenschte steunverleening niet in strijd zou zijn met de wet, dan nog zou hiertoe niet kunnen worden overgegaan zulks in verband met den slechten financieelen toestand der gemeente". Voorts deelt het Gemeentebestuur mede, dat zoo noodig voor het steunen van behoeftige werklieden een collecte langs de huizen der ingezetenen zal worden gehouden.

Het Correspondentieblad van het Verbond van Vakorganisaties van Hoofdarbeiders in Nederland van 1 Maart j.l. deelt mede, dat het Verbondsbestuur aan den Raad der gemeente Eindhoven een adres heeft gezonden waarin verzocht wordt voor de Commissie van toezicht op de werkloosheidsverzekering en arbeidsbemiddeling een aanbeveling voor het lidmaatschap te mogen doen, omdat bij dit verbond zijn aangesloten: Handels- en Kantoorbedienden, Technici, Werkmeesters en de Ambtenaren bij de Nederlandsche Spoorwegen.

De Strijd, Orgaan van het N.V.V. van 9 Maart j.l. bevat in een bijdrage „Extra-steun voor de werkloozenkassen" den inhoud van het advies, dat de Rijkscommissie van Advies voor de Werkloosheidsverzekering in eene op 21 Februari j.l. gehouden vergadering heeft vastgesteld aan den Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid. Het is begrijpelijk dat dit weekblad tot deze publicatie is overgegaan nadat de dagbladpers reeds eerder den inhoud van dit advies had gepubliceerd.

De Metaalbewerker, weekblad van den Algemeenen Nederlandschen Metaalbewerkersbond van 9 Maart j.l. spoort in een artikel getiteld „Werkloozenkas" de werklooze leden aan steeds juiste inlichtingen te verstrekken en verrichten arbeid niet te verzwijgen „want" aldus het blad „men vliegt er toch onvermijdelijk in."

Het Katholiek Sociaal Weekblad van 2 Maart j.l. drukt het adres af, dat door het R.K. Werkliedenverbond gericht is aan de Tweede Kamer, over de wijziging der armenwet. Gevraagd wordt de wijziging „ten bate te nemen om de mogelijkheid te openen dat arbeiders," die door zichzelf te verzekeren tegen de gevolgen van werkloosheid, getoond hebben het hunne te willen doen om te voorkomen, dat ze armlastig zouden worden, anders kunnen behandeld worden dan armen in den zin der wet en

hun dus besparen de verschillende pijnlijke maatregelen, di de armenzorg helaas met zich brengt.

Dit schijnt ons mogelijk door in artikel 29 een bepaling op te nemen volgens welke wordt toegestaan, dat „van de bepa lingen in dit artikel kan worden afgeweken ten aanzien va valide arbeiders, die tegen de geldelijke gevolgen van onvrij willige werkloosheid verzekerd zijn."

De Arbeid, het Orgaan van het N.A.S. van 2 Maart en 9 Maar j.l. bevat de inleidingen, welke over Werkloozenverzekering Werkverruiming en de Organisatie der Werkloozen behandel zullen worden in een vergadering op 24 Maart a.s. te Utrech uitgeschreven.

Het „Katholiek Sociaal Weekblad" van 23 Februari j.l. geef onder den titel „Onvolwaardige Arbeidskrachten" een overzich dat in de „Monthly Labor Revieuw" van Juli 1928 verschene is onder den titel „Industrialization of the feeble-minded".

Dit overzicht leent zich niet voor excerpeeren.

Het Verbondsblad „De Volkskrant" van 1 Maart j.l. behan delt het onderwerp „Publieke Kas of Particuliere Liefdadigheid' waarin de volgende passage voorkomt:

„Maar naar onze wijze van zien was een beroep op de particuliere lie dadigheid ten bate van de uitgetrokken werkloozen misplaatst en wel o twee redenen.

Vooreerst was de nood te massaal om er maar een oogenblik aan t kunnen denken, langs den weg der particuliere liefdadigheid in eenigszin beteekenende mate er in tegemoet te komen.

Maar verder achten wij het *principieel onjuist* valide arbeiders, die dag in dag uit werken voor hun onderhoud, indien zich abnormale omstandighede voordoen, waardoor zij in massa hun arbeidskracht niet kunnen aanwende naar de particuliere liefdadigheid te verwijzen.

Wij achten het een beleediging, den nijveren arbeidersstand aangedaan den arbeidersstand, wien men voor zijn werk in het algemeen normaal slecht zooveel van de maatschappelijke productie afstaat, dat hij in zijn gewon onderhoud kan voorzien en een kleinigheid afzonderen voor een buitengewon uitgave, dat men dien arbeidersstand behandelen wil als armen, wien me een aalmoes geeft.

En het meest bedenkelijk vinden wij, dat — om het leelijke woord oo maar eens te gebruiken — de „burgerpers" — ook de katholieken over algemeen — niet voelt, welke vernedering het voor een arbeider is zich t moeten wenden tot een armbestuur om onderstand.

Het Verbondsblad „De Volkskrant" van 8 Maart j.l. geeft i extenso weer het adres, dat door het R.-K. Werkliedenverbon in Maart j.l. tot den Minister van Financiën is gericht. Met he oog op de buitengewone weersomstandigheden, wordt de Ministe verzocht niet alleen ten opzichte van werkloozen geen uitvoe ring te geven aan executoriale maatregelen, maar hun boven dien eenige maanden uitstel van betaling te geven en daarn soepelheid te betrachten t. o. v. den door het uitstel veroor zaakten achterstand.

De werkloosheidspercentages en de Alg. Ned. Bond van Handels- en Kantoorbedienden. In „De Strijd" van 15 Maart j.l. komt het bestuur van genoemden bond terug op hetgeen ik geschreven heb in het persoverzicht op blz. 57 van het Februari-nummer van dezen jaargang. Ik heb daar reeds medegedeeld, dat gebleken is dat de gegevens voor bedoelde percentages niet op dezelfde wijze worden vastgesteld en berekend, zoodat de conclusie, die ik vroeger gesteld had — in Januari — hiermede vervalt.

Het Bondsbestuur zou blijkbaar willen, dat ik schreef dat de andere bondsbesturen „„welbewust onjuiste cijfers verstrekten en blijkbaar alleen „de Algemeene" de juiste"". Genoemd bestuur meent dat ik mij tot een dergelijke mededeeling niet kan „opwerken". Inderdaad.

G.

Is het te verwachten, dat de voortschrijdende rationalisatie der productie (arbeidsbesparing door doelmatiger organisatie en werkmethode in bedrijf en onderneming) van ongunstigen invloed zal zijn op de werkgelegenheid en zoo ja, kunnen dan hiertegen speciale maatregelen worden genomen (of voorzieningen worden getroffen) en is het gewenscht die te nemen?

(Prae-advies van Dr. R. VAN GENECHTEN voor de Nationale Vereeniging tegen de Werkloosheid.)

De vraag, door de vereeniging gesteld, of het te verwachten is, dat rationalisatie een ongunstigen invloed zal uitoefenen op de werkgelegenheid, komt mij, in dezen zin gesteld, niet heelemaal scherp voor. Het is immers duidelijk dat de werkgelegenheid zelf weer van andere factoren afhankelijk is en dat de hoogte van het loon o.a. grooten invloed er op zal uitoefenen. Om een juist inzicht te krijgen in den aard van het probleem en daardoor te kunnen nagaan, onder welke omstandigheden rationalisatie de werkgelegenheid zal beinvloeden, is het noodig, dat wij ons duidelijk voor den geest roepen op welke wijze de rationalisatie in het bedrijf ingrijpt. Daarbij zullen wij tezelfder tijd kunnen nagaan, wat „rationalisatie van het bedrijf" onderscheidt van dit andere probleem, dat in de vorige eeuw de geesten heeft in beslag genomen en dat in vele opzichten met de rationalisatie van het bedrijf overeenstemt, n.l. de invoering van verbeterde werktuigen. Wij zullen ons daarom eerst voorstellen, welke de invloed zal zijn van rationaliseering van het bedrijf in een maatschappij, zooals de economische theorie die voor hare theorema's veronderstelt, waarin volkomen vrije concurrentie bestaat, verandering van de eene soort arbeid in arbeid van een ander soort en van de eene soort kapitaal in kapitaal van een andere samenstelling, zonder schokken mogelijk is. De rol van den arbeid in de productie bestaat erin, de natuurkrachten op een zoodanige wijze met elkaar te combineeren, dat daaruit de goederen ontstaan, die onze behoeften kunnen bevredigen. De waarde van een eenheid arbeid wordt daarbij bepaald door de geringste waarde, die men met één van de eenheden, waarover men beschikt, bereikt. Wanneer de arbeider aldus alleen voor zichzelf moest werken, zou het resultaat van zijn arbeid zeer gering zijn, waarschijnlijk zóó gering, dat het hem, in de tegenwoordige maatschappij, bij lange na niet in staat zou stellen zichzelf te voeden. De ondernemer kan voor den arbeid een hoogeren prijs betalen: 1o. omdat in het bedrijf ver-

deeling van den arbeid wordt toegepast, waardoor de produ
tiviteit van den arbeid aanzienlijk wordt vergroot, daar d
arbeid nu kan worden verricht door die arbeiders, die voor de
werkzaamheid het meest geschikt zijn; 2o. omdat men, doo
den arbeid aan te wenden langs omwegen, eveneens het pr
ductief resultaat vergrooten kan. Gesteld, iemand bewoont ee
hut. Deze heeft geen water, maar op 500 Meter ervan bevin
zich een bron. Hij kan nu water in zijn hut krijgen door telke
over en weer te loopen naar de bron en in de palm van d
handen eenig water mee te nemen. Het resultaat van den arbei
zal zeer gering zijn, maar er zijn omstandigheden denkbaa
waaronder dit nochtans het eenig middel zal zijn, dat hem te
dienste staat, wanneer hij b.v.b. geen enkel werktuig tot zij
beschikking hebbende, een dringende behoefte aan water in d
hut heeft, omdat een ziek liggend kind van dorst dreigt o
te komen. Door precies dezelfde hoeveelheid arbeid aan t
wenden, maar daarvan een deel te besteden om met de han
een boomtronk gedeeltelijk uit te hollen en de verdere arbei
om daarna het water in dezen uitgeholden boomtronk op t
vangen, krijgt men een grooter resultaat, alleen biedt deze wij
van handelen het nadeel, dat het langer duurt, voor men ov
het eerste water beschikt. Dezelfde gevolgen zien wij in steed
grootere mate optreden, wanneer de man, inplaats van met d
hand den boomstronk uit te hollen, dit doet met een voorwer
een steen b.v.b., die hij eerst gescherpt heeft of, nog vernuftige
een boom met een bijl, die hij eerst vervaardigd heeft, ga
hakken, splitst, uitholt en op deze wijze een soort waterleidin
van de bron naar zijn huis aanlegt. Telkens krijgt hij in he
totaal met denzelfden arbeid een grooter resultaat, maar duu
het langer voor hij het eerste water krijgt. Twee voorwaarde
beheerschen dus de mogelijkheid van deze wijze van productie
die dus is een productie langs omwegen, langs tusschenpro
ducten 1o. dat men vernuftig genoeg is om dergelijke omwege
steeds weer opnieuw te vinden, dat men dus zijn technisch
kennis vergroot; 2o. dat men over een zekere hoeveelheid ver
bruiksgoederen beschikt, die den man in het leven moete
houden gedurende den tijd, dat hij arbeidt, maar, omdat h
dat met omwegen doet, hiervan voorloopig nog geen resulta
geniet.

Dit aan von Böhm-Bawerk ontleend voorbeeld illustreert o
treffende wijze het wezen der kapitalistische productie, immer
de aldus verkregen tusschenproducten en de voorraden waa
over hij beschikt, vormen het kapitaal, waarmee de man werk
Ook in dit geval zal het de grenswaarde zijn van zijn arbeid
die de waarde van een eenheid arbeid bepaalt, alleen zal dez
grenswaarde door verdeeling van den arbeid en samenwerkin
met kapitaal grooter zijn dan vroeger. Dat de arbeider in di
geval niet voor eigen rekening produceert, maar in dienst va
een ondernemer staat, verandert hieraan niets, daar bij vrije co

currentie de ondernemers elkaar zullen opbieden, ter verkrijging van den arbeid, totdat het loon aan deze grensproductiviteit gelijk is. Anderzijds is het duidelijk, dat niet de heele waarde van het product aan den arbeider kan toegerekend worden, immers de mogelijkheid met deze omwegen te produceeren, is niet alleen afhankelijk van den arbeid, maar ook van de aanwezigheid van een zeker aantal verbruiksgoederen. Ook zij dragen dus bij tot het verkrijgen van het grootere resultaat en zullen dus een deel van de waarde van dat product toegerekend krijgen. Dit is het deel, dat aan het kapitaal wordt toegerekend, de grootte waarvan de kapitaalrente bepaalt. Hoe dit laatste precies gebeurt, behoef ik hier niet uiteen te zetten. Laten wij veronderstellen, om de gedachte vast te houden, dat, in een bepaalde maatschappij door te produceeren op een zoodanige manier, dat de goederen tot stand komen na de hieronder aangegeven periodes (1e kolom), het volgende aantal producten wordt verkregen (2e kolom). Men moet er echter rekening mee houden, dat wanneer het aantal exemplaren toeneemt, de waarde van die goederen, wanneer zij tot stand gekomen zal zijn, geringer zal zijn. Laat ons in ons voorbeeld aannemen, de in de derde kolom aangegeven waarde per eenheid, zoodat het totaal aantal exemplaren de in de vierde kolom aangegeven waarde zal hebben.

1. Producten komen tot stand na	2. Aantal producten	3. Waarde per eenheid	4. Totale waarde
onmiddellijk	10	25	250
1 jaar	35	10	350
2 jaar	50	9.5	475
3 jaar	59	9	531
4 jaar	70	8.3	581
5 jaar	78	7.95	620
6 jaar	85	7.65	650
7 jaar	91	7.36	670
8 jaar	95	7.21	685
9 jaar	98	7.10	695
10 jaar	100	7	700

Bezit de arbeider alleen zijn arbeid, dan staat hem alleen open de productie, waarbij hij onmiddellijk een resultaat krijgt, dat een waarde zal hebben van *f* 250.—. Bezit hij de noodige goederen om zich een jaar te onderhouden, dan zal hij na een jaar een resultaat kunnen bereiken van *f* 350.—. Het is duidelijk, dat de ondernemer bereid zal zijn voor de beschikking over die goederen, die hem in staat stellen den arbeid productiever aan te wenden, bereid is *f* 100.— te betalen, waarbij het loon *f* 250.— blijft.

Tot hiertoe hebben wij aangenomen, dat de arbeider een *bepaalden* verbruiksvoorraad behoeft. Dit is echter in zooverre

onjuist, dat de verbruiksvoorraad, die per jaar noodig is, zelf weer van de loonen — die immers weer grootendeels in goederen worden omgezet — afhankelijk is. Gesteld dat er in de maatschappij, die wij beschouwen, een verbruiksvoorraad is, die voldoende zou zijn voor 60 arbeiders gedurende een jaar, wanneer deze hun volstrekt noodzakelijk levensonderhoud kregen, wat wij veronderstellen gelijk te zijn aan hetgeen zij zelf zouden kunnen voortbrengen door directe productie, dus *f 250.—*, en dat er 5 arbeiders in deze maatschappij aanwezig zijn.

Welken productieomweg zal men nu in deze maatschappij verkiezen, hoe hoog zal daarbij het loon zijn en wat zal er aan den verbruiksvoorraad worden toegerekend? Kiest men de productie zonder omweg, dan zullen de kapitalisten die hun geheelen verbruiksvoorraad productief willen maken, 60 arbeiders vragen. Zij kunnen niet meer bieden dan een loon van *f* 250.— en maken dan in het geheel geen winst. Maar niet alleen dit, daar er maar 5 arbeiders zijn, moeten zij de loonen opjagen en dus met verlies produceeren. Kiezen zij echter den omweg van 4 jaar, dan zullen zij tegen een loon van *f 250.—* $\frac{60}{4} = 15$ arbeiders kunnen onderhouden. Daar er meer vraag naar arbeiders zou zijn dan er aanwezig zijn, zal de concurrentie der ondernemers het loon opdrijven. Het zou desnoods kunnen stijgen tot *f 581.—* de waarde, die men bij dezen omweg kan verkrijgen, maar dan zouden er nog te weinig arbeiders zijn, want tegen dit loon zouden geplaatst kunnen worden $\frac{60 \times 250}{4 \times 581} = 6.4$ arbeiders, en er zijn er maar 5.

Kiezen de kapitalisten de 7 jarige productie, dan zouden zij kunnen plaatsen tegen een loon van *f 250.*— $\frac{60}{7} = 8.55$ arbeiders. Zij zouden elkaar opbieden, daar er minder arbeiders zijn. Het loon zou desnoods kunnen stijgen tot *f* 670.—. Dan zou echter slechts plaats zijn voor $\frac{60 \times 250}{7 \times 670} = 3.2$ arbeiders. Willen alle arbeiders plaats vinden, dan kan het loon zijn $\frac{60 \times 250}{7 \times 5} = f 428.57$. De ondernemers zouden dan een winst maken van 670 — 428.57 = 241.43 × 5 = *f* 1207.15.

De arbeiders zullen echter trachten een hooger loon te verkrijgen en dit zal hun gelukken ook, want bij een loon van *f 428.57* kan de kapitalist zijn verbruiksvoorraad beter aanwenden om b.v.b. met een vierjarigen omweg te produceeren. Dan maakt hij per arbeider 581 — 428.57 = *f* 152.43 winst, maar men kan dan onderhouden $\frac{60 \times 250}{4 \times 428.57} = 8.7$ arbeiders. Dus zou men winst maken 152.12 × 8.7 = *f 1323.44.* Wel zou dit achteraf blijken een nadeel voor de kapitalisten te zijn, omdat bij dien korteren omweg het loon zou stijgen, daar er te veel

vraag naar arbeiders zal zijn. Maar zoo redeneert niet de individueele kapitalist, die, op eigen voordeel bedacht, den omweg zal verkorten. Wij veronderstellen immers aan beide zijden vrije concurrentie.

Wordt de zesjarige omweg verkozen, dan zouden bij een loon van *f* 250.— geplaatst kunnen worden $\frac{60}{6} = 10$ arbeiders. Het loon zal moeten stijgen. Het zou kunnen stijgen tot *650*. Dan zou er plaats zijn voor $\frac{60 \times 250}{6 \times 650} = 3.84$ arbeiders. Het loon zal dus niet zoo hoog kunnen zijn. Onderhouden kunnen alle arbeiders worden bij een loon van $\frac{250 \times 60}{6 \times 5} = f\ 500.—$. De ondernemers maken dan een winst van 650 — 500 = 150 × 5 = *f* 750.—. Hier is ook het evenwichtspunt bereikt. Bij een lager loon en een langeren productieomweg zouden de kapitalisten meer winst maken, maar de arbeiders zijn daar niet toe bereid, daar zij de voor hen voordeeligste combinatie zoeken, wat hun mogelijk wordt gemaakt, doordat de ondernemers elkaar opbieden. Bij een loon van *f* 500.— kunnen de ondernemers geen grootere winst maken door den omweg te verlengen, want bij een 7-jarigen omweg zou bij een loon van *f* 500.— slechts plaats zijn voor $\frac{250 \times 60}{500 \times 7} = 4.3$ arbeiders, wat bij een winst per arbeider van 670 — 500 = 170 geeft 170 × 4.3 = *f* 731.—.

De arbeiders zullen geneigd zijn het loon nog verder op te drijven. Dit is alleen mogelijk bij een korteren productieomweg, maar dit zullen de kapitalisten weigeren te doen, daar zij bij het loon, dat b.v.b. mogelijk zou zijn bij een 5-jarigen omweg, nl. $\frac{250 \times 60}{5 \times 5} = f\ 600.—$, slechts een winst zullen maken van 620 — 600 = *f* 20.— per arbeider of in totaal 20 × 5 = *f* 100.—.

Ook bij het bestaande loon zal zelfs de individueele kapitalist geen belang meer hebben den omweg te verkorten. Bij een 4-jarigen productieomweg zullen bij een loon van *f* 500.— geplaatst kunnen worden $\frac{60 \times 250}{4 \times 500} = 7.5$ arbeiders. De winst zou dan zijn 581 — 500 = 81 × 7.5 = *f* 607.50, dus minder dan die nu gemaakt wordt. Dit is het verschil met den toestand, die wij voor den 7-jarigen omweg vaststelden.

Wij kunnen dus aannemen, dat er in deze maatschappij een omweg zal zijn van 6 jaar, een loon van *f* 500.— en dat de kapitalist *f* 750.— toegerekend krijgt.

Wat zou nu in een dergelijke maatschappij de invloed zijn van de invoering van nieuwe machines? Dit vraagstuk wil ik eerst onderzoeken om overeenkomst en verschil met de hier gestelde vraag te kunnen aantoonen.

Nieuwe machines, producten van nieuwe technische vindingen kunnen wij onderscheiden in twee soorten.

1°. Diegenen, die tengevolge hebben, dat men een zelfde resultaat bereikt met minder kapitaal. Het proces wordt vereenvoudigd, verkort.

2°. Diegenen, die met zich brengen, dat men een grooter resultaat bereikt, dank zij de aanwending van meer kapitaal. Er wordt met langere omwegen geproduceerd.

In het eerste geval zal dus de productieomweg b.v.b. verkort worden van 6 op $5\frac{1}{2}$ jaar, terwijl het productief resultaat hetzelfde blijft. Mogelijk zou nu worden een loon van $\frac{60 \times 250}{5\frac{1}{2} \times 5} = f\,545.45$. Dit zou het geval zijn, wanneer alle winst van de verbetering aan de arbeiders kwam. Zoo lang het aantal arbeiders niet toeneemt, zal dit inderdaad, tengevolge van de concurrentie, het geval zijn.

Men zou kunnen zeggen: het is ook mogelijk, dat het de productieomweg van 7 jaar is, die verkort wordt tot $6\frac{1}{2}$, maar dit komt neer op een verlenging van den productieomweg van 6 tot $6\frac{1}{2}$, met vergrooting van het resultaat. Men moet steeds uitgaan van den bestaanden economisch mogelijken productieomweg, want dit is de eenige, die in werkelijkheid bestaat.

In het 2e geval zal men b.v.b., door een omweg van $6\frac{1}{4}$ jaar te kiezen, een product krijgen van 93 exemplaren. Wanneer de waarde daalt tot 7.29, geeft dit een totale waarde van *f 677.97*. Om de 5 arbeiders gedurende 6.25 jaar te onderhouden, moet het loon dalen tot $\frac{60 \times 250}{5 \times 6.25} = f\,480.—$. De ondernemers zouden dan een winst maken van 677.97 — 480.— = *f* 197.97 per arbeider, dus in het totaal 197.97 × 5 = *f 989.85*. Dat dit meer is dan vroeger wil op zichzelf, zooals wij reeds gezien hebben, nog niet zeggen, dat deze omweg ook gehandhaafd zal worden. Wel van belang is echter dat de kapitalisten bij verkorting van den omweg bij dit loon geen individueel belang zullen hebben. Bij een 4-jarigen omweg b.v.b. zullen geplaatst worden $\frac{60 \times 250}{4 \times 480} = 7.81$ arbeiders. Per arbeider zou er een winst zijn van 581 — 480 = *f* 101.—. Dus in het totaal 101 × 7.81 = *f 788.81*, dus minder dan bij den $6\frac{1}{4}$-jarigen. Zoo zou ook bij elken anderen korteren productieomweg de totale winst, die men zou denken te kunnen maken, geringer zijn. Er is dus geen enkele reden, die de kapitalisten zou kunnen aanzetten hun omweg te verkorten, terwijl zij ook meer winst maken bij den nieuwen $6\frac{1}{4}$-jarigen, dan bij den ouden 6-jarigen omweg en hem dus verkiezen. Een loon van *f* 500.— bij dezen langeren omweg, zou het onderhoud mogelijk maken van $\frac{60 \times 250}{6.25 \times 500} = 4.8$ *arbeiders*. Dit zou de winst van de kapitalisten reduceeren tot 677.97 — 500 = 177.97 × 4.8 = *f* 854.25. Ook dan zou het voor de kapitalisten dus nog voordeeliger zijn den grooteren omweg te beschrijven, de loonen kunnen dus wel op het vroegere

niveau blijven, maar dit zal arbeiders werkloos maken. De loonen kunnen zelfs stijgen, zonder dat de kapitalisten tot den vroegeren omweg terugvallen, tot een punt, waarbij de kapitalisten als vroeger een totale winst maken van *f 750.—*. Dat zou zijn tot *f 511.47*. Dan zou er plaats zijn voor $\frac{60 \times 250}{6.25 \times 511.47}$ = *4.71 arbeiders*. De toestand is dus, dat wanneer de arbeiders niet georganiseerd zijn en allen plaatsing moeten vinden, de loonen zullen dalen tot *f 480.—*. Zijn zij georganiseerd en koopen zij per 5 arbeiders 0.29 arbeider uit door werkloozensteun, dan kunnen zij hun loon opdrijven tot *f 511.47*, waarbij de toepassing van de nieuwe methode voor de kapitalist hare aantrekkelijkheid zou ingeboet hebben. In de maatschappij, die wij beschouwen, met geheel vrije concurrentie, ligt het eerste voor de hand. Dit is dan ook, wat zoowel de ervaring als de economische theorie, die hiertoe langs geheel anderen weg gekomen is, leeren — dat omwegverlengende uitvindingen de tendens hebben, de loonen te doen dalen.

Het is duidelijk, dat de vorming van nieuw kapitaal — vergemakkelijkt door de grootere productiviteit — echter weer een tegentendens zal doen ontstaan. Het zou mij echter te ver voeren, hier verder op in te gaan.

Het gevolg van toepassing van nieuwe uitvindingen voor de hoogte van de loonen hangt dus, althans in zijne directe gevolgen, af van den aard der uitvinding. Organisatie van de arbeiders kan de nadeelige gevolgen, die in bepaalde omstandigheden eruit kunnen ontstaan, voorkomen.

Welke zullen nu de gevolgen zijn van arbeidsbesparing door doelmatiger organisatie en werkmethode in bedrijf en onderneming?

Men heeft in de door ons beschouwde maatschappij een 5-jarigen productieomweg. Dit wil zeggen, dat de arbeid er op zoodanige wijze wordt aangewend, dat hij eerst wordt gericht op de vervaardiging van tusschenproducten, die weer dienen om met een ander deel van die hoeveelheid arbeid de producten te vervaardigen. Men ontdekt nu, dat op dien arbeid kan worden bespaard in eenig deel van het productieproces. Dit verandert niets aan de lengte van den omweg, maar men kan hetzelfde product krijgen, met denzelfden omweg produceerende, maar met een kleinere hoeveelheid arbeid. Doordat b.v.b. een nieuwe werkmethode wordt ingevoerd, verliest de arbeider minder tijd door verplaatsing, of het Taylor stelsel maakt zijn arbeid productiever, hij doet dus meer per dag; of psychotechnisch onderzoek weet den meest geschikten arbeider voor een bepaalde werkzaamheid uit te zoeken.

Het gevolg van al deze dingen is, dat, wat vroeger met een dag arbeid werd verricht, nu in b.v.b. $\frac{3}{4}$ dag wordt klaar gebracht. De lengte van den omweg is echter in hoofdzaak afhankelijk van geheel andere factoren en wel van den stand der tech-

nische kennis, die de omwegen aangeeft, langs dewelke men tot zijn doel moet komen. De vlugheid met dewelke gearbeid wordt, is wel niet geheel onverschillig, maar zinkt in het nie tegenover de technische factoren voor de bepaling van den omweg. Maar de productiviteit van den arbeid stijgt. Men krijg met eenzelfden omweg meer producten, wanneer men een ge lijke hoeveelheid arbeid aanwendt. Men zegt wel, de arbeid wordt relatief overvloediger, maar er is een groot verschil tus schen het relatief overvloediger worden door uitsparing van irrationeele handelingen en door bevolkingstoename. In he eerste geval komen er niet meer verbruikers, in het tweede geval wel.

Het resultaat zal dus zijn, dat alle getallen van mijn schem eene verhooging moeten ondergaan. Deze stijging zal voor all omwegen in principe gelijk zijn, wanneer de rationaliseering althans algemeen is en er is geen reden om à priori te ver onderstellen, dat dit niet het geval zal zijn. De toename van het aantal producten zal weliswaar geen gelijke toename van de waarde beteekenen, maar de individueele ondernemer za toch alleen tot rationalisatie overgaan, wanneer hij een grooter waarde in het totaal verwacht. Laat ons veronderstellen, da de waarde bij elke productieomweg met 10 % toeneemt en wi dus krijgen:

Rechtstreeks	275
1 jaar	385
2 jaar	532
3 jaar	584
4 jaar	639
5 jaar	682
6 jaar	715
7 jaar	737
8 jaar	753
9 jaar	764
10 jaar	770

Aanwezige verbruiksvoorraad en aantal arbeiders blijven de zelfde.

Bij een 6-jarigen omweg zal men nog steeds 5 arbeiders me een loon van *f* 500.— kunnen onderhouden. De kapitalisten genieten hierbij dan een winst van 715 — 500 = 215 × 5 = *f 1075.—*. Dan zou de heele winst aan de kapitalisten gaan. De arbeiders trachten hun loon op te drijven. Bestaat bij den individueelen kapitalist de neiging den omweg te verkorten! Bij een 5-jarigen omweg kan bij een loon van *f* 500.— onder houden worden $\frac{60 \times 250}{5 \times 500} = 6$ arbeiders. De winst zou dan zijn 682 — 500 = 182 × 6 = *f 1092.—*. De kapitalist krijgt een voorkeur voor kortere omwegen. Dit is in overeenstemming me wat men verwachten mocht. De productiviteit van den arbeid

is door de verbetering der werkmethode t.o. van het kapitaal gestegen. Bij gelijk loon moet men geneigd zijn meer arbeid en minder kapitaal aan te wenden. Bij den vijfjarigen omweg kunnen de arbeiders echter een loon krijgen van $\frac{60 \times 250}{5 \times 5} =$ *f* 600.—. Wordt dit loon doorgezet, dan zou de kapitalist een veel kleiner winst maken nl. 682 — 600 = 82 × 5 = *f 410.—*.

Bij *f* 600.— loon met een zesjarigen omweg kunnen $\frac{250 \times 60}{6 \times 600}$ = 4,166 arbeiders onderhouden worden. De winst, die de kapitalist op deze wijze zal behalen, bedraagt 715 — 600 = 115 × 4.166 = *f 479.09*. Hij zou dan in elk geval nog beter de oude werkmethode hebben gehouden. Het evenwicht lijkt zoek. Toch geeft nauwkeuriger beschouwing een oplossing. Een eerste punt, dat vast staat is, dat de kapitalist zeker niet tevreden zal zijn met een winst die kleiner is dan vroeger, dus dan *f* 750.—. Hij zou de verbetering niet invoeren, ware dit zoo. Tevens moet de winst, die hij maakt, bij het loon, dat hij nu betalen zal, niet lager zijn dan diegene, die hij bij dit loon bij een anderen productieomweg zou kunnen verkrijgen.

Wanneer de winst van den kapitalist bij de 6-jarige omweg 750 bleef bedragen, zou er voor het loon 1075 — 750 = *f* 325.— meer overschieten dan tot hiertoe. Elke arbeider zou dus $\frac{325}{5}$ = *f* 65.— meer loon kunnen krijgen, dus *f 565.—*, dan zou het heele voordeel aan de arbeiders gekomen zijn. De kapitalist zou dan bij een 7-jarigen omweg $\frac{60 \times 250}{7 \times 565}$ = 3.8 arbeiders kunnen onderhouden, die hem 737 — 565 = 172 × 3.8 = 653.6 winst zouden geven, dus minder. Bij een 5-jarige $\frac{60 \times 250}{5 \times 565}$ = 5.31 met een winst per arbeider van 682 — 565 = 117 × 5.31 = *f 621.27*, dus ook weer minder. Dus wat hem betreft, is een loon van *f* 565.— mogelijk. Dan kan echter slechts een omweg beschreven worden van $\frac{250 \times 60}{565 \times 5}$ = *5.31* jaar. Bij 6 jaar kunnen er onderhouden worden $\frac{250 \times 60}{565 \times 6}$ = 4.42 arbeiders.

Door het schematische van onze voorstelling krijgen wij dus geen volkomen gedefinieerde uitkomsten. Er zijn echter vrij nauwe grenzen aan te geven. Het evenwicht zal tot stand komen bij een productieproces, dat ligt tusschen de grenzen van:

5.31 jarige omweg 5 arbeiders bezet, tegen een loon van *f* 565.—. Het kapitaal krijgt *f* 750.—.

6 jarige omweg 5 arbeiders bezet, tegen een loon van *f* 500.—. Kapitaal *f* 1075.—.

6 jarige omweg 4.42 arbeiders bezet, tegen een loon van *f* 565.—. Kapitaal *f* 750.—.

Naarmate het loon dichter de grens van *f* 565.— naderi, ullen er ofwel meer werkloozen komen, ofwel de omweg ver-

kort worden tot 5.31 jaar. Naarmate dit laatste geschiedt, daalt ook de winst, die de kapitalist door de verbetering maakt, tenzij hij de loonen kan beletten te stijgen.

Of de verbetering in de methode dus de *werkgelegenheid* zal verminderen, hangt in hooge mate af van de houding, die de arbeiders aannemen. Willen zij onmiddellijk — voordat de kapitaalvoorraad vermeerderd is — het *volle* voordeel van de rationaliseering in den vorm van loonsverhooging, genieten, dan zal een vrij groote werkloosheid kunnen ontstaan; in dit geval ongeveer 15 % bedragende, tenzij de ondernemer komt tot kortere productieomwegen.

Dit laatste is het meest waarschijnlijk. Het ligt voor de hand, dat er tusschen de grenzen van een omweg van 5.31 jaar en die van 6 jaar één ligt, waarbij zoowel arbeiders als ondernemers voordeel zullen hebben, omdat zoowel de loonen als de vergoeding voor het kapitaal er hooger zullen zijn. Gesteld bij een omweg van 5.71 jaar krijgt men een waarde van *f 708.—*. Dan zou het loon kunnen stijgen tot $\frac{60 \times 250}{5 \times 5.71} = f\,525.—$ bij volle bezetting der arbeiders. De winst van den kapitalist is dan $708—525 = 183 \times 5 = f\,915.—$. Beide partijen hebben bij deze verandering dan voordeel en kunnen niet meer door verdere wijzigingen worden gebaat. Willen de arbeiders overgaan tot een korteren omweg, die hun loon nog zou verhoogen dan zou de kapitalist zich daartegen verzetten en een verlenging van den omweg heeft voor den kapitalist geen belang meer, bij dit loon.

Voor zoover verbetering van de arbeidstechniek dus met zich brengt, verkorting van den productieomweg, zal zij, zoowel loonen als vergoeding van het kapitaal doen stijgen. Van de bestaande technische mogelijkheden hangt het af in welke verhouding dit precies gebeuren zal. Hebben de omstandigheden ten gevolge, dat de loonen sterker stijgen, dan de productieomweg verkort wordt, dan ontstaat werkloosheid, stijgen zij minder sterk, dan zullen de kapitalisten bijzondere winsten maken.

Van maatschappelijk standpunt en van het standpunt der arbeiders, voor zoover zij verbruikers zijn van de goederen, is de rationalisatie in elk geval een voordeel, omdat die goederen overvloediger worden en dus goedkooper.

Is de verbruiksvoorraad eenmaal zoozeer toegenomen, dat de 6-jarige omweg weer mogelijk wordt met 5 arbeiders, die ten volle bezet zijn, dan komen de voordeelen, die de verbetering van de arbeidsmethode voor de arbeiders bieden, ten volle aan den dag, en zullen de loonen, zonder werkloosheid, stijgen tot *f* 565.—.

Hoe meer de kapitalisten in het begin, tengevolge der verbetering van de arbeidstechniek, hun winsten zien stijgen, des te meer zullen zij — ceteris paribus — voor kapitaalvorming

opzij leggen en des te sneller zal de toestand, waarbij de arbeiders er van gaan profiteeren, intreden.

Alhoewel ik het als mijne hoofdtaak heb beschouwd, de door het bestuur gestelde vraag van algemeen theoretisch standpunt te beschouwen en hoewel ik meen, dat de werkelijke maatschappij ten opzichte van het probleem, dat wij beschouwen, wel zoozeer met de maatschappij, die wij hebben gesteld, overeenstemt, dat op den langen duur de gevolgen, die wij voor de laatste hebben vastgesteld, zich ook in de eerste zullen voordoen, zijn er verschillende factoren, die daarin tijdelijk afwijking kunnen doen ontstaan.

In de eerste plaats kan het productieproces niet als één geheel worden beschouwd, maar vervalt het in veelvuldige onderdeelen, die een afzonderlijk leven schijnen te leiden. Wanneer nu de rationaliseering in alle fazen van het productieproces gelijk was, zou dit niets aan den toestand veranderen. Dit is evenwel niet het geval. Wanneer een productieproces in 3 onderdeelen vervalt, en de 1e en 3e faze blijven b.v.b. dezelfde, maar de tweede wordt gerationaliseerd, dan zal men in het algemeen kunnen zeggen, dat er van dit goed niet méér zal worden voortgebracht, want aan het hier geproduceerde tusschenproduct heeft de 3e faze niet in vergrootte mate behoefte en de voorraad grondstoffen is eveneens niet toegenomen. Er zal dan een tendens zijn, om in de tweede periode met minder arbeiders hetzelfde voort te brengen en arbeiders te ontslaan. Niet in gelijke verhouding tot de stijging van de productiviteit evenwel; want wanneer wij ons voorstellen, dat er slechts één productieproces is, zal een gedeelte van den in de tweede faze overvloedig geworden arbeid in de 1e en 3e faze worden aangewend, waardoor er meer voorraad en meer afzet komt, zoodat in de 2e faze nu ook meer arbeid gebruikt kan worden dan vroeger en het aantal arbeiders niet in gelijke mate moet dalen als de productiviteit stijgt. Wanneer dit alles doelbewust geschiedde, zou er door de verdeeling in bedrijven niets veranderen in den geschilderden gang van zaken, maar er bestaat veel kans op, dat het ontslag van arbeiders vooraf gaat aan toename van de productie in andere bedrijven, dat deze veeleer slechts geprikkeld worden, wanneer gedaalde loonen voor hen een extra winstmarge scheppen. Hieruit blijkt dan tevens, dat maatregelen tegen de nadeelige gevolgen, voornamelijk zullen moeten bestaan in een zoo doelbewust mogelijke aanwending van den arbeid, die op een punt overbodig wordt, in aanvullende bedrijven.

Bij geïntegreerde bedrijven, waarbij de leiding van een groot deel van het productieproces in ééne hand is, zal deze afwenteling allicht het meest geleidelijk kunnen geschieden.

Tot eenzelfde conclusie leidt het andere feit, dat een bepaalde faze van het productieproces niet door één bedrijf wordt uitgeoefend, maar door verschillende, met elkander concurreerende

bedrijven, die in verschillende condities verkeeren. Door vergrooting van de arbeidsprestaties in sommige bedrijven, waardoor dáár meer wordt voortgebracht, wordt de productie in de grensbedrijven, die de hoogste kosten hebben, overbodig en wordt daar werkloosheid verwekt. Deze arbeiders gaan de algemeene arbeidsmarkt vergrooten. De loonen der anderen zullen gelijk blijven, want de uitschakeling van de slechtste bedrijven door concurrentie, zal geschieden door prijsdaling van het product, zoodat de grootere productiviteit van den arbeid geen hooger geldloon mogelijk maakt. Het gevolg is, dat andersoortige bedrijven, door overvloedig worden van den arbeid, zullen profiteeren van de verbetering in dit bedrijf en het bedrijf zelf er niet beter komt vóór te staan. Ook van algemeen verbruikersstandpunt is dit alles slechts een voordeel, voor zoover inderdaad de arbeiders plaats vinden en niet het werkloozenaantal vergrooten. Ook hier hebben de arbeiders er belang bij, dat afspraken en organisatie tusschen de bedrijven er voor zorgen dat de engere bedrijfsvoordeelen niet plotseling worden weggeconcurreerd. Wanneer het eindproducten betreft met een elastische vraag, is er kans op, dat de lagere prijs een breeder afzetgebied beteekent en dan kunnen de arbeiders daardoor weer plaatsing vinden in de beter werkende bedrijven. Wanneer het tusschenproducten betreft, is het een belang dat er afnemers klaar staan voor het tusschenproduct tegen lageren prijs. Dezelfde prophylactische middelen treden dus hier weer op den voorgrond: men moet zoo mogelijk zorgen dat de gevolgen van de verbetering zich geleidelijk voordoen.

Dit klemt te meer, waar de arbeid niet voor alle bedrijven dezelfde eischen stelt en het niet eenvoudig is, arbeid van eene soort in die van een andere soort te wijzigen. Voor arbeiders die jaren in een bepaald vak werkzaam zijn geweest en door de verbetering der arbeidstechniek nu werkloos worden, kan dit een vernietigd leven ten gevolge hebben. De voordeelen, die de verbetering van de arbeidstechniek met zich brengen, zullen dan ook des te minder door, zij het tijdelijke, schaduwzijden versomberd worden, als zij betrekking hebben op nieuw aangenomen personeel, op jonge menschen. Daarom zal verbetering der individueele werkmethode waarschijnlijk minder schaduwzijden vertoonen, dan doelmatiger organisatie van het bedrijf, die gemakkelijker voor alle arbeiders haar invloed doet gevoelen. Het is niet alleen een eisch van menschelijkheid, maar ook van maatschappelijk standpunt wenschelijk dat, wanneer er slachtoffers moeten vallen, de jongste arbeiders het eerst worden uitgeschakeld. Een oplossing die echter door het betalen van gezinsloonen, waar dit geschiedt, moeilijker wordt. Het schijnt dan ook, dat in deze bedrijven de oudsten de eerste slachtoffers zijn. Ook de geringe differentiatie, die in de meeste collectieve arbeidsovereenkomsten wordt gemaakt, kan in dit opzicht verkeerd werken.

In het algemeen, zal de tact van den bedrijfsleider veel kunnen doen om het, soms onvermijdelijk leed, dat aan de op zich zelf steeds wenschelijke verbetering van de arbeidstechniek verbonden kan zijn, te verzachten. Het kernstelsel zal ook hier zijn goede zijde kunnen toonen. Een gelukkige samenloop is het te achten, dat samengroei tusschen bedrijf en arbeider, het rekening houden met persoonlijke omstandigheden, de mogelijkheid van overleg, juist beter mogelijk is bij gespecialiseerden arbeid, dus juist bij dien arbeid, waar plotseling ontslag, vooral op lateren leeftijd, de grootste moeilijkheid veroorzaakt.

Het is niet mogelijk, alle bijzondere omstandigheden te beschouwen, die zich kunnen voordoen, maar op één wil ik toch nog de aandacht vestigen, die voor Nederland van actueel belang is, het is het bekend verschijnsel, dat de loonen hier in de bedrijven, die werken voor de binnenlandsche markt, na den oorlog aanmerkelijk meer gestegen zijn dan die in de bedrijven, die deel hebben aan de internationale concurrentie. Het is duidelijk, dat een dergelijke toestand op den duur niet houdbaar is. Het komt mij voor, dat veel van de onaangenaamheden van den tegenwoordigen toestand: lage loonen in sommige bedrijven, terwijl de prijzen van dagelijksche artikelen duur zijn; overroering in sommige beschutte bedrijven, die hooge werkloosheidscijfers vertoonen in sommige seizoenen, omdat bij de regeling der werkloozenuitkeeringen geen rekening wordt gehouden met het seizoenkarakter en de hoogere loonen in verband hiermede veel arbeiders trekken, enz., in nauw verband staan met deze verschillen, die door een vakorganisatie, die te veer uitsluitend op het vakbelang let, worden in stand gehouden.

Nu is het psychologisch verklaarbaar, dat een vakorganisatie er niet aan denkt in loonsverlaging toe te stemmen, omdat dit de toestand voor andere arbeiders zou kunnen verbeteren. Afgezien van gebrek aan inzicht, spreekt het nadere belang sterker dan het breedere. Toch is aanpassing op den duur noodzakelijk. In verband hiermede kan verbetering der arbeidstechniek misschien een bemiddelende rol vervullen, vooral in de eerstkomende jaren. Wanneer in de beschutte bedrijven deze verbetering leidt tot vermindering van den benoodigden arbeid, kan prijsdaling der producten samengaan met behoud van een ongeveer gelijk loon. Het gevolg zal alleen zijn, dat er minder arbeiders plaats kunnen vinden in deze bedrijven. Voor de nieuw aangekomen arbeiders beteekent dit, onder gewone omstandigheden, dat zij plaatsing zouden moeten zoeken in de uitvoerbedrijven en in die, welke met buitenlandsche concurrentie te kampen hebben. Dit zal echter de volgende jaren nu juist *niet* het geval moeten zijn, omdat vanaf 1930 de generaties tot de arbeidsmarkt gaan toetreden, die tijdens den oorlog geboren zijn, wat beteekent, dat het aantal nieuw toetredende arbeiders aanzienlijk geringer zal zijn dan vroegere jaren; dit zal gedurende 5 jaar in steeds stijgende mate het geval zijn.

Bij de uitvoerbedrijven en de bedrijven, die met buitenlandsche concurrentie te kampen hebben, heeft verbetering der arbeidstechniek anderzijds, waar zij prijsdaling der producten mogelijk maakt zonder loonsdaling, een sterke vergrooting van het afzetgebied tengevolge. Wanneer de verbetering der arbeidstechniek dus op zichzelf stond, zou het verschil in loon bij de beschutte en niet beschutte bedrijven blijven bestaan. Maar terwijl het geringere geboortecijfer van de oorlogsjaren ten gevolge heeft, dat bij verbetering der arbeidstechniek in de beschutte bedrijven daling van de prijzen mogelijk is, zonder grooteren toevoer van arbeiders naar de niet beschutte bedrijven, zal de nog veel sterkere daling van het geboortecijfer in de toenmaals oorlogvoerende landen ten gevolge hebben, dat de loonen in deze landen, vrijwel zeker in de eerstvolgende jaren zullen moeten stijgen. Daardoor worden de concurrentiemogelijkheden voor onze industrie verbeterd. Zoodat hier de loonen kunnen stijgen, terwijl het leven voor die arbeiders goedkooper wordt wanneer de prijs der producten in de beschutte bedrijven daalt. Nederland verkeert dus de eerstvolgende jaren in bijzonder gunstige conditie om te rationaliseeren. Terwijl de kapitaalvoorraad gelijk blijft, daalt het aantal arbeiders en stijgt hunne productiviteit. Dit wil zeggen, dat — om nog eens op ons voorbeeld terug te komen — de zesjarige omweg daarin mogelijk zou blijven, met verhooging van loon, zonder werkloosheid te verwezenlijken. Dit is een toestand, die in alle landen zal intreden de volgende jaren. Maar daarbij komt, dat er juist de beste kans bestaat op stijging der loonen in de exportbedrijven, wier loonen in verhouding tot de andere bedrijven te laag zijn. Daardoor kunnen de, op den duur toch onhoudbare, verschillen in de loonen verdwijnen zonder pijnlijke offers te eischen, tenminste voor zoover de vakvereenigingen der beschutte bedrijven niet — begaan om onmiddellijke voordeelen — trachten de loonsverhooging, die in het eigen bedrijf mogelijk zou worden bij verbetering in de arbeidstechniek, ten volle te exploiteeren, waardoor het verschil met de exportbedrijven voorloopig zou blijven bestaan.

Kort samengevat kan onze conclusie dus leiden:

1°. Rationaliseering door arbeidsbesparing moet op den duur een voordeel voor de arbeiders zijn. De werkgelegenheid wordt er niet door verminderd, tenzij men ervan gebruik maakt om de loonen te verhoogen, wat mogelijk is. Laat men de loonen gelijk, dan zal een onmiddellijk voordeel er uit voortvloeien, door daling der prijzen, later versterkt door stijging der loonen, wanneer de grootere productiviteit aanleiding heeft gegeven tot meer kapitaalvorming.

2°. Tengevolge van de verdeeling der productie over vele bedrijven, en de veelsoortigheid van den arbeid kunnen moeielijkheden van tijdelijken aard voor de arbeiders uit deze ratio-

naliseering voortvloeien. Geleidelijkheid in de getroffen maatregelen, organisatie van de bedrijven en het plegen van overleg met de fabriekskernen kunnen zooveel mogelijk hieraan tegemoetkomen.

3°. Door de vermindering van de, tot arbeidsrijpheid komende bevolkingsgroepen, zal juist in de komende 5 jaren verbetering der arbeidstechniek mogelijk zijn zonder dat de voorbijgaande nadeelen, die in andere omstandigheden te verwachten zijn, zullen intreden. Nooit is het tijdstip voor deze soort rationaliseering zoo geschikt geweest als thans.

4°. Dit kan door de bijzondere omstandigheden, waarin Nederland verkeert, in het bijzonder medewerken om in dit land op pijnlooze wijze de nivelleering van het loonpeil tusschen beschutte en onbeschutte bedrijven — die op den duur toch tot stand moet komen — te bevorderen, wanneer de arbeiders in de beschutte bedrijven voldoende inzicht hebben in den samenhang van de economische verschijnselen, om te beseffen dat het een verstandige politiek is, de stijging der loonen, die waarschijnlijk mogelijk wordt, ten goede te laten komen aan de exportbedrijven.

Is het te verwachten, dat de voortschrijdende rationalisatie der productie (arbeidsbesparing door doelmatiger organisatie en werkmethode in bedrijf en onderneming) van ongunstigen invloed zal zijn op de werkgelegenheid, en zoo ja, kunnen dan hiertegen speciale maatregelen worden genomen (of voorzieningen worden getroffen) en is het gewenscht die te nemen?

(Praeadvies van Dr. J. E. DE QUAY voor de Nationale Vereeniging tegen de Werkloosheid.)

Psychologische beschouwingen.

Bij de behandeling van dit onderwerp voel ik mij gerechtigd slechts kort te verwijlen bij het eerste gedeelte der vraagstelling: „of de voortschrijdende rationalisatie der productie van ongunstigen invloed zal zijn op de werkgelegenheid".

Mij werd n.l. vergund deze materie van psychologisch standpunt te beschouwen, terwijl de eerste vraag een economisch probleem bevat. Immers, het behoeft geen betoog, dat arbeidsbesparing, door doelmatiger organisatie en werkmethode, de werkgelegenheid zal beperken. Of deze rationalisatie een vermindering der kostprijs zal meebrengen en of daaruit een grootere productie en zoodoende een verruimen der werkgelegenheid zal voortspruiten, zijn vragen, welke men den econoom ter beantwoording mag voorleggen.

Doch ook indien het antwoord op dit laatste punt bevestigend luidt, en men na vermindering door een daaropvolgende verruiming tot een stabilisatie in de werkgelegenheid komt, dan mag men toch verwachten, dat dit proces moeilijkheden bij de werkverschaffing zal opleveren, daar meerderen van werkkring zullen moeten veranderen.

Deze wijziging in den werkkring zal niet steeds ongestoord verloopen en het lijkt mij derhalve dienstig eens na te gaan, welke verschijnselen zich in den mensch als psycho-physische eenheid, bij een dergelijke verandering voordoen.

In den mensch treft men aangeboren disposities, die, tengevolge der daarop inwerkende indrukken, een wijziging ondergaan. De werkelijke bestaande mensch heeft aldus steeds een instelling, die afhankelijk is van zijn aangeboren disposities en zijn opgedane ervaringen, waarbij de laatst verworven indrukken (zoowel lichamelijke als geestelijke) vaak toonaangevend zijn. Dienovereenkomstig zou men een permanente instelling van een momenteele kunnen onderscheiden, doordat de eerste v.n.l.

beheerscht wordt door de bestaande dispositie, de tweede door momenteel optredende factoren, zooals veelvuldige herhalingen, wilsbesluiten en suggestieve invloeden.

De graad van ontvankelijkheid, die het bewustzijn voor een indruk bezit, bepaalt eigenlijk de sterkte der instelling. Wanneer wij een treinreis achter den rug hebben, waarin gedurende langen tijd het rhythmisch geluid der voortrollende voertuigen tot ons doordrong, dan zullen wij vaak in andere geruischen het rhythmische treingetik terugkennen. Ons bewustzijn lijkt dan tengevolge der veelvuldige herhaling op een bepaalden indruk te zijn afgestemd, zoodat een ander geluid, dat slechts ten deele met het eerste overeenkomt, dit geheele voorgaande complex zoodanig schijnt te beroeren, dat wij er inderdaad het eerste, in casu het treingeruisch, in hooren. Dergelijke verschijnselen van momenteele instelling ziet men ook onder den invloed van wilsbesluiten en suggesties optreden. In deze gevallen van verwachting stelt men zich in, op het ontvangen van een bepaalden indruk en hier kan de ontvankelijkheid zoo groot zijn, dat er nagenoeg niets noodig is om toch de vaste overtuiging te wekken, dat men het verwachte heeft waargenomen.

Deze vormen van momenteele instelling onderscheidde ik van de permanente instelling. Het geldt hier geen instelling, die afhankelijk is van een accidenteel gebeuren, doch één, die haar oorsprong vindt in de structuur der aangeboren en verworven dispositie. In het bekende werk „Lebensformen" [1]) vindt men door Spranger verschillende hoogere structuurvormen aangegeven. Indien Spranger daar spreekt over economische-, religieuse-, sociale-, theoretische-, aesthetische- en machtstypen, wenscht hij een onderscheid aan te geven tusschen de verschillende wijzen, waarop de menschen het levensgebeuren opvatten. Niet ieder staat op hetzelfde standpunt bij het beschouwen en aanvaarden van gebeurtenissen, en verschijnselen kunnen van aspect veranderen, indien men hen op verschillende wijze waardeert. Dit zou men permanente instelling kunnen noemen, omdat ook hier een ontvankelijkheid wordt aangetroffen van een bepaalde geestesstructuur, welke zoozeer die der andere structuren overtreft, dat alle indrukken noodzakelijkerwijze vanuit dien hoek worden opgevat.

Naast dezen kan men nog een anderen vorm van permanente instelling aangeven, die niet afhankelijk is van de aangeboren dispositie, doch meer haar ontstaan dankt aan een langdurige ervaring. Indien men in een bepaald milieu, een bepaalde werkkring, op een bepaalde plaats, met bepaalde menschen is opgegroeid, dan kost het moeite zich hieraan te onttrekken en zich aan nieuwe omstandigheden aan te passen, m.a.w. een nieuwe instelling te verwerven. Sommigen zal het niet gelukken.

---

1) E. Spranger: Lebensformen, 6. Halle (Saale), 1927.

En de moeilijkheden, waarmede de verandering van instelling gepaard gaat, zullen o.m. afhankelijk zijn van de hechtheid der vorige instelling. Vandaar de uitdrukking, dat men oude boomen niet verplanten moet. Tengevolge van een langdurige ervaring geraakt men ingesteld, d.w.z. wordt men zeer ontvankelijk voor alle indrukken, die in dat bekende kader passen. Alles wat daarbuiten valt, ondervindt sterke weerstanden en wordt niet zonder onlustgevoelens aanvaard.

Een scherpe scheidingslijn tusschen permanente en momenteele instelling valt er niet te trekken. Integendeel, deze gebieden loopen in elkaar. Wanneer men door langdurige ervaring een permanente instelling zou kunnen krijgen en door veelvuldige herhaling een momenteele, dan blijkt terstond, dat deze scheiding maar gefingeerd is. Ik maakte deze distinctie ook alleen met het oog op het hier te behandelen probleem, dat vraagt, in hoeverre men zijn instelling kan wijzigen.

Immers bij een veranderen van werkkring, hetgeen tengevolge der werkloosheid vaak zal voorkomen, rijst de vraag, in hoeverre men iemand in staat kan achten, zijn instelling van een bepaalden werkkring om te gooien in een andere richting en welke hulpmiddelen men kan aanwenden om deze wijziging zoo gemakkelijk mogelijk te doen verloopen.

Beschouwen wij allereerst de resultaten, die experimenteele onderzoekingen op dit terrein opleverden.

Eenige Duitschers, o.a. Marbe, G. E. Müller en Meumann, roerden dit onderwerp, door hen „Umstellung" genoemd, aan, terwijl experimenteele onderzoekingen naar de „Umstellbarkeit" vooral door Maria Zillig en A. Franzen werden uitgevoerd.

Deze werkten met zeer eenvoudige verrichtingen, waarbij men telkens van instelling moest veranderen ingevolge de instructies. Zoo onderzocht men b.v. de „Umstellbarkeit der sinnliche Aufmerksamkeit" met behulp eener gewijzigde Bourdon-test. De voorgelegde text bevatte 25 regels, elk met 32 cijfers tusschen twee en negen. Elk getal kwam in elken regel viermaal voor. De test was in vijf gelijke deelen gesplitst en de proefpersoon moest zoo snel mogelijk in elk deel een bepaald cijfer doorstreepen. In het eerste deel b.v. alle zessen, in het tweede deel alle drieën, enz. Hij moest dus telkens van instelling veranderen.

Wanneer wij de resultaten dezer onderzoekingen samenvatten, komen wij tot de volgende conclusies:

1. *Bij eenvoudige kortstondige verrichtingen* blijken sommige personen onafhankelijk van den inhoud van het werk en van den bepaalden vorm van werkwijziging hetzij goed, hetzij slecht van instelling te kunnen veranderen.
2. Bij andere personen schijnt het veranderen van instelling wel eenigszins van den inhoud en vorm afhankelijk te zijn.
3. De snelheid, waarmede men zijn instelling verandert, is vaak tegengesteld zoowel aan de qualiteit als aan de

quantiteit van den arbeid. Degenen, die moeite hebben met het omschakelen van hun instelling, behooren dus in het algemeen tot de goede en snelle werkers.

4. De „Umstellbarkeit" blijkt voor oefening vatbaar. Al oefent de verandering van instelling aanvankelijk een remmenden invloed op het nieuwe werk uit, na veelvuldige herhaling verdwijnt deze inhibitie, om tenslotte een versnellende werking tengevolge te hebben.
5. Degenen, die gemakkelijk van instelling veranderen, trekken ook het meeste voordeel uit de oefening.

Wij behooren de resultaten dezer onderzoekingen in hun ware gedaante te beschouwen, d.w.z. zij behooren in den geest der bovengemaakte onderscheiding thuis onder de categorie der momenteele instelling. Ingevolge een genomen wilsbesluit volvoert men een kortstondige verrichting, om terstond daarna, overeenkomstig een tweede wilsbesluit, van werk te veranderen, enz.

Wij bezitten echter niet het recht deze uitkomsten zonder meer voor waar te houden in gevallen, die op wijziging van een permanente instelling betrekking hebben. Immers de tendenties, die tegengesteld aan het genomen wilsbesluit werken, zijn in gevallen van permanente instelling veel heviger en van geheel anderen aard. Zij vinden hun oorsprong in het diepere gevoelsleven, zij ontspruiten de diepste persoonlijkheid, die zich niet gemakkelijk laat wijzigen, zeker niet, wanneer het een langdurige wijziging betreft.

Een bevredigend resultaat van deze wijziging der instelling kan alleen verwacht worden, wanneer de oude instelling niet al te diep zit vastgeroest, wanneer het individu een relatief groote ontvankelijkheid voor de nieuwe voorwaarden bezit, indien de persoon een actieve en wilskrachtige natuur heeft en bovendien behoort tot de categorie der goede „Umsteller".

Deze laatste voorwaarde mag men m.i., gezien het verschil tusschen momenteele en permanente instelling, niet te hoog aanslaan.

Het al of niet vastgeroest zitten van een vroegere instelling zal voor een gedeelte afhankelijk zijn van den leeftijd van een individu en jeugdige personen zullen gemakkelijker dan oude van instelling veranderen. De secundaire mensch [1]) zal bovendien moeilijker dan de primaire een dergelijke wijziging ondergaan. De secundaire functie kenmerkt zich door: lang onder den indruk te blijven; zich moeilijk te verzoenen; standvastig te zijn in zijn genegenheid; gebonden door oude herinneringen, hardnekkig vasthoudend aan eens opgevatte meeningen; bij zijn handelen bij voorkeur geleid worden door gedachten aan verre toekomst en in het algemeen in overeenstemming met

---

1) G. Heymans. Gesammelte Kleinere Schriften zur Philosophie und Psychologie, p. 268, III. Haag, 1927.

zijn beginselen. In één woord: sterk gebonden zijn en blijven aan een bepaalde instelling, die zich tengevolge van aangeboren en verworven disposities heeft ontwikkeld.

De relatief groote ontvankelijkheid voor nieuwe voorwaarden manifesteert zich grootendeels uit belangstelling voor nieuwe indrukken, het nemen van initiatief, het spontaan zich aanpassen aan nieuwe omstandigheden.

Aldus beschouwd komt men tot de practische conclusie, dat de emotioneele conflicten, door wijziging van den werkkring teweeg gebracht, individueel sterk verschillen. De oudere, secundaire persoon zal niet in staat blijken zich aan een nieuw beroep met zijn sociaal- en plaatselijk nieuwe omstandigheden aan te passen. De jongere, primaire, actieve daarentegen wel.

Dit wil niet zeggen, dat ook voor deze laatste categorie het omschakelen van hun instelling geheel ongestoord verloopen zal. Het is daarom m.i. dienstig om — wil men het systeem in de practijk doen slagen — de voorwaarden zoo gunstig mogelijk te maken.

Tot deze voorwaarden reken ik de volgende:

1°. Behoud van het eigenlijk milieu. Zoo mogelijk moet men probeeren de menschen in hun particulier milieu te laten, de gezinnen niet te scheiden, den enkeling niet in een totaal nieuwe en vreemde omgeving te plaatsen. Vooral de minderontwikkelde past zich veel moeilijker aan nieuwe omstandigheden aan. En zoodoende schokt het zijn persoonlijkheid vaak in ernstige mate.

2°. Snelle en degelijke opleiding. Aan de opleiding moet bijzondere waarde worden gehecht, allereerst door het aanwijzen van goede leerkrachten en tevens door het bekorten der opleidingstijd voor industrie-arbeiders. Waar het hier grootendeels om deze en dergelijke soorten werk gaat, mag dit bezwaar hier wel eens onderstreept worden. In gevallen van wijziging van den werkkring (op lateren leeftijd) mag het vak zeker niet onderwezen worden, door de candidaten langen tijd met een vakman te laten „meeloopen". De desbetreffende personen moeten zich zoo snel en zoo goed mogelijk aanpassen en gewennen aan de nieuwe werk-condities, waarin zij het best kunnen slagen, indien goede leerkrachten hen op de moeilijkheden wijzen en de juiste methoden voorhouden.

3°. Psychotechnische keuringen. Indien men overgaat tot een nieuw beroep, aan welker uitoefening vrij hooge eischen worden gesteld, zal het aanleeren der nieuwe verrichting uit den aard der zaak meer energie kosten. In deze gevallen kan men dan ook mislukkingen verwachten, indien de personen weinig of geen aanleg voor het nieuwe beroep bezitten. Een degelijke keuring zou hier aanbevelenswaardig zijn.

4°. Typologische onderscheidingen. Indien men tengevolge der rationalisatie tot verschuiving en verplaatsing van personeel moet overgaan, is het m.i. van groot belang met boven-

genoemde individueele verschillen, betreffende de instelling, rekening te houden.

In de practijk deden zich reeds eenige malen dergelijke gevallen van wijzigingen in den werkkring voor. Verschillende gemeenten, o. a. Haarlem, Hilversum, 's-Hertogenbosch en Tilburg, organiseerden omstreeks den jare 1922 spoedcursussen ter opleiding van werkloozen tot metselaar. Men had te maken met personen, die zich zelf aanmelden en daar er geen bijzondere veranderingen in hun huiselijk leven uit voortsproten en zij bovendien in het uitzicht werden gesteld meer te gaan verdienen, zou men veronderstellen, dat de wijziging geen ernstige conflicten in de diepere persoonlijkheid te weeg bracht. Verder werkte men met jeugdige personen en overal droeg men zorg, de cursus zoo snel mogelijk te beëindigen, de leerlingen zoo veel mogelijk practisch werk te laten verrichten en de verdiensten ook tijdens den leertijd op behoorlijk peil te houden.

Men oefende tijdens de opleiding weinig pressie uit op de leerlingen en poogde over de beste leerkrachten te beschikken.

Gezien de hooge eischen, die aan het metselaarsvak gesteld worden, waren de technische resultaten niet onbevredigend. Te Tilburg o. a. werden 14 opperlieden en 14 werkloozen in de eerste cursus aangenomen, en van deze zijn er op het oogenblik nog resp. 6 en 4 als metselaars werkzaam. De anderen zijn op den duur (verschillende nà 3, 4 jaar) teruggegaan naar hun vorig beroep, ofschoon zij reeds behoorlijke vaklui waren. Zij slaagden er blijkbaar niet in, zich aan die nieuwe levensvoorwaarden aan te passen en zij keerden vaak naar hun oud beroep (met minder loon) terug.

Hieruit blijkt dus, dat verscheidene leerlingen, dank zij de gunstige opleidingsvoorwaarden, het moeilijk beroep in korten tijd goed leerden, en dat zij na langdurige oefening in de practijk tot de goede werklui gingen behooren.

dat enkele — waarschijnlijk wegens te geringen aanleg — het nooit ver brachten in de technische uitvoering van het vak.

dat van de goede metselaars ongeveer 40 % terugkeerden tot hun vorig beroep, waarbij de meesten zich met vermindering van loon moesten tevreden stellen.

Op grond van theoretische overwegingen en practische uitkomsten meen ik er dan ook op te mogen wijzen, dat men den mensch niet als een levenloos eenheids-object mag en kan beschouwen. De psycho-physische mensch bezit een individualistische structuur, die elke generaliseering in het practische leven, zoowel voor de samenleving als voor het individu gevaarlijk maakt.

Ik wil er in geenen deele aanspraak op maken te voren, op grond van psychologische keuringen, zonder falen te kunnen vaststellen, welke personen wél, welke géén nadeel van een wijziging in hun werkkring zullen ondervinden.

Dat het, althans in beperkte mate, mogelijk is en dat na

verdere onderzoekingen deze mogelijkheden zullen vermeerderen, is mijn vaste overtuiging.

Hier stelde ik mij ten doel Uw belangstelling te wekken voor de bijzondere plaats, die de mensch tengevolge zijner gevarieerde en gecompliceerde structuur, in het productieproces inneemt, speciaal in verband met de wijzigingen, die de voortschrijdende rationalisatie der productie met zich mee sleept.

Werkloosheidsstatistiek als grondslag der werkloosheidsverzekering.

Het *„Zeitschrift für die gesamte Versicherungs-Wissenschaft"* bevat in het Januari-nummer van dit jaar den tekst van een voordracht, gehouden door Prof. Dr. Wilhelm Morgenroth uit München en getiteld *„Arbeitslosenstatistik als Grundlage der Arbeitslosenversicherung"* (29. Band, p. 61—82).

Hoewel deze voordracht voor een belangrijk deel speciaal op Duitsche toestanden betrekking heeft, is zij toch van genoegzaam belang om het voornaamste eruit hier weer te geven.

Prof. M. wijst erop, dat elke verzekering, dus ook de werkloosheidsverzekering, de grondige statistische studie vereischt van de regelmatigheden, welke zich bij het begin en tijdens den duur der gebeurtenissen, tegen welker gevolgen de verzekering zich richt, voordoen. De statistische methodes tot het nagaan van den omvang en het karakter der werkloosheid zijn thans nog zeer onvoldoende en moeten verbeterd worden.

De statistische feiten, welke, elk voor zich, uit theoretische en praktische overwegingen voor de doeleinden der werkloozenzorg het noodzakelijkst zijn, bestaan vooral uit: een voortdurende, een zoo lang mogelijke reeks van jaren omvattende beschouwing der werkloosheid, om den invloed van konjunktuurschommelingen, vooral van ekonomische krises, op de werkloosheid, te kunnen meten. Vervolgens zijn noodig gegevens over het aantal werkloozen, hun geslacht, leeftijd, burgerlijken staat, gezinsgrootte, beroep, enz. Voorts moeten verzameld worden gegevens over den duur en de oorzaken der werkloosheid, den duur van werk tusschen de perioden van werkloosheid, de migratie, den relatieven omvang der werkloosheid (in verhouding tot de bevolking), enz.

Na deze voorafgaande opmerkingen over de taak der werkloosheidsstatistiek heeft Prof. M. uitvoerige beschouwingen gewijd aan den tegenwoordigen stand dezer statistiek in Duitschland. Hieruit worde slechts overgenomen de opmerking, dat men vooral de waarde van werkloozentellingen niet moet overschatten.

Juist thans is het noodig aan deze statistiek, aldus de hoog-

leeraar, den eisch te stellen, dat zij wordt opgebouwd op de resultaten der verzekeringswetenschap. Twee hoofdgroepen van statistische gegevens moeten worden verkregen. In de eerste plaats degene, welke reeds lang voorhanden zijn en naar haar aard beter aan de behoeften der werkloosheidsverzekering moeten worden dienstbaar gemaakt dan tot nu toe geschiedde (vooral de statistiek der arbeidsmarkt, verschillende deelen der z.g. konjunktuurstatistiek). Daarnaast komen dan de speciale statistische gegevens, welke verkregen worden door de cijfers te verzamelen omtrent de aantallen geheel en gedeeltelijk werkloozen, hun persoonlijke omstandigheden, enz.

Het komt vooral aan op voortdurende statistieken, welke trouwens bij de uitvoering der verzekering van zelf ontstaan, terwijl voor speciale kwesties aparte onderzoekingen kunnen worden ingesteld.

Speciale eischen stelt Prof. M. aan de statistiek der arbeidsbeurzen. Hiervan zijn wel deze twee het belangrijkst: 1. het weglaten uit de statistieken van werkzoekenden, die nog een betrekking hebben. Dit is vooral van belang bij de bedienden. Zoolang men dit niet doet zal men nooit een zuiver werkloosheidsstatistiek krijgen; 2. regelmatige tellingen op een bepaalden dag van werkzoekende personen bij de arbeidsbeurzen.

In het algemeen merkt M. op, dat de werkloosheidsstatistiek acht moet slaan op alles, wat aan materiaal omtrent de veranderingen van het ekonomisch leven te verkrijgen is.

Omtrent de statistiek der vakvereenigingen zegt Prof. M., dat deze uiteraard onvolledig is, omdat zij niet de ongeorganiseerden omvat en omdat een aantal vakvereenigingen geen uitkeering bij werkloosheid verstrekt. Des te meer is het noodig, dat deze statistieken zoo volledig mogelijk zijn en dus omvatten alle werklooze leden en niet alleen degenen, die uitkeering krijgen. Ook is het wenschelijk, dat de vakvereenigingen over den duur der werkloosheid en over de persoonlijke omstandigheden der werkloozen inlichtingen geven.

De werkloosheidsverzekering zal zooveel mogelijk verband moeten houden met de kenmerkende eigenaardigheden van de te verzekeren schade. Daarom moeten verzameld worden: *a*) gegevens omtrent het percentelijke aandeel der beide geslachten in de verschillende beroepen in de werkloosheid: *b*) gegevens omtrent de gezinsverhouding van en de gezinsgrootte bij de werkloozen. Ook deze moeten voor de afzonderlijke beroepen worden onderzocht, omdat er te dezen aanzien verschil bestaat b.v. tusschen landbouw en industrie; *c*) gegevens omtrent den leeftijd der werkloozen; *d*) de redenen, van zakelijken of van ekonomischen aard, welke het opnieuw werk krijgen bemoeilijken.

Prof. M. legt er den nadruk op, dat al deze gegevens over zoo lang mogelijke tijdvakken moeten worden verzameld, omdat daardoor toevalligheden kunnen worden uitgeschakeld.

Scherpe en diepgaande kritiek oefent M. uit op het feit, dat bij de Duitsche werkloosheidsverzekering in het geheel geen onderscheid gemaakt wordt tusschen de verschillende beroepen. Daaraan is het z.i. te wijten, dat reeds spoedig na het in werking treden der wet een speciale regeling moest worden gemaakt voor de seizoenwerkloosheid (vgl. hieromtrent Tijdschrift, jg. 1928, p. 499). Het is z.i. niet juist, dat nu bepaalde beroepen profiteeren van de middelen, welke door andere beroepen met minder werkloosheid worden opgebracht. Deze laatsten zouden zich anders bij werkloosheid betrekkelijk gemakkelijk kunnen helpen, terwijl hun dit thans buitengewoon moeilijk valt. Onjuist acht Prof. M. ook den term „berufsübliche" werkloosheid, welke de Duitsche wet gebruikt voor seizoenwerkloosheid. Z.i. is alle werkloosheid „berufsüblich" of „berufseigentümlich" en is seizoenwerkloosheid geheel iets anders. Hij wijst erop, dat ook in de ongevallenverzekering rekening wordt gehouden met het verschillende risiko in de onderscheidene beroepen, terwijl deze verschillen minder groot zijn dan die bij werkloosheid.

Er moeten dan ook beroeps- of bedrijfsgevarenklassen komen, terwijl de struktuur-, de konjunktuur- en de seizoenwerkloosheid afzonderlijk moeten worden behandeld.

In dit verband gebruikt hij de resultaten van onderzoekingen, welke in de jaren 1912 tot 1914 in München gehouden zijn. Voorts vermeldt hij, dat in de ekonomische afdeeling der Technische Hoogeschool in München statistisch materiaal is verzameld en bewerkt, waarbij in de eerste gevarenklasse, welke het grootste werkloosheidsrisiko heeft, gebracht zijn: het bouwbedrijf, de steenarbeiders, de glasbewerkers, behangers, timmerlieden, typo- en lithografen, de land- en boschbouw, e.a. De laatste klasse, met het kleinste werkloosheidsrisiko, omvatte: de staats- en gemeentewerklieden, de brouwerijarbeiders, de tabaksbewerkers, de handelsbedienden, e.a. Vrij groote werkloosheidskans hebben ook nog de metaalbewerkers, de houtarbeiders, de kopersmeden, de hoedenmakers, de bakkers en de banketbakkers. Een vrij laag risico daarentegen is er bij de schoenmakers, de machinisten en de transportarbeiders.

In het algemeen kan men zeggen, dat in de ongunstigste beroepen het werkloosheidsrisico 20 tot 30 maal zoo groot is als in de gunstigste beroepen, terwijl ook de duur der werkloosheid in het slechtste geval 20 tot 25 maal zoo groot is als in gevallen met den kortsten duur. In de ongevallenverzekering zijn de verschillen daarentegen hoogstens 10 tot 15-voudig.

Prof. M. bespreekt dan de argumenten, welke aangevoerd worden voor het negeeren der beroepsverschillen en komt tot de conclusie, dat deze niet opwegen tegen de groote voordeelen (b.v. onderlinge kontrôle) van de splitsing naar beroepen. Aangezien dit punt voor Nederland, waar immers het verschil wel gemaakt wordt en ook uitstekende resultaten heeft opgeleverd,

van minder belang is, moge hiervoor naar het artikel zelf (speciaal p. 76 e.v.) worden verwezen.

Men zal nooit, aldus merkt hij verder op, aan sociale verzekeringen — vooral niet als ze verplicht zijn — dezelfde zakelijke eischen mogen stellen als aan particuliere verzekeringen. Bovendien kan men zelfs voor de werkloosheidsverzekering een vrij vergaande sociale nivelleering in de eene of andere richting noodzakelijk achten. Doch ook in de publieke sociale verzekering heeft de schablone-achtige gedwongen nivelleering ten slotte grenzen. Zoo ver, dat men de beroepsverschillen bij de werkloosheidsverzekering negeert, mag men nooit gaan. Men zou even goed bij de levensverzekering dezelfde premies van jonge en oude menschen kunnen heffen.

Men moet oppassen, dat men de verzekeringsgedachte niet in diskrediet brengt. Reeds bij het Gentsche stelsel van werkloosheidsverzekering bestond z.i. een misbruik van het woord verzekering. Dit misbruik versterkt een zekere vermoeidheid ten aanzien der publieke verzekering, welke zich uit in klachten over en aanvallen op de geheele sociale verzekering.

De statistiek kan waardevolle lessen geven voor de opgeworpen vraag, of de sociale verzekering aan overspanning, „overuitbreiding" leidt en voor het vraagstuk van de unificatie der sociale verzekeringen. Juist de werkloosheidsverzekering met haar nauw verband met de armenzorg dwingt tot een nieuw onderzoek naar het geheele vraagstuk der unificatie. De vloeiende, onbepaalde overgang van verzekering naar algemeen maatschappelijk hulpbetoon (armenzorg) vormt een onbevredigenden toestand. De verschillende takken der sociale verzekering moeten meer met elkaar kunnen samenwerken.

Tot de vragen, waarover de statistiek voorts nog inlichtingen kan geven behoort ook deze: of men aan verzekerden, die gedurende zeer langen tijd bijdragen betaalden zonder werkloos te zijn, wellicht hoogere uitkeeringen zou kunnen geven dan aan verzekerden, die uitkeering krijgen, terwijl zij eerst kort verzekerd zijn [1]).

Prof. M. besluit met de opmerking, dat het bijhouden van een goede werkloosheidsstatistiek en het gebruik maken daarvan volgens de regelen der verzekeringswetenschap en -techniek van groot belang is. De kosten ervan zouden, tot heil van het geheele volk, duizendvoudig worden teruggewonnen.

In „*Arbeit und Beruf*" van 11 Maart j.l. oefent Schlederer kritiek op deze voordracht, al roemt hij de wetenschappelijke waarde er van ten zeerste.

Indien alle eischen, welke Prof. Morgenroth aan de statistiek stelt, zouden worden verwezenlijkt, dan zou de werkloos-

1) Juister zou m.i. zijn te vragen, of de uitkeering dan niet *gedurende langeren tijd* zou kunnen worden verstrekt; aangenomen althans, dat de hoogte der uitkeeringen pl.m. 70 % van het normale loon bedraagt.

heidsverzekering z.i. daardoor gekompliceerd worden op een wijze, welke met den aard eener sociale massaverzekering, als de werkloosheidsverzekering nu eenmaal is, niet in overeenstemming is.

De noodzakelijkheid van gevarenklassen wordt door Schl onderschreven, maar de gegevens hiervoor zijn z.i. nog niet voorhanden. Trouwens, behalve bij de ziekteverzekering — en daar in zeer geringe mate — en bij de ongevallenverzekering, kent de Duitsche sociale verzekering de indeeling in gevarenklassen niet.

Tusschen de ongevallenverzekering en de werkloosheidsverzekering bestaan echter groote verschillen. Bij de ongevallenverzekering wordt het gevaar veroorzaakt door de machines en de grondstoffen der bedrijven, tamelijk konstante grootheden dus. De werkloosheid wordt echter veroorzaakt door omstandigheden, welke meestal geheel buiten het bedrijf liggen, n.l. door ekonomische en zelfs door politieke faktoren. De bedrijven welke daaronder weinig te lijden hebben, zullen dus billijkheidshalve voor de minder gelukkige bedrijven moeten betalen.

Onjuist acht Schl. het ten slotte, dat Prof. M. elke werkloosheid „berufsüblich" noemt. Indien een fabriek arbeiders moet ontslaan, omdat zij geen orders meer krijgt, dan is daar in het geheel niet een gebruikelijken toestand te noemen. Met seizoenwerkloosheid is dit daarentegen juist wel het geval.

Met het bovenstaande overzicht moge voorshands worden volstaan. Slechts wijs ik er op, dat reeds één der sub-commissies uit onze Staatscommissie over de Werkloosheid aan de hand van de gegevens omtrent de metaalindustrie, welke ook grafisch zijn verwerkt, gewezen heeft op de mogelijkheid, dat deze cijfers voor een eventueele regeling der werkloosheidsverzekering van belang zouden kunnen zijn [1]). Het betoog van Prof. Morgenroth is, zooals uit het bovenstaande overzicht blijkt, wel van breedere strekking, maar de kern ervan is toch, dat de statistische gegevens omtrent de speciale beroepen den grondslag voor de werkloosheidsverzekering zullen moeten vormen. Moge dit ook in Nederland, waar men met de werkloosheidsverzekering naar de afzonderlijke beroepen reeds een vrij langdurige ervaring heeft, niet uit het oog worden verloren.

S. M.

De Steunregeling in de Armenwet?

Ik vertrouw, dat de redactie mij zal toestaan eenige kanteekeningen te maken bij het artikel van den redacteur Mr J. Gerritsz, in het vorig nummer van dit tijdschrift.

1) In deel VII, Verslag van de zesde sub-commissie, pag. 56 e.v.

Op blz. 72, slot tweede volledige alinea, schrijft Mr. Gerritsz dat de Regeering streefde naar het behoud van slechts twee instituten, n.l. werkloosheidsverzekering en armenzorg. Naar mijne meening moet men spreken van *drie* instituten. De werkverschaffing wordt nu reeds een 8 jaar door het Rijk sterk voorgestaan, steeds meer in breeden zin uitgebouwd en, wat zeer gelukkig is, de samenwerking met de gemeenten wordt geregeld beter.

Waar de heer Gerritsz — op bldz. 73, eerste helft — zegt dat de Regeering bereid is (was), mits de steunregelingen zouden vervallen, een hoogeren bijslag dan 100 % te geven, daar geloof ik dat hier, te meer nu verband wordt gezocht met een verondersteld formeele wijziging in het Regeeringsstandpunt ten aanzien van de steunregelingen, te groote waarde wordt gehecht aan iets dat m.i. toch niet zoo heel veel meer is geweest dan een denkbeeld. Ik betwijfel n.l. sterk, of men ooit heeft *kunnen* aannemen, dat de steunregelingen anders dan *formeel* zouden verdwijnen.

Mr. Gerritsz veronderstelt, dat de jongste vorstperiode aanleiding zal geven tot een drang om tot meer en uitgebreider steunregelingen te geraken. Ik deel op grond van den inhoud van de meeste der nieuwe — tijdelijke — steunregelingen deze verwachting niet, al ben ik ervan overtuigd dat er moeilijkheden zijn ontstaan welke in eenige volgende seizoens zullen nawerken. Echter sprak uit de meeste vorst-steunregelingen heel duidelijk het zeer tijdelijke karakter.

De heer Gerritsz schrijft volkomen terecht dat theoretisch tusschen „steun" en „armenzorg" geen onderscheid bestaat, al is dit onderscheid in de praktijk er wel degelijk. Nu meent de heer Gerritsz de vraag of beide instituten — n.l. steun en armenzorg — in één wet geregeld moeten worden, echter ontkennend te moeten beantwoorden en wel, omdat: 1°. daardoor een goede wettelijke regeling van de werkloosheidsverzekering wellicht in gedrang komt en 2°. er een grondig verschil is tusschen hulp ingevolge een steunregeling en hulp ingevolge de Armenwet. Dit verschil ziet de heer Gerritsz in de moreele hulp, de opvoedende kracht van de bedeeling volgens de geest van de Armenwet, terwijl dit opvoedende en moreele bij iemand die tengevolge van economische omstandigheden werkloos is, niet zoo naar voren behoeft te komen.

Ik zie de zaak eenigszins anders. Een wettelijke regeling der verzekering is noodig, hardnoodig, broodnoodig. Komt ze tot stand dan zal ze, gelet op de politieke en financieele verhoudingen in ons land, voorloopig wel niet veel meer geven — misschien niet *kunnen* geven, ik wensch dit thans buiten beschouwing te laten —, dan consolidatie van den bestaanden toestand. Wellicht iets meer, b.v. een inbrengen van de nog niet bij het W. B. '17 aangesloten gemeenten.

Maar ook al geeft de verwachte wet meer, flink meer zelfs,

dan nog zal ze niet, gelet nu weer op de werkloosheid in per manentie in ons land, zóó kunnen zijn dat ze alle valide werk loozen volledig en te allen tijde opvangt. Steeds zullen duizen den volwaardigen buiten de verzekering om hulp moeten erlangen omdat zelfs een jaarlijksche uitkeering van 90 dagen — wi verwacht in de eerstvolgende jaren zoo iets moois zonder ver hoogde bijdragen van de verzekerden? —, voor duizende onvoldoende is.

Hier moet iets afdoende geregeld worden en ik begrijp vol komen, dat men een wettelijke regeling wenscht, welke nie afhankelijk is van steeds wisselend inzicht van elkaar opvolgend bestuurders. Of het mogelijk is de Armenwet zóó te wijzige dat een afdoende regeling daarin wordt opgenomen? Waaron niet, het gaat er slechts om of men meent te moeten blijve voortsukkelen met allerlei halve maatregelen die niemand bevredigen, dan wel dat men het aandurft nieuwe wegen t bewandelen. *Hoe* de wet gewijzigd i. c. aangevuld moet worde blijve thans buiten beschouwing.

En nu de tweede kwestie, die van den moreelen en opvoedende kant. De heer Gerritsz houde mij de opmerking ten goede wanneer ik verklaar, dat zijn artikel op dit punt in tegen spraak is met wat hij bovenaan op blz. 74 schreef, n.l. dat e theoretisch geen verschil is tusschen „steun" en „armenzorg" In beide gevallen staat het individueele, althans theoretisch heel sterk op den voorgrond. Zoo staat in een der ministerieel circulaires welke tot basis diende van tientallen gemeentelijk steunregelingen:

„Bij de beoordeeling van de vraag of, en in welke mate onder steuning noodig is, wordt, met inachtneming van de na t noemen normen, die als *maxima* gelden, nauwlettend met de toestand van elk gezin in het bijzonder rekening gehouden."

„Voor ondersteuning komen slechts in aanmerking diegenen die zich het noodzakelijk levensonderhoud niet kunnen ver schaffen, terwijl slechts in zoodanige mate steun wordt verleend als met het oog op de behoeften en de omstandigheden van den ondersteunde noodzakelijk moet worden geacht."

„Niemand kan aan deze regeling eenig recht op ondersteuning ontleenen".

Er wordt dus wel degelijk bij den steun „in het individueel leven der steunbehoevende arbeiders doorgedrongen".

En de praktijk is daar, om aan te toonen dat het niet juis is, dat bij steun ingevolge bepalingen eener steunregeling deze steun „in den regel slechts korten tijd noodig is en bij herstel „van het economisch leven de gesteunde weer in eigen onder „houd kan voorzien".

Waarom dringt men overal zóó sterk aan op werkverschaffing? Heusch niet alleen — al is dit wel degelijk een der motieven — om den gesteunden een hooger weekinkomen te verzekeren

loch dikwerf ook, omdat men erkent dat langdurige steun — n deze komt zeer veel voor — de besten op den duur omlaag aalt en daarom „moreele hulp en opvoedende kracht" van de verkverschaffing noodig is, om de menschen omhoog te halen.

MEYER DE VRIES.

Beroepsverandering in het tabaksvak.

Het is tot nu toe niet mogelijk geweest inzake beroepsverandering en verdere vakbekwaming veel tot stand te brengen. Behoudens eenige plaatselijke maatregelen, welke het Rijk steunde, bleek het niet mogelijk iets massaals te doen. De moeilijkheden zijn vele. Hoewel het op den duur wel mogelijk zal zijn hier en daar op bescheiden schaal een groepje ouderen tot beroepsverandering te brengen, zal toch de aanvulling van hetgeen de nijverheid aan vakbekwamen noodig heeft, moeten komen uit de jongeren.

Hoe moeilijk de zaak voor de ouderen is, blijkt weer uit het rapport, dat onlangs aan B. en W. van Amsterdam is uitgebracht door de Commissie inzake omvorming van ongeschoolden en andere vaklieden tot sigarenmakers. Deze commissie, waarvan de heer DETIGER voorzitter was en waarin de Amsterdamsche crisis-commissie en verder vertegenwoordigers van werkgemers- en werkgeversorganisaties zitting hadden, heeft haar taak ernstig opgevat. Zonder in wijdloopigheid te vervallen, zonder al te veel overhoop te halen, heeft ze, ik had het voorrecht haar werk van nabij te mogen gadeslaan, haar taak volbracht.

De commissie dan had tot taak, in verband met het feit, dat de sigarenindustrie in het Zuiden van ons land opbloeit en misschien Belgen daar een emplooi vinden, na te gaan, of voor een deel der werklooze ongeschoolden, mits tot sigarenmaker omgevormd, niet eveneens een stuk brood in het zuiden was te verdienen.

Teneinde een zoo juist mogelijk beeld te verkrijgen van den toestand heeft zij nagegaan: de personeelsterkte van de sigarenindustrie in ons land, de algemeene werkloosheid in dit bedrijf, het aantal geplaatste Belgische krachten, de beteekenis der vorming van nieuwe krachten langs den weg van opleiding, den invloed van de machines, de ontwikkeling van den export. Na bespreking en beoordeeling van tal van gegevens, komt de commissie tot de uitspraak, dat de vooruitzichten van de sigarenindustrie geen beletsel behoeven te vormen om een 50 tot 100 nieuw gevormde sigarenmakers op te nemen, echter zijn er tal van andere bezwaren, welke uitvoering van een dergelijk plan niet raadzaam doen zijn.

Allereerst meenden alle deskundige leden, dat het niet we
mogelijk is om personen van 20 jaar en ouder nog tot behoorlijk
werkend sigarenmaker te bekwamen. De handvaardigheid, d
routine, de aanpassing aan telkens nieuwe eischen, enz. zijn o
dien leeftijd niet meer te verkrijgen, al zou het vak zelf no
wel te leeren zijn.

Ook de kosten bij opleiding in een fabriek, n.l. een *f* 600.—
per man en per jaar, vormen een beletsel. Echter worden dez
kosten nog hooger, wanneer het een gehuwde betreft wien
gezin gesteund moet worden.

Deze en daarmede overeenkomende bezwaren worden in he
rapport meer uitvoerig behandeld en leiden tot de eenstemmig
conclusie, dat van omvorming als systeem moet worden afgezien

Aan dit rapport zijn eenige tabellen toegevoegd waaraan w
nog eenige typeerende bijzonderheden ontleenen.

Het aantal ingeschreven werklooze sigarenmakers te Amste
dam bedroeg in 1921 (jaargemiddelde), 635 en het werkloo
heidspercentage der betrokken kassen: 47,5. In 1928 ware
deze cijfers respectievelijk 180 en 21,5. Voor Nederland ware
deze cijfers resp. 5278 en 28,8, en 1324 en 10,9. Uitgekeer
werd door de werkloozenkassen in 1921 *f* 1.579,174 en in 192
f 141.047,—.

In het verslag der zevende subcommissie van de Staatscom
missie over de Werkloosheid 1913, werd het aantal bedrijfs
beoefenaren in het sigarenvak aangenomen op 18943, waarva
6585 beneden den Moerdijk en de rest erboven. Het versla
van de Arbeidsinspectie over dit jaar geeft een aantal va
23961 beoefenaren. Een loonenquête gehouden tusschen 3—
October 1927 onder de sigarenmakers van 97 gemeenten —
alleen sigaren- en bosjesmakers werden geteld —, geeft aa
8097 beoefenaren, waarvan 4748 bezuiden den Moerdijk, terwi
ten slotte de commissie welker rapport we hier behandele
tusschen 8 en 25 Februari 1928 een onderzoek instelde naa
de werkloosheid en uit 155 gemeenten gegevens kreeg. In di
gemeenten waren 1055 werkloozen, waarvan 87 bezuiden de
Moerdijk, 218 in Amsterdam en de rest elders in het land. He
zijn vooral deze laatste cijfers welke volle en aanhoudende be
langstelling vragen.

MEYER DE VRIES.

Betrekkingengids voor Nederland.

In de op 18 Maart 1929 te Utrecht gehouden vergaderin
van directeuren van arbeidsbeurzen onder leiding van den He
FOLMER is behandeld een schema voor de arbeidsbemiddelin

voor handels- en kantoorbedienden. Een der onderdeelen daarvan „De Rijksbetrekkingengids" heeft tot eenig debat aanleiding gegeven.

Ik moge op dit punt nog met een enkel woord terugkomen. Het onderwerp lijkt mij daartoe van voldoende gewicht, te meer, omdat de vergadering niet overmatig bezocht was en de afwezigen, misschien ook aanwezigen, daarin aanleiding zouden kunnen vinden hunne meening alsnog kenbaar te maken.

De bedoeling van den samensteller van het schema is onder meer in den betrekkingengids op te nemen de door de arbeidsbeurzen nog niet voldane aanvragen van werkgevers en kantoorpersoneel benevens alle andere van de districtsbeurzen ontvangen aanvragen en die, binnengekomen bij de centrale vakafdeeling voor handelsreizigers en hotelpersoneel.

Hiertegen heb ik gemeend stelling te moeten nemen, omdat op deze wijze naar mijne meening het doel niet bereikt zal worden.

Wil de gids slagen, dan dient hij op breedere en ruimere grondslagen te rusten. De onvoldane aanvragen der beurzen zijn zoowel in qualiteit als quantiteit van zeer weinig gewicht. Een beurs toch laat haar aanvragen om personeel niet spoedig los. Zij zal, indien zij momenteel geen beschikbare krachten heeft na overleg met den werkgever hare nieuwe inschrijvingen even afwachten en wanneer dat terwille van spoed ongewenscht is, een of meer naburige zusterafdeelingen telefonisch te hulp roepen. Wat men in den gids zal krijgen, vooral als deze niet dagelijks kan verschijnen, zijn alleen die sporadische gevallen, die men in de medische wereld „wanhoopsgevallen" zou noemen.

Er is meer. De openbare arbeidsbemiddeling heeft ten opzichte van de handels- en kantoorbedienden, tot welk onderwerp ik mij thans beperken zal, nog betrekkelijk weinig vasten voet kunnen krijgen. Het getal werkgevers, dat zich om personeel tot de beurzen wendt, is stijgende, maar niet bijster groot. De onvoldane aanvragen zijn derhalve uiterst gering, vooral in een overvoerde markt als de achter ons gelegen jaren te zien geven. Het overgroote deel der patroons kiest nog steeds den weg der advertenties en juist dat gedeelte bereikt men niet, als men vast houdt aan het m. i. verkeerde standpunt van een gids voor „onvoldane aanvragen". Nu wil men wel den gemeentebesturen verzoeken bij de aanvrage van personeel door middel van advertenties, daarvan mededeeling te doen aan het Ministerie van Arbeid ten behoeve van den gids, maar veel resultaat is daarvan niet te verwachten. Zij, die omtent de personeelvoorziening van groote gemeenten ervaring hebben, en daaronder mag ik mijzelf rekenen, weten, dat zoo mogelijk door opschuiving in eene vacature voorzien wordt. De vraag per advertentie van buiten (dat wil vooral niet zeggen van buiten de gemeente) beperkt zich als regel tot zeer jonge krachten. Aan dit middel

zal de gids dus weinig aantrekkelijkheid kunnen ontleenen.

Ik kan mij derhalve niet onttrekken aan de gedachte, dat de gids zal zijn bij zijn geboorte of spoedig daarna zal worden een zeer bleek, bloedarm ventje, dat niets gemeen heeft met de kracht en vitaliteit die meestal aan gidsen is toebedeeld.

Men moet dan ook naar mijne meening een anderen kant uit. Een betrekkingengids voor Nederland, onder leiding van de overheid, zaakkundig geredigeerd, juich ik toe, mits hij gelijktijdig dienstbaar wordt gemaakt aan de popularisatie der arbeidsbeurzen. Bereikt en aangetrokken dienen te worden die werkgevers, welke den weg naar de openbare bemiddeling nog niet gevonden hebben.

Op genoemde vergadering heb ik dat in een paar trekken aangegeven. Ik zal het hier wat meer volledig uitwerken.

Als voorbeeld neem ik uitsluitend de handels- en kantoorbedienden. Wil men er meer beroepen in betrekken of laten bijvoegen, mij is dat wel. De kwestie van meer en hoeveel meer is er eene van praktische politiek. Als de opzet gezond en doeltreffend is, kan men naar bevind van zaken en geleidelijk, uitbreiden. Te groote opzet met kans op inkrimping lijkt mij zeer ongewenscht. Een langzame groei geeft ook gelegenheid tot voortdurende oriënteering.

Het ministerie vange dan aan met zich voor dit doel te abonneeren op een niet te gering aantal dag- en weekbladen, waarin als regel de meeste advertenties voorkomen van werkgevers, die handels- en kantoorbedienden vragen. Die bladen moeten zoo gekozen zijn, dat het geheele land vertegenwoordigd, als het ware in een advertentienet gevangen is. Daaruit worden zoodra mogelijk na het verschijnen door personen met goeden kijk op de arbeidsmarkt geknipt, de oproepingen van personeel voor zooverre de naam en woonplaats van den werkgever is vermeld. (Aanvragen van personeel, waarin aangegeven wordt: „Stukken bureau van dit blad" worden verwaarloosd). De uitgeknipte advertenties worden in rubrieken, bijv. boekhouders, typisten, stenotypisten enz. enz. zeer verkort, zonder de deugdelijkheid te schaden, in de betrekkingengids, overgenomen onder een doorloopend volgnummer. Naam van den werkgever wordt weggelaten. Verwijzing naar het orgaan der openbare bemiddeling heeft plaats. Bijv.:

„No. 1. Helmond. Machinefabriek. Stenotypiste. Moderne „talen. Jaarwedde *f* 2450.—".

„Nadere inlichtingen geeft arbeidsbeurs aldaar".

De uitgeknipte advertenties, voorzien van het nummer van den gids, worden gerangschikt naar de namen der gemeenten en toegezonden aan de betrokken arbeidsbeurs. Deze onderzoekt of zij voor het doel geschikte krachten heeft ingeschreven; zoo ja, dan stelt zij zich direct telefonisch in verbinding met den betrokken werkgever onder mededeeling, dat hij bij haar zonder de kosten der advertentie had kunnen slagen. Gelukt

het een candidaat te zenden, die in alle opzichten aan de verwachtingen beantwoordt en aangenomen wordt, dan zal, zeker als dit zich herhaalt, de werkgever voor de openbare bemiddeling gewonnen zijn. Voor geldelijk voordeel n.l. besparing advertentiekosten is men meestal gevoelig.

Ik zie in deze wijze van werken voor de openbare bemiddeling een niet te onderschatten propagandamiddel, mits de advertenties binnen den minst mogelijken tijd de arbeidsbeurzen bereiken, liefst den dag na de plaatsing. Komen zij te laat, dan is het effect meestal weg. Het contact met den werkgever moet op het juiste moment komen.

Ook de werknemers hebben door den gids een prikkel meer, om met de openbare bemiddeling in aanraking te komen. Als belanghebbenden zullen zij trachten hem in te zien. Hij verwijst hen telkens en uitsluitend naar de arbeidsbeurs. Zonder haar komen zij onvoldoende te weten van de open betrekkingen in Nederland, dus ook van die buiten hunne woonplaats. Het leidt allicht tot informeeren ook, en dit is een factor van beteekenis voor hen, die in betrekking zijn, doch positieverbetering wenschen. Deze zijn als regel niet bij de beurzen ingeschreven.

Hoe meer men den gids dienstbaar maakt aan meerdere beroepen, dus uitzet buiten de kantoorwereld, des te meer stijgt de belangstelling van het publiek en daarmede de populariteit der beurs als bemiddelingsinstituut.

Tot slot nog een paar algemeene opmerkingen:

1. Voor de arbeidsbeurzen van groote gemeenten zal de gids, zeker in den eersten tijd, van minder beteekenis zijn. Zij hebben, de eene meer, de andere minder, reeds in haar dienst ingeschakeld een voldoend geoutilleerde afdeeling voor advertentiebewerking, loopende in de lijn van den gids, maar als algemeen hulpmiddel voor samenwerking zal hij zeker van groote beteekenis kunnen worden. De kleine beurzen komen op gemakkelijke wijze ook te weten wat in de steden wordt gevraagd. Eén telefonische verbinding geeft den leiders, die speciale krachten in hunne gemeenten aanwezig weten, onmiddellijk antwoord op de vraag of zulke krachten kans van slagen hebben. Er komt, dunkt mij, meer intercommunaal leven.

2. Uit praktische overwegingen zal het gewenscht zijn de in den gids overgenomen verkorte advertenties doorloopend te nummeren van af 1 Januari tot en met 31 December. Aanvangen met No. 1 bij elke nieuwe verschijning is niet onuitvoerbaar, maar veroorzaakt onmiddellijk last, indien een werknemer, voorzien van een uitgeknipt genummerd onderdeel, niet uit het laatste exemplaar, inlichtingen vraagt. Bijv. belanghebbende verschijnt met No. 10 maar weet niet van welken gids. De van den Rijksdienst ontvangen advertenties van meerdere dagen zullen dan geraadpleegd moeten worden.

3. Het is, vooral in den aanvang tot algemeene bekendheid

verkregen is, gewenscht de verspreiding van den gids zeer ruim te nemen.

Toegezonden dient hij naar mijne meening aan de vakvereenigingen en plaatselijke afdeeling daarvan, aan leesbiblotheken, leestafels van groote café's, wachtkamers, Gemeentesecretarieën en in 't algemeen plaatsen, waar vele personen tezamen komen.

Alle arbeidsbeurzen en correspondentschappen kunnen hem aanplakken, terwijl aan hen, die hem persoonlijk willen ontvangen, toezending kan geschieden.

Ik vermeen hiermede te kunnen eindigen en houd mij gaarne voor opmerkingen aanbevolen.

Den Haag. BOEZER.

De Werkloozenzorg in de Staten-Generaal.

Eerste Kamer.

In de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Waterstaatsbegrooting wordt op de vragen in ons vorig overzicht opgesomd — medewerking ontwateringsplannen, convenantsrechten kanaal in Zeeuwsch-Vlaanderen en Hoogeveensche vaart — als volgt geantwoord.

De Minister zegt zich niet bewust te zijn inzake ontwateringsplannen niet voldoende medewerking te hebben verleend. Plannen moeten echter van belanghebbenden zelf uitgaan en het verkrijgen van overeenstemming tusschen uiteenloopende opvattingen vergt dikwerf veel tijd.

De adviezen over het kanaal door Z.-Vlaanderen zijn nog niet binnengekomen. Voor verbetering van de Hoogeveensche vaart is subsidie in uitzicht gesteld.

In het Voorloopig Verslag over de begrooting van Arbeid, Handel en Nijverheid werd o.m. gevraagd, of spoedige indiening van een wet op de werkloosheidsverzekering is te wachten en hoe het staat met een eventueel wetsontwerp tot herziening der wetgeving inzake landverhuizing.

De Memorie van Antwoord zegt omtrent het eerste punt, dat de Minister spoedig een vóórontwerp aan den Hoogen Raad van Arbeid zal doen toekomen en dat de voorbereiding tot herziening der wetgeving betreffende landverhuizers thans zoover gevorderd is, dat de ontwerpen ter Landsdrukkerij zijn om spoedig naar eenige advies-colleges te kunnen worden gezonden.

In de Eerste Kamer is bij de mondelinge behandeling van Hoofdstuk V (Binnenlandsche Zaken) door den heer HENRI POLAK gewaarschuwd tegen een te krachtig aangevatte ont-

ginning van woeste gronden en een te veel aan bebossching. De Minister antwoordde hierop o.m.: primum est vivere, deinde filosophari, men moet eerst leven en dan kan men naar de natuur gaan kijken; het ontginningswerk is wel het meest economische werk dat men in de tegenwoordige maatschappij kan verrichten.

De heer Westerdijk verzocht verruiming van de Landarbeiderswet waarop de Minister verklaarde een onderzoek te zullen instellen.

De heer Lindeyer besprak Zeeuwsch-Vlaanderen, erkende dat voor werkverschaffing gedaan was wat kon, doch dat men niet te veel de bevolking in de richting van mechanisatie en coöperatie moet dringen. Deze spreker wilde verder een betere toepassing van de Landarbeiderswet.

De Minister zei in antwoord op de vragen en opmerkingen van den laatsten spreker, dat vele der aanhangig gemaakte zaken zijn Departement niet raken. De Permanente Ambtelijke Vlascommissie doet wat ze kan, doch ondervindt weinig medewerking.

Tweede Kamer.

In het Voorloopig Verslag over de begrooting van het Zuiderzeefonds 1929 worden critische beschouwingen gegeven over de belangrijke overschrijding der aanvankelijke ramingen. Men stelde o.m. de vraag of de verkregen grond niet te duur wordt gekocht en of het geld niet beter besteed kan worden om het stadsvuil naar den akker te brengen.

Geklaagd werd over de onderscheidene arbeidsvoorwaarden en ernstige teleurstelling uitgesproken over de omstandigheid dat de Minister op geen enkele wijze heeft doen blijken dat hij aandacht heeft geschonken aan de bij de begrooting 1928 uitgesproken klachten.

Zeer uitvoerige beschouwingen werden aan de Zuiderzeesteunwet gewijd. Talrijke klachten over de toepassing der wet werden geuit, vele vragen werden gesteld en verder geklaagd over het uitblijven van voorstellen tot herziening der wet.

Ten slotte werden nog inlichtingen gevraagd over de gelden — *f* 15000 — uitgetrokken voor subsidieering van eenige godsdienstige instellingen welke de geestelijke en zedelijke belangen der arbeiders bij de Zuiderzee-werken zullen behartigen.

De Kamerleden Van den Heuvel, Kortenhorst, Weitkamp en Bierema hebben een voorstel van wet ingediend beoogende steun te verleenen — tijdelijk — aan de beetwortelsuikerindustrie. Artikel 1 en 2 van het voorstel luiden:

Artikel 1.

„Aan de beetwortelsuikerfabrikanten en beetwortelsuikerfa-

brikanten-raffinadeurs wordt tijdelijk, op den voet der navolgende bepalingen, door het Rijk steun verleend door toekenning van een garantiepremie."

Artikel 2.

„De aanspraak op de in het vorig artikel bedoelde premie ontstaat, indien over een twaalfmaandelijksch tijdvak, loopende van 1 September tot en met 31 Augustus, de gemiddelde groothandelsprijs van onveraccijnsde melissuiker hier te lande daalt beneden *f* 17 per 100 kilogram netto-gewicht."

„Het bedrag der premie wordt gevonden door den in het vorig lid bedoelden gemiddelden prijs af te trekken van *f* 17; de premie per 100 kilogram netto-gewicht aan melissuiker is gelijk aan het verkregen verschil, met verwaarloozing van onderdeelen van centen en met dien verstande, dat zij het bedrag van *f* 1.50 niet overtreft."

In de Memorie van Toelichting wordt o.m. gezegd:

> Bij de groote beteekenis van de beetwortelindustrie in den ruimsten zin behoeft niet lang stilgestaan. Door niemand wordt deze ontkend. Uit het vele wat hierover is gezegd en geschreven releveeren ondergeteekenden slechts de onmisbaarheid van de biet bij de vruchtwisseling in den landbouw, de beteekenis van deze teelt voor aanvulling van de hoeveelheid ruw veevoeder (bietenkoppen, pulp en melasse), de beteekenis van de schuimaarde voor de kalk-arme gronden, de beteekenis van vrachten en loonen (22 millioen gulden) in een tijd, waarin weinig anders is te verdienen.
>
> Verder wijzen ondergeteekenden op de fatale gevolgen, welke ineenstorting der coöperatieve beetwortelfabrieken zou hebben voor de landbouwersleden, welke tot belangrijke bijstorting op hun aandeelen verplicht zouden worden in een toch reeds voor hen ongunstigen tijd.
>
> In November vorig jaar kon nog de hoop gekoesterd worden, dat een herstel van de suikermarkt zou intreden, waardoor afwending van het gevaar, aan een belangrijke inkrimping der teelt verbonden, mogelijk was; nu is deze hoop niet meer met eenig recht te koesteren.
>
> Met het verleenen van hulp voor deze belangrijke teelt behoort, naar het oordeel van ondergeteekenden, dan ook niet langer te worden gewacht.
>
> Te meer, omdat de moeilijkheden van deze teelt in geen enkel opzicht te wijten zijn aan achterlijkheid bij eenig deel der productie.
>
> Het spreekt voorts vanzelf, dat ook ondergeteekenden in dit voorstel allerminst zien een afdoende oplossing der moeilijkheden. Deze kan slechts door een internationale conventie gebracht worden. Zoolang deze conventie er echter niet is, heeft de Nederlandsche Staat, naar de meening der ondergeteekenden, de roeping, tot aan het in werking treden eener conventie, de teelt voor verdwijning te behoeden.

Het Voorloopig Verslag over dat voorstel van wet is niet onverdeeld gunstig.

Verscheidene leden hadden tegen dit wetsvoorstel ernstige bedenkingen. De M. v. T. is onvoldoende. Het aantal hectaren, met suikerbieten beteeld, is in Nederland sterk toegenomen, hetgeen niet wijst op de nadeelige uitkomsten. Wil men meer in het bijzonder de laatste jaren bij de beoordeeling van deze zaak in aanmerking nemen, dan dient men rekening te houden met het feit, dat niet uitsluitend de suikerprijs beslist of de teelt loonend is. Ook de opbrengst per H.A., alsmede het ge-

halte, zijn factoren, welke van beteekenis zijn. In 1928 waren zoowel opbrengst als gehalte uitstekend en ver boven het gemiddelde. Over opbrengst en gehalte in 1929 is nog niets te zeggen, maar wat den prijs betreft merkten zij op, dat door de Centrale Suikermaatschappij *f* 16 wordt betaald bij een gehalte van 16 pct., hetgeen in verhouding tot andere producten niet ongunstig is. Weliswaar is deze prijs hooger dan vermoedelijk uit het product is te halen, maar dergelijke risico's loopen meer ondernemingen. De grillige suikerprijs vordert, dat men in goede jaren rekening houdt met jaren, welke een slechtere uitkomst geven. Een dergelijke bedrijfspolitiek schijnt echter door de coöperaties niet te zijn gevolgd. Deze hebben in het algemeen in de gunstige jaren te veel aan haar leden uitgekeerd; zij hebben niet voldoende afgeschreven en niet voldoende reserves gevormd om aan slechtere jaren het hoofd te kunnen bieden. Ware dit wel geschied, dan zouden deze fabrieken vermoedelijk ook dit jaar *f* 16 per 1000 K.G. beetwortelen kunnen garandeeren, zooals de Centrale Suikermaatschappij doet. De eerst opgerichte coöperaties voorzagen in een behoefte; het bedrijf was toen sterk gemonopoliseerd. De later opgerichte coöperaties verkeerden in andere omstandigheden. Zij begonnen met een groote schuld bij de stichting; de verplichting van de leden tot levering maakte echter de oprichting mogelijk. Het zijn deze, welke thans in moeilijkheden verkeeren. De gezonde coöperaties zullen wel blijven bestaan. De ongezonde zullen misschien verdwijnen, maar dit zal niet medebrengen, dat hun fabrieken zullen worden afgebroken. Zij zullen in andere handen overgaan. Niet de economische toestand is onvoldoende, maar de commercieele. De coöperaties hebben hun minder juiste politiek gevolgd om daardoor de speculatieve fabrieken te kunnen beconcurreeren, doch deze concurrentie was in haar aard even onedel, als die, welke de coöperaties thans van de speculatieve fabrieken ondervinden. De hier aan het woord zijnde leden konden dan ook geen aanleiding vinden om thans, ten behoeve van de coöperaties, aan dezen tak van industrie steun te verleenen, welken de speculatieve fabrieken blijkbaar niet begeeren.

Zij bestreden de hiervoor genoemde argumenten der tegenstanders; o.a. kwamen zij er tegen op, dat de coöperaties een onjuiste bedrijfspolitiek zouden gevolgd hebben. De fabrieken hebben behoorlijk afgeschreven en voor reserves gezorgd, maar tegen moeilijkheden, als de laatste jaren zijn ondervonden, is niets bestand.

Ingediend is een voorstel tot herziening van de Armenwet met behoud van de grondslagen dier wet, een z.g. technische herziening dus.

De herzieningen betreffen art. 11 — statuten eener stichting en toezicht op de instellingen van weldadigheid — de artike-

len 23, 24, 29, 40 en 41. Hier gaat het meer om redactioneele verduidelijkingen. De voorgestelde wijziging van de artikelen 42, 43, 44, 45, 46, 48, 51, 52, 53, 56 en 57 betreffende samenstelling van den Armenraad, terwijl ten slotte de z.g. verhaalskwestie nader geregeld wordt.

Het Voorloopig Verslag heeft, hoewel het hier om een technische herziening gaat toch nog aanleiding gegeven tot een min of meer principieele bespreking. Zoo vermeldt dit verslag het volgende:

„Intusschen wezen verscheidene leden er op, dat van de naar hun meening in beginsel juiste voorschriften van artikel 29 in de practijk meer dan eens niet misbruik, doch een verkeerd gebruik is gemaakt, hetzij door een gemeentebestuur, hetzij door een college van Gedeputeerde Staten, in dien zin, dat een voldoende en eenigszins langdurige steun is onthouden aan valide arbeiders, welke door werkloosheid van langen duur werden getroffen. Zelfs werd wel op grond van dit artikel medewerking van gemeentewege aan noodmaatregelen voor uitgetrokkenen en aan z.g.n. uitvriesregelingen onmogelijk geacht. Het zeer ongewenschte gevolg hiervan is, dat valide arbeiders, door werkloosheid getroffen, met armlastigen worden gelijkgesteld".

„Ten einde buiten twijfel te stellen, dat de gemeenten in dit opzicht bevoegd zijn de noodige maatregelen te treffen, meenden de hier aan het woord zijnde leden te moeten aanbevelen aan artikel 29 een nieuw vijfde lid toe te voegen, luidende: „Van de bepalingen van dit artikel kan worden afgeweken ten aanzien van valide arbeiders, die tegen de geldelijke gevolgen van onvrijwillige werkloosheid verzekerd zijn"".

„Andere leden sloten zich bij deze aanbeveling aan".

„Intusschen waren er ook leden, die meenden, dat in dezen voorzichtigheid geboden is. Uiteraard moet men er naar streven de valide arbeiders zoo lang mogelijk buiten den kring der ondersteunden te houden. De sociale verzekering behoort daarop al meer gericht te worden. Maar moet er eenmaal ondersteund worden, dan zijn individueel onderzoek en individueele behandeling volstrekt noodzakelijk. Waarom zou men werklooze arbeiders, die niet meer uit de verzekeringskassen kunnen trekken, anders behandelen dan bijv. fatsoenlijke weduwen en ouden van dagen? De Armenwet verhindert overigens niet, dat zeker onderscheid gemaakt wordt. Men kan de ondersteuning bijv. op verschillende uren uitreiken, en daarbij voor de hierbedoelde arbeiders zoo noodig — mits onder deugdelijke waarborgen — van de bemiddeling van de organisaties gebruik maken".

MEYER DE VRIES.

Buitenlandsch Overzicht.

China.

EEN ONDERZOEK NAAR DE WERKLOOSHEID IN SHANGHAI. Door het Gemeentelijk Bureau voor sociale zaken in Shanghai is een onderzoek ingesteld naar de werkloosheid in deze stad. De statistieken, welke verkregen zijn, hebben betrekking op de maand Juli 1928 en worden beschouwd als betrekkelijk nauwkeurig.

Op het tijdstip der enquête waren er in Shanghai 394.145 georganiseerde arbeiders en hiervan waren 75.219 werkloos. Het

otaal aantal arbeiders in Shanghai wordt geschat op 800.000 n het wordt waarschijnlijk geacht, dat het percentage werkoozen in totaal vrij groot is. Naar verhouding met de ongerganiseerden zouden er 160.000 werkloozen moeten zijn.

Omtrent de werkloosheid in de afzonderlijke vakken geeft et rapport de volgende cijfers:

Vakvereeniging.	Aantal leden.	Aantal werkloozen.
Zeelieden.....	167.375	60.000
Katoenspinners	28.053	3.228
Zijdespinners	27.247	63
Havenwerkers	16.479	270
Sigarettenmakers.....	13.800	1.853
Schoeiselmakers.....	10.981	71

In een groot aantal andere vakvereenigingen, welke gegevens ebben verstrekt, was het werkloosheidspercentage hooger dan 0 %.

Het Bureau voor sociale zaken verklaart den grooten omvang er werkloosheid door het feit, dat deze stad de voornaamste aven van China is en dat de ontwikkeling van de industrie n van den handel er aan de arbeiders meer kans op werk iedt dan elders. De stroom van arbeiders uit alle deelen van et land naar deze stad is dan ook zeer groot.

De werkgevers hebben van dezen toestand voordeel. Er zijn nmers altijd arbeidskrachten voorradig. Het werkloosheidsjfer stijgt dan ook onophoudelijk. Het Bureau is daarom van eening, dat geen oplossing van het werkloosheidsvraagstuk ogelijk is, waarbij niet rekening wordt gehouden met den estand in het geheele bedrijf.

Eén der eerste maatregelen, welke volgens het Bureau geomen moeten worden, is het opstellen van betrouwbare werkosheidsstatistieken. Dit is echter uiterst moeilijk. De arbeiders Shanghai zijn te onwetend om zich vrijwillig te doen inchrijven. De ambtenaren van het Bureau moeten voortdurend nderzoekingen ter plaatse instellen. Het is onder de Chineesche andelaren gewoonte, dat de arbeidskontrakten van het perneel eindigen op den dag van het feest van den Draak (den 2den dag van de vijfde maanmaand), op de feesten van de idden-herfst (den 15den dag van de achtste maanmaand) of an het einde van het (maan)jaar. De fabrikanten te Shanghai chten zich ook naar dit gebruik. Het Bureau stelt zich dan ok voor met deze oude gewoonten rekening te houden en het aar te verdeelen in drie perioden, eindigende op de drie geoemde data.

Frankrijk.

De sprekende film en de werkgelegenheid der musici. Het bekend, dat de ontwikkeling van de film voor de musici een ieuw en groot werkterrein heeft geopend. De uitvinding van

de z.g. sprekende film, waardoor het o. a. mogelijk wordt, da de films begeleid worden door mechanisch geproduceerde muziek brengt de positie der musici in gevaar. In de rijen der Fran sche musici is in elk geval een zekere ongerustheid ontstaan nu twee bioskoopondernemingen, welke sprekende films exploi teeren, hun orkesten hebben ontslagen.

Het bestuur van de vakvereeniging der musici was oorspron kelijk voornemens aan zijn leden te verbieden aan de voorbe reiding van sprekende films mede te werken en een invoer verbod te verkrijgen van buitenlandsche sprekende films. Di is niet geschied, doch onderhandelingen zijn aangeknoopt me den heer Gaumont, den Franschen uitvinder en voornaamste exploitant dezer films. Met deze is nu een overeenkomst ge sloten, volgens welke aan de musici een zeker percentage za worden gegeven buiten het hun toekomende honorarium. Dez overeenkomst is van denzelfden aard als die, welke bestaa voor fonografische en radiofonische uitvoeringen. Deze bepale n.l., dat behalve het honorarium der exekutanten, door d ondernemers een zeker bedrag zal worden gegeven aan d steunkas van de vakvereeniging.

In de Vereenigde Staten zou door de nieuwe uitvindinge reeds een ernstige werkloosheid onder de musici heerschen. Me spreekt van een werkloosheid van 2000 musici in New York Hierdoor zouden vele Fransche musici, welke daar werk hadde gevonden, weer naar hun land terugkeeren. Het aanbod op d arbeidsmarkt zal hierdoor vergroot worden. Men wil daaron trachten wettelijke bepalingen te verkrijgen, waardoor de rechte der uitvoerende musici bij mechanische opvoeringen beschermd worden.

De heer Gaumont heeft in een interview verklaard, dat nie toegelaten zou kunnen worden, dat de uitvinding van de spre kende film een belangrijke groep menschen van hun bestaa beroofd. Anderzijds is het niet mogelijk en ook niet wenschelijk dat de musici zich tegen de toepassing dezer uitvinding ver zetten, omdat zij daardoor ook het publiek zouden ontstemmen De heer Gaumont meent echter, dat aanvankelijk de werkloos heid onder de musici wel van ernstigen aard zal zijn, maar da langzamerhand de artisten van werkelijke beteekenis zulle overblijven en een bestaan zullen vinden.

Italië.

De organisatie der openbare arbeidsbemiddeling. Op pag 52 van dezen jaargang is reeds het een en ander medegedeel omtrent de financieele organisatie der Italiaansche arbeidsbe middeling. Bij Koninklijk Besluit van den 6den December 192 is de organisatie der openbare arbeidsbemiddeling uitvoeri geregeld.

Openbare arbeidsbeurzen worden opgericht door den minist van Corporaties, hetzij op eigen initiatief, hetzij op voorst

der beroepsorganisaties, maar altijd in overeenstemming met den minister van Volkswelvaart. Er zijn provinciale, interprovinciale en nationale arbeidsbeurzen. De beide laatste groepen staan onder de onmiddellijke kontrôle van den minister van Corporaties. De provinciale beurzen staan onder toezicht van de afdeelingen van arbeid en sociale voorzorg van den economischen raad van elke provincie.

De plaatsingsambtenaren der beurzen worden benoemd door het bestuur der beurs uit de bestuurders der arbeidersvakvereenigingen, die voor deze functie geschikt zijn en binnen een bepaalden tijd daartoe door de vakvereenigingen worden voorgedragen. Bij gebreke eener voordracht gaat het bestuur der beurs ambtelijk tot de benoeming over. De plaatsingsambtenaren kunnen een maandelijksche vergoeding ontvangen, maar mogen geen deel uitmaken van het bestuur hunner beurs.

De besturen der arbeidsbeurzen moeten de gelden, welke ter beschikking der beurs staan, beheeren, de statistieken van vraag en aanbod bijhouden, aan de nationale kas der sociale verzekeringen alle noodige inlichtingen geven en voorts alles doen, wat de bevoegde minister hun opdraagt.

Bij de stichting van een arbeidsbeurs wijst een ministerieel besluit de beroepsorganisaties aan, welke in het bestuur der beurs vertegenwoordigd zullen zijn. Het aantal vertegenwoordigers van arbeiders en van werkgevers is altijd gelijk. Het presidium van het bestuur berust bij de nationale beurzen, bij den secretaris der fascistische partij of een zijner vertegenwoordigers; bij een interprovinciale beurs, bij een vertegenwoordiger van de federale sekretariaten dezer partij in de betrokken provincies en bij een provinciale beurs bij den federalen secretaris.

Het besluit bevestigt de bepalingen van het besluit van 29 Maart 1928 betreffende de verplichting der werkgevers om hun arbeiders te kiezen uit de ingeschrevenen bij de arbeidsbeurzen. De leden der fascistische partij, der fascistische vakvereenigingen en oud-strijders genieten de voorkeur. Anderzijds moeten werklooze arbeiders zich laten inschrijven bij de arbeidsbeurzen. Het overtreden dezer verplichtingen wordt gestraft. De werkgevers moeten ook mededeeling doen aan de beurs, indien zij een arbeider te werk stellen, tenzij het gaat om werk, dat minder dan een week duurt. De inschrijvingsverplichtingen gelden ook niet, indien de werkloosheid niet ontslag beteekent, doch het gevolg is van bijzondere tijdelijke omstandigheden (korter dan een maand), b.v. weersgesteldheid, e.d.

Binnenlandsche kolonisatie. Bij Koninklijk Besluit van 28 November 1928 zijn regelen gesteld omtrent de binnenlandsche kolonisatie in Italië. Vanwege het departement van Openbare Werken zal geldelijke steun kunnen worden verleend aan ondernemingen, welke door het uitvoeren van openbare werken

of door bevordering van den landbouw de werkloosheid doe
verminderen.

De staat zal o.m. één vierde der uitgaven dragen, welk
noodig zijn voor kolonisatie, waarbij aan minstens vijf gezinne
uit de overbevolkte streken onder behoorlijke voorwaarden werk
wordt verschaft. Aan kleine grondeigenaars, die, om belang
rijke verbeteringen in de exploitatie van hun bezetting wille
aanbrengen en daartoe gezinnen uit andere districten doe
komen, kan door den staat één vijfde der kosten worden vergoe
en, ten aanzien van slecht bevolkte bergstreken, zelfs één derde

Noorwegen.

Vermindering der werkloosheid te wachten. De hee
Hvidsten, chef van den dienst der arbeidsbemiddeling en werk
loosheidsverzekering in Noorwegen, heeft onlangs verklaard
dat hij niet gelooft, dat de werkloosheid in Noorwegen va
blijvenden aard zal zijn. Gedurende de acht jaren, verlooper
sinds de krisis van 1921, is de Noorsche bevolking toegenome
met pl.m. 150.000 personen, waarvan de helft werk zal moete
zoeken. Toch is de werkloosheid gedurende den laatsten winte
minder geweest dan in den winter van 1921 op 1922, toen e
pl.m. 80.000 werkloozen waren. De Noorsche industrie is er i
geslaagd 80.000 personen meer werk te geven dan gedurend
dien winter. Het is te verwachten, dat de vraag naar arbeids
krachten nog zal stijgen.

Gedurende de zes vijfjarige periodes van 1896—1925 is d
bevolking resp. met 14,30; 13,99; 12,53; 11,61; 10,30 en 10,5
per 1000 per jaar toegenomen. In 1926 bedroeg de toeneming
slechts 8,55 en in 1927 slechts 7,70 per 1000, d. i. dus ongeveer
de helft van de toeneming in de periode 1896—1900. Wanneer
men in het oog houdt, dat de jeugdige personen omstreeks
den leeftijd van 15 en 16 jaar op de arbeidsmarkt komen, dan
moeten thans geplaatst worden zij, die geboren zijn in de jaren
1913—1915, toen de jaarlijksche bevolkingsgroei gem. 11,61
per 1000 bedroeg. Het aantal nieuwe arbeidskrachten zal dus
in de eerstvolgende jaren steeds sneller dalen.

De absolute groei der bevolking bedroeg in de jaren 1925—
1926 pl.m. 16.000 zielen en pl.m. 10.000 in het tijdvak 1926—
1927. De emigratie bedroeg in de laatste jaren pl.m. 9 à 10.000
personen per jaar (in de periode 1901—1908 meer dan 26.000
personen per jaar). Blijft de emigratie even groot als zij thans
is, dan zal de bevolking slechts zeer weinig groeien. De her-
leving der industrie doet verwachten, dat de werkloosheid in
Noorwegen dan in enkele jaren geheel verdwenen zal zijn.

Omtrent deze hernieuwde bloei van het bedrijfsleven worde
nog vermeld, dat de waarde der totale produktie van 178
ondernemingen in de oliën- en vettenindustrie (deze industrie
telt 261 ondernemingen) gestegen is van 39,6 millioen kronen
in 1916 op 84 millioen in 1927. De hoeveelheid cellulose, welke

n 1927 geproduceerd werd was 40 % grooter dan die in het ijdvak 1911—1913, terwijl de stijging der papierproductie over e genoemde jaren zelfs 97 % bedroeg.

Tsjecho-Slowakije.

Geboortecijfer en arbeidsmarkt. Naar verwacht wordt zal n den loop van het tweede halfjaar van 1929 voor het eerst p de arbeidsmarkt de invloed bemerkt worden van de daling an het geboortecijfer in 1915. Dan immer zullen de kinderen, ie in 1915 geboren zijn het lager onderwijs achter den rug ebben.

Verwacht wordt, dat het aantal jeugdige personen, dat in 928 nog 180.391 bedroeg in 1932 ruim de helft minder zal ijn. Men heeft voorts berekend, dat de bevolking in Bohemen n de periode 1929—1933 vergeleken met den tegenwoordigen oestand 387.000 personen minder zal tellen. Niet alleen dus, at de werkloosheid zal verdwijnen, men moet zelfs rekening aan houden met een schaarschte aan arbeidskrachten.

Vereenigde Staten van Amerika.

Een onderzoek naar den omvang der werkloosheid. Door et Congres is een krediet van 100.000 dollars toegestaan voor et opstellen van permanente statistieken omtrent den omvang er werkloosheid. Voorts zal een onderzoek moeten worden ngesteld naar den omvang der tegenwoordige werkloosheid en aar alle andere gegevens, welke op de werkloosheid betrekking ebben. Het onderzoek moet zoo snel mogelijk worden uitgeoerd, maar het is niet te verwachten, dat het zal afloopen oor het einde van het loopende begrootingsjaars, dat eindigt p 30 Juni a.s.

De stabiliteit der werkgelegenheid in verschillende industrieën. De officieele „*Monthly Labor Review*" heeft verchillende studies gepubliceerd over de regelmatigheid van de erkgelegenheid in de staal- en ijzerindustrie en in de automobielindustrie. De konklusies ervan zijn, dat de werkgelegenheid vrij regelmatig is in de ijzer- en staalindustrie, doch niet n de automobielindustrie.

Men heeft het maandelijksch gemiddelde van het aantal rbeiders gedurende een jaar vergeleken met het aantal werkende rbeiders in de maand, waarin de bedrijvigheid het grootst is. n een onderneming, waarin gemiddeld 90 arbeiders per maand erken en in de maand met de grootste bedrijvigheid 100 rbeiders, wordt de graad van de stabiliteit der bedrijvigheid p 90% gesteld.

In de 32 ondernemingen der ijzer- en staalindustrie, waarvoor tatistieken beschikbaar waren, steeg het gemiddelde percenage der werkloosheid van 88,9 in 1923 op 91,2 in 1925, terijl het in de laatste drie jaren omstreeks 94 is geweest. Terwijl

in 1923 slechts 6,7% der ondernemingen een gemiddelde va
95% bereikten, werd dit in 1928 reeds overschreden door 53,2%
In de periode 1 September 1927—31 Augustus 1928 bedroe
het percentage der stabiliteit in twee ondernemingen zelfs mee
dan 98%.

Voor de automobielindustrie is de stabiliteit nagegaan b
78 ondernemingen. De jaarlijksche gemiddelden gaven ee
groote onstandvastigheid te zien en weinig of geen teeke
van verbetering. Behalve voor het jaar 1926 was het gemiddeld
van elk jaar lager dan dat van 1923. Dit bedroeg n.l. 82,
terwijl dat voor de twaalf maanden, eindigende 30 Novembe
1928 bedroeg 80,8. Toch is niet de toestand der industrie i
haar geheel zoo veranderd, doch de verschillende onderneminge
vertoonen groote schommelingen. Voor meer dan de helft de
ondernemingen bedroeg de bedrijvigheid sinds 1923 (behalv
in 1926) minder dan 85%. Het jaar 1928 vertoont eenige ver
betering, doch slechts twee ondernemingen bezitten een inde
van 90% voor de zes jaren, waarover zich het onderzoek hee
uitgestrekt.

Zweden.

WERKLOOSHEID. Gelijk uit Sociala Meddelanden blijkt, hee
Zweden in 1928 over minder groote werkloosheid te klage
gehad dan in 1927; het gemiddelde percentage was 10.6 tegen
over 12. Alle maanden deelden in die verbetering op de arbeid
markt, doch lang niet alle vakken. Van de 30 vakvereenigingen
die statistische gegevens verstrekten, hadden 10 een hooger, 2
een lager werkloosheidsgemiddelde dan in 1927.

De grootste werkloosheid heerschte onder de houtbewerke
in de bouwvakken, de arbeiders der houtzagerijen, de weg
werkers, schilders en metselaars; de minste evenals het jaar t
voren, bij de lithografen, textielarbeiders en boekbinders. Naa
de tabaksbewerkers hadden de schoenmakers en lederbewerker
de zadelmakers en behangers meer werkloosheid dan in 192
en 1927.

Als gevolg van de verbetering op de arbeidsmarkt kon voor
in de 2de helft van 1928 de hulp van Rijk en gemeenten voo
de werkloozen worden verminderd. Van de verschillende vorme
van ondersteuning treedt de uitkeering in geld door de g
meenten steeds sterker op den voorgrond; 12.1% (tegen 10.2%
in 1927) der werkloozen genoten dezen vorm van bijstand. 31%
waren te werk gesteld bij werken voor werkverschaffing.

De werkloosheidsstatistiek omvatte 298.000 personen tege
275.000 het voorgaande jaar. A. H.

Zwitserland.

DE JONGSTE ONTWIKKELING DER WERKLOOSHEIDSVERZEKERING

1) Men vergelijke hierbij vooral het artikel van den heer FOLMER op pag.
e.v. van dezen jaargang.

Uit het jongste rapport, dat Zwitserland, ingevolge de bepalingen an de conventie van Washington aan het Internationaal rbeidsbureau heeft uitgebracht, blijkt, dat de werkloosheids-erzekering zich in Zwitserland nog gestadig uitbreidt.

Opnieuw hebben vier kantons verordeningen gemaakt tot ubsidieering van werkloozenkassen. Freiburg (wet van 13 November 1928) en Schwytz (wet van 28 November 1928) ebben besloten tot regelmatige subsidieering van de kassen, elke op hun grondgebied bestaan. In Schaffhausen heeft het olk op 16 December 1928 een wet aangenomen, waarbij een erplichte verzekering wordt ingevoerd en een kantonale kas ge-icht. In het kanton Waadland (Vaud) regelt een wet van 7 November 1928 nauwkeurig de organisatie en de taak der penbare arbeidsbemiddeling en de steun aan verzekerings-assen. De vakvereenigingskassen ontvangen 15%, de publieke n de paritairekassen 20% van de betaalde uitkeeringen. De et geeft voorts aan een aantal gemeenten en groepen van emeenten de bevoegdheid een verplichte verzekering in te oeren voor personen, die niet meer dan 6000 franc per jaar erdienen.

Op het einde van 1928 bedroeg het aantal erkende werk-oozenkassen in Zwitserland 168 met (op 30 September 1928) 62.538 verzekerden. Hiervan behoorden 54% (144.205) tot de ewoners der kantons Zürich, Bazel-Stad, Bern en Solothurn.

In Solothurn bedroeg het aantal verzekerde arbeiders 99,1% an het aantal, dat in de termen voor verzekering viel; in Bazel-Stad 86,2%, in Glarus 75,5%, in Neuchâtel 73,8%. Voor eheel Zwitserland bedroeg het percentage 34,3%.

Van de bijzondere maatregelen, welke met het oog op de toude reeds in 1928 zijn genomen moge worden vermeld, dat n Bazel-Stad de uitkeeringsduur, welke 90 dagen bedraagt, p 150 dagen is gebracht voor de arbeiders in de zijdeindustrie.

Zorg voor Onvolwaardige Arbeidskrachten.

Aan de door ons volk klaarblijkelijk gewenschte verbetering van de zorg voor onvolwaardige arbeidskrachten wordt nog steeds gewerkt.

Het congres en de tentoonstelling, in October 1928 te Amsterdam georganiseerd door de Nederlandsche Vereeniging tot Bevordering van den Arbeid voor Onvolwaardige Arbeidskrachten A. V. O. (welke ik aankondigde in het Juli- en Augustusnummer van den vorigen jaargang van dit Tijdschrift) werden in het November-nummer door den heer Detiger beschreven. Eerlang zullen de verslagen van het verhandelde op het congres verschijnen — ongetwijfeld een belangrijke aanvulling van het wetenswaardige, dat de praeadviezen hebben geboden.

De vereeniging A. V. O. is blijven bestaan. Het bestuur, dat op zoo voortreffelijke wijze het congres en de tentoonstelling had voorbereid en geleid, meende te moeten aftreden. Van het nieuwe bestuur is Prof. Aalberse voorzitter, de heer Detiger secretaris-penningmeester. Het doel van de vereeniging is, blijkens haar statuten, de bevordering van den arbeid voor onvolwaardige arbeidskrachten, in den ruimsten zin des woords, terwijl zij dit doel tracht te bereiken door:

a. het houden van bijeenkomsten;
b. het doen houden van lezingen en voordrachten;
c. het organiseeren van congressen;
d. het organiseeren van of het medewerken aan tentoonstellingen;
e. het uitschrijven van prijsvragen;
f. het in het licht geven van verhandelingen en geschriften;
g. alle andere wettige middelen, die aan het doel bevorderlijk kunnen zijn.

Hier is dus een nationaal centrum van activiteit gevormd, een instrument dat belangstelling opwekt en levendig houdt, dat — tezamen met de plaatselijke dochter-instellingen — zelf den arbeid van onvolwaardige arbeidskrachten daadwerkelijk kan bevorderen, niet zoozeer echter een lichaam dat in het bijzonder stelselmatige en afgeronde studie ten doel heeft.

Naast het werk van de nationale A.V.O.-vereeniging en haar plaatselijke comité's, is er velerlei krachtsontplooiing ten behoeve van de waardevermeerdering van de z.g. onvolwaardigen.

Zoo is op 11 April 1929 geïnstalleerd de door Burgemeester en Wethouders van 's Gravenhage onder voorzitterschap van Mr. J. J. Boasson ingestelde commissie, „belast met het onderzoek naar de wenschelijkheid en mogelijkheid om in verschil-

lende takken van gemeentedienst een beperkt aantal plaatsen te reserveeren voor personen, die, terwijl zij reeds in gemeentedienst zijn, voor hun betrekking worden afgekeurd, of die tengevolge van lichaamsgebreken bij de tegenwoordig geldende keuring door den Gemeentelijken Geneeskundigen- en Gezondheidsdienst waarschijnlijk niet geschikt zouden worden verklaard, maar die bepaalde soorten van arbeid zeer goed zouden kunnen verrichten, waarbij tevens zal moeten worden overwogen, in hoeverre voor dergelijke personen afwijking noodig is ten aanzien van de voor het gemeentepersoneel geldende regeling der arbeidsverhoudingen en rechtspositie".

Zoo is op 30 Maart 1929 herdacht het vijf en twintig-jarig bestaan van de Vereeniging van onderwijzers en artsen, werkzaam aan inrichtingen voor onderwijs aan achterlijke en zenuwzwakke kinderen. Bij die gelegenheid werd uitgegeven een Gedenkboek omtrent zorg voor onderwijs aan zwakzinnigen, een Gedenkboek dat niet alleen door zijn inhoud belangrijk, maar ook door zijn keurigen vorm, zijn verluchting, voorbeeldig is. Welk een omvangrijk onderdeel van de zorg voor onvolwaardigen de zorg voor zwakzinnigen is, blijkt uit een cijfer in het artikel van Dr. A. van Voorthuysen over „de organisatorische ontwikkeling van het onderwijs aan zwakzinnigen in de laatste 25 jaren", dat in het Gedenkboek werd opgenomen: dat van het aantal leerlingen op de scholen voor zwakzinnigen in 1928, — te weten 6700 — een cijfer dat moet worden bezien in het licht van de omstandigheid dat het buitengewoon onderwijs nog slechts in wording verkeert.

Zoo is op 22 April 1929 door Minister Slotemaker de Bruïne geïnstalleerd de Staatscommissie inzake Onvolwaardige Arbeidskrachten.

Anders dan A. V. O., heeft deze St. O. A. wel in het bijzonder studie ten doel. Gelijk de Minister zeide, zij zal zegenrijk werk kunnen verrichten door ten behoeve van de Regeering en — in vooral niet mindere mate — ten behoeve van andere belanghebbenden te onderzoeken hoe de zorg voor de onvolwaardige arbeidskrachten, voor hen, die in het economische leven staan of kunnen komen te staan, doch die wegens lichamelijke of zielsgebreken niet ten volle in staat zijn of gesteld worden tot arbeiden in dat leven, zoo doeltreffend mogelijk kan worden georganiseerd. Doel is dat zoo groot mogelijke waarde voor het levensgeluk van de getroffenen en hun naaste omgeving en voor den nationalen rijkdom worde geschapen. Drie onderdeelen van de taak der Commissie gaf hij aan:

om de getroffenen zooveel mogelijk te genezen;

om, als zij zooveel mogelijk genezen zijn, hen te bekwamen voor werk in het economische leven der maatschappij, en

om, als zij opgeleid zijn, hen in dat leven te plaatsen op een zoowel voor hen zelf als voor de maatschappij zoo vruchtdragend mogelijke wijze.

In overeenstemming met deze drieledige taak zijn naast den voorzitter — Dr. N. M. Josephus Jitta, voorzitter van den Gezondheidsraad — drie ondervoorzitters benoemd, de heeren R. N. M. Eykel, hoofdinspecteur van de Volksgezondheid; L. Heyermans, directeur van den gemeentelijken Geneeskundigen- en Gezondheidsdienst te Amsterdam en Anth. Folmer, directeur van den Rijksdienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling.

Het ledental van de Commissie, dat beperkt moest worden gehouden, omvat verder vertegenwoordigers van centrale werkgevers- en werknemersorganisaties en van Overheids- en particuliere lichamen, die daadwerkelijk reeds de waarde van onvolwaardige arbeidskrachten hebben helpen verhoogen, zoomede eenige specialisten op dit terrein. Ongetwijfeld zal de Commissie bij de uitvoering van haar taak een beroep moeten doen — en evenzeer zonder twijfel: niet te vergeefs — op de medewerking van vele andere deskundigen en belanghebbenden.

In zijn antwoord aan den Minister gaf de voorzitter eenige preciseering van de taak van de Commissie.

Zij zal moeten onderzoeken omvang en aard van het euvel van de onvolwaardigheid van arbeidskrachten; zij zal moeten nagaan wat hier te lande en elders ter bestrijding reeds wordt gedaan; zij zal moeten komen tot voorstellen, hoe die bestrijding verder te organiseeren. De organisatie zal moeten worden bestudeerd van:

maatregelen tot afwending en „genezing", voor zoover zulks mogelijk is, van gebrekkigheid,

consultatie-bureaux voor invaliden en bureaux welke hun voorlichting bij beroepskeuze kunnen verstrekken,

voorzieningen en inrichtingen, met het doel door beroepsverandering en verdere opleiding gebrekkigen bruikbaarder te maken voor de samenleving,

arbeidsbemiddeling voor onvolwaardige arbeidskrachten,

werkverschaffing voor gebrekkigen, die in de vrije maatschappij geen plaatsing kunnen krijgen, en

nazorg voor gebrekkigen en gewezen gebrekkigen.

De schatting, welke Prof. Bonger gaf in zijn praeadvies voor het A. V. O.-congres, van de materieel-economische gevolgen van het euvel: een derving aan nationaal inkomen in Nederland van honderd millioen gulden 's jaars, motiveert reeds op materieel-economisch gebied den arbeid van de Staatscommissie en van haar medewerkers.

R. A. Verwey.

Draadlooze Installaties en Werkverruiming.

III.

In mijn eerste beschouwing over dit onderwerp, waarmede deze jaargang is geopend, heb ik op bladzijde 3 gesteld, dat er drie mogelijkheden konden zijn, waarop de installaties tot stand zouden kunnen komen en wel:

1e installaties en bouw zullen worden gegund aan de buitenlandsche industrie;

2e installaties en bouw zullen worden gegund aan de Nederlandsche industrie;

3e de toestellen zullen voornamelijk worden betrokken van de buitenlandsche industrie, maar de bouw zal geschieden door de Diensten zelf.

Hieraan kan een vierde mogelijkheid worden toegevoegd, n.l. de bouw zal geschieden door de Diensten zelf, maar de onderdeelen zullen voornamelijk worden betrokken van de Nederlandsche industrie. Uit sinds dien gepubliceerde bescheiden is gebleken, dat verwerkelijking ook van deze mogelijkheid ernstig werd beoogd.

Na de behandeling van de begrooting van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie van 1929 op 5 en 6 Maart l.l. werd voortdurend met belangstelling uitgezien naar de nadere mededeelingen van den Minister van Waterstaat. Immers, de Minister had zijn rede aldus geëindigd: „Ik zal dus voorloopig uit den post geen uitgaven doen en hoop in de gelegenheid te zijn, nog mededeelingen aan de Kamer te doen, die voor haar ook bevredigend zullen zijn."

De mogelijkheid voor den Minister om aan de Kamer alsnog mededeelingen te doen, werd voortdurend kleiner, daar het tijdstip, waarop de Tweede Kamer haar werkzaamheden zou beëindigen, steeds meer naderde. Ook wekte het eenige ongerustheid, dat inmiddels de werkzaamheden voor de installaties te Kootwijk verderen voortgang hadden.

Voorts hield het gerucht aan, dat het voornemen bleef aan een buitenlandsche onderneming de opdracht te verstrekken. Onder deze omstandigheden is het begrijpelijk, dat Dr. Kortenhorst gebruik gemaakt heeft van de bevoegdheid, bij artikel 112 van het Reglement van Orde voor de Tweede Kamer, aan de leden dier Kamer gegeven, door de volgende vragen te stellen:

1. Meent de Minister niet, dat, met het oog op het reces van de Kamer, het tijdstip is aangebroken, dat de Minister gevolg geeft aan zijn toezegging, gedaan t.o.v. de aanschaffing van de zendinstallaties Kootwijk-Bandoeng?

2. Is het den Minister bekend, dat te Kootwijk voor de bouwvakarbeiders overwerkvergunningen zijn gevraagd, omdat gebouwen snel moeten worden afgewerkt voor zendinstallaties, aan welker bouw reeds thans gewerkt wordt?

3. Kan de Minister ook mededeelen, of de kosten van den bouw van de zendinstallaties te Kootwijk, waaraan thans reeds gewerkt wordt, bestreden worden uit de gelden, welke zijn aangevraagd op de Postbegrooting 1929 ?

4. Indien dit het geval is, meent de Minister dan, dat dit overeenstemt met de toezegging bovenbedoeld en door hem gedaan bij de behandeling van de Postbegrooting 1929 ?

5. Acht de Minister het wenschelijk, dat de dienst der P. T. T. naast het exploiteeren en onderhouden van den radiodienst tusschen Nederland en Java ook het ontwerpen en vervaardigen van de hiervoor noodige installaties uitvoert ?

6. Zoo ja, acht de Minister dan dien dienst voldoende voorzien van technisch personeel, laboratoria, vakarbeiders, werkplaatsen enz. om den bouw van aan de hoogste eischen voldoende installaties zelfstandig en in bekwamen tijd te kunnen uitvoeren ?

7. Indien de Minister de tweede vraag ontkennend beantwoordt, acht de Minister het dan niet gewenscht, om, met het oog op het verkrijgen van de meest doeltreffende resultaten, in zoo groot mogelijke mate gebruik te maken van de Nederlandsche industrie, die bereid is zich op dit gebied voor het P. T. T.-bedrijf ter beschikking te stellen ?

8. Is de Minister bereid te bevorderen en maatregelen te nemen, dat onverwijld samenwerking zal worden gezocht met de Nederlandsche industrie, met het doel aan haar den bouw van bedoelde zendinstallaties op te dragen ?

Op Vrijdag 3 Mei heeft de Minister geantwoord, op welk antwoord, zooals men weet, geen beraadslaging mag volgen. Uit dit antwoord moge het volgende worden overgenomen : „Het was dan inderdaad aanvankelijk de bedoeling om de gedachte volledige zendinstallatie te betrekken van een buitenlandsche firma. En dit om verschillende redenen, waarvan de wenschelijkheid om het toestel voor beeldtelegrafie en den zender, waarmede dat toestel werken zal, van denzelfden leverancier te betrekken, de voornaamste was. Intusschen heeft de situatie op dit gebied belangrijke wijzigingen ondergaan, o.a. in dit opzicht, dat gebleken is, dat beeldtelegrafie door radiouitzending per kortegolf op onverwachte bezwaren is gestuit, zoodat van aanschaffing van dergelijke toestellen voor overzeesch verkeer voorloopig behoort te worden afgezien. Aangezien het programma voor den bouw van zenders in eigen beheer met het oog op de beschikbare krachten geen toevoeging daaraan van nog een zender toelaat, blijft het wenschelijk een zender van de particuliere industrie te betrekken. Daarbij dient, nu bijzondere redenen om anders te handelen niet meer bestaan, aan de inmiddels op dat gebied wederom belangrijk gevorderde Nederlandsche industrie den voorrang te worden gegeven, aangeno-

men, dat prijs en qualiteit dit wettigen. Aangezien er alle reden is om aan te nemen, dat dit het geval zal zijn, mag worden verwacht, dat een dergelijke bestelling bij de firma Philips zal worden gedaan, welke dan zal betreffen een volledig agregaat voor telegrafie en telefonie, eventueel ook met er bij behoorende richtantenne, en van een even groot vermogen als dat, hetwelk de in eigen beheer in uitvoering zijnde zenders zullen verkrijgen.

Door aldus te handelen, wordt, naar mijn gevoelen, aan de Nederlandsche industrie alle recht gedaan, dat met reden haar toekomt, en het verheugt mij, hieraan te kunnen toevoegen, dat de naast-betrokkene, naar mij is gebleken, geheel daarmede instemt."

Vraag 2 beantwoordde de Minister bevestigend.

Op de derde vraag luidde het antwoord, dat die installaties vallen onder begrooting 1929.

Op vraag 4 luidde het antwoord: „De toezegging gold voor 1928 en wel voor dat deel, dat voor de aanschaffing van den zender bij de buitenlandsche industrie was bestemd; de thans in bouw zijnde installaties zijn niet bestemd om de taak van dien zender over te nemen."

De laatste vragen hadden niet alleen betrekking op het opdragen van orders aan de buitenlandsche industrie, maar golden de kwestie of het wenschelijk is, dat het Staatsbedrijf naast het exploiteeren van zendinstallaties ook zelf zendinstallaties bouwt. Uit een oogpunt van werkverruiming moge het betrekkelijk hetzelfde zijn, of het bouwen van zendinstallaties wordt opgedragen aan de Nederlandsche particuliere industrie of dat het Staatsbedrijf zelf de installaties bouwt en alle onderdeelen van de Nederlandsche industrie betrekt, toch maakt dit nog wel eenig verschil. Immers, het Staatsbedrijf zal de fabricage van zendinstallaties nooit tot een belangrijke ontwikkeling kunnen brengen, omdat het buiten ons land niet zal kunnen leveren en omdat het niet over de noodige patenten daarvoor zal kunnen beschikken. De particuliere nijverheid zou wel tot een zelfstandige fabricage van zenders kunnen groeien en hierdoor dus in sterker mate bijdragen tot verruiming van werkgelegenheid. Evenwel was dit op het oogenblik niet de hoofdvraag.

Met het oog op de tegenwoordige omstandigheden is inderdaad zeer veel verkregen en wel, dat twee zenders zullen worden gebouwd door het Staatsbedrijf zelf, dat wat hier te lande kan worden gemaakt, uit het binnenland zal aanschaffen en voorts de opdracht tot den bouw van een derden zender aan de Nederlandsche industrie (Philips en de N.S.F.).

Indien men nagaat, hoe onafgebroken alle krachten moesten worden ingespannen om dit resultaat te bereiken en dat dit resultaat zeer kort voor de beantwoording van de vragen door den Minister is verkregen, dan zal de lezer begrijpen, dat men voor de toekomst niet gerust en niet tevreden mag zijn. Zelfs in de naaste toekomst zullen weer nieuwe installaties noodig zijn

en men kan niet voor 100% gerust zijn, dat wederom niet voorgesteld zal worden, de buitenlandsche industrie in den bouw der installaties te betrekken. „Altijd waakzaam" moet dus ook hier gelden.

Op 8 Mei l.l. is de suppletoire Indische begrooting voor 1928 in de Kamer behandeld, waarin begrepen was de post voor de aanschaffing van de eerste lampzenderinstallatie Indië—Amerika, welke echter eerst in het Indisch-Nederlandsch verkeer zal worden gebruikt.

De Kamer betoonde zich bij monde van den heer van Boetzelaer van Dubbeldam tevreden met de plannen van den Minister om namelijk den eersten zender van dit type ter levering op te dragen aan de Radio Corporation of America, terwijl dan de volgende installaties van dergelijk soort ter uitvoering zullen worden opgedragen aan de Nederlandsche industrie en de andere benoodigde installaties zullen worden gebouwd door den Indischen Radiodienst zelf, met gebruikmaking van zooveel mogelijk Nederlandsche producten.

Het is te verklaren, dat de Minister, waar dringend behoefte bestaat aan de bedoelde lampzenderinstallatie en deze op korten termijn kan worden betrokken uit de Vereenigde Staten, waar nog bij komt, dat de Nederlandsche industrie een dergelijk type nog niet heegft gemaakt, tot een dergelijk besluit is gekomen. Voor het radioverkeer wordt dan in de allernaaste toekomst ook een grootere zekerheid verkregen.

Uit een oogpunt van vertrouwen in het kennen en kunnen van de nationale industrie zou het nog meer voldoening hebben geschonken, indien de eerste lampzenderinstallatie ter levering aan het Nederlandsche concern (Philips-N.S.F.) zou zijn opgedragen.

Schreef ik onder den titel van mijn tweede bijdrage als ondertitel: „Het halve ei en de leege dop", zoo kan dit onder deze derde beschouwing weggelaten worden.

Indien niet alles bereikt is, dan is toch zeer veel verkregen.

Moge de Nederlandsche industrie het vertrouwen niet beschamen, dat nu in haar gesteld wordt.

Mr. J. Gerritsz.

Nog eens Steunregeling en Armenwet.

In „*Handelsberichten*" („De Nederlandsche Mercuur") van 7 Maart 1929 No. 1147 heeft Mr. H. J. Morren geschreven over het onderwerp „Werkloozenzorg en Armenzorg." Hieruit blijkt, dat hij zich met het onderscheid, gemaakt in de Memorie van Toelichting op de wetsontwerpen 1919 tot liquidatie van

het Kon. Nat. Steuncomité, eveneens vereenigt. De schrijver betoogt in zijn artikel, dat uit de praktijk der steunverleening echter blijkt, dat men de principes, die de toenmalige regeering huldigde, zoo goed als geheel verlaten heeft en schrijft :

„Een strenge scheiding tusschen beide vormen, gelijk men zich in 1919 dacht, is niet te maken. Beide vormen loopen noodwendig door elkaar. Men denke b.v. eens aan degenen, die hoewel verzekerd, nog geen recht hebben op uitkeering of die uitgetrokken zijn of dien de verzekering te weinig steun biedt. Men denke verder aan de groote groep der niet-verzekerden, grooter dan die der verzekerden".

Maar, vervolgt hij :

„Een andere vraag is het echter, of men wel den goeden weg is ingeslagen met deze steunverleening. En op deze vraag zouden wij niet gaarne zonder meer bevestigend willen antwoorden."

Dan stelt hij de vraag : „Wat er dan gebeuren moet ?" en zijn antwoord luidt : „Het eerst noodige is, dat men de arbeiders voor zichzelf laat zorgen en hun pogen daartoe steunt van overheidswege" en zijn conclusie luidt : „De verzekering moet openstaan voor ieder, die in loondienst is." En even verder :

„Zoolang men echter nog niet zoover is, dat men een verplichte verzekering aandurft, en zich met een vrijwillige verzekering moet behelpen, heeft men, ook wanneer de verzekering aan redelijke eischen voldoet, te maken met drie categorieën, die langs den weg der verzekering niet worden geholpen, n.l. :

1e. de nog-niet-rechthebbenden.
2e. de uitgetrokkenen.
3e. de niet-verzekerden."

Voor deze groepen, aldus Mr. Morren, zal men een tusschenweg moeten zoeken en zal dus het instituut der steunregeling gehandhaafd moeten blijven.

Het betoog van Mr. Morren loopt dus parallel met het door mij aangegevene in mijn vorige bijdrage over dit onderwerp, opgenomen op pag. 69 e.v. van dezen jaargang van dit tijdschrift.

Wie zal den steun verstrekken ? Mr. Morren antwoordt : „Het lichaam, dat de kosten der steunverleening draagt." Accoord, zou ik willen antwoorden, doch ik kan mij niet vereenigen met zijn opvatting, dat voor de uitbetaling niet de bemiddeling der vakvereeniging zou kunnen worden aanvaard, ook al zit er iets in het argument van Mr. Morren, dat hij deze bemiddeling niet wenscht te gebruiken : „omdat daardoor de valsche schijn wordt verwekt, dat het hier een verlengstuk der verzekering betreft, en de steuntrekkenden het besef dienen te hebben, dat wat zij ontvangen uit overheidsgeld betaald wordt."

Mijn beschouwingen op pag. 69 e.v. van dezen jaargang

hebben onder den titel: „De Steunregeling in de Armenwet?" een tegenbeschouwing uitgelokt van onzen medewerker, den heer Meyer de Vries.

De heer De Vries kan zich niet vereenigingen met mijn conclusie, op pag. 71 afgedrukt, n.l. dat de Regeering volgens de Millioenennota van 1924 slechts zou gestreefd hebben naar twee instituten, n.l. armenzorg en werkloosheidsverzekering. Volgens het oordeel van onzen medewerker moest men spreken van drie instituten; de heer De Vries wil n.l. aan de reeds genoemde nog het instituut der werkverschaffing toevoegen.

Ik geloof dat dit een dwaling is. De bedoeling en de redactie van de Millioenennota van 1924 zijn duidelijk. Bovendien pleit de historie ook niet voor zijn standpunt. Immers, de werkverschaffing is in 1922 van het Departement van Arbeid, Handel en Nijverheid van den Rijksdienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling weggenomen en overgebracht naar het Ministerie van Binnenlandsche Zaken en Landbouw, omdat de toenmalige regeering de werkverschaffing wilde doen uitvoeren als armenzorg en in plaats van geldelijke uitkeeringen te verstrekken, arbeid wilde laten verrichten. Vandaar, dat in dat jaar de arbeidsvoorwaarden zoo laag gesteld werden.

Dit is de historie en de werkelijkheid. Men herinnere zich in dit verband ook de kwestie van het „zegeltjes plakken" en de beslissingen, welke hieromtrent zijn genomen. Met het optreden van den tegenwoordigen Minister van Binnenlandsche Zaken is t.o.v. van de werkverschaffing eene verandering merkbaar.

Ik geloof, dat het misverstand, waarvan de beschouwing van den heer De Vries blijk geeft, hieruit voorkomt, dat hij niet voldoende onderscheid maakt tusschen eene steunregeling, rechtstreeks door een gemeentebestuur uitgevoerd, en zulk een regeling uitgevoerd door het Burgerlijk Armbestuur. In het laatste geval is het meestal een gemitigeerde armenzorg. In wezen is en blijft een dergelijke steunregeling armenzorg, want de steunbedragen worden formeel door het Burgerlijk Armbestuur vastgesteld, al gebruikt dit lichaam dan ook de vakvereeniging als administratief bemiddelaarster.

Tegen dergelijke steunregelingen, welke in wezen armenzorg zijn, had een vroegere en heeft ook de tegenwoordige regeering geen bezwaar. Maar tegen steunregelingen rechtstreeks van eene gemeente uitgaande, waarbij de vakvereenigingen een zelfstandige rol spelen en waarbij de ambtenaren van het B. A. administratieve hulpdiensten verrichten, tegen dergelijken toestand heeft, zoo niet het geheele Ministerie, dan toch een deel ervan principieele bezwaren.

Onze medewerker dwaalt, indien hij meent, dat de strijd hier alleen gaat om formeele bezwaren. Hij is het echter blijkbaar met Mr. Morren en mij eens, dat een wettelijke regeling der werkloosheidsverzekering broodnoodig is en dat dan een groot

deel van de bezwaren zouden kunnen worden ondervangen.

De wettelijke regeling der werkloosheidsverzekering moet m.i. zoo uitgebreid zijn, dat deze voor een zoo groot mogelijk aantal economische werkloozen geldt. Zij, wier werkloosheid het gevolg is van hoodzakelijk persoonlijke omstandigheden, zullen dan aangewezen zijn op armenzorg; aan steunregelingen zal dan weinig behoefte blijken te bestaan. Voor onvoorziene omstandigheden van tijdelijken aard laat de Armenwet voorts de bevoegdheid open om „echte" steunregelingen te treffen. M.i. zou dan niet de behoefte bestaan om de herziening van de Armenwet te gebruiken om artikel 29, 5e lid aan te vullen met het volgende amendement, zooals thans wordt voorgesteld:

„Van de bepalingen in dit artikel kan in bijzondere omstandigheden van tijdelijken aard worden afgeweken ten aanzien van valide arbeiders, die tegen de geldelijke gevolgen van onvrijwillige werkloosheid verzekerd zijn."

Uit de toelichting blijkt, dat het de bedoeling is om in bijzondere omstandigheden, als tijdens de langdurige strenge vorstperiode van den afgeloopen winter en anderszins ten bate der bedoelde verzekerde arbeiders de gewenschte steunregeling te kunnen treffen, zonder in strijd te komen met de in art. 29 der armenwet gegeven voorschriften.

M.i. is de voorgestelde alinea overbodig, want de tegenwoordige wet laat reeds toe voor tijdelijke omstandigheden eene steunregeling te treffen. Het voorgestelde 5e lid acht ik zelfs niet zonder bedenking, omdat dit aanleiding kan geven tot de opvatting, dat de bevoegdheid tot het treffen van eene steunregeling wordt beperkt tot hetgeen die nieuwe alinea hier omtrent zal bepalen, terwijl Art. 1 der Armenwet reeds nu die bevoegdheid in ruime mate geeft. De vraag, door den heer De Vries boven zijn beschouwing gezet: „De Steunregeling in de Armenwet?" moet ik dus ontkennend beantwoorden.

Gegeven de tegenwoordige omstandigheden, kan men het met den heer De Vries toejuichen, dat de werkverschaffing in het land zoo wordt bevorderd. Zou echter een regeling getroffen zijn, zooals Prof. De Vooys, Mr. Morren, ondergeteekende en anderen zich denken, dan zou voor het instituut der werkverschaffing mogelijk een kleine plaats overblijven en zou deze inderdaad volgens de Armenwet kunnen worden uitgevoerd. Maar veel wat thans als werkverschaffing geschiedt, zou dan als normaal werk kunnen en moeten worden uitgevoerd.

Men stelle zich toch niet voor, dat bij een economische crisis van eenige beteekenis werkverschaffing een afdoend hulpmiddel kan zijn. Voor duizenden vakarbeiders kan alleen werk in hun eigen vak uitkomst bieden en economisch verantwoord zijn; daarom moet ons streven achtereenvolgens gericht zijn op:

1e. welvaartspolitiek;
2e. uitgebreide regeling der werkloosheidsverzekering;
3e. armenzorg, waaronder werkverschaffing; en

4e. in buitengewone omstandigheden van tijdelijken aard: steunregelingen.

J. Gerritsz.

Opbouw van Drenthe.

Over de wijze waarop weldadigheid moet worden toegepast, denken niet alle menschen gelijk. Velen meenen dat de overheid een hoofdtaak heeft en de particulieren een aanvullende, anderen huldigen precies een tegenovergesteld standpunt.

De Armenwet is het beste voorbeeld van de praktijk; wat volgens deze wet secundair is, is door het harde leven primair geworden. Is het omdat de kerkelijke en de particuliere liefdadigheid niet wil? Neen, zoo is het niet. De zaak ligt aldus, dat de ontwikkelingsgang op sociaal gebied sedert 1914 zóó is geweest, dat de overheid de eerste viool moest gaan spelen en ongetwijfeld zal blijven spelen. Wat vroeger „particulier" was en daarom als massale voorziening gebrekkig moest blijven, is thans Overheidstaak en omvat groote groepen.

Hoe echter de sociale voorzieningen zich ook zullen ontwikkelen — en naar mijne opvatting zal hoe langer zoo meer de Overheidshulp domineeren — steeds zal er gelegenheid blijven bestaan voor *aanvullende* hulp van particulieren. Niet elke vorm van hulp kan de Overheid geven, althans voorloopig niet, wil deze niet òf den naam krijgen van te duur te zijn òf de hulp te veel generaliseeren.

Doch deze aanvullende hulp moet er eene zijn die zich zooveel mogelijk aanpast aan de huidige domineerende Overheidsvoorziening. Deze voorziening is gebaseerd op een opheffen tot zoodanig peil van elk individu, dat deze hulp behoeft, dat dit er niet alleen zooveel mogelijk bovenop komt, doch ook dat de samenleving, de gemeenschap, welke haar geld en kracht voor deze hulp beschikbaar stelde, weer als het slechts even kan van die hulp profiteert.

In dezen gedachtengang is bij de aanvullende particuliere hulp geen plaats voor fancy-fairs, weldadigheidsfeesten e. d., er is slechts plaats voor massale organisaties, passende in het Overheidsverband, gedragen door een groot aantal menschen. Precies dus als vereenigingen met omschreven doeleinden, die kunnen rekenen op een vast corps leden dat door stelselmatige propaganda uitbreidt.

Het waren deze gedachten welke opkwamen, na kennisneming van het geschriftje dat de Centrale Vereeniging voor den Opbouw van Drenthe over haar werk heeft uitgegeven.

Hier is een vereeniging, samengesteld uit vertegenwoordigers

van alle groepen der Drentsche bevolking, welk een groot stuk Overheidswerk met Overheidsgeld op zich heeft genomen, doch, om beter te kunnen werken, aanvullende hulp van particulieren noodig heeft.

Het was de nood der tijden welke dwong om in te grijpen, om lang verwaarloosde zaken weer goed te maken.

Veel en velerlei werk is in Z. O. Drenthe verricht. Over hetgeen de werkloosheidszorg bracht kan thans, na al hetgeen erover reeds in dit tijdschrift is vermeld, worden gezwegen.

De tuinbouw kon veel blijvende werkgelegenheid geven. Op de veiling ging in 1924 nog voor slechts *f* 19500.— om, doch in 1928 was het reeds *f* 50000.—. Met een conservenfabriek werd gecontracteerd, eerst voor een oppervlakte van 35 H.A., thans al voor eene van 60 H.A. Er zijn en worden „warenhuizen" gesticht, steeds grooter worden de oppervlakken met platglas, reeds gaan 50 jongens naar de tuinbouwschool, kortom de tuinbouw gaat geleidelijk — gelukkig niet met te groote sprongen, dat zou verontrustend zijn — in de goede richting.

En ook de kippetjes, de pluimveeteelt. Men heeft deze teelt als aanvullend te zien, n.l. als brengster van bijverdiensten. Emmen heeft thans een eigen kippen-villa, het Oosting-instituut, daad van burgerliefde. Daar is het wetenschappelijk centrum onder leiding van een pluimvee-consulent die er juist door de Regeering is neergezet.

Het ambachtsonderwijs wordt, zij het dan nog primitief, omdat industrieele ondernemingen ontbreken, bevorderd; echter is men open voor industrie. De eerste ondernemingen zijn reeds gekomen.

Het groote werk van de vereeniging was en is de z.g. sociale opbouw. Het veenwerk brengt met zich mede, dat behalve de vader, ook de moeder en de grootere kinderen medegaan. Het bijna onafwendbaar gevolg is, een ernstige verwaarloozing van het gezin, meer in het bijzonder van de jeugd. De vrouwen, hoe kan het anders, staan veelal vreemd tegenover de eerste beginselen van hygiëne.

Hier lag het eerste het oer-werk van de Centrale Vereeniging. Allereerst verrezen vier buurthuizen. Vanuit deze huizen worden onder leiding van directrices, allen opgeleid òf op scholen voor maatschappelijk werk, òf op huishoudscholen, en wordt het opbouwende sociale werk geleid. Is dergelijk werk in plaatsen met stedelijk karakter reeds moeilijk, zij die dagelijks zich eraan geven, vinden daar na hun dagtaak in eigen omgeving verhaal van het vermoeiende van den dag. Maar in Z.O. Drenthe! Men moet als schrijver dezes, het veengebied en zijn bevolking van nabij kennen, om te beseffen, welk een prachtig werk daar verricht wordt door die vrouwen, afkomstig uit stedelijke centra, die na afloop van hun dagtaak niet de verpoozing kunnen vinden welke zij behoeven, doch die moeten blijven waar zij werken. Er zijn vele stille helden en heldinnen, over wier werk men

nooit spreekt, die men nooit noemt, die men ternauwernood kent, wier werk als vanzelfsprekend wordt beschouwd. Zij die in den Z.O. hoek van Drenthe voor de Centrale Vereeniging hun taak met opgewektheid verrichten behooren tot die groep stille heldinnen.

Het is bekend, dat men met de jeugd moet beginnen om het geslacht dat later de werkers en werksters zal leveren, te verbeteren. Er zijn thans in den Z.O. hoek een 30-tal z.g. kleuterschooltjes. O, ze zijn eenvoudig, maar beantwoorden aan het doel. Vanuit het buurthuis worden de kleuterscholen van het noodige voorzien.

Naast de kleuterverzorging vraagt de aandacht, het huishoudonderwijs. De buurthuizen willen der moeders en haar die het zullen worden, eenige elementaire kennis bijbrengen omtrent datgene dat de huishouding vergt, o.a. koken, naaien, enz.

Wat of er verder in en om de buurthuizen geschiedt? Allerlei clubwerk, moedercursussen, teeken- en timmerlessen, uitleenen van boeken, lezingen, tuin- en landbouwcursussen, enz.

Doch ook aan andere zaken moest het noodige worden gedaan. De Drentsche veenstreken — Emmen, Sleen, Schoonebeek, Odoorn en Vlagtwedde (gedeeltelijk) — hebben thans een districts-schoolartsendienst (de eerste in ons land), verder een flink aantal wijkverpleegsters (in Emmen één per 2500 zielen) en voorts voor t.b.c.-bestrijding, hygiëne voor moeder en kind, zuigelingenzorg, onderscheidene organisaties.

Zeer belangrijk is ook hetgeen ten behoeve van de volkshuisvesting is gedaan. Er waren, om nu alleen maar bij Emmen stil te staan, aldaar een paar jaar geleden 700 krot- en keetwoningen; thans zijn er nog ruim 250. Ook dat aantal is nog te groot, maar de dag nadert, waarop de laatste keet in Emmen verdwenen zal zijn. In den loop van dit jaar zullen 50 eenvoudige nieuwe huisjes gebouwd en een even groot aantal krotten omgetrokken worden.

Er gebeurt veel in Z.O. Drenthe, er moet nog veel gebeuren. Opbouwwerk, helaas hier laat oordeelkundig aangevat, doch gelukkig niet *te* laat, doet eerst na langen tijd resultaten zien. De Overheid zal nog lang veel voor den Z.O. hoek moeten doen en, ik twijfel er niet aan, zij zal het doen. Echter is hier aanvullende hulp van vele Nederlanders noodig.

De Centrale Vereeniging voor den Opbouw van Drenthe, *het* middelpunt van den opbouw in Drenthe, gevestigd in het Gouvernementsgebouw te Assen, doet met Overheidssteun en met hulp van particulieren reeds veel. Zij moet en wil nog meer doen; zij zal daarvoor steun krijgen van de Overheid, zij moet echter ook de hulp van welwillende Nederlanders hebben. De gelegenheid om deze hulp te verleenen, wordt thans ge-

geven door lidmaatschap van de vereeniging. En wie haar werken nog beter wil leeren kennen, die vrage haar jongste brochure getiteld: „Opbouw Drenthe" aan bij het secretariaat: Gouvernementsgebouw Assen.

MEYER DE VRIES.

Het Biesboschwerk.

In verband met de omstandigheid, dat de werkzaamheden, verbonden aan de indijking en de ontgriending van den Biesbosch vrijwel geëindigd zijn — het thans verrichte „nawerk" is als een verlengstuk der inpoldering en alleen als werkverschaffing te beschouwen — is de Vereeniging de Biesbosch de meening toegedaan, zoo deelen B. en W. der gemeente Dordrecht aan den raad mede, dat thans eene beslissing moet worden genomen over de vraag, of de gronden in den Biesbosch zullen worden verkocht, ja dan neen, en dat tot de financieele afwikkeling met Rijk en Provincie kan worden overgegaan. Naar bekend is, verleende de provincie een bijdrage van 1/3 van het tekort in de kosten der indijking, verkaveling en ontginning, tot een maximum van f 250.000.-, terwijl het Rijk in dat tekort, geraamd op f 774.800.-, ten hoogste f 206.800.- zou bijdragen. Voor de uitgaven van het „nawerk" d.i. extra-werk, is een bijzondere regeling getroffen.

De vereeniging is van meening, dat, wanneer de vraag, of de gronden in den nieuwen polder al dan niet zullen worden verkocht, voorloopig onbeslist bleef, de Vereeniging het huidige stelsel van eenjarige verhuring van het bouwland zou moeten bestendigen en dit acht de vereeniging met het oog op de daaraan — van landbouwkundig oogpunt bezien — verbonden nadeelen, niet gewenscht. De vereeniging huldigt dan ook de opvatting, dat onder de omstandigheden van het oogenblik verkoop moet worden ontraden. Voornamelijk met het oog op de wenschelijkheid, om, ter voorkoming en ter bestrijding van werkloosheid, in de eerstvolgende jaren een werkverschaffingsobject beschikbaar te hebben, pleit de vereeniging er voor, om den polder voorloopig in handen van de gemeente te doen blijven.

De vereeniging is van oordeel, dat door het ophoogen van platen, het schoonhouden van kreken en watergangen en, indien noodig, zelfs door het omspitten van bouwland werkgelegenheid kan worden geschapen, welke, naar de opgedane ervaring, een gunstigen invloed zal uitoefenen, zoowel op den stand der werkloosheid, als op de mentaliteit der tewerkgestelden. Als verdere voordeelen, welke de vereeniging aan het in eigendom der gemeente blijven van den Biesbosch verbonden ziet, worden ook door haar genoemd: de volledige beschikking over de

Oosthaven met omgeving in verband met de eventueele aanlegplaats van het veer van den Kop van het Land naar de overzijde van de Nieuwe Merwede, de vrije beschikking over laag gelegen terreinen en kreken met het oog op het inrichten daarvan tot stortplaatsen voor stadsvuil en ten slotte de mogelijkheid, om in de verre toekomst bij gebleken noodzakelijkheid terreinen te kunnen aanwijzen voor waterwinning voor de Hoogdrukwaterleiding en voor verplaatsing van het Electriciteitsbedrijf naar grootscheeps vaarwater.

De vereeniging is van oordeel, dat de eigendom der gronden ten name der gemeente moet worden gesteld en niet bij de tegenwoordige vereeniging behoort te blijven. Krachtens de bepalingen van het Koninklijk Besluit van 30 November 1923, ter uitvoering van artikel 124 der Onteigeningswet moeten de statuten van een vereeniging uitsluitend werkzaam in het belang van de verhooging van de opbrengst van gronden o.a. voorschriften bevatten, waaruit blijkt, dat uitkeering van winst, aan wien en in welken vorm ook, vooraf zal moeten worden onderworpen aan de goedkeuring van de Ministers van Waterstaat en van Binnenlandsche Zaken en Landbouw. Hiermee wordt beoogd, dat eventueele winst van dergelijke vereenigingen uitsluitend zal worden aangewend voor doeleinden, verband houdende met het doel dier vereenigingen. Aangezien, bij exploitatie door de vereeniging de Biesbosch, eventueele winsten niet aan de gemeente zouden mogen toevloeien, doch deze als geldschietster wel de nadeelige risico's bij ongunstige exploitatieuitkomsten zoude loopen, is de vereeniging de meening toegedaan dat de eigendom der gronden ten name der gemeente moet worden gesteld, hetgeen in ieder geval zal kunnen geschieden zonder betaling van registratierechten, hetzij dat deze overdracht aan de gemeente Dordrecht — als eenig aandeelhoudster der vereeniging „de Biesbosch" — wordt beschouwd als eene scheiding, hetzij dat bij deze overdracht toepassing wordt gegeven aan art. 101, sub k der Registratiewet.

De vereeniging is van oordeel, dat de gemeente den polder niet in eigen-exploitatie moet houden. Een stelsel, waarbij bedrijfsboeren of zetbazen voor rekening van den eigenaar de gronden bewerken, wordt niet wenschelijk geacht. Meer aanbeveling verdient een stelsel, waarbij de bouwlanden voor vrij langen tijd, 6 à 7 jaren, worden verpacht en de weilanden voor één seizoen in huur worden gegeven. De pachter van bouwland moet, met het oog op de wisseling der bebouwing en de wenschelijkheid eener oordeelkundige exploitatie, van een vrij langen pachttijd zijn verzekerd. De weilanden worden beter elk jaar opnieuw verpacht: de eigenaar kan dan voor een rationeele bemesting en goed onderhoud zorg dragen.

De vereeniging ontraadt het nu reeds bouwen van boerderijen door de gemeente. De behoefte aan bedrijfsgebouwen is in den tegenwoordigen tijd, nu het dorschen veelal machinaal op het

land gebeurt, veel kleiner dan vroeger, toen dorsching in de wintermaanden met handkracht plaats had.

Mochten toch nog schuren door de landbouwers benoodigd zijn, dan vertrouwt de vereeniging, dat de pachters, die voor 6 à 7 jaren hebben ingehuurd en bij oordeelkundige bewerking van den bodem het vertrouwen mogen koesteren, dat zij na afloop van den huurtermijn opnieuw kunnen inhuren, zelf tot den bouw van eenvoudige schuren zullen overgaan.

De vereeniging zou de verpachting zoo willen regelen, dat elk jaar ongeveer 1/6 of 1/7 gedeelte van het beschikbaar bouwland vrij van pacht komt. Het risico van lage pachten wordt dan beperkt, terwijl elk jaar een complex gronden, wat de afwatering of een rationeele verkaveling betreft, voor revisie in het belang der werkverschaffing in aanmerking kan komen.

Voor het beheeren der gronden moet naar de meening der vereeniging eene stichting in het leven worden geroepen. Als voorzitter van het Bestuur der stichting zou een der leden van het College van Burgemeester en Wethouders kunnen optreden terwijl de verdere leden van dat Bestuur deels uit raadsleden, deels uit deskundigen op landbouwgebied zouden kunnen bestaan.

B. en W. van Dordrecht zijn ten opzichte van de hiervoren weergegeven beschouwingen van de vereeniging „de Biesbosch" niet eenzelfde opvatting toegedaan. De minderheid meent, dat het in beginsel onjuist is, dat de gemeente buiten noodzaak hare bemoeiingen uitbreidt. Als er geen direct gemeentebelang bij is betrokken, moet de gemeente zich niet de taak opleggen van de exploitatie van een zoo uitgebreid landerijenbezit, dat pl.m. 850 H.A. groot is en buiten hare grenzen gelegen is. Zij is van oordeel, dat in het geval van den Biesboschpolder particuliere exploitatie, waarbij boerderijen zullen worden gesticht, rationeeler is en alleszins de voorkeur verdient boven gemeentelijk beheer en ook beter de ontwikkeling van dit gebied als achterstand van Dordrecht zal bevorderen.

Van den aanvang af heeft bij de inpoldering en de daaraan voorafgaande onteigening de bedoeling voorgezeten daardoor een goed werkverschaffingsobject te verkrijgen en als de werkzaamheden beëindigd waren den grond weer te vervreemden.

Al de motieven — buiten het belang der werkverschaffing, — door de vereeniging „de Biesbosch" aangevoerd, om den grond in eigendom te behouden, willen de minderheid gezocht voorkomen en zeker zijn andere terreinen aan te wijzen, waarvan het bezit voor de toekomstige ontwikkeling der gemeente van veel grooter waarde zou zijn dan dat van den nieuwen Biesboschpolder.

Wat nu de werkverschaffing betreft, stelt de minderheid zich op het standpunt, dat de gedachte, dat behoefte bestaat aan een permanent werkverschaffingsobject, door haar niet kan worden aanvaard. Het verloop der werkloosheid wijst op

een gestadige vermindering, zoodat het waarschijnlijk wordt geacht, dat over enkele jaren, als het zoogenaamde „nawerk" in den Biesbosch beëindigd is, de werkverschaffing kan worden stop gezet. Het valt niet te ontkennen, dat de Biesbosch-werkverschaffing een goed middel is gebleken, om de werkloozen aan te sporen particulier werk te zoeken. Ook dat de werkschuwen, die zich gedurende de langdurige crisiswerkloosheid in de groep der ondersteunde werkloozen hadden gedrongen, door de werkverschaffing zijn uitgezuiverd. Maar daarom gelooft zij — de minderheid van B. en W. — nog niet, dat het noodig is, dat door permanente werkverschaffing dit zuiveringsproces steeds wordt voortgezet. Integendeel is zij van oordeel, dat door individueele behandeling der gevallen van werkloosheid en een goed geregelden dienst van den armenzorg, waarbij de stad in wijken is verdeeld, het in de toekomst mogelijk zal zijn de bona-fide werkloozen en behoeftigen van de beroepswerkloozen te scheiden, zooals dat in vroegere normale tijden ook geschiedde. Daarentegen meent zij, dat aan een permanente werkverschaffing gevaren verbonden zijn. De zekerheid in geval van werkloosheid steeds bij de werkverschaffing te worden geplaatst, kan er toe leiden, dat men zich aan het lidmaatschap eener werkloozenkas onttrekt, terwijl daarnaast te vreezen staat, dat niet volkomen valiede arbeiders door de werkverschaffing blijvend ten laste der gemeente zullen komen.

Maar zelfs al was na de beëindiging van het „nawerk" in den Biesbosch er nog behoefte aan werkverschaffing, dan zouden er toch andere objecten moeten gezocht worden dan het zeer weinig productieve werk, dat dan in den Biesbosch voor werkloozen te doen overbleef. Liefst zou de minderheid reeds nu overgaan tot geleidelijken verkoop van die gronden, welke afgewerkt zijn. Op gezag van het bestuur der vereeniging de Biesbosch neemt zij echter aan, dat het tot aan de geheele beëindiging van de werkverschaffing voor een rationeele uitvoering der onderhanden werken noodig is, dat de vereeniging de volledige zeggenschap houdt over alle gronden in den polder.

Maar zij staat op het standpunt, dat er dan ook geen enkele reden is de bestaande vereeniging van het bestuur te ontheffen en voor het beheer een nieuwe stichting in het leven te roepen. Al blijft het juist, dat als men wil, men ook dan altijd nog tot verkoop kan overgaan, even waar is het, dat door dien nieuwen beheersvorm aan het gemeentelijk bezit van den Biesbosch een permanent karakter wordt gegeven.

De minderheid stelt zich op het standpunt, dat, zoolang er, met het oog op de uitvoering van het zoogenaamde „nawerk", bezwaren tegen verkoop bestaan, de vereeniging de Biesbosch het beheeren van de landerijen in den ingepolderden Biesbosch zou kunnen voortzetten, om, zoodra zulks mogelijk is, geleidelijk tot verkoop over te gaan, doch dat er geen enkele reden is door het in het leven roepen van een nieuwe stichting, aan welke het

beheer zou worden opgedragen, aan het gemeentelijk bezit var die gronden een permanent karakter te geven.

De meerderheid acht het gewenscht, op de door de vereeniging de Biesbosch ontwikkelde gronden eene beslissing te nemen, o de gronden nu moeten verkocht worden. Zij is ook met de veree niging van gevoelen, dat het nu het gunstige oogenblik is on met het Rijk en de Provincie tot volkomen afwikkeling te ko men. Verder is zij om de redenen, door de vereeniging aangevoerd in het tegenwoordig tijdsgewricht voor behoud van den polde in eigendom der gemeente, zonder daarmede te willen hebbe uitgemaakt, dat nooit of te nimmer tot verkoop van den polder hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk, zou kunnen worden overgegaan Verkoop thans van gedeelten van den polder zoude schade doe aan eene oordeelkundige en volledige uitvoering van het denk beeld, om door het zoeken van werkverschaffingsmogelijkhede in den nieuwen polder de werkloosheid in deze gemeente doel matig te bestrijden.

Verkoop der gronden thans zoude naar de meening de meerderheid ook daarom zijn af te raden, omdat de koopprijze der landerijen in deze streek op het oogenblik naar rato lage zijn, dan de pachtprijzen.

Het in het leven roepen van eene stichting, als het lichaam dat de gronden zal beheeren, wordt door de meerderheid nood zakelijk geacht. Zoolang de gronden eigendom der vereeniging zijn is het benutten door de gemeente van eventueele winste uitgesloten ; zijn de gronden eigendom der gemeente geworde en worden zij beheerd door eene stichting, dan bestaat di mogelijkheid wel. Beheer van zoo'n groot complex gronden doo een gemeentedienst moet achtergesteld worden bij dat door een stichting, omdat het bestuur eener stichting, beter dan het per soneel van een gemeentedienst, zoodanig is samen te stellen dat een rationeel beheer, van landbouwkundig-economisch standpunt bezien, kan worden gewaarborgd.

In de raadsvergadering van 7 Mei 1929 heeft hierweergegeven voorstel een uitvoerig onderwerp van bespreking uitgemaakt Ten slotte werd het met groote meerderheid van stemmen aangenomen. Hulde, het is een goed besluit geweest.

Over het — voorloopige — finantieele resultaat van he Biesboschwerk moge hier ook iets volgen. Er was gerekend op een uitgave van f 3.075.000 ; de werkelijke uitgaven — he extra-verwerk buiten beschouwing gelaten — zullen ongevee f 7000 meer zijn, hetwelk overeenkomt met een kostprijs van pl.m. f 2600 per hectare. Het bestuur der vereeniging heef becijferd, dat gedurende het Biesboschwerk de gemeente pl.m zes ton minder heeft uitgegeven dan het geval zou zijn gewees indien de steunregeling was volgehouden op de wijze als vòò het werk het geval was.

We zullen hier de cijfers omtrent mogelijke pacht e.d. niet aten volgen, omdat vanzelfsprekend daarin een min of meer peculatief element zit. Wel volgt hier een staat die geen oelichting behoeft, doch wel aantoont, welke geweldige muta-ie's in een niet te groote stad op de arbeidsmarkt plaats inden en hoe goed het is, indien een behoorlijke statistiek vordt bijgehouden.

Werkverschaffing in den Biesbosch.

Overzicht op 25 April 1929

De cijfers tusschen ( ) geven den toestand weer op 18 April 1929.

Aantal aanwijzingen om in den Biesbosch te gaan werken			2801	(2789)
Niet aan het werk gegaan	765	(763)		
Wel aan het werk gegaan, doch later geweigerd	72	(72)		
Ander werk gevonden	954	(947)		
Vertrokken om onbekende redenen	334	(334)		
Afgekeurd na te hebben gewerkt	112	(111)		
Ontsl. wegens te lage prestatie	39	(39)		
„ „ ongeoorloofd verzuim	34	(34)		
„ „ verzet	59	(59)		
„ „ fraude	5	(5)		
„ „ opleveren ondeugd.werk	50	(50)		
„ „ vertrek uit de gemeente	2	(2)		
„ „ weigeren ander werk te aanvaarden	5	(5)		
„ „ plichtsverzuim	2	(2)		
„ „ ingesteld rouleersysteem	4	(4)		
„ „ te hooge gezinsinkomst.	14	(14)		
„ „ tewerkstelling in Drente	225	(203)		
„ „ het niet gaan naar „	28	(26)		
	2704	(2670)	2704	(2670)
			97	(119)

Werkzaam bij Heidemij	91
„ als wachters	4
„ „ ziekencontrôleur	1
„ „ keetbaas	1
Totaal werkzaam	97

Onder bovenstaande gegeven aantallen zijn begrepen 776 herplaatsingen, dat betreft menschen, die 2 of meermalen werden aangewezen, omdat zij om de een of andere oorzaak het werk hadden verlaten. Laat men de herplaatsingen buiten beschouwing, dan vindt men de navolgende resultaten:

Aantal personen aangewezen om in den Biesbosch te gaan werken			2025 (2022)
Niet aan het werk gegaan	687	(686)	
Wel aan het werk gegaan, doch later geweigerd	49	(49)	
Ander werk gevonden	612	(609)	
Vertrokken om onbekende redenen	231	(233)	
Afgekeurd na te hebben gewerkt	73	(72)	
Ontsl. wegens te lage prestatie	15	(15)	
„ „ ongeoorloofd verzuim	22	(22)	
„ „ verzet	40	(40)	
„ „ fraude	1	(1)	
„ „ opleveren ondeugd.werk	16	(17)	
„ „ vertrek uit de gemeente	2	(2)	
„ „ weigeren ander werk te aanvaarden	5	(5)	
„ „ plichtsverzuim	2	(2)	
„ „ ingesteld rouleersysteem	3	(3)	
„ „ te hooge gezinsinkomst.	13	(13)	
„ „ tewerkstelling in Drente	137	(115)	
„ „ het niet gaan naar „	20	(19)	
	1928	(1903)	1928 (1903)
			97 (119)

MEYER DE VRIES.

Arbeidsbemiddeling voor onvolwaardige arbeidskrachten te New-York.

Te New-York bestaat sedert kort een plaatsingsbureau voor onvolwaardige arbeidskrachten, mede als resultaat van de 3-jarige proefneming met de „Vocational Service", waarmede beoogd werd na te gaan, in hoeverre men het aantal instortingen van oud-t.b.c. patienten zou kunnen verminderen door systematische medische en technische voorlichting en hulp bij de arbeidsbemiddeling. (Zie „Het Ziekenhuis" '29, April, Mei „Een interessante Amerikaansche proefneming").

Bovenbedoeld Bureau, genaamd „The Employment Center for the Handicapped", gaf dezer dagen het eerste jaarverslag uit.

Dit Centraal plaatsingsbureau beoogt kosteloos arbeidsbemiddeling te verleenen aan mannelijke en vrouwelijke onvolwaardige arbeidskrachten in de stad New-York.

Het werd gesticht door een 4-tal groote Vereenigingen, die in het Bestuur — waarin ook zitting hebben de Directeur van Maatschappelijk Hulpbetoon der stad New-York en een vertegenwoordiger van het Staatsbureau voor reclassificatie — vertegenwoordigd zijn door 2 leden.

Men had tot centralisatie besloten, toen uit een ter zake gesteld onderzoek was gebleken, dat niet minder dan 12 ureaux zich met arbeidsbemiddeling van onvolwaardige arbeidsachten bezig hielden, er veel dubbel werk gebeurde, bovenen verschillende groepen van onvolwaardige arbeidskrachten n hulp verstoken bleven en de outilleering der bureaux onldoende was.

Het Centraal-Bureau kwam te staan onder leiding van een irecteur, die geassisteerd werd door 6 plaatsingsagenten en nig verder personeel. De arbeid van de plaatsingsagenten erd verdeeld naar de oorzaken der onvolwaardigheid en niet aar de gezochte soort van arbeid. De ervaring had n.l. geleerd, t de arbeidsbemiddeling voor o. a. k. een zeer gedetailleerde ennis vereischte van den aard, enz., der onvolwaardigheid.

Het Centraal-Bureau staat ten dienste van alle groepen o. a. k. et uitzondering van enkele, waarvoor reeds goed geoutilleerde ureaux bestonden, zooals voor de blinden, de slechthoorenden, oorlogsinvaliden. De candidaten worden deels aangebracht oor besturen van Verplegingsinrichtingen, deels door Vereeningen, deels van andere zijde.

Alvorens men overgaat tot inschrijving van een candidaat, ordt een medisch rapport gevraagd. De verplegingsinrichtingen vereenigingen hebben de beschikking over een aantal formulieren, tot het invullen van vragen, ten aanzien van de ndidaten. Het Centraal-Bureau beschikt zoodoende over veel egevens, wanneer een candidaat zich komt laten inschrijven. oor bepaalde afwijkingen (o.a. t.b.c. en borstziekten) bestaan zonderlijke formulieren.

De samenwerking met andere instellingen steunt op het beinsel volledige en betrouwbare inlichtingen te verstrekken, neinde teleurstellingen bij de plaatsing zooveel mogelijk te ermijden.

Het volgend overzicht geeft een indruk van den aard en den nvang der arbeidsbemiddeling.

Afwijking	Inschrijving			Aantal geplaatst		
	man.	vrouw.	Totaal	man.	vrouw.	Totaal
artziekten	308	119	427	104	53	157
ong t.b.c.	209	65	274	59	23	82
iekten (maag, lever, nieren, ingewanden, enz.).	304	67	371	102	34	136
sthma, Bronchitis	101	19	120	68	9	77
icht, Rheumatiek	109	30	139	45	11	56
derspatten, Beenzweren	29	15	44	21	4	25
eslachtsziekten	198	11	209	82	6	88
reuk	93	5	98	37	2	39
uidziekten, enz.	30	6	36	17	9	26
lierziekten	19	9	28	3	9	12
Transporteeren	1400	346	1746	538	160	698

Afwijking	Inschrijving			Aantal geplaatst		
	man.	vrouw.	Totaal	man.	vrouw.	Totaa
Transport....	1400	346	1746	538	160	698
Suikerziekte	25	12	37	9	1	10
Geestes- en zenuwziekten	211	45	256	96	24	120
Oogen	32	7	39	6	1	7
Hoofdletsels.....	25	6	31	5	2	7
Arm, hand, vinger (lam of amputatie)	368	49	417	121	17	138
Been, voet, teenen (lam of amputatie)	699	88	787	283	39	322
1 arm en 1 been.....	7	10	17	6	3	9
Beide armen en beide beenen (lam of amput.)	7	2	9	5	0	5
Rug of ribben	125	16	141	51	6	57
Doofstom.....	69	15	84	24	12	36
Paralysen.....	4	9	13	—	—	—
	2972	605	3577	1144	265	1409

Deze 1409 personen waren geplaatst in 1751 betrekkingen daar sommigen meer dan eens geholpen werden.

De opgave betreft zoowel tijdelijke als blijvende invaliditeit

De orthopedische afwijkingen betroffen 39 % van het totaal daarop volgen hartziekten met 12 %.

De vormen van onvolwaardigheid loopen bij mannen en vrouwen wat uiteen. Veel afwijkingen maakten het noodig te zoeken naar zittend werk; pogingen om werkgevers te bewegen om, wanneer zij voor dergelijk werk meisjes bezigden, hier voor mannen uit dien groep te nemen, hadden slechts zelden succes.

Een kaartformulier wordt gebezigd om voor iederen ingeschrevene te vermelden: arbeidsgeschiedenis, opleiding, soort onvolwaardigheid, enz.; andere kaarten dienen om de bemoeienissen van het Bureau met de ingeschrevenen te registreeren. Het kaartenmateriaal is heel practisch ingericht.

Over het geheel bleek de kleinere ondernemer het meest geneigd om de o. a. k. aan te nemen, terwijl bij de grootere ondernemingen het streven toeneemt om als gevolg van de geneeskundige keuringen de o. a. k. — zelfs die met geringe afwijkingen — uit te sluiten. De keuring wordt veelal niet benut om den candidaat te beoordeelen naar zijn geschiktheid voor een bepaald werk, doch om zijn geschiktheid voor werk in het algemeen vast te stellen. Al is de man geschikt voor een bepaald werk, dan wordt hij toch geweigerd als in ander opzicht eenige afwijking bestaat. Een dergelijk keuringssysteem is af te wijzen.

Wat betreft de leeftijd, blijkt dat 24 % der geplaatste personen 50 jaar of ouder waren.

Plaatsingen	Mannen	Vrouwen	Totaal
ger dan 21 jaar.....	209	71	280
21—29 jaar.....	228	45	273
30—39 jaar.....	213	47	261
40—49 jaar.....	204	49	253
50—59 jaar.....	196	32	228
60—69 jaar.....	83	20	103
jaar en ouder.....	10	1	11
	1144	265	1409

e plaatsingsagenten hielden alleen in den ochtend zitting, iddags trokken zij er op uit, om werkgevers enz. te bezoeken.

Iet verslag maakt melding van loyale samenwerking met rdere werkgevers. Zelfs wordt een voorbeeld genoemd van Directeur van een meubelzaak, die zoo goed als uitsluitend k. aannam; een lampekappenfabrikant gaf te kennen, dat geen reden was om zittend werk in zijn fabriek niet aan sjes op te dragen, die op krukken gingen, mits zij maar e flinke handen aan het lijf hadden.

en aanzien van de geplaatste personen, wordt naar den aard onvolwaardigheid een regelmatig onderzoek toegepast. Dit o. a. gebeuren door de tewerkgestelden te vragen op bede avonden aan het Bureau te komen.

aast het zuivere bemiddelingswerk heeft het Bureau heel ander werk te doen, ten einde te bevorderen, dat iedere didaat ook op de voor hem (haar) meest geëigende plaats ıt.

oo moet dikwijls de arbeidsbekwaamheid beproefd worden r te werkstelling in een zoogenaamde curative-workshop of gesteld worden na een psychologisch onderzoek. Zoo verkt een psycholoog op één avond per week belangeloos zijn ; ook verleent een psychiater gratis medewerking in voorende gevallen.

erst na zorgvuldig en uitgebreid onderzoek (c.q. met medeking van een curative- of convalescent-workshop) kan een nit vallen, dat een ingeschrevene ongeschikt is voor plaatin het vrije bedrijf.

ngeschrevenen, die huisarbeid kunnen verrichten, worden vezen naar het „Institute for the Crippled and Disabled". ij die hun huis kunnen verlaten doch onder beschermende tandigheden moeten werken, worden verwezen naar een of ere werkplaats, hoewel de gelegenheid daartoe zeer bekt is.

Iet eerste jaar heeft vermoedelijk voor de plaatsing meer nsgevallen gebracht, dan later het geval zal zijn, wanneer bestaan en de werkwijze van het Centraal Bureau in de ngen van hen, die in staat zijn weder in het vrije bedrijf te ken, beter bekend zullen zijn.

Wanneer het waarschijnlijk geacht wordt, dat de arbeids schiktheid van een patient zal verhoogd worden door verd opleiding, dan wordt hij verwezen naar een der bestaa speciale opleidingsscholen.

Naast de directe arbeidsbemiddeling is van veel belang beroepsadvies. Vele ingeschrevenen hebben, als ze niet in oude vak mogen terugkeeren, geen idee van het soort w waarnaar ze moeten uitzien.

De ingeschrevenen worden zooveel mogelijk opgevoed, zelf een plaatsing te vinden. Gestreefd wordt naar herplaats in een vroegere betrekking.

In meerdere gevallen hebben de ingeschrevenen eenige fin tieele hulp noodig, in afwachting van de plaatsing. Daarv is een fondsje gevormd, waaruit de kosten worden bestre voor aanschaffing van kleeding, enz. Wanneer meer uitgebre hulp noodig is, worden de ingeschrevenen verwezen naar ee andere filantropische instelling.

Voor geneeskundige hulp worden zij verwezen naar de kliniek Terzake bestaat een goed geregelde samenwerking.

Geregeld contact bestaat met andere plaatsings- en adv bureaux; er werden verschillende gemeenschappelijke regelin gesloten.

Op uitgebreide schaal werd met toepassing van allerlei m delen, waaronder radio, publiciteit gegeven aan het bestaan de werkwijze van het Centraal-Bureau.

Eenerzijds bezocht de Directeur allerlei inrichtingen (ziek huizen, werkplaatsen, enz.) waarmede contact onderhouden w anderzijds werd, ter bestudeering van de administratie en organisatie van het Bureau, daaraan door tal van personen bezoek gebracht.

De belangstelling van ondernemerszijde in het werk van Centraal-Bureau is groeiende. Zoo maakt het verslag meld van een groote handelszaak, die als cassières een groep va doove meisjes in dienst nam.

Het verslag is voorzien van verschillende tabellen, zoodat belangwekkend studiemateriaal bevat voor hen, die zich het vraagstuk bezighouden.

T. N

Literatuur.

Ronald C. Davison. *The unemployed. Old Policies and n* Longmans Green & Co. London, 1929. XIII + 292 pp.

Het grootste deel van dit boek wordt ingenomen door historische beschrijving van wat in Engeland tot bestrijd der werkloosheid is gedaan.

a een kort overzicht van de werkloosheidsbestrijding in
ger tijden volgt een hoofdstuk over werkverschaffing. De
ijver meent, dat werkverschaffing in den eigenlijken zin
woords niet mogelijk is. Werkelijke hulp kan slechts ver-
ht worden van stimuleering der *normale* werkgelegenheid.
e drie volgende hoofdstukken behandelen zeer uitvoerig
Engelsche werkloosheidsverzekering. Na alles, wat hierover
en loop der jaren in dit tijdschrift is medegedeeld kan hier
den volstaan met een verwijzing naar de heldere uiteenzet-
van den schrijver.
ierna behandelt de schrijver de differentiatie der werk-
en. Hij waarschuwt tegen het gebruik de werkloozen
over één kam te scheren en hem te beschouwen als slacht-
s der ekonomische krisis. De werkloosheid is immers ook te
en aan andere oorzaken, welke inhaerent zijn aan het
luktiestelsel: seizoenwerkloosheid, onderbreking van werk,
schooldheid enz.
it deze diagnose vloeit voort, dat er twee therapeutische
lemen zijn: de omstandigheden van bepaalde bedrijven
ten worden verbeterd en de capaciteiten der werklooze
iders moeten behouden of verbeterd worden.
nder de werkloozen zijn thans (in Engeland) z.i. drie groote
gorieën te onderscheiden: 1e. de arbeider, die vrij regel-
ig werkt en bij werkloosheid juist de uitkeering noodig
t; 2e. de werklooze, die zijn geschiktheid tot arbeiden niet
t verloren; 3e. de werklooze, die niet meer de normale
hiktheid tot werken heeft.
e laatste kategorie is de moeilijkste. Het groote gevaar is,
hij abnormaal groeit door de langdurige werkloosheid in de
pressed areas".
e schrijver bepleit een regeling der werkloosheidsverzekering
e rekening houdt met deze verschillen tusschen de werk-
en. Het motief daarvoor moet echter z.i. niet zijn besparing
openbare gelden, maar het belang der verzekerden. Samen
de ekonomische organisatie moet de Staat zich vooral
ghouden met de scholing en de verplaatsing der verzekerden,
et bijzonder van de jeugdige personen. Deze maatregelen
den niet alleen voorgeschreven door de menschelijkheid;
ijn op den langen duur maatregelen tot behoud van den
t en de industrie.
et boek van Davison is, zoowel om zijn duidelijke historische
dtrekken, als om de opbouwende kritiek, welke erin geoefend
dt op de Engelsche maatregelen tot bestrijding der werk-
heid, niet het minst belangwekkende van den stroom van
elsche boeken over de werkloosheid.

ELECTED DECISIONS GIVEN BY THE UMPIRE. *Prior to* 19*th*
il, 1928, *respecting claims to benefit and donation.* (Ministry of
ur). H. M. Stationery Office, London, 1929, 954 pp.

De uitspraken van den *Umpire*, den hoogsten Engelsch
rechter in twistgedingen over werkloosheidsuitkeering z
langzamerhand tot een onoverzienbare hoeveelheid aang
groeid. In het bovengenoemde boekwerk zijn plm. 1400 de
beslissingen, welke van blijvende waarde zijn, verzameld. E
klein aantal er van heeft betrekking op de vroegere wett
doch de overgroote meerderheid der uitspraken zijn geda
ingevolge de verzekeringswetten van de jaren 1920—1926.
De beslissingen zijn afgedrukt in chronologische volgor
maar een uitvoerig alphabetisch-systematisch register verg
makkelijkt het gebruik. Het boek is voor de uitlegging
Engelsche wetsbepalingen inzake werkloosheidsverzekering v
zeer groote beteekenis.

S. De Wolff. *Het economisch getij. Bijdrage tot de verklar*
van het conjunctuurverschijnsel. N. V. J. Emmering's Univer
teitsboekhandel, Amsterdam, 1929 VII + 459 pp.

Tijdens de samenstelling van dit literatuur overzicht v
scheen dit omvangrijk boek, dat wel het eerste Nederlandsc
werk is, dat het conjunctuurverschijnsel in zijn geheelen omva
tracht te verklaren. De schrijver, die op Marxistisch standpu
staat, heeft bij zijn verklaring gebruik gemaakt van de mat
matische methode. In het betoog zelf is de wiskunde ech
weggelaten ; zij is ondergebracht in een aanhangsel. Met d
aankondiging moge thans worden volstaan. Er zal hier ongetw
feld nog nader op dit belangrijke werk worden teruggekom
S. M.

De Werkloozenzorg in de Staten-Generaal.

In de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag o
de technische wijziging van de *Armenwet*, wordt op de passa
welke wij in het vorige nummer op bladz. 144 aanhaalden, a
volgt geantwoord :

„Gelijk de Memorie van Toelichting aangeeft, is de bedoel
„van het wetsontwerp, de bepalingen betreffende samenstell
„en werking van de armenraden te wijzigen aan de hand v
„hetgeen de ondervinding, sedert het in werking treden v
„de Armenwet opgedaan, heeft geleerd. Tevens dient d
„gelegenheid aangegrepen om enkele andere, zuiver technisc
„wijzigingen, met name ten aanzien van het verhaal van kost
„aan te brengen. In overeenstemming hiermede stippelt
„considerans van het wetsontwerp de beoogde wijzigingen al
„uit, dat de grondslagen der wet onaangetast zullen blijve

„Moet reeds uit dezen hoofde aan voorstellen, die beoo
„het bestek te overschrijden, gevolg worden geweigerd, dit

te noodzakelijker, omdat deze vooraf ampel onderzoek door deskundigen zouden eischen. De ondergeteekenden erkennen, dat de ervaring van den jongsten tijd zoodanig onderzoek met betrekking tot sommige principieele voorschriften wettigt. De omstandigheid, dat een Kabinet, hetwelk op scheiden staat, minder geroepen schijnt in dezen het initiatief te nemen, weerhoudt hen echter hiertoe over te gaan."

En verder:

„Nochtans staat men, gelijk de ondervinding inderdaad heeft bewezen, bij de toepassing van de artt. 28 en 29 voor moeilijkheden die, werd het kader van een technische herziening overschreden, nadere beschouwing zouden eischen. Met name zou dan aan de orde komen de vraag, op of bijzondere wijze ware te regelen de zorg voor valide arbeiders, die door buitengewone omstandigheden tijdelijk werkloos zijn en die, hoewel zij zich de kosten hadden getroost, om zich tegen werkloosheid te verzekeren, steun behoeven, omdat de termijn van uitkeering is verstreken. Intusschen urgent kan voorziening ook in deze niet heeten, omdat juist de praktijk gedurende de afgeloopen vorstperiode heeft geleerd, dat buiten de wet om een bijzondere wijze van hulpverleening mogelijk is. Bovendien vorderen wijzigingsvoorstellen, die bevrediging kunnen brengen, ampele voorbereiding. Kwalijk kan toch worden volstaan met sommige categorieën buiten de wet en dus wettelijk buiten overheidsbemoeiing te stellen. Ampele voorziening is dan noodig. Men denke b.v. aan de verschillende opvattingen die kunnen rijzen over de vraag, in hoeverre met individueele behoeften valt rekening te houden, of uit 's Rijks kas subsidie dient verleend, in hoeverre ook niet-verzekerden in de regeling zijn te begrijpen, enz. De ondergeteekenden beschouwen dan ook deze aangelegenheid, die trouwens een gewichtige afwijking van het stelsel der Armenwet zou insluiten, als de belangrijkste die c.q. ware te betrekken in het onderzoek, waarvan de aanvang dezer Memorie gewaagt."

In de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag over e begrooting van het Zuiderzeefonds voor het dienstjaar 1929, eelt de Minister van Waterstaat in antwoord op de vragen mtrent de overschrijving van de kosten van den afsluitdijk ede, dat deze overschrijving pl.m. 35% zal zijn.

De kosten van indijking en droogmaking van de Wieringermeer worden op 60 millioen gulden geraamd.

Als oorzaken van de hoogere kosten dan die in 1924 geraamd, orden o.m. genoemd: stijging der loonen en materialen, eer baggermateriaal, ervaringskosten, e.d.

Omtrent de arbeidsvoorwaarden zegt de Minister, dat op de aleving der besteksvoorwaarden behoorlijk wordt toegezien. e vraag of in de bestekken de verbindverklaring der c.a.o. l worden opgenomen, is nog niet beslist. In sommige gevallen

werken de arbeiders reeds onder de bepalingen eener c.a.o.

Op grond van het groote aanbod van arbeidskrachten meent de Minister, dat de arbeidsvoorwaarden bij de Zuiderzeewerken gunstiger zijn dan elders het geval is.

Een herziening der Zuiderzeesteunwet is in gereedheid gebracht — intusschen diende de heer Duys c.s. een initiatiefontwerp in —. [1])

De geleidelijke overgang der visscherij-bevolking naar andere bedrijven, wordt op allerlei wijzen bevorderd.

Het aantal „belanghebbenden" boven 65 jaar bedroeg einde Maart 1929 655; deze personen krijgen tegemoetkomingen van f 2 tot f 5 per week.

Sedert 1 October 1928 tot einde Maart 1929 kwamen 2889 aanvragen om geldelijke tegemoetkoming bij de Generale Commissie in; toegekend werd een bijdrage in 1364 gevallen, afgewezen 998 en er vielen 125 af. Uitgekeerd is in de genoemde periode f 140817,77.

In 7 gevallen tot een totaal bedrag van f 927,13 zijn credieten verleend of het visscherijbedrijf voort te zetten.

Er kwamen 315 aanvragen in om een bedrijf te verplaatsen, te vervormen of nieuw in te richten, toegewezen zijn 69, afgewezen 132, vervallen 81 en in behandeling 38. In 46 gevallen is reeds crediet verleend, ter gezamenlijke grootte van plm. f 180000.-.

Behandeld werden 314 aanvragen om bijdragen voor opleiding; 286 werden ingewilligd en 28 afgewezen.

Geplaatst zijn 285 belanghebbenden en bij de Zuiderzeewerken 231.

In totaal keerde men ingevolge de Zuiderzeesteunwet gedurende 5 kwartalen aan alle hier gememoreerde zaken ongeveer een half millioen gulden uit.

Ingediend is een ontwerp tot aanvulling en verhooging van hoofdstuk X der Staatsbegrooting.

Voor dekking van de kosten van de in verband met de strenge koude genomen maatregelen (verhoogde subsidies aan werkloozenkassen) wordt thans een bedrag van f 1.550.000 op de begrooting gebracht, waarvan de helft door de betrokken gemeenten aan het Rijk wordt terugbetaald.

Meyer de Vries.

---

1) Sedert door de Tweede Kamer afgestemd.

PRAEADVIEZEN

OVER HET ONDERWERP

„Is het wenschelijk een arbeidsbeurs op eenigerlei „wijze te verbinden met andere openbare diensten op „sociaal of philantropisch gebied, inzonderheid met „een dienst van maatschappelijk hulpbetoon?" — —

Uitgebracht voor de

VEREENIGING VAN NEDERLANDSCHE ARBEIDSBEURZEN

1929.

Praeadvies van den heer W. DREES,

Wethouder te 's-Gravenhage.

De vraag, door het Bestuur van de Vereeniging van Neder-ndsche Arbeidsbeurzen voor de komende jaarvergadering aan orde gesteld, is actueel en van groote practische beteekenis. In enkele gemeenten is reeds besloten tot samenvoeging van en dienst der arbeidsbemiddeling, de bemoeiingen met de werk-osheidsverzekering, den werkloozensteun en de armenzorg, tot n dienst van Sociale Zaken. In andere plaatsen is een der-lijke samenvoeging in overweging. Het motief voor de com-natie ligt voornamelijk op het gebied der werkloozenzorg, e, naar men meent, het beste gediend wordt, indien alle moeiingen te dien opzichte worden samengebracht onder één enst. Het is intusschen zeker van belang in den kring van genen, die meer in het bijzonder betrokken zijn bij de arbeids-middeling, na te gaan, welke invloed van een dergelijken aatregel te verwachten is ten aanzien van de arbeidsbe-iddeling.

Om te komen tot een goed begrip van den gang van zaken hijnt het mij nuttig met een enkel woord er aan te herinneren, oe de verhoudingen in den loop der jaren gegroeid zijn.

Toen de werkloosheidsverzekering op grond van het Werk-osheidsbesluit tot stand kwam, kregen de gemeenten daarbij n controleerende taak te vervullen. Zij hebben na te gaan, de kasbesturen de reglementen nauwkeurig naleven, of de ekkenden uit de kas inderdaad werkloos zijn, of zij overeen-omstig de opgelegde verplichting zijn ingeschreven bij de rbeidsbeurs. Het ligt voor de hand, dat menige gemeente als et aangewezen orgaan om die contrôle te verrichten, de Ar-idsbeurs beschouwde, waartoe de werkloozen zich toch moesten enden en die het meest geschikt scheen om ook de verdere ntrôle op zich te nemen, terwijl bovendien ook de Rijksdienst, aarmede men te maken had, de arbeidsbemiddeling en werk-osheidsverzekering beide omvatte.

Hiermede was de eerste stap gezet op een weg, die er toe an leiden, de Arbeidsbeurs aan de werkloozenzorg dienstbaar maken op andere wijze dan door de arbeidsbemiddeling zelf o doelmatig mogelijk te organiseeren.

Toen de verzekering ontoereikend bleek, kwam de steun-geling. Van de commissie voor steunverleening maakte veelal directeur der arbeidsbeurs deel uit. Bij de uitvoering wilde en de armenzorgorganen zooveel mogelijk uitschakelen. Het g al weer voor de hand om dan maar de arbeidsbeurs op de n of andere wijze in de uitvoering te betrekken, en in een

aantal gevallen ging mee er toe over haar vrijwel geheel daar mede te belasten.

De tweede stap was gezit en ditmaal een, die aan veel mee bedenking onderhevig was. De steunregeling immers berust o geheel andere grondslagen dan de verzekering. De verzekerin geeft den werklooze een reglementair recht, dat ten deele doo eigen bijdragen verkregen is en waarbij alleen is na te gaan o hij inderdaad onvrijwillig werkloos is en of aan bepaalde for meele voorschriften voldaan wordt.

De steun wordt slechts verleend, wanneer na onderzoek be hoefte daaraan gebleken is, en op de steunaanvrage kan slecht worden beslist, nadat niet enkel naar de werkloosheid, maa ook naar de inkomsten van den werklooze en van de gezins leden een onderzoek is ingesteld. Hier komen dus een contrôl en een beoordeeling aan de orde van gansch anderen aard, di de gesteunden ook in een geheel andere verhouding brenge tot het orgaan, dat met de uitvoering der steunregeling is be last. Worden onderzoek en contrôle aan de Arbeidsbeurs opge dragen, dan komt zij daardoor veel verder buiten haar eigenlij terrein, n.l. de arbeidsbemiddeling, dan het geval is bij d bemoeiing met de werkloosheidsverzekering.

De steunregelingen werden aanvankelijk geacht van zee tijdelijken aard te zijn en waren als crisismaatregelen bedoeld Nu daarvan moeilijk meer sprake kan zijn en velen van ge voelen zijn, dat de steun aan valide werkloozen, althans aa diegenen onder hen, die zich tegen werkloosheid verzeker hebben, permanent een bijzondere regeling zal vereischen, word in een aantal plaatsen de wenschelijkheid gevoeld de regelin ervan anders te organiseeren en vooral een nauwer verband t leggen met de andere vormen van ondersteuning, zooals di ressorteeren onder Burgerlijk Armbestuur of Maatschappelij Hulpbetoon. Na een zekeren tijd gaan in het algemeen d langdurig steuntrekkenden van het crisiscomité naar Maat schappelijk Hulpbetoon over. In vele plaatsen worden de onge organiseerde werkloozen van het begin af door den dienst va Maatschappelijk Hulpbetoon geholpen. Deze dienst krijgt du onvermijdelijk een deel van de werkloozenzorg als zijn taak heeft zich dus bezig te houden met dezelfde vraagstukken al waarvoor de speciale commissies voor ondersteuning komen t staan. Bij werkverschaffing zullen zoowel gesteunden van d eene als van de andere categorie voor plaatsing in aanmerking komen. Het is begrijpelijk, dat daarom de wensch opkom werkloozensteun en de andere vormen van ondersteuning mee in onderling verband te zien en onder één dienst te brengen Persoonlijk ben ik van oordeel, dat veel daarvoor pleit, mit men scherp in het oog houdt de noodzakelijkheid van de diffe rentiatie, ook in dien zin, dat de georganiseerde verzekerd werkloozen recht blijven houden op het indienen van hu steunaanvragen en het uitkeeren van de ondersteuning doo

bemiddeling van de vakvereeniging en dat ook wenschelijk blijft, dat die uitkeeringen behoudens bijzondere redenen van afwijking, gebaseerd zijn op bekende normen.

Een geheel andere vraag is echter of men zoover moet gaan, dat men niet enkel den werkloozensteun en de andere vormen van ondersteuning samenbrengt onder een dienst van Maatschappelijk Hulpbetoon of een dienst van Sociale Zaken, maar dat men daarbij ook de werkloosheidsverzekering en zelfs de arbeidsbeurs gaat betrekken.

Met het besluit van den Gemeenteraad van Arnhem in dien geest is instemming betuigd, o.a. in een bericht over dat besluit in het orgaan „De Arbeidsmarkt" en door den heer Meijer de Vries in „De Gemeente". Ik vraag mij af of deze instemming niet meer betrekking had op de samenvoeging van verschillende vormen van ondersteuning dan op het betrekken in deze combinatie van de arbeidsbemiddeling. Mij althans komt het voor, dat het belang der arbeidsbemiddeling door die samenvoeging niet wordt gediend. Ik ben het in dit opzicht eens met den heer Detiger, die zijn bezwaren uiteenzette in „De Arbeidsmarkt", aflevering 11, van Jaargang 9, wiens motiveering ik ook voor een groot gedeelte kan onderschrijven, al geldt dat niet voor al zijn beschouwingen over werkloozenzorg en armenzorg.

Begrijpelijk is de gedachte om de arbeidsbeurs te betrekken bij een dienst, die groote bemoeiingen zal hebben met de werkloozenzorg, wel. Ook in andere landen vervult de arbeidsbeurs bij de werkloosheidsverzekering en den werkloozensteun dikwijls een groote taak. Het spreekt trouwens van zelf, dat de Directeur van een arbeidsbeurs met het werkloosheidsvraagstuk voortdurend in aanraking komt en dat hij als leider van de arbeidsbemiddeling studie heeft te maken van den stand der arbeidsmarkt, de oorzaken der werkloosheid, enz. Er ligt echter in een al te nauw verband tusschen de beurs als instituut van de arbeidsbemiddeling en de werkloozenzorg, vooral wanneer die op haar beurt wordt samengevoegd met de armenzorg, een groot bezwaar. Reeds de verplichting, die aan de uitkeeringen van de werkloosheidsverzekering en den werkloozensteun verbonden wordt, dat men n.l. bij de beurs moet zijn ingeschreven, een verplichting, die ik overigens niet zou willen zien verdwijnen, levert voor de beurs als bemiddelingsinstituut meer nadeel op dan voordeel. Tal van personen komen daardoor gedwongen tot haar, niet overtuigd dat er veel kans is door haar toedoen werk te bekomen en vaak mopperend tegen de ambtenaren, dat zij nu al zoo lang voor niets staan ingeschreven. De administratie van de beurs wordt belast met aanteekeningen omtrent een groot aantal personen, wier kans op plaatsing uiterst gering is. In een periode van vorst, als bouwwerken en grondwerken stilliggen en daardoor de arbeiders zonder werk komen, moeten zij zich bij de beurs melden, wetende, dat de

bemiddeling voor hen juist op dat oogenblik hoegenaamd geen zin heeft. In 's-Gravenhage en waarschijnlijk ook wel elders worden dan ook speciale vorstkaarten uitgereikt, waardoor wordt vastgesteld, dat aan de formeele verplichtingen voldaan is, zonder dat overigens van eenige bemiddeling sprake is.

De Scheveningsche visschers waren ter wille van verzekering of steun de laatste jaren voortdurend in groote getale bij de beurs ingeschreven, terwijl de geheele plaatsing in het visschersbedrijf naar oud gebruik buiten de beurs blijft omgaan. De beurs als bemiddelings-instituut wordt reeds door die voorschriften min of meer gedenatureerd. Wanneer nu echter de leider van de arbeidsbeurs tevens is de leider van den dienst voor werkloozenzorg en armenzorg, dan is te vreezen, dat op de beurs nog veel sterker het stempel zal komen te rusten van te zijn niet een orgaan dat de meest geschikten tracht te brengen op open komende plaatsen, maar een van de middelen, waarover de dienst voor Maatschappelijk Hulpbetoon beschikt om te trachten iets te doen voor zijn gesteunden. De miskenning van de waarde der arbeidsbemiddeling als zoodanig die toch reeds dikwijls valt waar te nemen, zal daardoor algemeener worden.

Bij werkgevers zoowel als bij werknemers bestaat ook thans nog veel te veel de gedachte, dat de beurs er vrijwel uitsluitend voor de werkloozen is, terwijl men zou moeten begrijpen, dat een centraal punt voor de plaatsing wenschelijk zou wezen en zeer nuttigen arbeid zou kunnen verrichten, ook indien noemenswaardige werkloosheid niet bestond. Een dergelijk centraal plaatsingsbureau zou ook dan uitnemende diensten moeten en kunnen bewijzen, zoowel ten aanzien van degenen, die voor het eerst plaatsing in het bedrijfsleven zoeken als bij overgang van het eene werk naar het andere. Langzamerhand, door betere outillage van de beurs, door propaganda en voorlichting, nu eens voor de eene afdeeling, dan voor de andere, kan de beurs er toe komen de werkgevers te overtuigen, dat zij zich met vertrouwen tot haar kunnen wenden voor het verkrijgen van goede arbeidskrachten, en kan men de arbeiders er van doordringen, ook de goede vaklieden in bedrijven, waar weinig werkloosheid is, dat, wanneer zij plaatsing zoeken of verandering van werk, zij bij de beurs terecht kunnen. De samenvoeging met werkloosheidszorg en armenzorg kan m. i. op dit ontwikkelingsproces niet anders dan remmend werken. Leider en ambtenaren van de beurs zullen bijna onvermijdelijk zich in het bijzonder gaan interesseeren voor diegenen, met wie hun dienst ook anders dan voor de arbeidsbemiddeling in aanraking komt voor de steuntrekkenden, wier nooden men heeft leeren kennen, of ook, in andere gevallen, ten aanzien van wie men het wenschelijk vindt, dat de gemeente eens van ze afkomt of dat zij eens op de proef worden gesteld.

En indien zij al mochten trachten zich door dergelijke over-

wegingen niet meer dan gerechtvaardigd is te laten leiden en vóór alles het oog gericht zouden houden op een doeltreffende arbeidsbemiddeling, dan zouden zij nog niet kunnen voorkomen, dat bij de werkgevers wantrouwen gewekt wordt ten aanzien van de kans, dat zij de meest geschikte arbeidskrachten zullen krijgen, onafhankelijk van bijoverwegingen.

Ook voor de verhouding tot de arbeiders zelf schijnt het mij niet wenschelijk, dat de uiteenloopende werkzaamheden ten aanzien van de arbeidsbemiddeling en steunverleening in al te nauw contact worden gebracht. De arbeider moet niet het gevoel hebben, dat heel zijn lot eigenlijk in één hand ligt, dat degeen, die over zijn steun en de voortzetting daarvan beslist, ook degene is, die den grootsten invloed heeft op zijn mogelijkheid om werk te bekomen. Reeds thans heeft de beurs moeite genoeg met hen, die lang zijn ingeschreven, maar voor wie plaatsing bezwaarlijk is, omdat zij tot de minder gewilde arbeidskrachten behooren, terwijl aan den anderen kant de steunorganen met niet geringe moeilijkheden hebben te kampen ten aanzien van degenen, die lang in steun blijven, van wie ondersteld wordt, dat zij wellicht inkomsten verzwijgen of niet ijverig arbeid zoeken. Ik geloof niet, dat het aanbeveling verdient die moeilijkheden als het ware op één punt te concentreeren.

Indien men aan de arbeidsbeurs wil toevoegen de voorlichting bij beroepskeuze, indien men ook in sommige gevallen de psychotechniek zal willen toepassen, indien men in het algemeen het instituut der arbeidsbemiddeling zelf wil perfectionneeren en op zijn eigen gebied een ruimere werkzaamheid wil doen ontplooien, dan zal het aanbeveling verdienen, dat gebied gescheiden te houden van het terrein, waarop de steunregeling zich beweegt. Een bureau van beroepskeuze bijv. moet zeker niet gedacht worden in nauw verband met de armenzorg.

Natuurlijk zal wel steeds een nauwe samenwerking tusschen de arbeidsbeurs en de organen voor de werkloosheidszorg noodig zijn.

Dat degenen, die met ondersteuning van werkloozen belast zijn, zich nu en dan wenden tot de arbeidsbeurs om te vragen of het niet mogelijk zou zijn bepaalde werkloozen te plaatsen, ligt voor de hand, maar een zelfstandige arbeidsbeurs moet daarover in vrijheid kunnen beslissen. Men zal natuurlijk ook voeling moeten houden ten aanzien van den stand van de arbeidsmarkt, ten aanzien van de mogelijkheid van verplaatsing in het binnenland, van emigratie, van werkverschaffing en dergelijke, zooals ook de ervaring, met arbeiders opgedaan in de werkverschaffing, ter kennis van de arbeidsbeurs moet komen, maar het daarvoor noodige contact kan zeer goed ook tusschen zelfstandige diensten bestaan.

Er kunnen zich natuurlijk in bepaalde plaatsen speciale toestanden en verhoudingen voordoen, die het wenschelijk maken tijdelijk een bepaald persoon met de leiding van uiteenloopende

diensten te belasten. In het algemeen ligt echter, dunkt mij, in het principieele onderscheid tusschen de arbeidsbemiddeling en den steun voldoende reden om de arbeidsbemiddeling buiten een eventueele samenvoeging van werkloozensteun en armenzorg te houden. De werkloosheidsverzekering kan m.i. zonder overwegend bezwaar ter uitvoering aan de arbeidsbeurs worden opgedragen, al laat zich ook deze uitvoering op andere wijze denken, zooals zij in een aantal steden reeds door een secretarie-afdeeling met enkele controleurs geschiedt. Dat de werkloosheidsverzekering niet wordt samengevoegd met de werkloozensteun acht ik een voordeel, omdat ik geloof, dat het aanbeveling verdient het onderscheid daartusschen scherp te markeeren. Wel meen ik, dat het goed is in het belang van het contact dat ook bij de gewenschte scheiding behouden moet blijven, de arbeidsbemiddeling, de werkloosheidsverzekering, den werkloozensteun en de armenzorg te doen ressorteeren onder één Wethouder en één secretarie-afdeeling. Indien dan bovendien de leiders van de arbeidsbemiddeling en van de werkloozenzorg regelmatig met elkaar voeling houden, zoowel ten aanzien van de algemeene vraagstukken, die zich inzake de werkloosheid voordoen, als ten aanzien van de personen, over wie hun beider bemoeiingen zich uitstrekken, dan zal daardoor het belang der arbeidsbemiddeling en indirect ook dat van de werkloozenzorg m.i. beter worden gediend dan door al te nauw verband te leggen tusschen wat bij behoud van zelfstandigheid zich sneller en beter zal kunnen ontwikkelen.

Praeadvies van den heer T. VAN DER HEEG,

Lid van den Gemeenteraad te Hilversum.

Wanneer aan een praeadviseur vrijheid was gelaten een kleine verandering te brengen in het te behandelen onderwerp, dan zouden wij de vraag Uwer Vereeniging zoo gesteld hebben: „Welke *voordeelen* heeft het voor de arbeidsbemiddeling, om een arbeidsbeurs op eenigerlei wijze te verbinden met andere openbare diensten op sociaal of philantbropisch gebied, inzonderheid met een dienst van maatschappelijk hulpbetoon?"

Wij zouden er dan nog een tweede aan hebben toegevoegd en wel: „Is een samenvoeging van gemeentelijke bureaux voor arbeidsbemiddeling en werkloosheidsverzekering, met Maatschappelijk Hulpbetoon, in het *belang* van eene uitbreiding der werkloosheidsverzekering?"

En wellicht waren wij er toe gekomen nog een derde vraag te stellen, namelijk: „Is het voor de ontwikkeling van het Instituut Beroepskeuze van belang dat het onder één dienst wordt samengebracht met een Bureau voor Maatschappelijk Hulpbetoon?"

Bezig aan het wijzigen van Uw vraag en het stellen van andere vragen, beginnen wij zelf ook in te zien, dat een praeadviseur zich geen vrijheden moet veroorloven; wij houden ons dus aan het onderwerp door Uwe Vereeniging gesteld.

Maar vooraf een opmerking om misverstand te voorkomen.

Wanneer wij schrijven over het onderwerp of het wenschelijk is een arbeidsbeurs te verbinden met een dienst van maatschappelijk hulpbetoon, dan hebben wij het niet over de belangrijke en minder gewichtige vraagstukken, of een burgerlijk armbestuur moet worden gereorganiseerd en hoe „de steunverleening aan valide werkloozen" moet worden geregeld en evenmin over de veronderstelling, dat door een samenvoeging van diensten, bij een arbeidsbeurs „¾ ambtenaar" kan worden bezuinigd.

Laten wij volstaan met te zeggen, dat wij de reorganisatie van verschillende armbesturen zeer noodig vinden en voorstander zijn van een goede regeling van ondersteuning aan valide werkloozen, doch dat de bezuiniging van „¾ ambtenaar" bij ons matige belangstelling wekt, en er aan toevoegen, dat al deze vraagstukken — laten wij ons voorzichtig uitdrukken — weinig te maken hebben met de arbeidsbemiddeling en hare gewenschte ontwikkeling.

De ervaring heeft bewezen, dat naar een oplossing van de twee eerstgenoemde vraagstukken met goed resultaat kan worden gestreefd, zonder dat in verschillende gemeenten de nood-

zakelijkheid bleek, tot een samenvoeging van arbeidsbemiddeling en maatschappelijk hulpbetoon over te gaan, zooals dat in Arnhem en Hilversum geschiedde.

En dus nu over het vraagstuk der openbare arbeidsbemiddeling.

Zooals op alle openbare diensten, wordt op de arbeidsbemiddeling nog al eens critiek uitgeoefend; critiek ook van bezuinigers. De arbeidsbeurzen staan tegenover deze critiek in de nadeelige positie, dat zij bij de maatschappelijke taak die zij vervullen, niet kunnen wijzen op de winst, die zij elk jaar storten in de gemeentekassen, zooals o.a. gas- en electriciteitsbedrijven. Voor zooveel de critiek op de openbare arbeidsbemiddeling uitgeoefend wordt door hen, die geen oog hebben voor de waarde van een goede openbare arbeidsbemiddeling in het gecompliceerde industrieële leven onzer dagen, behoeft er niet te veel aandacht aan te worden geschonken.

Anders staat het met de critiek, waaruit blijkt, dat het resultaat der openbare arbeidsbemiddeling nog niet zeer groot is en het doel moet zijn, dat steeds meer werkgevers en arbeiders van de arbeidsbeurzen gebruik maken.

Om tot dat doel te geraken, heeft de openbare arbeidsbemiddeling nog het vertrouwen te winnen van vele ondernemers en arbeiders. Ook al hecht men niet veel waarde aan het onderzoek, door verschillende werkgeversvereenigingen en Centraal Overleg in 1927 ingesteld, naar het oordeel van een betrekkelijk gering aantal werkgevers over de openbare arbeidsbemiddeling en het gebruik, dat zij daarvan maken, blijkt toch wel uit dit rapport, dat de liefde en waardeering in sommige werkgeverskringen voor de openbare arbeidsbemiddeling nog wel wat aangewakkerd mag worden.

Het wekken van meer vertrouwen in de openbare arbeidsbemiddeling bij de ondernemers, zal echter o.a. mede afhankelijk zijn van de vraag, of de arbeidsbeurzen steeds meer het vertrouwen van de arbeiders, en — wij zouden hierop den nadruk willen leggen — van de *vakbekwame* arbeiders kunnen winnen.

Er zijn nog vele arbeiders, die in hun gedachten de arbeidsbeurzen steeds in verband brengen met ondersteuningen aan werkloozen in verschillende vormen, en die alleen den gang naar een arbeidsbeurs maken, wanneer zij daartoe verplicht zijn als gevolg van bepalingen voor het verkrijgen van uitkeering uit een werkloozenkas, van het burgerlijk armbestuur of maatschappelijk hulpbetoon.

Tijdens den wereldoorlog, en ook nog geruimen tijd daarna toen verschillende arbeidsbeurzen steeds meer betrokken werden bij allerlei bemoeiingen voor werkloozen, vallende buiten de eigenlijke arbeidsbemiddeling, is de gedachtengang der arbeiders om een arbeidsbeurs hoofdzakelijk te zien in verband met *werkloozenzorg*, zeer versterkt.

Dat heeft de openbare arbeidsbemiddeling in hare ontwikkeling geen goed gedaan.

Nog in 1926 schreef de voorzitter van het Nederlandsch Verbond van Vakvereenigingen, de heer E. Kupers, in zijn praeadvies over de vraag, of het aanbeveling verdient, in collectieve contracten een bepaling op te nemen, waarbij partijen zich verplichten, gebruik te maken van de openbare arbeidsbeurzen:

„De indruk wordt wel eens hier en daar gevestigd, alsof de arbeidsbeurs een verlengstuk is van het Burgerlijk Armbestuur, dat de beurs zoo'n beetje als koddebeier van het B. A. fungeert. De beurs moet beurs blijven en haar moeten geen werkzaamheden worden opgedragen, die strikt genomen tot de taak van het B. A. behooren. Het behoeft zeker geen betoog, dat niets meer geschikt is, om het vertrouwen bij de arbeiders in de beurs te ondermijnen, dan wanneer op een dergelijke wijze wordt opgetreden."

Er moet dus nog vertrouwen bij vele arbeiders worden gewekt in de openbare arbeidsbemiddeling en waar reeds dat vertrouwen bestaat, behoort alles te worden vermeden, wat dat vertrouwen zou kunnen schaden.

De arbeider, vooral de vakbekwame, moet tot de overtuiging komen, dat de arbeidsbeurs meer is dan een *werkloozenbeurs*, en dat het voor hem bij het zoeken naar werk of voor het wisselen van patroon van groote waarde is, zich tot de openbare arbeidsbemiddeling te wenden, ook wanneer hij daartoe niet gedwongen wordt uithoofde van bepalingen tot het verkrijgen van ondersteuning.

Voorzooveel hij daarvan nog niet is doordrongen, moet hem het inzicht worden bijgebracht dat de openbare arbeidsbemiddeling en armenzorg twee geheel verschillende dingen zijn.

Het vertrouwen *verkrijgen* en *houden* van werkgevers en arbeiders, zoodat deze steeds meer gebruik zullen maken van de openbare arbeidsbemiddeling, is niet gemakkelijk.

Vooroordeelen zijn moeilijk uit te roeien en bij arbeidsbemiddeling zullen teleurstellingen van aanvragers en ingeschrevenen niet kunnen uitblijven.

Vakkundige bemiddeling bij grootere arbeidsbeurzen, het aanstellen van geschikte krachten bij kleinere beurzen, die de arbeidsbemiddeling niet als automatisch ambtenarenwerk opvatten, kan het vertrouwen in de openbare arbeidsbemiddeling doen toenemen en heeft dat reeds gedaan, hoewel de openbare arbeidsbemiddeling nog steeds rekening heeft te houden met een zekere neiging in werkgevers- en arbeiderskringen, om de bemiddeling in eigen handen te nemen.

En nu men tracht met de arbeidsbemiddeling in de goede richting te gaan, blijkt het noodig, dat de Vereeniging van Nederlandsche Arbeidsbeurzen de vraag aan de orde stelt, of

het wenschelijk is, een arbeidsbeurs op eenigerlei wijze te verbinden met openbare diensten op sociaal of philanthropisch gebied of maatschappelijk hulpbetoon.

De vraag is dus niet aan de orde, of het voor de arbeidsbemiddeling schadelijk is, dat wellicht als gevolg van financieele en andere overwegingen in kleinere plaatsen een ambtenaar belast met de arbeidsbemiddeling een „manusje van alles" is, neen, de vraag is, hoewel zeer voorzichtig, door Uw Vereeniging *principieel* gesteld.

Uit hetgeen wij in het voorgaande over de openbare arbeidsbemiddeling schreven en den strijd dien zij nog te voeren heeft tegen het weinige vertrouwen, dat werkgevers en arbeiders nog in haar stellen, zal men begrijpen, dat wij Uw vraag, voorzooveel het een verbinding met diensten op philanthropisch gebied of maatschappelijk hulpbetoon betreft, *ontkennend* beantwoorden. Voor de ontwikkeling der openbare arbeidsbemiddeling is het naar onze meening juist noodzakelijk, haar te bevrijden en vrij te houden van invloeden, die met de arbeidsbemiddeling niets te maken hebben. Wij willen onze opvatting met een voorbeeld duidelijk maken.

Van een arbeidsbeurs, die voorheen niet op „eenigerlei wijze" verbonden was met het burgerlijk armbestuur, is het ons bekend, dat op de beurs een zachte drang werd uitgeoefend bij plaatsing van werkvrouwen, eerst die vrouwen te plaatsen, die ondersteuning genoten. Deze zachte drang leek logisch, doch was in wezen verkeerd, omdat een beurs geen voorrang mag geven bij arbeidsbemiddeling, die uit andere motieven voortspruit, dan uit het karakter der arbeidsbemiddeling zelf.

Het „geval" van die „paar werkvrouwen" is niet van zooveel beteekenis; als voorbeeld, welke invloeden bij de arbeidsbemiddeling geen rol mogen spelen, is het van belang.

Maar als nu het burgerlijk armbestuur op „eenigerlei wijze" verbonden is met de Arbeidsbeurs, of deze twee instellingen onder één leiding staan, zal het dan bij een zachten drang blijven? Is het gevaar denkbeeldig, dat de beurs gebruikt zal worden, om van armlastigen af te komen?

Wij vreezen van wel, en zijn zoo vrij te meenen, dat nu eens deze vrees geen slechte raadgeefster is bij het vaststellen van ons standpunt ten aanzien van de beantwoording van de vraag door Uw vereeniging gesteld.

De Vereeniging van Nederlandsche Arbeidsbeurzen heeft het onderwerpelijke vraagstuk niet aan de orde gesteld, zonder dat er aanleiding toe was als gevolg van eenige voorbeelden van reorganisatie en samenvoeging van diensten, die in de vraag door den praeadviseur te beantwoorden, werden genoemd.

De Raad van Hilversum heeft in zijn vergadering van 23 Januari 1929 met vrijwel algemeene stemming besloten tot reorganisatie van het burgerlijk armbestuur, dat voortaan den

naam van Maatschappelijk Hulpbetoon zal dragen en met 13 tegen 9 stemmen tot samenvoeging van de bureaux:

a. Secretarie-afdeeling Sociale Aangelegenheden en Volkshuisvesting;

b. Arbeidsbemiddeling en Werkloosheidsverzekering (Beroepskeuze inbegrepen); en

c. Burgerlijk Armbestuur,

tot één dienst n.l. Gemeentelijken Dienst voor Sociale Aangelegenheden.

Tevens werd besloten, als gevolg van de reorganisatie en samenvoeging van de bureaux tot één dienst, den directeur der arbeidsbemiddeling, ambtshave lid der Commissie voor Beroepskeuze en gekozen secretaris dezer Commissie, eervol uit zijn betrekking te ontslaan, onder toekenning van wachtgeld. Benoemd werd tot directeur van den Gemeentelijken Dienst voor Sociale Aangelegenheden de Heer W. Reinders, hoofdcommies ter gemeente-secretarie.

De Raad der gemeente Arnhem, die reeds eerder overging tot het vormen van een „Bureau voor Sociale zaken", omvattende den vroegeren dienst der arbeidsbemiddeling en werkloosheidsverzekering als werkloozenondersteuning, werkverschaffing en armenzorg, heeft dus school gemaakt.

De Heer J. W. J. toe Water, hoofdambtenaar ter Secretarie der Gemeente Arnhem, die nog in aflevering 12 van „De Arbeidsmarkt" er voor waarschuwde, niet „te veel afdeelingen van uiteenloopende strekking (volkshuisvesting e.d.) bij den (één) dienst" te betrekken en die in „De Arbeidsmarkt" aflevering 11 er tegen waarschuwde, zich ervoor te wachten om, „zooals al eens in een gemeente is gebeurd — en met droevig resultaat — een bureau voor sociale zaken in te richten, waaraan nog meer takken van sociale zorg zijn toevertrouwd: de leider kan dan onmogelijk zoo veelzijdig zijn, dat alle onderdeelen behoorlijk ontwikkeld worden, zoodat ten minste niet één afdeeling schade lijdt", kan „paf staan van het prompte", waarmede zijn raadgevingen in den wind werden geslagen.

Maar zoo gaat het: slechte voorbeelden worden in hun navolging nog wel eens overtroffen en dat heeft Hilversum nu eens ten aanzien van Arnhem gedaan.

Wij kunnen en mogen natuurlijk in dit praeadvies niet het debat uit den Raad van Hilversum voortzetten; het zou te eenzijdig worden gevoerd. Maar toch mogen wij nog wel eens de aandacht vestigen op de motieven, die tot de samenvoeging der verschillende bureaux geleid hebben en de gevolgen, die deze heeft voor de Arbeidsbemiddeling, Werkloozenverzekering, en Commissie voor Beroepskeuze.

Het doel van het College was en is, „door samenvoeging van diensten", waardoor „meer efficient te werk kan worden gegaan", een besparing op het aantal arbeidskrachten te bereiken. „Dubbel werk, ook op administratief terrein, wordt

meer dan eens verricht, en wij behoeven dit niet te zeggen — dit kost tijd en geld", volgens B. en W. van Hilversum.

Het is opmerkelijk, dat B. en W. van Hilversum wel in de toelichting van hun voorstel spreken van overleg, gepleegd tusschen verschillende diensten — ook met de secretarie-afdeeling sociale aangelegenheden, wanneer het betreft gezinnen, welke zonder onderdak zijn gekomen of onderbrenging van een armlastig, ziekelijk gezin van een krotwoning in een nieuwe gemeentewoning — en samenwerking zooveel mogelijk (is) bevorderd, doch dat in het door ons aangehaalde, noch in het overige deel der toelichting van 9 November 1928 door B. en W. getracht wordt aan te toonen, dat afgescheiden van het motief der bezuiniging, het noodzakelijk was, ook de arbeidsbemiddeling, werkloosheidsverzekering en Beroepskeuze in de reorganisatie te betrekken.

In de Nota van 11 Januari 1929, waarin B. en W. ingaan op de bezwaren o.a. geuit door de Vereeniging van leiders van arbeidsbeurzen, tegen een samensmelting der verschillende bureaux tot één dienst, zeggen B. en W.:

„De Arbeidsbeurs streeft derhalve een sociaal doel na; maar hetzelfde moet gezegd worden van Maatschappelijk Hulpbetoon en Volkshuisvesting. Al deze drie instellingen beoogen één doel, n.l. in het algemeen belang steun, bijstand en voorlichting te geven aan hen, die steun, bijstand en voorlichting behoeven. En, zooals wij ook reeds in ons voorstel opmerkten, de arbeid van deze drie sociale diensten is niet alleen nauw aan elkaar verwant, doch grijpt in menig opzicht in elkaar. En daarom is het o.i. voor een goede behartiging van de belangen van deze diensten niet alleen in het algemeen gemeentebelang, doch ook in het belang van hen die steun en bijstand van deze diensten komen inroepen, noodzakelijk, dat de grootst mogelijke samenwerking tusschen deze diensten wordt verkregen en deze is o.i. uitsluitend te bereiken door éénhoofdige leiding, gelijk deze door ons is voorgesteld".

Hier wordt dus nog eens den nadruk gelegd op de éénhoofdige leiding, terwijl even later B. en W. er met nadruk op wijzen dat de arbeidsbeurs als zelfstandig instituut met een speciaal bestuur, afzonderlijke bureaux en speciale ambtenaren volkomen intact (blijft)".

Wonderlijke tegenstrijdigheid, de arbeidsbeurs blijft een zelfstandig instituut, doch de directeur is tevens hoofd van den Gemeentelijken Dienst voor Sociale Aangelegenheden en het personeel van de Arbeidsbeurs wordt ingedeeld bij het personeel voor Sociale Zaken, terwijl bij de verdediging van het voorstel in den Raad namens het College werd verklaard, dat het bij „een combinatie van diensten" gemakkelijk zal zijn, „om een ambtenaar van het eene onderdeel naar het andere over te hevelen."

De bezwaren tegen een verbinding van een arbeidsbeurs met

enbare diensten op philanthropisch gebied, inzonderheid met
n dienst van maatschappelijk hulpbetoon, in het eerste ge-
elte van ons praeadvies ontwikkeld, gelden voor ons in bij-
ndere mate voor het besluit van den Raad van Hilversum.
och er komen andere bij. Men heeft in Hilversum een top-
aren dienst geformeerd; alleen reeds die der volkshuisvesting
rgt in Hilversum bijzondere leiding en initiatief, zoodat van
rkelijk leiding geven aan de arbeidsbemiddeling, voldoende
ndacht schenken aan het vraagstuk der Beroepskeuze, weinig
l komen, wil het hoofd van den dienst van Sociale Aange-
genheden werkelijk een taak vervullen aan het Bureau voor
aatschappelijk Hulpbetoon.

Ook aan de werkkracht en blijvende belangstelling van den
kwaamsten en ijverigsten hoofdambtenaar zijn grenzen gesteld,
oral als hij dagelijksche leiding heeft te geven aan naar den
rd zeer verschillende afdeelingen.

Doch laten wij maar aannemen, dat in Hilversum het hoofd
n den Gemeentelijken Dienst voor Sociale Aangelegenheden
n taak aan kan en belangstelling en begrip heeft voor de
rbeidsbemiddeling, Beroepskeuze en Werkloosheidsverzekering,
twee diensten en Commissie, die voorheen tot één Bureau
rekend konden worden. Zal hij zich als Directeur van de
rbeidsbeurs vrij kunnen houden van de invloeden, die hij
ndergaat en de indrukken, die hij krijgt als Directeur van
aatschappelijk Hulbpbetoon?

Het is voor het vertrouwen wekken bij arbeiders in de open-
re arbeidsbemiddeling verkeerd, dat dezelfde persoon, waarop
s leider van de steunverleening nog wel eens ten rechte
ten onrechte critiek zal worden uitgeoefend, tevens leider
hoofd van de arbeidsbemiddeling is.

Wil men de openbare arbeidsbemiddeling tot bloei brengen,
an moet alles vermeden worden, dat bij werkgevers en arbei-
rs de overtuiging kan vestigen, dat de arbeidsbeurs een
rlengstuk van armenzorg is.

Wij vinden een samensmelting tusschen de verschillende
reaux, zooals in Hilversum zal geschieden, — laten wij er
ch maar iets over schrijven — ook niet goed voor de werk-
osheidsverzekering. Het is o.i. reeds bedenkelijk, dat de
recteur van maatschappelijk hulpbetoon betrokken wordt bij
werkloosheidsverzekering en de besturen der kassen voortaan
et hem overleg zullen moeten plegen, ook over de al of niet
chtmatig verstrekte uitkeeringen. De voorstanders van samen-
eging der diensten vinden dat niet zoo erg, omdat toch reeds
le, tegen de gevolgen van werkloosheid verzekerde arbeiders
oor de ontoereikendheid der verzekering bij maatschappelijk
ulpbetoon terecht komen.

Toegegeven, dat dit voor een groot deel juist is; maar bestaat
dan niet een o.i. zeer juist streven, de werkloosheidsverzekering
verbeteren en uit te breiden? De strijd voor een uitbreiding

der werkloosheidsverzekering wordt niet bevorderd door er in te berusten, dat vele der verzekerde arbeiders toch na eenige weken van werkeloosheid op steun van maatschappelijk hulp betoon of armenzorg zijn aangewezen. Men leze de program nopens de werkloosheidsverzekering, der vakcentralen er nog maar eens op na, om te weten in welke richting de oplossing van het vraagstuk van steun aan valide werkloozen gezocht moet worden. Meer kunnen wij er hier niet van zeggen.

Resumeerende komen wij tot de volgende conclusie:

1. Om het vertrouwen in de openbare arbeidsbemiddeling bij werkgevers en arbeiders te behouden en te versterken is het niet wenschelijk, een arbeidsbeurs op eenigerlei wijze te verbinden met andere openbare diensten op sociaal of philanthropisch gebied, inzonderheid met een dienst van maatschappelijk hulpbetoon;
2. Voor een goede reorganisatie van een burgerlijk armbestuur is het niet noodzakelijk gebleken, dat tot samenvoeging van maatschappelijk hulpbetoon, arbeidsbemiddeling en werkloosheidsverzekering moet worden overgegaan;
3. De samenvoeging van diensten of bureaux in Arnhem en Hilversum geschiedde niet tot bevordering der openbare arbeidsbemiddeling, doch uit overwegingen, die vreemd en tegenstrijdig zijn aan de belangen der arbeidsbeurzen;
4. Door een arbeidsbeurs en een bureau voor maatschappelijk hulpbetoon samen te voegen en onder één leiding te brengen, moet de indruk gewekt worden, dat de beurs een verlengstuk of een afdeeling van eerstgenoemde instelling is, hetgeen den bloei der arbeidsbeurs niet zal bevorderen.

Praeadvies van den heer J. W. JURREMA,

Directeur van Maatschappelijken Steun te Amsterdam.

Het feit, dat de Vereeniging van Nederlandsche Arbeidsbeurzen in haar onderwerp betreffende verbinding van de Arbeidsbeurzen met andere diensten juist die met Maatschappelijk Hulpbetoon op den voorgrond heeft gesteld, is voor mij mede aanleiding geweest om aan haar verzoek om prae-advies te voldoen. Ik zal mij dan ook als Directeur van Maatschappelijken Steun te Amsterdam in hoofdzaak tot bedoelde combinatie bepalen.

Vooraf ga een korte omschrijving van mijne opvatting aangaande de taak van de Arbeidsbeurs en aangaande die van een dienst van Maatschappelijk Hulpbetoon [1]).

De *Arbeidsbeurs* is de officieele arbeidsmarkt voor werkgevers en werknemers; zij stelt zich eenerzijds op de hoogte van het bedrijfsleven en de arbeidsmogelijkheden, anderzijds tracht zij zooveel mogelijk te weten te komen, wie arbeid zoeken of een anderen werknemer wenschen, teneinde de arbeidsbemiddeling uit te breiden en te perfectioneeren. Zij tracht bij hare bemiddeling den rechten man op de rechte plaats te brengen ten bate van den werkgever en den werknemer en van de gemeenschap in 't algemeen. Praktisch betreft hare bemiddeling in hoofdzaak werklooze arbeiders. Om deze werkloozen zooveel mogelijk te bereiken, heeft zij de medewerking van de organisatie der werkloosheidsverzekering en die van de instellingen van Maatschappelijken Steun, door welke aan de verzekerden en aan de ondersteunden bij werkloosheid de verplichting is opgelegd om zich bij de Arbeidsbeurs te doen inschrijven. De overige werkloozen zijn niet door eenig orgaan tot die inschrijving te dwingen. Deze drie groepen staan echter ten opzichte van de Arbeidsbeurs als bemiddelingsinstituut volkomen gelijk.

Maatschappelijk Hulpbetoon verleent steun aan behoeftigen. Met gaat tot hulpverleening niet over dan na te hebben onderzocht, of deze werkelijk noodig is; het tracht allereerst maatregelen te nemen om de noodzakelijkheid van ondersteuning af te wenden. Tot steunen overgaand, zal het alle moeite doen om den gesteunde uit den toestand van armlastigheid op te heffen. De opheffende arbeid beperkt zich niet tot het gezinshoofd, doch omvat ook de gezinsleden. Deze arbeid gaat in

1) Met „Maatschappelijk Hulpbetoon" (M.H.) en „Maatschappelijke Steun" (M.S.) wordt hier en in de volgende bladzijden hetzelfde bedoeld als „Burgerlijk Armbestuur" (B.A.).

verschillende richtingen, o.a. zal hij kunnen bestaan in he verleenen van medewerking tot het verkrijgen van werk of va meer werk, in het doen leeren van een vak of een ander vak in het bevorderen van herstel van gezondheid, in het ver strekken van gelden voor nering of handel en, wat vooral ook de gezinsleden betreft, in het bevorderen van de opleiding to een bepaald vak of beroep, in het wegnemen van nadeelig invloeden in het gezin, bijv. bij wangedrag van ouders o kinderen. Maatschappelijke steun roept de medewerking in va velerlei organen om ten opzichte van zijn gesteunden zijn op heffenden arbeid te kunnen verrichten, o.a. van de Arbeidsbeurs van den Gemeentelijken Geneeskundigen Dienst en de Vereeni ging tot bestrijding van tuberculose, van vereenigingen, di voorschotten of giften voor handel verstrekken, van het Bureau voor Beroepskeuze, van vereenigingen tot bestrijding van drank misbruik, reclasseeringsvereenigingen, van voogdijraden, va de Kinderpolitie. Al deze organen hebben zich op hun terrein goed georiënteerd en gespecialiseerd, hebben geschoold per soneel, kennen alle wegen om tot hun doel te geraken. Hun medewerking en voorlichting is onmisbaar.

Het te behandelen onderwerp heeft voor de landelijke ge meenten en voor plaatsen met een betrekkelijk gering aanta inwoners (minder dan b.v. 20.000) weinig beteekenis. De dienste van arbeidsbemiddeling en armenzorg zijn daar in den rege van zóó geringen omvang; daar treden plaatselijke verhoudinge van zaken en personen zóózeer op den voorgrond en hebbe financieele overwegingen vaak zóó grooten invloed, dat he stellen van algemeene regels weinig zin heeft. Mijn beschou wingen hebben op deze gemeenten dan ook geen betrekking doch alleen op grootere plaatsen.

Uit verschillende artikelen over dit onderwerp van de zijd van diegenen, die een verbinding van beide diensten onder één directeur voorstaan, kan blijken, dat zij de noodzakelijkheid hebben gevoeld om dien directeur te doen bijstaan door een leider van elk der dan tot afdeelingen geworden diensten. Va hun standpunt schijnt mij die vorm het meest verkieselijk waarom ik dan ook bij mijn verdere beschouwingen zal aan nemen, dat in het algemeen — bij eventueele verbinding — die vorm zal worden gekozen. Echter, indien de hierbedoelde schrijvers meenen door het toevoegen van twee leiders den directeur van zóóveel werk, in het bijzonder van zóóveel be moeiingen met individueele gevallen, te kunnen ontlasten, dat hij voldoenden tijd voor het vervullen van zijn dubbele taak zal overhouden, zullen zij bedrogen uitkomen. Zij geven blijk de taak van een directeur eener burgerlijke instelling van wel dadigheid niet te kennen. Iedereen toch meent van het steun wezen verstand te hebben, ieder wil er zich mee bemoeien, ieder meent, dat er onder de behoeftigen, die *hij* kent, voor komen, die ten onrechte zijn afgewezen of te weinig steun

hebben ontvangen. Zoo komen dan niet alleen bestuurderen of medewerkers van liefdadige instellingen, maar ook politieke geestverwanten van behoeftigen, raadsleden en vakbestuurders de betrokken ambtenaren lastig vallen, terwijl het, als zij bij dezen geen behoorlijk resultaat erlangen, in den regel klinkt: „dan zal ik er wel eens met den directeur over spreken". Zoo zal de algemeene leider telkens weer over allerlei gevallen zijn oordeel moeten uitspreken. Daarvoor draagt hij de verantwoordelijkheid en hij kan die niet dragen, als hij van verre of uit de hoogte blijft toezien. Juist de praktijk zal hem ook moeten leeren, welke wegen bewandeld moeten worden, welke voorstellen hij zal hebben te doen, om naar den eisch der tijden zijn dienst van Maatschappelijken Steun te doen blijven een in elk opzicht nuttig en goed werkend sociaal instituut.

Achtereenvolgens zal ik thans bespreken de *nadeelen* en de *voordeelen*, die aan verbinding van de Arbeidsbeurs met Maatschappelijk Hulpbetoon verbonden zijn, respectievelijk voor de Arbeidsbeurs en de bij haar ingeschreven werkloozen, voor Maatschappelijk Hulpbetoon en zijn gesteunden en voor de werkgevers, werknemers en de maatschappij in het algemeen.

Nadeelen voor de Arbeidsbeurs en de bij haar ingeschreven werkloozen.

Hoezeer ik het ook betreur, het feit is helaas niet te loochenen, dat velen de gesteunden van het Burgerlijk Armbestuur nog als minderwaardigen beschouwen. Komt deze groep, door de bedoelde verbinding, mede te staan onder leiding van den directeur van de Arbeidsbeurs, dan zullen de werkgevers bevreesd zijn, grootere kans dan tot nog toe te loopen, dat de beurs ook dezen, in hun oog minderwaardigen, bij hen zal trachten te plaatsen. Wat de beoordeeling der werknemers betreft, kan niet ontkend worden, dat er onder de gesteunde werkloozen, speciaal onder de ongeorganiseerden, velen voorkomen, die niet door de werkgevers worden begeerd, menschen, die zich door hunne gedragingen in vroegere betrekkingen of in het particuliere leven niet aanbevelen, die gemakzuchtig zijn en liever naar het Burgerlijk Armbestuur gaan dan flink de handen uit de mouwen te steken, die niet in elk opzicht valide zijn, of die niet met anderen kunnen samenwerken. Al dezen komen bij de werkgevers niet licht in aanmerking en ook de Arbeidsbeurs vermijdt zooveel mogelijk hen te plaatsen, opdat, wanneer zij bij hun werk niet voldoen, de beurs door zoodanige bemiddeling haar naam en hiermee haar arbeid in de toekomst niet zal schaden, reden, waarom juist deze minderwaardigen bij het Burgerlijk Armbestuur zoo langdurig in ondersteuning blijven en daar een vrij groote groep gaan vormen, die onwillekeurig haar stempel drukt op de gesteunden dezer instelling.

Van dezen kant bezien, kan wel als vaststaand worden aan genomen, dat door verbinding van bedoelde diensten de popu lariteit van de Arbeidsbeurs als bemiddelingsinstituut zal wor den geschaad, tot nadeel ook van de bij haar ingeschreve werkloozen, wier plaatsingsmogelijkheid daardoor weer zal wor den verminderd.

De directeur van de beurs, tevens leider van maatschappe lijken steun, zal zich met tal van individueele steungevalle moeten bemoeien — geheel kan hij dit onmogelijk aan zij afdeelingschefs overlaten, zooals ik reeds eerder uiteenzette — en het gevolg zal zijn, dat zeer veel van zijn tijd daardoor in beslag genomen wordt; men houde toch wel in het oog, da M. S. niet in hoofdzaak met de werkloozen te maken heeft. D indruk is in de polemieken van het laatste jaar gewekt, dat zull wel het geval zou zijn. Echter voor een directeur van Maatschap pelijk Hulpbetoon staat de zaak aldus, dat de behandeling de werkloozen slechts een onderdeel van zijn arbeid vormt; zijn dien toch heeft de zorg voor de ouden van dagen, voor de zieke zwakken en invaliden, voor de weduwen met kinderen, met wie opleiding en toekomst hij zich heeft in te laten. Aangaande dezen heeft de directeur, althans in de bijzondere, de afwijkend gevallen, zijn oordeel te geven en dit kost een aanzienlijk de van zijn tijd.

Het bestuur of de daaronder gestelde commissies voor bij zondere groepen, waarmee de directeur van M. S. moet samen werken, zal met hem velerlei rapporten, waarin het wel en we van de behoeftigen is vermeld, willen bespreken en behandelen de leden dezer organen zullen, bewogen vaak met het lot va hulpzoekenden en geroepen de belangen der gezinnen — lief door verschaffing van arbeid — te bevorderen, telkens wee een krachtig beroep doen op den directeur, dan tevens direc teur van de Arbeidsbeurs, om den betrokkene zoo spoedi mogelijk werk te bezorgen en hem boven anderen den voorran te geven, ook al komt hij nauwelijks voor plaatsing in aan merking. Zal de directeur tegen dien alleszins te verklare aandrang bestand zijn, vooral, waar artikel 29, 1e en 2e li der Armenwet het Burgerlijk Armbestuur in die richting wijst Zeker niet altijd, als hij een goede samenwerking met zij bestuur op prijs stelt; — en zal die aandrang bij aanvankelij toegeven niet hand over hand toenemen? Het gevaar daarvoo is zeer groot, opent den weg tot onbillijkheden ten opzicht van de niet gesteunden en zal op den duur den naam en d beteekenis van de Arbeidsbeurs afbreuk doen, niet slechts b de werknemers, maar ook bij de werkgevers.

Ik vrees bovendien, dat de directeur van de plaatselijk arbeidsbeurs, in verband met dit laatste, wel eens in botsin zal komen met de belangen, die hem als directeur der districts arbeidsbeurs zijn opgedragen, doch daarop zal ik niet nade ingaan.

Voordeelen voor de Arbeidsbeurs en de bij haar ingeschreven erkloozen.

De samenvoeging werkt economisch, is beweerd. Als men aarbij alleen het oog heeft op eenig geldelijk voordeel, — dat an worden behaald door uitsparing van eenig arbeidsloon — al dat in vele gevallen wel juist zijn.

Het werk van de Arbeidsbeurs wordt er door vergemakkelijkt, egt men, daarbij doelend op het vele werk, dat de beurs vercht voor de werkloozen, die gesteund worden door Maatchappelijk Hulpbetoon. Aangaande deze werkloozen toch moet e beurs over vele gegevens beschikken, ten einde hen te unnen beoordeelen en te kunnen overzien, welke krachten nder hen schuilen, geschikt voor bemiddeling op de algemeene rbeidsmarkt of voor de bijzondere werkverschaffingen voor de esteunde werkloozen. De beurs moet deze gegevens thans erkrijgen van M. H., welks medewerking zij daarvoor geregeld oet inroepen; dit kost tijd en geld, werkt vaak stroef en eidt tot moeilijkheden.

Voor een deel der ingeschrevenen bij de beurs zou een vooreel kunnen ontstaan, n.l. indien de directeur den gesteunde erkloozen bij de bemiddeling een voorsprong op anderen zou even.

Nadeelen voor Maatschappelijk Hulpbetoon en zijn gesteunden.

De dienst van M.S. zal zijn aantal ondersteunden zien toemen. In mijn praklijk als directeur van Maatschappelijken teun zijn vroeger herhaaldelijk werkloozen, die in steun liepen, oor mijn tusschenkomst aan werk geholpen; het gevolg daarvan as, dat er hoe langer hoe meer tot mij kwamen — ook niet esteunden — om mij te vragen ook hun mijn voorspraak te erleenen bij den een of anderen werkgever, onder mededeeling, at ik die en die ook geholpen had. Bij weigering of mislking kreeg ik dan te hooren: „dan zult U mijn gezin in steun oeten opnemen". Zij vroegen hulp en moesten gesteund worden, erwijl ik er zeker van ben, dat er onder hen waren, die, indien ij van mijn bemiddelingspogingen niet hadden gehoord, zich iet of althans niet dadelijk tot M. S. zouden hebben gewend, och zich door de moeilijkheden heen zouden geslagen ebben. Wat ik in een betrekkelijk klein aantal gevallen ndervond, zal veelvuldig voorkomen, als arbeidsbemiddeling en aatschappelijke steun één hoofd hebben.

Het aantal werkloozen, dat gesteund moet worden, zal ook roeien, doordat de populariteit van de beurs zal verminderen n dientengevolge de arbeidsbemiddeling zal worden belemmerd. Dit zal weer voor een aantal gesteunde werkloozen de kans p plaatsing verminderen en dus nadeel beteekenen.

Mocht men onverhoopt beide bureaux onder één dak plaatsen, lan zal ook dit allicht aanleiding geven tot meerdere — althans roegere — aanvragen om steun. Immers, als de werklooze

toch aan de Arbeidsbeurs komt om zich als zoodanig te doe inschrijven, zal hij allicht van die gelegenheid gebruik make om steun aan te vragen, waartoe hij misschien nog niet zo zijn overgegaan, indien Maatschappelijke Steun in een ande gebouw was ondergebracht.

De directeur van Maatschappelijken Steun oefent in vel gevallen sterken drang uit op werklooze gesteunden er zel op uit te gaan om werk te zoeken, daar de meeste arbei toch nog altijd buiten de beurs om wordt verkregen. Teneind die aansporing, waar noodig, kracht bij te zetten, wordt meer malen tot vermindering of intrekking van steun overgegaa en de praktijk leert, dat dit middel dikwijls goede uitwerkin heeft, vooral ten opzichte van hen, die zoo lang mogelijk de steun trachten te rekken. Dezen drang tot werkzoeken te blijve uitoefenen, zal bij de samenvoeging meer moeilijkheden e ontevredenheid geven, wijl men dan den betrokken ambtenaa zal toevoegen: „laat Uw directeur mij aan werk helpen, al hij meent, dat er hier of daar nog een plaatsje open is".

De functie van directeur van M. H. is zóó veel omvattend zijn gebied breidt zich zoodanig naar alle kanten uit, dat h zich ten *volle* aan die taak moet geven. Wordt hij daarin be lemmerd door hem nog een geheel andere belangrijke taak o te dragen, dan zal dit de instelling van Maatschappelijke Steun ten zeerste schaden. Ook voor hare gesteunden beteeken dit nadeel, omdat toch de ontplooiing van het werk van M. S gericht is niet alleen op de belangen der maatschappij, maa ook op die van het individu. Een en ander geldt natuurlij wel in de allereerste plaats de groote gemeenten, doch oo voor de middel-gemeenten is dit van belang; deze zijn groeiend en zullen meer en meer het bezwaar der combinatie ondervinden

Voordeelen voor Maatschappelijk Hulpbetoon en haar gesteunden

Voordeel zal de samenvoeging misschien bieden voor ee groep gesteunden van het B. A. en wel voor de niet volwaardig arbeidskrachten. Al zullen dezen het aanzien van het instituu der arbeidsbemiddeling niet verhoogen, zooals eerder reeds me een enkel woord werd opgemerkt, zij zelf zullen kunnen profi teeren van de omstandigheid, dat voor allerlei arbeid krachte aan de beurs worden gevraagd, arbeid, die in vele gevallen oo door hen kan worden verricht, aangenomen althans, dat d directeur van de beurs in zijn kwaliteit als directeur van M. S speciaal op hunne belangen zal letten.

Nog zou eenig voordeel te behalen zijn door M. S., doorda de samenwerking tusschen beide lichamen, welke er naar mijn meening altijd zal moeten bestaan, wat gemakkelijker zou wor den dan bij tweehoofdige leiding.

Voor- en nadeelen voor de werkgevers, de werknemers en d Maatschappij.

Hierover kan ik kort zijn, omdat in het algemeen de voor- en nadeelen voor de Arbeidsbeurs en Maatschappelijk Hulpbetoon terugslaan op wie van die instellingen gebruik maken: de werkgevers en de werknemers. Voor de laatsten voor zoover zij geen gesteunde zijn noem ik nog de kans op eenig nadeel, dat kan ontstaan, omdat de directeur van de Arbeidsbeurs door zijn functie van directeur van M. S. de noodzakelijkheid meer zal gaan gevoelen verscheidene werkloozen weer aan den arbeid te zetten, opdat zij niet geheel tot de paupers afdalen en anderen ten opzichte van hunne werkwilligheid te toetsen. Ook hiervan zal het bemiddelingsinstituut weer nadeel ondervinden en aldus zal belemmerd worden het brengen „van den rechten man op de rechte plaats" tot nadeel der maatschappij. Voordeelen zijn er m.i. voor de patroons niet te boeken tengevolge van de samenvoeging.

Thans de voorgaande voor- en nadeelen van de verbinding beschouwend, kom ik tot de conclusie, dat de nadeelen veel grooter zijn dan de voordeelen. Enkele van de door mij genoemde voordeelen hebben daarenboven voor mij nog twijfelachtige waarde. Zoo o.a. is het voor mij de vraag, of één directeur met twee leiders (één voor elken dienst) goedkooper zal zijn dan twee directeuren. In menig geval zal het verschil uiterst gering zijn en is het dan niet de zuinigheid, die de wijsheid bedriegt, wanneer daarmee een algemeen belang, dat van handel en industrie, alsmede het belang van den arbeider wordt geschaad en indirect ook dat van de Gemeente zelf? Ook het motief van het gemakkelijker en voordeeliger werken, wanneer de beurs niet meer alle noodige inlichtingen omtrent de gesteunde werkloozen van een anderen dienst zal behoeven te krijgen, mag niet al te zwaar wegen. Wanneer toch de diensten in verschillende gebouwen ondergebracht zullen worden, wat ongetwijfeld wenschelijk zou zijn, zal er niet veel tijd en moeite bespaard kunnen worden, terwijl het werken van twee afdeelingen onder één Directeur nog volstrekt niet altijd een goede samenwerking waarborgt, al geeft dit daarop uiteraard meer kans. En tegenover het voordeel, dat de gesteunden zouden kunnen behalen, indien de directeur hun een voorkeur zou geven, staat onmiddellijk weer het nadeel, dat andere, niet gesteunde werkloozen daarvan zouden ondervinden en tevens het nadeel, dat de beurs zich niet op het zuivere standpunt zou stellen, n.l. dat alle ingeschrevenen door haar op volkomen gelijke wijze moeten worden behandeld. Dit standpunt wordt algemeen aanvaard, ook elders, zooals blijkt uit een uitlating van den heer G. Kasteleiner, die in de „Öffentliche Arbeitsnachweis", 5e Jahrg. No. 8a, pag. 421 e.v. schrijft:

„Hier musz entschieden die Unterstellung zurückgewiesen werden, die vielfach leider von Seiten der öffentlichen Wohlfahrtspflege erhoben wird, als ob sich die Arbeits-

ämter bei ihrer Vermittlung im finanziellen Interesse de
Arbeitslosenversicherung in erster Linie der versicherungs
mässigen Arbeitslosenunterstützungs-empfänger annähmen
Die Arbeitsämter haben nur ein Interesse, nähmlich das
den geeignetsten Bewerber an den freien Arbeitsplatz zu
bringen, gleichgültig ob er Versicherungsmitglied, Krisen
unterstützter, Wohlfahrtsunterstützungs-Empfänger ist ode
überhaupt keine Unterstützung bezieht."

Ligt hierin ook niet een waarschuwing tegen bevoorrechtin
door de beurs van hare gesteunden? Waar nu de zaak zó
staat, daar rijst de vraag: zijn er geen andere middelen dan d
combinatie der twee diensten aan te wenden, om datgene t
bereiken, wat men zich in eenige gemeenten heeft voorgestel
en wat ook door enkele schrijvers wordt beoogd; middelen
waardoor men al de nadeelen van de verbinding onder één
directeur ontloopt? M. i. ja.

Wat men met de voorgestelde verbinding beoogt, word
speciaal door den heer Meyer de Vries in „de Gemeente, orgaa
van de Vereeniging van Sociaal-Democratische gemeenteraads
leden" van 27 September 1928 naar voren gebracht, waar h
met instemming uit de voordracht van Burgemeester en Wet
houders van Arnhem, welke tot de vereeniging van de dienste
van armenzorg en arbeidsbemiddeling voerde, het volgend
aanhaalt:

„Uit het voorgaande blijkt, dat er behoefte is aan wijz
„gingen in tweërlei opzicht; in de eerste plaats is er d
„noodzakelijkheid om het Reglement van het Burgerlij
„Armbestuur zoodanig te wijzigen, dat het bureau van di
„instelling beter wordt ingericht voor de financieele onde
„steuning van werkloozen en anderzijds, dat er zoo moge
„lijk grootere samenwerking worde gewaarborgd tussche
„de verschillende bureaux, die zoo nauw verwanten arbei
„verrichten, als hiervoor is omschreven".

Ook in de voordracht aan Burgemeester en Wethouders va
Hilversum, welke gelijke strekking had, komen dezelfde ge
dachten naar voren, aangevuld nog met „besparing op het aan
tal arbeidskrachten".

Behalve den heer Meyer de Vries hebben ook de heeren J
W. J. toe Water en Mr. Tweeling zich in „De Arbeidsmark
orgaan voor de praktijk" No. 11 en 12 van 1928 ten gunst
van het Arnhemsche voorstel uitgelaten.

Over de „besparing" kan ik hier zwijgen, wijl ik daarove
reeds op pag. 203 mijn meening uitsprak.

Wat nu de verandering in het reglement van het Burgerlij
Armbestuur betreft, met het bovenomschreven doel, daartege
bestaat m.i., ook bij een gescheiden houden van beide dienste
niet het minste bezwaar en in Amsterdam heeft men reed
sinds eenige jaren zoodanige wijzigingen aangebracht, dat d
werkloozen zóó *kunnen* worden behandeld en voor verreweg he

rootste deel ook *worden* behandeld als in genoemde gemeenten ordt beoogd en dat geheel overeenkomstig de uitspraak, die e Kroon op grond van de Armenwet inzake uitkeering van teun aan werkloozen heeft gegeven. Er is n.l. een aparte ommissie ingesteld bij de Burgerlijke Instelling voor Maatchappelijken Steun, die alle aanvragen van werkloozen, n.l. an de georganiseerden zonder kas en van de ongeorganiseerden, ehandelt. In deze Commissie hebben zitting een raadslid (als oorzitter), een afgevaardigde van de plaatselijke vakcentrales, e directeur van de Arbeidsbeurs en de directeur van Maatschappeijken Steun. Zoodoende is een geheel afzonderlijke behandeling an genoemde werkloozen verkregen. Weliswaar zijn de georganiseerden met kas, de z.g. crisis-gesteunden, die eveneens op eheel afzonderlijke wijze behandeld worden, door een bijzondere commissie, waarin ook de twee genoemde directeuren itting hebben, nog niet onder het Bestuur van M. S. gebracht, loch het ligt in de bedoeling daartoe over te gaan. Thans eeds ontvangen al de gesteunden, die georganiseerd zijn, hun ndersteuning door bemiddeling van hunne organisatie, waar zij ich ook voor de dagelijksche contrôle moeten aanmelden. In e vergaderingen der Commissie worden de belangen, zoowel e algemeene als de individueele, van de werkloozen behandeld; laar wordt gezamenlijk overlegd en de samenstelling der Commissie waarborgt het contact van de Arbeidsbeurs met Maatchappelijken Steun, dat voor een goede behandeling der werkoozen noodig is. Op deze wijze blijft de directeur van de Arbeidsbeurs op de hoogte van de samenstelling van deze groep n heeft hij invloed op den gang van zaken. Altijd pleegt de irecteur van de Arbeidsbeurs, wat de verschillende werkverchaffingen betreft, overleg omtrent de te plaatsen gesteunde erkloozen met de Commissie en den directeur van M. S., die an zijn kant geregeld de aandacht vestigt op de werkloozen, ie z.i. bij voorkeur uitgezonden moeten worden, niet juist in et financieel belang der Gemeente, maar vaak in het belang an den werklooze zelf. Ook bij de overige arbeidsbemiddeling estaat voortdurend een nauwe en aangename samenwerking, ie tot heden volle bevrediging heeft geschonken.

Op deze wijze nu wordt in Amsterdam sinds lang voorzien n de behoeften, die blijkens de genoemde voordrachten in Arnhem en Hilversum zijn gevoeld, — en het is zeker niet outer toeval, dat de betreffende voorstellen zooveel overeenkomst ertoonen met de reeds eerder tot stand gekomen reorganisatie in Amsterdam.

Uitgaande van de veronderstelling, dat door de veranderde omstandigheden de werkloosheid een blijvend karakter heeft erkregen, heeft de heer Meyer de Vries nog in zijn eerder angehaald artikel de noodzakelijkheid geuit „om het roer om te gooien". Indien deze veronderstelling juist is, kan door de boven aangegeven regeling het doel van den heer M. de V.

worden bereikt. Echter met betrekking tot het „blijvend karakter" van de werkloosheid meen ik te moeten opmerken dat de economische omstandigheden langzamerhand verbeteren dat de werkloosheid in ons land gelukkig afneemt en dat dan ook de getallen der gesteunde werkloozen een dalende lijn vertoonen, zooals uit onderstaande cijfers kan blijken.

Getal der georganiseerde en ongeorganiseerde werklooze steuntrekkenden.

	Eind December der jaren					
	1923	1924	1925	1926	1927	1928
Amsterdam	7815	4274	4759	5749	5372	4275
Amersfoort	219	154	141	41	116	116
Bussum	78	49	124	84	102	43
Delft	317	228	202	318	219	171
Deventer	276	191	212	268	268	152
Eindhoven	110	105	125	95	85	35
Groningen	845	—	513	588	866	577
den Haag	2090	1934	2215	1627	2250	1539
Hilversum	430	471	381	286	204	248
Leiden	211	552	545	678	630	346
Rotterdam	11540	6046	5483	4448	6227	3591
Schiedam	1564	314	440	208	249	111
Tilburg	242	19	200	207	73	28
Utrecht	—	1628	1734	1442	1468	1110

De werkloozen vormen in doorsnee verreweg de kleinste helf van het aantal ondersteunden van het B. A., hun aantal ver mindert en zal misschien spoedig zóó gering zijn ten opzichte van dat der overige gesteunden, dat de noodzaak tot verandering niet meer zoo sterk zal worden gevoeld als thans. Dit klem te meer bij de — gelukkig — in het vooruitzicht gestelde uitbrei ding van de werkloosheidsverzekering. Men vergete bovendien niet, dat er ook onder de gesteunde werkloozen altijd een vrij groot deel is — en dat zal ook wel immer zoo blijven — dat slechts zeer kort werkloos is; men weet dat vooruit en voor hen behoeven in den regel geen bijzondere maatregelen te worden getroffen.

Uit het voorgaande moge blijken, dat, zelfs al bleek een vrij groote werkloosheid permanent, zonder de verbinding der diensten onder één directeur de verbeteringen zijn aan te brengen die gewenscht worden.

Nogmaals, die verbinding is niet noodig, nu niet en in de toekomst nog minder en daar zij m. i. in strijd is met het algemeen belang, kan ik haar niet genoeg ontraden. Zelfs het beroep, dat men heeft gedaan op den gang van zaken in Apeldoorn en speciaal in Amersfoort, kan mijn opinie in deze allerminst wijzigen; integendeel, wat ik daaromtrent informeerde, heeft mijn meening slechts versterkt. Ik onderschrijf wat de heer TOE WATER, hoofdambtenaar ter Secretarie van Arnhem,

op pag. 310 van „De Arbeidsmarkt" 1928, No. 11 heeft gezegd: „armenzorg en arbeidsbemiddeling zijn twee onderwerpen van gemeentebemoeiing, welke bij voorkeur zoover mogelijk van elkaar gescheiden moeten blijven".

Dat men in vrij groote plaatsen toch den anderen weg opgaat, daaraan zijn m.i. bijzondere plaatselijke omstandigheden en de beoordeeling van de betrokken ambtenaren evenmin vreemd, als de drang bij sommigen naar een — trouwens nauwelijks te verwachten — besparing. Als men zijn oor ter plaatse te luisteren legt, zooals ik dat deed, ontkomt men niet aan dezen indruk, maar ik ben het wederom geheel met den heer ROE WATER eens, als hij beweert, dat er omstandigheden zijn, die een één-hoofdige combinatie kunnen billijken. De gemeente Bussum levert daarvan m.i. het voorbeeld; daarom zal ik hieromtrent nog het een en ander mededeelen.

In Bussum, dat in 1920 ongeveer 19.000 inwoners telde, was in dat jaar de burgerlijke armenzorg van zéér geringen omvang. Ook de Arbeidsbeurs had nog weinig beteekenis. Tot 1922 kende men bij het B.A. zoo goed als geen werkloozen; toen kwam de economische depressie, nam het aantal werkloozen langzamerhand toe en het was op ultimo December 1923 gestegen tot 78; met inbegrip van dezen waren er toen nog slechts 163 gesteunden bij het B.A. Bedoelde werkloozen werden behandeld met en op gelijke wijze als de gewone ondersteunden van het B.A. Een aparte commissie, een afwijkende behandeling, zooals in de meeste andere plaatsen, bestonden daarvoor niet. De toestand was zeer primitief. Daarin moest verbetering komen. Om een ambtenaar aan te stellen, die zich uitsluitend aan die taak kon wijden, daarvoor vond men, en dit is begrijpelijk, het B.A. van te geringen omvang.

In 1923 werd toen de directeur van de Arbeidsbeurs tot lid van het B.A. benoemd en werd hem tegen een kleine vergoeding het secretariaat van het B.A. opgedragen; dat was mogelijk, omdat de leiding van de beurs hem niet ten volle in beslag nam. De verandering was voor het B.A. een verbetering, daar nu meer aandacht en zorg aan de gesteunden kon worden geschonken, de behandeling der gesteunde werkloozen doelmatiger kon geschieden en het contact met de Arbeidsbeurs, dat tevoren niet bestond, op deze wijze was gelegd. Dat deze regeling met het oog, vooral op het verleden, met het oog ook op de geringe kosten voor de leiding, met het oog op de meerdere bemoeiing met de gesteunde werkloozen, tot nu toe bevredigend heeft gewerkt, trots de bezwaren voor de Arbeidsbeurs, eerder genoemd, ligt voor de hand. Toch heeft men ook in Bussum gevoeld, dat er voor de Arbeidsbeurs een gevaar bestaat in de samenvoeging; men heeft daarom de twee diensten in afzonderlijke gebouwen ondergebracht. Komt een werklooze over steunaangelegenheden bij de Arbeidsbeurs spreken, dan wordt hij onmiddellijk naar het bureau van den

armbezoeker verwezen. „Wij moeten er in het belang van de beurs steeds voor waken en dat doen wij ook", zoo werd mij in Bussum verzekerd, „dat er naar buiten uit een strenge scheiding tusschen beide instellingen bestaat", een bevestiging uit de praktijk, van wat ik vroeger reeds beweerde. Ook op een ander punt ontving ik ongevraagd bevestiging, n.l. in dezen zin, dat de directeur mij mededeelde, dat het dikwijls zeer moeilijk is om te voorkomen, dat aan de gesteunde werkloozen van wier wel en wee hij als secretaris van het B. A. kennis neemt en wier moeilijkheden hij als zoodanig moet trachten op te lossen — waartoe hij ook als mensch wordt gedrongen — door hem als directeur van de arbeidsbemiddeling voorkeur wordt gegeven boven andere werkloozen.

Ik herhaal: in een plaats als Bussum wegen de bezwaren van samenvoeging niet zoo zwaar; daar worden deze door allerlei omstandigheden getemperd of weggenomen.

Meer plaatsen met een inwonertal als Bussum of minder, en waar speciaal het aantal werkloozen even gering is, zullen tot de uitzonderingsgevallen kunnen behooren. Zij vallen, gelijk ik reeds vooraf zeide, in het algemeen buiten mijn beschouwing.

In Duitschland, waar de armenzorg op hooger peil staat waar deze een grootere sociale beteekenis heeft dan bij ons waar, naar ik meen, ook de arbeidsbeurzen grootere beteekenis hebben, daar hoort men van een samenvoeging van deze twee niets. Dit bevreemdt te meer, omdat men na lezing van een opstel van Dorothea Hischfeld, Direktor in der Reichsanstalt für Arbeitsvermittlung und Arbeitslosenversicherung te Berlijn in de Soziale Praxis van 1 Mei 1928 den indruk krijgt van eenige animositeit tusschen beide instituten; dit blijkt o.a. op pag. 507 uit haar woorden: „Die in den letzten Jahren zutage getretenen Spannungen zwischen Arbeitsnachweisen und Wohlfahrtsämtern" enz. Men denkt er hier in Duitschland niet aan zoo werd mij meegedeeld, om te combineeren. Dit geeft te denken, te meer, waar nu juist in de laatste jaren daar een herziening van de regeling der burgerlijke armenverzorging tot stand is gekomen, waarbij de zorg voor de werkloozen in de volle belangstelling stond. Daar heeft men de eigenlijke taak voor de armenzorg, de individueele opheffing, nog scherper op den voorgrond doen treden, voornamelijk ook ten opzichte van de werkloozen door instelling van de z.g. Arbeitsfürsorge, waarbij aan de armenzorg de taak is toebedeeld om de behoeftigen die kunnen werken, te werk te stellen, zoonoodig in werkverschaffingen, vooral ook om hen weer zoodanig geschikt te maken, dat zij op de gewone arbeidsmarkt behoorlijk kans van plaatsing erlangen, waartoe dan de medewerking van de arbeidsbeurs wordt gevraagd.

Heb ik mij tot hiertoe bepaald tot samenvoeging van Arbeidsbeurs en Maatschappelijk Hulpbetoon en was speciaal voor mij

lit de hoofdzaak, een enkel woord wil ik toch ook omtrent ndere combinaties met de Arbeidsbeurs zeggen.

Mij wil het voorkomen, dat de contrôle op de werkloosheids-erzekering behoort bij de Arbeidsbeurs. De werkloozen moeten ich daar toch doen inschrijven, zoodra zij werkloos zijn ge-vorden. Zij heeft te waarschuwen bij weigering van passend erk, zij heeft zich ten opzichte van stakingen en uitsluitingen, venals het instituut der contrôle, op de hoogte te stellen, zij op het gebied van arbeidsvoorwaarden en -verhoudingen in len regel zeer goed op de hoogte, waardoor zij bij geschillen net kennis van zaken kan oordeelen. Ik zie daarom in samen-oeging een voordeel en wij zijn nu wel zoover, dat die samen-oeging niet voor de beurs — en evenmin voor de verzekering — nadeelige gevolgen zal hebben; in de werkgeverswereld toch, n daar komt het hier op aan, worden de verzekerden geheel nders beschouwd dan de gesteunde werkloozen. Ik geloof niet, at deze verzekerden den naam van de beurs zullen schaden. Wordt echter de contrôle op de verzekering aan de beurs ver-onden, dan krijgt het samengaan met M. H. weer grootere ezwaren; armenzorg en verzekering houde men gescheiden. n de armenzorg toch staat steeds voorop het aansporen tot „selfhelp", zoodat zooveel mogelijk wordt aangedrongen op erzekering tegen werkloosheid. Die aansporing zal het meeste ucces hebben, als het verschil in behandeling tusschen ver-ekerden en niet verzekerden duidelijk in het oog valt en dat erschil treedt wel het meest naar voren, indien arbeidsbeurs n armenzorg gescheiden diensten zijn, onder verschillende direc-euren. Combinatie van verzekering, die zonder meer *recht* geeft p uitkeering, met armenzorg, waar steunuitkeering van allerlei actoren afhankelijk wordt gesteld en waarop men geen recht an doen gelden, zal ook bij de z.g. kasleden afbreuk doen aan le waardeering, die meer en meer aan eigen voorzorg, aan „selfhelp", wordt geschonken.

Wat de verbinding met andere openbare diensten op sociaal f philantropisch gebied aangaat, wensch ik nog op te merken, lat er voor het instituut „beroepskeuze" m.i. geen bezwaren estaan dit onder te brengen bij de Arbeidsbeurs als geheel fzonderlijke afdeeling, zooals dat ook reeds in verschillende laatsen het geval is. Beroepskeuze toch heeft het overzicht ver de arbeidsmarkt en de arbeidsbemiddeling voor zijn pupillen noodig. Die samenvoeging zou ik echter ten sterkste ontraden, ndien de Arbeidsbeurs met M. H. wordt verbonden. De beroeps-keuze zou daaronder, gezien het stempel, dat op de armenzorg rust, lijden. Wel moet er een goede samenwerking tusschen beroepskeuze en Maatschappelijk Hulpbetoon zijn in verband met den opheffenden arbeid van deze laatste instelling. In Amsterdam bestaat deze tot algeheele voldoening, doch men houde beide streng gescheiden. In Hilversum, waar de beroeps-keuze bij de Arbeidsbeurs was ondergebracht, werkt die samen-

voeging, zooals uit de daaromtrent gevoerde correspondentie is gebleken, tot volle tevredenheid en stelt de betrokken commissie zich te weer en m. i. terecht tegen nauw verband met maatschappelijken steun, waartoe nu is besloten.

Conclusies.

a. De vraag, of het wenschelijk is de Arbeidsbeurs te verbinden met den dienst van Maatschappelijk Hulpbetoon (onder één directie) moet ontkennend worden beantwoord;

b. een voortdurende samenwerking van beide instituten is wenschelijk; deze is te bereiken door den directeur van de Arbeidsbeurs op eenigerlei wijze in de organisatie van den dienst van Maatschappelijk Hulpbetoon, speciaal voor de werkloozen, te betrekken.

Praeadvies van den heer J. W. H. M. MEYER,

Wethouder der gemeente Arnhem.

Zooals vorenstaande vraag geformuleerd is, kan zij naar mijne meening moeilijk worden beantwoord.

Of het wenschelijk is eene arbeidsbeurs te verbinden met „andere openbare diensten op sociaal of philantropisch gebied" kan niet bevestigend noch ontkennend worden beantwoord, tenzij men een arbeidsbeurs eene zoodanig bijzondere instelling acht, dat men zoude willen beweren, dat zij altijd seperaat moet blijven.

Maar deze ongerijmdheid wordt door de praktijk gelogenstraft aangezien er bijna geen arbeidsbeurs in het land is, of er is ten minste aan verbonden de uitvoering van het Werkloosheidsbesluit 1917.

Een positief antwoord kan slechts gegeven worden indien men bepaalde openbare diensten noemt. Dan zal wellicht blijken, dat men al naar den aard van den te combineeren dienst, in 't eene geval ontkennend en in 't andere geval bevestigend zal kunnen antwoorden.

Ik meen de gestelde vraag, om een antwoord te kunnen geven, zóó te mogen verstaan, dat besproken dient te worden de wenschelijkheid van verbinding van een arbeidsbeurs met een dienst van Maatschappelijk Hulpbetoon.

Ondergeteekende is het Bestuur der Vereeniging van Nederlandsche Arbeidsbeurzen erkentelijk voor zijn uitnoodiging hem als praeadviseur over dit onderwerp te doen optreden, omdat hij uit de polemiek, die hij mocht volgen in de „Arbeidsmarkt" tot zekere hoogte heeft kunnen opmaken, dat er ten aanzien van het Raadsbesluit van Arnhem d.d. 2 Juli 1928, aangevuld bij dat van 18 Maart 1929 bij verschillende vakmenschen op het gebied van arbeidsbemiddeling, misverstand is ontstaan.

Daarom schijnt het, alvorens de gestelde vraag te beantwoorden, gewenscht om in de eerste plaats uiteen te zetten, wat er eigenlijk te Arnhem is geschied en welke factoren aanleiding hebben gegeven tot genoemde raadsvoorstellen, om daardoor tot de conclusie te komen, dat indien onder „verbinden" dezer beide diensten wordt verstaan het scheppen van een dienst onder éénhoofdige leiding, waarin de zelfstandige afdeelingen Arbeidsbeurs en Maatschappelijk Hulpbetoon worden ondergebracht, het dikwijls alleszins gewenscht kan zijn, eene dergelijke verbinding tot stand te brengen.

Ontegenzeggelijk is het werkloosheidsvraagstuk door de gewijzigde tijdsomstandigheden een voortdurende zorg voor de Overheid geworden, vooral zoolang de werkloosheidsverzekering

niet voldoende is uitgebouwd, dat zij in den steun der slach
offers kan voorzien.

De cijfers zijn er om te bewijzen, dat werkloosheid dikwij
de ééne en onmiddellijke aanleiding is tot armlastigheid.

Ik zal hierop niet verder ingaan, evenmin op den achte
grond der armlastigheid, welke bij werkloosheid soms valt
constateeren, doch slechte vaststellen, dat de arbeidsmarkt ee
geheel ander aspect heeft gekregen en dat de heerschend
werkloosheid toch niet uitsluitend mag worden toegeschreve
aan de gevolgen van den oorlog, maar helaas meer moet wo
den beschouwd als een blijvend verschijnsel.

Waar de werkloozen, vooral de groep der ongeschoolden, t
de minst gesitueerden behooren, heeft de taak der college
die zich met armenzorg hebben te bemoeien, eene groote ui
breiding gekregen. In tegenstelling met voorheen, toen de taa
van een burgerlijk armbestuur zich hoofdzakelijk uitstrekte t
de zorg over hen, die door ouderdom, ziekte of andere pe
soonlijke of gezinsomstandigheden, niet in staat waren in hu
onderhoud te voorzien, dus tot personen in wier levensomsta
digheden betrekkelijk maar weinig verandering kwam, is thar
deze zorg uitgebreid met die over hen, valide personen, di
door werkloosheid tijdelijk niet in staat zijn in het onderhou
van henzelf en dat der hunnen te voorzien, doch van wie toc
nog mag worden verwacht, dat zij door arbeid weer uit de
staat van armlastigheid kunnen worden opgeheven. Vroege
maakten de armenzorg-organen zich van deze groep van pe
sonen maar al te dikwijls af met den „dooddoener": „probee
maar werk te krijgen". Men zag en ziet in meerdere plaatse
ook nu nog niet in, dat de werkloosheid niet uitsluitend e
soms in het geheel niet een persoonlijke oorzaak had, doc
een maatschappelijke.

Thans begint men, geleerd door malaise na den oorlog, mee
en meer in te zien, dat zij, die door werkloosheid behoeftig zij
en armlastig dreigen te worden ook op ondersteuning aanspraa
mogen maken en door dat inzicht is het arbeidsveld van d
organen van armenzorg niet alleen uitgebreider geworden, doc
bovendien ook eenigszins van karakter veranderd.

Bij het tot standkomen van de huidige Armenwet heeft me
blijkbaar, in tegenstelling met de vorige, beseft, dat opheffin
uit den toestand van armlastigheid een eerste streven moet zij
De wet wenscht den arme niet alleen te helpen in den vorm
van het geven van onderstand, doch eveneens door het ver
schaffen van arbeid. Vandaar, dat werkverschaffing en werk
verruiming in onzen tijd meer dan ooit een taak uitmaken va
onze burgerlijke armbesturen. Werkgelegenheid te vinden o
daardoor niet alleen voor de ongeschoolden steun te kunne
verleenen in den vorm van loon voor arbeid, maar eveneen
voor de geschoolden en dus het geven van alleen een geldelijk
uitkeering te kunnen staken en te zorgen, dat de betrokkene

eder in staat worden gesteld om hun validiteit te behouden
ı later weder zelf in eigen onderhoud te voorzien, ziedaar een
er voornaamste taken voor onze huidige armenzorg. Houdt
en dat laatste in het oog, dan zal de Arnhemsche opzet alles-
ns verklaarbaar blijken te zijn.

Niet alleen in Arnhem maar ook elders heeft men de z.g. crisis-
ıreau's gekend en wellicht heeft men ze op den huidigen dag nog.

Zooals het woord „crisis" aanduidt, was het de bedoeling
egenen te ondersteunen, die tengevolge der bijzondere tijds-
nstandigheden in een staat van werkloosheid en dus tot zekere
oogte van armlastigheid waren geraakt. De uitkeering geschiedde
anvankelijk in overleg met den betrokken Wethouder volgens
oor Burgemeester en Wethouders gestelde regelen. Later werd
at bureau ondergebracht bij het Burgerlijk Armbestuur. De
elden werden weliswaar op de begrooting van het Burgerlijk
rmbestuur uitgetrokken, maar de uitkeering bleef desondanks
oor het bureau geschieden volgens regelen door B. en W.
esteld, dus beschikte het zonder inmenging van het Burgerlijk
rmbestuur over de geldmiddelen van dit laatste instituut, zulks
olkomen in strijd met de Wet.

Eenigen tijd heeft men uitsluitend de georganiseerden, die
tgetrokken waren, nog door dit bureau laten behandelen en
ongeorganiseerden bij het burgerlijk armbestuur ondergebracht,
et als gevolg, dat de groote massa steuntrekkenden bij deze
stelling terecht kwam, die niet ingericht was op een zoo
oelmatig mogelijke behandeling van deze categorie van per-
nen. Over dit laatste straks meer.

Het criterium was toen dus: georganiseerd of niet, een m.i.
heel verkeerd criterium. Burgemeester en Wethouders hebben
erhalve gemeend, niet alleen een einde te moeten maken aan
ne wijze van uitkeering, die eens wegens haar tijdelijk karakter
rklaarbaar en wettig verdedigbaar was, doch op den duur in
rijd met de wet, maar bovenal stonden B. en W. op het
andpunt, dat *elke* werklooze zoude worden behandeld door
n speciaal daarop geoutilleerd bureau en naar de voorschriften,
e de Armenwet ter zake geeft. Het gevolg van dezen maat-
gel was dat dus het B. A. zich de zorg over de werkloozen
ı hunne opheffing zag toebedeeld.

Deze uitgebreide werkkring van het B. A., waaraan nu ook
bestrijding van de gevolgen van werkloosheid ter voorkoming
an armlastigheid naar blijvende regelen werd opgedragen en
oorts om den naam van die instelling meer in overeenstem-
ing met de werkelijkheid te brengen, deden B. en W. be-
uiten voortaan van Maatschappelijk Hulpbetoon te spreken.
Nu dus alle werkloozen, georganiseerd of ongeorganiseerd,
aar Maatschappelijk Hulpbetoon worden verwezen moet deze
stelling er op bedacht zijn hen zoo spoedig mogelijk uit den
aat van armlastigheid op te heffen of liever: te voorkomen,
at zij tot effectieve armlastigheid vervallen.

Dat hierbij hunne validiteit een groote rol speelt behoe
geen nader betoog.

Een onmiddellijke eisch was nu wel eene reorganisatie va
deze instelling van weldadigheid.

Zonder vele bona-fide werkloozen te kort te willen doe
moet er op gewezen worden, dat het gevaarlijk is de mensche
den weg te wijzen naar de Burgerlijke instellingen van We
dadigheid. Deze instellingen worden beheerd door menschen
die feilbaar zijn en die, ook al waren zij onfeilbaar, dikwij
niet kunnen beletten, dat de ondersteunde al te veel ga
rekenen op een geregelde hulp, dus zich onvoldoende moeit
geeft arbeid te vinden enz. Worden nu de „werkloozen", althan
in gemeenten waar hun aantal eenigszins beduidend is, onde
steund door een bureau of eene commissie, gewend aan h
ondersteunen in geld, omdat voornamelijk de zorg over invalide
ouden van dagen, weduwen enz. tot taak is gesteld, dan is h
gevaar niet denkbeeldig, dat uit een zoodanige behandelin
van werkloozen misstanden ontstaan, zooals men die overal i
de malaise jaren trouwens heeft kunnen constateeren.

Men vergete niet, dat de toestand van ouden van dage
zieken enz. slechts veranderen kan door factoren, wier aa
wezigheid gemakkelijk geconstateerd of voorspeld kan worde
De toestand van het gezin van een werklooze kan echte
dagelijks plotseling veranderen door een factor van buiten
n.l. het vinden van werk, waarvan de mogelijkheid of het zic
voordoen zeer gemakkelijk aan de aandacht van het steu
orgaan ontsnapt, m.a.w. de kans op fraude of misbruik van d
zijde van den ondersteunde in hier grooter dan bij de ande
categorie. Wel is waar moet zoo min bij den werklooze als b
een anderen ondersteunde het element „opvoeding" van gezin
hoofd of gezin verwaarloosd worden (waarom het dus toe t
juichen is, dat de instelling van weldadigheid zich met d
werkloozen bemoeit) maar anderzijds is er ook het hiervoo
geconstateerde verschil, dat de verleening van steun aan werk
loozen zich in de allereerste plaats richt op het vinden va
arbeid.

Dit beteekent, dat „Maatschappelijk Hulpbetoon" er op g
outilleerd moet zijn om ten eerste de kans op het vinden va
arbeid door den werklooze zelf te kunnen beoordeelen en te
tweede om aan dien werklooze arbeid te kunnen aanbieden.

Daarom wordt in Arnhem het Bestuur van Maatschappelij
Hulpbetoon voor dit doeleinde gesplitst in twee afdeelinge
waarvan de eene moet behandelen de aanvragen om steun, g
daan door hen, die door ouderdom, ziekte of andere persoonlijk
of gezinsomstandigheden steun behoeven en de andere de aa
vragen van hen, die door tijdelijke maatschappelijke omstandig
heden steun behoeven, tot welke laatste categorie de valid
werkloozen behooren.

Hiertegen is van verschillende zijden als bezwaar naar vore

ebracht, dat er nu iets ging gebeuren in strijd met de Armen-
et, meer in 't bijzonder met de artikels 29 en 30 dier Wet,
aarin is vastgelegd, dat gelden van het Burgerlijk Armbestuur
leen kunnen worden uitgegeven door het Burgerlijk Armbe-
uur in zijn geheel en dan naar criterium van noodzaak en
dividueele beoordeeling, terwijl — en hierop legden Gedepu-
erde Staten van Gelderland den nadruk — het evenmin
oorloofd is om ten aanzien van de wijze van steunverleening
behoeftigen te onderscheiden in verschillende categorieën
dus de eene groep van ondersteunden anders te behandelen
n de andere. De samenstelling van de tweede afdeeling van
aatschappelijk hulpbetoon, waarin o. m. 3 leden of bestuurders
n arbeidersvereenigingen werden opgenomen, te benoemen
or den Raad op een aanbeveling van B. en W., gehoord de
aatselijke vereeniging van vak-centrale's, heeft er niet weinig
e bijgedragen de meening te doen post vatten, dat eigenlijk
ets anders werd voorgesteld, dan een permanente crisis-uit-
ering, volgens bestaande, vaste normen, zonder individueel
nderzoek door een onderdeel van maatschappelijk hulpbetoon
l. door de tweede afdeeling, zoodat voor het opgeheven onwet-
ge instituut van voorheen (crisis-bureau) een nog veel onwet-
ger in de plaats kwam, zij het dan onder den nieuwen naam
n Maatschappelijk Hulpbetoon.

Deze bedoeling heeft echter bij het ontwerpen der voorstellen
oit voorgezeten, integendeel. Deze was geen andere, dan een
iddel te vinden den validen arbeider zoo spoedig mogelijk
eder van Maatschappelijk Hulpbetoon af te voeren, daarbij
e middelen aanwendende, die tot de meest vlugge afvoering
nden leiden.

In de wijze toch van steunverleening bestaat, uit wettelijk
gpunt gezien, geen verschil; alleen de wijze, waarop *advies*
rdt gevraagd en de voorbereiding tot steunverleening is
rschillend.

Dat ten slotte niet eene afdeeling van Maatschappelijk Hulp-
toon de beslissing neemt, doch het volledige bestuur op
vies van de afdeeling dier instelling, geeft alle waarborgen,
t van eene handeling in strijd met de wet geen sprake is.

Uit den bovenstaanden opzet zal 't voor ieder duidelijk zijn,
t de afdeeling van M. H., waaraan mede werkverschaffing en
orbereiding van werkverruiming is opgedragen als middel
n opheffing van den ondersteunde, niet alleen op eene bij-
ndere wijze moet zijn samengesteld, maar bovendien juist ter
lle van het vinden van arbeid nauw contact moet hebben met
n ander ter plaatse bestaand instituut, n.l. de arbeidsbeurs.

Dit nauwe contact behoeft natuurlijk niet noodzakelijk te
rden tot stand gebracht door „samensmelting".

Werkelijke samensmelting is trouwens onmogelijk, omdat de
stelling van Weldadigheid een zelfstandige rechtspersoon is
de arbeidsbeurs een openbare dienst.

Nauwe samenwerking moet er echter zijn. Sterker nog: er bijna geen gemeente of zij heeft de arbeidsbeurs verbonden a een dienst, die zich tevens bezig houdt met werkloosheidsv zekering en werkloosheidsbestrijding. Alleen een gemeente Amsterdam kan zich de weelde veroorloven van het ond houden van een arbeidsbeurs, die geen andere taak heeft d bemiddelen.

Vandaar dan ook, dat de Directeur van die beurs de theo aanhangt, die spreekt van een instituut van arbeidsbemiddeli „van alle vreemde smetten vrij". Maar hoe schoon deze theo ook is, de werkelijkheid dwingt tot compromis tusschen theo en praktijk en daarom vindt men in de eene gemeente e „Dienst der A.B. en W.V." (zelfs bij het Rijk!), elders e „Dienst van werkloosheidsbestrijding", weer elders een „Arbeid beurs" die behalve A.B. en W.V. ook nog voorlichting bij b roepskeuze, werkverschaffing en steunverleening verzorgt.

Wellicht is het Amsterdamsche stelsel een ideaal en aa trekkelijker; de samenhang en de verstandhouding tusschen onderscheiden speciale bureau's moet dan ook „ideaal" kunn genoemd worden.

Voor de meeste gemeenten is het een eisch van „efficienc een compromis te vinden in eene „combinatie" en moet d gevraagd worden: „Wat kan gecombineerd worden tot é dienst, zonder de bijzondere belangen der onderdeelen niet te zeer te schaden".

Waar nu de openbare armenzorg veel te maken heeft m arbeidsmarkt, werkloosheidsverzekering, werkverruiming, en moet de vraag worden gesteld of er een vorm kan worden g vonden, om de diensten, die elkander herhaaldelijk in hu arbeid ontmoeten te vereenigen, zonder de bijzondere belang te schaden.

In Arnhem is die vorm gevonden door de oprichting va een nieuwen dienst, die in de eerste plaats een administrati karakter draagt. Aan dien dienst van sociale zaken is opg dragen:

Het verleenen van administratieven bijstand aan de instellin van Maatschappelijk Hulpbetoon. Het verrichten van die werk zaamheden, welke gewoonlijk worden begrepen onder d initialen „A.B. en W.V."

Het Bestuur van M. H. blijft beslissen over de verleenin van steun, in welke vorm ook en de Commissie van toezich op het Bureau van Sociale Zaken schenkt haar aandacht aa alle andere Zaken die door het Bureau worden behandel Beide Commissie's beschikken dus over denzelfden admin stratieven dienst voor zoover noodig verdeeld in verschillend bureau's, doch deze bureau's werken volledig samen, omda één directeur tot taak heeft die samenwerking te bewerk stelligen.

Het is duidelijk, dat de arbeidsbeurs hierdoor niet word

lemmerd om haar taak te blijven vervullen als voorheen. Het feit, dat de directeur van het bureau voor sociale zaken vens gaat optreden als directeur van de arbeidsbeurs doet n de zelfstandigheid van laatstgenoemden dienst niets af; wel l de vereeniging van beide functiën in één persoon haar ordeelen opleveren, waarover straks meer. Feitelijk krijgt or deze reorganisatie de Arbeidsbeurs haar oorspronkelijk rakter terug. Immers was haar taak van origine uitsluitend beidsbemiddeling, overal werd haar de uitvoering van het erkloosheidsbesluit 1917 opgedragen, zoodat zelfs haar beming van Arbeidsbeurs werd omgezet in dien van „gemeenlijke dienst der werkloosheids-verzekering en arbeidsbemidling.

Bovendien, wanneer men de jaarverslagen doorleest van atstgenoemde instellingen, dan ontmoet men daarin niet alleen tgeen ten opzichte van arbeidsbemiddeling en werkloosheidsrzekering is gepresteerd, maar eveneens hetgeen ter zake van rkverschaffing en werkverruiming werd gedaan.

Een speciale afdeeling van den dienst voor sociale zaken aaronder ressorteeren de arbeidsbemiddeling, de werkloosheidsrzekering, de werkverschaffing en werkverruiming, zou dus ets nieuws zijn.

Gecombineerd wordt, wat feitelijk reeds lang gecombineerd s, maar men kan nu het werk van de arbeidsbeurs los maken n de andere bezigheden en de bureau's zoo doelmatig mogelijk deelen.

De vraag is dus: heeft hier nu inderdaad eene verbinding n een arbeidsbeurs met een instelling van maatschappelijk lpbetoon plaats, in dien zin, dat er zelfstandigheids-verlies lt waar te nemen? Mijn inziens: neen.

Hierboven sprak ik reeds van de voordeelen dezer reorganisatie. arbeidsbeurs krijgt haar oorspronkelijk karakter terug. Wat hier en daar ter zake van armenzorg in den vorm van het tkeeren van crisis-steun had te doen, vervalt. Voor ieder, die argumenten hierboven genoemd heeft gevolgd, zal het duidelijk n dat voor een eenhoofdige leiding alles is te zeggen. Door ne functie toch van Directeur van de Arbeidsbeurs is hij ook Directeur van het Bureau voor Sociale Zaken in 't bijzonder de hoogte van de arbeidsmarkt en zal hem deze kennis als cretaris van M. H. zeer te stade komen bij het uitwerken van aatregelen welke genomen kunnen worden ter voorkoming bestrijding van werkloosheid, dus ook voor het doen van orstellen tot werkverschaffing en werkverruiming. Het kan ch niet worden ontkend, dat bij een gecombineerden dienst deze, M. H. heel wat voordeel zal kunnen trekken van deze tenschap wat werkgelegenheid betreft, teneinde de valide untrekkenden zoo spoedig mogelijk te werk te stellen.

Eén functionaris aan het hoofd van den dienst van sociale ken, op de hoogte der arbeidsbemiddeling, tevens in 't bezit

van het noodige sociale inzicht, wat de zaken van het eige
lijke armwezen betreft, zal zeer zeker in staat zijn deze betrek
kelijk zelfstandige instellingen te leiden èn in 't belang de
steuntrekkende èn in dat der overheid. Beide onderdeelen toc
zullen practisch *naast* elkander werken, waarbij het zaak z
zijn dat de onderdeelen ieder de hun toegewezen taak behee
schen, terwijl de directeur de algemeene leiding geeft.

Bij de beantwoording van de door het Bestuur gestelde vraa
heb ik opzettelijk geen algemeen theoretisch antwoord gegeve
Naar mijne meening komt men niet verder, als men zoek
zooals de gevoerde polemiek toont, naar een algemeen an
woord. Ik heb daarom gemeend beter te doen met het beschrijve
van de wijze, waarop te Arnhem de combinatie „Bureau voo
Sociale Zaken" is tot stand gebracht, met het naar vore
brengen van de motieven en overwegingen, die tot de comb
natie hebben geleid en de daarvan verwachte voordeelen.

Hieruit blijkt m.i. in voldoende mate, waarom de verbindin
van een arbeidsbeurs met M. H. voor een gemeente aan t
bevelen kan zijn.

Dit wil niet zeggen, dat zulk eene verbinding als een alge
meen recept zoude moeten worden aanbevolen, maar wel be
ik er ten volle van overtuigd, dat vele gemeenten op overeen
komstige gronden een dergelijke verbinding zullen verlange
en dat daartegen principieel geen bezwaar bestaat.

Alleen zal men zich in elk afzonderlijk geval nauwkeuri
rekenschap moeten geven van de wijze, waarop die verbindin
wordt uitgevoerd.

Arnhem, 14 Mei 1929.

Praeadvies van den heer J. VADER,

Directeur der gemeentelijke en districts-Arbeidsbeurs te Haarlem.

I.

Om deze vraag te beantwoorden, moet men ze herleiden tot e volgende: „Wat is het doel van een arbeidsbeurs en hoe omt men tot bereiking van dat doel?"

Is een verbinding op eenigerlei wijze met andere openbare ienſten op sociaal of philantropisch gebied bevorderlijk aan de ereiking van dat doel, aan de ontwikkelingsgang der arbeids-emiddeling, dan is die verbinding te aanvaarden, sterker, te evorderen, is dat niet het geval, dan is ze te verwerpen, terker, te bestrijden.

Zien we dus eerst, wat het doel is eener arbeidsbeurs en wel peciaal eener openbare arbeidsbeurs, waaromtrent in de ge-telde vraag alleen sprake kan zijn.

In de officieele omschrijving van het doel vindt men in de eglementen op deze instellingen een formuleering, die hierop eerkomt, dat de arbeidsbeurs een instituut is, dat haar be-iddeling verleent aan werkgevers bij het zoeken van arbeids-rachten en aan werknemers bij het zoeken van arbeidsgelegen-eid, een en ander onder bepaalde voorwaarden en naar wel mschreven regelen. Ook de Memorie van Toelichting op de rbeidsbemiddelingswet drukt zich ongeveer aldus uit.

Vraag en aanbod op de arbeidsmarkt bij elkaar te brengen; e rechte man op de rechte plaats: ziedaar een paar niet-fficieele omschrijvingen.

De officieele omschrijving van het doel houdt geen rekening iet voortschrijdend inzicht en ontwikkeling. Ze was evengoed uist bij de geboorte der arbeidsbeurzen, als ze het nu is.

De vraag is echter, wat men onder groeiend inzicht in haar eteekenis voor het heden van de arbeidsbeurs verwacht en in e toekomst verwachten mag.

Tengevolge van het feit, dat men in den aanvang in de rbeidsbeurzen instellingen zag tot bestrijding der werkloos-eid, instellingen, die de werkloosheid zoo al niet geheel zouden oen verdwijnen, dan toch belangrijk verminderen en waar ooral die werklooze arbeiders kwamen, die zelf nooit werk onden — uiteraard niet de beste en in hoofdzaak losse arbei-ers — kregen de arbeidsbeurzen een bepaald cachet: werk-oozenbeurs, juister: beurs voor werkloozen. die zoo goed als ooit werkten. Het gevolg was, dat de werkgever er sporadisch ebruik van maakte, en vooral niet de bona-fide werknemer. Met minachting zag de laatste op de arbeidsbeurs neer. Wan-

neer hij ten einde raad was, wanneer hij naar zijn inzicht ge-daald was, dalen moest door de economische omstandigheden tot de onderste lagen van het arbeidsleger, eerst dan ging hij er toe over van de arbeidsbeurs gebruik te maken.

Het fatum harer geboorte drukt nog steeds op de arbeidsbeurzen. In breede kringen der bevolking, vooral onder de ouderen, is de arbeidsbeurs nog altijd de instelling, waar men minderwaardige arbeidskrachten kan krijgen en niets anders.

Tal van oudere arbeiders houden zoons, familieleden, kennissen, enz., af van gebruikmaking van de arbeidsbeurs. Slecht als hij het zelf nergens anders kan vinden, in de uiterste noodzakelijkheid, zoo is nog steeds hun meening, moet een behoorlijk arbeider van de arbeidsbeurs gebruik maken. Hetzelfde idee hebben nog tal van werkgevers.

Zeer langzaam aan zijn de arbeidsbeurzen aan hun positie van minderwaardige instellingen gaan ontgroeien: door de voortdurende propaganda van hen, die haar beteekenis voor de gemeenschap inzagen, door betere outillage, door langzaam groeiende meerdere belangstelling van werkgevers en werknemers, door de intercommunale verbindingen, door het veranderen van haar passief standpunt in een actief.

Totdat door den ontredderden toestand der arbeidsmarkt ten gevolge van den oorlog, de beteekenis der arbeidsbemiddeling voor het bedrijfsleven ging spreken. De werknemer te brengen op de plaats die voor hem in het bedrijf het meest is geëigend, te zijn een instelling van en voor het bedrijfsleven tot regeling der arbeidsmarkt en tot zoo goed mogelijk tewerkstelling der werkzoekende arbeidskrachten in het arbeidsleger, zie daar het doel dat de arbeidsbeurzen zich heden ten dage stellen.

In dit stadium harer ontwikkeling wordt de arbeidsbemiddeling opnieuw gehandicapt en wel door het feit, dat ten gevolge van een schier chronische werkloosheid de werknemers die zich tot haar wenden, voor een groot gedeelte uit werkloozen bestaan.

Nu echter te verdeelen in twee groepen: de voor de bedrijven geschikte arbeidskrachten, en die, welke daarvoor niet of weinig gebruikt kunnen worden.

Het aantal niet-werklooze ingeschrevenen bij de arbeidsbeurzen is betrekkelijk gering.

In de practijk nu blijkt dit materiaal niet voldoende te zijn. Aan een aantal aanvragen van werkgevers kunnen de arbeidsbeurzen niet voldoen, doch de verlangde arbeidskrachten worden voor een deel wel verkregen langs andere wegen. Aan de anderen kant: voor een aantal bij haar ingeschreven geschikte arbeidskrachten vinden de arbeidsbeurzen geen arbeid. Er is eenerzijds gebrek aan werkgevers-aanvragen, maar anderzijds gebrek aan werknemers-aanbiedingen, vooral van niet-werklozen. De arbeidsbemiddeling is nog niet populair, zij moet groeien

Overtuigd zijnde van deze waarheid, dat in onzen tijd een oed georganiseerde arbeidsbemiddeling noodzakelijk is om de oordeelen, die zij biedt voor den werkgever, voor den werkemer en voor de gemeenschap, kan men zich daar niet zonder ieer bij neerleggen, maar zal men krachtig moeten gaan werken an verderen opbouw.

Het valt buiten de grenzen van dit prae-advies om de middelen, die daartoe kunnen leiden te bespreken (o. m. is m. i. oodig het ontwerpen van een propaganda-systeem, het verrijgen van nauwer contact met het bedrijfsleven, het beramen an middelen om niet-werklooze werknemers van het belang te oordringen om bij verandering van betrekking van de arbeidsbeiddeling gebruik te maken, het perfectioneeren van de organiatie der arbeidsbemiddeling, het scheppen van orde in den ongeegelden toestand, die er heerscht bij het aannemen van personeel ij Rijks-, Provinciale en Gemeentelijke bedrijven en instellingen, emi-overheidsbedrijven, enz.) doch het zal duidelijk zijn, dat nder de gegeven omstandigheden aller krachten moeten worlen aangewend om de arbeidsbemiddeling vooruit te brengen n dat daarbij alles dient geweerd te worden wat aan dien opouw schade kan veroorzaken. Dit laatste geschiedt wanneer nen bij de arbeidsbemiddeling aan philantropie gaat doen.

Het karakter der openbare arbeidsbemiddeling brengt mee, lat ze voor iedereen openstaat. Derhalve komen onder werkgevers en werknemers, die van haar gebruik maken, wat maatchappelijken stand betreft, vogels van diverse pluimage voor: le grootindustrieel en de kleinfabrikant, de vakarbeider en de osse werkman, de middenstander en de boer, de hoofd- en de handarbeider, om maar een greep te doen, zij allen kunnen an de arbeidsbeurs gebruik maken.

Geslacht en leeftijd doet niet ter zake. Mannen en vrouwen, ouden en jongen, allen zijn welkom.

Maatschappelijken welstand evenmin: rijken en armen kunnen bij de arbeidsbeurs terecht.

Factoren, die met de arbeidsbemiddeling als zoodanig niets iebben uit te staan, spelen echter geen rol, mogen geen rol spelen.

Het is in het algemeen gesproken ten opzichte van de arbeidsbemiddeling als zoodanig van geen gewicht, hoe lang de werknemer als werkzoekende staat ingeschreven, ook niet of zijn finantieelen toestand het oogenblikkelijk vinden van een werkgever noodzakelijk maakt, ook niet of hij een klein of groot gezin heeft, ook niet of hij al of niet ondersteuning ontvangt, ook niet of hij al of niet werkloos is, enz.

Hoofden van groote gezinnen, ondersteunden, werkloozen, enz., kent de arbeidsbeurs onder de categorie van werknemers niet; zij kent onder die categorie alleen werkzoekenden, onder wie geen groepen voorkomen, die op gronden niet ontleend aan de arbeidsbemiddeling als zoodanig op afzonderlijke bevoorrechte behandeling aanspraken kunnen doen gelden.

De werkgever toch vraagt van de arbeidsbeurs een werknemer, die voldoet aan de door hem te stellen eischen, die voor hem onder de gegeven omstandigheden qua arbeidskracht de meest geschikte is en voor zijn bedrijf de beste resultaten kan afwerpen.

Dat kan iemand zijn, die kort of lang is ingeschreven, die arbeid uit finantieel oogpunt al of niet dringend noodig heeft, die een klein, groot of geen gezin heeft, die al of niet ondersteuning ontvangt, die al of niet werkloos is, het is den werkgever om het even, mits hij maar krijgt de door hem verlangde werkkracht, mits maar komt de rechte man op de rechte plaats.

Handelde de arbeidsbeurs anders, hield zij rekening met allerlei factoren, vreemd aan de arbeidsbemiddeling als zoodanig, factoren, die haar oorsprong vinden in medegevoel of medelijden met den werknemer, dan zou zij voor het bedrijfsleven van geen beteekenis zijn. Zij zou haar taak slecht vervullen, indien zij zich liet leiden door philantropische overwegingen. Zij ware bovendien ten doode opgeschreven. Aan reëele arbeidsbemiddeling is philantropie ten eenenmale vreemd.

II.

Heeft de overheid, zooals hiervoor is uiteengezet, zich een taak geschapen ten opzichte van het brengen van den werknemer op de juiste plaats, speciaal ten opzichte van den werkloozen werknemer heeft zij nog andere bemoeiingen, deels van philantropischen, deels van niet-philantropischen aard.

Deze bemoeiingen, die met arbeidsbemiddeling als zoodanig niets hebben uit te staan, worden zooals bekend is samengevat onder het begrip werkloosheidsbestrijding, beter wellicht werkloozenzorg, waarbij onderscheid gemaakt wordt tusschen hen, die werken kunnen en willen, doch die daarin door maatschappelijke factoren verhinderd worden en hen, met wien dit niet het geval is. Onder de laatsten bevinden zich de permanent-werkloozen, de groep van werknemers, die wel kan werken, doch het niet doet — uit een oogpunt van werkloosheidsbestrijding de laagst staande groep, aangewezen op overheidsbemoeiing van zuiver philantropischen aard, — onder de eerste de georganiseerde, — beter de tegen werkloosheid verzekerde werknemers — uit genoemd oogpunt bezien de hoogst staande groep, die zich zelf helpt met steun der overheid, waarbij van philantropie geen sprake is.

Wie geen inkomen uit arbeid verkrijgt moet, eventueel met zijn gezin, toch leven: inkomen moet hem verschaft worden in den vorm van — niet op normale wijze in het vrije bedrijf verkregen — arbeid, uit verzekering tegen werkloosheid, door ondersteuning in den vorm van geld of in natura.

Deze laatste vorm — de ondersteuning — vindt van overheidswege plaats door middel van een afzonderlijke organisatie:

ienst van maatschappelijk hulpbetoon. Deze organisatie moge ier en daar nog een anderen naam dragen: burgerlijk armbetuur, haar karakter is in den tegenwoordigen tijd hetzelfde: ndividueele hulpverleening in den ruimsten zin des woords it menschlievendheid, uit naastenliefde. D.w.z. dat ieder, die ulp noodig heeft, die naar zijn individueele behoeften kan ntvangen, derhalve zoowel de hulpbehoevende middenstander ls de hulpbehoevende pauper.

Ook de pauper.

En hier is al dadelijk een bezwaar voor de verbinding van en arbeidsbeurs en een dienst voor maatschappelijk hulpbeoon: de pauper is geen bemiddelingsobject, evenmin als de verige onderste lagen der maatschappij. De zwervers en de edelaars, enz., zij behooren niet op een arbeidsbeurs thuis, unnen door haar nimmer bemiddeld worden, vormen een balast, een bron van ruzie en ruzietjes, scheppen in de arbeidseurs een sfeer, die tegenwerkend is aan bemiddelingsarbeid.

En nu kan men hiertegen aanvoeren in de eerste plaats, dat e arbeidsbeurs voor iedereen openstaat en dat in plaatsen, aar de dienst van maatschappelijk hulpbetoon als voorwaarde oor ondersteuning inschrijving bij de arbeidsbeurs eischt, men aar de bovengenoemde personen al ingeschreven heeft, dat eemt niet weg, dat dit onjuist is.

Voor deze personen is misschien met philantropie iets te ereiken — philantropie die, zooals ik boven heb getracht iteen te zetten, vreemd is aan arbeidsbemiddeling, — maar hier igt geen taak voor de arbeidsbeurs. De overheid zal hier, indien e hulp in den vorm van arbeid verleent, op andere wijze noeten ingrijpen.

Maar al daalt men niet af tot de onderste lagen der maatchappij, ook de onderste lagen van het arbeidsleger bevatten al van elementen, die uit hoofde van lichamelijke of geestelijke gesteldheid moeilijk door de arbeidsbeurs kunnen worden emiddeld, die door den dienst van maatschappelijk hulpbeoon gesteund, niet in de eerste plaats de candidaten zijn die le open plaatsen in het leger van den arbeid bezetten.

Met de eerstgenoemden drukken zij door hun regelmatige erschijning op de arbeidsbeurs voor het publiek reeds nu een epaald cachet, dat sterk geaccentueerd wordt, wanneer men fficieel een verbinding tusschen arbeidsbemiddeling en maatchappelijken steun tot stand brengt.

Zien we verder. Ondersteuning kost geld, kost veel geld. anzelfsprekend zal de directeur van een dienst van maatschapelijk hulpbetoon trachten de uitgaven niet hooger te doen ijn dan noodig is.

Wat is begrijpelijker dan dat hij, wanneer hij tevens directeur s eener arbeidsbeurs, zal verlangen de ondersteunden het eerst an arbeid te helpen, desnoods met voorbijgaan van de eischen eener juiste bemiddeling. Wie onder zijn beheer heeft een

arbeidsbeurs en een steunverleening aan uitgetrokken verzekerden, weet dat dit gevaar niet denkbeeldig is, weet dat de — volkomen begrijpelijke — neiging van de laatstgenoemde afdeeling bestaat om aan te dringen op het plaatsen door de arbeidsbeurs van hen, die lang in de steunverleening loopen, een aandrang, waaraan weerstand moet worden geboden op grond van de eischen eener juiste bemiddeling. Philantropie — ik herhaal het — is aan reëele arbeidsbemiddeling ten eenenmale vreemd.

Er is meer. Ik heb hooger getracht duidelijk te maken, dat in de eerste plaats noodig zal zijn opbouw der arbeidsbemiddeling vooral ook in dezen zin, dat naar middelen moet worden omgezien om den niet-werkloozen werknemer, de werknemer, die van positie wil veranderen, van de arbeidsbeurs te doen gebruik maken. Met dat streven loopt parallel de meerdere aandacht, die men den laatsten tijd bezig is te besteden aan de bemiddeling van handels- en kantoorpersoneel, van technisch personeel, van personeel voor de koloniën, enz. Wat stelt men zich nu van het effect voor van deze propaganda, wanneer men de arbeidsbeurs verbindt met een dienst van maatschappelijk hulpbetoon? Wat denkt men te bereiken onder de groepen van hoofdarbeiders, groepen, die in het algemeen nog weinig van de arbeidsbemiddeling gebruik maken, wanneer men op de arbeidsbeurs als het ware drukt het stempel van liefdadigheidsinstelling? En hoe groot denkt men dat de sympathie wordt van de bonafide handarbeider, die weet op de beurs, waar hij zich laat inschrijven nu permanent te zullen aantreffen de onderste lagen der maatschappij? Wie weet eenerzijds hoe de bonafide arbeider — terecht of ten onrechte, dat laat ik momenteel in het midden — niet sympathiek staat tegenover de diensten van maatschappelijk hulpbetoon, anderzijds hoe het standsgevoel in arbeiderskringen een rol speelt, die geeft het antwoord: de bonafide arbeider keert zich van de arbeidsbeurs af. We gaan terug naar den aanvang, naar de eerste arbeidsbeurzen. Het worden weer de arbeidsbeurzen voor de werkloozen, die zoo goed als nooit werken.

En de werkgevers? Naast de vele, die regelmatig van de arbeidsbeurs gebruik maken, staan de enkele, die het nu en dan, sommige met schroom, staan de tientallen, die het nooit doen. Denkt men die belangstelling voor de arbeidsbemiddeling te doen krijgen, door als aanbeveling te annonceeren: „De arbeidsbeurs is ook verbonden met den dienst van maatschappelijk hulpbetoon"? Immers neen. We gaan met de arbeidsbemiddeling een stap terug. De instellingen krijgen weer haar vroeger cachet van minderwaardigheid.

III.

Wanneer ik thans overga om de vraag, die ik mij zelven in den aanvang van dit prae-advies stelde, te beantwoorden, dan kan dit niet anders dan volgenderwijze zijn.

De arbeidsbemiddeling neemt nog niet in ons land de plaats in, zooals de belangen van het bedrijfsleven vorderen. Ze lijdt nog onder den druk van vroeger verkeerd inzicht, van huidige onbekendheid met haar doel en wezen, onder gebrek aan belangstelling, onder gebreken in haar organisatie-vorm: ze staat nog in den aanvang harer ontwikkeling. Daarom moeten aller krachten geconcentreerd worden op verderen opbouw, moet men zich instellen op de gedachte van groei en ontwikkeling.

In deze gedachtengang past geen verbinding, op welke wijze dan ook, met andere diensten op sociaal en philantropisch of op welk ander gebied dan ook. De opbouw der arbeidsbemiddeling zelve eischt de volle aandacht.

Tot mijn spijt schijnt dit ideaal in de praktijk niet verwezenlijkt te kunnen worden; uit redenen van economischen aard verbindt men aan de arbeidsbeurzen in middelgroote en kleinere plaatsen minstens nog de administratie der werkloosheidsverzekering en steunverleening aan georganiseerde werkloozen en hier en daar het bureau voor beroepskeuze. Voor de bereiking van het doel eener arbeidsbeurs zijn deze verbindingen niet noodzakelijk, niet bevorderlijk. Ze zijn daarom slechts te aanvaarden als onvermijdelijkheden, niet als wenschelijkheden en voor zooverre ze de arbeidsbemiddeling niet benadeelen.

Anders staat het met de verbinding van een arbeidsbeurs met een dienst van maatschappelijk hulpbetoon. Deze verbinding is niet bevorderlijk aan de bereiking van het doel, dat de arbeidsbemiddeling zich stelt, integendeel zij werkt de bereiking van dat doel tegen. Ze is daarom te verwerpen, te bestrijden.

Mijn conclusies zijn derhalve deze:

1. Aangezien de arbeidsbeurzen voor het bedrijfsleven nog niet die beteekenis hebben, die geeischt wordt, moet krachtig worden gewerkt aan verderen opbouw der arbeidsbemiddeling.
2. Het is daarom niet wenschelijk een arbeidsbeurs te verbinden met andere diensten; aller krachten moeten zich concentreeren op bereiking van het gestelde doel.
3. Als onvermijdelijk, niet als wenschelijk, echter niet uit een oogpunt van het belang der arbeidsbemiddeling, doch uit economische overwegingen, kan worden aanvaard verbinding van een arbeidsbeurs met diensten op sociaal gebied, voorzoover ze de arbeidsbemiddeling niet benadeelen.
4. Verbinding van een arbeidsbeurs met een dienst van maatschappelijk hulpbetoon is niet alleen niet wenschelijk, maar moet worden ontraden, om de schadelijke gevolgen die ze heeft voor de arbeidsbemiddeling als zoodanig.

Praeadvies van den heer K. KRUITHOF,

Voorzitter van het Chr. Nationaal Vakverbond in Nederland.

Mijn antwoord op de door het bestuur gestelde vraag is *niet* een absoluut ja, noch een absoluut neen. Het is ja en neen beide.

Allereerst, om maar met het laatste te beginnen : neen, het is niet wenschelijk dat Gemeenten die, zonder zich te groote opofferingen te getroosten en die derhalve financieel sterk genoeg zijn om, voor de arbeidsbemiddeling, beroepskeuze-voorlichting, werkloosheidsverzekering, armenverzorging, enz., afzonderlijke diensten in te stellen en te onderhouden, desniettemin die diensten toch verbinden.

Een zoo goed mogelijke inrichting van elken dienst afzonderlijk is dan gewenscht, ook al blijft een vlotte samenwerking en geregeld overleg tusschen die verschillende diensten in die gemeenten uiteraard van het allergrootste belang.

Zulks is echter m.i. slechts mogelijk in onze groote steden.

Voor minder groote gemeenten, provinciesteden — met name voor het platteland — acht ik die verbinding echter wel gewenscht.

Daarom antwoord ik niet alleen neen, doch ook ja.

Uitsluitend theoretisch bezien, ben ik geneigd te antwoorden :

> „'t Is ongewenscht een arbeidsbeurs op eenigerlei wijze te verbinden met andere openbare diensten op sociaal of philantropisch gebied en 't is inzonderheid ongewenscht een arbeidsbeurs op eenigerlei wijze te verbinden met een dienst van maatschappelijk hulpbetoon. (Armbestuur, aalmoezenierskamer)".

Doch met zulk een antwoord kan, noch wil ik volstaan. Want, practisch blijvend, is het niet tegen te spreken, dat in verschillende Gemeenten de verbinding der arbeidsbeurs met een of meer diensten bestaat en dat, zal er van een verzorging van de overige zaken der arbeidsmarkt sprake kunnen zijn, zulk een verbinding wel bestaan moet. Voorts zie ik waarlijk niet in, dat zulks in de naaste of verre toekomst zal veranderen.

Eer het tegendeel.

Men kan dat betreuren. 't Zij zoo, doch feiten zijn nu eenmaal lastige dingen, die met het neerschrijven of uitspreken van de ongewenschtheid niet ongedaan worden gemaakt, doch waarmede in het werkelijk leven moet worden gerekend.

Bij het zoeken van het antwoord op de vraag of het wenschelijk is een arbeidsbeurs op eenigerlei wijze te verbinden met

ndere openbare diensten, moet dan ook gerekend met het
.i. belangrijke feit, dat bij Koninklijk Besluit van 19 September
916, n°. 7, overwegende dat het wenschelijk is gebleken, in
e stellen een dienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeids-
emiddeling met ingang van 1 October 1916 is bepaald :

Artikel 1.

Er is te 's Gravenhage gevestigd een dienst der werkloosheidsverzekering en arbeidsbemiddeling.

Artikel 2.

De werkkring van den in art. 1 genoemden dienst omvat de volgende onderwerpen :

A. *Werkloosheidsverzekering.*

De bevordering van de werkloosheidsverzekering zoo door het verleenen van geldelijken steun aan werkloozenkassen als anderzins ;
de voorbereiding en uitvoering van eene wettelijke regeling inzake werkloosheidsverzekering.

B. *Arbeidsbemiddeling.*

De bevordering van de arbeidsbemiddeling, met inbegrip der intercommunale en der internationale arbeidsbemiddeling, zoo door het verleenen van geldelijken steun ten behoeve van organen der arbeidsbemiddeling als anderszins ;
de leiding van de intercommunale arbeidsbemiddeling, en van centrale inrichtingen van algemeenen aard of voor bijzondere bedrijfstakken ;
de voorbereiding en uitvoering van eene wettelijke regeling inzake arbeidsbemiddeling.

. Andere onderwerpen, met voorkoming en bestrijding van verkloosheid en leniging harer gevolgen in verband staande.

Artikel 3.

Onder de bevelen van onzen Minister van Waterstaat staat aan het hoofd van den dienst in artikel 1 genoemd, een directeur, die door Ons wordt benoemd en ontslagen.

Artikel 4.

Aan den dienst worden onder den directeur werkzaam gesteld ambtenaren en bedienden.
Deze ambtenaren en bedienden dragen dezelfde titels als de ambtenaren bij de Departementen van algemeen

bestuur. Indien het noodig wordt geacht, hun een anderen titel te geven, wordt deze bij hunne benoeming als zoodanig met dien van den in traktement overeenkomenden titel als Departementsambtenaar of -bediende gelijk gesteld.

De bepalingen van Ons, bij Koninklijk Besluit van 17 Maart 1916 (Staatsblad n°. 133) gewijzigd besluit van 21 April 1913 (Staatsblad n°. 136) zijn ten aanzien van vorenbedoelde ambtenaren en bedienden van toepassing.

Artikel 5.

De directeur is verantwoordelijk voor de uitvoering van de door den dienst te verrichten werkzaamheden.

Hij staat ter zake van het vragen en geven van inlichtingen rechtstreeks met openbare besturen, autoriteiten, bijzondere vereenigingen en personen in briefwisseling.

Artikel 6.

Voorzoover omtrent de bevoegdheid en verplichtingen van den directeur niet bij Ons tegenwoordig besluit wordt voorzien, worden de terzake noodige voorschriften door Onzen Minister van Waterstaat vastgesteld.

Onze Minister voornoemd is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in de Nederlandsche Staatscourant zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

Dat het Rijk tengevolge van den oorlog en de als gevolg daarvan ontstane desorganisatie van het bedrijfsleven en abnormale werkloosheid aldus de werkloosheidszorg ter hand nam, verdient waardeering. Dat van Rijkswege bij die ter handneming der werkloosheidszorg een nauw verband werd gelegd tusschen arbeidsbemiddeling en werkloosheidsverzekering, is van groot belang geweest voor de ontwikkeling zoowel voor de arbeidsbemiddeling als voor de werkloosheidsverzekering.

De groei van beide is daardoor bevorderd.

Vanwege het Rijk zijn derhalve reeds in 1916 in één Dienst ondergebracht :

a. de werkloosheidsverzekering ;
b. de arbeidsbemiddeling en
c. andere onderwerpen, met voorkoming en bestrijding van werkloosheid en leniging harer gevolgen in verband staande.

Dat, na verloop van korter of langer tijd dit door het Rijk gegeven voorbeeld door meerdere Gemeenten werd nagevolgd, is zeer wel te verstaan.

Zoo verviel op 1 Januari 1920 in de Gemeente Utrecht de verordening op de gemeentelijke arbeidsbeurs van 13 Juli 1911, laatstelijk gewijzigd 11 December 1919, door de in werking

reding van een *nieuwe* verordening voor den dienst der Arbeids-
)emiddeling en Werkloosheidsverzekering.

Burgemeester en Wethouders dezer Gemeente merkten in
iet daartoe strekkende voorstel aan den Gemeenteraad (Ge-
lrukte Verzameling 1919, N°. 157 d.d. 18 December 1919)
).m. op :

„De ervaring heeft ons geleerd, dat een nauwer ver-
„band wenschelijk is tusschen het bureau, dat belast is
„met de administratie en de contrôle voor de werkloos-
„heidsverzekering en de instelling, welke met de arbeids-
„bemiddeling is belast. Wij herinneren hierbij aan de bij
„het Rijkswerkloosheidsbesluit 1917 gestelde voorwaarden,
„dat degenen, die als werkloozen voor de uitkeeringen
„in aanmerking wenschen te komen, verplicht zijn zich
„bij de gemeentelijke arbeidsbeurs te laten inschrijven
„en aan de bepaling, dat geen uitkeeringen mogen ge-
„schieden, indien door de arbeidsbeurs passend werk is
„aangeboden en dit zou worden geweigerd. Een geregeld
„contact tusschen de beide bureaux behoort daarom te
„bestaan.

„Daar nu bovengenoemde takken van dienst met elkaar
„nauw behooren verbonden te zijn, komt het ons gewenscht
„voor, in navolging van het Rijk en van andere gemeenten
„door samenvoeging van beide takken van administratie
„onder één leiding, over te gaan tot de instelling van
„een gemeentelijken dienst van arbeidsbemiddeling en
„werkloosheidsverzekering.

„Deze dienst zal dan, onder de leiding van één directeur,
„bestaan uit twee afdeelingen. De eene afdeeling (arbeids-
„bemiddeling) vormt de gemeentelijke en districtsarbeids-
„beurs, terwijl de andere afdeeling wordt belast met de
„administratie voor alle werkloozenuitkeeringen (derhalve
„de reglementaire en eventueel bijzondere) en met het
„toezicht, dat ingevolge het Werkloosheidsbesluit 1917
„van gemeentewege op de werkloozenkassen moet worden
„uitgeoefend. Dit toezicht omvat ten aanzien van alle
„kassen :

„*a.* de contrôle op oorzaak en duur der werkloosheid ;
„*b.* die op de regelmatige betaling der bijdragen ;
„*c.* die op de inschrijving der werkloozen als werk-
„zoekenden bij de gemeentelijke arbeidsbeurs en
„op de naleving van de voorschriften door de in-
„geschrevenen ;
„*d.* het toezicht op de plaatselijke administratie der
„kassen.

„Wanneer beide takken van dienst worden vereenigd
„achten wij het voorts doelmatig, het bestuur der ge-

„meentelijke arbeidsbeurs teven te doen optreden als „commissie van advies voor de zaken der werkloosheids- „verzekering. De samenstelling van dit bestuur berust, „zooals bekend, op het stelsel van pariteit.

„Met het oog hierop is een nieuwe verordening ont- „worpen voor den in te stellen dienst der arbeidsbemidde- „ling en werkloosheidsverzekering, waarin de fundamen- „teele bepalingen van de verordering op de gemeentelijke „arbeidsbeurs zijn overgenomen.

„Het bestuur der gemeentelijke arbeidsbeurs heeft ver- „klaard zich met het denkbeeld van vereeniging der beide „takken van administratie tot één dienst en met de ver- „ordening, die in ontwerp gaat, geheel te kunnen ver- „eenigen".

Genoemd voorstel van Burgemeester en Wethouders tot samenvoeging van beide diensten werd in de zitting van den Gemeenteraad van 23 December 1919 genoemd „een practische en technische verbetering van den dienst met de arbeidsbemiddeling en de werkloosheidsverzekering". Het werd met volle sympathie begroet. Na wijziging der art. 1 en 12 werd tenslotte de desbetreffende ontwerp-verordening z.h.s. vastgesteld.

't Wil mij voorkomen, dat die verbinding van arbeidsbeurs en werkloosheidsverzekering, die uiteraard in meerdere gemeenten tot stand kwam, allerminst afkeuring verdient.

Dat de heer J. F. Detiger, directeur der Amsterdamsche Arbeidsbeurs in „De Arbeidsmarkt" (9e jaargang, aflevering 11, blz. 305) reeds die verbinding, de samenvoeging van die *beide* diensten dus, aanmerkt, als „den eenmaal verkeerd gedanen stap" heeft mij dan ook verwonderd.

Verwonderd, omdat hij in zijn „De vraagstukken der Arbeidsmarkt", (Alphen aan den Rijn, N. Samson, 1922) ,nadat hij op blz. 115 — en waarlijk niet in afkeurenden zin — memoreert: „Thans is alles wat de arbeidsmarkt aanbelangt bij den Rijksdienst ondergebracht", op bladz. 116 aldus vervolgt:

„In alle gemeenten is eenzelfde regeling nog niet getroffen. Historisch gegroeide toestanden, onvoldoende outillage van het bemiddelingsorgaan, onjuiste inzichten bij de gemeentebesturen houden deze regeling nog tegen. Vaak tot schade voor de zaak, want niet alleen dat om den onderlingen samenhang der onderscheidene vraagstukken de functiecombinatie noodig is, ook het belang der zaken vordert dat. De beoordeeling van den aard en den omvang der werkloosheid in een bepaald vak, de contrôle op de arbeidswilligheid der gesteunden, de juiste inzichten omtrent den stand der arbeidsmarkt met het oog op het kiezen van een beroep, het komt toe aan de arbeidsbeurs

en deze behoort dan ook de spil te zijn waarom al de arbeidsmarktproblemen draaien".

Uit den aard der zaak waardeer ik, dat hij blijkens zijn hieroor bedoeld artikel „Arbeidsbeurs en Armenzorg" in „De rbeidsmarkt" deze zaak wenscht te bezien „los van alle mstandigheden, die maar al te vaak een juiste beoordeeling ertroebelen" en gaarne neem ik aan dat het onjuist zou zijn em van iets anders te verdenken.

Doch daarmede is nog allerminst verklaard dat hij thans elling neemt tegen die verbinding. Immers hij erkent — oe zou het ook anders kunnen — dat een arbeidsbeurs ook n den tegenwoordigen tijd vele bemoeiingen heeft met het erkloosheidsvraagstuk en met de werkloozen. Ook, dat een rbeidsbeurs althans indirect belangrijke diensten kan bewijzen n den directen strijd tegen de werkloosheid in zooverre, dat j statistisch materiaal kan produceeren, de arbeidsmarkt kan verzien, door een groote vloeibaarheid van den arbeid regulariserend kan werken. Vanwege dat indirecte verband der arbeidsbeurs met het werkloosheidsprobleem, met haar groote mogejkheid tot toetsing der arbeidswilligheid van gesteunde werkozen en hare persoonlijke kennis omtrent de werkloozen, ag hij als 't ware de neiging groeien om de arbeidsbemiddeling echtstreeks in de werkloosheidsbestrijding te betrekken.

De arbeidsbeurs, niettegenstaande die feitelijke gegevens toch e noemen „een zuiver economisch bedrijfsinstituut" en staande p een „rein economisch standpunt" komt mij lichtelijk overreven voor.

Dat armenzorg een steunlichaam is wordt gaarne toegestemd, aar daarmede is allerminst bewezen, dat derhalve een arbeidsbeurs een economisch bedrijfsinstituut is, dat „geinfecteerd n gehandicapt" wordt door de sociale overwegingen der erkloosheidszorg.

Sympathieker, maar ook juister acht ik zijn verklaring op lz. 12 van „De Amsterdamsche Arbeidsbeurs, haar geschienis, haar huidige werkwijze en haar toekomst" :

„Met liefde hebben wij de taak van gids aanvaard, omdat „wij een goed geoutilleerd bemiddelingsinstituut niet „alleen van onberekenbaar nut achten voor de bij handel „en nijverheid rechtstreeks betrokken groepen van be„langhebbenden, de werkgevers en de werknemers, maar „ook het algemeen belang ten zeerste gebaat achten door „een krachtige ontwikkeling van deze sociale instelling.

Objectiever oordeel over de arbeidsbeurs lees ik o.m. ook an het slot (pag. 66) van genoemd boekwerkje, luidende :

„Als algemeene conclusie op het voorgaande mag men „— zonder zich aan al te stoute verwachtingen over te „geven — als vaststaande aannemen, dat de Arbeidsbeurs

„zich in velerlei richting zal ontwikkelen, dat ze zich gesta
„dig zal uitbreiden en dat ze, als middelpunt van hare
„arbeid het bemiddelingswerk behoudende, reeds bezig
„uit te groeien tot een hoogst belangrijk sociaal instituut va
„meer algemeen karakter".

Met die omschrijving kan ik mij wel vereenigen. Op zijn be zie ook ik de arbeidsbeurs als een hoogst belangrijk socia instituut, dat als middelpunt van haren arbeid het bemidd lingswerk moet behouden.

Het bemiddelingswerk moet *behouden*, waarom ik waardee dat de Directeur van den Rijksdienst voor de Werkloosheid verzekering en Arbeidsbemiddeling het Gemeentebestuur va Arnhem heeft medegedeeld, het op prijs te stellen, dat in d verordening op het Gemeentelijk Bureau voor Sociale Zake het begrip „arbeidsbeurs" niet teloor zou gaan, zoomede da overigens in die verordening duidelijk blijken zou, dat de arbeid beurs als zoodanig haar taak vervullen blijft op dezelfde wij als tot dusverre.

Het bemiddelingswerk moet behouden als *middelpunt*. Wa m.i. zeggen wil dat het gewenscht kan zijn, haar met ande openbare diensten op sociaal of philantropisch gebied en, voo zooveel noodig, met een dienst van maatschappelijk hulp betoon te verbinden.

Armenzorg of maatschappelijk hulpbetoon uitsluitend te zie als een philantropische instelling acht ik trouwens even onjuis als het beweren, dat de arbeidsbeurs op „rein economisc standpunt staat". Beide diensten hebben ook een sociale strek king zoo goed als de werkloosheidsverzekering, de beroepskeuz voorlichting, beroepsomvorming, steunverleening, werkverscha fing, enz., enz.

Trouwens, wat is rein economisch ?

Economie of volkshuishoudkunde toch is de wetenscha die zich bezig houdt met de verschijnselen welke zich groepeere om het stoffelijke welvaartsstreven van de in maatschappelij verband levende menschen. De mensch met zijn *stoffelijk* behoefte-bevrediging is alzoo het middelpunt.

De mensch en de bevrediging zijner stoffelijke behoefte dat is het wat de arbeidsbeurs moet bedoelen, maar dat moe ook het bedoelen zijn van de overige openbare diensten, armen zorg inbegrepen.

Daarom, eenerzijds aan armenzorg, als zaak van individueel hulpverleening op den grondslag van hulp uit menschenliefd alle economische tendenzen te ontzeggen en voor de arbeid bemiddeling anderzijds het „rein economisch standpunt" o te eischen, acht ik principieel onjuist en niet in overeenstemmin te zijn met de practijk, zooals wij die nu al jaren kennen.

Mijn voormelde bevestigende beantwoording van de gesteld vraag, n.l. dat het in bepaalde omstandigheden en in meerder Gemeenten wenschelijk kan zijn een arbeidsbeurs op eenigerle

ijze te verbinden met andere openbare diensten op sociaal philantropisch gebied, zoomede dat het in bepaalde gevallen ewenscht kan zijn die verbinding tot stand te brengen met een enst van maatschappelijk hulpbetoon beteekent echter niet at ik de juistheid erken van het reeds lang bestaande streven ok van de *Vereeniging van Nederlandsche Gemeenten*, om tot pheffing van de nog bestaande steunregelingen te besluiten, onder dat de werkloosheidsverzekering belangrijk is uitebouwd en wettelijk is geregeld.

Met het verwijzen van tallooze valide arbeiders, die door et ontbreken van werkgelegenheid reeds gedurende geruimen jd werkloos zijn, naar armenzorg, kan ik mij allerminst vernigen.

Want inderdaad is er een essentieel verschil tusschen verkering en steun.

Juist is, dat de verzekering haar grond vindt in de „selfhelp", o medebetaling van den arbeider waaraan hij rechten ontleent. Die rechten moeten worden uitgebouwd en wettelijk gegeld.

Wat wijlen Dr. A. Kuyper reeds opmerkte in „De Standaard" an 4 Juni 1909, n.l. :

„Wat den werkman het nijpendst drukt is de onzekerheid „van zijn bestaan. Wat wordt er van hem en zijn gezin, „als hij krank wordt, en zijn verdiensten wegvallen ? Waar „moet hij met de zijnen heen, zoo een chronische kwaal „hem aangrijpt en de honger aan zijn deur aanklopt ?"

„Van wat geld zal hij bestaan, als zijn jaren te hoog „klimmen, om in zijn vak zijn brood te verdienen ? De „meergegoeden kennen dien levensangst niet. Zijn ze ziek, „hun verdienste gaat door, zijn ze aan het einde van „hun werkkracht gekomen, dan zijn ze verzekerd. Maar „de werkman wordt door dien levensangst steeds achter„volgd. Het is de bangheid voor de toekomst, die hem „najaagt. Kunt ge nu, door aller nood over allen om te slaan, „hem en zijn werkgever er toe brengen, om een klein „deel van zijn loon wekelijks vast te leggen, dan wordt „op eens die bange nood hem van 't hart genomen, dan „keert gerustheid voor de toekomst bij hem in. En bovenal, „dan heeft hij niemand daarvoor dank te zeggen, want dan „heeft hij 't alles zelf verdiend en komt 't alles van zijn „eigen welverdiend loon.

„Dat is het, waar de werkman naar snakt.

„Voor zijn toekomst bij allen nood verzekerd te zijn „en die rust voor zijn toekomst alleen aan eigen inspanning, „aan eigen opoffering dank te weten.

„Dat verheft, dat veredelt den handwerkstand. Dit „alleen is het, wat ook hem kan geven, wat wij, meer „gegoeden, reeds alle eeuwen door bezaten : Levenszeker„heid zonder gekrenkt te worden in zijn eer",

heeft volle waarde ook voor de werkloosheidsverzekering va helaas nog groote werkloosheid.

De Ziektewet zal dan nu eindelijk vermoedelijk met ingan van Maart 1930 in werking treden.

Het ontwerp „Arbeidsbemiddelingswet" is 31 Maart j. bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal aanhangig gemaakt

Dat voor de wettelijke regeling der Werkloosheidsverzekerin nog geen wetsontwerp is ingediend, stelt teleur.

Mijn wenschen, en dit ten besluite, zijn voor wat dit betreft de volgende :

I. De werkloosheidsverzekering als doelmatige bestrijdin van de geldelijke gevolgen der werkloosheid, waaronde ook seizoen-werkloosheid, zij voorwerp van zorg doo belanghebbenden.

II*a*. Onder belanghebbenden zijn niet alleen de arbeiders doch ook de werkgevers te verstaan.

II*b*. Daar de werkloosheid op zichzelf ook een algemeen maatschappelijk verschijnsel is, moet op grond daarva ook de Overheid als belanghebbende worden aangemerk en in de kosten der verzekering bijdragen.

III. Voor doelmatige bestrijding der geldelijke gevolgen va de werkloosheid door belanghebbenden behoort de be staande werkloosheidsverzekering gereorganiseerd en wette lijk geregeld, in dier voege, dat :

a. voor de arbeiders het systeem van vrijwillige verzeke ring behouden blijft ;

b. zij beperkt blijve tot leden van nationale vakorganisa ties van werknemers ;

c. het uitkeeringsbedrag en de uitkeeringsduur voo elk bedrijf afzonderlijk worden vastgesteld ;

d. de hoegrootheid van het bedrag der premie in ver band met de meerdere, resp. mindere risico's der onder scheidene werkloosheidskassen in hetzelfde bedrij verschillend kan zijn ;

e. de werkgevers verplicht worden per in-hun-dienst zijnde arbeider een bedrag te betalen, gelijk aan he gemiddelde van de premies, die door de kassen in hu bedrijf worden geheven. Het aldus voor de verzekerde betaalde bedrag worde via een door de Overhei in het leven te roepen instantie afgedragen aan d kassen dezer verzekerden ;

f. de Overheid een subsidie verstrekt, resp. van 100 pCt op de door de leden van de werkloosheidskasse betaalde premie en van 50 pCt. op de door de werk gevers betaalde bijdragen, voor dat deel hunner arbei ders, die verzuimden zichzelf tegen de geldelijke ge volgen der werkloosheid te verzekeren ;

g. de uitvoering van de verzekering bij het bestuur (de besturen) der werkloosheidskas(sen) der vakorganisatie (organisaties) van werknemers berust ;

h. het toezicht over de werkloosheidskassen ter plaatse door de Overheid worde ter hand genomen ;

i. de bestaande Rijkscommissie van Advies worde gereorganiseerd, zoodat zij, hoewel haar adviseerend karakter behoudend, voor de eene helft bestaat uit vertegenwoordigers van de Overheid en de werkgevers en voor de andere helft uit vertegenwoordigers van de werknemers.

Utrecht, Juni 1929.

Jaarverslag der Vereeniging van Nederlandsche Arbeidsbeurzen over 1928.

Gelijk in het vorige jaarverslag werd vermeld, is in het verslagjaar verder uitvoering gegeven aan het besluit eener vroegere jaarvergadering, om de opleiding van personeel voor de practijk der arbeidsbemiddeling opnieuw, en steunende op de opgedane ervaring, ter hand te nemen. De behoefte aan goed opgeleid personeel bij de arbeidsbemiddeling doet zich in toenemende mate gevoelen, omdat de openbare arbeidsbemiddeling aan beteekenis en omvang voortdurend wint, ofschoon natuurlijk toch het aantal plaatsen steeds beperkt blijft. Een mondelinge cursus werd te Utrecht gehouden voor ruim 30 deelnemers, die allen het gansche jaar door dien cursus zeer regelmatig volgden. In de heeren VAN GEELEN en VAN RIET directeuren der gemeentelijke arbeidsbeurzen te Utrecht en te Rotterdam en den heer VAN DAM, hoofd van het bureau voor werkloosheidsverzekering der gemeente Amsterdam, vond ons bestuur bekwame en aan ervaring rijke docenten. Het voornemen, om ook te Tilburg en te Groningen cursussen te houden, moest worden opgegeven, omdat daarvoor het aantal aspirant-deelnemers te gering bleef. De cursus kwam 1928 nog niet tot een einde, zoodat eerst het volgende jaarverslag een volledig overzicht ervan zal kunnen geven.

In de jaarvergadering van 1928 te Breda, waar op opgewekte wijze praeadviezen werden behandeld, die de organisatie der arbeidsbemiddeling voor losse arbeidskrachten en tijdelijke werkzoekenden tot onderwerp hadden en waar de aftredende penningmeester, den heer Mr. A. RUEB, bij acclamatie als bestuurslid werd herkozen, kwam nog een andere belangrijke aangelegenheid ter tafel, t.w. de vraag, hoe de Nederlandsche Arbeidsbeurs te Oberhausen, het best dienstbaar kan worden gemaakt aan de arbeidsbemiddeling van vrouwelijke arbeidskrachten, waarbij we allereerst dachten aan de bemiddeling voor dienstboden uit Duitschland naar Nederland, gezien de belangrijke trek, die sedert eenige jaren op dat gebied viel waar te nemen, waarbij — naast werving door reeds in Nederland gevestigde familieleden of vriendinnen — bemiddeling door particuliere bemiddelingsbureaux in toenemende mate valt op te merken. Het bestuur kreeg de opdracht, te trachten, aan de arbeidsbeurs te Oberhausen een vrouwelijke arbeidskracht te verbinden, in staat om de arbeidsbemiddeling voor vrouwen tot goede ontwikkeling te brengen, en daarvoor de noodige geldmiddelen te zoeken. Het bestuur heeft deze opdracht gaarne aanvaard en zich om geldelijken steun gewend tot den Ministe

an Arbeid, Handel en Nijverheid en tot de besturen van een antal gemeenten, leden der vereeniging.

Ofschoon slechts een deel van de aan de uitvoering van het lan verbonden arbeid in 1928 geschiedde, zoodat eerst in het erstvolgende jaarverslag het eindresultaat der pogingen kan vorden medegedeeld, kan thans toch mede worden gezegd, at èn het Rijk èn de gemeentebesturen hunne medewerking ebben verleend, zoodat het plan tot uitvoering kan worden ebracht.

Het bestuur heeft voorts gezocht naar een weg, om een goede alarisregeling en pensioenregeling voor het personeel der nstellingen te Oberhausen en te Parijs tot stand te brengen. Het heeft ook hierbij den steun van den Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid ontvangen, zoodat de aangelegenheid in 929 kon worden ter hand genomen.

Het aantal leden der vereeniging bleef onveranderd, terwijl oor het bestuur als nieuw lid werd gekozen de heer Van Norren te Hilversum.

Uit de bij dit verslag als bijlagen gevoegde rapporten der nstellingen te Oberhausen en te Parijs blijkt, welke werkaamheden zij in 1928 verrichtten. Het bestuur kan met genoegen ermelden, dat het personeel der beide instellingen zijn taak p lofwaardige wijze verrichtte.

's-Gravenhage, Mei 1929.

Het bestuur:

Ir. J. W. Albarda, *Voorzitter.*
Anth. Folmer, *Secretaris.*
Mr. A. Rueb, *Penningmeester.*

BIJLAGE I.

Financieel Verslag van de Vereeniging van Nederlandsche Arbeidsbeurzen.
Huishoudelijke Dienst.
Boekjaar 1 Mei 1928 tot 30 April 1929.

ONTVANGSTEN.			UITGAVEN.		
Saldo 1 Mei 1928	*f* 3850	61½	Bureaukosten	*f* 225	07
Contributiën:			Vergaderingen	„ 662	65
over 1927	„ 80	—	Tijdschrift van den Ned. Werkloosheidsraad	„ 500	—
over 1928	„ 215	—	Contributie Ned. Werkloosheidsraad 1929	„ 25	—
over 1929	„ 1400	—	Terugbetaalde contributiën	„ 75	05
			Cursus Arbeidsbemiddeling	„ 100	10
			Saldo 30 April 1929	„ 3957	74½
Totaal	*f* 5545	61½	Totaal	*f* 5545	61½

De Penningmeester:
Mr. A. RUEB.

BIJLAGE II.

Jaarverslag der Nederlandsche Arbeidsbeurs te Oberhausen Rhld. over het jaar 1928.

A. De toestand op de Arbeidsmarkt: Werkgelegenheid voor Nederanders.

Ofschoon de werkloosheid in Duitschland in 1928 in het algemeen grooter was dan in 1927, kon men den toestand op de arbeidsmarkt toch niet ongunstig noemen. Van een rustige ontwikkeling schijnt nog geen sprake te kunnen zijn, zoolang het probleem der schadevergoedingen niet definitief geregeld is. Tegen het eind van 1928 werd deze kwestie weer acuut en nu wij dit schrijven, zijn de onderhandelingen in Parijs nog in vollen gang en is de afloop nog volkomen onbekend. Zoolang deze beslissing uitblijft, zal de toestand hier nog zeer wankel blijven en zullen de vooruitzichten onzeker zijn. Het leven blijft duur in Duitschland; de hooge invoerrechten spelen hierbij een zeer groote rol; looneischen zijn dan ook voortdurend aan de orde. Ook daar, waar algemeen erkend wordt, dat een loonsverhooging zeer noodig zou zijn, wordt aan de eischen meestal niet toegegeven, omdat men op het standpunt staat, dat deze loonsverhoogingen de concurrentie met het buitenland nog moeilijker zullen maken (de volledige gedachtengang is deze: stijgen de loonen, dan wordt de concurrentie moeilijker, zoodat de invoerrechten verder verhoogd moeten worden — dan zullen echter de prijzen nog meer stijgen, zoodat verdere loonsverhooging noodig is, enz. enz.). Het zal echter zeer de vraag zijn, of men op den langen duur dit afwijzende standpunt zal kunnen handhaven.

Zooals wij hierboven reeds schreven, was de toestand in 1928 minder gunstig dan in 1927. De curven, die den omvang der werkloosheid weergeven, snijden elkaar in het voorjaar (Mei), d.w.z. vóór die maand was in 1928 de werkloosheid geringer dan in 1927 en voor de rest van het jaar was de verhouding omgekeerd; tegen het eind van 1928 was het nadeelig verschil zelfs zeer groot.

De minder gunstige toestand in 1928 was voor ons in verschillende opzichten merkbaar. De gunstige cijfers, die wij over 1928 bereiken, hebben dan ook heel wat arbeid verlangd, zooals wel steeds het geval zal zijn, als men onder slechtere omstandigheden tot betere resultaten wil komen. Allereerst hebben wij den slechteren toestand gemerkt in de vraag naar bouwvakarbeiders. Af en toe waren er nog wel metselaars of andere vaklieden te plaatsen, maar de vraag was telkens slechts van korten duur. Van bemiddeling is dan ook niet veel gekomen, want voor deze internationale verplaatsingen is de allereerste

conditie, dat de vraag naar deze arbeiders langen tijd blijft aanhouden en van behoorlijk grooten omvang is. Het duurt n.l. tamelijk lang, voor zoo'n bemiddeling in gang is en hierbij kunnen wij ook nog wel opmerken, dat, als de beweging er eenmaal is, het tamelijk lang duurt — zooals bij elke logge beweging — voordat zij tot stilstand komt. Wij hebben in 1928 in Duitschland vele Nederlandsche bouwvakarbeiders getroffen, die naar Duitschland gekomen waren, omdat er in 1927 volop werk was geweest en ze daarom verwachtten, dat er wel weer groote behoefte zou zijn. Het is voor ons maar gelukkig geweest, dat in 1928 de vraag naar bouwvakarbeiders verwaarloosd kon worden, want wij zouden toch niet in de gelegenheid geweest zijn, daaraan behoorlijk onze aandacht te wijden; het spreekt toch wel vanzelf, dat aan de Nederlandsche Arbeidsbeurs te Oberhausen niet te hooge eischen gesteld kunnen worden, als het personeel slechts bestaat uit een directeur en een klerk. Men komt er dan vanzelf toe, de beschikbare energie daar te gebruiken, waar zij tot de meeste en beste practische resultaten leidt.

De bemiddeling van landarbeiders heeft zich in 1928 heel behoorlijk verder ontwikkeld, ofschoon het ook hier duidelijk merkbaar was, dat de toestand minder gunstig was dan in 1927. Dit blijkt b.v. duidelijk uit de cijfers der geplaatste oogst-arbeiders.

Met de bemiddeling van veenarbeiders hebben wij ons niet bemoeid; de afstand naar de veenstreken is daartoe te groot. De Districts-Arbeidsbeurs te Emmen heeft echter heel wat arbeiders geplaatst en ook de Arbeidsbeurs te Winschoten heeft zich hiermee bezig gehouden.

B. De bemiddeling van Nederland naar Duitschland.

Van het meeste belang waren hier de plaatsingen in den landbouw. Niet alleen nam de omvang der plaatsingen toe, maar van veel meer belang is het eigenlijk nog, dat de kwaliteit der bemiddelingen regelmatig vooruitging en ook, nu wij dit schrijven, nog steeds beter wordt. Het spreekt toch wel vanzelf, dat de plaatsing van een arbeider in een vaste betrekking meer waarde heeft (en ook meer voldoening geeft) dan die van een seizoenarbeider, die hoogstens eenige maanden hier komt werken.

Bij de bemiddeling der melkers hebben wij goede resultaten kunnen bereiken, door de groote en intensieve medewerking van de Districts-Arbeidsbeurs te Leeuwarden. Als men den toestand in West-Duitschland, wat melkers betreft, heel kort wil schetsen, dan doet men dit het beste aldus: Melkers zijn er in West-Duitschland ruim voldoende, maar aan *flinke* krachten is een zeer sterke behoefte. Hierin ligt reeds opgesloten, dat de taak van de Districts-Arbeidsbeurs te Leeuwarden niet zoo zeer bestond in het aanwijzen van gegadigden, maar veel moeilijker was, omdat een zeer strenge selectie moest worden toe-

epast. Het spreekt wel vanzelf, dat wij hier in het begin heel
at hebben moeten leeren. De fouten, die er gemaakt zijn,
ebben wij met de Arbeidsbeurs te Leeuwarden gemeenschap-
elijk gemaakt, maar samen hebben wij ook de noodige
rvaringen opgedaan en hebben wij geleerd, het behoorlijk te
oen. Wij zijn thans veel beter dan in het begin met de tal-
oze bijzonderheden op de hoogte, op welke bij het bemiddelen
ezer melkers en vooral melkersgezinnen gelet moet worden
n zooals het wel vaker gaat, beseft men pas eigenlijk achterna,
oe talrijk de moeilijkheden zijn, die men hier kan ontmoeten.
Het is wel jammer, dat eigenlijk alleen de Districts-Arbeids-
eurs te Leeuwarden zich met deze bemiddelingen naar Duitsch-
nd bemoeid heeft en zij dientengevolge de eenige beurs in
ederland is, die een aanvrage om melkers of melkersgezinnen
oldoende zaakkundig kan behandelen. Wij willen geenszins
eweren, dat hiertoe groote kunst vereischt wordt, maar wel
absoluut noodzakelijk een zekere ervaring, waardoor vanzelf
p tal van bijzonderheden gelet wordt en een groote activi-
eit, waardoor de bemiddeling regelmatig kan verloopen, zoodat
e werkgevers geregeld bediend worden en de arbeiders niet
e lang op plaatsing behoeven te wachten.
Deze zaak is wel van belang, omdat het hier gaat om be-
rekkingen, die voor onze Nederlandsche arbeiders zeer aan-
okkelijk zijn. Ook voor melkers uit de centrale deelen des
nds, waar de loonen meestal hooger zijn dan in Friesland,
jn de omstandigheden hier zeer bevredigend. De loonen zijn
ooger dan in Nederland, de woningen zijn heel behoorlijk en
ok de methode van werken is voor de meeste arbeiders veel
rettiger. Met uitzondering van eenige plaatsingen in het begin,
oen wij nog de noodige ervaringen misten, zijn de gezinnen,
ie wij het vorige jaar plaatsten, hier uitstekend terechtge-
omen en zijn zeer tevreden en ook de ongehuwde melkers zijn
est content.
Het heeft in het begin eenige moeite gekost, deze bemidde-
ng in gang te krijgen, maar nu zij een keer loopt, gaat alles
genlijk vanzelf; het komt er maar op aan, dat een behoor-
jke selectie wordt toegepast. Worden alleen flinke arbeiders
eplaatst, dan krijgt men vanzelf meer aanvragen van werk-
evers en men heeft ook niet het vele nawerk, zooals dit
oorkomt bij slechte werkkrachten, zoodat men zijn beschik-
aren tijd weer voor nuttiger zaken kan gebruiken. Bovendien
oet men op deze wijze de particuliere bemiddelaars een veel
cherpere concurrentie aan; zooals wij n.l. in het vorige jaar-
erslag ook reeds opmerkten, zijn op dit gebied der interna-
ionale bemiddeling verschillende agenten werkzaam, die daarmee
ink geld verdienen en dikwijls de algemeene Nederlandsche
elangen ten zeerste schaden, evengoed als de persoonlijke
nteressen van de onnoozelen, die zich aan hen toevertrouwen.
Het is eigenlijk een anachronisme, dat in 1929 nog particuliere

bemiddelaars arbeiders van het eene land naar het andere mogen plaatsen, zonder dat daarbij eenige contrôle op hen wordt uitgeoefend. Wij zullen dan ook van harte blij zijn, als in Nederland een wet op de arbeidsbemiddeling tot stand komt.

Wij hebben het vorige jaar geplaatst 176 melkers van Nederland naar Duitschland; hieronder waren 30 gezinnen. Bij het beoordeelen van deze cijfers moet men bedenken, dat deze bemiddeling nog geheel in het ontwikkelingsstadium verkeert, zoodat de maandcijfers in het laatst van het jaar veel hooger zijn dan in den aanvang van 1928. Indien wij vanuit Nederland bij dit werk flink worden gesteund, is een verdere voor uitgang zeker te verwachten; wij worden thans nog veel te vaak gehinderd, doordat wij niet voldoende aanbiedingen van flinke krachten hebben.

De bemiddeling van paardeknechten is van veel geringer belang. De loonen van deze landarbeiders zijn veel lager, zooda degenen, die zich in Nederland hiervoor aanmelden, meesta niet tot de eersten in hun vak behooren. Beter wordt de toestand, als men voor deze knechten ook accoordwerk kan bedingen, dat veel beter betaald wordt. Hier wordt echter een zeker inzicht van de arbeiders vereischt en dit ontbreekt zeer dikwijls. Een arbeider, die in Februari of Maart geplaatst word en die ook accoordwerk zal verrichten, moest meestal tot Me geduld oefenen, voordat hij tot een hooger loon komt en da duurt hem dan dikwijls te lang, ofschoon hij dan natuurlijk vergeet, dat hij in die maanden in Nederland dikwijls heelemaal geen werk kan krijgen.

De bemiddeling van seizoenarbeiders in het voorjaar had niet veel te beteekenen, in den herfst werden ruim 200 bietenrooiers geplaatst. In het voorjaar konden wij lang niet voldoende krachten krijgen, ook niet voor het verrichten van accoordwerk in de suikerbieten. Dit is wel jammer, omdat wij ook gaarne met deze arbeiders ervaringen hadden opgedaan, voora nu men in Nederland vreest, dat de aanbouw van suikerbieten in 1929 veel geringer zal zijn en voor landarbeiders veel minder werk beschikbaar zal wezen.

De bemiddeling van bietenrooiers in den herfst had een kleinere omvang dan in 1927, in hoofdzaak tengevolge van de grootere werkloosheid in Duitschland en de aanwezigheid van een grooter aantal Poolsche arbeiders. Over de ervaringen met deze bietenrooiers hebben wij in ons vorig jaarverslag geschreven, zooda wij daarop thans niet behoeven terug te komen. Een feit willen wij slechts releveeren, omdat daaruit blijkt, welk een groote invloed van een districtsarbeidsbeurs kan uitgaan: In 1927 kwamen onder de bietenrooiers uit Friesland veel te veel arbeiders voor, die dit werk niet behoorlijk verstonden en die ons allerlei klachten van de werkgevers bezorgden. De correspondenten, die deze arbeiders bemiddelden buiten de Arbeidsbeurs

Leeuwarden om, hebben er toen niet voldoende op gelet, zij werkelijk flinke krachten zonden en hebben hen veel te el geholpen in de volgorde, zooals zij zich hadden opgegeven. den herfst van 1928 moesten de correspondenten in Friesland beschikbare bietenrooiers opgeven aan de Districtsbeurs te enwarden en aan haar invloed moet het zonder twijfel wor- n toegeschreven, dat wij thans geen enkele klacht ontvingen er de 77 Friesche bietenrooiers, welke door ons geplaatst rden.

Wat de seizoenarbeiders betreft, willen wij nog opmerken, t voor deze krachten in West-Duitschland zeer veel werk- legenheid voorhanden is, indien onze arbeiders de concurrentie t de landarbeiders uit Polen en uit andere streken in het sten willen opnemen. Onder bepaalde voorwaarden is dit rk voor onze arbeiders zeer goed loonend; de hoofdzaak zal n, onze arbeiders hiervoor te interesseeren en de landbouwers n het verstand te brengen, dat zij met onze menschen min- ns evengoed — zoo niet beter — gediend zijn, dan met die beiders uit het Oosten. Het zal echter wel eenige jaren duren, ordat ook in het voorjaar een trek van seizoenarbeiders uit derland naar Duitschland ontstaat. Het zou niet juist zijn, ze zaak te sterk te forceeren; een geleidelijke ontwikkeling hier zeker het beste. Het eerste begin is er echter reeds, nt in den vorigen herfst hebben wij verschillende landbouwers troffen, die met onze bietenrooiers uitstekend tevreden waren met hen hebben afgesproken, dat zij in het voorjaar voor t schoonmaken en uitdunnen der suikerbieten zullen terug- eren. Hoogstwaarschijnlijk zal deze trek echter wel buiten s om gaan, zooals wij dat den vorigen herfst ook reeds hebben nnen waarnemen bij bietenrooiers, die door ons in 1927 rden geplaatst en die in 1928 op eigen houtje naar hun de boeren gingen werken.

Voor het overige kwam bij de bemiddeling van Nederland ar Duitschland weinig bijzonders voor. Buiten de reeds ge- emde categorieën hebben wij trouwens niet veel arbeiders in ze richting bemiddeld. Wel bereikten ons dikwijls sollicitaties n enkelingen, die meestal geen vak hadden geleerd, of in er vak hier ook werkloosheid heerschte, zoodat wij voor hen einig konden doen, vooral niet, als zij vanuit Nederland bij s aanvroegen. Waren zij eenmaal hier en konden zij zich s direct persoonlijk bij den werkgever aanbieden, zoo hadden veel betere kansen, vooral — zooals wel vanzelf spreekt — s zij een flinken indruk maakten en flink wilden aanpakken.

C. De bemiddeling van Duitschland naar Nederland.

e bemiddeling in deze richting had in 1928 niet veel te be- ekenen. Wij hebben slechts 5 mijnwerkers geplaatst, eenige klieden en verder 43 dienstmeisjes. Uit dit laatste cijfer blijkt idelijk, dat de trek van dienstmeisjes buiten onze beurs om

plaats heeft. Het schijnt echter, dat men zich voor deze tre
in Nederland meer wil interesseeren en ook van Duitsche zijd
komt men voor steeds grooter wordende moeilijkheden te staa
zoodat de mogelijkheid niet uitgesloten is, dat de Nederlan
sche Arbeidsbeurs de gelegenheid zal krijgen, zich intensiev
met deze dienstmeisjes te bemoeien. Voor de Oeffentliche Au
wandererberatungsstelle, die thans te Keulen gevestigd is, hebbe
wij zeer dikwijls inlichtingen ingewonnen over de betrekkinge
die deze meisjes zouden aanvaarden. De arbeidsbeurzen i
Nederland hebben ons hierbij krachtig gesteund, waarvoor w
hun hier gaarne een woord van dank willen brengen, omd
dit onze positie hier in Duitschland versterkt, wanneer wij a
een dergelijke Duitsche instelling belangrijke diensten kunne
bewijzen.

*D. De bemiddeling van Nederlanders, die in Duitschland woo
achtig zijn en die door ons weer in Duitschland werden geplaat*

In de voorafgaande jaren hebben wij dikwijls in Duitschlan
woonachtige Nederlanders bemiddeld, maar in 't algemee
hebben wij weinig plezier van dit werk beleefd, omdat wij o
met deze arbeiders bemoeiden op verzoek van de organen, d
belast zijn met de steunverleening aan behoeftige Nederlande
in het buitenland. Wij hadden dientengevolge heel dikwij
met arbeiders te doen, op wie een zekere dwang was uitg
oefend, om bij ons werk aan te vragen en wel op straffe va
onttrekking der ondersteuning. Het behoeft wel geen betoo
dat het bemiddelen van zulke arbeiders dikwijls zeer ondanl
baar werk was.

Ook hierin komt echter geleidelijk een belangrijke verbet
ring. De arbeiders, die door ons uit Nederland in Duitschlan
werden geplaatst, wendden zich vol vertrouwen tot ons, als z
gaarne een andere betrekking wilden hebben en verwezen oo
vele andere landgenooten, die zij hier in Duitschland hadde
leeren kennen, aan ons, als zij van deze vernamen, dat zij o
een betrekking verlegen waren. Ofschoon wij natuurlijk w
een groote voorzichtigheid in acht moeten nemen bij de sollic
tanten, die ons tot dusver nog vreemd waren, kunnen wij toc
constateeren, dat het gehalte er hard op vooruitgaat, zood
onze instelling zeker in beteekenis toeneemt, ook voor d
Nederlanders, die reeds langen tijd zich hier in Duitschlan
ophouden.

*E. Andere werkzaamheden, welke door de Nederlandsche Arbeid
beurs werden verricht.*

Ook in 1928 hebben wij toegezien, of de overeenkomsten va
Osnabrück (1925) en Berlijn (1927) behoorlijk werden nag
leefd en hebben telkens ingegrepen, als ons gevallen beken
werden, waar Nederlanders bij het aannemen van werk moe
lijkheden hadden met de autoriteiten. Merkwaardige toestande

erschen in het gebied van het Landesarbeitsamt Nieder-
hsen te Hannover, waar men stelselmatig Nederlanders schijnt
weren en dikwijls een beslist onvriendelijke houding tegen-
r onze arbeiders inneemt. Ook in andere gebieden, behalve
n Rheinland en Westfalen, laat de toepassing van de boven-
noemde overeenkomsten dikwijls nog te wenschen over. Verder
eft de practijk geleerd, dat bepaalde veranderingen dienen
ngebracht te worden voor arbeiders, die in de nabijheid der
ns werken en voor hen, die maar voor korten tijd in Duitsch-
d arbeiden. Wij hebben aan den Rijksdienst geregeld over
e gevallen gerapporteerd en verwachten, dat in den loop
n 1929 nieuwe onderhandelingen met de Duitsche Regeering
len worden gevoerd. Het is van veel belang, dat aan onze
enbedoelde bezwaren tegemoet wordt gekomen, omdat dit
r vele arbeiders van groot voordeel zal zijn en bovendien
het zeer nuttig, dat de oude beloften weer eens opgefrischt
rden. Men krijgt nu en dan — en dan vooral op kleine
eaux — wel eens den indruk, dat men van meening is, dat
welwillendheid nu lang genoeg geduurd heeft.
Volkomen wederkeerigheid bestaat in deze verhouding tus-
en Nederland en Duitschland niet: de Duitscher kan onge-
ord en zonder formaliteiten werk in Nederland aannemen,
ar omgekeerd is de Nederlander in Duitschland nog aan
erlei formaliteiten gebonden. Wel gelden voor hem vele
iliteiten, maar het streven moet toch steeds zijn, aan de
maliteiten elke wezenlijke beteekenis te ontnemen en zoover
wij nog steeds niet gekomen.
De mogelijkheid voor Nederlanders, om in Duitschland werk
kunnen aannemen, wordt de laatste jaren beheerscht door
bovengenoemde overeenkomsten van Osnabrück en Berlijn
juist omdat deze van zoo groote beteekenis zijn, moet het
r de Duitsche Regeering prettig wezen, dat door de Neder-
dsche Arbeidsbeurs te Oberhausen er zooveel mogelijk op
rdt gelet, dat de eenmaal gegeven beloften ook in de praktijk
rden gehandhaafd.
Uit de opgaven van de Duitsche Arbeiterzentrale te Berlijn
gt, dat in 1928 ongeveer evenveel Befreiungsscheine, Legi-
ationskarten en Grenzläuferkarten werden afgegeven als in
7 (n.l. 22427 tegen 22187 — in 1927 werd een toename van
eveer 10 % opgegeven ten opzichte van 1926). Wel blijkt
de gespecificeerde cijfers, dat het aantal Befreiungsscheine
nam ten koste van het aantal Legitimationskarten, hetgeen
overeenstemming is met de toezeggingen, die bij de laatste
lerhandelingen te Berlijn werden gedaan.
Wij willen nog opmerken, dat wij veel tijd gegeven hebben
het vaststellen van de resultaten tot welke onze bemid-
ingen hebben geleid. Het behoeft geen nader betoog, dat
niet ieder geval steeds kunnen nagaan, maar dit is ook
t noodig, om tot een oordeel te kunnen komen. Hier komt

natuurlijk nog bij, dat in sommige gevallen onze hulp word ingeroepen, om moeilijkheden uit den weg te ruimen, zooda alles samengenomen, wij toch wel over zeer veel gevallen ge oriënteerd blijven. Onze gewoonte is, om aan de arbeidsbeurs die de arbeiders oorspronkelijk naar hier bemiddelde, rappor uit te brengen over onze bevindingen, opdat deze ervaar welke bijzonderheden zich bij deze arbeiders hebben voorge daan en zij hiermee bij volgende bemiddelingen haar voordee kan doen. Wij zouden nu gaarne een beroep willen doen o de arbeidsbeurzen in Nederland, om ons ook omgekeerd erva in kennis te stellen, als zij bijzonderheden vernemen over d arbeiders, die door ons werden bemiddeld.

Onze beurs diende verder als vraagbaak voor velen, die info maties wenschten over den toestand in Duitschland en de kan op werk in dit land en eveneens ontvingen wij uit Duitschlan tal van aanvragen om inlichtingen, welke werkgelegenhede Nederland en zijne koloniën bieden voor buitenlanders.

In het personeel der beurs kwam geen verandering.

Wij hebben in 1928 niet kunnen vaststellen, hoeveel pe sonen onze instelling kwamen bezoeken, evenmin als wij he aantal der ingekomen brieven hebben kunnen bijhouden. Ve zonden werden 5886 brieven.

De Directeur,

Oberhausen, begin Mei 1929. B. Kapma.

BIJLAGE III.

Jaarverslag 1928 van het correspondentschap der Vereeniging van Nederlandsche Arbeidsbeurzen te Parijs.

Algemeen. De algemeene toestand der Fransche Arbeidsmarkt heeft zich in den loop van dit jaar verbeterd. De vraag naar arbeidskrachten is in den landbouw en zelfs in eenige takken van industrie zoo dringend geworden dat meermalen stemmen zijn opgegaan, om de belemmerende voorschriften bij de introductie van buitenlandsche arbeiders in Frankrijk, te verzachten.

De werkloosheid is dit jaar minder geweest dan in 1927.

Volgens de wekelijksche „*Bulletins du Marché du Travail*" was het aantal onderstand genietende werkloozen in 1927: maximum 80.000 (in Maart) en minimum 9000 (in November). Voor 1928 worden de volgende cijfers gegeven:

eerste kwartaal	.....	van	13.000	tot	10.000
tweede „	.....	„	10.000	„	2.000
derde „	.....	„	2.000	„	600
vierde „	.....	„	600	„	900

Het is gebleken dat deze werkloozen meestentijds ongeschoolden zijn, aan vaklieden is dikwijls gebrek.

Loonen en duurte. De geldloonen bleven vrijwel onveranderd, niettegenstaande talrijke pogingen (o.a. stakingen) om tot loonsverbetering te komen. Het ging vooral om aanpassing van de loonen aan de kosten van het levensonderhoud, noodzakelijk geworden door de gedurige prijsstijging, ook na de stabilisatie van den franc. Sommige groepen vragen aanpassing aan den toestand van 1914, andere stellen hoogere eischen.

Voor Parijs en omstreken was, volgens de opgave der Regionale Commissie, het index-cijfer van de totale kosten van het levensonderhoud op de basis van: 1914 = 100, in de vier kwartalen resp.: 507, 519, 519 en 531.

De wet van 5 April 1928 betreffende de ziekte-, invaliditeits-, ouderdoms- en overlijdensverzekering, die op haar vroegst 6 Februari 1930 in werking zal treden, is aan te merken als een verbetering in de positie van de arbeidende klasse.

Bevolking. In het Journal Officiel van 7 April 1929, over de „Mouvement de la Population de la France" in het jaar 1928 lezen wij een *toename* van *huwelijken en geboorten* en een *afname* van het aantal *sterfgevallen* ten opzichte van 1927:

	huwelijken	geboorten	sterfgevallen
1927	337.864	741.708	676.666
1928	339.014	745.315	675.110

Op te merken valt hierbij dat in de Noordelijke, industrieel Departementen en Parijs en omstreken het aantal huwelijken scheidingen en geboorten het grootst is, hetgeen gemakkelijk te verklaren is, aangezien daar het jonge element het sterks vertegenwoordigd is. Beschouwing van de sterfte naar leeftijds klasse doet zien dat deze het grootst is in Bretagne, Normandië Maine, Parijs en in de Alpenstreken, en het kleinst in Midden en Zuid-West Frankrijk.

Immigratie. Volgens de „Bulletins du Marché du Travail" uitgegeven door het Ministère du Travail, de l'Hygiène et d la Prévoyance Sociale, zijn in 1928 in totaal 52.448 landbouw immigranten binnengekomen, tegenover 36.120 in 1927. Duidelijk blijkt hieruit dat voor Frankrijk nog steeds gezegd kan worden: „Agriculture manque de bras". Belgen, Spanjaarden en Polen zijn het vooral geweest, die in het tekort aan arbeids krachten hebben voorzien.

Ook in de industrie zijn meer immigranten te werk gesteld dan in het voorgaande jaar:

in 1927	16.842
in 1928	35.978

Laatstgenoemden zijn als volgt ondergebracht:

ijzermijnen	pl.m.	25 %
suikerindustrie	„	25 „
metaalnijverheid	„	17 „
bouwvakken	„	12 „
kolenmijnen	„	3 „

(In 1927 vroegen de ijzermijnen 50%, en de grondwerken 26 % der immigranten).

Tabel I geeft een gedetailleerd overzicht der immigratiebe weging in het jaar 1928 per kwartaal.

Tabel II geeft een vergelijkend overzicht van 1927 en 1928 Deze tabellen toonen ons o.a. aan dat in 1928 de Italianen en Tcheco-Slowaken in grooten getale zijn vertrokken.

De binnengekomen buitenlandsche arbeiders, en zij die zich reeds in Frankrijk bevinden, worden door den Service de la Main d'Oeuvre Etrangère, benevens door de „Offices publics de placement" te werk gesteld. Deze diensten oefenen een steeds meer reguleerenden invloed uit op de Fransche arbeids markt; vooral in de groote industrie-centra (Departementen Seine, Bas-Rhin en Bouches-du-Rhône) hebben zij ten goede gewerkt door het bestudeeren van- en ingrijpen in de arbeids markt.

Volgens Prof. William Oualid is Frankrijk het grootste immigratieland van Europa geworden en zijn er een drietal oorzaken voor aan te geven:

I. *Demographische oorzaken.*

Zeer interessant is een vergelijking van het geboorteoverchot in Frankrijk met dat van andere landen.

Dit was voor 1926/'27:

in Frankrijk	11	per	10.000	inwoners
„ Engeland	57	„	„	„
„ Duitschland	79	„	„	„
„ Italië	104	„	„	„
„ Polen	171	„	„	„

Genoemde andere landen zien een uitweg te vinden voor un teveel aan arbeidskrachten en kunnen een afzetgebied iervoor in Frankrijk krijgen, dat niet ver verwijderd is van e groote emigratiecentra, dat minder strenge bepalingen heeft an bijv. de Vereenigde Staten en dat het eenige land is in Europa met een tekort aan menschen.

II. *Economische oorzaken.*

Vanzelfsprekend wordt hierbij gedacht aan de industrialiatie, welke met zich medebrengt dat procentueel meer menschen n handel en industrie, dan in de landbouw te werk gesteld unnen worden; een ontvolking van het platte land is het evolg, terwijl minder bewerkelijke cultures worden gevolgd.

De invoering van den 8-urigen werkdag in Frankrijk heeft veneens vraag naar buitenlandsche krachten doen ontstaan.

III. *Politieke oorzaken.*

Hierbij is te denken aan de Russische Revolutie, die vele Russen naar Frankrijk de wijk heeft doen nemen; aan de maategelen der Poolsche Regeering ten opzichte van de Joden; e Italiaansche en Spaansche dictatuur enz.

Het is hier niet de plaats op het zeer belangrijke artikel an Prof. Oualid (Revue d'Economie Politique van November/-)ecember 1928) nader in te gaan. Uit bovengenoemde samenatting blijkt reeds, dat landen met chronische werkloosheid un blik naar Frankrijk kunnen richten. Andererzijds volgt er ok uit, dat Frankrijk een zeer goede immigratiepolitiek en etgeving noodig heeft, opdat het niet het toevluchtsoord orde voor alle, in andere landen, niet-gewenschte elementen.

Werkzaamheden van het Correspondentschap. In den loop van it jaar werden 869 bezoeken ontvangen waaronder vele in erband met carte-d'identité-aangelegenheden. Er werd medeerking verleend tot het plaatsen van 70 personen die als volgt unnen worden gegroepeerd:

I. Land- en tuinbouw	
melkers	10
„ families	5
landarbeiders	6
„ „ families	1
tuinlieden	3
	25

II. Los personeel		
ongeschoolden		21
III. Handels- en Kantoorbedienden		
tijdelijk kanselier	1	
consultaatbode	1	
tolk	2	
reiziger	2	
Kantoorbedienden	7	
		13
IV. Hotel- en Huispersoneel.		
kamermeisje	2	
kellner	2	
huishoudster	1	
meisjes in huish.	1	
		6
V. Diversen.		
confiseur	1	
heier	1	
huisschilder	1	
mecanicien	1	
monteur	1	
		5

De vorige jaren geven de volgende cijfers:

1924	412	bezoeken	270	plaatsingen
1925	465	„	150	„
1926	1167	„	178	„
1927	1187	„	104	„
1928	869	„	70	„

de dalende lijn die hieruit spreekt, is als volgt te verklaren

1. De Fransche Regeering heeft in Mei 1927 voorschrifte uitgevaardigd ter bescherming van de Fransche arbeidsmark Alleen dàn mochten buitenlandsche arbeiders in dienst genome worden, indien Fransche krachten niet beschikbaar waren o in de behoefte te voorzien. De werkgevers werden voor d naleving van de desbetreffende besluiten, welker uitwerkin gedeeltelijk tot uitdrukking komt in de hierboven gegeve cijfers, aansprakelijk gesteld.

2. Als tweede oorzaak kan aangegeven worden dat men i Nederland zich langzamerhand bewust werd van het feit da de Fransche Regeering zich streng hield aan de door haa gegeven voorschriften. Het gevolg is geweest dat steeds minde Nederlanders zich op goed geluk naar Frankrijk begaven.

3. Ten slotte als derde oorzaak, dat in 1924/25 proeve zijn genomen met het plaatsen van Nederlandsche arbeiders i eenige Fransche industriecentra en den scheepsbouw. Het resu taat heeft niet aangespoord tot het voortzetten van deze proe nemingen. De woongelegenheid liet wel is waar niet veel t wenschen over (tevoren had men daaromtrent zekerheid wete

krijgen), maar de loonen werden door vele der Nederlandsche beiders (waaraan ook wel iets haperde) onvoldoende geacht. Voor den *Landbouw* is dit jaar weinig aanbod van Nederdsche zijde gekomen; hoofdzakelijk doordat emigratie naar itschland, alwaar betere loonen werden aangeboden, werd rkozen.

Aan onderstand werd in den loop van het jaar 18.500 francs rstrekt, terwijl 4.315.— francs werden terugbetaald.

Kolonisatieplan Zuid-West Frankrijk. De uitvoering van het het vorig jaarverslag besproken plan tot plaatsing van Nederdsche landarbeidersgezinnen in deze streken heeft in de aand April een aanvang genomen, toen zeven groote gezinnen, et financieelen steun van Rijkswege zijn vertrokken. De beeling was dat deze families, na een zekeren leertijd (in loonenst), geplaats zouden worden als deelbouwer (métayer).

Alle werkgelegenheden worden, in samenwerking met de ansche Diensten, ter plaatse uitgezocht en zoodra de families elbouwer zijn, worden hun van Fransche zijde, op speciale gunstige voorwaarden, de noodige credieten verstrekt om n in staat te stellen tot de eerste oogstverdeeling rond te men.

Van de 7 bovengenoemde families zijn er 6 in den herfst als elbouwer geplaatst, terwijl de zevende de voorkeur er aan f eerst nog een jaar bij haar oorspronkelijken werkgever te jven en in den herfst 1929 bij dezen deelbouwer te worden.

Alhoewel het nog niet mogelijk is, aan de hand der vergen resultaten te constateeren of deze families zijn geslaagd, toch met vrij groote zekerheid vast te stellen dat het doel, .. om aan groote landarbeidersgezinnen, die over geen kapial beschikken, een betere toekomst te verzekeren, in Zuidest Frankrijk verwezenlijkt kan worden, mits deze goed met e landbouwwerkzaamheden bekend zijn en daarbij vlijtig n, terwijl zij er zich wel rekenschap van moeten geven dat stiging in een vreemd land, waar dus de taal groote moeikheden medebrengt van hen, vooral in het begin, groote lskracht, uithoudingsvermogen en geduld zal vragen. Hierede toegerust, kunnen zij gerust emigreeren.

Het is de bedoeling dit plan voor 1929 aanmerkelijk uit te eiden. Een tolk is reeds ter plaatse terwijl andere Diensten, v. op godsdienstig gebied, de volle aandacht hebben.

Evenals vorige jaren ontving het Correspondentschap goede edewerking van Hr. Ms. Gezantschap en Consulaat-Generaal, aarvoor een woord van dank niet mag ontbreken.

De Correspondent.

Tabel 1.

Nationaliteit	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	Immigratie		Vertrek
					Indust.	Landb.	
Belgen							
Imm. Ind.	361	539	2531	6420	9.851		
„ Landb.	107	8830	10214	4763		23.914	
Vertrek	1278	515	837	627			3.2
Spanjaarden							
Imm. Ind.	69	113	202	669	1.053		
„ Landb.	195	259	9856	3530		13.840	
Vertrek	1523	1041	1111	1629			5.3
Portugeezen							
Imm. Ind.	3	18	157	471	649		
„ Landb.	58	17	32	46		153	
Vertrek	788	670	700	722			2.8
Italianen							
Imm. Ind.	784	1831	2239	2745	7.599		
„ Landb.	446	827	540	453		2.266	
Vertrek	3920	3943	4409	4156			16.4
Tsjecho-Slowaken							
Imm. Ind.	126	163	69	788	1.146		
„ Landb.	49	637	278	218		1.182	
Vertrek	1380	1776	1662	1729			6.5
Polen							
Imm. Ind.	410	3798	4370	4255	12.833		
„ Landb.	723	4529	3456	1122		9.830	
Vertrek	2525	3819	3003	2525			11.8
Zwitsers							
Imm. Ind.	53	—	13		66		
„ Landb.	—	—	—	—		—	
Vertrek	387	62	114	30			5
Grieken en Armeniërs							
Imm. Ind.	5	51	6	—	62		
„ Landb.	—	—	—	—		—	
Vertrek	340	963	353	160			1.8
Russen							
Imm. Ind.	28	53	328	574	983		
„ Landb.	—	53	154	140		347	
Vertrek	125	160	125	64			4
Duitschers							
Imm. Ind.	—	295	371	334	1.000		
„ Landb.	—	—	758	—		758	
Vertrek	130	202	130	125			5
Diversen							
Imm. Ind.	128	190	162	256	736		
„ Landb.	59	35	36	28		158	
Vertrek	965	1028	1008	1000			4.0
					35.978	52.448	53.7

Tabel 2.

Nationaliteit	1927			1928		
	Immigratie		Vertrek	Immigratie		Vertrek
	Industr.	Landb.		Industr.	Landb.	
Belgen	8.942	18.706	8.015	9.851	23.914	3.257
Spanjaarden	124	6.973	12.481	1.053	13.840	5.304
Portugeezen	49	14	5.235	649	153	2.880
Italianen	3.714	4.435	32.128	7.599	2.266	16.428
Tsjecho-Slowaken	91	515	8.846	1.146	1.182	6.547
Polen	3.354	5.364	12.574	12.833	9.830	11.872
Grieken	58	—	1.324	62	—	1.816
Zwitsers	66	—	4.135	66	—	593
Russen	5	71	197	983	347	474
Duitschers	—	2	325	1.000	758	587
Diversen	439	40	7.073	736	158	4.001
	16.842	36.120	92.333	35.978	52.448	53.759

Bovenstaand overzicht is opgemaakt aan de hand der wekelijksche „Bulletins du Marché du Travail".

De in ditzelfde Bulletin gepubliceerde jaarcijfers zijn:

	voor 1927	voor 1928
Binnengekomen		
voor Industrie	18.778	36.055
„ Landbouw	45.547	61.687
Vertrokken	89.982	53.759

Deze verschillen komen volgens het Ministère du Travail voort, doordat eenige Diensten, speciaal die onder het Ministère de l'Agriculture ressorteerend, hebben nagelaten t.z.t. de noodige gegevens in te dienen.

In 1927 zouden er pl.m. 4000 Belgen, 2000 Spanjaarden, 1500 Polen en 1500 Italianen méér zijn binnengekomen (Landb.) en in 1928: pl.m. 8000 Italianen, 2000 Polen, 200 Zwitsers en 200 Tsjecho-Slowaken méér en 1600 Spanjaarden minder.

BIJLAGE 4.

Financieel Verslag van de Vereeniging van Nederlandsche Arbeidsbeurzen over het jaar 1928.
Buitenlandsche Dienst.

(Arbeidsbeurs te Oberhausen en Correspondentschap te Parijs).

Rekening Oberhausen.	Rekening Parijs.	Guldens.	Marken.	Frcs.
Saldi 1 Januari				
Penningmeester en Directeur. . . .		1919.47	1724.26	
	Saldi 1 Jan. . . .	1978.62		59.—
Rijkssubsidie voor den Buitenlandschen Dienst over het jaar 1928 . . .		16000.—		
	Reis- en verblijfkosten (Restit. Dep. v. Arbeid)			2260.—
Gekweekte interest		70.33		
	Gekweekte interest	9.37		
		19977.79	1724.26	2319.—
	RECAPITULATIE:			
		19977.79		
		1025.31	= 1724.26	
		231.90	=	2319.—
		21235.—		

Rekening Oberhausen.	Rekening Parijs.	Guldens.	Marken.	Frcs
Saldo 1 Jan. Direct.		1631.—		
Salarissen		6650.—		
	Salarissen	5850.10		
Reis- en verblijfkosten.		155.45	657.20	
	Reis- en verblijfkosten	159.81		6078.—
Bureauhuur			960.—	
Onderhoud bureau			478.64	
Couranten, enz. . . .		3.60	268.40	
	Couranten, enz.			326.—
Correspond. kosten		8.40	1024.95	
	Corresp. kosten	18.16		1290.—
Telefoon.			515.67	
Brandverzekering..			6.—	
Drukwerken en kantoorbehoeften			88.95	
	Drukwerk, enz.			769.—
Interest		3.50		
	Interest	3.50		
Saldi 31 December		752.85	724.45	
	Saldi 31 Dec. . .	2156.42		2041.—
		17392.79	4724.26	10504.—
	RECAPITULATIE:			
		17392.79		
		2791.81	= 4724.26	
		1050.40	=	10504.—
		21235.—		

rslag van de jaarvergadering van de Nationale Vereeniging tegen de Werkloosheid op Zaterdag 25 Mei 1929 te Amsterdam.

De Voorzitter, Prof. Meyers, opent te half twaalf de verdering en stelt aan de orde de goedkeuring van de notulen r vorige vergadering. Hiertoe wordt besloten.

De Secretaris doet vervolgens mededeeling van de ingekomen kken waaronder een schrijven van den Minister van Arbeid, ndel en Nijverheid, dat het tekort der Vereeniging over 1928 nog door eene subsidie zal worden gedekt.

De Commissie tot nazien van de rekening en verantwoording n den penningmeester over 1928 heeft de boeken in orde vonden. Het Bestuur stelt overeenkomstig het voorstel van Commissie voor, den penningmeester voor zijn beheer décharge verleenen. Aldus wordt besloten.

Het Bestuur stelt voor te benoemen in de Commissie tot zien van de rekening en verantwoording over 1929 de Alg. d. Bond van Handels- en Kantoorbedienden, het R.K. Werkdenverbond en de gemeente Bussum. Aldus wordt besloten.

De Secretaris leest het jaarverslag over 1928 voor. De verdering keurt het goed.

Het Bestuur stelt met de bestuursverkiezing voor, den heer kamp te herkiezen. Hiertoe wordt besloten.

In de vacature, ontstaan door het periodiek aftreden van den er Mr. C. J. Baron van Tuyll van Serooskerken, die zich t meer herkiesbaar stelt, wordt gekozen den heer Mr. F. . R. Wttewaall, Burgemeester der gemeente Deventer.

Daar in de vergadering geen onderwerpen worden genoemd or de praeadviezen in 1930, wordt aan het Bestuur overgeen het onderwerp hiervoor vast te stellen.

Bij de rondvraag doet de heer Nobel het voorstel tot de lgende motie:

„De Algemeene vergadering van de Nationale Vereeniging tegen de Werkloosheid, van oordeel, dat al het mogelijke moet worden gedaan om het euvel der werkloosheid tegen te gaan, verzoekt het bestuur de leden uit te noodigen voorstellen te doen, die tot afdoende bestrijding der werkloosheid kunnen leiden, de inkomende voorstellen aan een kritisch onderzoek te onderwerpen en het resultaat hiervan in het tijdschrift te publiceeren."

De Voorzitter zegt, dat er reeds een kleine commissie uit t bestuur bestaat, die een dergelijke opdracht heeft. Hij stelt or het voorstel aan deze commissie ter hand te stellen en vendien de aandacht op dit voorstel in het Tijdschrift te stigen. De heer Nobel kan zich hiermede vereenigen.

De Voorzitter schorst dan de vergadering tot half twee, arna met de behandeling der praeadviezen wordt aangevangen.

VERSLAG van de vergadering der Nationale Vereeniging tegen de Werk loosheid op Zaterdag 25 Mei 1929 ter behandeling van de praeadvieze over de vraag: „Is het te verwachten, dat de voortschrijdende rationalisatie der productie (arbeidsbesparing door doelmatiger organisatie e werkmethode in bedrijf en onderneming) van ongunstigen invloed zal zij op de werkgelegenheid en zoo ja, kunnen dan hiertegen speciale maa regelen worden genomen (of voorzieningen worden getroffen) en is h gewenscht die te nemen?"

De heer Dr. J. E. DE QUAY geeft voor degenen, die zij praeadvies wegens de daarin voorkomende vaktermen minde gemakkelijk hebben kunnen volgen, hiervan nog een ko overzicht.

De mensch vertoont in vele gevallen tweeërlei instellin waarvan de eene afhankelijk kan zijn van de invloeden va het moment (b.v. wilsbesluiten, suggestie, e.d.) en de ande permanent aanwezig kan zijn. Deze laatste behoort bij de diepe persoonlijkheid. Menschen, die tot een bepaalde groep behoore (b.v. de economische, de sociale, de religieuze, de aesthetisch mensch) hebben moeite, zich om te schakelen naar een and standpunt. Het economische type b.v. vraagt niet naar „aan genaam" of „niet aangenaam", maar naar: „nuttig" of „nie nuttig". De aesthetische mensch begrijpt dit standpunt niet e vraagt naar het schoonheidselement. Vandaar, dat dergelijk typen vreemd tegenover elkander staan. In hoeverre is n iemand, bij verandering van werkkring — wat bij werklooshei vaak zal moeten voorkomen — in staat, zijn diepere persoon lijkheid om te schakelen? Experimenten hebben geleerd, da er typen zijn, die zich gemakkelijk kunnen omschakelen e anderen, die er veel moeite mede hebben. Dit heeft betrekkin op de momenteele instelling. Omtrent de persoonlijkheidsstruc tuur zijn dergelijke experimenten niet te nemen. De practij leert echter dat, wanneer personen *genoodzaakt* zijn, een ande permanente instelling aan te nemen, sommigen daarin slage en anderen niet. Men kan de menschen ook indeelen in *primair* en *secundaire* typen. De laatsten hebben groote moeite, zic los te maken van wat achter hen ligt en veel last, wanne zij zich moeten aanpassen aan een nieuwe omgeving. Onde zocht moet nog worden de vraag, of het gemakkelijk omscha kelen van de momenteele instelling gepaard gaat met ee gemakkelijker omschakelen van de permanente instelling.

Ernstig rekening moet worden gehouden met het geweldig innerlijke conflict, dat kan ontstaan, wanneer de individu ge noodzaakt wordt, zijn instelling te wijzigen. De practijk leer dat menschen van hooger ontwikkeling en beschaving met di omschakeling minder moeite ondervinden. Misschien is dit zo

verklaren, dat zij veel meer mogelijkheden in zich bevatten
minder ontwikkelden en beschaafden.
Hoe kan men de noodzakelijk geworden omstelling vergekelijken? O.a. door degenen, die van werkkring moeten anderen, zooveel mogelijk hun eigen milieu te laten beiden, zoodat zij niet genoodzaakt worden, hun dieper gelegen soonlijkheidsstructuur te verwringen en te vervormen. De eiding zij snel en degelijk (Opleiding is in het algemeen ag, wanneer men de leerlingen laat meeloopen met een eren werkman, van wien zij langzamerhand het een en ander teken). Tenslotte is wenschelijk psychotechnische keuring, ral voor de ouderen, omdat de oefeningsperiode, die anders moeten uitmaken, of zij geschikt zijn of niet, voor hen met de grootste bezwaren gepaard gaat. Bij de tegenwoordig gangbare rationalisatie van de productie moet men rekening iden met de individueele tendenzen, die niet voor generaliring vatbaar zijn.

Gedachtenwisseling.

De Voorzitter waarschuwt nadrukkelijk, dat degenen, die na sluiting van de sprekerslijst opgeven, het woord niet en krijgen.
De heer Bakker (Mercurius) bespreekt de rationalisatie in *administratieven* arbeid. In de laatste jaren is de administratieve arbeid meer dan tevoren gemaakt tot een veld van onalisatie en mechanisatie. De beschouwing van den eersten eadviseur slaat op het goedkooper worden van geproduerde artikelen, waardoor de prijzen dalen en het plaatsen die artikelen gemakkelijker wordt, zoodat aan tijdelijke kloosheid, die het gevolg mocht zijn van rationalisatie, gekelijk het hoofd kan worden geboden, te meer, omdat het tal werklieden tengevolge van de oorlogsomstandigheden ingekort. Dit slaat niet op administratieven arbeid. Het is r niet te doen om snellere en goedkoopere productie, maar documenten, die voor het beheer van belang zijn, spoediger met minder onkosten te kunnen vervaardigen, waardoor een rzicht van het algemeen bedrijfsbeleid gemakkelijker wordt. oral in de industrie wordt de administratieve arbeid als een re druk op de onkostenrekening beschouwd. Wordt hij nu meer gerationaliseerd, ook in de middelgroote en kleine rijven, dan volgt daarop niet de egalisatie op de arbeidskt, die in de industrie wel te wachten is, en waarop de te praeadviseur rekent. Voor de personen, die tengevolge deze nieuwe werkmethoden werkloos worden, is het moeier dan voor vele andere, in een andere groep, vooral in epen van handenarbeiders, een plaats te vinden. De meden van werkverruiming, die thans nog worden toegepast, erken zich uitsluitend tot handenarbeid. Hier treedt de

psychische moeilijkheid, waar Dr. De Quay op heeft gewezen sterk aan den dag. Menschen, die jarenlang in administratieve arbeid hebben gewerkt, zullen zich uiterst moeilijk aanpassen aan handenarbeid, vooral aan de soort van arbeid, die gewoonlijk voor werkverschaffing of werkverruiming in aanmerking komt.

In hoeverre kan deze Vereeniging aandacht schenken aan de mogelijkheid van werkverruiming op administratief gebied. Kunnen de praeadviseurs den weg wijzen om voor kantoorbedienden, die tengevolge van de rationalisatie tijdelijk of blijvend werkloos zijn geworden, werkverruiming van eenige reëele beteekenis te vinden? In normale omstandigheden is de gemiddelde werkloosheidsduur van kantoorbedienden reeds aanmerkelijk langer dan die van handenarbeiders, maar tengevolge van de rationalisatie, mechanisatie, binnen- en buitenlandsche concurrentie en de malaise, die zich hier en daar in verschillende bedrijven vertoont, wordt die gemiddelde werkloosheidsduur aanzienlijk grooter en begint bij velen een permanent karakter aan te nemen. Er bestaat dus alle aanleiding te zoeken naar wegen, die, met vermijding van de bezwaren waarop Dr. De Quay terecht heeft gewezen, voor deze groep van arbeiders tot werkgelegenheid voeren.

De Voorzitter merkt op, dat hij zooeven met nadruk heeft gevraagd, of iemand aan de gedachtenwisseling wenschte deel te nemen. Nu dit niet het geval is, zal hij de lijst van sprekers moeten afsluiten, doch hij wil dit niet doen, alvorens zelf eenige opmerkingen te hebben gemaakt.

Wanneer men deze vergadering meemaakt, zou men bijna tot de conclusie komen, dat het in den tegenwoordigen tijd met de werkloosheid niet zoo somber schijnt gesteld te zijn, want dit onderwerp van primair belang voor de werkloosheidsbestrijding lokt al zeer weinig debat uit. Toch kan men de praeadviseurs niet verwijten, meeningen ten beste te hebben gegeven, die voor bestrijding niet vatbaar zijn.

Met belangstelling nam spreker kennis van het praeadvies van Dr. De Quay, waaruit hij met genoegen heeft gezien, dat de psychotechniek, een vak van de toekomst, zich reeds met dit onderwerp bezig houdt. De vraag moet hem van het hart of inl. niet met geleerde namen oude bekende feiten etiketteert. Zei men vroeger van zoo'n primair type, dat zich gemakkelijk omschakelt zonder verandering van zijn diepere persoonlijkheidsstructuur niet, dat het iemand was van „twaalf ambachten en dertien ongelukken"? Menschen, die zich zoo gemakkelijk omschakelen, zijn in den regel niet de beste vakarbeiders. Wanneer de praeadviseur deze oude ervaring in het licht van de nieuwere wetenschap had bekeken, zou het praeadvies misschien nog meer sprekers instemming hebben gevonden.

Groote voorzichtigheid legt inl. aan den dag, wanneer het er op aankomt, op grond van de resultaten van deze jong

etenschap practische adviezen te geven. Wanneer spreker nu s een van zijn voornaamste raadgevingen leest: Laat arbeirs, die zich moeten omschakelen, zooveel mogelijk in eigen ilieu blijven — dan zou spreker hem willen uitnoodigen, zich k met economie te gaan bezig houden. De economie is in n grond ook een psychologische wetenschap, want zij houdt ch bezig met den menschelijken geest in dienst van de voorning in stoffelijke behoeften. Zoolang praeadviseur zich ermede niet inlaat, zal hij dit gedeelte van het vraagstuk et kunnen beheerschen. Psychologische proefnemingen kan j — volgens eigen verklaring — met bepaalde omstellingen et doen, maar de economie heeft reeds zeer belangrijke proeven enomen en hetgeen inl. als resultaat van zijn experimenten eft, wist men reeds lang op grond van de economische ervang. Een belangrijke economische literatuur omtrent de met erkverschaffing verkregen resultaten ligt voor het grijpen. der, die zich op dit gebied beweegt, weet wel, hoe verkeerd t is, arbeiders uit hun milieu te halen, stadsarbeiders b.v. ar het land te brengen; dat het er nog mede door kan, anneer dit noodzakelijk is, een arbeider mét zijn geheele gen te verplaatsen, maar dat men de verplaatsing liever geheel oet nalaten. Spreker meent te kunnen volhouden, dat in ndere termen en op een ander gebied inl. wel degelijk aan conomie doet en dat hij deze wetenschap niet mag verwaarozen, wil hij op zijn eigen gebied bruikbare resultaten beiken.

Het praeadvies van Dr. Van Genegten vergelijkt spreker bij en mantel uit één stuk, die echter niet vervaardigd is van e stof, waarmede hij gewend is zich te kleeden. Een principieel debat — doch waar ligt het criterium? — over de grondagen van zijn denk- en redeneeringswijze ware hier aangewezen, at dan in de eerste plaats zou loopen over de beteekenis van e abstracte theorie in de economie, niet slechts als wetenchap voor een hypothetische maatschappij, maar in haar aarde voor de bestaande maatschappij en als raadgeefster oor de toekomst.

Inl. sluit zich in zijn beschouwingen over de productie en e beteekenis van kapitaal en arbeid aan bij de theorie van on Böhm-Bawerk. Het zou nu in de eerste plaats bewezen oeten worden, dat men op een gegeven oogenblik in een egeven maatschappij altijd de beschikking zou hebben over en mogelijkheid van wijziging der productie langs een langeren mweg bij aanwezigheid van meer kapitaal, of tot inkrimping an den productietijd en herstel van oudere productiemethoden ij vermindering van kapitaal. De practijk bevestigt deze theorie iet. De oorlog is een groot vernietiger van kapitaal geweest. Dit zou in de redeneering van Von Böhm-Bawerk tengevolge oeten hebben, dat men na den oorlog overal zou waarnemen erugkeer tot een verouderde productiewijze met verkorting

van productietijd, en de huisindustrie zou zich opnieuw in een krachtigen bloei moeten verheugen. De ervaring leert het tegendeel. De weg is gegaan langs de normalisatie en niet langs het arbeiden met minder kapitaal. De duur van het productieproces is verlengd, omdat men overal heeft gekregen groote fabrieken, en na afloop van den oorlogstijd heeft men nergens sluiting daarvan waargenomen. Wel zal er in vele landen een streven naar verkorting van productietijd zijn geweest. Een van de groote bezwaren tegen deze theorie is, dat men volstrekt niet altijd de vrije beschikking heeft over verschillende productiesystemen, en dat men in een gegeven bedrijf niet in de gelegenheid is, een andere productiewijze te gaan volgen dan de technisch 't meest volmaakte, omdat anders het verschil in opbrengst, de prijs al spoedig een rem zou aanleggen.

Een tweede bezwaar tegen de redeneering van Dr. Van Genechten is de wijze, waarop hij omspringt met de arbeiders. De factor „arbeid" wordt door hem op één lijn gesteld met den factor „kapitaal". Bij een bepaalde oplossing in zijn systeem krijgt de arbeider eenvoudig minder loon, er komt meer kapitaal beschikbaar, de productietijd kan verlengd worden, de industrie wordt er beter op. De arbeider evenwel is een levend wezen en zijn productiviteit is mede afhankelijk van zijn levensstandaard en zijn welstand. Wordt de levensstandaard, worden in het algemeen de levensomstandigheden ongunstiger, dan gaat zijn productiviteit achteruit. In zijn statistiekjes zou inl. dus de vraag moeten verwerken, hoe bij een hooger loon de productiviteit van de arbeidskracht groeit en in hoeverre die bij loonsverlaging zou dalen. Zoolang met dezen factor geen rekening is gehouden, is aan dat staatje weinig waarde te hechten. Misschien beheerscht inl. deze factoren theoretisch niet voldoende. Zijn theorie geeft dan slechts een zekeren tendenz, maar verwaarloost dan belangrijke in de maatschappij reëel werkzame krachten. Deze critiek is van groote beteekenis voor de beoordeeling van de practische waarde van het praeadvies!

Wanneer praeadviseur aanvoert, dat er groote verschillen zijn tusschen de gevolgen van de invoering van de machine en de gevolgen van de rationalisatie, dan meent spreker, dat voor de practische problemen met het oog op de werkloosheid dit verschil niet zoo belangrijk is. De oude economie past op beide gevallen de stelling toe, dat de arbeiders zich niet moeten verzetten, dat zij er op den duur zelf het grootste voordeel van zullen hebben, dat de productiviteit van den arbeid stijgt naarmate er minder kapitaal verbruikt wordt, waardoor op den duur meer voor arbeidsloon beschikbaar komt. De vraag is evenwel hoelang dat zal duren. Deze overgangsperiode is bezig zich, vergeleken bij de overgangsperiode tijdens de invoering van de machines, te verlengen. De bedrijven zijn thans niet zoo zeer aan concurrentie onderhevig als voorheen. Een ver-

nvoudigde werkwijze kan tengevolge hebben, dat niet alleen die eene onderneming, maar in de geheele branche even-el wordt geproduceerd als vroeger, omdat de concurrentie geschakeld is. Bracht vroeger invoering van een nieuwe chine, na tijdelijke werkloosheid, uitbreiding van arbeidsge-enheid, thans is het proces zoo, dat, ook wanneer in een paalde branche geen enkele arbeider meer wordt gebruikt, t bedrijf toch grooter winsten afwerpt. Nu vindt inl. het nder gewenscht, dat die winst grootendeels aan den factor peid ten goede komt, omdat er dan meer kapitaal beschik-ar komt, dat meer productief gebruikt kan worden en ten-tte meer gelegenheid geeft tot arbeid. Dit is zeer wel mogelijk, ar het kan lang duren, voordat een arbeider daardoor meer rk krijgt, en de groote vraag is nu, welk gebruik de kapi-ist van die winst zal maken. De vermeerdering van productie gevolg daarvan is niet boven twijfel, zeker, omdat die ootere winst ook kan worden opgebruikt in den vorm van re van een enkeling.

Deze enkele opmerkingen hebben naar sprekers meening het vaar van de oude liberale economie, toegepast op dit prac-che vraagstuk, voorloopig voldoende aangetoond.

De heer Meyer de Vries meent — niet als officieel vertegen-oordiger van den Minister van Binnenlandsche Zaken, maar getrouw bezoeker van deze vergaderingen — het schijnbare brek aan belangstelling voor dit onderwerp psychologisch te nnen verklaren. Beide praeadviseurs bekijken de zaak van rationalisatie te eenzijdig wetenschappelijk. Dit vraagstuk zoo betrekkelijk nieuw, dat degenen, die dag in dag uit voor t vraagstuk van de werkloosheid komen te staan, in de eerste aats het oog gericht hebben op de practische zijde, al moet rden toegegeven, dat het zeer noodzakelijk is, dat de arbei-rsklasse het vraagstuk van de rationalisatie buitengewoon ed bestudeert en leert beheerschen, wil zij middelen kunnen nden om de daarin schuilende gevaren tegen te gaan.

Wanneer Dr. De Quay zegt, dat men rekening moet houden et den aanleg van ieder individu voor het werk, dat hij moet rrichten, dan is dat theorie: Spreker wilde wel, dat men voor der individu, dat Zaterdag werkloos werd, den volgenden aandag kon laten naspeuren, voor welk ander vak hij geschikt en hem daarin dan ook aan het werk zetten. De realiteit is ders. Ruwweg gezegd aldus: Iemand wordt werkloos, en nu acht men nog eenige productiviteit uit hem te halen. Ander-ds meent spreker, dat bij een behoorlijken trainingstijd de eeste menschen wel in staat zijn, een ander vak te leeren. elaas is in de tegenwoordige maatschappelijke verhoudingen t andere werk bijna altijd *grond*werk. Spreker is secretaris n een Commissie tot bestudeering van het vraagstuk van de roepsverandering, maar hij moet verklaren, dat dit een dood-

geboren kindje is. Behalve in zeer enkele gevallen en op z
enkele plaatsen, waar het zich in totaal heeft beperkt tot
of 60 personen, is er niets van terecht gekomen. Het schi
wel zoo te zijn, dat de meeste menschen na hun twintigst
vijfentwintigste jaar niet meer geschikt zijn om een ander v
b.v. sigarenmaker, timmerman, metselaar, enz. zoo te leeren,
zij voor 100 % in dat nieuwe beroep kunnen meeloopen. Ook
zouden zij psychotechnisch voor dit vak geschikt worden geac
economisch zouden zij er nog niet in kunnen worden op
nomen. Honderden groote-stads-arbeiders, vertegenwoordig
van alle mogelijke vakken, produceeren na korten tijd oefen
in het grondwerk meer dan een landarbeider. Hieruit bli
wel, dat het aanpassingsvermogen, ook al beschikt men n
over hooge intellectueele ontwikkeling en beschaving, buit
gewoon groot is. Toch hopen al die menschen weer naar h
eigen vak te kunnen terugkeeren.

Wat in het bijzonder aangaat de vraag van den heer Bakk
naar sprekers meening zal het onmogelijk blijken, voor werkl
kantoorpersoneel werkverruiming op eenigszins groote sch
te vinden.

Tenslotte een wensch: Het Bestuur van deze Vereenigi
moge zich door de betrekkelijke geringe belangstelling, z
hier uitend in opkomst en lust tot debatteeren, niet laten o
moedigen om dit zoo belangrijke vraagstuk van de ration
satie op de agenda van deze Vereeniging te houden. Op
oogenblik ziet men van de rationalisatie niets dan nadeel
Wanneer men b.v. eens let op de opheffing van de Margari
fabriek in Oss, dan zal men misschien tot de conclusie kom
dat de meeste arbeiders, die ontslagen zijn, psychotechni
wel geschikt zullen zijn voor een of ander nieuw beroep,
toch bleef er niets anders over dan de menschen een beetje
helpen. Het is mogelijk, dat verruiming van werkgelegenh
op een andere plaats ontstaat, maar in de overgangstijden val
telkens weer tientallen, zoo niet honderdtallen slachtoffe
Kortom, dit is een van de belangrijkste vraagstukken, die d
werkloosheidsbestrijders moeten worden bestudeerd.

De Voorzitter merkt op, dat iemand, die te laat ter v
gadering is gekomen, vraagt, of er bezwaar is, dat hij alsn
het woord krijgt. Spreker heeft zooeven nadrukkelijk de li
van debaters gesloten en anderen reeds het woord geweige
Hij wil wel met de omstandigheden rekening houden en d
vrager nog het woord verleenen, doch alleen, wanneer de v
gadering er geen bezwaar tegen heeft.

De heer Ponstein (Typografenbond) meent, dat de psych
techniek ten aanzien van het werkloosheidsvraagstuk ge
beteekenis heeft. Wanneer het de psycho-techniek gelukt, e
man op de juiste plaats te brengen, dan is dat voor zulk e

rsoon aangenaam, en voor het bedrijf misschien van belang, aar voor de oplossing van het groote werkloosheidsvraagstuk het algemeen van geen waarde. Een tot het uiterste opgeerde vakbekwaamheid, gesteund door psycho-technisch onderek, dat in zijn keuze niet zou kunnen falen, zou, practisch sproken, slechts tengevolge kunnen hebben, dat er meer erkloozen kwamen, omdat, wanneer men de allerbeste krachten een bepaald bedrijf aan het werk zet, het gevolg zal zijn, t 90 man gemakkelijk het werk doen, dat 100 minder goed en.

Op blz. 127 van zijn referaat zegt de tweede praeadviseur, t het terugkeeren van een aantal menschen, die een nieuw roep hadden aangeleerd, naar hun oude beroep een gevolg van het feit, dat het nieuwe beroep hen niet beviel. Naar rekers meening zijn de menschen teruggekeerd naar hun nder betaald ambacht, niet omdat het nieuwe beroep hen et beviel, maar omdat langzamerhand in dat nieuwe beroep t aanbod van vakmenschen zoo groot werd, dat zij werden rdrongen en zich niet konden handhaven. Hun opleiding en sschien ook de psycho-techniek, die een betere selectie mogelijk aakte, verzwakte hun positie.

De eerste praeadviseur wil, indien arbeiders overbodig worden, de eerste plaats jonge menschen ontslaan en daarna pas de dere. Dit denkbeeld wil spreker voor 100% steunen, maar et, wanneer men den nadruk gaat leggen op zoo groot mogeke productiviteit. Het staat wel vast, dat jonge, valide mannen n grooter productiviteit bezitten dan menschen boven de 50 tegen de 60 aan. Ook kunnen jongere menschen zich nog makkelijker aanpassen. In het stelsel van referent blijft men s in het eigen bedrijf zitten met de minder vluggen, terwijl n ander bedrijf de krachtige en voor aanpassing beter geschikte rklieden zou krijgen. Daarom is de voorkeur, die praeadseur heeft voor het ontslaan van jongere krachten, niet gisch in verband met zijn opzet en economisch niet te verdigen. Hier wordt de quaestie van de persoonlijkheid wel rk uitgeschakeld. In tegenstelling met hetgeen de tweede aeadviseur wenscht.

Hoewel beide praeadviseurs hun inleidingen wetenschappelijk bben opgezet, mogen zij toch bepaalde factoren niet uithakelen, n.l. de politieke en de economische machtsverhoungen en de ontwikkeling op dit gebied van de arbeidersasse. Men zal beweren, dat daardoor in het economisch derwerk geen verandering komt, maar deze ontwikkeling eft toch wel belangrijken invloed op de oplossing van het rkloosheidsvraagstuk, omdat bij toenemende politieke macht n de arbeidersklasse in hooger mate rekening zal moeten rden gehouden met de menschelijke individualiteit en het ook gelijk wordt, op economisch terrein bepaalde wetten en gelen te stellen. Daardoor kan er van de arbeidersklasse

leiding uitgaan om dit vraagstuk op geleidelijker, rustiger en minder nadeelige wijze tot oplossing te brengen.

Beantwoording door de inleiders.

De heer Dr. VAN GENECHTEN onderscheidt tweëerlei bezwaa tegen zijn praeadvies. De heeren Prof. Meyers, De Vries en Ponstein tasten den kern van het referaat niet aan. Zij hebbe bezwaar tegen den theoretischen grondslag. Daarentegen zij de opmerking van den heer Bakker van incidenteelen aard.

Sprekend over de oude liberale economie, slaat Prof. Meyer op spreker een stempel, dat niet op hem past, daar spreke geen bepaalde politieke school aanhangt, behalve dan dat h is Vlaamsch nationalist. In zooverre is het bezwaar van Pro Meyers begrijpelijk, dat de theorieën, van welke spreker uitgaat dikwijls door de oud-liberale school gebruikt worden. Er i echter groot verschil tusschen het oud-liberalisme en de zuive theorethische economie, waarop spreker zich beroept. De oud liberale politiek stelt hetgeen door de theoretische economi wordt vastgesteld voor als een begeerlijkheid, terwijl de weten schap het slechts bestudeert in een hypothetische maatschappi die de tegenwoordige maatschappij in werkelijkheid nog he meest nabij komt, zonder vol te houden, dat de tegenwoordig maatschappij met de theorie overeen moet komen.

Spreker moet Prof. Meyers betwisten, dat er geen criteriu zou kunnen zijn, waardoor als het ware een brug kon worde geslagen tusschen sprekers beschouwingswijze en degenen, di het stelsel van begin af verwerpen. De vraag is slechts, of d theorie leidt tot resultaten, die in overeenstemming zijn me de te verklaren feiten. Natuurlijk moet men beginnen met he belangrijke van het bijkomstige te scheiden. Die overeenstem ming is Prof. Meyers terstond daarna gaan zoeken, toen h — en deze opmerking was van groote beteekenis! — betoogd dat de kapitaalvernietiging, die zich in den oorlog heeft voo gedaan, zou moeten leiden tot verkorting van den productie omweg, een terugvallen in oudere technische methodes.

Verlenging van den productieomweg beteekent niet, dat e meer werk wordt besteed aan een bepaald product of langer daaraan wordt gearbeid, maar slechts, dat er langer tijd ver loopt tusschen het oogenblik, dat het eerste werk ter han wordt genomen, dat voor een bepaald eindproduct van betee kenis is, en de totstandkoming van dat product. Vrij algemeen wordt aangenomen, dat men bij verlenging van den omwe met dezelfde hoeveelheid moeite grooter resultaten verkrijg De voorwaarde daartoe is, dat men over de noodige verbruiks goederen beschikt om zich te kunnen onderhouden gedurend den tijd, die voor het aanmaken en afleveren van het produc noodig is, wil men niet verhongerd zijn, voordat het resultaa is bereikt. Een van de moeilijkheden van het sovjetstelsel i

t, dat men van begin af een te kapitalistische productie-
ze heeft gekozen en de voorziening met het direct nood-
elijke heeft verwaarloosd.
Vat nu de tegenwerping van Prof. Meyers betreft, antwoordt
eker, dat tegenover de vernietiging van kapitaal in den
log ook stond een enorme vernietiging van bevolking en
buiten de productie blijven gedurende vier jaar van een
groot aantal menschen. In Amerika werd een zeer groote
veelheid kapitaal gevormd. De productie was daar in de
logsjaren veel intensiever dan ooit tevoren. Een voortdurende
itaalverstrekking heeft door de Vereenigde Staten aan Europa
ats gehad en nog steeds kan Amerika leveren op crediet.
rdoor is gedeeltelijk in het gebrek aan kapitaal in Europa
emoet gekomen. — Bovendien gaat Prof. Meyers uit van
veronderstelling, dat alle arbeiders productief werkzaam in
bedrijfsleven zouden zijn opgenomen, maar dat is in Europa
den oorlog niet het geval geweest. Sedert de crisis van 1921
de behoefte aan arbeiders sterk afgenomen, en het werk-
zenpercentage grooter dan voor den oorlog. — Tenslotte is
f. Meyers te zeer geneigd, technische verbetering gelijk te
len met verlenging van den omweg. Het is ook mogelijk —
Von Böhm-Bawerk bevestigt het uitdrukkelijk — dat er
beteringen plaats vinden, die den omweg verkorten. Wan-
r spreker in zijn praeadvies deze twee elementen heeft ver-
zelvigd, is dat hieraan toe te schrijven, dat hij niet in staat
n 16 bladzijden van alle bijkomende elementen rekenschap
geven.
len tweede argument van Prof. Meyers acht spreker minder
ngrijk. Deze meent, dat men steeds de technisch meest
naakte productiewijze zal toepassen, ongeacht de hoeveel-
l kapitaal, die vereischt is. Als voorbeeld noemt hij de
garinefabrieken. Spreker betwijfelt dit. Is daar alle kantoor-
k zooveel mogelijk gemechaniseerd? Worden alle arbeiders
r door middel van electrische treintjes verplaatst? Neen.
wordt niet nagelaten, omdat b.v. de firma Jurgens niet
loende kapitaal heeft, maar omdat in de maatschappij als
eel niet voldoende kapitaal is. De rem immers wordt ge-
rd door de prijzen, die men kan maken. Technische ver-
eringen, die niet rendabel zijn, worden achterwege gelaten.
eker kent uit eigen aanschouwing de fabrieken van Philips
het zou hem als niet-technicus mogelijk zijn, in deze zoo
g ontwikkelde nijverheid technische verbeteringen aan te
en, die echter achterwege blijven, omdat zij niet rendeeren.
zijn er b.v. werkplaatsen, die aan de andere zijde van een
rwegovergang zijn gelegen. Zoo gebeurt het trekken van
zen buisjes, wat de dunnere betreft, machinaal, maar worden
breedere uit de hand vervaardigd. Deze laatste methode
technisch ongetwijfeld verbeterd kunnen worden, doch
dt om genoemde redenen achterwege gelaten.

Practische raadgevingen moet men spreker niet vragen. H
geeft zich als theoretisch economist, die op grond van z
theorie misschien kan aangeven wat op den langen duur
geschieden, en welke factoren tengevolge hebben, dat de tege
woordige maatschappij afwijkt van den toestand, die in h
theoretisch onderzoek is verondersteld, maar hij is iemand,
buiten het bedrijfsleven staat. Het was dan ook de bedoelin
dat ook Dr. Van der Waerden en Prof. De Vries voor de
vergadering praeadviezen zouden hebben uitgebracht. Eerst
noemde zou ongetwijfeld op meer practische punten de aandac
hebben kunnen vestigen.

Het verwijt van Prof. Meyers, dat spreker de arbeiders eige
lijk beschouwt als een stuk dood kapitaal en dat menschel
mededoogen in zijn theorie niet tot uiting komt, hangt m
schien wel samen met het denkbeeld, dat spreker zou behoor
tot de oud-liberale school. Spreker onderzoekt in zijn theo
echter alleen *feiten* en *geen wenschelijkheden*. Of verlaging
verhooging van loon wenschelijk is, tracht hij bij zijn besch
wingen zooveel mogelijk uit te schakelen. Dat echter de alg
meene adviezen van de theoretische economie toch niet z
zijn als Prof. Meyers veronderstelt, blijkt wel uit het laat
deel van het praeadvies, waar spreker onderzoekt de verschil
tusschen de tegenwoordige maatschappij en een theoretisc
maatschappij met volkomen vrije concurrentie, vrij ruilverk
enz. De adviezen, die spreker daar geeft, stemmen in groo
mate overeen met den raad, die Dr. De Quay op zuiver psych
logische gronden geeft, teneinde de noodzakelijke hardhe
die aan de rationalisatie tijdelijk verbonden is, het minst
zwaarlijk mogelijk te maken. Spreker steekt geenszins on
stoelen of banken, dat de rationalisatie menschelijk leed m
zich brengt.

Natuurlijk is het wenschelijk, zich zoo mogelijk te wapen
tegen de gevolgen van de rationalisatie. De oppositie, die d
tijds tegen de invoering van de machines werd gevoerd, gi
niet alleen uit van de arbeiders, maar ook van de toenmali
bovendrijvende klasse, die in hoofdzaak het grondkapitaal v
tegenwoordigde en zich bedreigd zag. Maar evenmin als h
mogelijk was de stoommachine met haar consequenties teg
te houden, zal het op den duur mogelijk zijn, de rationalisa
tegen te gaan. In de menschen van de 19de en de 20ste eeu
bestaat een streven, steeds meer goederen te voorschijn
brengen, waardoor de rationalisatie zich als het ware opdrin
Zonder iets aan te bevelen, constateert de theoretische econon
deze mentaliteit. Natuurlijk vertoont een dergelijk streve
sociologisch en maatschappelijk, nadeelen zoowel als voordeele
Het is een waandenkbeeld van de groote meerderheid, dat
vooruitgang zou bestaan in deze steeds rationeeler worden
productie, maar evenzeer is het een waandenkbeeld, dat
streven zou zijn tegen te houden. In de 17de en de 18de eeu

ft men door middel van het gildenwezen getracht, den
ruitgang te remmen, maar de nieuwe geest maakte zich van
menschen meester en zette het gildenwezen, dat den voor-
gang in den weg stond, eenvoudig op zij.
De opmerking van den heer Ponstein was op zich zelf juist.
erdaad is het in zekeren zin in strijd met den grondslag
sprekers betoog, de jongeren het eerst te ontslaan. Wan-
r een ondernemer zich eenvoudig laat leiden door zakelijke
rwegingen, dan is hij geneigd, de jongeren te behouden en
ouderen het eerst te laten gaan, al zijn er ook wel eens
elijke motieven, die het tegendeel met zich brengen. Zoo
taat er b.v. in de Brabantsche schoenindustrie een gezins-
nstelsel, waardoor getrouwde arbeiders met veel kinderen
er loon ontvangen dan vrijgezellen, zonder dat hun produc-
teit grooter is, en daar kon men dan ook het betreurens-
ardige verschijnsel constateeren, dat de ouderen werden ont-
gen, terwijl de jongeren in dienst bleven. Misschien is het
gelijk, dit bezwaar te ondervangen door een meer gediffe-
tieerd loonstelsel. In ieder geval bewijst sprekers advies,
hij ook niet-materieele factoren hier laat meespreken. Ten
echte omschrijft men de theoretische economie als de leer,
er op uit is, een zoo groot mogelijk stoffelijk welvaren te
zekeren. Immers, deze economie zal ook het streven van den
rijfsleider, zijn arbeiders een fatsoenlijk stuk brood te gunnen,
element in zijn redeneering betrekken. Dat er ondernemers
, die deze overweging niet kennen, mag men de theoretische
nomie niet verwijten.
Ongetwijfeld is spreker ook wel geneigd, den invloed van
loon op de productiviteit van de arbeiders te erkennen,
ar hij hangt in dit opzicht niet de optimistische opvatting
, die sommigen daaromtrent ten beste geven. De verhooging
productiviteit door verhooging van loon zal altijd binnen
ge grenzen beperkt blijven. Dit is intusschen weer een bij-
nstige factor, dien spreker gaarne nader zou uitwerken,
ar wegens plaatsgebrek buiten rekening moest laten.
Nu het betoog van den heer Bakker. Voor administratieven
eid is het probleem nog moeilijker dan voor handenarbeid.
enzeer als oudere arbeiders moeilijk van instelling veranderen,
dit het geval met technische arbeiders. Zij hebben van deze
eilijkheid minder last, naarmate hun technische kennis grooter
Dit voelde spreker sterk, toen hij kennis maakte met het
drijf van Stork, waar veel meer technische arbeid gedaan
rdt dan bij Philips en het aantal „uitgebalanceerde" arbei-
s dan ook grooter is. De gepriviligeerde positie der ambte-
ren, het feit, dat hun ontslag en rechtspositie anders geregeld
, vindt haar economischen grond — zooals Prof. Kranenburg
zijn Staatsrecht heeft betoogd — hierin, dat hun functie
odanig is gedifferentieerd, dat zij moeilijk in de vrije maat-

schappij aan anderen arbeid kunnen worden geholpen. I
geldt tot op zekere hoogte ook voor kantoorarbeiders.

Wanneer men het probleem van de rationalisatie zui
theoretisch onderzoekt, maar met inachtneming van de afv
kingen tusschen de hypothetische maatschappij en de werkelij
samenleving, dan zijn voor de eerstkomende tijden de persp
tieven voor de arbeiders niet zeer hoopgevend. Zonder twij
zal de rationalisatie slachtoffers maken en geen macht
wereld kan dit vermijden, tenzij men èn de macht èn het v
langen bezat, terug te keeren tot een toestand, die veel ov
eenkomst vertoonde met de gereglementeerde maatschappij v
het gildenwezen. Men kan dus slechts zoeken naar verzachti
van den overgang. Terecht heeft de heer Ponstein dan ook n
gesproken van de macht van de vakvereeniging om de rat
nalisatie *tegen te gaan*, doch van haar invloed om dit pro
geleidelijker te doen geschieden. Dat is niet alleen een arbeide
belang, maar ook een algemeen maatschappelijk belang. M
moet alles doen wat kan geschieden om het vallen van slac
offers te vermijden. Dit is een algemeen maatschappelijk belan
tenzij de offers daarvoor zoo hoog zouden stijgen, dat m
practisch van de rationalisatie zou moeten afzien.

Gelijk spreker in zijn praeadvies heeft uiteengezet, zullen
geïntegreerde bedrijven, zooals trusts, die gemakkelijker alle
soort van arbeid kunnen aanbieden dan kleine bedrijven, v
van deze moeilijkheden kunnen worden vermeden. In ie
geval zal men met spreker overtuigd zijn, dat men, gegev
de zucht van den mensch tot rationalisatie, dit streven op d
duur niet zal kunnen tegenhouden, en in dit verband he
spreker gewezen op het belangrijke gezichtspunt, dat van 19
af het aantal arbeiders, die elk jaar tot de productie kunn
toetreden, zal zijn verminderd en dat dit het gunstige mome
zal zijn om de rationalisatie, die toch geschieden moet, aan
vatten, omdat dan de nadeelen ongetwijfeld kleiner zullen z
dan wanneer men er over een vijftal jaren mede zou beginne

Nogmaals: dit praeadvies staat buiten elke politieke ov
weging en grondt zich alleen op de feiten, voorzoover die vo
spreker bereikbaar waren. Hoe zeer zijn resultaten dan o
theoretisch mogen zijn, hij kan niet nalaten te hopen, dat
ook voor de practijk eenig nut zullen afwerpen.

De heer Dr. DE QUAIJ antwoordt den Voorzitter, dat hij zi
naar aanleiding van diens advies, niet alleen op de psycholo
te letten, maar ook aandacht te schenken aan de economisc
zijde van het vraagstuk, evenals Dr. Van Genechten toch lie
bij zijn leest zou houden. Hij is niet van het standpunt uit
gaan, dat hij voor het moeilijke vraagstuk van de rationalisa
een oplossing zou kunnen geven. Hij heeft zijn praeadvies
schouwd als een belichting vanuit een bepaald standpunt, a
nemende, dat men het ook van andere standpunten zou kunn

lichten, en dat dit zou geschieden, waarna de vereeniging
s zoodanig zou kunnen concludeeren tot bepaalde maatregelen.
ever zou spreker, indien hem dit vergund ware geweest,
bben medegewerkt tot de practische oplossing van het pro-
eem, maar hij kan zich niet ontveinzen, dat psychologie en
ycho-techniek nog in hun allereerste stadium zijn en dat de
sultaten van die wetenschappen met voorzichtigheid moeten
rden toegepast. Vandaar, dat hij zich liever niet begeeft
iten een theoretische belichting.

Wanneer de Voorzitter sprekers onderscheiding tusschen
imaire en secundaire menschen kenschetst met het oude ge-
gde, dat er menschen zijn met 12 ambachten en 13 onge-
kken, dan kan spreker dit niet geheel onderschrijven, omdat
t voor sommige beroepen geenszins „ongelukkig" is, wanneer
en primair is ingesteld, en in staat is tot snel aanpassen en
el initiatief nemen, daarbij niet vast zittende aan hetgeen
hter den rug is. In ieder mensch zit natuurlijk meer dan
imair en secundair zijn. De theoretische psychologie wendt
h thans met voorliefde tot het onderzoeken van de persoon-
kheids-structuur, het temperament en het karakter. Vroeger
eld deze wetenschap zich voornamelijk bezig met de opper-
akte, het voorstellingsvermogen, het geheugen op verschillend
bied, het zien in de derde dimensie, het automatisch reageeren
of het meer geneigd zijn tot gevarieerden arbeid, doch men
eft ingezien, dat dit niet tot voldoende resultaat leidde. Ook
t nieuwere deel van de wetenschap is nog in een beginstadium.
en moet over den primairen mensch overigens niet altijd ge-
ng denken. Primair + actief + emotioneel geeft een zeer
aardig geheel, dat in verschillende functies zeer bruikbaar is.
De wetenschappelijke psychologie zal steeds uitermate voor-
chtig zijn met het geven van practische adviezen. Wanneer
reker zich heeft gewaagd aan het advies, dat het behoud
n eigen milieu een eerste eisch is, dan heeft hij dat niet
daan omdat anderen niet reeds tot deze conclusie zouden
n gekomen, maar omdat hij op grond van zijn theoretische
schouwingen dit in de eerste plaats de aandacht waard vond.
Spreker gaat accoord met den heer Meijer de Vries, wanneer
ze er op wijst, dat helaas niet ieder individu de plaats kan
rijgen, die door zijn aanleg wenschelijk wordt gemaakt. Wan-
er echter het moment gekomen is om de vraag te stellen:
e moeten wij het overschot op de arbeidsmarkt schiften?
n kan de psycho-technicus daarbij behulpzaam zijn. Wanneer
reker ergens voor huivert, dan is het wel voor een bureau
or beroepskeuze, waar men uit een groote hoeveelheid van
kken voor een bepaald individu een keuze wil doen. Prac-
scher stelt men het probleem, wanneer men het omkeert en
aagt: welke eischen worden er gesteld aan de uitoefening
n een bepaald beroep? Men maakt dan een beroepsanalyse
n dit vak, de proeven worden geijkt, men gaat na of het

oordeel betrouwbaar is en kan dan gaan zoeken naar degene die aan de eischen beantwoorden.

Wanneer de heer Ponstein de vrees uitspreekt, dat do psycho-technisch onderzoek de werkloosheid wel eens zou kunn worden verhoogd, omdat het nuttig effect van de arbeiders groo wordt, wanneer men de menschen kiest en ze daar plaatst wa ze thuis behooren, dan mag dit toch niet als een bezwaar teg psycho-technische keuring in het algemeen worden aangevoe Het doet spreker natuurlijk altijd leed wanneer de werkloosh wordt vergroot, maar daarvoor kan men het psycho-technisc onderzoek niet stop zetten en goedvinden, dat menschen m minder aanleg en minder capaciteiten de plaats innemen waa anderen dan meer recht zouden hebben.

Naar aanleiding van hetgeen spreker op blz. 127 mededee over de opleiding tot metselaar te Tilburg, waar na drie of v jaren een groot gedeelte van de opgeleide arbeiders naar h lager bezoldigd oude beroep terugkeerden, meende de h Ponstein, dat het niet is uitgesloten, dat zij zijn teruggega omdat zij zich in hun nieuwe bedrijf niet konden handhav Spreker heeft, voor zoover het hem mogelijk was, deze mensch laten nagaan en het is hem gebleken, dat zij zijn teruggeke niet om bijkomstige omstandigheden, maar omdat zij zich n thuisgevoelden en zich niet gemakkelijk aanpasten aan de vo waarden van de beoefening van dit vak, terwijl zij het w toch goed verstonden en — spreker antwoordt hier meteen een interruptie — daarin volledig geschoold waren.

Spreker moet dus toegeven, dat psychologie en psycho-te niek niet in staat zijn, alleen een antwoord en een oplossing geven voor dit moeilijke probleem, doch verklaart dat be wetenschappen gaarne bereid en ook in staat zijn, zooveel m gelijk de helpende hand te bieden.

De Voorzitter merkt tegen Dr. De Quay op, dat hij geen bezw heeft gemaakt tegen de psycho-technische methode en teg haar zelfbeperking, die hij toejuicht, mits zij niet te ver ga Ten onrechte beschouwt men echter de economische zijde v de zaak als een geheel ander vraagstuk, terwijl in werkelijkh de economische en de psychologische beschouwing elk een zi van hetzelfde probleem te voorschijn brengen. De psycholo bekijkt één individu tusschen vier muren, de economie beschou massa's individuen in het verleden. Daarom mag de psycholo de economie niet verwaarloozen.

Ten aanzien van hetgeen spreker bedoelt heeft met de ou Liberale economie bestaat bij Dr. Van Genechten een gr misverstand, dat hij intusschen zelf heeft opgehelderd door z aan te dienen als Vlaamsch nationalist. Hij is wellicht niet vertrouwd met de Nederlandsche terminologie, waarin de ou Liberale economie wel te onderscheiden is van de politi partij van de oud-Liberalen.

Inderdaad is de oude Liberale economie een wetenschap, die ets aanbeveelt en slechts wetten constateert, en die wellicht et de oud-Liberale politiek dit verband heeft, dat zij deze tten beschouwt als onafwendbare wetten, waaraan men moet hoorzamen, zoodat menschelijk ingrijpen zelden of nooit eenig cces zal hebben, omdat men afstuit op economische wetten. reker is geen principieel tegenstander van theoretische eco- mie. Het is hem bekend, dat die wetenschap veel te veel, eciaal van arbeiderszijde, wordt verwaarloosd. Hij houdt er hter rekening mede, dat haar resultaten slechts hypotheses n, waarmede men voorzichtig moet werken. In elk geval zal en hebben na te gaan, of die resultaten in bepaalde tijds- nstandigheden mogen en kunnen worden aanbevolen.

Hiervan gaf Dr. Van Genechten zelf een voorbeeld. Toen reker wees op de kapitaalvernietiging in den oorlog, luidde t antwoord: er zijn nog zooveel andere factoren werkzaam weest. Inderdaad, en inleider had daarbij ook kunnen wijzen de influenza, die nog meer arbeidskrachten aan de productie eft onttrokken dan de gansche oorlog! Met zulke factoren, e zich steeds voordoen, is in geen enkel systeem rekening te uden. Niemand kan voorzien, welke verandering nieuwe uit- ndingen plotseling teweeg kunnen brengen. Zij kunnen ratio- lisatie maken tot een weldaad, zij kunnen ook leiden tot een steem, waarin rationalisatie nog niet mogelijk is, omdat de chniek nog niet voldoende is gevorderd en men het nieuwe echts op irrationeele wijze kan toepassen.

Nu een theoretische opmerking, die zich speciaal richt tegen on Böhm-Bawerk. De mogelijkheid bestaat, dat men door eer kapitaal in een bedrijf te storten de opbrengst grooter u maken, maar de rentabiliteit onvoldoende zou laten. Zoo- a de rentestandaard daalt en het kapitaal niet voldoende ndabel is, zou men door grootere kapitaalaanwending grootere brengst kunnen verkrijgen, zegt de theorie. Binnen zekere enzen is dit juist. Het is mogelijk, dat men in een groote dustrie, zooals die van Philips, door de arbeiders met elec- ische treintjes aan te voeren, de productie zou kunnen ratio- liseeren, maar dit is blijkbaar alleen rendabel bij lagen ntestandaard en bij den tegenwoordigen rentestandaard niet ordeelig. Dacht men, dat de arbeiders langer zouden werken ndat zij met een electrisch treintje worden aangevoerd? De sten daarin gestoken zijn weggegooid kapitaal. Zij geven isschien meer vreugde maar geen vermeerderde opbrengst en arom gebeurt het niet. Dat het niet steeds van belang is, t het productieproces, door er meer kapitaal in te storten, n ander karakter zou krijgen, blijkt wel uit het feit, dan men, anneer de rente daalt, niet iedere onderneming een ander oductiesysteem met grootere investeering ziet toepassen. In erkelijkheid ziet men dan wel nieuwe bedrijven ontstaan, aar spreker betwijfelt, of men dan wel belangrijk meer kapi-

taal in een onderneming zal werpen, teneinde de opbren daarvan te vermeerderen.

Spreker heeft Dr. Van Genechten geen onmenschelijkh verweten. Zijn geheele praeadvies ademt het belang van arbeiders. Hij is van oordeel, dat onder bepaalde omstand heden het belang van de arbeiders kan medebrengen, niet volle de vermeerdering van de opbrengst op te eischen, om het op den duur voor hen beter zou zijn, wanneer die blijft handen van de kapitalisten. Ook daarbij beschouwt hij de beiders als een productiefactor, waarmede men op dezel wijze kan werken als met kapitaal, als een algebraïsche gro heid. De tabellen en voorbeelden op blz. 115 en 116 zijn er gebaseerd, dat de opbrengst van den arbeid constant is, onv schillig hoe hoog het loon is. Als hooger loon tengevolge he grootere productiviteit, gaan die berekeningen niet op. arbeider wordt in zijn productiviteit geestelijk beinvloed d allerlei omstandigheden en die worden door den inleider v waarloosd. Dat is niet onmenschelijk, maar het stemt tot gro voorzichtigheid.

Ook spreker is van oordeel, dat rationalisatie wel het ei resultaat zal zijn. De mensch is een redelijk wezen en m dus ook streven naar een redelijke productiewijze. De vra is evenwel, wat, gegeven die tendens, de voordeelen en bezwa zijn, en hoe de voorloopig nog zeer groote bezwaren zou zijn te ondervangen.

De heer Dr. van Genechten zegt, dat het hem wel beke was, dat de oude liberale school en de theoretische econo in Nederland dikwijls met elkander worden verward, maar hij als vak-econoom niet heeft kunnen nalaten, tegen d identificatie, die tot misverstand aanleiding moet geven, protesteeren.

In zijn repliek heeft Prof. Meyers een andere positie in nomen dan in zijn eerste rede. Hij heeft zich er nu toe bepa er op te wijzen, hoe buitengewoon voorzichtig men moet bij het toepassen van de resultaten, die bij het onderzoek een theoretische maatschappij worden bereikt. Uit de een instantie meende spreker echter het verwijt te hebben op vangen, dat zijn beschouwingen niet voldoende practisch res taat hadden opgeleverd. Natuurlijk, voorzichtigheid verdi aanbeveling, maar de resultaten, die men ontdekt voor hypothetische maatschappij met volkomen vrije concurren en volkomen vrije verplaatsing van kapitaal en arbeid, moe zich toch ook op den langen duur voordoen in de werkeli heid. Het is wel mogelijk, dat er een gansch andere toesta zou ontstaan, die overeenkomst vertoonde met het gildenwez doch het kan niet worden ontkend, dat de maatschappij thans de meeste overeenstemming vertoont met de hypot tische maatschappij van het volkomen vrije ruilverkeer.

Toen Prof. Meyers sprak over de mogelijkheid van grooteren roductieomweg bij grooter kapitaalvoorraad, kwam hij sterk sprekers richting, want spr. wees er reeds op, dat men bij hilips de arbeiders niet met electrische treintjes aanvoert en dikkere glazen buisjes niet machinaal laat vervaardigen, ndat dit niet rendabel is. Hier is het verschil in standpunt heel zoek. Spreker heeft juist betoogd, dat de rem op de epassing van technische verbeteringen was de prijs, en dit eeft Prof. Meyers binnen enge grenzen toe. In dit opzicht is preker niet heelemaal een aanhanger van de theorieën van on Böhm-Bawerk en hij hoopt in een spoedig te verschijnen udie aan te toonen, in hoeverre hij ten aanzien van de verlaring van de hoogte van de rente met Von Böhm-Bawerk in ij groote mate van meening verschilt.

Toegegeven moet worden, dat met name in kleinere bedrijven j rentedaling niet veel verbetering van techniek is te wachten. at ligt niet aan een tekort aan maatschappelijk kapitaal, maar an het feit, dat sommige ondernemers individueel niet volende kapitaal bezitten. Er is in een bepaalde industrie een emelsbreed verschil tusschen de zeer goed geoutilleerde en slecht geoutilleerde bedrijven. Dit is ook een van de gronden, aarom er tusschen het economisch en het technisch mogelijke tijd een vrij breede marge blijft bestaan. Dat verbetering van et bedrijf door grooteren productieomweg bij toeneming van apitaalvoorraad slechts in beperkte mate mogelijk is, heeft emand beter dan Von Böhm-Bawerk aangetoond, door er op wijzen, dat men, behalve voorraden van verbruiksartikelen kapitaal, over intelligentie en technische uitvindingen moet eschikken om den omweg te kunnen verlengen.

Rationalisatie is het toepassen van nieuwe uitvindingen op arbeidsmethoden. Spreker begrijpt dus zeer wel, dat nieuwe tvindingen veranderingen kunnen brengen, die hij op het ogenblik nog niet kent. Het is echter moeilijk, daarmede ekening te houden.

Inderdaad geeft spreker toe, dat hij niet voldoende rekening eeft gehouden met den invloed van den loonstandaard op de roductiviteit van den arbeider. Zooals hij het probleem heeft eschouwd: de overgang van het eene productiesysteem in het ndere, is verandering van productiviteit van den arbeider niet an veel beteekenis. Hij wilde onderzoeken, welke voorraden an kapitaal aanwezig moeten zijn om een productie-omweg van jf jaar mogelijk te maken. Het loon van den arbeider wordt epaald door de hoeveelheid goederen, in de maatschappij aanezig, gedeeld door het aantal arbeiders. Dit herinnert inderdaad an de oude loonfondstheorie, maar het verschil is, dat hier ordt uitgegaan van de stelling, dat met een bepaalde lengte an den omweg een zekere productiviteit van den arbeider rrespondeert, die beantwoord aan hetgeen de arbeiders zullen ntvangen.

Door het samenstellen van dit praeadvies kwam spreker i
de verleiding, zijn formules nader te gaan uitwerken, en di
heeft geleid tot een artikel, dat zal verschijnen in „De Econo
nomist" en dat hij Prof. Meyers zal toezenden.

Tenslotte geeft spreker toe, dat hetgeen Prof. Meyers heef
medegedeeld omtrent de kapitaalvernietiging gedurende de
oorlog hem veel te denken heeft gegeven, en leidt tot d
erkentenis, dat daar meer in zit dan hij er tegen heeft kunne
inbrengen.

De heer Dr. De Quay verklaart het niet geheel met Pro
Meyers eens te zijn, wanneer deze zich misprijzend uitlaat ove
de eenzijdigheid van de deskundigen. Wat zou het baten, indie
b.v. de psycholoog zich ook bezig houden met de economie
Hij zou daardoor het vraagstuk toch niet geheel leeren be
heerschen, om de eenvoudige reden, dat het geheel niet gelij
is aan de som van de onderdeelen. Het verdient aanbeveling
dat ieder van zijn kant tracht, een bepaalde zijde van een pro
bleem zooveel mogelijk te overzien, en spreker is het Bestuu
van deze Vereeniging dankbaar, dat het, klaarblijkelijk va
ditzelfde standpunt uitgaande, aan de psychologische beschou
wingen over het vraagstuk van de rationalisatie eenige plaat
heeft willen inruimen.

De Voorzitter constateert in zijn slotwoord, dat dit vraag
stuk, moge het dan thans nog niet zooveel belangstellin
trekken, ongetwijfeld binnen niet te langen tijd zoowel va
werkgevers als van arbeiders de volle aandacht waardig za
worden gekeurd. Deze zwak bezochte vergadering heeft pioniers
arbeid verricht en misschien zal later nog menigmaal worde
herdacht, dat in deze Vereeniging dit zoo belangrijke probleem
voor het eerst is belicht. Daarbij zullen dan ongetwijfeld me
eere worden genoemd de namen van de beide praeadviseurs
die ieder van hun standpunt een van de zijden, van waaru
het vraagstuk belicht moest worden, hebben ontwikkeld. Onge
twijfeld hebben beide heeren daar reeds voldoening van gehad
Reeds heeft Dr. Van Genechten een van de voordeelen aange
duid, waartoe het onderzoek hem heeft geleid, en spreke
twijfelt niet, of Dr. De Quay heeft in dit debat nieuwe ge
zichtspunten gevonden. De Vereeniging mag dankbaar zijn, da
daardoor aan den eereplicht, die zij tegenover de beide inleider
heeft, reeds eenigszins is voldaan.

Spreker sluit de vergadering met een woord van dank aa
den vertegenwoordiger van de afd. Werkverschaffing van he
Ministerie van Binnenlandsche Zaken, den heer Meyer d
Vries, die enkele bij uitstek practische opmerkingen heeft ge
maakt.

Jaarverslag van de Nationale Vereeniging tegen de Werkloosheid over het jaar 1928.

Samenstelling Bestuur. Op de jaarvergadering van 2 Juni werden de heeren of. Dr. W. H. Nolens en F. van der Wal als bestuursleden herkozen.

Bestuursvergaderingen. Het Bestuur vergaderde tweemaal, n.l. op 6 Januari 2 Juni.

Secretariaat. Het secretariaat bleef gevestigd op het bureau van den Ned. erkloosheidsraad, Kloveniersburgwal 70, tel. 48885.

Leden. Het aantal leden bedroeg op 31 December 1928: 208 tegen 212 op December 1927.

Tijdschrift. Van het Tijdschrift van den Nederlandschen Werkloosheidsraad tvangen de leden één of meer exemplaren, behalve eenige leden, die verklaard bben geen prijs te stellen op toezending van het Tijdschrift. Het aantal ver-ekte exemplaren bedroeg 192. De omvang van het Tijdschrift bedroeg 505 gina's en die van „De Arbeidsmarkt, Orgaan voor de Praktijk" 387 pagina's, zamen 892 pagina's.

Ledenvergadering. De jaarvergadering had plaats op 2 Juni te Amsterdam. sproken werd de financieele toestand van de Vereeniging. Het bleek, dat door tra-bijdragen de kans op Rijkssubsidie mogelijk werd geacht. Met dankbaarheid erd dan ook vernomen, dat over 1928 een subsidie beschikbaar werd gesteld. n commissie tot nazien van de rekening en verantwoording over 1928 werd noemd, bestaande uit den Alg. Ned. Bond van Handels- en Kantoorbedienden, t Christelijk Nationaal Vakverbond en de gemeente Bussum.

Praeadviezen. In de namiddag-bijeenkomst dezer vergadering, welke gepresi-erd werd door den heer Prof. Mr. E. M. Meyers, werden besproken de prae-viezen uitgebracht door de heeren Prof. Dr. W. C. Mees R.Azn. en Prof. Mr. . Raaymakers over de vraag: „Verdient het aanbeveling bij eene eventueele ttelijke regeling der bestrijding van de gevolgen der werkloosheid in Nederland ne bepaling als vervat in art. 163, al. 2 der Duitsche Rijksgrondwet als uit-ngspunt dier wettelijke regeling te nemen?"

Deze praeadviezen zijn opgenomen in het Tijdschrift op pag. 129 e. v. Een ver-g van de behandeling is opgenomen in het Tijdschrift op pag. 317 e. v.

Nederlandsche Werkloosheidsraad. De Nat. Ver. was als lid van den Werkloos-idsraad op alle vergaderingen vertegenwoordigd door 2 of meer bestuursleden.

Geldmiddelen. De inkomsten der Vereeniging bedroegen in 1928 ƒ 2212.84 en uitgaven ƒ 2317.71.

Subsidie. Door den Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid werd mede-deeld, dat indien over 1928 een tekort is ontstaan, de Minister bereid is dat kort tot een maximum van ƒ 125.— voor rekening van het Rijk te nemen door kenning van een Rijkssubsidie. Dientengevolge kan het bestuur met vreugde de deelen, dat in 1929 voor 1928 beschikbaar is gesteld een bedrag van ƒ 119.15, dat de inkomsten en uitgaven elkaar dekken en het vereenigingsjaar zonder kort sluit.

Het Bestuur verzocht den Minister te willen bevorderen, dat voor 1929 een bsidie op de Staatsbegrooting voor de Nat. Ver. zou worden uitgetrokken en l tot een bedrag van ƒ 125.—.

FINANCIEEL OVERZICHT 1928.

ntributies.....	ƒ 2212.84	Nadeelig saldo 1 Jan. 1928	ƒ 14.27½
deelig saldo.....	„ 119.14½	Porti, plakzegels, verschuldigd recht, inningskosten	„ 38.59
		Bureaubehoeften	„ 3.75
		Reis- en verblijfkosten...	„ 62.47
		Stenografisch verslag	„ 75.—
		Zaalhuur.....	„ 30.10
		Onkosten praeadviseurs ..	„ 21.30
		Contributie N. W. R.....	„ 25.—
		Administratiekosten	„ 60.—
		Bijdrage Tijdschrift 1928 .	„ 2000.—
		Diversen.....	„ 1.50
	ƒ 2331.98½		ƒ 2331.98½

Steunregeling en Armenwet.

Het moge mij vergund zijn, nog eenige korte aanteekeninge te maken naar aanleiding van de beschouwingen van den hee Mr. J. Gerritsz.

Werkverschaffing, armenzorg of niet. Dat de Regeering in 192 de werkverschaffing tot „armenzorg" wilde stempelen, is ne gens uit gebleken, ook niet dat de arbeidsvoorwaarden d werkverschaffing tot armenzorg stempelden. Zeker, de loone waren en zijn lager — althans wat de theoretische opzet b treft — dan die welke ingevolge collectieve arbeidsovereer komsten, dan wel plaatselijke regelingen gelden voor arbei welke verricht wordt door *volwaardige vakarbeiders* in het vri bedrijf. Werkverschaffing, d.w.z. in bijna elk der voorkomend gevallen: werk dat hoewel in einduitkomst toch min of me economisch en productief, òf vervroegd, òf speciaal opgezet is e veelal uitgevoerd wordt met niet-vakarbeiders, moet toch op ee of andere wijze afwijken van normaal werk ook al heet dat: werl verruiming. Deze afwijking mag noch kan, gelet op de practij met armenzorg op één lijn worden gesteld.

In de Rijkscirculaires voor de steunregelingen staat werk verschaffen voorop, dus primair en komt de steunregeling eer als verschaffen van werk niet mogelijk is. De practijk van d laatste jaren toont duidelijk aan, dat de grootere gemeente welke — noodgedwongen — steun jaren achtereen voorc *moesten* stellen, hoe langer zoo meer in de andere, m.i. bete richting gaan.

Rentezegel en werkverschaffing. De jongste wijziging van d Invaliditeitswet heeft duidelijk uitgesproken, dat de werkve schaffing zooals Binnenlandsche Zaken die in samenwerkin met vele gemeenten toepast, geen armenzorg is, want door d aangebrachte wijziging moet voortaan een volle zegel worde geplakt; er is daarmede vastgelegd dat er is: „economisch werkverschaffing" — onderdeel van de werkloozenzorg — e philantropische werkverschaffing, onderdeel der armenzorg.

Bezwaren tegen steunregelingen. De uitspraken van den Kroo ten opzichte van steunregelingen — uitgaande of rechtstree van de gemeente of via B. A. en vakvereeniging —, zijn stee terug te brengen tot uitspraken in partieele gevallen. Ze zi m.i. nergens zóó principieel, dat er uit blijkt, hoe of de Rege ring ten opzichte van het *begrip* steunregeling in het algeme wil of niet wil, m.a.w. of zij de steunregeling al dan niet pri cipieel tolereert.

Werkloosheidsverzekering. Een wettelijke regeling moet spoed komen. Gelet echter op politieke en practische verhouding is niet in afzienbaren tijd te verwachten, dat de verzekerin welke *nu* slechts ongeveer $^1/_5$ telt van wat zich verzeker kan, *alles* of het *meerendeel* der te verzekeren personen zal o vatten. Is het verder, zoo rijst de principieele vraag, bij

dige ontwikkeling van de arbeidsmarkt toelaatbaar — uit verzekeringsoogpunt — allen of zelfs het meerendeel der eoretisch) verzekerbaren onder de verzekering te brengen? Hoe het ook zij, naast verzekering, als volkomen gelijkwaarde, zijn andere werkloosheids-voorzorgmaatregelen noodzakelijk. *Samenvatting.* Ik onderschrijf de punten *1* en *2* welke de r Gerritsz in het slot van zijn beschouwing geeft ten volle, ar *3* niet. Werkverschaffing, zoo zou ik het willen zeggen, noodzakelijke aanvulling, nog sterker, — als behoorende tot „welvaartspolitiek", — bij de werkloosheidsverzekering en huidige structuur van de arbeidsmarkt *onmisbaar.*

Meyer de Vries.

De Werkloozenzorg in de Staten-Generaal.

Tweede Kamer; technische herziening Armenwet.

De heer Dr. Vos wees bij de behandeling erop, dat hij er ts voor gevoelde, om voor de werkloozen een regeling te ffen afwijkende van de Armenwet. Volgens dezen spr. laat Armenwet toe, werkloozen op speciale wijze te helpen.

Dr. Vos wees verder op den trek van het land naar de stad; geveer 13 à 14.000 personen zijn de laatste jaren als armigen naar de hoofdstad gekomen. De hoofdreden is wel de ere sociale voorziening in de groote stad. De spr. wil meer plaatsen van krachten naar de industrie-centra waar de befte aanwezig is, dan wel de centralisatie der industrie.

Sterke verbreking van het evenwicht tusschen de bevolking het platteland en van de stad voert volgens Dr. Vos tot eneratie. Gewezen werd op een Engelsch rapport en op bevolkingscijfers van onderscheidene groepen gemeenten in land.

De heer Ds. van de Heide behandelde de kwestie der z.g. getrokken arbeiders. Spr. zou de instelling van een comsie willen, nog door deze Regeering, welke deze kwestie twgezet bekeek.

De *Minister van Binnenlandsche Zaken en Landbouw* wees erop de klacht van het „trekken" oud is; reeds bij de behaning van de eerste Armenwet, n.l. die van 1818, werd de volking van het platteland ter sprake gebracht.

Deze spr. erkende, dat de positie van de valide werkloozen hunne verhouding tot de Armenwet, er eene van zeer bijderen aard was. Tot instelling van een commissie van onderk verklaarde de Minister zich wel bereid.

Bij de behandeling van de artikelen stelde de heer Kuiper r, aan art. 29 een 5e lid toe te voegen, luidende:

5. Van de bepalingen in dit artikel kan in bijzondere on standigheden van tijdelijken aard worden afgeweken te aanzien van valide arbeiders, die tegen geldelijke gevolge van onvrijwillige werkloosheid verzekerd zijn.

De heer KUIPER zette uitvoerig uiteen, dat hij dit nieuw artikel wenschte, teneinde vast te leggen, dat in bijzondere on standigheden steunregelingen getroffen konden worden zond dat de regeling der individueele behoefte geëischt werd.

In verband met de besprekingen welke na zijn toelichtin volgden — instelling commissie —, trok de heer KUIPER h amendement in.

Tweede Kamer. Behandeling Zuiderzeefonds 1928.

De heer DUYMAER VAN TWIST betreurde het, dat nog ge wetsontwerp tot herziening der Zuiderzeesteunwet was ing diend. Herziening is zeer noodig; de huidige wet is gebrekki de spr. gaf verschillende voorbeelden en cijfers ter staving. 1½ jaar zijn 74 „belanghebbenden" op 6000 afgevoerd. De spr. gaf verder aan hoe z.i. de wet herzien moest worden, o. door vast te stellen verstrekking van een vaartuig voor Noordzeevisscherij, vaste weekgelden, regelen van het vissch op het IJsselmeer, plaatsing bij Overheids- en semi-Overheid instellingen.

Onderscheidene sprekers uitten zich in ongeveer gelijk geest. De begrooting van het fonds werd aangenomen.

Behandeld is verder — en verworpen — het initiatief voo stel van den heer DUYS c.s. tot herziening der Zuiderze steunwet.

Dit herzieningsvoorstel beoogde o.m. van art. 7 der Zuide zeesteunwet het 1e en 2e lid zoodanig te wijzigen, dat bepaa werd, dat aan belanghebbenden credieten kunnen worden v strekt tegen een rente van 4 procent van het 1e, 2e en 3e ja en vervolgens tegen een rente van $5^4/_5$ procent. Aflossing wekelijksche termijnen moet mogelijk worden gemaakt.

De belangrijkste voorgestelde wijzigingen waren de volgend

Artikel 7.

1. Aan belanghebbenden kan, onder voorwaarde van afl sing en tegen rentevergoeding, krediet worden verleend, vo zooverre het moet strekken tot voortzetting, verplaatsing vervorming van eenig bedrijf, of inrichting van een nieuw bedr Van dit krediet wordt door den belanghebbende, tot h einde van het derde kalenderjaar na het aangaan der schu eene rentevergoeding betaald van vier ten honderd per jaar.

2. Daarna geschiedt de betaling dezer rente met de afl sing der schuld in dertig annuïteiten, ieder groot $5^4/_5$ t honderd van genoemd bedrag.

De belanghebbende wordt in de gelegenheid gesteld de jaarksche rente zoowel als de annuïteiten in wekelijksche terijnen te voldoen.

Partijen zijn bevoegd bij nadere overeenkomst tot vervroegde betaling te besluiten.

Artikel 13*bis*.

1. De uitkeering bedoeld in artikel 13, letter *a*, wordt verend tot een bedrag, gelijkstaande met de waardevermindering er op 31 December 1920 aangewende activa in eenig Zuiderevisscherij- of daaraan verwant bedrijf. Deze uitkeering wordt en belanghebbende in één termijn betaald.

2. Als waardevermindering geldt, na vergelijking met de aarde der activa op 31 December 1920, bij verkoop het naeelig saldo, en bij gebreke daarvan, de achteruitgang der aarde van de activa op 1 Januari van het jaar waarin de tkeering plaats heeft.

3. Door waarde wordt hierbij verstaan, de som die bedongen u worden bij verkoop onder normale omstandigheden, ter aatse daartoe geschikt.

Artikel 13*ter*.

1. De uitkeering bedoeld in art. 13, letter *b*, wordt verend aan belanghebbenden, die ten gevolge van de afsluiting r Zuiderzee niet in staat zijn door aanwending van eigen beidskracht in het levensonderhoud te voorzien van zich zelf, in gezin of van andere personen, met wier verzorging zij zijn last.

2. Aan belanghebbenden, bedoeld in de vorige alinea, wordt n inkomen gewaarborgd:

a. indien ze ongehuwd zijn en hun achttiende levensjaar bben voleind, van 10 gulden per week, verhoogd met 25 ten nderd van het door hen zelf verdiende bedrag, tot een aximum van *f* 12,50 per week;

b. indien ze gehuwd of kostwinner zijn, van *f* 16,— per ek, verhoogd met 25 ten honderd van het door hen zelf rdiende bedrag, tot een maximum van *f* 20,— per week.

3. Heeft belanghebbende, bedoeld onder *b* van dit artikel, nderen te zijnen laste beneden den leeftijd van veertien jaar, n wordt hem eene extra uitkeering gegeven van één gulden r week per kind.

4. Geniet één of meer dezer kinderen onderwijs volgens t. 5 van deze wet, en heeft dat voor den belanghebbende rving van inkomsten ten gevolge, dan kan hem daarvoor ne tegemoetkoming worden verleend van ten hoogste *f* 5,— r week.

5. Bij overlijden van den belanghebbenden treden de weduwe de weezen beneden den 21-jarigen leeftijd in diens rechten

6. Weduwen, die op 25 Juli 1918 inkomsten trokken u visschersfonden, genieten eene tegemoetkoming tot een bedra gelijkstaande met die inkomsten op dat tijdstip.

Eerste Kamer. Voorloopig Verslag over begrooting Wege fonds 1929.

Verscheidene leden achten het beleid te langzaam en zond lijn. Noch op het gebied van bruggenbouw, noch op dat va afschaffing van tollen is iets geschied. Tegen het voorneme om den bouw van bruggen eenige jaren te verschuiven, wer ernstig gewaarschuwd.

MEYER DE VRIES.

Werkzaamheden der arbeidsbeurzen in het eerste kwartaal 1929.

De omvang dezer werkzaamheden blijkt uit de volgend circulaire.

Rijksdienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling.

No. 377 A. B. *'s-Gravenhage,* 16 Mei 192

Betreffende: Omvang der werkzaamheden van de arbeidsbeurzen.

Aan Heeren Directeuren der Districts-Arbeidsbeurzen.

In aansluiting aan overzichten, die ik U reeds eerder de toekomen, heb ik thans het genoegen U hieronder te doen to komen een overzicht inhoudende een vergelijking van de resu taten der werkzaamheden van de gezamenlijke organen d arbeidsbemiddeling (arbeidsbeurzen en correspondentschappe over de eerste drie maanden van 1929, terwijl ik ter verg lijking daarbij heb gevoegd een overzicht van de resultat over de eerste drie maanden van 1928.

(Voor vergelijkend overzicht zie blz. 281).

Uit een vergelijking der beide overzichten volgt, dat h aantal aanbiedingen van werkzoekenden belangrijk is gestege waarbij ongetwijfeld de invloed van den strengen winter e groote rol zal hebben gespeeld. Het aantal aanbiedingen is n gestegen met ± 15 %.

Van meer belang is echter, dat het aantal plaatsingen to nam van 61.000 tot ruim 65.000 en het aantal aanvragen v werkgevers van ruim 80.000 tot ruim 88.000, dus een stijgi van ± 10 %, terwijl het aantal voldane aanvragen toenam v 61.000 tot 66.000, dus vrijwel in dezelfde mate.

De Directeur van den Rijksdienst, enz.

	Aanbiedingen		Plaatsingen		Aanvragen werkgevers		Voldane aanvragen	
	1928	1929	1928	1929	1928	1929	1928	1929
Mannen 18 jaar en ouder	105705	131872	38761	43041	42620	47359	38604	43190
Mannen jonger dan 18 jaar	8280	7641	3900	3606	7571	7547	3928	3670
Totaal mannen	113985	139513	42661	46647	50191	54906	42532	46860
Vrouwen 18 jaar en ouder	25429	23950	15748	16628	24026	27203	15779	16746
Vrouwen jonger dan 18 jaar	4844	3677	2510	2170	6217	6433	2491	2327
Totaal vrouwen	30273	27627	18258	18798	30243	33636	18270	19073
Totaal Generaal	144258	167140	60919	65445	80434	88542	60802	65933

	Aanbiedingen	Plaatsingen	Aanvragen	Voldane aanvragen
Mannen van 18 jaar en ouder	26167 meer	4280 meer	4739 meer	4586 meer
„ jonger dan 18 jaar	639 minder	294 minder	24 minder	258 minder
Vrouwen van 18 jaar en ouder	1479 minder	880 meer	3177 meer	967 meer
„ jonger dan 18 jaar	1167 minder	340 minder	216 meer	164 minder
Totaal	22882 meer	4526 meer	8108 meer	5131 meer

Het werkloosheidsvraagstuk op de Internationale Arbeidsconferentie.

Gaarne wil ik gevolg geven aan de uitnoodiging der redactie n dit Tijdschrift om uiteen te zetten, vooreerst, welk onderp van de werkloosheid op de twaalfde Internationale Arbeidsnferentie, in Juni te Genève gehouden, ter sprake is gekomen; n tweede, welke voorname punten daarbij zijn behandeld en de derde plaats, welk besluit ten slotte genomen is.

Wat het eerste punt betreft, in de Commissie inzake de rkloosheid, welke door de Conferentie werd benoemd en die nslotte een eindrapport heeft uitgebracht met een ontwerpsolutie, welke door de Conferentie ongewijzigd is aangenomen, een rapport behandeld, dat door het Internationaal Arbeidsreau aan de Arbeidsconferentie was aangeboden over eenige ternationale zijden van de quaestie der werkloosheid.

In dit rapport is gepoogd den invloed in het licht te stellen n enkele belangrijke internationale factoren op de werkloosid. In de eerste plaats heeft het Arbeidsbureau een onderzoek gesteld naar den invloed van fluctuaties in het geldverschijnsel, e zich weerspiegelen in wijzigingen in het algemeen prijsveau en die bijna alle takken van productie practisch tegelijk ndoen. Ten tweede is een onderzoek ingesteld naar omstandigden, die de regelmatigheid van de werkgelegenheid en van bedrijvigheid in bepaalde industrieën verstoren. Eindelijk eft het Arbeidsbureau gegevens verzameld omtrent het proeem der internationale verdeeling der arbeidskrachten. Het pport was dus ingedeeld in drie hoofdstukken: I. Werkloosid en monetaire schommelingen, II. Werkloosheid in de len- en textielindustrie, III. Werkloosheid en internationale ndverhuizing.

In het eerste hoofdstuk werd, aan de hand van grafieken en tistieken, getracht aannemelijk te maken, dat wanneer het ijsniveau daalt, de werkloosheid toeneemt, terwijl zij afneemt, nneer de prijzen stijgen. Intusschen blijkt uit het einde van t hoofdstuk, dat het Financieele Comité van den Volkenbond de quaestie in September en December 1928 te hebben bendeld, tot de conclusie is gekomen, dat de noodige feitelijke gevens vooralsnog ontbreken.

In het tweede hoofdstuk werd in het algemeen de wenscheheid betoogd om te trachten door betere voorspellingen van waarschijnlijke vraag naar ieder artikel en door passende ereenkomsten tusschen de fabrikanten der verschillende artilen, de frequentie, het plotselinge en den omvang van ver-

storingen van het evenwicht tusschen de vraag en de produc
te voorkomen. Voorts werd getracht aannemelijk te maken, d
in de kolenindustrie gedurende de laatste zeven jaar elke to
neming van werkgelegenheid in bepaalde landen vergezeld
gegaan van een afneming in andere en dat derhalve het pr
bleem van de werkgelegenheid in de mijnindustrie nimm
bevredigend kan worden opgelost, tenzij door internation
maatregelen, waardoor alleen de wereldproductie van steenk
meer nauwkeurig zou worden aangepast aan de vraag en
mijnwerkers der verschillende landen van een meer vaste wer
gelegenheid zouden kunnen worden verzekerd.

Wat de textielindustrie betreft, gaf het rapport cijfers, d
de toenemende werkloosheid en de afneming van export
productie in de Britsche katoen- en wolnijverheid illustreere
Daartegenover nam de zijde- en de kunstzijde-industrie voo
de laatste 20 jaar voortdurend in beteekenis toe. Ook van
textielproduceerende landen worden tal van cijfers en grafiek
gegeven. Als remedie tegen de werkloosheid in deze indust
werd voorgesteld, dat aan de fabrikanten meer en nauwkeurig
inlichtingen zouden worden verstrekt omtrent de voorraden
prijzen van grondstoffen, de toestanden op binnen- en buite
landsche markten en de factoren, welke waarschijnlijk van i
vloed zullen zijn op de koopkracht en koopgewoonten v
mogelijke verbruikers. De stellers van het rapport waren v
meening, dat op dit terrein veel meer moest worden geda
door nationale en internationale organisaties, voordat de in
vidueele producenten in staat zouden zijn toekomstige bew
gingen in voorziening en vraag met voldoende nauwkeurighe
te voorzien, om die ongemotiveerde uitzettingen van product
capaciteit te kunnen vermijden, welke depressie en werklo
heid na zich sleepen.

Ook werd in dit hoofdstuk betoogd, dat de textielindust
wel meer kleedingstukken zou kunnen afzetten, indien er
andere takken van nijverheid minder werkloozen waren.

In het derde hoofdstuk eindelijk werd o.a. medegedeeld, d
toeneming van emigratie in het algemeen geen belangrijke
neming van werkloosheid ten gevolge heeft, doch slechts e
partieele remedie tegen werkloosheid vormt en dat emigra
vaak leidt tot een toeneming van den internationalen hand
welke vermoedelijk voordeelig is voor het land, waaruit d
emigranten vertrekken. In dit hoofdstuk werd verder een ov
zicht gegeven van de internationale overeenkomsten inzake d
landverhuizing. Eindelijk werd het nut betoogd van tweezijd
tractaten betreffende landverhuizing tusschen immigratie- n
emigratielanden. Werd zulks erkend, dan zou het zijn n
kunnen hebben wanneer de beginselen van zoodanige verdrag
het onderwerp van bespreking zouden uitmaken op de Int
nationale Arbeidsconferentie.

Ziedaar dan het uitgangspunt voor de werkzaamheden d

ommissie, waarin ook ik zitting heb gehad. Daarbij werden
s basis voor bespreking nog genomen een paar ontwerp-
soluties van de heeren SCHÜRCH, arbeidersafgevaardigde voor
witserland en MERTENS, arbeiders-afgevaardigde voor België.
e resolutie van den heer SCHÜRCH heeft tot grondslag gestrekt
oor de resolutie, zooals deze tenslotte door de Commissie in
aar eindrapport is geformuleerd. Op enkele punten is zij door
nendeering nog eenigszins verruimd en aangevuld.

De resolutie van den heer MERTENS strekte om het onder-
erp van de werkloosheid onder de mijnwerkers op de agenda
plaatsen van de zitting van 1930. Deze resolutie werd echter
oor den afgevaardigde der Duitsche werkgevers, den heer
OGEL, in dien zin geamendeerd, dat de Raad van Beheer van
et Internationaal Arbeidsbureau wordt uitgenoodigd de wen-
helijkheid te onderzoeken, om dit punt op de agenda van
en volgende Conferentie te plaatsen, bij voorkeur van de Con-
rentie van 1930. Aldus geamendeerd is de resolutie aange-
omen en in de definitieve resolutie, door de Commissie voor-
esteld in haar eindrapport, opgenomen.

Alvorens melding te maken van de voornaamste punten, welke
j de behandeling van het rapport over de werkloosheid van
et Internationaal Arbeidsbureau en de ontwerp-resoluties-
CHÜRCH en -MERTENS ter sprake zijn gekomen, moet ik er op
ijzen, dat bij de algemeene beschouwingen over het rapport
e daarin vervatte stellingen en beweringen over het geheel
iet zeer grondig zijn onderzocht, ja dat er bij sommige leden
er Commissie zelfs zekere neiging bleek te bestaan, enkele
aarvan als axioma's aan te nemen. Dit neemt niet weg, dat
toch wel opmerkingen zijn gemaakt van min of meer betee-
enis. Van verschillende kanten is o. a. er de nadruk op gelegd,
at dit rapport alleen door *deskundigen* met vrucht kan worden
nderzocht en dat de daarin vervatte quaesties nog volstrekt
iet kunnen worden beschouwd als voldoende bestudeerd. Ook
van verschillende kanten in den loop der discussies er op
ewezen, dat het kapitalistische stelsel niet aansprakelijk is te
ellen voor de werkloosheid, aangezien de groote werkloosheid
Rusland aantoont, dat deze ook bij een niet-kapitalistische
roductiewijze geenszins is uitgesloten. Ook is de wenschelijk-
eid betoogd, om de oorzaken na te gaan van de verschillen
den omvang der werkloosheid in verschillende landen.

De hoofdquaestie echter, die bij de behandeling van de
ntwerp-resolutie van den heer SCHÜRCH zoowel als bij de
espreking van het rapport voortdurend terugkeerde en waar-
an mijnerzijds ook in den loop der beraadslagingen aandacht
gewijd, was de vraag, of het Internationaal Arbeidsbureau
ch bij de samenstelling van zijn rapport wel gesteld heeft op
et juiste standpunt. Mijns inziens had het vraagstuk der
erkloosheid door het Arbeidsbureau veeleer moeten worden
ekeken van den socialen kant dan van de economische zijde.

Immers andere Volkenbondsorganen zijn geroepen om de ec
nomische vraagstukken te bestudeeren.

Daartegenover is aangevoerd, dat het Internationaal Arbeid
bureau samenwerkt met het Raadgevend Economisch Comi
en dat het ook den economischen kant der quaesties niet buite
beschouwing kan laten. Werkloosheid — zoo werd betoogd —
is sociaal wat haar gevolgen, economisch wat haar oorzake
betreft. Het ligt ook op den weg van het Internationaal Arbeid
bureau te onderzoeken, hoe werkloosheid kan worden voorkome
Deze redeneeringen leken mij minder overtuigend. Tot dusv
immers heeft het Internationaal Arbeidsbureau zich onthoude
van het instellen van economische onderzoekingen. Ook toe
de achturendag aan de orde kwam, is de economische ka
daarvan niet door het Internationaal Arbeidsbureau onder
oogen gezien. Aangezien deze economische onderzoekingen t
de competentie van andere Volkenbondsorganen behooren, k
een zelfstandig onderzoek op dit terrein door het Arbeidsburea
dat geen speciale deskundigheid op dit gebied bezit, slech
leiden tot dubbel werk en allicht tot tegenstrijdige conclusie
Samenwerking van het Internationaal Arbeidsbureau met ec
nomische Volkenbondsorganen keur ik allerminst af, doch da
moet op economisch terrein het initiatief niet uitgaan van h
Arbeidsbureau en dient dit niet op eigen gelegenheid aan h
bestudeeren van economische vraagstukken te gaan!

Intusschen is een amendement van den heer Vogel, om
doen uitkomen, dat het Internationaal Arbeidsbureau zich
voorkeur op *sociaal* terrein moet blijven bewegen bij de stud
van dit vraagstuk, verworpen.

Ik blijf het vreemd vinden, dat, terwijl er op *sociaal* terre
nog zooveel voor het Internationaal Arbeidsbureau te best
deeren overblijft met betrekking tot het probleem der wer
loosheid, men in dit rapport juist de punten heeft uitgekoze
die met den socialen kant niet te maken hebben, doch alle
met het economisch aspect der kwestie.

Verder is van verschillende kanten opgemerkt, dat het e
verkeerde methode is om ten aanzien van *enkele* industrie
het werkloosheidsprobleem te willen oplossen. Gesteld dat m
er in zou slagen door bijzondere maatregelen als kartels
hooge prijzen de werkloosheid daaruit te verdrijven, dan *verplaa*
men haar veeleer dan dat men haar doet verdwijnen. Dat li
voor de hand bij een primaire industrie als de steenkoolindustr
Hoe duurder toch de grondstoffen worden voor de steenko
verbruikende industrieën, des te grooter wordt het gevaar, d
in de minst bloeiende industrieën de productiekosten zooze
stijgen, dat de afzet en dientengevolge de werkgelegenhe
ongunstig wordt beïnvloed.

Wil men bij de behandeling van het probleem der werklo
heid den economischen kant zoozeer naar voren brengen, d
heeft men met deze economische overwegingen wel degel

kening te houden. Maar bovendien is er dan nog een ander aagstuk, dat men onder de oogen zal hebben te zien. Daarop eb ik eveneens uitdrukkelijk gewezen. Indien — zoo zeide ik de bijeenkomst der Commissie van 6 Juni — het door het nternationaal Arbeidsbureau wenschelijk wordt geacht econoische vraagstukken te behandelen, dan moet het bereid zijn t het hart van de quaestie door te dringen en te onderzoeken hoeverre de theorie van MALTHUS juist is, dat de natuurlijke eneming der bevolking onvermijdelijk tot ellende en werkosheid leidt. Ook de Poolsche arbeidersafgevaardigde de heer ZEZUCKI, heeft dit punt aangeroerd. Hij wees op het feit, dat werkloosheid betrekkelijk gering is in Frankrijk en opperde et denkbeeld, dat dit kan te danken zijn aan de geringere chtheid der bevolking in dat land. Hij was dan ook van eening, dat een onderzoek moest worden ingesteld naar de etrekking tusschen dichtheid der bevolking en werkloosheid. it punt is later bij amendement in de resolutie opgenomen.

Hiermede heb ik de voornaamste punten gememoreerd, die j de bespreking in de Commissie zijn behandeld.

Mij rest nu nog slechts te vermelden, welk besluit tenslotte enomen is.

De resolutie, in het eindrapport der Commissie voorgeeld, waarmede de Conferentie zich heeft vereenigd, luidt als lgt:

„De Conferentie, na het rapport te hebben overwogen, hetelk haar is aangeboden door het Internationaal Arbeidsbureau de twee ontwerp-resoluties, voorgesteld door de heeren CHÜRCH en MERTENS, betreffende het probleem der werkloosheid na eveneens het rapport te hebben overwogen van haar ommissie betreffende de werkloosheid,

1. juicht het besluit toe, genomen door den Volkenbondsraad, n in verbinding met zijn Financieel Comité een Comité van eskundigen in te stellen „belast met de bestudeering van de orzaken der schommelingen in de koopkracht van het goud haar uitwerking op het economisch leven der volken" en oodigt het Bureau uit:

a. zijn medewerking aan te bieden aan dit Comité van Deskundigen voor de bestudeering van de uitwerking van de schommelingen in het muntwezen en den economischen toestand der arbeiders;

b. het Comité terstond mededeelingen te doen van de reeds bereikte resultaten van zijn onderzoekingen omtrent de werking van de schommelingen in het muntwezen op de vastheid der werkgelegenheid van de arbeiders;

c. zoo mogelijk in samenwerking met het Comité van Deskundigen verdere onderzoekingen in te stellen betreffende de gevolgen van deze schommelingen voor den levensstandaard der arbeiders, hun productievermogen, hun arbeidstijd, de betrekkingen tusschen werkgevers en werk-

nemers, en de algemeene ontwikkeling der wetgeving t
bescherming van den arbeid;

2. noodigt den Raad van Beheer van het Internationa
Arbeidsbureau uit, om na behoorlijk onderzoek van den arbe
van de Comité's of andere lichamen, ingesteld om onderzo
kingen te leiden betreffende de steenkolenindustrie, de bes
middelen te bestudeeren om de aanneming te bereiken va
nationale of internationale maatregelen, welke wenschelijk zij
te achten ter vermindering van de werkloosheid onder de arbe
ders in steenkolenmijnen;

3. noodigt het Bureau uit zijn onderzoekingen voort
zetten betreffende het probleem van de werkloosheid in
textiel-industrie en om soortgelijke onderzoekingen in te stelle
betreffende andere industrieën, zonder daarbij de landbouw
industrie uit te sluiten en meer in het bijzonder betreffend
industrieën, waarin de werkloosheid belangrijk is;

4. noodigt het Bureau uit zijn onderzoekingen voort
zetten, strekkende om de voornaamste redenen op te spore
waarom de werkloosheid in verschillende landen zoozeer ui
eenloopt;

5. noodigt het Bureau uit onderzoekingen voort te zett
om zooveel mogelijk den invloed vast te stellen op de wer
loosheid van:

a. toeneming der bevolking;

b. de ontwikkeling van nieuwe industrieën, welke leiden t
een verminderde beteekenis van andere industrieën;

c. rationalisatie en wetenschappelijk beheer;

6. noodigt het Bureau uit verdere onderzoekingen in
stellen naar de ontwikkeling van openbare arbeidsbeurzen
haar administratieve organisatie met betrekking tot het pr
bleem der werkloosheid;

7. noodigt, gezien de moeilijkheden, welke tot dusver zi
ontmoet bij de toepassing van het artikel van de Convent
van 1919 betreffende de werkloosheid, dat voorziet in de coö
dineering van de verschillende nationale arbeidsbemiddeling
stelsels door het Internationaal Arbeidsbureau, den Raad va
Beheer van dat Bureau uit, om, met inachtneming van de ra
porten, ingediend door de Regeeringen krachtens artikel 4
en de rapporten, ingediend door de Commissies der Conferent
over artikel 408, de middelen na te gaan, welke in overwegi
zouden kunnen worden genomen, om deze moeilijkheden
overwinnen en een betere toepassing te verkrijgen van de b
wuste bepaling;

8. verwijst naar den Raad van Beheer en zijn Permane
Landverhuizingscomité, dat deel van het rapport van het Burea
hetwelk handelt over de internationale landverhuizing van a
beiders en vestigt in het bijzonder hun aandacht op het pr
bleem van de werving en de plaatsing van vreemde arbeide
dat reeds is aangevat door de Conferentie van Washington

aar aanbeveling, betreffende de werkloosheid, doch dat opnieuw p een meer grondige wijze zou moeten worden opgenomen op en aanstaande zitting der Conferentie;

9. noodigt den Raad van Beheer van het Internationaal rbeidsbureau uit om in verband met de werkzaamheden, door en Volkenbond ondernomen, betreffende het vraagstuk van e steenkool en rekening houdende met den stand dezer werkaamheden, de wenschelijkheid te onderzoeken om het proleem van de werkloosheid der mijnwerkers op de agenda te laatsen van een aanstaande zitting der Conferentie, bij vooreur in de zitting van 1930."

Hiermede meen ik mij van mijn taak, de voldoening aan het rieledig verzoek Uwer redactie, ten volle gekweten te hebben.

Mr. P. W. J. H. Cort van der Linden.

Rationalisatie en Werkgelegenheid.

lenige aanteekeningen omtrent de praeadviezen en de besprekingen etreffende de ter vergadering van de Nationale Vereeniging tegen e Werkloosheid op 25 Mei j.l. behandelde vraag aangaande den nvloed van de voortschrijdende rationalisatie in onderneming en bedrijf op de werkgelegenheid.

Door de voorlichting van Dr. van Genechten, aanhanger an de leer der Oostenrijksche school, en door die van Dr. de Quay, beoefenaar van de psychotechniek, verkreeg het bestuur ypische stalen van aan elkaar tegengestelde werkmethoden. De eerste constateert, dat de werkelijke maatschappij met de oor hem beschouwde hypothetische wel in zooverre overeenzemt, dat zijn gevolgtrekkingen op den duur geldig zullen lijken, (hoewel door verschillende factoren tijdelijke, als het are accidenteele, afwijkingen ontstaan), terwijl de laatste, voor ijn gebied, tot de conclusie komt, dat de menschen psychohysisch onderling zoo sterk verschillen, dat het gevaarlijk is, lgemeene regels te geven. Inderdaad spreken de gevallen van oepassing der deductieve methode — met geloof in de practische ruikbaarheid van de uit het luchtledige en bloedarme abstracte fgeleide tendenzen — en der inductieve methode — met een ceptische houding t.a.v. de theoretische beteekenis — van de n het concrete volle leven opgedane ervaringen.

Dat, ondanks den aan beiden door den voorzitter toegewaaiden lof, de eene noch de andere wijze van behandeling em kon bevredigen, is wel begrijpelijk. Een kleed, gemaakt it te ijle stof der liberale economie, misstaat of mishaagt den ocialen politici, die op deze vergadering verondersteld worden amen te zijn, evenzeer als een al te bont naar het individueel

differente geschakeerd costuum. En niet ten onrechte lag in
opmerkingen van Prof. Meyers de raad aan Dr. van Genechte
tot meer werkelijkheidszin, aan Dr. de Quay tot beoefeni
van de geestelijke wetenschap, die de economie is.

Eigenaardig is het nu nog bij een toevallige ontmoeting v
een adept van Eugen von Böhm—Bawerk en een psycholo
te bemerken, hoe weinig staathuishoudkundigen, die de psych
logie toch als grenswetenschap erkennen, en psychologen, d
zich met maatschappelijke vraagstukken inlaten, elkaar verstaa
En vooral eigenaardig, als men zich herinnert, dat von Bö
zijn Positive Theorie des Kapitals begint met vast te stelle
dat het waardeprobleem in zijn vollen omvang tot de psycholog
behoort en dat het zijn taak was slechts de verschijnselen vo
„einem bestimmten Zweig von Wertschätzungen" na te gaa
Waaruit eigenlijk volgen zou, dat de psycholoog, die zich go
beslagen op economisch ijs wagen wil, dit onderdeel van zi
vak niet mag verwaarloozen. En toch weer hebben econome
die zich al te bewust waren van den psychologischen insl
hunner „subjectieve waardeleer", geen genade gevonden in
oogen der psychologische wetenschap. B.v. niet, toen hunne
zijds beweerd werd, dat het afnemen der waardeschatting
het toenemen der ter beschikking zijnde hoeveelheid van h
gewaardeerde goed slechts een speciaal geval was van de w
van Weber—Fechner omtrent de verhouding tusschen de
nemende intensiteit der opvolgende gewaarwordingen en
toenemende mate van een prikkel. De critiek luidde: „E
Psychologe vom Fach sollte darüber die Nase rümpfen müssen

Niet ondienstig is het wellicht zich af te vragen, hoe h
mogelijk is, dat een economische theorie, aanvankelijk to
„wortelende op het gestoelte" der psychologie, zoo den bode
der werkelijkheid verlaten en diep onder zich gelaten heeft.

De verklaring moge liggen in het feit, dat de economisch
theorie, al heeft ze zich aan de zielkunde verwant verklaar
van stonde af aan haar den rug heeft toegedraaid, door in
plaats van den mensch den homo economicus, het volgens h
economisch principe zuiver handelende type, en door in
plaats van de samenleving het volgens hetzelfde beginsel d
„rationelle Wirtschaftsführung" georganiseerde economisch
leven te stellen. Dit komt neer op het nagaan van de werki
van het economisch beginsel, het streven naar de beste welvaa
met de minst mogelijke aanwending van arbeid en/of koste
zonder weerstand in een schema van uitsluitend door dat strev
bewogen krachten. Een z.g. „Isolierungsverfahren", dat alleszi
vruchtbaar is voor het verkrijgen van een inzicht in den causal
en functioneelen samenhang der begrippen, waarmede het alg
meene spraakgebruik zoowel als de wetenschap economisc
verschijnselen bespreekt en beschrijft. Maar in zooverre ni
zonder bedenking, daar hij, die kennis neemt van de lijvi
boekdeelen en dan zou meenen iets van economie te weten, zi

ergist, tenzij hij zorgt weder met zijn voeten op den grond te komen en zijn oogen de kost te geven, om te zien hoe de wereld werkelijk is onder den geestelijken hemel, waarin hij opsteeg.

Een hemel, waarin o. a. geen plaats is voor de in de Nationale Vereeniging tegen de Werkloosheid gestelde vraag omtrent den invloed van de rationalisatie, omdat er alles reeds van de geestesschepping af rationeel toegaat.

Het moet, om Dr. van Genechten recht te doen wedervaren, gezegd worden, dat hij de nederdaling in de actueele Nederlandsche werkelijkheid niet verzuimd heeft te volbrengen. Alleen blijft het onderhevig aan discussie, of verschillende factoren tijdelijk dan wel telkens en in de toekomst voortdurend afwijking van de theoretische uitkomsten teweeg brengen.

Het bestuur stelde, zeer juist, de vraag omtrent de *voortschrijdende* rationalisatie, en terloops herinnerde Dr. v. G. op de eerste blz. van zijn referaat aan de in de vorige eeuw voorgekomen gebeurtenissen bij het invoeren van machines in de bedrijven. De economische geschiedenis is, van de vervaardiging der primitiefste werktuigen af tot de mechanisatie en organisatie van productie, transport en distributie zooals die heden zijn, de beschrijving van den weg, dien de voortschrijdende rationalisatie, de verwerkelijking van den menschelijken op economische aangelegenheden gerichten geest, door den tijd afgelegd heeft. En zij leert, dat de in vele opzichten tot optimisme, ook voor de toekomst, stemmende bereikte resultaten er niet kwamen, zonder onredelijken weerstand door de inertie van bestaande belangen en gewoonten en zonder leed en armoede van de velen, die door het overwinnen van die inertie bij het zetten van een nieuwen stap op den weg van de voortschrijdende rationalisatie slachtoffers werden, omdat ze tijdelijk of voor hun verdere leven uitgestooten werden uit het productieproces, dus uit het verdeelingsproces. Zij leert verder welke rol daarom het charitatieve naast het economische principe in de maatschappijen, die geweest zijn en nog zijn, spelen moest om armoede, die aan den eenen kant geleden werd te lenigen en om meer welvaart aan den anderen kant mogelijk te maken.

Sociale politiek, waaronder de onderhavige vraag valt, is rationalisatie op haar beurt, n.l. redelijke toepassing van het charitatieve principe, door het instellen van een onderzoek naar het voorkomen van armoede tengevolge van economische rationalisatie, en daarom van de latere noodzaak tot liefdadigheid.

De vraag, zooals ze gesteld is, bevat een antwoord in zich zelf, want stellig heeft, andere omstandigheden gelijkblijvende, toepassing van geschiktere werkmethodes en van betere machines voorloopig een ongunstigen invloed op de werkgelegenheid, juist omdat het gaat om arbeidsbesparing. Omstandigheden, die niet gelijkblijven, zijn de mogelijke uitbreiding der onderneming, tengevolge van lageren kostprijs en de vergroote af-

zetgelegenheid van het goedkoopere product, en de mogelijke verschuiving van werkgelegenheid naar de bedrijven, die goederen van „lagere orde" (door het inslaan van productie-omwegen) voortbrengen. Omstandigheden, die dan ook door Dr. VAN G. genoemd worden, wat niet wegneemt, dat individueele werknemers, bekwaam voor een door technische en/of organisatorische rationalisatie van een bepaald bedrijf overbodig geworden taak, dikwijls in dat bedrijf niet op andere wijze te werk gesteld kunnen worden en weinig kans, zooal eenige, hebben emplooi te vinden in de vaak buitenslands gelegen takken van productie, die voortaan aan het gerationaliseerde bedrijf de kapitaalgoederen (*hun* „vorgethane Arbeit") leveren zullen.

En voor die individueele werknemers komt dan acuut de vraag naar hun mogelijkheid tot vervorming tot anderen arbeid aan de orde, waaromtrent Dr. DE QUAY zooveel belangwekkends heeft medegedeeld.

Hoe groot de verschillen ook mogen zijn tusschen individuen wat hun vatbaarheid voor het aanleeren van ander dan hun oorspronkelijk werk betreft, de gewone ondervinding moge er op wijzen, dat gepaard gaande met mindere of meerdere mate van moeite en onlust, tot op zekeren en zeker tot den veertigjarigen leeftijd een niet abnormaal mensch, met gevoel van plicht om in zijn en der zijnen onderhoud te voorzien, wat anders dan zijn oorspronkelijke vak kan aanpakken. Helaas vaak is dat andere dan minder- of ongequalificeerde arbeid. Een bakker kan nauwelijks verwacht worden op gevorderden leeftijd nog een goed horlogemaker te worden, maar omgekeerd kan desnoods een horlogemaker nog wel het bakkersvak leeren, en beiden kunnen desnoods landarbeid of werk in het transportbedrijf leeren verrichten.

Wenschelijk komt het voor, en op dit gebied kunnen bureaux voor beroepskeuze en arbeidsbeurzen helpen, altijd den meest bekwamen voor een bepaalde plaats de voorkeur te geven, zij hebben de beste kans in hun vak te blijven. Nauw contact tusschen de genoemde voorlichtingsdiensten en ambachts-, technische en handelsscholen, ter voorkoming van te grooten toeloop tot een vol vak, schijnt aangewezen en op de ambachts- en technische scholen zou het aanbeveling verdienen, dat de leerlingen van stonde af aan naast het bijzondere vak van hun keuze als „noodvak" nog een ander in grondtrekken aanleerden. In België moet het de gewoonte zijn geweest universiteitsstudenten steeds een handwerk erbij te laten leeren, als „appeltje voor de dorst". Hoe veel makkelijker moet het een ambachtsman kunnen lukken in zijn jeugd althans de hoofdzaken van een ander vak te beoefenen!

RAMSAY MAC DONALD gaf kort geleden een voorbeeld door het bestemmen van eenige door den Staat aangekochte fabrieken tot het vakonderwijs aan door het noodlijdende mijnbedrijf uit

estooten arbeiders. Ambachtsscholen of -werkplaatsen voor olwassenen zou zich de Nederlandsche Staat, naast werkloos-eids-steun aan slachtoffers van rationalisatie, ook kunnen ver-orloven. De kosten, voor de wederopvoeding tot bezigheid an andere soort van getroffenen en voor hun levensonderhoud ot aan het bereiken van nieuwe zelfstandigheid, zullen waar-chijnlijk wel gedekt worden uit de verhoogde opbrengst der edrijfsbelasting. Immers zullen er onder de gerationaliseerde edrijven vele zijn, die zich al spoedig verheffen tot verhoogde ntabiliteit, die immers het motief is voor de ondernemers tot e technische efficiency.

Wat tot nu toe van staatswege in die richting reeds gedaan ordt (werkverruiming, training tot bouwvakarbeiders, verplaat-ng van werkloozen naar heide-ontginningen enz.) is gevoege-jk vatbaar voor systematiseering. Recht op hulp wordt zoo-oende op ethisch gezonde basis verbonden met plicht tot rbeid.

Staat en Gemeenten, vakvereenigingen, bedrijfsvereenigingen ooals „Centraal Beheer") en ondernemers kunnen op dit ter-ein de geldelijke en sociale gevolgen van werkloosheid door et op concurrentie- en rentabiliteitspeil houden der bedrijven oor de betrokken werknemers zoo onnadeelig mogelijk helpen aken.

Ten slotte moge hier nog een opmerking gemaakt worden aar aanleiding van het door den heer Bakker in 't midden ebrachte omtrent de toenemende werkloosheid van handels-n kantoorbedienden door de rationalisatie van den admini-ratieven arbeid tengevolge van het invoeren van tel-, reken-n boekhoudmachines en van arbeidsbesparende systemen. Het n.l. treffend, dat dit feit de oogen van ouders uit de arbei-ersklasse en den middenstand en van leeraren en onderwijs-nspecteurs nog niet geopend heeft voor de verminderde kansen oor de jongelingen, die door de onder het bereik van iedere eurs vallende opleidingsgelegenheden tot genoemden werkkring estuurd worden in de richting van een onzekere toekomst. len toekomst, die voor jongelingen te onzekerder geworden is aar mate de jonge dochters, op de zelfde voorwaarden voor-ereid, op de markt van kantoorpersoneel mede concurreeren n op de kantoren juist voor het uitvoerende werk, ook omdat r voor jongelingen niet genoeg ín zit, geholpen door de niet neer af te schaffen en meer en meer toegepaste machines over-egend geprefereerd worden. Moge het voor een paar jaar door en vakvereeniging aangeslagen affiche „Ouders, laat Uw kin-eren geen kantoorbediende worden" te absoluut negatief niden, zeker is een waarschuwing ter plaatse. Op gelijke wijze nogen anderen, die het publiek en den onderwijsautoriteiten ets te zeggen of te raden hebben omtrent de toekomstkansen an het hun speciaal bekende vak, ook terwille van het vak elf, tot het geven van voorlichting gebracht worden.

Een poging tot verzoening tusschen economen en psychologen, en tot samenwerking tusschen sociale politici en ondernemers, was de bedoeling van deze aanteekeningen naar aanleiding van een ondanks weinig bezoek hoogst belangwekkende vergadering.

aan boord s/s Statendam
Rotterdam-New York
17 Juni 1929.

W. Meerwaldt Jr.

Industrie en credietverleening.

Het is nu langzaam aan wel van algemeene bekendheid geworden en het wordt ook wel algemeen aanvaard, dat voor onze toenemende bevolking hoofdzakelijk een bestaan zal moeten worden gevonden door uitbreiding van onze industrie.

Voor uitbreiding van de industrie is echter kapitaal noodig. Het is te begrijpen, dat zij, die dit kapitaal bezitten en zij, die de industrieën willen uitbreiden, niet altijd dezelfde personen zijn. Zoo ontstaat het vraagstuk van de credietverstrekking aan de industrie.

In den oorlog scheen het alsof dit geen vraagstuk was en ook onmiddellijk na den oorlog niet. De banken, die zelf van het publiek, dat kapitaal te beleggen heeft, crediet ontvangen, waren zeer vrijgevig in het verstrekken van crediet. Men mag wel zeggen te vrijgevig en in sommige speciale gevallen van lichtzinnige vrijgevigheid spreken.

Het is bekend geworden, dat banken aan ondernemingen, die voor haar arbeiders woningen bouwden, kapitaal verstrekten tegen drie-maandsche wissels voor dien woningbouw. Ook is het voorgekomen, dat een onderneming wier eigen kapitaal *f* 50.000 bedroeg, crediet ontving tot een bedrag van *f* 600.000.

Toen de crisis uitgebroken was, hebben de banken ervaren, dat zij veel en veel te ver zijn gegaan en de voorbeelden zijn er van bekend, dat het in sommige gevallen den ondergang van de bankinstelling tot gevolg heeft gehad, terwijl in andere gevallen reorganisatie der bankinstelling noodig was. Niet één bank is er aan ontkomen belangrijke verliezen te moeten afschrijven.

De gevolgen van die verkeerde politiek hebben ertoe medegewerkt, dat de bankdirecties daarop niet meer crediet zijn gaan verstrekken op langen termijn of voor vast kapitaal, doch alleen op korten termijn tegen makkelijk te realiseeren onderpand.

Zoo is de toestand ontstaan, dat de industrieelen het gevoel hebben gekregen, dat de industrie zich sterker zou kunnen uitbreiden, indien de banken maar makkelijker kapitaal en crediet

uden willen verstrekken. Bij verschillende gelegenheden is t gebleken.

Men heeft een goed werk gedaan door het bovenbedoelde derwerp te maken tot een afzonderlijk punt van bespreking de Afdeeling Technische Economie van het Kon. Instituut n Ingenieurs. „De Ingenieur", 14e jaargang No. 11, 15 en 17 vat een verslag van het verhandelde.

De eerste inleiding werd gehouden door Mr. D. Crena de ngh, Directeur der Nederlandsche Handelmaatschappij, over: menwerking tusschen banken en industrie. Uit het verslag n de voordracht blijkt, dat de spreker veel studie van zijn derwerp had gemaakt. Hij gaf een overzicht van de wijze, aarop in Engeland, Frankrijk, België, Duitschland, de Noorsche nden en enkele andere, de banken staan tegenover de finanering van de industrieele ondernemingen.

In het algemeen geldt voor Engeland een principieel afwijnde houding der banken tegenover de industrie, terwijl het bliek meer neiging vertoont om industrieele aandeelen te zitten dan in Holland.

In Frankrijk werkt men in het algemeen met eigen geld, rwijl men daarnaast heeft de groote industrieele fortuinen, e hun geld beleggen in allerlei industrieën, waar zij verouwen in hebben. In dit verband maakte spreker de volgende merking:

„Het private kapitaal, dat alleen verantwoordelijk is aan zich lf, kan veel meer den moed hebben zich in zaken te steken n een bankier, die voor een groot gedeelte met gelden van rden werkt, en zorgen moet dat hij die op het juiste oogenik weer kan teruggeven."

België zou men volgens den heer Crena de Iongh misschien t paradijs kunnen noemen van samenwerking tusschen banken industrie. De band is er zoo intiem, dat in vele gevallen de nkiers de industrieën zelf drijven; zij behooren vaak aan de nken. De bankinstellingen aldaar zijn ook goed geoutilleerd hebben b.v. ingenieurs in haar dienst — om de industrie te nnen helpen en te leiden; de banken controleeren b.v. bij ze Zuidelijke broeders $^1/_3$ van de kolenproductie en de helft n de zinkproductie. De heer Crena de Iongh noemde nog dere cijfers, maar, om niet te uitvoerig te worden, moge ik et het genoemde voorbeeld volstaan.

In Duitschland is de samenwerking heel anders; er is daar el meer vrijheid, het geschiedt meer door persoonlijke bendheid, een begrijpen van elkaars moeilijkheden en standpunt n de bankiers en van de industrieelen over en weer en ook el door de uitwisseling van commissariaten. Het aantal commissariaten van Jacob Goldschmidt wordt tusschen 75 en 80 schat. Door deze persoonlijke banden durven de bankiers eper op de industrie ingaan. Ook het volk heeft meer belang-

stelling in de industrie in Duitschland; hiervan getuigt het feit, dat de aan de Berlijnsche beurs genoteerde fondsen, voor 33 % industrieele waarden zijn.

In Oostenrijk lijkt de toestand meer op dien in België, met dien verstande, dat de industrieën daar zoo van de banken afhankelijk zijn, dat deze een geweldige contrôle op de industrie hebben. In de „Opvolgingsstaten" van Oostenrijk hebben de banken zich door het gebrek aan kapitaal bij anderen sterk in de industrie ingewerkt en dieper dan voor haar naam goed is.

In Zweden heeft men speciale financieringsmaatschappijen gekregen, die half industrieele, half financieringsmaatschappij zijn en tot een heel gelukkige oplossing hebben geleid.

In Amerika — en hier worden blijkbaar de Vereenigde Staten bedoeld — zijn het voornamelijk groote persoonlijkheden, die op verschillende industrieën grooten invloed hebben, terwijl onze Indische banken in de leidende cultures zeer geïnteresseerd zijn; sommige ondernemingen drijven zij zelf, waarin zij worden bijgestaan door een groote staf van deskundigen.

Wat Nederland betreft heeft spreker er op gewezen, dat het Nederlandsche publiek weinig belangstelling heeft, althans had voor industrieele waarden, dat bij ons de landbouw en handel eerst tot ontwikkeling zijn gekomen en de industrie pas later, zoodat onze industrie vaak moest gevestigd worden met buitenlandsch kapitaal. Toch zijn de bankiers tegenwoordig meer bereid om mede te werken en wel als emittenten. Voor de bankiers komt de moeilijkheid er bij, dat hier te lande de bedrijven zoo veelsoortig zijn en vaak van kleinen omvang waar de technische outillage der banken moeilijk maakt. Om aan de gebleken moeilijkheden tegemoet te komen, moeten bankiers en industrieelen elkaars standpunt begrijpen. Hiervoor is echter noodig een zeer nauwe samenwerking tusschen de industrieën zelf; en — zoo staat in het verslag — „spreker heeft den indruk, dat men in Nederland de concurrentie wel eens wat ver drijft, waardoor een te groot wantrouwen bestaat".

Deze woorden zijn mij uit het hart gegrepen. Mijn niet te omvangrijke ervaring leert, dat de industrieelen van een bepaalden bedrijfstak in plaats van elkaar van voorlichting te dienen in bijzondere gevallen elkaar met kapitaal te steunen, elkaar orders aan te brengen, samen te werken ter verkrijging van groote opdrachten en sterker te staan tegenover buitenlandsche concurrentie, enz. om zoodoende baas te blijven op het terrein dat elke fabriek bestrijkt en hiervan haar voordeel te trekken zich afzijdig houden van eenig overleg, laat staan samenwerken en dat zij niet begrijpen, dat eendracht macht maken kan waaruit blijkt, dat zij den modernen tijd niet verstaan en op deze wijze blijven onder de aan moderne ondernemers te stellen eischen.

Bij de beraadslaging over de inleiding van Mr. Crena de

ongh hebben verschillende leiders van groote industrieele ondernemingen belangrijke opmerkingen gemaakt. Zoo wees r. Keus, Directeur van Heemaf, erop, dat in het buitenland le banken voor het verstrekken van kapitaal aan vreemde anden of vreemde ondernemingen, orders weten te bedingen oor de nationale fabrieken. Hiertegenover plaatste in de gelachtenwisseling de inleider de opmerking, dat hij nooit heeft ernomen, dat bij een emissie solide emittenten zich voorwaarlen laten stellen en hij gelooft er ook niet aan, tenzij wellicht ij zeer groote transacties.

Naar mijn meening bevestigt de restrictie, die de inleider naakte, de juistheid van de opmerking van den heer Keus. mmers, bij groote transacties spelen vaak de betrokken regeeingen een partijtje mee in het orkest en weten dan wel, behalve everingen voor de eigen industrie, ook zoodanige voorwaarden e bedingen, dat de kapitaalverstrekking niet te veel risico loopt. n dit opzicht heeft onze Regeering zich geheel afzijdig gehouden; rkend moet worden dat onze Regeering geen bureaux heeft, velke hiervoor geoutilleerd zijn.

Prof. de Vooys vroeg het oordeel van den inleider over het tichten in onderlinge samenwerking van een instituut, om met en betrekkelijk klein risico een voldoende zakelijk overzicht e kunnen krijgen van de mogelijkheden voor nieuwe industrieën, eneinde deze te kunnen steunen.

De inleider wilde van een dergelijk soort Gründerbank niet ooren. M. i. terecht. Ik vrees ook, dat deze een „Stroppenbank" ou worden. Neen, ik geloof niet, dat langs dezen weg resulaten zouden zijn te verkrijgen. Veeleer moet het den kant op, lien Prof. de Vooys eerder had aangewezen, n.l. dat de banken ich werkelijk haar nationale taak sterker bewust worden en lat zij de nijverheid bevorderen, om met het oog op de groeiende bevolking te zorgen voor meer werkgelegenheid.

Tot de debaters behoorde ook Ir. G. A. Kessler, directeur an het Hoogovenbedrijf. Met het oog op den omvang van het rtikel kan ik mij niet veroorloven alle sprekers te vermelden, oodat de lezer wel zal willen aannemen de verzekering, dat r nog vele belangrijke opmerkingen zijn gemaakt.

Op 20 April werd wederom een inleiding gehouden, ditmaal door den heer F. H. Fentener van Vlissingen over: De voorziening in de kapitaalbehoefte der industrie door of door bemiddeling van banken. „De Ingenieur" bevat geen verslag van deze inleiding, doch het volgende schema:

I. Bij de voortgaande ontwikkeling der industrie in de richting van groote bedrijfseenheden en de steeds stijgende kapitaalbehoefte der productie-eenheid, moet de voorziening in deze kapitaalbehoefte hoe langer hoe meer door of door bemiddeling van banken geschieden.

II. Het is met het oog hierop noodzakelijk, dat er een zoo eng mogelijke samenwerking bestaat tusschen de industrie en het bankwezen, teneinde te bereiken, dat:

1°. op zoo gunstig mogelijke voorwaarden voldoende kapitaal ter beschik
king der industrie kan worden gesteld;
2°. het risico voor de geldgevers zoo gering mogelijk zij.

III. Wil een zoodanige samenwerking een zoo groot mogelijk nuttig effec
afwerpen, dan is noodig dat:
1°. de wetten, welke de rechtsverhouding tusschen geldgever en geld
nemer regelen, zich volkomen aanpassen aan de eischen der praktijk
2°. de kapitaalverschaffing geschiedt op economischen grondslag en daar
toe rekening wordt gehouden met:
a. de speciale eischen van het bedrijf,
b. het doel waarvoor het kapitaal gebruikt zal worden;
3°. het risico aan de kapitaalverschaffing verbonden zooveel mogelijk ver
deeld wordt als met het oog op het bedrijfsbelang mogelijk is;
4°. de bankleiding beschikt of beschikken kan over industrieel inzicht e
ervaring;
5°. de industrieleiding bij financieele transacties en bij belegging van be
schikbare middelen enge voeling houdt met het bankwezen.

IV. Voor Nederland, dat met zijn dichte en snel toenemende bevolking o
een steeds verder gaande industrialisatie is aangewezen, is het een eminen
belang, dat de samenwerking tusschen industrie en banken een zoo doe
treffend mogelijke zij. Daar niet gezegd kan worden, dat aan alle daarvoo
onder III gestelde eischen in ons land wordt voldaan, verdient het ernstig
overweging, of het niet wenschelijk zoude zijn:
1°. dat rechtens wordt erkend, het geven van zekerheid op roerend
goederen, welke de debiteur onder zich houdt;
2°. dat door de groote banken en de vooraanstaande industrie in Nede
land gezamenlijk een Industriebank wordt opgericht, welke zich specia
toelegt op bevordering der samenwerking tusschen de industrie e
het bankwezen bij kapitaalverschaffing aan bestaande en met nam
aan nog op te richten industrieën.

Over dit schema werd op 20 April van gedachten gewisseld
Het is wel jammer, dat het verslag hiervan niet zoo uitvoeri
is als van de eerste bijeenkomst.

Mr. Crena de Iongh zeide, dat hij niet zoover van de
inleider af staat en dat hij ook wel voelt voor een nieu
instituut „maar zulk een nieuw instituut zal niet via deposito'
en pandbrieven gelden van het publiek mogen vragen, omdat d
risico's van een dergelijk nieuw bedrijf in den aanvang buiten
gewoon groot zullen zijn".

Publiek en economisten zullen van deze uitlating van de
heer Crena de Iongh met genoegen kennis hebben genome
De bank zal dus met eigen kapitaal moeten werken en ook al
emissiebank werkzaam kunnen zijn. Slaagt de bank, krijgt he
publiek vertrouwen in haar leiding, dan zal er minder bezwaa
tegen bestaan gedeelten van de deposito's voor ontwikkelin
van de industrie te gebruiken, alsmede door de uitgifte va
pandbrieven die ontwikkeling te bevorderen.

Het is te begrijpen, dat de Directeur-Generaal van den Arbei
die op deze vergadering van de afdeeling Technische Economi
aanwezig was, niet nagelaten heeft er aan te herinneren, da
de ontwikkeling van onze industrie een urgent landsbelan
mag genoemd worden.

Ten slotte sprak Dr. Ir. F. G. Waller den wensch uit t
het stichten van een bank te komen, welke de ontwikkelin

an de industrie zou bevorderen, nu volgens hem de laatste 15 ıar het gevoelen van het publiek ten aanzien van de industrie .ch heeft gewijzigd.

De vraag mag gesteld of de meening van het publiek ten pzichte van nieuw te stichten Nederlandsche industrieën zich el heeft gewijzigd. Ja, industrieele ondernemingen, welke bezen hebben goed te zijn, daarvan wil het publiek de aandeelen ebben, maar is men hier ook zoo ver reeds als Dr. Waller eronderstelt? Ik meen dit te moeten betwijfelen. Ook is het e vraag of de ontwikkeling van de industrie gestimuleerd moet orden op de wijze zooals enkelen dit gaarne zien, namelijk oor het stichten van een centraal instituut. Ik kan niet zien, at het op het oogenblik in ons land die richting uit gaat. Let den heer Crena de Iongh ben ik het eens, dat men wel et, dat er bepaalde banken voor bepaalde doeleinden worden pgericht (b.v. de Wolbank). Voorts zal men het m. i. meer ierin moeten zoeken, dat de groote banken meer vertrouwen rijgen in de bestaansmogelijkheid van onze industrie en ten otte is er nog een verschijnsel dat niet het minst belangrijk , n.l. dat industrieelen of combinaties van industrieelen, wien et goed gaat, zich bereid toonen kapitaal te verstrekken aan ieuwe of groeiende industrieele ondernemingen.

Zoo zijn er eenige concerns in ons land. Men kan waarnemen, at er een Twentsche groep is, die zich in andere onderneingen interesseert (men herinnere zich het aanbod aan de Maastrichtsche industrie). Een dergelijke groep vormt zich ook m de Enka, zooals uit de statuten van een laatst opgerichte ıbriek is gebleken. Het Philips-concern heeft ook belang geomen in andere fabrieken. Van de Kon. of Bataafsche Petroum Mij. is hetzelfde bekend.

Zoo zien wij dus, dat het niet op één wijze behoeft te gaan, .aar dat langs verschillende wegen het noodzakelijke doel kan orden bereikt. Eén ding valt echter op, dat de Regeering zich eheel afzijdig heeft gehouden en houdt van dit terrein en dit nderwerp. Toch ware m. i. een regeeringsbemoeiing in sommige evallen niet ongewenscht, en zou er met belangstelling van e zijde van de Regeering zeker meer kunnen worden gedaan an tot dusver is gebeurd. Hiermede wordt niet bedoeld dat an regeeringswege de oprichting van of deelname in een ründerbank of „Stroppenbank" zou moeten geschieden. Inegendeel. Maar de Regeering zou in meerdere gevallen door nitiatief of moreelen steun, in enkele gevallen door indirecte nantieele hulp en bij hooge uitzondering door rechtstreekschen eldelijken bijstand het ontstaan van nieuwe of den groei van estaande ondernemingen ter verruiming van de werkgelegenheid unnen bevorderen.

Mr. J. Gerritsz.

Vermindering van werkloosheid door emigratie.

Als een deel der in ons land aanwezige arbeidskrachten naar het buitenland trekt, dan vermindert daardoor het totaal aantal werkloozen.

Dit is duidelijk.

Maar dan kunnen de volgende vragen gesteld worden:

1°. Is de huidige emigratie uit Nederland van veel beteekenis tot vermindering der werkloosheid? en

2°. Is het mogelijk de emigratie te doen toenemen? Zoo ja, op welke wijze? Zoo neen, waarom niet?

Het antwoord op de 1e vraag moet volstrekt ontkennend luiden. Op een jaarlijksche bevolkingstoeneming van ruim honderd duizend zielen en een, daarmede verband houdend, sterk groeiend aanbod van arbeidskrachten, is eene overzeesche emigratie[1]) van enkele duizenden personen (in 1928 nog géén 3000 vrouwen en kinderen inbegrepen) en een nog geringere trek naar landen binnen Europa (vrijwel uitsluitend naar Duitschland, België en Frankrijk), uiteraard niet van groote beteekenis[1]).

De huidige emigratie is veel geringer dan die in de jaren onmiddellijk voorafgaand aan de wereldoorlog, hetgeen, voor zoover de overzeesche emigratie betreft, voornamelijk een gevolg is van het feit, dat in de Vereenigde Staten jaarlijks slechts een beperkt aantal landverhuizers wordt toegelaten en dat het aan Nederland toegekende aandeel daarin veel kleiner is dan het aantal landgenooten, dat er in de jaren 1912/1914 heentrok.

Voorts is ook de emigratie naar Duitschland belangrijk geringer dan voorheen het geval was, hetgeen aan de in dat land heerschende naoorlogsche toestanden is toe te schrijven.

Wanneer ik nu ook de 2e vraag in 't algemeen ontkennend beantwoord, dan ligt het waarom reeds voor een deel opgesloten in hetgeen ik hiervoor mededeelde over de beperking der emigratie naar de Ver. Staten en den verminderden trek naar Duitschland.

Overigens is de geringe emigratie toe te schrijven aan de navolgende factoren:

a. De toestanden in de immigratielanden, welke zeer weinig of géén kansen van slagen bieden, behalve in den landbouw.

Eene uitzondering hierop maakt de Republiek der Vereenigde Staten en nu is het opmerkelijk, dat de lust om daarheen te trekken dan ook nog het grootst is, veel grooter dan naar eenig ander immigratieland. Het aantal Nederlanders, dat zich voor immigratie naar de Ver. Staten aanmeldt, is dan ook veel grooter dan het aantal dat er jaarlijks mag binnenkomen; daardoor zijn de aanvragers genoodzaakt geruimen tijd (tot nog toe 1½ tot 4) jaar te wachten, vóórdat zij aan de beurt komen voor een visum.

---

1) Hieronder wordt niet verstaan de vestiging op Nederlandsch gebied buiten Europa, die voor ons land wèl van groote beteekenis is.

Het Nederlandsche quotum is echter thans vergroot en van 348 gebracht op 3153 per jaar, waardoor een grootere totaalnigratie uit Nederland verwacht mag worden.

b. De gedurende en na den oorlog gewijzigde mentaliteit van ns volk, als gevolg van den hoogeren levensstandaard, de zucht aar vermaak — bioscoop, dans, enz. — en den mede daaruit oortgekomen trek naar de steden, waarop ook de, dikwijls echts schijnbaar, hoogere loonen van invloed waren en zijn. Hieruit is eveneens te verklaren, dat er weinig lust is om j gebrek aan werk in het eigen beroep zich te bekwamen in ndbouwarbeid, om daarna buitenslands in den landbouw een staan te zoeken, te meer niet omdat emigratie als landarbeider landbouwer veelal meebrengt het verrichten van pioniersrk en het doorstaan van ontberingen in dikwijls nog weinig twikkelde streken, waar stadsgenoegens uitgesloten zijn.

Ook hebben tot wijziging van de mentaliteit in ongunstigen n medegewerkt de sociale wetten, in 't bijzonder de werkosheidsverzekering, welke jonge arbeiders afkeerig maakt van et zoeken van een, toch altijd eenigszins onzeker, bestaan in n vreemde.

c. De minder gunstige economische toestand in ons eigen nd in de afgeloopen jaren.

Het is n.l. een bekend verschijnsel, dat de emigratielust het ootst was in tijden van voorspoed, wat te verklaren is uit de nstandigheid, dat er een dosis opgewektheid, optimisme en rf noodig is om tot emigratie te besluiten en dat die eigenhappen het meest naar voren komen in tijden van voorspoed.

d. De vervoerkosten bij overzeesche emigratie zijn nog altijd geveer 200 procent hooger dan vóór den wereldoorlog, terwijl treklustigen juist in minder gunstige financieele omstandigden verkeeren.

De vraag zou nu gesteld kunnen worden of een doelmatige opaganda op uitgebreide schaal niet zou kunnen leiden tot n grootere emigratie? Ook die vraag moet, naar mijne meening, nder voorbehoud met „neen" beantwoord worden en ik grond t oordeel zoowel op de ondervinding in 't eigen land, als op e in Engeland opgedaan sedert ongeveer 7 jaren.

In Engeland, waar men met een groote werkloosheid te mpen heeft en waar het bovendien een rijksbelang is om et inwonertal van de nog dunbevolkte Britsche zelfbesturende bieden (dominions, n.l. Canada, Australië, Zuid-Afrika, enz.) vergrooten met Britten, werd in 1922 een wet aangenomen, e ten doel had de bevordering van de emigratie naar die ritsche gebieden.

Bij die wet werd voor het jaar 1922 anderhalf millioen pond erling en voor de volgende jaren drie millioen pond sterling arlijks — dus ongeveer 36 millioen gulden — beschikbaar steld voor het beoogde doel.

Het resultaat is droevig geweest; de lust om zich in de

dominions te vestigen bleef, niettegenstaande een voortdurend propaganda op groote schaal, gering, het aantal emigranten bleef belangrijk beneden dat van vóór den wereldoorlog en het merkwaardige verschijnsel deed zich voor, dat de toegestane groot bedragen slechts voor een klein deel verbruikt konden worden

En dat terwijl toch voor de wegtrekkenden het belangrijk voordeel was weggelegd, te kunnen gaan naar eigen gebieden waar eenzelfde taal gesproken wordt en waar het bestuur en het leven voor een groot deel overeenkomt met dat van het eigen land.

Ook de pogingen sinds 1922 in ons land gedaan om door propaganda en hulp — zelfs geldelijke — het aantal treklustigen te doen toenemen, zijn volkomen mislukt.

Het aantal emigranten is niet op kunstmatige wijze op te voeren. Eene toenemende emigratie is slechts te verwachten bij meer welvaart in 't eigen land en naarmate de immigratielanden meer kansen van slagen bieden in onderscheidene beroepen, dus niet alleen in den landbouw, maar ook in industrie, handel enz.

Daaruit is ook de nog steeds bestaande lust om naar de Ver. Staten te emigreeren te verklaren; in de Ver. Staten toch bestaat voor iemand, die werken kan en wil, onverschillig wat zijne vakkennis is, een kans om te slagen, in 't bijzonder natuurlijk als hij werkelijk vakbekwaam is en als hij de Engelsche taal voldoende beheerscht.

De drang om naar de Ver. Staten te trekken moet voort ook worden toegeschreven aan de omstandigheid, dat bijna alle treklustigen familie of kennissen in die groote Republiek hebben

Toch is er wel een weg, die kan leiden tot een grooter emigratie, ook uit Nederland.

Daartoe zullen in de immigratielanden de industrieën tot ontwikkeling moeten worden gebracht en fabrieken moeten worden opgericht, waardoor in die landen de vraag naar industrie- en fabrieksarbeiders zal toenemen en de mogelijkheid om er heen te emigreeren ook voor niet-landbouwers zal geschapen worden.

De door sommigen geuite meening, dat de geringe emigratie mede en wel in hooge mate zoude zijn toe te schrijven aan de beperkende wetgeving van talrijke landen is m. i. ongegrond althans voor zoover de overzeesche emigratie betreft.

Slechts de Republiek der Ver. Staten heeft een ernstig belemmerende beperking ingevoerd, door voor elk emigratieland een maximum jaarlijks in de Unie toelaatbare immigranten vast te stellen.

Voor 't overige kan door mij in de wettelijke voorschriften die in dit land en de andere immigratielanden ten opzichte van het toelaten van immigranten bestaan, geene belemmering der emigratie worden gezien.

Daarin toch worden slechts volkomen redelijke eischen gesteld wat betreft den physieken en geestelijken gezondheidstoestand

er immigranten, het zedelijk gedrag, den graad van ontwikke-
ng en de geldelijke omstandigheden, welke laatste eisch even
oed in het belang is van de immigranten als in dat van het
mmigratieland.

Dat voorts in onderscheidene Europeesche landen maatregelen
jn genomen teneinde te voorkomen, dat door het binnen-
omen van vreemdelingen de eigen arbeidsmarkt aan arbeids-
achten wordt overvoerd, komt mij ook volkomen gerecht-
aardigd voor, althans zoolang in 't eigen land de benoodigde
akkundige en werkwillige arbeidskrachten kunnen worden
evonden.

Pogingen om in die wetsvoorschriften wijziging te brengen
llen, naar mij voorkomt, geen kans van slagen hebben, ook
ndat de arbeiders der immigratielanden zich daartegen ten
chte zouden verzetten.

Doch al zouden die pogingen wel succes hebben, dan nog is
aarvan m.i. geen noemenswaardige toeneming van de emigratie
verwachten, zoolang in die landen de economische toestanden
et belangrijk verbeterd zijn en daardoor meer arbeidskrachten
orden gevraagd dan in het eigen land beschikbaar zijn.

Thans is in verschillende van die Europeesche landen (Enge-
nd, Duitschland) echter reeds een te veel aan arbeidskrachten,
et werkloosheid als gevolg.

's-Gravenhage, 25 Juni 1929. J. C. C. Sandberg.

Het Haagsche vuil naar den akker.

De technische oplossing van een vraagstuk van praktische welvaartspolitiek.

Toen in Juli 1925 de raad van de gemeente 's-Gravenhage
p het punt stond om een beslissing te nemen inzake het
ichten van een vuilverbrandings-inrichting, richtte de toen-
alige Minister van Binnenlandsche Zaken en Landbouw, Jhr.
Ir. Ch. J. M. A. Ruys de Beerenbrouck, een schrijven van
en volgenden inhoud tot Burgemeester en Wethouders dier
emeente:

„Naar mij is gebleken zal de raad Uwer gemeente eerstdaags
en beslissing hebben te nemen inzake het vraagstuk der vuil-
erwijdering.

Mijne aandacht wordt er op gevestigd, dat het wellicht
ogelijk zal zijn met het vuil groote uitgestrektheden woesten
rond in ontginning te brengen. De belangen van ons volk —
e behoefte aan cultuurgrond en de behoefte aan meer woon-
n werkgelegenheid worden in ons land voortdurend grooter —
ouden met die ontginning in hooge mate gebaat zijn.

Het zou daarom, zoo ik mij niet vergis, alle aanbeveling verdienen, zoo nauwgezet kon worden nagegaan of het te verwijderen vuil niet voor de ontginning van gronden kan worden gebruikt. Misschien zijn in deze de belangen van den Staat en van de Gemeente niet geheel dezelfde, doch zoodra de Regeering een beslissing heeft kunnen nemen omtrent de vraag of zij de z.g. welvaartspolitiek kan toepassen, kan, bij bevestigende beantwoording van die vraag, in deze wellicht een weg gevonden worden, waardoor een samengaan van beider belangen mogelijk wordt gemaakt.

Ik zoude het daarom op hoogen prijs stellen, zoo Uw College wilde bevorderen, dat de beslissing nog eenigen tijd werd aangehouden."

Het gemeentebestuur besloot de behandeling der ter tafel liggende voorstellen voorloopig aan te houden, terwijl nog in dezelfde maand de Minister, onder voorzitterschap van Mr. Dr. W. S. A. van Sonsbeeck een commissie instelde, ter onderzoek van het vraagstuk der vuilverwijdering, onder opmerking dat het vraagstuk op dat oogenblik actueel was voor de gemeente 's-Gravenhage, zoodat de commissie in de eerste plaats haar aandacht zou hebben te wijden aan de Haagsche aangelegenheid.

Deze commissie bracht einde 1926 rapport uit aan den Minister. De conclusies waartoe de commissie komt kunnen als volgt worden samengevat:

Oordeelkundige landbehandeling van huis- en straatvuil kan tot landbouwkundig goede resultaten leiden. Hygiënische bezwaren behoeven hieraan niet te zijn verbonden. Bij het vervoer per spoor is behoorlijke zekerheid te verwachten voor regelmatigen en tijdigen afvoer.

De commissie adviseert de regeering de totstandkoming van een door haar aangegeven plan voor afvoer van vuil naar Drenthe te bevorderen.

Het lid der commissie, de heer K. de Groot, Directeur van den Gemeentelijke Reinigings- en Ontsmettingsdienst te 's-Gravenhage lichtte in een afzonderlijke nota zijn van het door de meerderheid vastgestelde rapport afwijkende meening toe.

De heer de Groot is van oordeel dat het aanbevolen stelsel aan de gemeente 's-Gravenhage niet de noodige waarborgen geeft en het wil hem voorkomen dat, indien de commissie haar studie van het vraagstuk niet had beschouwd als een voorstudie, doch die had uitgebreid tot in de details, indien zij zich had gezet voor het ontwerpen van een overeenkomst, zij zich dan al dadelijk voor zoodanige consequenties had gesteld gezien, dat haar advies hoogstwaarschijnlijk in andere richting was uitgevallen.

Na de verschijning van het rapport der commissie-Van Sonsbeeck kwam het vraagstuk van de verwijdering van het Haagsche vuil in een zeer actief stadium.

Burgemeester en Wethouders van 's-Gravenhage lieten een

onderzoek instellen naar de technische uitvoerbaarheid en doelmatigheid van een plan voor vervoer van de Haagsche vuilnisstoffen naar Nieuwkoop en de financieele gevolgen daarvan en zoo nauwkeurig mogelijk een raming van kosten maken betreffende een c.q. op te richten vuilverbrandings-inrichting.

Het plan Nieuwkoop waarvoor de gemeente de medewerking van de Minister van Binnenlandsche Zaken en Landbouw noodig achtte, bleef buiten behandeling nadat de Minister aan het gemeentebestuur had medegedeeld dat z.i. bij het plan-Nieuwkoop geen algemeen rijksbelang is betrokken, zoodat voor dat plan van hem geen medewerking is te wachten.

Nadat tusschen de Minister van Binnenlandsche Zaken en Landbouw en het gemeentebestuur overeenstemming was bereikt omtrent de beginselen, welke zouden gelden voor de betaling van de door de gemeente voor den afvoer te vergoeden kosten, werden verder onderhandelingen gevoerd, welke er toe hebben geleid dat thans tusschen de gemeente 's-Gravenhage, de met medewerking van de Staat der Nederlanden opgerichte naamlooze vennootschap N.V. Vuilafvoer Maatschappij „V.A.M." te 's-Gravenhage en de Nederlandsche Spoorwegen overeenkomsten zijn aangegaan, waardoor de verwezenlijking van het ideaal „de afvalstoffen weder naar den akker", althans voor wat de Haagsche afvalstoffen betreft verzekerd schijnt, doch welke tevens aan de gemeente 's-Gravenhage de uitgebreide waarborgen verschaffen welke zij voor een geregelden en zekeren vuilafvoer gemeend heeft te moeten verlangen.

De afvalstoffen welke voor afvoer bestemd zijn worden door of vanwege de gemeente verzameld en gebracht naar het terrein der voormalige gasfabriek aan den Loosduinschen weg. Op dit terrein wordt door de gemeente een laadplaats ingericht, van zoodanige capaciteit dat het mogelijk is de afvalstoffen welke op een dag worden verzameld, dienzelfde dag te laden in de wagens welke de V.A.M. op iederen werkdag voor den aanvang van den laadtijd in een door de gemeente tijdig op te geven aantal ter beschikking van de gemeente moet doen stellen.

De te verladen hoeveelheden worden reeds bij de in werking treding der getroffen regeling op ongeveer 500 ton per werkdag geraamd, en het spreekt dus wel van zelf dat de laadplaats voor mechanisch bedrijf zal worden ingericht.

De te bezigen wagens zullen van grootere capaciteit zijn, dan die welke thans in het wagenpark der Nederl. Spoorwegen voorkomen.

Het zullen zijn geheel afgedekte, zelf lossende wagens, met een capaciteit van ten minste 90 M^3. en een draagvermogen van 30 ton (van 1000 K.G.) Bij een laadvermogen van 30 ton zullen terstond 75 wagens dienen te worden aangeschaft.

Op de laadplaats zijn automatische weeginrichtingen aanwezig

voor het bepalen der afgegeven hoeveelheden. Het formeeren van den trein geschiedt door de gemeente.

Desgewenscht wordt iederen dag een beladen trein vervoerd.

De dienstregeling van den trein wordt zoodanig vastgesteld, dat op iederen werkdag als laadtijd voor de gemeente beschikbaar blijft de tijd tusschen 8 en 18 uur en voor het lossen van den trein voor de V.A.M. beschikbaar is een tijdvak van anderhalf uur, gelegen tusschen 8 en 17 uur en wel zoodanig dat des Zondags niet behoeft te worden gelost.

Mocht de V.A.M. te eeniger tijd tengevolge van verkeersstoring of om welke andere oorzaak ook in gebreke blijven de noodige wagens beschikbaar te stellen, dan zullen de afvoerstoffen door de gemeente in op de laadplaats aanwezige reservebunkers worden opgeslagen.

Indien, nadat gedurende één dag de afvalstoffen in de reservebunkers zijn opgeslagen, de stagnatie in den normalen afvoer nog niet is opgeheven, dan heeft de gemeente het recht de afvalstoffen, zoowel die welke daarna verzameld worden als die welke reeds opgeslagen waren, voor en voor rekening van de de V.A.M. naar een als zoodanig ingerichte reservebergplaats te doen afvoeren en aldaar tijdelijk op te slaan. Deze reserve-opslagplaats wordt aangesloten aan het net der Nederlandsche Spoorwegen, en ingericht voor mechanisch bedrijf.

Deze reserve-opslagplaats is van zoodanige afmetingen, dat deze aanvankelijk de afvalstoffen welke gedurende drie maanden worden verzameld kan bevatten.

Indien de stagnatie in den normalen afvoer zich uitstrekt over zoodanigen tijd als waarvoor de reserveplaats niet toereikend is, dan zal de V.A.M. zorg dragen of wel voor den tijdelijken opslag der afvalstoffen op andere wijze of wel voor den afvoer der afvalstoffen naar een plaats, gelegen op ten minste twintig kilometer hemelsbreed gemeten van de laadplaats aan den Loosduinschen weg, of, indien dit laatste niet mogelijk is, althans naar een plaats buiten de bestaande grenzen der gemeente 's-Gravenhage.

Na afloop van een stagnatie in den normalen afvoer *zullen* de tijdelijk opgeslagen afvalstoffen weer worden afgevoerd.

Met het oog op den tijdelijken opslag in geval van stagnatie zal steeds een gedeelte der wagens te 's-Gravenhage moeten blijven.

Het vervoer naar Drenthe zal geschieden via Amsterdam—Amersfoort, op welk traject de verschillende baanvakken ook des nachts geopend zijn.

De wagens zullen van speciale reminrichtingen worden voorzien, welke het mogelijk maken dat de trein zoo noodig met een snelheid, ongeveer overeenkomende met die van een personentrein kan rijden. De kans op vertraging wordt hierdoor praktisch tot nul gereduceerd.

De losplaats in Drenthe zal met den spoorweg Hoogeveen—

Assen worden verbonden door middel van een aan de beide hoofdsporen van dien spoorweg verbonden verbindingsspoor. Op de losplaats zullen viaducten worden aangebracht.

De aankomende geladen trein zal op een der viaducten worden gereden, waarna de wagens hetzij mechanisch, hetzij met de hand worden geopend en zelf lossen. De afvalstoffen zullen zooals zij uit de wagens gevallen zijn blijven liggen in afwachting van verdere bewerking.

De zekerheid van den afvoer, waaraan de gemeente uiteraard gemeend heeft hooge eischen te moeten stellen is op de hier omschreven wijze volkomen gewaarborgd. Met alle denkbare storingen is rekening gehouden.

G. F. H. Houben.

Organisatorische verhoudingen tusschen werkgevers en arbeiders.

Met een dissertatie over bovenstaand onderwerp is onlangs ingenieur B. Bölger gepromoveerd tot doctor in de technische wetenschappen.

Dr. Bölger is reeds zeer bekend in ons openbaar leven en met name heeft hij door publicaties over sociale onderwerpen zijn goeden naam gevestigd. Dientengevolge heeft hij het nadeel, dat men zijn omvangrijke studie een hoogeren maatstaf aanlegt dan aan die van een anderen schrijver, die zijn naam nog moet maken.

Wat het materiaal betreft, dat hij voor zijn boek verzameld en hierin verwerkt heeft, dit mag wel compleet genoemd worden. Ook de rangschikking der stof is zeer overzichtelijk. Reeds om deze redenen zal ieder, die zich in het sociale leven beweegt op het terrein, waar de sociale organisaties van werkgevers en werknemers werkzaam zijn, dit boek met vrucht kunnen raadplegen.

Ook bij de kritische besprekingen der organisatorische verhoudingen tusschen werkgevers en arbeiders zal men alles kunnen vermeld vinden wat hieromtrent vermeldenswaard is. Men zal begrijpen dat niet elk onderdeel van de meer genoemde verhoudingen even belangrijk is en indien ik nog een wensch mocht hebben, dan is het deze, dat ik belangrijke onderdeelen wel eens wat meer uitvoerig zou hebben willen zien besproken. Zoo zou men ook sommige deelen wel wat kritischer willen beschouwd zien, juist omdat hier een schrijver van de positie van Dr. Bölger aan het woord is.

Ook de essentieele beteekenis van sommige verhoudingen wordt wel eens minder in het licht gesteld, of er wordt wel eens minder diep op ingegaan, terwijl men juist gaarne het oordeel van Dr. Bölger hierover zou hebben willen hooren.

Het omvangrijke werk telt 468 pag., deel IV: „Samenvatting en Conclusies" begint op pag. 401. Vooral dit hoofdstuk zou men uitvoeriger hebben gewenscht en dan vooral dieper. Zoo wordt aan den Hoogen Raad van Arbeid een vijftal pagina's gewijd. Mij wil het voorkomen dat, indien de bemerkingen, die over dit Instituut worden gemaakt, meer zouden zijn uit- en doorgewerkt, deze aan waarde zouden hebben gewonnen. Algemeen heerscht de overtuiging, dat de Hooge Raad van Arbeid nog niet aan de gestelde verwachtingen beantwoordt en het zou de moeite waard zijn geweest om het oordeel van den heer Bölger te vernemen, waaraan z.i. het tegenwoordige resultaat is te danken en op welke wijze hierin verbetering zou kunnen worden gebracht, alsmede over de positie van den Hoogen Raad in onze Staatsinrichting. Immers, men heeft wel eens gesproken van het „economische parlement" en verandering van onze parlementaire vertegenwoordiging. Nu wil het mij voorkomen dat de behandeling van de beide laatstgenoemde vragen een zeer belangwekkende stof zou hebben opgeleverd. Zoo wordt ook maar terloops melding gemaakt van art. 194 der grondwet:

„De wet kan aan andere dan in de Grondwet genoemde lichamen verordenende bevoegdheid geven."

Dr. Bölger zou mij kunnen tegenwerpen, dat een uitvoerige bespreking van dit artikel aan zijn dissertatie een ander karakter zou hebben gegeven, daar hij meer bedoelde een beschrijving te leveren van alles wat er bestaat aan organisatorische verhoudingen tusschen werkgevers en arbeiders in ons land dan wel wat er nog zou kunnen groeien en evenmin dat het zijn hoofddoel is geweest den aard van elk verschijnsel op het gebied dier verhoudingen te bespreken.

Hierin zou hij niet geheel ongelijk hebben; moge ik daarom volstaan met vast te stellen dat onze literatuur met een belangrijk werk verrijkt is, maar hierbij den wensch uitspreken dat de heer Bölger nog eens den tijd moge vinden, om ondanks zijn drukke werkzaamheden, ons een werk te schenken, waarin de problemen der organisatorische verhoudingen tusschen werkgevers en werknemers kritisch worden beschouwd en haar mogelijke ontwikkeling in de toekomst.

Mr. J. Gerritsz.

Betrekkingengids voor Nederland.

Onder dit hoofd maakt de heer Boezer, directeur van de gemeentelijke arbeidsbeurs te 's-Gravenhage, in aflevering 4 van dit Tijdschrift eenige opmerkingen over een betrekkingengids, onderdeel van een schema voor de arbeidsbemiddeling van kan-

toorpersoneel, behandeld in enkele vergaderingen met directeuren van arbeidsbeurzen.

„Ik houd mij gaarne voor opmerkingen aanbevolen," zegt de heer Boezer aan het slot. Ik heb aflevering 5 afgewacht, maar niemand heeft de gevraagde opmerkingen gemaakt.

Nu wil ik, als ontwerper van het schema en voorsteller van den betrekkingengids, dat doen.

Laat ik beginnen met te zeggen, dat het mij bijzonder genoegen doet, dat noch mondeling (op de vergadering met directeuren), noch schriftelijk iemand zich tegen een gids heeft verklaard. Ik meen hieruit te mogen afleiden, dat het plan dus algemeen wordt toegejuicht. Waarlijk, een succes, waarvoor ik dankbaar mag zijn.

De heer Boezer wil evenwel een gids op breederen en ruimeren grondslag, dan door mij is voorgesteld.

Zijn opmerkingen komen in het kort hierop neer.

Met een betrekkingengids gaat de heer Boezer accoord, mits er meer in komt dan door mij is voorgesteld. „Maak den gids dienstbaar aan de popularisatie der arbeidsbeurzen. Neem er in op de advertenties uit een niet te gering aantal dag- en weekbladen, voorloopig alleen die, waarin kantoorpersoneel wordt gevraagd en waarin de naam van de aanvragende firma is genoemd."

De heer Boezer is van meening, dat het beoogde doel dan zal worden bereikt. Trouwens, daarin staat de heer Boezer niet alleen, ook de heer v. Delft, medewerker aan „De Arbeidsmarkt" schijnt eenzelfde meening aan te hangen. Beide heeren meenen, dat een gids, samengesteld zooals voorgesteld, „een zeer bleek, bloedarm ventje" zal worden, „dat niets gemeen heeft met de kracht en vitaliteit die meestal aan gidsen is toebedeeld" (woorden van den heer Boezer).

Voorloopig deel ik de vrees van den heer Boezer niet en ik zal ook uiteenzetten waarom.

Het is mijn bedoeling dat in den gids zullen worden opgenomen:

a. de onvoldane aanvragen uit het „Dagelijksch Bericht" van den Rijksdienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling;

b. de onvoldane aanvragen van de Centrale Vakafdeelingen voor de arbeidsbemiddeling van handelsreizigers en handelsagenten en van hôtelpersoneel;

c. de aanvragen uit het buitenland en uit Nederl. Oost- en West-Indië, voor zoover die bij den Rijksdienst binnenkomen;

d. de aanvragen uit de Staatscourant (met uitzondering van die voor onderwijzend personeel).

Zal een gids, op deze wijze samengesteld, zijn „een bleek, bloedarm ventje"?

Laat ons eens zien, wat onder *a*, *b*, *c* en *d* valt.

Eerst *a*, de aanvragen uit het „Dagelijksch Bericht".

In 1927 hebben in het „Dagelijksch Bericht" gestaan 1511 „aanvragen". Ofschoon niet juist, zal ik hier het woord „aanvragen" maar kortheidshalve gebruiken. Immers, onder een aanvrage wordt in de statistiek der arbeidsbemiddeling verstaan één aanvrage om één arbeidskracht. Onder die 1511 aanvragen zijn er zeer vele, die over meer dan één arbeidskracht gaan, zoodat ze loopen in totaal over 4462 arbeidskrachten, 3767 mannen en 695 vrouwen, feitelijk dus zijn er 4462 aanvragen [1]).

Laat ons echter blijven bij het woord „aanvragen".

In 1928 zijn er geweest 1844 „aanvragen", loopende over 4576 personen en tot 1 Juni in 1929 totaal ruim 900 „aanvragen", in vijf maanden dus.

Maar die aanvragen zijn in qualiteit en quantiteit van „zeer weinig gewicht", zegt de heer Boezer.

Alles is betrekkelijk. Indien de heer Boezer 1844 aanvragen in den loop van een jaar weinig in aantal vindt, dan zal het moeilijk vallen hem daarvan af te brengen. Is een olifant een groot of een klein dier? Dat hangt van de vergelijking af. Zoo gaat het ook met het aantal.

Er komt echter iets anders bij. Heel het schema, met inbegrip van den betrekkingengids, heeft maar één doel: de arbeidsbemiddeling meer en meer te doen doordringen in handel en nijverheid, met het voor de hand liggende te verwachten gevolg, dat het aantal aanvragen bij de arbeidsbeurzen zal stijgen en dat daardoor het aantal aanvragen, waarin de arbeidsbeurzen niet onmiddellijk zullen kunnen voorzien ook zal stijgen (ik verwacht zelfs aanmerkelijk zal stijgen) en dus het aantal aanvragen voor het „Dagelijksch Bericht" naar evenredigheid grooter zal worden. Zoo vertrouw ik dat een aantal zal worden verkregen, dat ook bij den heer Boezer gewicht in de schaal zal leggen.

Dat wat aangaat de hoeveelheid; nu nog iets over de hoedanigheid.

„Een beurs toch laat haar aanvragen om personeel niet spoedig los" zegt de heer Boezer. „Zij zal, indien zij momenteel geen beschikbare krachten heeft, na overleg met den werkgever, hare nieuwe inschrijvingen even afwachten en wanneer dat terwille van spoed ongewenscht is, een of meer naburige zusterafdeelingen telefonisch te hulp roepen. Wat men in den gids zal krijgen, vooral als deze niet dagelijks kan verschijnen, zijn alleen die sporadische gevallen, die men in de medische wereld „wanhoopsgevallen" zou noemen."

Op deze redeneering van den heer Boezer valt heel wat aan te merken.

„De arbeidsbeurs laat hare aanvragen niet spoedig los". Dat is op zich zelf al onjuist, niet in het belang van de aanvragers en dus ook niet in het belang van de arbeidsbeurs. Waarom

1) Jaarverslag van den Rijksdienst over 1927, No. 52, bladz. 18.

houdt de arbeidsbeurs hare aanvragen zoo lang vast? Uit gemeentelijk chauvinisme? Dan zou dit misplaatst zijn, tenzij de aanvrager uitsluitend iemand uit de gemeente wenscht. Maar wanneer dat het geval is, dan behoort de aanvrage niet in het „Dagelijksch Bericht", want dit is uitsluitend voor de intercommunale bemiddeling. Maar waarom dan wel? Welk bezwaar kan er zijn tegen onmiddellijke opzending voor het „Dagelijksch Bericht?" (Natuurlijk uitsluitend als de arbeidsbeurs op dat oogenblik geen of onvoldoende eigen ingeschrevenen heeft). Er is immers alle kans dat het aanbod en dus de keuze grooter wordt, terwijl de arbeidsbeurs intusschen de nog binnenkomende inschrijvingen toch kan nagaan.

„Maar dat ophouden geschiedt in overleg met de naanvrager" zegt de heer Boezer. Nu weet ik niet in welk percentage van de gevallen er geen haast met de aanvrage is, maar zonder gevaar voor tegenspraak durf ik te beweren, dat in de meeste gevallen spoed gewenscht is. Er zit echter nog meer vreemds in den aangehaalden zin. Eén of meer zusterafdeelingen worden te hulp geroepen. Goed, geen bezwaar. Maar ik vraag al weer, als er dan enkele zusterafdeelingen te hulp worden geroepen, waarom dan niet allemaal? Waarom dan niet de aanvrage voor het „Dagelijksch Bericht" opgegeven?

„Alleen de wanhoopsgevallen zullen in den gids komen, vooral als deze niet dagelijks zal verschijnen", zegt de heer Boezer. Hier schijnt de schrijver het „Dagelijksch Bericht" met den gids te verwarren. De aanvragen worden niet gezonden voor den gids, maar voor het „Dagelijksch Bericht". Dit bericht verschijnt dagelijks en zal in de toekomst ook wel dagelijks blijven verschijnen. Hoe vaak de gids per week zal verschijnen, staat hier buiten, al zal natuurlijk een verschijning van tweemaal per week beter zijn dan eenmaal.

Intusschen meen ik te hebben aangetoond, dat indien de aanvragen in het „Dagelijksch Bericht" „wanhoopsgevallen" zijn, dat dan de schuld is van de arbeidsbeurs, die de aanvragen te lang vasthoudt. Gelukkig blijken in de praktijk niet alle arbeidsbeurzen er zoo over te denken en ook niet alle gevallen wanhoopsgevallen te zijn.

Van de in 1927 door middel van het „Dagelijksch Bericht" gevraagde 4462 personen blijken er 1020 geplaatst te zijn, dat is ongeveer 23 %.

Als van 100 aanvragen er 23 voldaan worden, dan loopt het met die wanhoopsgevallen nog al los, al is natuurlijk het percentage voor verhooging vatbaar.

Ik meen hiermede van *a* te kunnen afstappen.

Over *b*, *c* en *d* kan ik kort zijn, omdat de heer Boezer in zijn artikel alleen *b* heeft genoemd en daar verder stilzwijgend over heengaat; *c* en *d* heeft hij in het geheel niet vermeld.

Toch wil ik er nog iets van zeggen.

Eerst over *b*. In 1928 heeft de centrale vakafdeeling voor

handelsreizigers 270 aanvragen ontvangen. Met uitzondering van enkele, waarin spoedig kon worden voorzien of die om andere redenen daarvoor niet in aanmerking zouden komen, zouden ongeveer al deze aanvragen in een gids, stel er ware er in 1928 een geweest, zijn opgenomen, laat ons zeggen 250.

Bij de centrale vakafdeeling voor hôtelpersoneel zijn in 1928 binnengekomen 685 aanvragen van 454 werkgevers. Hier ligt de zaak iets anders, omdat hier aan een betrekkelijk groot aantal aanvragen onmiddellijk kon worden voldaan. Van de 685 aanvragen zouden er ruim 200 in aanmerking zijn gekomen om in den gids te worden opgenomen. (Onder „aanvragen" wordt hier verstaan, aanvragen voor personen, dus hier is de opgave statistisch juist).

Nu *c*. Hier staan wij bijna voor een onoverkomelijke massa. Het aantal aanvragen uit het buitenland (België, Frankrijk, Duitschland, verder uit de overzeesche landen, Canada, Zuid-Afrika, enz.) en uit Oost- en West-Indië is geleidelijk zoo overstelpend groot geworden, dat de „Mededeelingen" hierover, die den laatsten tijd van week tot week aan de arbeidsbeurzen zijn gezonden, zes gestencilde bladen noodig maakten. Er valt niet aan te denken, dat alles even uitvoerig in den gids op te nemen. Hier zal sterk moeten worden ingekort, wil de gids niet al te uitgebreid worden.

Ten slotte *d*. De aanvragen uit de Staatscourant (met uitzondering van die voor onderwijzend personeel). M. i. kan ik met de melding volstaan.

Ga ik nu een en ander samenvatten dan zou een gids over 1928 bevat hebben 1844 + 250 + 200 = 2294 aanvragen, of bij een wekelijksche uitgave gemiddeld 44 nieuwe aanvragen. Bovendien de groote massa aanvragen uit het buitenland, uit O.- en W.-Indië en uit de Staatscourant.

Zou dat een bloedarm ventje zijn geweest?

Ik ben zoo vrij dat te ontkennen.

Op welke wijze wil nu de heer Boezer den gids belangrijker en aantrekkelijker maken? Schrijver zou een niet te gering aantal dag- en weekbladen willen laten nagaan, daar de advertenties, die op naam staan en waarin personeel wordt gevraagd uit laten knippen en die zonder vermelding van naam, in den gids willen opnemen. Bovendien wil de schrijver die advertenties aan de arbeidsbeurs zenden van die gemeente, waar de steller van de advertentie woont.

Hier worden twee zaken voorgesteld: *a* de advertenties opnemen in den gids, *b* die advertenties aan de betrokken arbeidsbeurs zenden. Eerst iets over *b*. In de vergadering met directeuren van arbeidsbeurzen, van 19 Maart j.l. is dit plan uitvoerig besproken en de voorzitter van de vergadering, de directeur van den Rijksdienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling, heeft verklaard te zullen nagaan wat de Rijksdienst in dezen kan doen. Welken omvang dit werk, indien

aartoe zal worden overgegaan, zal krijgen, hangt er van af oeveel periodieken men er in betrekken wil. Zijn er dat vele, an wordt het ontegenzeggelijk een vrij omvangrijk werk. Velke resultaten het zal hebben, dat zal moeten worden afge-acht. Ook of de resultaten evenredig zullen zijn aan den mvang van het werk. Maar ik meen dit punt te kunnen laten, asten, omdat het los staat van hetgeen bedoeld is onder *a* en mdat het zenden kan geschieden ook al wordt de advertentie iet in den gids opgenomen. Het is een zaak op zich zelf, eheel los van den voorgestelden betrekkingengids.

Nu *a*, het opnemen van die advertenties in den gids. Welke edoeling heeft schrijver daarmede en wat verwacht hij er van? erst wat aangaat de werkgevers. Schrijver wil dus de adver-entie zenden aan de betrokken arbeidsbeurs. De directeur van ie arbeidsbeurs zal zich onmiddellijk wenden tot den steller an de advertentie, „onder mededeeling, dat hij bij haar zonder e kosten der advertentie had kunnen slagen". Is dat niet te unstig voorgesteld? Zal de arbeidsbeurs werkelijk in zoovele evallen aanbiedingen kunnen doen? Maar afgezien daarvan, at heeft dit met den gids te maken? De advertentie wordt mmers gezonden, en de arbeidsbeurs kan dus van de adver-entie en de aanvrage kennis nemen, zonder een gids te zien. ndien tenminste die arbeidsbeurs al niet reeds zelf de adver-entie heeft uitgeknipt en in behandeling genomen, zooals in ele gevallen wel zal geschied zijn. Maar goed. „Gelukt het een andidaat te zenden, die in alle opzichten aan de verwachtingen eantwoordt," vervolgt schrijver, „dan zal zeker, als dit zich erhaalt, de werkgever voor de openbare bemiddeling gewonnen ijn." Stel dat de activiteit van de arbeidsbeurs dit tot gevolg al hebben, dan komt dit gevolg geheel los van den gids, want ie gids heeft met het geheele geval (het uitknippen en zenden an de advertentie door den Rijksdienst en het er op ingaan oor de betrokken arbeidsbeurs) niets te maken.

Ten behoeve van de werkgevers behoeven de aanvragen dus iet in den gids.

Nu de werkzoekenden. „Ook de werknemers hebben door den ids een prikkel meer, om met de openbare bemiddeling in anraking te komen," zegt de heer Boezer. Ontegenzeggelijk ou dit juist zijn, indien de werkzoekenden op een eenvoudige n goedkoope wijze een gids zouden kunnen ontvangen, waarin lle of althans zooveel mogelijk aanvragen om personeel zouden oorkomen.

Zij hadden dan die advertenties maar na te gaan, om aan lie firma of firma's te schrijven, die hun een kans op werk anbieden. Maar dat wil de heer Boezer en m.i. terecht niet. Hij wil die advertenties in den gids opnemen, maar dan zonder den naam van den aanvrager en zij die op die advertentie willen ingaan, worden verwezen naar... de arbeidsbeurs. Wat verwacht de heer Boezer daarvan in de praktijk? Laat ik maar

blijven bij het voorbeeld, door den heer Boezer genoemd; een fabriek in Helmond vraagt een stenotypiste (let wel, per advertentie in een of ander blad). Nu is er een stenotypiste in Groningen, in Zwolle, in Arnhem of waar ook. Die gaat, als zij den gids heeft gelezen zooals deze aangeeft, naar de arbeidsbeurs in haar gemeente. Wat kan dan die arbeidsbeurs doen? De aanvrage is aan die arbeidsbeurs alleen bekend door een naamloos bericht in den gids. Laat ons aannemen, dat die arbeidsbeurs naar de arbeidsbeurs in Helmond telefoneert of schrijft. „Ja, Helmond weet er ook niets van, maar stuurt U maar een aanbieding in." Helmond kan dan die aanbiedingen waarvan die arbeidsbeurs intusschen de advertentie heeft ontvangen, aan den fabrikant doorgeven, misschien wil de fabrikant die aanvragen inzien, misschien ook niet. Want die fabrikant heeft reeds tevoren aanbiedingen op de advertentie rechtstreeks ontvangen. Kortom, de arbeidsbeurs komt achteraan.

Ik acht dit een practisch bezwaar.

Maar er zijn andere bezwaren. De gids zal een zoodanigen omvang krijgen, dat de uitgave een omvangrijk en kostbaar iets zal worden met te verwachten resultaten, onevenredig aan de groote kosten eraan verbonden.

En ten slotte, dit wordt geen popularisatie van de arbeidsbeurs maar van de advertentie. En dat is niet de bedoeling. Wat dan wel de bedoeling van den gids is?

Er komen tal van aanvragen bij de arbeidsbeurzen, waaraan deze niet of niet onmiddellijk kunnen voldoen. Toch zijn er waarschijnlijk velen, die gaarne op de aanvrage zouden ingaan er uitstekend geschikt voor zouden zijn, maar, onbekend met de aanvrage, van de arbeidsbeurs verre blijven. Die aanvragen onder de oogen van het publiek te brengen, dat is de bedoeling van den gids. Maar ook alleen die aanvragen en geen andere. Willen de werkgevers hun aanvragen in den gids vermeld hebben, uitstekend, dat kan. Maar dan alleen via de arbeidsbeurs. Mij dunkt, dit is zoo logisch mogelijk.

Aan het einde van zijn artikel geeft de heer Boezer eenige nuttige wenken omtrent de verspreiding van den gids. Die wenken zijn zeker de overweging waard.

Ik ben den heer Boezer dankbaar dat hij mij ongezocht gelegenheid heeft gegeven uitvoerig uiteen te zetten wat met den gids wordt bedoeld. Ik wil nog één aanhaling uit het artikel van den heer Boezer doen, een aanhaling, waarmede ik het volkomen eens ben. „Te groote opzet met kans op inkrimping lijkt mij zeer ongewenscht. Een langzame groei geeft ook gelegenheid tot voortdurende oriënteering."

Dit is volkomen juist. Beter uitbreiden dan inkrimpen. Maar ook zonder uitbreiding meen ik te hebben aangetoond, dat de voorgestelde gids zal zijn een levenwekkende, levenbrengende voorlichter en gids.

M. H. Roodschild.

De Werkloozenzorg in de Staten-Generaal.

Eerste Kamer. Zuiderzeefonds.

In het *Voorloopig Verslag* betreurden vele leden in hooge ıate de ontstellende overschrijding van de oorspronkelijk ge- ıamde kosten der Zuiderzeewerken: zij vreesden dat het werk ɔor wat de financiën betreft op een ramp zou uitloopen. Ge- raagd werd o.a. naar den kostprijs per hectare der droog te ggen gronden. De door de commissie Lovink aangenomen rijzen werden laag geoordeeld. Men meende dat aan de ɔnstructies te hooge eischen worden gesteld.

Blijkens de Memorie van antwoord betreurt de Minister van Vaterstaat de overschrijding der kosten eveneens, doch daarin gt geen reden, geen vertrouwen meer te hebben in de ramingen an den Waterstaatsdienst. Verontrustend is de overschrijding iet, wanneer men o.m. met prijsstijging en verhooging van ɔonen rekening houdt. De afsluitdijk zal niet 90 millioen doch 28 millioen guldens vergen. De totale kosten der droog- ıakingswerken, rekening houdend met de thans bekende factoren ·orden op 590 millioen geraamd.

Een financieele ramp behoeft het werk niet te worden; om ıgevolge de nu bekende cijfers de tekorten te dekken, zal voor e noodige dekking gedurende 22 jaren elk jaar 6½ millioen evoteerd moeten worden.

De Minister meent, dat de door de commissie Lovink aan- egeven verkoopprijzen thans nog de juiste zullen blijken te zijn.

Bij de *openbare behandeling* achtte de heer Verkouteren op llerlei gronden het beter het werk maar stop te zetten. Andere eeren benevens de Minister deelden deze opvatting niet. De vetsontwerpen werden aangenomen.

Eerste Kamer. Wegenfonds.

In de Memorie van Antwoord zei de Minister dat er wel egelijk zoo krachtig mogelijk wordt gewerkt om werken ge- eed te krijgen. Al het mogelijke zal worden gedaan om spoe- ig tenminste één bruikbare verbinding met het zuiden van et land te krijgen. Aan verschillende overbruggingen wordt roote aandacht geschonken. Het wetsontwerp is aangenomen.

Tweede Kamer. Regeling van het toegepast-natuurwetenschappelijk nderzoek.

Over de in den titel genoemde aangelegenheid is onlangs en wetsontwerp ingediend. Artikel 1 van het ontwerp zegt, at er is een centrale instelling voor toegepast natuurweten- chappelijk onderzoek, die tot taak heeft te bevorderen dat dit nderzoek op de doelmatigste wijze dienstbaar gemaakt wordt an het algemeen belang.

Deze centrale instelling dient gevraagd en ongevraagd de Regeering van advies; zij bevordert de eenheid in de Rijksbe moeiing met het hierbedoelde onderzoek.

De bevoegdheden van de centrale instelling worden verde omschreven en verder aangegeven hoe de samenstelling ervan zal zijn.

De Memorie van Toelichting begint met een vrij uitvoerig schets van de voorgeschiedenis der hierbehandelde materie. Her innerd wordt aan den oorlogstijd, welke het leven schonk aa de commissie LORENTZ. Over het werk van deze commissie word een en ander verteld en daarna gewezen op een memorie va Prof. DE VOOYS (van 1920), waarin deze wees op betere organi satie en samenwerking van de „wetenschap" en de „technisch voortbrenging".

Mede naar aanleiding van deze memorie kwam de z.g. com missie WENT tot stand.

Het aangeboden wetsontwerp beoogt o.a., belanghebbend groepen der bevolking op te wekken tot meer geestelijke e financieele mede-arbeidzaamheid. Van de in de maatschapp aanwezige ervaring en handigheid moet meer partij worde getrokken. Ter bereiking aanstonds van meer resultaat zal me zich voorloopig beperken tot landbouw, industrie, handel e visscherijen. Eenheid in de leiding van de diverse instituten i noodig ook voor de juiste verdeeling der Rijksgelden.

De verschillende Rijksdiensten op voorlichtingsgebied en d bestaande laboratoria — die der Hoogescholen vallen er buiten – zullen voortaan beheerd worden door breed samengestelde o ganen, die subsidie krijgen van en in een zeker organisch ve band staan tot de in de wet genoemde centrale instelling. Dez centrale zal naast Rijksgeld ook steun van derden moeten zie te krijgen. Het werk dat niet-Overheidsinstellingen reeds doe of gaan doen, zal ook gesteund dienen te worden.

Het wetsontwerp draagt de onderteekening der Ministers va Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen; Binnenlandsche Zake en Landbouw; Arbeid, Handel en Nijverheid; Waterstaa Defensie; Koloniën; Financiën.

Steun suikerindustrie Eerste Kamer.

In het Voorloopig Verslag over het initiatief-voorstel v. HEUVEL c.s. inzake steun aan de beetwortelsuikerindustrie we geklaagd, dat de Kamer niet de noodige gegevens zijn verstrek om zich een juist beeld te vormen van den stand van zake Eenige gepreciseerde vragen werden gesteld.

Vele leden verklaarden in beginsel tegenstander te zijn v maatregelen als thans zijn voorgesteld. Ze noemden dergelijk maatregelen lapmiddelen, en weidden uitvoerig over dit stan punt uit.

Andere leden daarentegen betoogden, dat er alle aanleiding
staat hulp te verleenen. De Regeering deed in dergelijke
vallen zelfstandig voorstellen, o. a. voor de Rotterdamsche
ankvereeniging, de Kon. Holl. Lloyd en de schoenenindustrie.
Vaar het thans gaat om een bedrijf hetwelk dreigt ten onder
gaan en waarin jaarlijks meer dan twintig millioen wordt
rloond, is er alle aanleiding, zoo meenen deze leden, dat de
verheid zich niet onthoudt.
Hiertegenover werd met cijfers getracht aan te toonen, dat
bietenteelt niet minder voordeelig is geweest dan andere
ndbouwgewassen.
Andere leden wilden, om het evenwicht te herstellen, de
etenteelt inkrimpen, dan wel de capaciteit der fabrieken welke
.i. te groot is, nog meer beperken. Ook vreesde men, dat de
ikerraffinaderijen in gedrang zouden komen.
Tenslotte werd op bezwaren van internationalen aard gewezen.

In de Memorie van Antwoord geeft de voorsteller de heer
D. Heuvel allerlei cijfers en gegevens ter bestrijding van die
den welke tegen het voorstel zijn. De gevraagde jaarverslagen
balansen zijn ter griffie van de Kamer gedeponeerd.
Medegedeeld wordt, dat van de 16 beetwortelsuikerfabrieken
elke ons land telt, er in het komende seizoen waarschijnlijk
echts 11 zullen draaien. Met onderscheidene cijfers wordt
erteld, hoe de financieele politiek der coöperatieve fabrieken
geweest.
Het inkrimpen van de bietenteelt zal tengevolge hebben, dat
eel minder verloond wordt, want per hectare bieten wordt
120 meer aan loon betaald dan bij andere producten. Vooral
het zuiden des lands zal de stopzetting der fabrieken groote
erkloosheid veroorzaken. De Memorie van Antwoord, welke
egens de groote hoeveelheid cijfers bezwaarlijk op den voet
an worden gevolgd, eindigt met een uitvoerig overzicht van
e invoerrechten en accijnzen met betrekking tot suiker in de
oornaamste suiker-produceerende landen.

Meyer de Vries.

Verslag van de Commissie inzake de werkloosheid onder de Haagsche schilders.

Het Tijdschrift is in de gelegenheid gesteld het bovengenoemde
erslag te publiceeren. Het luidt:

Aan Burgemeester en Wethouders van 's-Gravenhage.

Gaarne hebben ondergeteekenden gevolg gegeven aan Uwe
itnoodiging tot het vormen van een Commissie om na te gaan

welke de oorzaken zijn der werkloosheid onder de Haagsch schilders en welke maatregelen eventueel moeten worden genome om die werkloosheid tegen te gaan.

Nadere toelichting omtrent de bedoeling van Uw Colleg mocht onze Commissie van den Wethouder voor Sociale Aan gelegenheden ontvangen, toen deze haar op 22 Maart 192 installeerde.

De werkloosheid onder de Haagsche schilders is een typisch seizoen-werkloosheid.

Het slappe seizoen begint ongeveer in October om te eindige met de maand April. Dan komt er door het betere weer zoove werk, dat praktisch gesproken, *alle* gezellen werk hebben. Va een teveel aan arbeidskrachten kan dan ook in dit vak nie gesproken worden. Wel is er een tekort aan werk. Uit d door de organisaties verstrekte gegevens, valt op te make dat gemiddeld elke Haagsche *georganiseerde* schilder 8 weke per jaar zonder werk is en daar het totaal aantal schilde — ongeorganiseerden medegerekend — hier ter stede pl.m 1500 bedraagt, wijst dit op een tekort aan werk voor 1200 werkweken.

Een meer regelmatige verdeeling van de hoeveelheid wer (regularisatie dus) kan, hoe wenschelijk op zich zelf ook, daari niet voorzien. Zij toch geeft geen *vermeerdering* van werk e deze alleen kan de oplossing van de moeilijkheid geven.

Nu valt het reeds bij een oppervlakkigen rondgang door d stad op hoe slecht van vele openbare gebouwen en particulie woningen het schilderwerk wordt onderhouden. Vooral ve achtergevels vertoonen alle sporen van verwaarloozing op d gebied. Reeds het eigenbelang der eigenaars zou hen moete nopen meer verfwerk aan hun eigendommen te doen verrichte en hypotheekhouders zouden wel doen, sterke pressie te oefene op de eigenaars der met hun geld belaste perceelen. Nu g schiedt dit gewoonlijk slechts bij het afloopen van den termij waarvoor de hypotheek verstrekt is.

Het ware daarom gewenscht, indien van gemeentewege d burgerij en de woningbouwvereenigingen hierop gewezen werde Ook de overheid — zoo van Rijk, als Provincie — maakt zic aan deze verwaarloozing, zij het in mindere mate, schuldig e zelfs Centraal Woningbeheer in deze gemeente was daarvan - althans tot voor kort — niet vrij.

Vermindering van het aantal werkloosheidsweken zou ong twijfeld ook verkregen worden indien meer zorg en tijd wer besteed aan het uit te voeren werk.

Vooral in den „nieuwbouw" ziet men een ergerlijk afraffel van het werk, zoodat de degelijkheid van vroeger verre is zoeken. In dit laatstgenoemde deel van het bedrijf zijn, na de Commissie vernam, ernstige pogingen om tot verbetering komen, gedaan, maar tot nu toe zijn deze niet geslaagd.

Oorzaak van dezen misstand is de *te* groote concurrentie oc

) dit gebied. Een andere wijze van aanbesteding van het ge-
eentewerk zou wellicht tot verbetering kunnen medewerken.
De gewoonte toch om het door de overheid op te dragen
hilderwerk na aanbesteding te gunnen aan den laagsten in-
hrijver, heeft groote schaduwzijden wanneer ook aan inschrij-
ers, die zeer belangrijk onder de begrooting blijven, werk ge-
und wordt.

Het behoeft geen betoog, dat de kans op minder solide af-
erking — ondanks de meest scherpe contrôle — dan groot
, met als logisch gevolg minder *arbeid* dan bij goede uitvoe-
ng. In den boezem der Commissie vonden drie middelen ter
eteugeling van dit kwaad aanbeveling.

Vooreerst bepleitte men uitgifte van het werk tegen begroo-
ngsprijs, of zoo dit te bezwaarlijk gevonden werd, terzijde-
gging van inschrijvingen, die meer dan 10 % van de begroo-
ng afwijken.

Ook werd in overweging gegeven optelling van alle inschrij-
ingssommen en deeling door het aantal inschrijvers, waarna
et werk gegund zou worden aan hem, die dit quotient het
eest zou naderen.

De Commissie heeft nog nagegaan of wellicht een bijzonder
root gemis aan vakkennis een rol speelt bij de werkloosheid
n dit bedrijf. Aan den Dienst voor M. H. is daartoe opge-
aakt een lijst van georganiseerde schilders, die de laatste 3
interseizoenen langdurig in steun waren. De Gemeentelijke
rbeidsbeurs vulde die lijst aan met haar gegevens omtrent
un vakkennis, gegevens welke zij verkregen heeft van infor-
aties bij de patroons.

Hieruit bleek, dat althans de werklooze schilders, die op
eze lijst voorkomen voor het meerendeel behooren tot de vol-
agen zelfs bekwame vaklieden.

De Commissie ziet hierbij niet over het hoofd, dat in ver-
chillende gevallen de qualificatie, door de patroons gegeven,
at geflatteerd zal zijn, daar deze er niet gaarne toe overgaan
m een minder goede beoordeeling op dit punt te verstrekken,
erwijl ook door de veel lagere eischen, die aan het schilder-
erk tegenwoordig in het algemeen gesteld worden, de vakbe-
waam genoemden, vooral onder de jongeren, niet op zoo'n
oog peil meer staan dan vroeger.

Dit alles neemt niet weg, dat de Commissie het nemen van
ijzondere maatregelen tot verhooging van de vakbekwaamheden
er *volwassen* schilders, in het bijzonder van de steunvragenden,
iet noodig acht. De behoefte daaraan is trouwens bij de uit-
oering van het zgn. crisiswerk, waarbij dezelfde personen wer-
len tewerkgesteld, ook niet gevoeld.

De hierboven vermelde lijsten leeren nog dat onder de regel-
atig terugkeerende steuntrekkenden vele jonge menschen zijn
an om en bij de 30 jaar. De Commissie verklaart dit uit de
omstandigheid, dat in het burger schildersbedrijf werkzaam blijft

een vrij vaste kern van arbeiders van middelbaren en hoogeren leeftijd, aan welke kern in drukke tijden een tijdelijke hulp van jongere arbeiders wordt toegevoegd.

Deze worden — zoolang zij door overlijden, enz. van de leden van de vaste kern nog niet tot deze behooren — uiteraard tegen het slappe seizoen ontslagen. (Bij deze werkloozen uit het burgerwerk komen voorts natuurlijk de werkloozen uit den „nieuwbouw", waarin veel jonge arbeiders werken).

De vaste kern is voor het burgerwerk in het bijzonder noodig omdat vele klanten gaarne telkenmale in hun woningen de vaste ouds bekende, vertrouwde gezellen zien.

Bovendien bezitten deze oudere gezellen de vakbekwaamheid, die voor het fijne werk vereischt wordt; zij verstaan de kunst de kleuren te mengen, bezitten de noodige materialenkennis, enz.

Hieraan ontbreekt onder de jongere schildersgezellen veel.

De Commissie heeft voorts nagegaan of ook in het schildersvak het euvel is binnengeslopen, dat zich in het bouwbedrijf schijnt voor te doen: het werken met *jongens*. Dit komt even wel bij burgerpatroons niet dan sporadisch voor. Wel bij pas beginnenden onder hen en in den nieuwbouw.

Het zal voorts van belang zijn een goede vakopleiding te bevorderen en het leerlingwezen afdoend te regelen.

Intusschen, welke maatregelen er ook genomen worden, de Commissie voorziet, dat wel steeds een deel der gezellen in de wintermaanden in eigen vak geen werk zal vinden. Door het zoeken van een nevenberoep zullen velen zich tegen de nadeelige gevolgen daarvan trachten te dekken. Welk dit nevenberoep zal zijn is niet bij voorbaat te zeggen: persoonlijke eigenschappen, als aanleg, ambitie, gezondheid, gezinsverhouding, enz. spelen hierin naast maatschappelijke factoren, een groote rol.

Het komt der Commissie voor, dat de Gemeente dit zoeken van een nevenberoep dient te steunen; het Gem. bureau voor beroepskeuze zou daarin een rol van beteekenis kunnen spelen.

Zij meent hierop evenwel niet nader te moeten ingaan, daar zij dan buiten het haar aangewezen terrein zou komen te dwalen.

Na deze beschouwingen komt de Commissie tot de volgende conclusies:

1e. de werkloosheid in het schildersbedrijf is een typisch seizoenverschijnsel, dat, daar het optreedt in het winterseizoen en daardoor dubbel door de werkloozen wordt gevoeld, door regularisatie dient te worden bestreden.

De overheid werke hiertoe krachtig mede door haar schilderwerk zooveel mogelijk in de wintermaanden te doen uitvoeren en wekke de burgerij op, meer dan tot nu toe schilderwerk in de *winter*maanden te doen uitvoeren.

2e. Regularisatie alleen heft het *tekort* aan werk voor de in deze gemeente werkzame schilders (plm. 1500 in getal) uiteraard niet op, zoodat naar *werkverruiming* gestreefd moet worden.

3e. Deze werkverruiming is *mogelijk*, indien de overheid en de burgerij in de eerste plaats hare gebouwen en woningen beter onderhield. De hypotheekhouders dienen meer dan tot nu toe geschiedt op het onderhoud der met hun gelden bezwaarde panden aan te dringen.

4e. Vooral in den „nieuwbouw" moet getracht worden een meer degelijke werkwijze ingevoerd te krijgen.

5e. Bij het aanbesteden van schilderwerk gunne men niet aan inschrijvers, die meer dan bijv. 10 % van de begrooting afwijken.

6e. Vakopleiding moet bevorderd worden en het leerlingwezen afdoende geregeld.

7e. De Gemeente bevordere het zoeken van een geschikt nevenberoep, dat in het slappe seizoen beoefend kan worden. Het Gem. Bureau voor beroepskeuze zou hierin de helpende hand moeten bieden.

8e. De Gemeente reserveere zoolang nog niet voldoende schilderwerk aan de markt komt om alle schilders regelmatigen arbeid te verstrekken, een zekere hoeveelheid werk om dat in werkverschaffing uit te voeren, op zoodanige wijze, dat dit het meest aan het doel beantwoordt.

Over de vraag of eigen beheer of uitvoering althans medewerking door de patroons daarvoor het beste is, gaf de Commissie haar oordeel reeds aan den Wethouder voor Sociale Aangelegenheden te kennen.

's-Gravenhage, 15 Mei 1929.

J. G. Kruis, *Referendaris in Algemeenen Dienst. Voorzitter.*

C. van Harmelen,
IJ. S. Rijpkema,
H. B. J. Gerritsen v. d. Hoop,
} *Werkgevers leden.*

A. J. M. Gomers,
G. Moll,
Jac. Cusiël,
IJ. G. Drost,
} *Werknemers leden.*

J. Boezer, *Directeur Gem. Arbeidsbeurs.*

A. van der Veen Vonk, *Directeur Ambachtsschool.*

W. C. A. Riem Vis, *Adjunct-Directeur Gem. Dienst voor Maatschappelijk Hulpbetoon, Secretaris.*

Verslag van de Commissie inzake de werkloosheid onder de Haagsche bouwvakarbeiders.

Het Tijdschrift is in de gelegenheid gesteld het bovengenoemd verslag te publiceeren. Het luidt:

Aan Burgemeester en Wethouders van 's-Gravenhage.

De opdracht die Uw College onze Commissie heeft gegeven bij zijn besluit van 24/27 Januari 1928, no. 2342 S.Z., nader toegelicht door den Wethouder voor Sociale Aangelegenheden, bij gelegenheid van de installatie onzer Commissie luidde:

a. een onderzoek in te stellen naar de oorzaken der werkloosheid onder de Haagsche bouwvakarbeiders;

b. maatregelen te beramen ter bestrijding dezer werkloosheid.

Bestaat er een werkloosheid van bijzonderen omvang in de Haagsche bouwvakken? Deze vraag heeft de Commissie allereerst onder de oogen gezien. Zij is niet zoo eenvoudig te beantwoorden als het schijnt. Een statistiek van het aantal in den Haag (en omstreken) woonachtige bouwvakarbeiders en van het aantal werkloozen daaronder toch bestaat niet.

De cijfers van de Gemeentelijke Arbeidsbeurs, noch die van Maatschappelijk Hulpbetoon, noch die van het Gemeentelijk Statistisch Bureau kunnen het gemis van een dergelijke statistiek vergoeden.

Het was der Commissie dan ook niet anders mogelijk de gestelde vraag te beantwoorden dan naar den indruk dien de praktijk haar leden had gegeven. Deze indruk is: dat er inderdaad een teveel aan arbeidskrachten in het bouwbedrijf is, echter niet in alle beroepen, bijv. niet onder de stucadoors. Wel is er een teveel van timmerlieden, grondwerkers en opperlieden. (Het schildersvak blijft hier buiten beschouwing, deze vakgroep wordt bezien door een andere Commissie).

Hoe is dat teveel nu ontstaan?

Een onderzoek, ingesteld bij het Bevolkingsregister, heeft geleerd, dat er sedert den oorlog vele bouwvakarbeiders *meer* zich hier ter stede vestigden dan vertrokken.

Voor een gedeelte kan deze vestiging verklaard worden uit den algemeenen bekenden „trek naar de groote stad", maar grooten invloed zal ongetwijfeld hebben gehad het bijzonder snelle tempo, waarin de woningbouw hier ter plaatse geschiedde. (Of dit tempo al dan niet *te* snel was, laat de Commissie uiteraard in het midden.)

Ook oefent ongetwijfeld het bouwbedrijf met zijn naar verhouding tot andere bedrijven hooge loonen een sterke aantrekkingskracht op de arbeiders van aanverwante vakken en de zgn. losse arbeiders.

Het teveel aan arbeidskrachten is intusschen niet alleen ont-

taan door vermeerdering van het aantal arbeiders, doch ook oor een zeer sterk doorgevoerde vereenvoudiging en mechanisatie n het bedrijf. Dit geldt in het bijzonder voor het timmervak. Deuren en kozijnen worden vrijwel nimmermeer op het werk emaakt, zij komen bijna kant en klaar van de fabriek. De fwerking van een woning duurt tegenwoordig nog slechts ooveel uren als er vroeger dagen voor noodig waren.

De machinale ophijsching van bouwmaterialen e. d. heeft en overcompleet van opperlieden veroorzaakt.

Bij deze oorzaken van een blijvend teveel aan bouwvakarbeiders voegt zich de omstandigheid, dat dikwijls aannemers van uiten meer dan strikt noodzakelijk is, arbeiders *mede*brengen. Het behoeft geen betoog, dat dit van Haagsch standpunt bezien, ngewenscht is en zoolang er onder de Haagsche arbeiders bnormale werkloosheid heerscht, zal dit op deze laatsten een naangenamen indruk moeten maken.

Na deze opsporing der *oorzaken* ging de Commissie over tot et zoeken van middelen ter bestrijding der werkloosheid onder le Haagsche bouwvakarbeiders.

Het is haar niet mogelijk een afdoend middel aan de hand e doen, doch dit kan ook niet in de verwachting van Uw College gelegen hebben.

De hoeveelheid werk toch is door geen enkel kunstmiddel oodanig te vergrooten, dat ook voor het hierboven bedoeld overschot van bouwvakarbeiders voldoende emploi te vinden ou zijn. Werkverschaffingen, als thans in Drente en Overijsel n gang zijn, hebben, hoe goed ook bedoeld en hoe uitnemend werkend in velerlei opzicht naar de Commissie meent, geen blijvende beteekenis voor de vermindering der werkloosheid in et Haagsche bouwbedrijf, tenzij nu reeds het oog gericht wordt op plaatsing van daartoe geschikt bevondenen in werken uiten de gemeente, als de drooglegging der Zuiderzee en de uitvoering van het wegenplan.

Doch ook in het algemeen acht de Commissie de tewerkstelling van bouwvakarbeiders in binnen- en buitenland van groot belang. Met genoegen nam zij kennis van hetgeen de Haagsche arbeidsbeurs op dit gebied heeft gedaan en nog doet.

Wel is het bezwaar niet denkbeeldig — en het wordt nu reeds gevoeld — dat de *beste* arbeidskrachten daarmee voor het Haagsche bouwbedrijf verloren gaan, doch dit is niet te vermijden en het kwaad herstelt zich op den duur vanzelf.

Deze afvoering van arbeidskrachten uit het bedrijf behoeft zich intusschen niet te bepalen tot emigratie, het kan ook geschieden door overgang naar een ander vak. Geforceerd moet dit niet worden, de ervaring in de oorlogsjaren opgedaan met de opleiding tot metselaar werkt afschrikwekkend genoeg. Wenscht echter een bouwvakarbeider, die in eigen vak meent

verder niet zijn brood te kunnen verdienen, naar een ander vak over te gaan, dan bevordere de Gemeente dit zooveel mogelijk.

Aan den anderen kant worde geijverd voor een voortdurende verbetering der vakopleiding. Het is toch niet te loochenen, dat een goed ontwikkeld vakman de meeste kans op de minste werkloosheid heeft, ondanks de veel lagere eischen, die in het vak, helaas, in het algemeen gesteld worden, vergeleken met den tijd voor den oorlog.

Daarmede samen hangt een goede regeling van het leerlingwezen, al mag die naar het oordeel der Commissie niet leiden tot een zgn. gesloten bedrijf.

Op nog een punt tenslotte wenscht de Commissie de aandacht te vestigen.

Zij stelt voor de besteksbepalingen, die het medebrengen door aannemers van personeel van buiten de gemeente trachten te beperken, nog te verscherpen. Op de *algemeene* werkloosheid heeft dit uiteraard geen invloed, doch ter bestrijding der *Haagsche* werkloosheid — en daarop heeft de Commissie krachtens de haar gegeven opdracht, de aandacht geconcentreerd — is dit inderdaad niet zonder beteekenis.

Resumeerend stelde de Commissie de volgende conclusies als resultaat harer besprekingen vast:

I. *Oorzaken*:

1. Er waren in de laatste jaren in Den Haag bij een normale arbeidsmarkt, te veel bouwvakarbeiders, vooral grondwerkers, opperlieden en timmerlieden.
2. Oorzaken hiervan zijn:
   a. grootere vestiging dan vertrek sedert de oorlogsjaren, o.a. als gevolg van het op groote schaal aanbouwen van woningen in deze gemeente.
   b. wijziging in de bouwtechniek, vereenvoudiging en machinale vervaardiging van allerlei houtwerken (als deuren, enz.), waardoor de afwerking van een woning veel minder arbeid vordert, dan voorheen mechanische ophijsching van bouwmaterialen, enz.
   c. toestrooming van allerlei buitenstaanders naar het bouwvak, o.a. als gevolg van zijne hooge loonen, in verhouding met andere bedrijven.
   d. medebrenging door aannemers van arbeiders van buiten
   e. de algemeene aantrekkingskracht, die de groote stad op het platteland oefent.

II. *Maatregelen:*

Het overschot van bouwvakarbeiders trachte men te verminderen:

1. door betere vakopleiding.
2. door regeling van het leerlingwezen, zonder dat daarmede het bedrijf gesloten wordt.

3. door emigratie naar binnen- en buitenland te bevorderen.
4. door overgang naar andere vakken te bevorderen.
5. door de besteksbepalingen, die het meebrengen van arbeiders van buiten bestrijden, te verscherpen.

's-Gravenhage, 21 Mei 1929.

L. Hoejenbos, *Directeur van den Gem. Dienst voor Maatschappelijk Hulpbetoon, Voorzitter.*

G. A. van Dongen
A. van Kesteren
A. J. Mussert
J. Ph. Reeser
Werkgevers leden.

W. A. van Bommel
H. W. J. Collignon
A. H. van Deth
G. Moll
Werknemers leden.

J. G. Kruis, *Referendaris in Algemeenen Dienst.*
J. Boezer, *Directeur Gem. Arbeidsbeurs.*
A. van der Veen Vonk, *Directeur Ambachtsschool.*
W. C. A. Riem Vis, *Adjunct-Directeur van den Gem. Dienst voor Maatschappelijk Hulpbetoon, Secretaris.*

De jaarvergadering van de Vereeniging van Nederlandsche Arbeidsbeurzen.

Een goed geslaagde bijeenkomst.

10 en 11 Juli j.l. heeft bovengenoemde vereeniging haar jaarvergadering gehouden.

De ervaring leert, dat deze vereeniging bijna zonder uitzondering altijd mooi weer treft hetgeen een groote factor is om de vergadering in een goede stemming te brengen.

Hierbij kwam, dat de bijeenkomst dit jaar gehouden werd te Bussum. Wie den aanleg van Bussum kent, vooral van de laatste jaren, waar onder beleid van het tegenwoordige gemeentebestuur zooveel is gedaan tot het verkrijgen van een schoonen aanleg, ook wat de architectuur betreft, die zal begrijpen, dat het verblijf hierdoor in deze gemeente nog werd veraangenaamd.

Er was echter nog een andere buitengewone omstandigheid welke tot het welslagen der vergadering heeft bijgedragen en dat was de sfeer, de stemming, waarin de vereeniging te Bussum werd ontvangen.

Dit geschiedde 10 Juli 's namiddags ten gemeentehuize met een rede van den Burgemeester, den heer de Bordes, waaruit bleek, dat hij het vraagstuk van de werkloosheid niet alleen goed kent, maar ook hoe sympathiek hij tegenover de bemoeiïngen

staat om werkloosheid te voorkomen, of de gevolgen te bestrijden en niet in het minst, welk diep meegevoel hij heeft met de werkloozen zelf.

De Burgemeester heeft ook deze gelegenheid, waar hij min of meer in het openbaar sprak, blijkbaar niet willen laten voorbij gaan om zijn meening over sommige punten van het werkloosheidsvraagstuk duidelijk en onomwonden te zeggen. Prees hij het, dat wij thans eindelijk een ontwerp-wet hebben tot regeling van de arbeidsbemiddeling, zoo voegde hij er aanstonds aan toe, dat met ongeduld wordt gewacht, dat er nu eens eindelijk zal komen een wetsontwerp tot wettelijke regeling der werkloosheidsverzekering.

De Burgemeester heeft van zijn meeleven en meedoen in het werkloosheidsvraagstuk ook doen blijken door de vergadering over de behandeling van de praeadviezen, luidende:

> „Is het wenschelijk een arbeidsbeurs op eenigerlei wijze te verbinden met andere openbare diensten op sociaal of philantropisch gebied, inzonderheid met een dienst van maatschappelijk hulpbetoon",

van het begin tot het einde bij te wonen en door een interruptie te plaatsen ook getoond, dat van hem zeker geen voorstel is te verwachten als door de gemeenten Arnhem en Hilversum is aangenomen.

De behandeling van de praeadviezen was in twee opzichten belangrijk, waarop hier de aandacht mag worden gevestigd.

In de eerste plaats, dat de vergadering met volle aandacht de behandeling bij voortduring heeft gevolgd en blijkbaar alle argumenten voor en tegen verwerkte, hetgeen uit het meeleven van de vergadering duidelijk bleek. Indien de verdedigers van de besluiten van Arnhem en Hilversum geen of zoo goed als geen bijval uit de vergadering hebben gekregen, dan vindt dat naar mijn meening hierin zijn verklaring, dat de vergadering de argumenten voor de samenvoeging van de bedoelde diensten onvoldoende vond om de besluiten van Arnhem en Hilversum te verklaren.

Vogels van diverse pluimage en met verschillende levenstaak of van verschillend beroep hebben de samenvoeging van de bedoelde diensten m.i. met steekhoudende redenen bestreden.

Het andere opzicht, waarom ik boven bedoelde, waarom mij deze vergadering belangrijk voorkwam was, dat de praeadviseur, de Heer Van der Heeg, verklaarde zoo te kunnen spreken als hij deed, na overleg gepleegd te hebben met het N.V.V. Hierdoor waren dus zijn verklaringen van veel belang, omdat de moderne arbeidersbeweging dus blijkt te staan op het standpunt, dat zij van de samenvoeging van de bedoelde diensten, behoudens misschien een uitzonderingsgeval, maar dat moet dan wel een heel duidelijk uitzonderingsgeval zijn, niets moeten weten.

Het wil mij voorkomen, dat de voorstanders van de samen-

voeging, wanneer zij de argumenten tegen de samenvoeging, uitgesproken in het verslag van de vergadering zullen lezen, op grond van de kracht van de argumenten zich nog wel eens in den vervolge driemaal zullen bedenken eer zij met voorstellen in die richting zullen komen en mocht het onverhoopt toch het geval zijn, dan zullen de bestrijders der samenvoeging uit het verslag van het verhandelde zooveel materiaal kunnen putten, dat de bewijskracht hiervan er niet weinig toe zal bijdragen om te voorkomen, dat een voorstel in deze het tot een besluit zal brengen.

Mr. J. Gerritsz.

Problemen verbonden aan binnenlandsche migratie.

De Nederlandsche Vereeniging voor Armenzorg en Weldadigheid heeft op 20, 21 en 22 Juni haar jaarvergadering gehouden, waar praeadviezen zijn uitgebracht over het bovengenoemde onderwerp. Praeadviseurs waren de heeren Anth. Folmer, Meyer de Vries en Mr. H. van Haastert.

Uit het praeadvies van den heer Meyer de Vries bleek, dat hij in het bijzonder de Noordelijke provincies zou bespreken, terwijl het lid der Tweede Kamer, de heer Hermans meer speciaal de migratie-moeilijkheden in het Zuiden van ons land zou behandelen. De heer Hermans was door ziekte verhinderd; dit was zeer jammer, want de heer Hermans kent Zuid-Limburg en in het bijzonder het mijndistrict door en door.

Mr. Van Haastert heeft nog den tijd kunnen vinden te praeadviseeren; gelet op zijn maatschappelijke positie is het te begrijpen, dat hij in het bijzonder het onderwerp bezien heeft vanuit de plattelandsbelangen.

Het praeadvies van den heer Folmer kreeg, daar hij zich niet tot een bepaalde streek in het bijzonder beperkte, een zeer algemeen karakter. Het was te verwachten, dat van den vroegeren adjunct-secretaris van de Staatscommissie, welke het migratie-vraagstuk uitvoerig heeft behandeld, een gedegen praeadvies zou verschijnen.

Het praeadvies van den heer Meyer de Vries, dat van beperkte strekking was, was op dit beperkte terrein tot in onderdeelen verzorgd, hetgeen, gelet op den werkkring van den heer de Vries in de laatste jaren, ook wel verwacht mocht worden.

Over de praeadviezen zelf en de behandeling moge ik hier verder zwijgen. Een analytisch verslag van het gesprokene zal verschijnen en zij die belangstellen in het onderwerp, moge ik daarnaar verwijzen; kennisneming ervan zal hen, zoo is mijn overtuiging, niet teleurstellen.

Ik heb echter deze praeadviezen voornamelijk om de volgende

reden hier ter sprake gebracht. Het onderwerp is aan de orde gesteld door de Nederlandsche Vereeniging voor Armenzorg en Weldadigheid, maar de redactie van het onderwerp zelf was zoo algemeen gehouden, dat het ook wel in verband met armenzorg en weldadigheid kon worden beschouwd, doch dan alleen in dit verband behandeld als een onderdeel. Zooals de redactie luidde moest dit er wel toe leiden het vraagstuk van de binnenlandsche migratie in zijn geheel te behandelen. Het lag dus voor de hand, dat alle praeadviseurs ook over algemeene problemen hebben gesproken en dat dit in het bijzonder heeft gedaan de heer Folmer, op de wijze waarop dit van hem mocht worden verwacht, terwijl de beide praeadviseurs, wien gevraagd was een bepaalde streek speciaal te bespreken, dit niet hebben verwaarloosd.

Ten gevolge van de redactie is naar mijn meening te weinig aandacht geschonken aan de problemen, verbonden aan de binnenlandsche migratie *in verband met armenzorg en weldadigheid*. Hoe gaarne zou men juist het onderwerp in bijzonderheden hebben hooren behandeld in dezen kring van vrouwen en mannen uit de practijk van armenzorg en weldadigheid. Immers, gemeentebesturen, bestuurders van openbare en particuliere instellingen van weldadigheid en armenzorg, vakvereenigingsbesturen, werkers op sociaal terrein, enz., deze allen komen telkens te staan voor practische moeilijkheden, die het gevolg zijn van binnenlandsche migratie en de regeling hiervan, voornamelijk door wet en verordening.

Naar mijn meening had het onderwerp, zooals het geredigeerd is even goed en misschien beter behandeld kunnen, ja, moeten worden in een vereeniging, wier doel een meer algemeen karakter draagt, zooals bijv. de Vereeniging voor Staathuishoudkunde en Statistiek. Het onderwerp had ook aan de orde kunnen worden gesteld door de Nationale Vereeniging tegen de Werkloosheid; had deze Vereeniging dit willen behandelen, dan zou naar mijn meening de redactie bijv. hebben moeten luiden: „problemen, verbonden aan binnenlandsche migratie, ten gevolge van te nemen maatregelen ter voorkoming of bestrijding van werkloosheid." Met andere woorden, de Nat. Vereeniging tegen de Werkloosheid had dit onderwerp in het bijzonder kunnen behandelen in verband met het werkloosheidsvraagstuk, maar niet in algemeenen zin.

Op de vergadering zelf heb ik boven uitgedrukte gedachte niet uitvoerig kunnen behandelen, maar toch ter sprake gebracht. De gemaakte opmerkingen waren niet bedoeld als een verwijt, maar om de aandacht erop te vestigen, dat onze sociale vereenigingen moeten trachten bij haar arbeid zooveel mogelijk op eigen terrein te blijven. Indien men meent, dat de omstandigheden veranderd zijn of ertoe zouden leiden, dat dat niet meer gewenscht of niet goed mogelijk meer is tenzij door overleg en door samensprekingen, dat men, zoo heb ik den wensch geuit

elke ik hier herhaal, er dan toe moge komen of zich meer peciaal tot het eigen terrein te beperken, of de handen ineen slaan en overleg te plegen over samenwerking in algeeenen zin.

Ik voor mij zie nog niet den tijd aangebroken, dat verschilende vereenigingen, werkzaam op sociaal terrein, haar bestaan ouden moeten opgeven en zich voegen in een algemeen verand. Maar wel geloof ik, dat het nuttig kan zijn om voeling iet elkaar te houden om door een goede taakverdeeling het eest nuttige effect te kunnen verkrijgen. Misschien dat hiervoor p den duur een federatief verband noodig is.

Mr. J. Gebritsz.

Buitenlandsch Overzicht.

België.

Verhooging van de uitkeeringen uit het krisisfonds. Een oninklijk besluit van 5 Maart 1929 heeft opnieuw vastgesteld e bedragen, welke door het krisisfonds aan werkloozen worden erstrekt. Zij zullen in den vervolge even hoog zijn als die, elke door de welkloozenkassen worden verstrekt. In geen eval zullen zij echter hooger mogen zijn dan 9 fr. (1 fr. = 17 t.) per dag voor gezinshoofden, vrijgezellen, weduwnaars of escheiden mannen zonder kinderen, boven de 25 jaar; 7 fr. er dag voor vrijgezellen, weduwnaars of gescheiden mannen onder kinderen, beneden de 25 jaar en voor gehuwde vrouwen, ie niet gezinshoofd zijn.

Aan gezinshoofden, die de uitkeering ontvangen, welke in ie reglementen hunner werkloozenkas is vastgesteld, zal bovenien een gezinstoeslag worden verstrekt van 3,50 fr. per dag oor de echtgenoote-huishoudster, verhoogd met 3 fr. voor elk ind beneden de 14 jaar en voor elk kind, ouder dan 14, doch onger dan 16 jaar, dat een onderwijsinrichting of een vakschool ezoekt, of dat lichamelijk niet in staat is te werken.

Duitschland.

De werkloosheidsverzekering en arbeidsbemiddeling in 1928. elijk reeds vroeger in dit Tijdschrift is medegedeeld omvat de Duitsche werkloosheidsverzekering, welke op 1 Oktober 1927 n werking is getreden, ongeveer dezelfde personen als de iekteverzekering. Eenerzijds ressorteeren echter ook zij, die el onder de „Angestelltenversicherung" vallen, doch wegens le hoogte van hun loon (meer dan 3600 R.M.) niet aan de iekteverzekeringsplicht onderworpen zijn, wel onder de werkoosheidsverzekering. Hun aantal bedroeg op het einde van November 1928 pl.m. 446000. Anderzijds vielen op dien datum

ongeveer 2,4 millioen arbeiders, die wel tegen ziekte verzekerd zijn, buiten de werkloosheidsverzekering, vooral land- en bosch arbeiders en leerlingen.

De werkloosheidsverzekering omvatte in totaal:

Einde Januari 1928	1640	personen
„ Juni 1928	7123	„
„ December 1928	1678	„

In het midden van Januari 1928 bedroeg het aantal arbeiders dat de gewone uitkeering ontving 1,4 millioen, terwijl 228.000 krisisuitkeering ontvingen. Het minimum werd bereikt einde Juli 1928, toen 564.000 arbeiders de gewone en (in Augustus pl.m. 80.000 de krisisuitkeering ontvingen. Einde December bedroeg het aantal gewone uitkeeringen 1,7 millioen, het aantal krisisuitkeeringen 127.400. Het maandgemiddelde voor 1928 was resp. 890.000 en 139.600, voor 1927 resp. 857.000 en 176.500.

Zooals de lezers van dit Tijdschrift weten, wordt de werkloosheidsuitkeering verstrekt, wanneer de arbeider 26 weken in een verzekeringsplichtig bedrijf heeft gewerkt en een wachttijd heeft doorgemaakt, welke tot 15 April 1928 3 dagen, tot 30 Juni 5 dagen bedroeg en sindsdien 7 dagen bedraagt.

De hoogte der uitkeering is evenredig aan het gemiddelde loon, dat de verzekerde in de laatste drie maanden voor het begin der werkloosheid verdiende, eventueel met een gezinstoeslag verhoogd. Onder bepaalde voorwaarden wordt ook uitkeering verstrekt voor gedeeltelijke werkloosheid.

De krisisuitkeering, welker kosten het Rijk (4/5) en de gemeenten dragen, wordt verstrekt bij een zeer ongunstigen stand der arbeidsmarkt aan werkloozen, die nog niet of niet meer recht hebben op de gewone uitkeering.

Het totale bedrag, dat ingevolge de werkloosheidsverzekering in 1928 werd uitgekeerd bedroeg 819,6 millioen R.M.

Ook de arbeidsbemiddeling wordt door het Rijksbureau, waaronder de werkloosheidsverzekering ressorteert, bestuurd. In 1928 werden 4,4 millioen mannen en 1,8 millioen vrouwen geplaatst, d.i. in totaal 0,2 millioen meer dan in 1927.

Aan maatregelen tot voorkoming en bestrijding der werkloosheid werd in 1928 rond 38,5 millioen R.M. uitgegeven tegen 68,3 millioen in 1927.

De totale uitgaven voor arbeidsbemiddeling en werkloosheidsverzekering bedroegen in 1928 941,7 millioen R.M. tegen 755,4 millioen in 1927.

De inkomsten bedroegen in 1928 851,8 millioen R.M. De uitgaven voor 1927 kunnen hiermede niet goed vergeleken worden, doch waren in totaal bijna 57 millioen R.M. lager. De kontributies bedroegen in 1928 823,7 millioen R.M. (96,7% der totale inkomsten) tegen 690,6 mill. R.M. (75,9%) in 1927.

In 1928 overtroffen de uitgaven de inkomsten met 89,9 millioen R.M. Voor de krisiszorg werd in 1927 uitgegeven 162,7 millioen tegen 130 millioen in 1928.

Misbruiken bij de werkloosheidsverzekering. In Duitschland is op het oogenblik een sterke aktie gaande tot herziening van de bestaande wet op de werkloosheidsverzekering. Eenerzijds wordt deze geleid door de organisaties der werkgevers, die van meening zijn, dat de huidige regeling tot ernstige misbruiken heeft geleid en die ook gekant zijn tegen de uitkeering bij seizoenwerkloosheid. Anderzijds is men van oordeel, dat de groote kosten der werkloosheidsverzekering op den duur tot een financieele kastrastrofe zullen leiden. De regeering had beloofd zeer spoedig te zullen komen met een programma tot onmiddellijke verbetering (z.g.n. „*Sofort-Programm*").

Het bleek echter niet mogelijk te zijn een program te ontwerpen, dat een meerderheid kon verkrijgen. De arbeiders wenschen 1 % verhooging der bijdragen; de ondernemers verzetten zich hiertegen. De laatsten wenschen voorts afschaffing der uitkeering aan seizoenwerkloozen.

In dit verband mag de aandacht worden gevestigd op een rede, welke de Rijksminister van Arbeid, Dr. Wissell onlangs voor de „*Gesellschaft für Soziale Reform*" in Kiel heeft gehouden. Daarin zeide hij o.a., dat tegen de werkloosheidsverzekering een ware paniekstemming wordt gekweekt. De beweringen omtrent matelooze misbruiken zijn ontelbaar. Het Rijksdepartement van Arbeid heeft echter vele duizenden gevallen, waarin misbruiken zouden zijn gepleegd, onderzocht en daarvan zijn ten slotte slechts ruim veertig juist gebleken.

Evenals de strijd tegen andere sociale maatregelen is ook deze met een verbazingwekkend gebrek aan waarheidsliefde gevoerd, aldus de Minister.

Duitsch-Oostenrijk.

De Werkloosheidsverzekering. Het Oostenrijksche parlement heeft, met ingang van 1 Januari j.l., opnieuw wijziging gebracht in de wet op de werkloosheidsverzekering.

Tot dusver waren de verzekerde arbeiders volgens het loon verdeeld in 10 klassen, waarvan de eerste omvatte de arbeiders, die niet meer verdienden dan 77 groschen per dag en de tiende degenen, die 3,60 schilling of meer per dag verdienden. In den vervolge zullen de arbeiders, wier dagloon niet meer bedraagt dan 1,13 schilling tot de eerste klasse behooren; de negende klasse zal omvatten de arbeiders, die gemiddeld 5,40 sch. verdienen en de tiende degenen, die 6 sh. of meer verdienen.

Deze nieuwe klassifikatie heeft tot gevolg, dat de uitkeeringen voor de arbeiders der beide hoogste klassen eenigszins stijgen. Terwijl de uitkeering vroeger, naar den omvang van het gezin, variëerde van 2 tot 3,10 sch. voor de arbeiders der tiende klasse, bedraagt zij thans 2,20 tot 3,40 sch. per dag.

Deze bepalingen zijn niet van toepassing op de buitengewone „*Notstandshilfe*", volgens welke de uitkeeringen niet hooger

kunnen zijn dan voor de arbeiders der achtste klasse, d.i. met een dagloon van pl.m. 4,20 sch. Echter is de uitkeering voor werkloozen met minstens drie kinderen en geklasseerd in de negende of tiende klasse gelijk aan de gewone uitkeering.

De kontributie, welke tot nu toe bedroeg 80% van de kontributie voor de ziekteverzekering, is verlaagd tot 75%. Hierdoor zal de wekelijksche kontributie voor de eerste acht klassen gelijk zijn aan de helft van het dagloon in elk dier klassen, terwijl zij voor de negende en tiende klasse zal bedragen resp. 50% en 45% van de laagste grens van het dagloon, d.i. voor de tiende klasse een kontributie van 2,70 sch. per week. Men weet, dat de kontributie voor de helft door de arbeiders en voor de helft door de werkgevers wordt betaald.

Voorts is tot 31 December 1930 verlengd de bepaling, krachtens welke de werkloozen, nadat zij de reglementaire uitkeering van 30 weken hebben ontvangen, nog een extra-uitkeering van 80% der gewone uitkeering kunnen krijgen.

Groot-Brittannië.

De rechtspraak bij de werkloosheidsverzekering. Gelijk men weet wordt in Engeland de rechtspraak inzake de werkloosheidsverzekering in hoogste instantie uitgeoefend door één persoon, den Umpire. De interpretaties, welke hij van de wet op de werkloosheidsverzekering geeft, zijn dus van zeer groote beteekenis.

In één zijner jongste beslissingen heeft de Umpire uitgesproken, dat werkloozen, aan wie uitkeering wordt geweigerd op grond, dat zij niet met alle kracht naar werk zoeken, geacht moeten worden niet te hebben gewerkt gedurende een behoorlijken tijd in de laatst verloopen twee jaar. Daardoor is een tijdelijke uitsluiting van het recht op werkloozenuitkeering veranderd in een permanente uitsluiting. Tegen deze beslissing is nog al wat verzet gerezen in Engeland en men heeft de vraag gesteld, of hierin niet door een wetswijziging moet worden voorzien. Bovendien zijn stemmen opgegaan, welke aandringen op de mogelijkheid tot herziening van de beslissingen van den Umpire op grond van billijkheid.

Een Ministerie voor Werkloosheidsbestrijding. De ernstige werkloosheid heeft bij de Engelsche verkiezingen een zeer groote rol gespeeld. Het is dan ook niet te verwonderen, dat in het nieuwe Engelsche kabinet één der ministers, namelijk de heer Thomas, speciaal belast is met het vraagstuk der werkloosheidsbestrijding. In samenwerking met enkele andere ministers, zal hij alle maatregelen moeten nemen, welke kunnen leiden tot spoedige en aanzienlijke vermindering der werkloosheid.

Bij de diskussies over de Troonrede heeft Minister Thomas zijn plannen uitvoerig uiteengezet. Daaruit blijkt, dat de regee-

ring vooral heil ziet in het bevorderen van den normalen handel en de normale industrie. Eenerzijds zal dit geschieden door het uitvoeren van publieke werken, anderzijds door het bevorderen van partikuliere ondernemingen, zoo noodig met staatshulp.

Tot de maatregelen, welke onmiddellijk zullen worden genomen, behooren: het vervaardigen der spoorwegdwarsliggers uit Engelsch staal inplaats van uit ingevoerd hout; het vervaardigen van nieuwe lokomotieven, stations en wissels; het uitvoeren van een wegenplan voor vijf jaren, dat £ 9½ millioen zal kosten; het maken van sekundaire wegen en bruggen, tot een bedrag van £ 28 millioen; de benoeming van handelsattaché's in het buitenland; verlenging van de exportkredietenregeling; het droogmaken en bebosschen van land; bevordering der visscherij; de bouw van een nieuwe Waterloo Bridge.

Voorts worden plannen klaar gemaakt tot het vervaardigen van stalen spoorwagons; tot verbetering van den onhoudbaren toestand, dat goederenwagens zich in partikuliere handen bevinden; tot elektrifikatie van het Liverpoolstreet station; tot uitbreiding van den Londenschen ondergrondschen spoorweg; tot het maken van betonnen telegraafpalen; tot den aanleg van een nieuwe goederenspoorlijn buiten Londen; tot het bevorderen van den bouw van nieuwe fabrieken in de door de werkloosheid getroffen streken; tot ontwikkeling van het Empire, waarvoor £ 1 millioen per jaar zal worden beschikbaar gesteld.

Nog deze maand zal een wet worden ingediend, waarin machtiging wordt gevraagd tot het sluiten van leeningen ten bedrage van £ 25 millioen en tot het verleenen van steun door het waarborgen van rentebetaling, vooral ook aan overheidsbedrijven.

Een kommissie zal onderzoeken, of het mogelijk is den maximum-schoolleeftijd te verhoogen en de arbeidsmarkt te ontlasten van oude arbeiders door het verleenen van pensioenen. Ook de mogelijkheden van migratie zullen worden onderzocht.

Italië.

Maatregelen tegen overbevolking der steden. Bij een wet van den 24sten December 1928 is aan de prefekten der provincies het recht gegeven, na overleg met de provinciale ekonomische raden, maatregelen te nemen om te groote toeneming der stedelijke bevolking tegen te gaan. In verband hiermede is in Februari j.l. bij de „*Questura*" in Milaan een demografisch bureau gevestigd.

Ieder, die zich in de gemeente Milaan komt vestigen met het doel werk te zoeken, moet zich binnen vijf dagen na zijn aankomst bij dit bureau melden. Indien de betrokkene in de daaropvolgende veertien dagen niet het bewijs levert, dat hij een betrekking en een woning heeft, wordt hij met een reisbiljet naar de plaats, waar hij vandaan komt, teruggezonden. Indien hij wel kan bewijzen, dat hij een betrekking en een

woning heeft, wordt nog gedurende zes maanden gekontroleerd of hij werkelijk werk heeft. Overtredingen van de te dezer zake gestelde regelen worden gestraft met gevangenisstraf van drie maanden en met boete van ten hoogste 20.000 lire.

Gelijke maatregelen zijn in Genua, Rovigo en andere plaatsen genomen.

Noorwegen.

WETSONTWERP OP DE WERKLOOSHEIDSVERZEKERING. De Noorsche regeering heeft in April j.l. een wetsontwerp goedgekeurd waarbij de instelling van Rijks- en gemeentewerkloosheidsfondsen en de invoering der verplichte verzekering tegen werkloosheid wordt geregeld.

Volgens dit ontwerp zullen de kosten der verzekering gevonden worden uit gelijke kontributies van arbeiders en werkgevers. De kring verzekerden zal overeenkomen met dien der ziekteverzekering. Uitgesloten zullen echter worden de arbeiders onder de 20 jaar, de arbeiders in den land- en boschbouw en in de visscherij, de huisbedienden in gezinnen en de leerlingen.

De verzekerden, die onvrijwillig werkloos zijn, zullen een dagelijksche uitkeering ontvangen, benevens reis- en verblijfkosten om hen in de gelegenheid te stellen nieuw werk te vinden.

De kontributie zal bedragen 0,40 tot 0,80 kronen, naar gelang van de klasse der verzekerden. Zij zal tegelijk betaald worden met de kontributie voor de ziekteverzekering. Naar schatting zal het aantal verzekerden pl.m. 250.000 bedragen, het totaal der kontributies 7,5 millioen kronen per jaar en de jaarlijksche kosten der verzekering 5,5 tot 6 millioen kronen.

De werkloosheidsfondsen van den staat en van de gemeenten zullen vooral ten doel hebben het uitvoeren van werken voor de werkloozen te financieren. Deze fondsen zullen gevormd worden uit bijdragen van den staat en van de gemeenten tot een totaal bedrag van één vierde der kontributies aan de verzekering betaald.

Voorts zal worden ingestelde en nationalen werkloosheidsraad en gemeentelijke werkloosheidskommissies, welke zich met alle vraagstukken de werkloosheid betreffende zullen bezig houden.

Persoverzicht.

Op de laatstgehouden Bondsvergadering van den Nationalen Bond van Handels- en Kantoorbedienden is o.a. ter sprake gekomen het werkloosheidsvraagstuk. Hoewel, volgens de woorden van den Voorzitter, de cijfers van het aantal werkloos leden een dalenden tendens vertoonen, doet zich, voor de ouderen kantoorbediende, door de voortschrijdende rationa-

satie, de moeilijkheid om werk te vinden steeds dieper gevoelen. Een en ander is voor de vergadering aanleiding geweest een motie aan te nemen, waardoor aan het Bondsbestuur wordt opgedragen om: „in overleg met overheidslichamen en andere daarvoor in aanmerking komende instanties, stappen te doen, die hiertoe (doelmatiger werkverschaffing, toepassing van de Arbeidswet 1919, enz.) kunnen leiden". De motie is afgedrukt in het Orgaan van bovengenoemden Bond: „*Mercurius*" No. 20 van 17 Mei 1929.

In dit verband mogen wij nog wijzen op het Maart-nummer van de „*Internationale Vakvereeniging*" dat onder den veelzeggenden titel: „Too old at forty!" een waarschuwing bevatte tegen de gevolgen van een rationalisatie — zooals die in Amerika in zwang is — welke jongere werkkrachten de voorkeur geeft boven oudere. In Duitschland, waar men, volgens dat blad, deze gevolgen diep voelt, heeft de Deutschnationaler Handlungsgeschilfen Verband dienaangaande een groote actie op touw gezet, waarvan het resultaat absoluut negatief kan genoemd worden.

In „*De Arbeid*", Orgaan van het N.A.S. No. 19 van 11 Mei 1929 schrijft (C. K.) over het nadeel, dat de werkverschaffingen in Overijsel en Drente ondervinden door den achterstand in de bouwbedrijven te Amsterdam (ontstaan door den langen winter) waardoor alle geschoolden werk vinden in de stad. Het gevolg is dat er in het Oosten van het land een groot tekort is aan deskundige arbeiders, hetgeen op het uurinkomen drukt.

Het „*Katholiek Sociaal Weekblad*" No. 19 van 11 Mei bevat eenige bijzonderheden betreffende de emigratiebeperking, welke Italië op het oogenblik voorstaat. Terwijl aan den eenen kant belemmerende maatregelen in dit opzicht worden genomen (intrekken van de bepaling tot ontheffing van paskosten, inkrimping van het aantal vertegenwoordigers, belast met de regeling van het vervoer van emigranten, enz.) wordt aan den anderen kant de werkgelegenheid in het land en de koloniën bevorderd.

Het „*Correspondentieblad*", Orgaan van het Verbond van Vakorganisaties van Hoofdarbeiders in Nederland, No. 9 van 1 Mei 1929 bericht dat de Vereeniging van scheepswerktuigkundigen, tandtechnici, apothekers-assistenten en gezagvoeders bij de binnenvaart de principieele beslissing heeft genomen tot stichting van een werkloozenfonds voor werktuigkundigen.

„*De Sociale Verzekeringsgids*", No. 11 van 15 Mei j.l. geeft eenige bijzonderheden over de wijze, waarop in Duitschland de

arbeidsbemiddeling voor patiënten, verpleegd op kosten van een invaliditeitsverzekering tot stand komt. Tot dit doel is een nauwe samenwerking noodig tusschen de invaliditeitsverzekering en de arbeidsbeurs eenerzijds en de verplegers en verpleegden anderzijds.

Naar aanleiding van het eenigen tijd geleden (en op pag. 4 van dit tijdschrift besproken) verschenen werkje van Ir. v. d Waerden: Over rationalisatie en werkloosheid, schrijft Prof C. A. Verrijn Stuart een korte beschouwing over dit vraagstuk in „*Economische Statistische Berichten*" van 22 Mei j.l.

Prof. Verrijn Stuart, van meening dat een juister inzicht in de materie wordt verkregen, niet door toetsing aan de bedrijfspolitiek van een bepaalde onderneming, maar meer door behandeling in algemeenen zin, „tegen den achtergrond der theoretische economie", besluit zijn artikel aldus:

> „De conclusie moet dus o.m. deze zijn, dat redelijkheid en zuinigheid bij het gebruiken van productiekracht te allen tijde, maar inzonderheid thans in beginsel toejuiching verdienen, niet het minst met het oog op hare gevolgen voor het arbeidersbelang. Daarnaast moet men echter verlangen, dat, in samenwerking van alle belanghebbenden, het mogelijke worde gedaan om tijdelijke moeilijkheden voor de arbeiders, zoo die daarvan het gevolg mochten zijn, te verzachten en voor de slachtoffers, welke zij aanvankelijk kunnen maken, den overgang naar ander werk te vergemakkelijken."

„*Onze Strijd*" Orgaan van den Alg. Ned. Bond v. Handels- en Kantoorbedienden, van 10 Mei, dringt naar aanleiding van een adres, gezonden door den Ned. Toonkunstenaarsbond aan de Tweede Kamer nog eens ernstig aan op het tot stand komen van een wet op de arbeidsbemiddeling, waarbij de particuliere bemiddeling uit winstbejag verboden wordt. Dit in verband met het tot stand komen van een overeenkomstige wet in Duitschland, waardoor het niet uitgesloten is dat Duitsche bemiddelaars, thans op hun beurt werkloos, naar Nederland trekken om daar hun „luguber bedrijf voort te zetten."

In „*In en Uitvoer*" van 27 Mei schrijft Dr. Max de Vries over de wijze, waarop de Vereen. Staten den binnenlandschen landbouw steunen en de gevolgen, die deze politiek medebrengt voor de in Amerika gevestigde industrieën. Wat het afzetgebied betreft, dit zal (met name ons land) volgens schrijver voor het Amerikaansche protectionisme een compensatie vinden in het feit, dat Amerikaansche producten waarschijnlijk onder den marktprijs zullen worden aangeboden. Een zuiver „dumping"-geval dus.

Dezer dagen is verschenen de agenda van het Congres van het Wereldverbond van Diamantbewerkers, dat op 8 Juli 1929 te Stuttgart werd gehouden. O. a. aan het punt van de agenda, voor dit tijdschrift van belang, n.l. het voorstel tot

et stichten van een Internationale Crisiskas, wijdt de redacteur
n het „*Weekblad van den Alg. Ned. Diamantbewerkersbond*"
n beschouwing. Schr. kan zich niet voor een dergelijke kas
tspreken; voor België (de bakermat van het voorstel) is het
er zeker van belang, gezien de politiek der Belgische diamant-
werkers, die, hoe slecht de markt zich ook doet aanzien,
eeds blijven doorproduceeren, een handelwijze die den econo-
ischen toestand zeker niet ten goede komt. In ons land is dat
ders; een vermindering van vraag doet zich onmiddellijk
lden bij de productie. Wel ontstaat hierdoor tijdelijk een
orme werkloosheid, maar schr. meent, dat de werkloozen
rder geholpen worden door steun van Bond, Rijk en Gemeente
zamen, dan door een toelage uit de internationale crisiskas.

Van het „*Weekblad van den Alg. Ned. Diamantbewerkersbond*"
n 7 Juni j.l. is vrijwel de geheele voorpagina gewijd aan
schouwingen over het vestigen van een nieuwe diamant-
dustrie in Zuid-Afrika. In tegenstelling met het oordeel van
n heer P., die eenige weken geleden in dit orgaan zijn mee-
ng uitte, is de redacteur Henri Polak, hoewel van de ernst
n de zaak volkomen bewust, van oordeel dat het op den
ur zoo'n vaart niet zal loopen met die nieuwe industrie.
hr. bespreekt eenige opzienbarende krantenberichten betref-
nde deze kwestie en toont aan, dat deze tenslotte niet veel
n 't lijf hebben.

In het Juni-nummer van „*De Vakbeweging*", tijdschrift van
t Nederlandsch Verbond van Vakvereenigingen, schrijft de
er W. v. d. Woestijne, aan de hand van statistische ge-
vens, gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek,
n bijdrage tot de statistiek der werkloosheid. Schr. gaat bij
n beschouwing, steunende op de gegevens van vermeld bureau,
t van de veronderstelling dat de indexcijfers voor de werk-
osheid, hoewel berekend voor de leden der werkloozenkassen,
n norm vormen voor de werkloosheid in 't algemeen, dus
owel voor de ongeorganiseerden, behoorende tot de arbeiders-
asse als voor hen, die veelal in 't geheel niet tot deze klasse
rekend worden. Er kunnen voor een juiste kijk op de voort-
urende schommelingen in het werkloozencijfer, drie factoren
s oorzaak worden aangegeven.

1° de algemeene conjunctuur;
2° de invloed van het seizoen;
3° een plotseling opkomende gebeurtenis, bijv. de wereld-
rlog.

De moeilijkheid is nu — om tot een juist inzicht in dit
obleem te geraken — om deze factoren, die een gemeen-
happelijk gebied bestrijken, goed uit elkaar te houden. Ge-
urt dit niet dan krijgt men, ook door vele andere, telkens
sselende, invloeden, een valsche voorstelling van den aard

en den omvang der werkloosheid en het is hiertegen, dat de bijdrage van den heer VAN WOESTIJNE waarschuwt.

In de Juni-aflevering van „*Jeugd en Beroep*" schrijft de heer JAC. BAKKER over „de beroepskeuze en de maatschappelijke vooruitzichten". Schrijver wijst erop, dat hoe voorzichtig men moet zijn met het onderbrengen van dit vraagstuk bij andere Reeds de Staatscommissie tegen de Werkloosheid zat voor die moeilijkheid toen deze de beroepskeuze in het eerste deel na haar rapport voor 1914 onderbracht onder vakopleiding en verderop rubriceerde onder het hoofdstuk arbeidsbemiddeling Schrijver dringt erop aan dat, hoezeer deze beide sociale vraag stukken ook met elkaar in verband staan, dat der beroepskeuze en -voorlichting als een op zich zelf staand hoofdstuk be schouwd wordt, dit vooral in verband met persoonlijken aanleg die bij dengeen, die een beroep gaat kiezen, bij zijn over wegingen een grootere rol behoort te spelen dan het uit zicht op een goede maatschappelijke positie.

In het „*Grafisch Weekblad*" van 19 Juni beschrijft J. C. H den moeilijken toestand in de boekbindersbranche, zoowel voo werkgevers als voor werknemers. Terwijl de eersten vaak t kampen hebben met de moeilijkheid geheel afhankelijk te zij van een regelmatigen toevoer van opdrachten, dreigt voor d laatsten — mede als gevolg van deze omstandigheid — he spook der werkloosheid. Het aanbod van overtreft verre d vraag naar arbeidskrachten en de patroons geven aan jeugdig werklieden — vooral meisjes — de voorkeur boven volwassene

„*Hermes*" het orgaan der Ned. Ver. van Vertegenwoordige van Handelaren en Industrieelen, bevat een bijdrage over de funesten invloed van het „alleen provisiestelsel" op de loone Schr. wijt het ontstaan van dit stelsel voornamelijk aan h werkloosheidsverschijnsel, waardoor vele arbeidskrachten a vloeien naar het terrein der handelsreizigers, waarvoor gee speciaal omschreven vakkennis noodig is en voorts aan de b paling van de rijkswerkloosheidsverzekering, welke geen ui keering uitbetaalt bij het niet aanvaarden van een „passend betrekking. Hierdoor is men volgens schr. vaak gedwonge om aan te nemen wat men krijgen kan en dit zijn dikwij juist de „provisie" betrekkingen. De schr. van het artik spoort zijn collega's aan om door meerdere vakbekwaming a dit euvel tegemoet te komen.

De Gemeente Haarlem en haar jeugdige werklieden.

Rapport der subcommissie, ingesteld om de Commissie van Overleg in Werkliedenzaken te adviseeren omtrent de Rechtspositie der Jeugdige Werklieden.

Het mag verheugend genoemd worden, dat het vraagstuk der jeugdige gemeente-werklieden de belangstelling begint te trekken zoowel van de werklieden-organisaties als van de gemeentebesturen. De instellingen van het Georganiseerd Overleg hebben hiertoe krachtig bijgedragen; van hen is het eigenlijke initiatief voor de behandeling dezer aangelegenheid uitgegaan. Als bekend mag verondersteld worden, dat in Amsterdam reeds sedert eenige jaren een subcommissie uit het Georganiseerd Overleg speciaal voor deze zaak werkzaam is, dat zij een volledig systeem heeft ontworpen, hetwelk door de Centrale Commissie van Overleg is aanvaard en nu in het stadium van uitvoering is gekomen [1]).

Aan Haarlem komt de eer toe, de eerste te zijn die Amsterdam in dit opzicht volgt. Ook in Haarlem is de behandeling door de Commissie van Overleg voor de Werkliedenzaken ter hand genomen. Het initiatief is uitgegaan van de *Dienstcommissie*, ingesteld voor de Werklieden bij de Gemeentereiniging, het Centraal Vervoer en den Ontsmettingsdienst. Deze Commissie richtte een schrijven aan de Commissie van Overleg voor de Werkliedenzaken, waarin gevraagd werd de positie van de jeugdige werklieden, behoorende tot bovengenoemde diensten, te regelen.

Het is van belang hierop in het bijzonder de aandacht te vestigen, omdat daaruit blijkt, dat de aandrang tot behandeling van de *arbeiders* is uitgegaan, dat bij hen meer dan bij de bedrijven zelve de behoefte werd gevoeld, de positie der jeugdigen behoorlijk te regelen.

De voorzitter der Commissie van Overleg bracht genoemd schrijven in de vergadering van 1 Dec. 1927 in bespreking. Hij wees er op, dat niet alleen aan de drie diensten bovengenoemd de positie der jeugdigen geregeld moest worden, maar eveneens aan alle andere diensten.

De punten, die de aandacht vroegen, omschreef hij als volgt: 1e. Loon en andere Arbeidsvoorwaarden; 2e. Opleiding; 3e.

---

1) Wie hierover nader wenscht ingelicht, leze de artikelen: *Wat Amsterdam voor de Jeugdige Gemeentewerklieden gaat doen* in het Tijdschrift *Jeugd en Beroep*, afl. 3 tot 7 loopenden jaargang. Uitgave J. Muusses te Purmerend.

Ontslag op bepaalden leeftijd of vaste aanstelling in gemeentedienst.

De vergadering was van meening, dat een onmiddellijke bespreking niet met voldoende kennis van zaken zou kunnen geschieden; zij gaf er de voorkeur aan een subcommissie in te stellen, die de zaak in studie zou nemen en rapport aan haar zou uitbrengen.

Dit besluit zoowel als de omschrijving, die de voorzitter van het vraagstuk der jeugdigen gaf, waren wel in staat verwachtingen te wekken. De voorzitter toch gaf in zijn korte samenvatting sober maar volledig de hoofdpunten aan:

Punt 1: de loonen en andere arbeidsvoorwaarden.

Met andere arbeidsvoorwaarden moet bedoeld zijn, wat men onder de eigenlijke rechtspositie verstaat, n.l. de regelen voor aanstelling en ontslag, arbeidstijd, strafbepalingen, recht van beroep, verlof, vacantie, enz.

Punt 2: de opleiding.

Daarmede moet bedoeld zijn, de erkenning van de opvoedingsplichten van den werkgever.

Punt 3: het al of niet blijven in gemeentedienst.

Met het mogelijk maken om volgens bepaalde regelen een vaste aanstelling in gemeentedienst te verkrijgen, wordt de onmisbare grondslag gelegd voor alles, wat zoowel de eigenlijke rechtspositie als de opleiding betreft.

Ook het instellen eener subcommissie moet toegejuicht worden, eveneens de werkwijze, die zij wenschte te volgen, zooals wij hieronder nader zullen uiteenzetten.

De subcommissie werd samengesteld uit twee bedrijfsdirecteuren (de H.H. A. v. Driel en J. L. Brouwer); drie vertegenwoordigers van werkliedenorganisaties (de H.H. L. J. Bakker, J. A. v. Seggelen en H. v. Bilderbeek); en den leider van de Afd. „Beroepskeuze" van den Gemeentelijken Dienst der Werkloosheidsbestrijding (de heer W. F. Jansen).

Als secretaris werd door B. en W. aangewezen de Hoofdcommies H. B. Weijland.

In haar eerste vergadering, 11 Januari 1928, besloot de subcommissie tot de volgende werkwijze:

1°. Instellen van een onderzoek naar de positie der jeugdigen aan de verschillende bedrijven.
2°. Instellen van een onderzoek naar de regelingen, welke in dat opzicht in andere gemeenten bestaan.
3°. Behandeling der zaak en opstelling van voorstellen, in verband met de ontvangen gegevens.

Voor de punten onder 1 en 2 genoemd werden vragenlijsten opgesteld en van de antwoorden overzichten gemaakt, die als bijlage I en II aan het Rapport zijn toegevoegd.

Tot zoover kan ons oordeel niet anders dan gunstig zijn. Ook het stel vragen voor het onderzoek lijkt ons in het algemeen juist.

Over de uitkomsten der beide enquêtes kan men niet zoo evreden zijn. Wij houden daarbij rekening met het feit, dat n de bijlagen de antwoorden verkort zijn weergegeven, mis-chien wat al te zeer in telegramstijl, zoodat de bedoeling niet ltijd even duidelijk is, maar toch kan men niet aan den indruk ntkomen, dat de verstrekte inlichtingen niet in alle opzichten oldoende zijn.

Voor het onderzoek, genoemd onder 1, waren een veertiental ragen opgesteld.

Achtereenvolgens wenschte de Commissie te weten, hoeveel eugdige werklieden in de verschillende bedrijven werkzaam aren, wanneer geboren, wanneer in dienst getreden en welke unctie zij uitoefenden; daarna of er kans op vermeerdering an het aantal bestond en of men bij benadering kon opgeven oeveel. Vervolgens werd gevraagd naar de mogelijkheid en ewenschtheid van opleiding der ongeschoolden en die der ge-choolden, en naar de mogelijkheid om in bepaalde werklieden-unctics en eventueel in eenige ambtenaarsfuncties te worden eplaatst. Ten slotte vroeg de Commissie het oordeel der be-rijven over de bestaande loonregeling en de veranderingen, lie zij daarin wenschten aan te brengen.

Wat het aantal jeugdigen betreft werden de volgende ge-evens verkregen:

Openbare werken	7
Hout en plantsoenen	4
Gasbedrijf	6
Waterleiding	4
Electriciteitsbedrijf	1
Reiniging en Centraal vervoer	16
Totaal	38

Naar den leeftijd gerangschikt: [1])

15 à 16 jaar	1
16 à 17 jaar	5
17 à 18 jaar	5
18 à 19 jaar	7
19 à 20 jaar	5
20 à 21 jaar	10
21 à 22 jaar	5
Totaal	38

Het volgende staatje geeft het geboortejaar en het jaar van n diensttreding aan:

1) Daar in het Rapport geen geboortedatums, maar slechts de geboortejaren vorden vermeld, terwijl ook de datum, waarop de gegevens betrekking hebben ntbreekt, is het niet mogelijk den leeftijd anders dan bij benadering aan te even.

Dienst	Geboortejaar							Jaar van in dienststreding							
	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928
Openbare werken	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—
	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—
	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—
Plantsoenen	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—
	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—
	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—
Gasbedrijf [1]	6					—	—	—	—	—	4	—	—	2	—
Waterleiding	—	3	—	—	1	—	—	—	—	1	1	1	1	—	—
Electriciteit	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Reiniging	1	3	3	3	3	3	—	—	—	—	3	2	3	7	1

Uit bovenstaande is niet met volledige nauwkeurigheid de leeftijd bij aanstelling na te gaan; het hieronder volgende, daaruit door mij bewerkte staatje, zal echter niet veel van de werkelijkheid verschillen.

Leeftijd bij aanstelling:

14 à 15 jaar	6
15 à 16 jaar	6
16 à 17 jaar	13
17 à 18 jaar	12
18 à 19 jaar	1
Totaal	38

Wat direct in het oog valt, is het feit, dat in Haarlem de jeugdigen op betrekkelijk laten leeftijd worden aangesteld, jongelieden, die allen, misschien op een enkele uitzondering na, reeds in het particuliere bedrijf gewerkt hebben.

Voor een juiste beoordeeling van de ontwikkelings-mogelijkheden en de vereischten voor hun verdere opleiding is het noodig de voorgeschiedenis dezer jongelieden te kennen. De veronderstelling, dat zij in hoofdzaak in ongeschoold werk zijn geweest, ligt voor de hand. Uit de antwoorden op vraag 10 blijkt, dat dit inderdaad het geval is. Deze vraag luidt: „Zijn er onder de jeugdige werklieden, aan uw dienst, die reeds een vooropleiding hebben gehad, zoo ja, hoeveel en welke opleiding hebben zij genoten? Ziehier de beantwoording:

Openbare werken:	Neen.
Plantsoenen:	Neen.
Gasbedrijf:	1 vóóropleiding als fittershelper.
	1 naar Nijverheidsavondschool.
	2 van Ambachtsschool.
Waterleiding:	Neen.
Electriciteitsbedrijf:	Neen.

1) Geboortejaren niet afzonderlijk opgegeven.

Reiniging: 1 één jaar les machine-teekenen Avond-Ambachtsschool.
1 twee jaar les machine- en smidsteekenen St. Joseph Avondschool.

Alzoo van de 38 slechts 6, die eenige vooropleiding gehad hebben, terwijl die bij 3 daarvan nog maar nauwelijks noemenswaardig geweest is.

Wij kunnen dus onze conclusie nu reeds wat nauwkeuriger stellen: In Haarlem worden de jeugdige werklieden in meerderheid op 16 tot 18 jarigen leeftijd aangesteld; zij hebben over het algemeen niet anders dan Lager Onderwijs genoten en zijn in het particuliere bedrijf als ongeschoolden werkzaam geweest.

De vraag is nu, welk werk verrichten deze jongelieden in Gemeentedienst?

Bij het straatmaken zijn er 7 in dienst; 5 daarvan waren bij hun aanstelling 17 of 18 jaar oud; zij hebben geen van allen eenige vooropleiding gehad.

Wat is straatmaken voor werk, geschoold of ongeschoold? In de publieke opinie geldt het als ongeschoolde arbeid, in de oogen der straatmakers zelf als geschoold werk. Naar mijn meening hebben zij in deze opvatting gelijk. Hier en daar in het buitenland wordt zelfs een vakopleiding voor straatmakers op practische en theoretische basis verstrekt. Ook in ons land hebben organisaties van straatmakers pogingen aangewend om tot een speciale opleiding te komen, waarin men echter tot nu toe niet geslaagd is. De jeugdigen zullen dus het vak voorloopig nog enkel uit de practijk moeten leeren. De gemeente heeft tegenover hen dus in de voornaamste plaats de verplichting om deze opleiding in de praktijk op zoo juist mogelijke wijze te regelen. Daarnaast moet zij maatregelen nemen om de intellectueele ontwikkeling te bevorderen. Het is mogelijk de jeugdige straatmakers hierbij te combineeren met andere groepen.

Vanzelf richt onze aandacht zich daarbij op de jongelieden van den Reinigingsdienst. Deze groep omvat 16 personen, waarvan 15 werkzaam bij het straatvegen en 1 in de smederij. Deze laatste kan misschien vooraf bij een burgersmid werkzaam geweest zijn. Onder deze groep van 15 zijn enkele op wat jonger leeftijd aangesteld; 8 er van zullen van 14 tot 16 jaar geweest zijn bij hun aanstelling; de rest ouder.

Ook zij zijn bijna allemaal in ongeschoold werk geweest, voor zij bij de gemeente kwamen. Eenige andere vakopleiding dan de practijk hun geeft, is niet vereischt. Voor hen is het de vraag of zij naast onderwijs ter verdere algemeene ontwikkeling ook nog eenig onderwijs in de richting eener vakvorming kunnen krijgen.

Aan de plantsoenen zijn 4 jeugdige werklieden, die wellicht reeds bij een tuinman in dienst geweest zijn voor hun aanstel-

ling bij de gemeente. In het gasbedrijf werken 6 jeugdigen in de fitterij; zij zijn op ouderen leeftijd aangesteld. Hiervan zijn er twee op een ambachtsschool geweest. Aan de waterleiding werken 4 jeugdigen, allen op ouderen leeftijd aangesteld. Volgens de antwoorden hebben zij geen vooropleiding gehad. Het geheele electriciteitsbedrijf gebruikt 1 jeugdige arbeider, op 15 jarigen leeftijd in dienst gekomen.

Wij stuiten hier weder op een gebrek in deze enquête. Zij vermeldt n.l. niets over den omvang der bedrijven, over het aantal volwassen werklieden en de mogelijke uitbreidingskansen.

Wel komt er de vraag in voor of de bedrijven in de naaste toekomst uitbreiding van het aantal jeugdigen verwachten. De antwoorden geven een sterken indruk van oppervlakkigheid. Zie hier, hoe ze zijn:

Openbare werken:	*neen.*
Plantsoenen:	*moeilijk te beantwoorden.*
Gasbedrijf:	*bij gebleken behoefte.*
Waterleiding:	*neen.*
Electriciteitsbedrijf:	*neen.*
Reiniging:	ja; voor vegers- en hulpvuilnisophalerswerk; de vervanging van 13 vegers en 20 hulpvuilnisophalers door jeugdige werklieden hangt van allerlei omstandigheden af.

Alleen het laatste geeft eenig houvast. Er wordt in de enquête wel iets medegedeeld over sommige aantallen volwassenen. In vraag 4 wordt een opgave verlangd van de functies, waartoe de jeugdigen zouden kunnen worden opgeleid, terwijl vraag 5 bedoeld is om een opgave te verkrijgen van het aantal volwassenen, dat in die functies werkzaam is.

De functies, waarvoor de jeugdigen zouden kunnen worden gevormd zijn de volgende: opperman-straatmaker, tuinman en hovenier, arbeider, helper en uitvoerder van algemeene fabriekswerkzaamheden in het gasbedrijf, hulpmonteur in het electriciteitsbedrijf, chauffeur bij de reiniging.

Het volgende staatje geeft nog eens het aantal jeugdigen, benevens het aantal volwassenen in de bovengenoemde functies werkzaam.

Er is ook gevraagd of aan de diensten jeugdige werklieden voor geschoolde vakken worden opgeleid en welke opleiding zij dan ontvangen. Deze laatste blijkt volgens de antwoorden op vraag 7 zoo goed als uitsluitend te bestaan in het laten meewerken met de ouderen.

Wijziging of aanvulling van die „opleiding" werd door de bedrijven over het algemeen niet noodig geacht. De antwoorden op de vragen 8 en 9 gaan over deze aangelegenheid en zijn te karakteristiek, om niet hier medegedeeld te worden:

Dienst	Vr. 8. Acht u wijziging of aanvulling van die opleiding noodig, zoo ja, welke?	Vr. 9. Is er geen opleiding aan uw dienst, acht u dan instelling daarvan noodzakelijk en zoo ja, op welke wijze?
Openbare Werken.....	Indien lagere school met vrucht doorloopen is, neen. In tegenovergesteld geval niet aan dienst aangesteld.	Acht deze opleiding niet noodig.
Plantsoenen	Voldoende.	Onbeantwoord.
Gasbedrijf.....	Neen.	Practijk.
Duinwaterleiding.....	Bezoek van Burgeravondschool voor metaalbewerking zéér nuttig.	Voor controleur bestaat opleiding onder toezicht hoofdmeterhersteller. Voor hulpfitter onder toezicht onderopzichter en fitter.
Electriciteitsbedrijf....	Gewenscht voor jeugdige werklieden bezoeken avondschool verplichtend te stellen	Acht dagelijksche leiding van andere werklieden voldoende.
Reiniging.....	Onbeantwoord.	Acht gewenscht de opleiding in de practijk aan te vullen met avondcursus voor het bijbrengen van theoretische kennis.

Overgang van jeugdige werkman in een ambtenaarsfunctie wordt over het algemeen niet mogelijk en niet wenschelijk geacht. Alleen het gasbedrijf geeft hiervoor een functie op, n.l. die van Onderopzichter.

Ten slotte komt de loonenquête; vraag 13 luidt: Wat dunkt u van de huidige loonregeling der jeugdige werklieden? de antwoorden zijn:

Openbare Werken:	Te hoog.
Plantsoenen:	Niet juist.
Gasbedrijf:	Te hoog.
Duinwaterleiding:	In zeer onevenredige verhouding tot die der werklieden.
Electriciteitsbedrijf:	Is thans te hoog.
Reiniging:	Niet juist.

Aan het slot dezer antwoorden treft men een beschouwing aan, waarvan het niet blijkt of zij van de diensten, dan wel van de enquêteur afkomstig is.

Men leest daar n.l.

„Wijziging noodig in belang jeugdige werklieden zelf en in algemeen belang.

Loon in particulier bedrijf niet absoluut maatgevend, toch rekening er mee houden.

Als regel jongelieden van 16 à 17 jaar, aan dienst komende *f* 7 à *f* 9 per week vooruit; deze sprong onnatuurlijk en onpaedagogisch en op karakter nadeeligen invloed, wat uit houding thuis en in vrije uren meermalen bleek.

Bovendien worden jongens, volwassen geworden en niet bij gemeente geplaatst, ten gevolge van groote loon depressie in vrije bedrijf mopperaars en kankeraars, zoo niet schipbreuke lingen in het maatschappelijk leven."

De laatste vraag: „Acht U verandering gewenscht, zoo ja heeft U een bepaalde meening ten opzichte van een eventueele nieuwe regeling?" wordt dan ook wat het eerste deel aangaat algemeen bevestigend beantwoord. Het tweede gedeelte geeft alleen het Gasbedrijf en het Electriciteitsbedrijf aanleiding to beperkte voorstellen.

Tot zoover de gehouden enquête. Wij hebben er wat lang bij stilgestaan, omdat wij het van belang achten een gedetailleerd overzicht van de positie en de vooruitzichten van het jeugdig gemeentepersoneel zoo algemeen mogelijk bekend te maken. Ieder zal toegeven, dat de subcommissie voor een moeilijke taak stond.

De vraag is nu, hoe heeft zij zich ervan gekweten en welke voorstellen biedt zij de Commissie van Overleg aan?

Over de gevoerde debatten bevat het Rapport uit den aard der zaak geen of slechts indirecte mededeelingen, zoodat men maar in een enkel geval de houding der verschillende in de Commissie vertegenwoordigde groepen kan nagaan.

De algemeene conclusie, waartoe de Commissie op grond der verstrekte gegevens kwam, is nog in overeenstemming met de verwachtingen, door haar eerste werkzaamheden gewekt. Zij constateert n.l., dat de verschillende gegevens haar hebben versterkt in de meening, dat een *betere* regeling van de positie der jeugdige werklieden gewenscht is en wel ten aanzien van alle punten, door den voorzitter van de Commissie van Overleg genoemd.

Nu echter komt de teleurstelling.

Het eerst al bij haar beschouwingen over de loonregeling en de daarop gebaseerde voorstellen. Het blijkt, dat de Commissie eenvoudig de overwegingen der directeuren overneemt. Zij levert toch het volgende betoog:

„Evenals het oordeel van de Directeuren in hun antwoorden ten opzichte van de loonregeling, is ook dat van de Subcommissie eenparig, dat deze n.l. om méér dan één reden wijziging behoeft.

Daartoe noopt vergelijking van de thans betaalde loonen met die, welke in andere gemeenten worden betaald, terwijl ook de in sommige particuliere bedrijven betaald wordende loonen hierbij in bespreking kwamen.

Voorts gold nog de overweging, dat door de tegenwoordige loonen de jongelui vaak langer in gemeentedienst blijven dan in hun eigen belang een breedere vakopleiding, gewenscht is, terwijl voor de gevallen, dat ze niet in gemeentedienst kunnen blijven de thans bestaande loonregeling oor zaak wordt, dat ze, in particulieren dienst overgaande, soms een terugslag ervaren, die niet nalaten kan, een slechten invloed op hen uit te oefenen.

Aanwijsbaar zijn trouwens de voorbeelden, dat ze, in gemeentedienst blijvende, aan den slechten invloed van voor hun leeftijd te hooge loonen in hun persoonlijk leven en in de verhouding tegenover hun ouders niet ont

komen kunnen, terwijl anderszijds vele ouders door het tegenwoordige loon, dat hun jongens in gemeentedienst genieten, ervan weerhouden worden, hun overgang in het particuliere bedrijf en daardoor hun ontplooiing tot breeder ontwikkeld, geheel geschoold vakman te bevorderen.

In de Subcommissie werd op deze verschillende gronden volledige overeenstemming bereikt ten opzichte van een loonregeling, die gebaseerd is op een regelmatig toenemende stijging tot den 22-jarigen leeftijd, bij het bereiken waarvan de loonregeling voor volwassen werklieden automatisch in werking treedt.

Een jeugdig werkman met routine of vakkennis wordt dan op 22-jarigen leeftijd ingedeeld in groep I als „aankomend arbeider met routine of vakkennis"."

Bij het doorlezen van deze redeneering vraagt men zich met bezorgdheid af, waar toch de stem der *arbeiders* hier te beluisteren valt. Als in het begin gezegd wordt, dat de subcommissie *éénparig* van meening is, dat deze loonregeling om meer dan één reden, wijziging behoeft, dan zou men ook nog aan iets anders dan verslechteringen kunnen denken. Het blijkt echter verderop, dat de leden éénparig, dus ook de drie vertegenwoordigers der organisaties, voor het omlaag drukken der loonen zijn geweest, *zonder dat daar eenige compensatie tegenover staat.*

Waarom heeft de stem der arbeiders zich niet verheven tegen de drogredenen, die als motiveering voor die verlaging moeten dienst doen?

Drogredenen!

Of wat is het anders als een commissie schrijft: „voorts gold nog de overweging, dat door de tegenwoordige loonen de jongelui vaak langer in gemeentedienst blijven dan in hun eigen belang, *een breedere vakopleiding*, gewenscht is, terwijl in gevallen, dat ze niet in gemeentedienst *kunnen* blijven, de thans bestaande loonregeling oorzaak wordt, dat ze, in particulieren dienst overgaande, *soms* een terugslag ervaren, die niet nalaten kan, een slechten invloed op hen uit te oefenen".

Wij hebben een paar woorden in deze aanhaling onderstreept, om het foutieve in de redeneering sterker in het oog te doen springen.

Die jongelieden komen immers *als ongeschoolden* op reeds eenigszins gerijpten leeftijd, in gemeentedienst en doen daar ongeschoold werk. Welke *breedere vakopleiding* staat hun dan in de maatschappij te wachten?

Jongelieden, die niet in gemeentedienst *kunnen* blijven, staat er. Maar hoevelen behoeven dat te zijn, van de 38 jongelieden op het geheele corps der Haarlemsche Gemeente-arbeiders?

Dat aantal zal des te kleiner zijn, naarmate de Gemeente zich meer om hun vorming tot geschikte gemeente-werklieden bekommert.

De conclusie, dat ze, in het particuliere bedrijf terugkeerende, een terugslag zullen ondervinden en dat *daarom* hun loon verlaagd moet worden is geheel averechts getrokken. Zij moest luiden: de gemeente stelt behoorlijke loonsvoorwaarden, zoodat

terugkeer in het particuliere bedrijf veelal met een terugslag gepaard gaat, maak daarom de opleiding en de vorming der jongelieden zoodanig, dat ze niet in het particuliere bedrijf behoeven terug gezet te worden, maar de beste kern voor het aankomend gemeentepersoneel vormen.

De, door de Commissie gehouden, redeneering beteekent eigenlijk, stel de loonen der jeugdigen zoo laag, dat ze liefst niet te lang in gemeentedienst blijven, maar zelfs het ongeschoolde baantje, dat hen in het particuliere bedrijf wacht, daarboven verkiezen.

Want nog eens, welke *breedere vakopleiding* stelt men zich voor van de 16 ongeschoolde jongelieden uit den Reinigingsdienst, van de 7 uit Openbare Werken, enz. Misschien is er een enkele uit het Gasbedrijf of de Waterleiding, die een beter kansje heeft.

Het tweede deel der redeneering geeft in wat anderen vorm dezelfde argumentatie. Men weet nu, wat men denken moet van zulk een overweging als: „terwijl anderzijds vele ouders door het tegenwoordige loon, dat hun jongens in gemeentedienst genieten, ervan weerhouden worden, hun overgang in het particuliere bedrijf en *daardoor hun ontplooiing tot breeder ontwikkeld, geheel geschoold vakman te bevorderen*".

Als het zoo noodig is, dat de jongelieden niet te lang in gemeentedienst blijven, dan houdt dat een veroordeeling voor de gemeente in. Dan verhelpe men dat niet door hen spoedig te ontslaan, maar wel door zoodanige maatregelen te nemen, dat het blijven in den dienst niet die nadeelen oplevert. Hun loon te verlagen om hen naar het particuliere bedrijf terug te drijven, is een slecht middel.

Men verergert daardoor de kwaal. Neem bijv. 10 dienstjaren bij de Reiniging en stel, dat de jongelieden op 17-j. leeftijd worden aangesteld en op 19-j. leeftijd ontslagen, dan verbruikt de gemeente in die 10 jaren 5 groepen van 16 jongelieden en werpt alzoo 80 negentien-jarigen in de armen van het ongeschoolde werk. Stel nu echter, dat de gemeente ze aanneemt op 14-jarigen leeftijd, hun een behoorlijk practisch en theoretisch onderwijs geeft, zoodat ze op hun 19e jaar in dienst kunnen blijven, dan behoeft zij er elk jaar slechts 3 à 4 aan te stellen en vergroot zij het leger der ongeschoolden met geen enkele.

De geheele Commissie is echter met de overwegingen mede gegaan en stelt de volgende loonsverlaging voor (gebaseerd op een weekloon voor volwassenen in groep I van *f* 32.—).

Leeftijd	Bestaande regeling	Voorgesteld
14	6.40	5.12
15	9.60	7.36
16	12.80	9.92
17	16.—	12.80
18	19.20	16.—

Leeftijd	Bestaande regeling	Voorgesteld
19	22.40	19.52
20	25.60	23.36
21	28.80	27.52
22	32.—	32.—

Het blijkt niet uit het Rapport, dat de financieele gevolgen voor de gemeente en voor de jongelieden zijn nagegaan. Van de moreele gevolgen voor de jongelieden wordt iets gezegd. Wij hebben het reeds aangehaald, n.l. „dat ze aan den slechten invloed van voor hun leeftijd te hooge loonen in hun persoonlijk leven en in de verhouding tegenover hun ouders niet ontkomen". Dit is een der gronden voor deze loonsverlaging. Men meent dus nu, dat ze aan den slechten invloed wèl zullen ontkomen. Ook dit is een drogreden. Een jongen van 15 jaar, die regelmatig *f* 7.36 per week verdient en een van 16 die het tot *f* 9.92 brengt zal evengoed een gewichtige plaats in een arbeidersgezin innemen, als wanneer hij *f* 9.60 of *f* 12.80 verdiende. Er is hier inderdaad op een werkelijk bestaand verschijnsel gewezen, maar een dat veel dieper ligt, dan uit deze redeneering wel blijkt.

Sedert het productieleven de jeugdigen als *werkkrachten* in plaats van als *leerlingen* gebruikt, is hun positie èn tegenover het gezin èn tegenover de maatschappij als geheel belangrijk gewijzigd. Een maatschappij, die zich om de vorming der jeugdige arbeidskrachten niet bekommert, mag hun de hooge loonen, die zij als werkkracht verdienen niet onthouden. Slechts, wanneer een werkgever er wat anders tegenover stelt in den vorm van opvoeding en ontwikkeling, mag hij het loon meer den vorm van leerlingvergoeding geven naarmate hij meer aan hun vorming en vakopvoeding ten koste legt.

In Amsterdam heeft men de loonen der jeugdigen ook verlaagd; de Gemeente heeft echter de toezegging gedaan de vrijkomende gelden aan onderwijs en jeugdzorg der jonge gemeentewerklieden te besteden.

Wat spaart men zich te Haarlem uit? Het is slechts bij benadering na te gaan. Volgens het staatje op pag. 348 kwam het hierop neer:

	Jongelieden	Besparing per week
15 à 16 jaar	1	2.24
16 à 17 jaar	5	14.40
17 à 18 jaar	5	16.—
18 à 19 jaar	7	22.40
19 à 20 jaar	5	14.40
20 à 21 jaar	10	22.40
21 à 22 jaar	5	6.40
		98.24

per jaar dus 52 × 98.24 = *f* 5108.48.

Staat daar eenige tegenpraestatie tegenover? Wij willen te beoordeeling hiervan de verhandelingen over de opleiding nagaan.

„De Subcommissie meent, dat de gemeente zich ten opzichte van de op leiding der jeugdige werklieden te stellen heeft op het standpunt, dat zij voor zoover het althans binnen de grenzen van haar verplichting als werk geefster ligt, medewerken moet aan hun practische en theoretische vak-ont wikkeling of bij hen de noodige handvaardigheid worde bevorderd in di richting en in die mate, dat zij, in haar dienst blijvende, een plaats al volslagen vakman of wel als meer geoefend arbeider zullen kunnen innemen waarvoor hun in dat geval ook de grootst mogelijke kans moet worden ge opend; òf dat zij, uit haar dienst ontslagen, genoegzaam ontwikkeld zijn om behoudens het zich leeren aanpassen aan de verschillen, die er in het werke in gemeentelijken en particulieren dienst blijven bestaan, in een particulie bedrijf als vakman of als arbeider met bijzondere handvaardigheid te kunne optreden.

Zij meent, dat, gelet op het betrekkelijk klein aantal jeugdige werkliede en de niet groote kans op uitbreiding van dat aantal, er, om te kunne bereiken, wat zij als doel hunner opleiding stelde, niet iets groots behoef te worden tot stand gebracht, maar dat aansluiting aan het bestaande, mit meer geregeld en uitgebreid, voldoende is.

De practijk is thans reeds, dat de jeugdige werklieden aan de bedrijve en diensten, onder leiding van oudere werklieden, zich practisch kunne ontwikkelen.

Wat de theoretische opleiding betreft: aan een enkel bedrijf wordt n reeds bij het in dienst treden de eisch gesteld, dat ze de Ambachtsschoo hebben bezocht en wordt het bezoeken van nijverheids-avondscholen en vak cursussen (fitters en tuinlieden b.v.) aangemoedigd.

De Subcommissie is eenparig van oordeel, dat de practische opleiding i de bedrijven zelf zal kunnen worden verbeterd door invoering van ee rouleerings-systeem in ongeveer gelijksoortige werkzaamheden waardoor d jeugdige werklieden van het eene bedrijf in het andere overgaande, meer zijdig ontwikkeld worden en bovendien méér kans krijgen om, als ze in ge meentedienst blijven, in ontstaande vacatures als geschoolde werklieden t worden geplaatst.

De wenschelijkheid en de mogelijkheid van zulk een rouleerings-systee werd in een samenspreking met de Directeuren van de groote bedrijve algemeen erkend.

Teneinde zulk een rouleering te regelen acht de Subcommissie het aan bevelenswaardig, dat, voor wat de bedrijven betreft, de Directeur van d Arbeidsbeurs bekend zij met alle jeugdige werklieden, hun aanleg, vakont wikkeling, gedrag, enz., waarover de bedrijven hem geregeld de noodig gegevens zouden moeten verschaffen, opdat van een Centraal punt uit d rouleering in de bedrijven zoowel bij het ontstaan van vacatures als syste matisch worde bevorderd.

Voor wat de theoretische ontwikkeling betreft, beveelt de Subcommissi aan, dat bij de groote bedrijven bij de toelating voor meer vakkundige werk zaamheden als regel worde aanvaard, dat de Ambachtsschool of daarmed gelijk te stellen inrichting met vrucht is of wordt bezocht.

Waar dit niet het geval is (uitzonderingen zullen moeten worden gemaakt omdat b.v. anders jongens van minder gesitueerde ouders allicht zoude worden uitgesloten), worde voor de jeugdige werklieden verplichtend gestel het volgen van nijverheids-avondscholen of vakcursussen.

Aan den Dienst van Openbare Werken worden de jeugdige krachten reed onder de leiding der straatmakers tot lappers en straatmakers opgeleid.

Aan den Dienst van Hout en Plantsoenen worden de onder leiding va vaklieden jeugdige krachten practisch in het vak bekwaamd en wordt he volgen van tuinbouw-cursussen aangemoedigd. Het overgaan van de jongelu in particulieren dienst wordt aan dezen dienst noodig geacht, om hen to volledige vaklieden te ontwikkelen, waarna zij echter, bij gebleken geschikt

heid en wanneer daartoe gelegenheid bestaat, weder in gemeentedienst worden aangenomen als vakman.

De Directeur van de Gemeente-Reiniging en het Centraal Vervoer meent in een vakcursus, ook voor de volwassen werklieden in te richten, de jongelui te kunnen bekwamen, practisch en theoretisch, om, hetzij in gemeente-, dan wel in particulieren dienst als chauffeur werkzaam te zijn en daardoor het in verhouding groot aantal jeugdige werklieden aan dezen dienst de gelegenheid tot ontwikkeling tot meer geschoold werkman te openen."

De overweging, waarmede dit gedeelte van het Rapport aanvangt, ziet er weer hoopvol uit. De subcommissie is van meening, dat de gemeente moet medewerken aan de *practische* en *theoretische* vak-ontwikkeling, of de noodige *handvaardigheid* moet helpen aanbrengen, om hun bij in dienstblijven een plaats als *volledig vakman* of als *meer geoefend arbeider* te kunnen doen innemen, waartoe hun de *grootst-mogelijke* kans moet worden geopend; of hen in staat moet stellen, als zij niet in dienst kunnen blijven in een particulier bedrijf als *vakman* of als *arbeider met bijzondere handvaardigheid* te kunnen optreden.

Inderdaad een breed program, het kan haast niet mooier.

De uitwerking, die er op volgt stelt echter danig te leur. Reeds in den aanvang wordt een zinnetje gebruikt, dat ons waarschuwt op onze hoede te zijn bij wat er volgt.

Daar staat n.l. dat de Gemeente aan het bovenstaande moet medewerken, *voor zoover het althans binnen de grenzen van haar verplichtingen als werkgeefster ligt.*

Ziedaar juist de groote vraag, wat ligt er binnen de grenzen der verplichtingen van den werkgever?

Die grenzen zijn immers verre van vaststaand. Op zijn allerengst en allerbekrompenst opgevat reiken de verplichtingen niet verder dan loonbetaling als tegenpraestatie voor geleverden arbeid; ruimer worden zij getrokken, wanneer de patroon ook medewerkt bij de vakopleiding. Er is echter een nog breedere opvatting, n.l. dat de werkgever de verplichting gevoelt den jeugdige, die hij in zijn dienst stelt gedurende de jaren, waarin zijn lichamelijke en geestelijke vorming in belangrijke mate plaats vindt, te steunen niet alleen bij zijn *vakopleiding*, maar ook mede te werken aan zijn *algemeene ontwikkeling* en *menschvorming*. Dit is geen onbehoorlijke uitzetting der genoemde grenzen, dit zijn niet de fantastische eischen van den idealist, dit is de door steeds meerdere groote werkgevers erkende plicht, waaraan zij in talrijke vormen uitvoering hebben gegeven [1]).

Uit den aard der zaak zullen werkgevers zonder beïnvloeding der arbeiders, eerder geneigd zijn de grenzen nauw dan breed te nemen. De taak der arbeidersorganisaties is het daarbij de breedere opvatting te verdedigen.

Tot mijn spijt heb ik in het boven aangehaalde niet veel daarvan kunnen ontdekken.

Hoe toch stelt men zich de uitwerking van het zoo breed opgezette program voor?

1) Zie *Jeugd en Beroep* a. v.

De hoofdindruk, dien men uit het aangehaalde stuk krijgt is, het *is* nu al zoo goed, wat zou er te verbeteren vallen.

De practijk *is* thans reeds, dat de jeugdige werklieden onder leiding van de oudere zich practisch kunnen ontwikkelen, zoo leest men in het Rapport.

Zonderlinge tegenstrijdigheid. In het voorafgaande deel wordt het als noodlottig voorgesteld, wanneer de jongelieden te lang in gemeentedienst blijven, zelfs den ouders werd er een verwijt van gemaakt, dat zij hun kinderen niet aan het hoogere gemeenteloon onttrokken om hun de zegeningen van „ontplooiing tot breeder ontwikkeld, geheel geschoold vakman" deelachtig te doen worden. Nu is er, schijnt het, geen reden meer die slechte opleidingsgelegenheid te verbeteren, nu *is* er reeds gelegenheid zich *practisch* te ontwikkelen. Ook de theoretische opleiding is in orde:

Aan een enkel bedrijf wordt *nu reeds* bij het in dienst treden de eisch gesteld, dat ze de Ambachtsschool hebben bezocht, terwijl het bezoeken van nijverheidsavondscholen en vakcursussen wordt aangemoedigd.

Poverder kan het al niet.

Wat baat dit de groote meerderheid der jongens, de jongens van Openbare Werken, de jongens van de Reiniging?

En voor de jongens, die in een der geschoolde vakken komen, is het geheel onvoldoende.

Toch wil de Commissie nog wel iets verbeteren. Er is een rouleeringsstelsel mogelijk.

Dit ziet er op het oog af erg gewichtig uit. In de practijk zal er niets van terecht komen. Heeft de Commissie niet de behoefte gevoeld zich een meer gedetailleerd overzicht van zulk een *rouleerings-systeem* te laten geven?

Hoe zal dat werken voor de jeugdige straatmakers, hoe voor de jongens bij de Reiniging, hoe voor die bij beplantingen of bij het gasbedrijf?

Uit de omschrijving echter krijgt men den indruk dat men niet een eigenlijk rouleeringsstelsel op het oog heeft gehad. Ten behoeve der uitvoering van het stelsel immers acht men het noodig, dat de Directeur der Arbeidsbeurs gegevens verkrijgt over de jongelieden, „opdat van een Centraal punt uit de rouleering in de bedrijven, zoowel bij het ontstaan van vacatures als systematisch worde bevorderd."

Maar er is immers haast geen mutatie in het jeugdige personeel. Een enkele blik op het staatje van pag. 342 is voldoende om dit in te zien. In 1925 zijn er slechts 5 jeugdigen aangesteld, in 1926 4, in 1927 10, in 1928 1. En hoe de Directeur der Arbeidsbeurs de rouleering *systematisch* kan bevorderen, wordt niet verder uitgelegd. Maar dit is ook een zaak der bedrijven zelf, die moeten nagaan bij welk werk de jongens achtereenvolgens moeten worden te werk gesteld.

Tegen een rouleerings-systeem op zichzelf hebben wij geen

bezwaar. Men ziet het in enkele groote industrieele bedrijven met goed gevolg toepassen, vooral in de metaalindustrie.

Maar hier is het niet anders dan een woord. Men moet de groep der ongeschoolden, die blijvend bij de Reiniging, die blijvend bij Openbare Werken arbeiden, helpen in en gedurende dat werk.

Men moet voor de geschoolden een opleidingsgelegenheid scheppen:

en allen moet men algemeene ontwikkeling bijbrengen;

en aan allen is men medewerking tot hun menschvorming verschuldigd.

De antwoorden van den Reinigingsdienst maken een gunstige uitzondering op de overige. Daar wil men tenminste een cursus vormen tot opleiding van chauffeurs.

Bij de voorgestelde maatregelen vindt men ook den wensch het volgen van nijverheids-avondscholen of vakcursussen verplicht te stellen. Dit zou dan toch alleen maar het geringe aantal geschoolden kunnen baten.

Zou het niet mogelijk geweest zijn de volgende maatregelen te overwegen?

1°. Regelen worden gesteld voor geschiktheidsbepaling en aanstellingsleeftijd;
   a. De geschiktheidsbepaling geschiedt door de Afd. „Beroepskeuze" in overleg met de bedrijven (schoolonderwijs, lichaamsgesteldheid, handigheid, enz.);
   b. Aanstelling in de ongeschoolde beroepen geschiedt op 14 jarigen leeftijd;
   c. Aanstelling in geschoolde beroepen kan op later leeftijd plaats hebben in verband met te stellen eischen (ambachtsschooldiploma, bewijs van eenige kennis van bloem- en boomteelt, enz.);

2°. Aan alle jongelieden worden 6 à 8 uren per week vrijgegeven van hun werk, met verplichting die aan door de gemeente in te richten of aan te wijzen onderwijs te besteden.

3°. De jeugdige gemeente-werklieden worden in twee groepen gerangschikt als volgt:
   1e groep: het halve aantal der jongens van Openbare Werken, halve aantal der jongens van Reiniging en eenige jongens uit geschoolde vakken;
   2e groep, samengesteld als voren.

Elke groep krijgt haar 6 uren op verschillende tijden, zoodat de bedrijven nimmer van jongens verstoken zijn.

Alle jongens uit één groep krijgen *gezamenlijk* 2 à 3 uren onderwijs in algemeene ontwikkeling. Voor de overige uren hospiteeren zijn in verschillende vakken aan de ambachtsscholen of andere vakscholen, naar gelang van behoefte. Het zou ook mogelijk zijn de groepen voor de overige uren anders samen te stellen, n.l. alle jongens van de Reiniging en van

Openbare Werken bij elkaar en die als één groep eenig elementair onderwijs in handvaardigheid te geven, terwijl de overige jongens als hospitanten het onderwijs aan een ambachtsschool of andere school volgden.

Naar schatting zou de vrijkomende *f* 5000.— voor een groot gedeelte voldoende zijn om de kosten te dekken.

4°. Een meer gedetailleerde lijst wordt samengesteld van de beroepen, die eenige algemeene handvaardigheid of algemeene ontwikkeling of beide vereischen, waaruit voor hen, die op behoorlijke dienstpraestaties kunnen wijzen en met vrucht het onderwijs hebben gevolgd, voor een vaste aanstelling gekozen wordt.

5°. Voorloopig zou deze opleiding duren van het 14e tot het 18e jaar, waarna de jongelieden in de voor hen geschikt geacht wordende functie een tijdelijke aanstelling zouden kunnen krijgen, die op hun 22ste jaar in een vaste zou kunnen overgaan.

6°. Als overgangsbepaling worde bepaald, dat zij, die nu reeds den 19-jarigen leeftijd hebben bereikt, niet meer *verplicht* zullen zijn het onderwijs te volgen.

Het zal daardoor mogelijk zijn met één groep aan te vangen.

Bij de behandeling der *leeftijdsgrenzen* blijkt, dat de Commissie het den jeugdigen werklieden mogelijk wil maken in gemeentedienst te blijven. Zij neemt daarvoor de thans in Amsterdam geldende bepaling over.

Feitelijk is ook dit in strijd met haar inzichten omtrent de noodzakelijkheid niet te lang in gemeentedienst te blijven. Deze bepaling is alleen te verdedigen als de gemeente dan ook maatregelen neemt om door opvoeding en onderwijs haar jeugdige arbeiders tot menschen en tot vaardige arbeiders te maken.

Deze bepaling heeft als noodzakelijke aanvulling maatregelen voor onderwijs en vorming noodig. In Amsterdam heeft men dat levendig gevoeld.

In het stadium, waarin de zaak in Haarlem verkeert, lijkt mij deze aanvulling nog mogelijk.

Voor zoover wij kunnen beoordeelen, is het Rapport nog maar alleen aan de Commissie van Overleg aangeboden. Zij kan de gedane voorstellen nog wijzigen en uitbreiden. In haar vergaderingen kan de stem der arbeiders nog worden gehoord, opdat zij niet met leege handen voor hun organisaties behoeven te komen en hun jeugdigen mede-arbeiders en aanstaande kameraden wat beters hebben aan te bieden dan een loonsverlaging zonder meer.

E. J. van Det.

Werkloosheidsonderzoek te 's-Gravenhage.

A. *Verslag van de Commissie inzake de werkloosheid onder de Haagsche metaalbewerkers.*

Zooals de Wethouder voor Sociale Aangelegenheden bij de installatie onzer Commissie op 23 April 1928 reeds opmerkte, is in den laatsten tijd in het metaalbedrijf een sterke opleving ingetreden, die sedert nog grooter is geworden en die ook in onze Gemeente duidelijk waarneembaar is. Bijzonder groote werkloosheid heerscht dan ook in het Haagsche metaalbedrijf niet.

De cijfers van de Gemeentelijke Arbeidsbeurs toonen dit duidelijk aan en ook in de daling van het aantal ondersteunden weerspiegelt zich deze betere bedrijfstoestand.

Toch meent de Commissie op enkele misstanden te moeten wijzen, die, konden zij worden opgeheven, h.i. tot verdere verbetering zouden kunnen leiden.

Zij denkt hier aan het electriciensvak, waarin zich vele beunhazen hebben ingedrongen met weinig of geen vakkennis.

Een groot aantal hunner, voor eigen rekening arbeidend, werkt veel meer uren per dag dan wettelijk voor een loonarbeider veroorloofd is, terwijl het werk, dat zij afleveren dikwijls knoeiwerk is.

Ongetwijfeld heeft hun bestaan een slechten invloed op de arbeidsmarkt en hun verdwijning uit het vak zou zeker medewerken aan een verdere vermindering der werkloosheid.

Dit zou langs verschillenden weg bereikt kunnen worden. Zoo ware het gewenscht, dat op afkeuring van hun werk door de Directie van het Gemeentelijk Electrisch Bedrijf een boete werd gesteld, dit op het voorbeeld van een der aangrenzende gemeenten.

Ook een systematische herkeuring van reeds vroeger gelegde leidingen zou, naar de Commissie meent, veel knoeiwerk aan het licht brengen en deze onbekwamen voor de oogen van het publiek ontmaskeren.

Het publiek zou dan inzien hoe het per slot duurder uitkomt, door gebruikmaking van de diensten van deze personen, dan van de diensten van gevestigde patroons.

Ook zou naar het oordeel der Commissie zeer goed werken een regeling als thans een onderwerp van bespreking zal uitmaken op het dezer dagen te houden congres van electro-technici. Volgens die regeling zou van ieder, die zich als electricien wil vestigen en als zoodanig erkend wil worden een zekere waarborgsom geëischt worden, terwijl hij voorts goed geoutilleerd zou moeten zijn en elke herkeuring van zijn werk, die tot afkeuring mocht leiden, beboet zou worden met *f* 5.— voor de eerste, *f* 10.— voor de tweede en *f* 15.— voor de derde maal. Rotterdam en andere gemeenten volgen een dergelijke regeling nu reeds.

De Commissie acht het gewenscht, dat, mocht de hierboven besproken regeling op bovengenoemd congres worden aanvaard, de gemeente 's-Gravenhage er zich bij zal aansluiten en de doorvoering ervan zal bevorderen.

Nog heeft de Commissie de vraag onder de oogen gezien of wellicht in dit bedrijf gemis aan vakbekwaamheid en andere persoonlijke gebreken in bijzondere mate invloed hebben op het voorkomen van werkloosheid.

Het is haar gebleken, dat aan de theoretische opleiding, bijvoorbeeld van loodgieters, veel ontbreekt en dat daarin noodzakelijk moet worden voorzien en met groote belangstelling nam zij kennis van het hierbijgevoegd „Rapport, uitgebracht door de Commissie, ingesteld op initiatief van de afdeeling 's-Gravenhage van de vereeniging tot bevordering van de vakopleiding voor handwerkslieden in Nederland" i.z. de opleiding van loodgieters-gasfitters. Zij geeft Uw College in overweging met kracht de uitwerking der denkbeelden en conclusies van dit rapport te bevorderen.

Ook het openen van een cursus in autogeen-lasschen ten behoeve van volwassenen aan de Ambachtsschool verdient alle aanbeveling.

Geleidelijk aan zouden dan andere onderdeelen van het bedrijf aan de beurt moeten komen voor een bestudeering van hetgeen ter verbetering van de vakkennis kan geschieden.

Het is toch ook hier een feit, dat onbekwamen het meest kans hebben op langdurige werkloosheid.

De Commissie heeft voorts nog aan de hand van eenige door Maatschappelijk Hulpbetoon opgemaakte staten nagegaan, welke bijzondere omstandigheden er toe hebben geleid, dat de daarop vermelde metaalbewerkers meer of minder regelmatig den steun van dien dienst moesten inroepen.

Zij heeft geconstateerd, dat gemis aan vakbekwaamheid of althans een zeer eenzijdige vakkennis in die gevallen, waarin de werkloosheid telkens terugkeert en van langen duur is, een groote factor is. Het aantal dezer gevallen is echter slechts gering, zoodat uit dezen hoofde geen maatregel van algemeenen aard noodig of mogelijk is.

Resumeerend komt de Commissie tot de volgende conclusies:

1. In het metaalbedrijf hier ter stede heerscht niet zoodanige werkloosheid, dat bijzondere, onmiddellijk werkende maatregelen ter bestrijding noodig of mogelijk zijn.
2. Het zal wèl gewenscht zijn, de beunhazerij in het electriciensvak te bestrijden door ondersteuning van de pogingen, die daartoe door werkgevers en werknemers gezamenlijk worden aangevat.
3. De Gemeente steune krachtig de pogingen ter verbetering van de opleiding van loodgieters-gasfitters, zooals die zijn omschreven in het „Rapport, uitgebracht door de Com-

missie, ingesteld op initiatief van de afdeeling 's-Gravenhage van de vereeniging tot bevordering van de vakopleiding voor handwerkslieden in Nederland".

4. Geleidelijk aan werke zij mede aan verbetering van de vakkennis in andere onderdeelen van het metaalbedrijf. Aanvankelijk zou begonnen kunnen worden met de inrichting van een cursus in het autogeen-lasschen, te geven aan de ambachtsscholen.
5. De oorzaken der werkloosheid van hen, die min of meer regelmatig in de laatste jaren steun van Maatschappelijk Hulpbetoon genieten, zijn dezelfde als in het algemeen gelden. Mindere of eenzijdige vakkennis speelt een niet onbelangrijke rol, doch het aantal dezer gevallen is voor dit bedrijf slechts zeer gering. De Gemeentelijke Arbeidsbeurs probeere door bespreking met werkgevers de hierbedoelde personen weder te paard te helpen.

B. *Verslag van de Commissie inzake de werkloosheid in het Haagsche meubelmakers- en behangersbedrijf.*

Het onderzoek onzer Commissie naar de oorzaken der werkloosheid in het meubelmakers- en behangersbedrijf hier ter plaatse en de maatregelen daartegen te nemen, geeft aanleiding tot de volgende beschouwingen:

In het behangersbedrijf heerscht een zeer ongezonde toestand. Zes of zeven weken per jaar, tusschen Paschen en Pinksteren vallend, komt men handen te kort en het overig deel van het jaar heerscht er werkloosheid.

De Commissie meent, dat hier door samenwerking van patroons- en werknemersorganisaties gestreefd moet worden naar een meer gelijkmatige verdeeling van het beschikbare werk.

In het meubelmakersbedrijf heerscht zoodanige abnormale toestand niet. Uiteraard zijn er perioden van opleving, naast tijdperken van inzinking; ingrijpen van de zijde der gemeentelijke overheid in dat proces is natuurlijk niet mogelijk.

Het meubelmakersbedrijf hier ter stede wordt voor een deel uitgeoefend in enkele fabrieken van massa-producten, voor het grootste deel echter in werkplaatsen van allerlei grootte en aard.

De werkwijze in de genoemde fabrieken kweekt een steeds toenemende groep van weinig of althans zeer eenzijdige vakkennis bezittende arbeiders.

Het spreekt vanzelf, dat deze bij ontslag de meeste kans hebben op werkloosheid van langen duur. Toebrenging van meerdere vakkennis zou hun zeer te stade komen; pogingen aan de ambachtsschool alhier, in die richting gedaan, zijn echter niet geslaagd, zoodat de Commissie aarzelt te adviseeren om in deze richting verder te gaan.

In de overige werkplaatsen worden uiteraard veel hooger eischen gesteld aan de vakkennis en de eigenaardigheden van

het meubelmakersvak maken het zelfs noodig dat nieuw aangestelden eerst een zekeren proeftijd moeten doormaken vóór ze met den gang van het bedrijf en zijn bijzondere eischen op de hoogte zijn.

Vakbekwamen zullen bij sollicitatie uiteraard het eerst slagen; dit wil echter niet zeggen, dat zij bij vermindering der werkzaamheden de meeste kans van blijven hebben. In dit bedrijf heerscht sterk de regel, dat, wie het laatste is aangesteld, bij inkrimping van het personeel het eerst wordt ontslagen.

Vandaar het verschijnsel, dat onder werklooze meubelmakers ook zeer goede vaklieden worden aangetroffen.

Is, naar het der Commissie bleek, thans een voldoend aantal bekwame vaklieden in dit bedrijf aanwezig, in de toekomst dreigt een tekort aan dezulken. Er is n.l. een leemte in de opleiding op tweeërlei gebied. De opleiding aan de ambachtsscholen dient in een dagopleiding gepaard met praktisch werk in de werkplaatsen te worden omgezet. Plannen daartoe zijn in voorbereiding in gemeen overleg tusschen werkgevers- en werknemersorganisaties. Amsterdam heeft daartoe reeds een schoolgebouw ter beschikking gesteld en zal subsidie geven. Langzamerhand hoopt men deze pogingen over het geheele land uit te breiden.

Dan kan ook voorzien worden in de tweede leemte, n.l. deze, dat het onderwijs aan de ambachtsschool thans geen geschiktheid waarborgt om dadelijk in de werkplaats te arbeiden. Er moet daaraan thans eerst nog een paar jaar opleiding bij een kleinen patroon voorafgaan.

Nog heeft de Commissie aan de hand van daartoe van den Gemeentelijken Dienst voor Maatschappelijk Hulpbetoon ontvangen opgaven nagegaan of ten aanzien der nu en dan steungenietende arbeiders uit dit vak bijzondere omstandigheden invloed op hun werkloosheid oefenen. Noch de inlichtingen van de Gemeentelijke Arbeidsbeurs, gebaseerd of informaties bij patroons, noch die in den boezem der Commissie zelf verkregen, geven aanleiding tot het doen van bepaalde voorstellen. Uiteraard bleken gemis aan of eenzijdigheid van vakbekwaamheid, leeftijd, gedeeltelijke invaliditeit en andere persoonlijke eigenschappen der betrokkenen ook hier hun rol te spelen.

Resumeerend komt de Commissie tot de volgende conclusies:

1. In het Haagsche meubelmakersbedrijf heerscht werkloosheid, doch bijzondere maatregelen om deze op te heffen kunnen niet worden aangewezen.

   In het behangersvak heerscht seizoenwerkloosheid; getracht moet worden door samenwerking van werkgevers en werknemers, te komen tot een betere verdeeling van het werk over het gansche jaar.
2. De vakbekwaamheid der volslagen arbeiders laat in het algemeen niet te wenschen over.

3. Door het opkomen der z.gn. massa-fabricatie wordt een groep arbeiders gekweekt, wier vakkennis eenzijdig is en die daardoor meer kans op werkloosheid hebben dan andere meer algemeen vakbekwamen.
4. In de vakopleiding bestaat een leemte, die in de toekomst tot een tekort aan vakbekwame arbeiders dreigt te leiden. Behoefte bestaat aan dagopleiding in *werkplaats* en *school*. De Gemeente steune de maatregelen ter verbetering van de vakopleiding, uitgaande van werkgevers- en werknemersorganisaties, zooals die thans te Amsterdam in voorbereiding zijn en die ook tot andere plaatsen zullen worden uitgebreid.
5. Niet is gebleken, bij het nagaan der lijsten van hen die meer of minder regelmatig bij Maatschappelijk Hulpbetoon steun genieten, dat deze personen in bijzondere mate door persoonlijke eigenschappen of onbekwaamheid zelf schuld hebben aan hun werkloosheid, zoodat ook te hunnen opzichte geen bijzondere maatregelen noodig of mogelijk zijn.

Cursus voor metaalbewerkers in teekening lezen en practisch werken, te Haarlem.

In het nummer van December 1928 van het Tijdschrift werd reeds een en ander geschreven over de aanleiding tot het instellen en de voorbereiding van bovengenoemden cursus. Waar de lessen 14 Mei j.l. zijn geëindigd, volgt hieronder thans een verslag over het verder verloop (iets over het onderwijs, dat gegeven werd en de resultaten die werden bereikt).

De deelnemers, aanvankelijk 22 in getal, werden bij den aanvang der lessen op 20 November '28 door den Directeur van de Ambachtsschool, in bijzijn van eenige belangstellenden, kort toegesproken, waarbij hij hen wees op het nut, dat de lessen hun konden brengen; echter alleen dan, wanneer zij deze met ijver en ambitie zouden volgen. In een betrekkelijk korten tijd moesten hun verschillende zaken worden bijgebracht.

De cursisten waren van verschillende leeftijden; echter de meesten tusschen 25 en 30 jaar.

Moeilijker was voor het samenstellen van het onderwijsprogram, dat de technische scholing der deelnemers op het oogenblik dat de cursus begon, zoo uiteenliep.

Hoewel in 't algemeen van allen kon worden vastgesteld, dat er groote behoefte bestond aan meerdere vakkennis, toch was er nog onderscheid in de tot nu toe genoten opleiding. Daar waren er, bij wie door avond-vakonderwijs, hoewel onvolledig, toch

nog iets was blijven hangen van de beginselen in technisch teekenen, berekenen, enz., terwijl anderen na de lagere school geen onderwijs meer hadden genoten. Daartegenover waren er die een behoorlijke vooropleiding hadden ontvangen (ambachtsschool), terwijl er zelfs één deelnemer was die daarna nog eenige jaren een Midd. Techn. School had geloopen. In den tijd die sinds was verloopen was door omstandigheden de gelegenheid uitgebleven om de verworven kennis te benutten, zoodat men nu wilde trachten door deelname aan den cursus het verlorene terug te halen.

Het behoefde dus niet te verwonderen, wanneer na eenigen tijd zou blijken dat verschillende deelnemers in dezen cursus niet vonden wat zij zochten en daardoor de ambitie verslappen en het verder volgen van de lessen zou worden gestaakt.

Hoewel het laatstgenoemde verschijnsel over den geheelen duur van den cursus zich sterk vertoonde, mag toch worden geconstateerd dat de hoofdoorzaak niet was gelegen in het niet voldoen van het leerprogram aan de nogal uiteenloopende eischen in verband met werkkring en reeds genoten onderwijs; integendeel, het is den Directeur van de Ambachtsschool inderdaad gelukt een programma op te stellen dat de verschillende eischen vrijwel omvatte.

Reeds kort na den aanvang bleek dat een aantal deelnemers om verschillende redenen de lessen niet verder wenschten te volgen. Daar waren er onder die toen reeds meenden te kunnen constateeren dat het onderwijs bleef beneden het peil dat zij reeds hadden bereikt; anderen hadden zich opgegeven in de veronderstelling dat zij in één speciale richting (scheepsbouw) verder zouden worden opgeleid. (Bij de aanmelding voor den cursus was intusschen duidelijk het leerplan uiteengezet).

Dientengevolge was het aantal deelnemers in het begin van dit jaar teruggeloopen tot 14. Van dit aantal werden eenige door een langdurige ziekte verhinderd de lessen geregeld te volgen, anderen moesten door drukke werkzaamheden (overwerk bij werkgever) vaak de lesavonden verzuimen, terwijl 1 deelnemer omdat hij in een anderen werkkring overging, die geheel lag buiten het metaalbedrijf, om die reden de lessen niet meer bijwoonde.

Aan het einde waren nog negen leerlingen aanwezig.

De lessen waren over drie avonden per week verdeeld, waarvan twee avonden werden besteed aan practisch werken en de derde avond aan teekening lezen.

In totaal bedroeg het aantal leerling-avonden (deelnemers per avond) 632.

Het practijk-onderwijs heeft zich eerst bepaald tot het bijbrengen van eenige vaardigheid in smeden, draaien, schaven, fraisen en eenvoudig bankwerk, aan alle deelnemers van den cursus.

Daarna is meer gespecialiseerd practisch onderricht gegeven

aan de cursisten, in die richting, waarin zij krachtens hun aanleg het meest zouden kunnen bereiken, terwijl zooveel mogelijk ook rekening werd gehouden met de soort werkzaamheden die zij in hun dagelijksch werk hadden te verrichten.

Daarbij werd het onderwijs in drie hoofdvakken van de metaalindustrie gesplitst: draaien, bankwerken en plaatwerken.

Bovendien is zooveel mogelijk aan de cursisten de kennis bijgebracht, noodig voor het vervaardigen van eenvoudig gereedschap, dat hun in het vak dat zij beoefenen van dienst kan zijn.

Het theoretisch onderwijs omvatte het leeren lezen van teekeningen en het in teekening brengen, eerst van eenvoudige, daarna van meer ingewikkelde werkstukken.

Bij het eerste werd dankbaar gebruik gemaakt van werkteekeningen, die door onderscheiden werkgevers in de metaalindustrie te Haarlem voor dit doel welwillend werden afgestaan, terwijl bij het in teekening brengen rekening werd gehouden met hetgeen door de cursisten in de werkplaatsen van de school was vervaardigd.

Zoo werd b.v. den constructiebankwerkers bijgebracht het teekenen van hoek- en klinkverbindingen, terwijl den plaatwerkers de beginselen van de projectie, op papier en practisch werden voorgesteld.

Machinebankwerkers en draaiers ontvingen onderricht in het teekenen van machine-onderdeelen, naar verschillende door hen zelf gedane opmetingen.

Op den laatsten cursusavond was er voor eenige belangstellenden, waaronder de Wethouder voor de Werkloosheidsbestrijding, Mr. Heerkens Thijssen, Dr. Ir. Bölger, lid der Rijkscommissie van Advies voor vakopleiding en beroepsverandering van ongeschoolde en minder geschoolde arbeiders, de waarn. Directeur der Gemeentelijke Arbeidsbeurs en eenige leden van het personeel e. a., gelegenheid het vervaardigde werk te bezichtigen.

Uit de werkstukken en teekeningen die vervaardigd waren, bleek wel dat vooral zij die tot het einde toe den cursus hebben gevolgd, profijt van het onderwijs hebben getrokken.

De Directeur van de Ambachtsschool was ook over de resultaten wel tevreden: de ijver waarmede gewerkt werd, was voorbeeldig. Ook bleek uit een en ander dat met het onderwijs aan de cursisten het doel niet uit het oog verloren is, n.l. om ongeoefenden en ongeschoolden metaalarbeiders wat bij te brengen van de meest noodige theoretische en practische vakkennis, waardoor het mogelijk zou zijn zichzelf beter te vrijwaren voor werkloosheid of een meer gunstige positie in de fabriek of werkplaats te verwerven.

Ongetwijfeld zal deze cursus bijdragen tot bereiking van bovenstaand doel, terwijl aan verschillende deelnemers zou kunnen worden aanbevolen, zich nog verder in het vak hunner keuze te gaan bekwamen.

De kosten van den cursus bedroegen in totaal *f* 1112.80, gespecificeerd als volgt:

salaris leerkracht	*f*	420.—
lokaalhuur	„	390.—
vergoeding materialen, gebruik gereedschap, smeedkolen, oliën, enz.	„	252.80
diverse onkosten (waaronder administratie en tegemoetkoming concierge)	„	50.—
Totaal....	*f*	1112.80

Door het Rijk werd als bijdrage in deze kosten, een bedrag van *f* 305.45 verstrekt.

Omtrent den cursus in autogenisch lasschen, welke mede in den afgeloopen winter is gehouden en waaraan 5 personen voor rekening van de gemeente hebben deelgenomen, kan worden medegedeeld dat deze personen met gunstig resultaat de lessen hebben gevolgd.

J. Vader.

Het Schoonebeekerdiep.

Eenige weken geleden is in het zuid-oosten van Drenthe een werk begonnen, dat voor dat deel van dit gewest na verloop van eenige jaren van groote beteekenis zal blijken te zijn. Het betreft hier n.l. de normaliseering van het Schoonebeekerdiep. Reeds sedert eeuwen zijn pogingen aangewend om deze streek, welke aanhoudend met wateroverlast te kampen heeft, daarvan te bevrijden. In het midden van de dertiende eeuw waren het de monniken van het aan St. Maria gewijde klooster der Cistercienser orde, welk klooster was gebouwd tusschen de plaatsen Coevorden en Schoonebeek, die al hun krachten inspanden om van den waterwolf bevrijd te worden. Al hun moeite was echter te vergeefs en teneinde raad hebben zij hun klooster naar Assen verplaatst, alwaar thans de provinciale griffie is gevestigd in dit vroegere klooster.

Herhaaldelijk vertelt dan de geschiedenis van pogingen om verbetering te krijgen. Ook van de weigering tijdens den tachtigjarigen oorlog van de autoriteiten om het water weg te werken, omdat men in dien tijd de moerassige gronden noodig had om de vesting Coevorden te beschermen. Zelfs werden boeren die een pad wat begaanbaar maakten, door den vestingcommandant gestraft. Het werd 1824 alvorens iets geregeld werd. Bij grenstractaat tusschen Nederland en Duitschland werd bepaald, dat de grensrivier het Schoonebeekerdiep regelmatig geschoond zou worden. Echter is daarvan in den loop der jaren niet veel terecht gekomen.

En thans, nu de werkloosheid noopt naar nuttige werken om te zien, is eindelijk de eerste schrede, die naar het einddoel voert, gezet. Samenwerking tusschen Regeerings- en Provinciale autoriteiten en Ned. Heidemaatschappij, hebben geleid tot een plan dat door werkloozen uit de streek wordt uitgevoerd.

Er is een waterschap opgericht dat een grootte heeft van ongeveer 4300 hectaren. De grondsoorten in het waterschap zijn nogal verschillend. Langs het Schoonebeekerdiep is de grondsoort zand vermengd met klei, z.g. beekbezinking. Dat land is zeer geschikt voor weiland. De grond is verderop sterk ijzerhoudend en gaat plaatselijk over tot harde en zachte oerbanken. Vele banken zijn reeds vergraven, terwijl men met andere nog bezig is.

Langs de zijleidingen van het Diep strekken zich de goede lage gronden uit tot ten noorden van den straatweg Coevorden-Duitsche grens. Deze weg wordt thans ook door werkloozen belangrijk verbreed en verbeterd.

Een groot deel van de tot het waterschap behoorende gronden, n.l. ongeveer 1800 H.A. is bedekt met exploitabel hoogveen. Reeds is een klein deel in bewerking. Veenschappen zijn of worden opgericht om geleidelijk tot vervening te kunnen geraken.

De lage gronden liggen deels ten zuiden van den reeds genoemden weg en verder in de nabijheid van Oud-Schoonebeek. Bij hooge zomervloeden en nog meer in den winter, staan honderden hectaren onder water, soms wel 1600 H.A.

De landbouwkundige toestand is over het algemeen zeer achterlijk. Het hooiland is verwaarloosd, vooral door het vele waterbezwaar, doch ook door andere oorzaken. De ligging n.l. is zeer afgelegen, waarbij aan de eene zijde de Duitsche grens een soort van economische grens vormt en aan de andere zijde het uitgestrekte onvergraven hoogveen een min of meer natuurlijke grens is, waardoor de straatweg, welke tot nu toe — gelukkig is zulks over eenige maanden veranderd —, in minder goeden staat verkeerde, de eenige gelegenheid was voor aan- en afvoer.

Hierbij komt nog, dat de kleine boeren onvoldoende bedrijfskapitaal hebben en daardoor niet voldoende aan hun land kunnen doen. Geleidelijk wordt het beter, door het werken der boerenleenbanken. Ook de z.g. groote boeren in deze streek hebben kapitaalsgebrek, hetgeen zich wreekt bij de bewerking van den grond. In het algemeen genomen is de boerenstand èn door de nadeelen welke het geregelde teveel aan water veroorzaakt, èn door de economische ligging, economisch achterlijk. De goede resultaten welke het gevolg van de verbeteringswerken zullen zijn, zullen eerst op den duur, d.w.z. na verloop van b.v. 5 tot 10 jaar, flink merkbaar zijn. Eerst wanneer er meer geld is, hetgeen wellicht zal kunnen worden verkregen door grondverkoop, zullen de boeren ten volle de vruchten

kunnen plukken van de werken die thans in uitvoering zijn.

Het werk zelf beoogt in de eerste plaats het Schoonebeeker diep te normaliseeren. Een soortgelijk werk dus als reeds vroeger is geschied, ook door werkloozen, bij onderscheidene stroompjes om Coevorden, t. w. het Drostediep, het Loodiep, e. a. Voor het ophouden van het water in droge tijden, zullen eenige stuwen moeten dienen welke eveneens nog moeten worden aangelegd. Op Nederlandsch gebied zullen verder verschillende zijleidingen worden aangelegd en de bestaande worden verbeterd. Ook eenige eenvoudige wegen zijn in het plan opgenomen. De totale kosten voor de verbetering van de hoofdstroom zijn geraamd op 380.000 mark, waarvan ten laste van Nederland komt *f* 92.000.—. Verdere uitgaven op Nederlandsch gebied zijn noodig voor aanleg van wegen en zijleidingen, eenige kunstwerken, enz., zoodat in totaal op Nederlandsch grondgebied voor een bedrag van pl.m. *f* 167.000.— verwerkt zal worden, waarvan ruim *f* 110.000.— voor loon bestemd is. Met het oog op de mogelijkheid om een groot aantal werkloozen te plaatsen, draagt het Departement van Binnenlandsche Zaken belangrijk in de loonen bij. Toch blijft nog een zeer groot deel der kosten voor rekening van het waterschap, zoodat de eigenaren der gronden jaarlijks een vrij hooge belasting hebben te betalen. Bovendien hebben ze, willen ze van hun gronden goede gronden maken, nog heel wat uit te geven dat ten volle te hunne laste komt.

Echter en dit is de hoofdzaak, over een twee jaar is aan de oppervlakte cultuurgrond van ons land een mooi stuk toegevoegd. De provincie Drenthe wordt, ook door dit werk, weer een goed stuk in de richting van den „opbouw" gestuwd en het was dan ook heel juist gezien van den burgemeester van Schoonebeek, om bij gelegenheid van het officieel beginnen der werkzaamheden, het volgende versje van een Finsch dichter, genaamd Leino, te citeeren.

Einst zog der Heiland auch nach Norden weit
Wo Finland liegt in seiner Einsamkeit
Nur zögernd folgte Petrus seinem Herrn,
Wacholderpfade wandelt er nicht gern.

„Ach Herr, in welches Land sind wir gelangt!
Welch Volk, das ohne Kraft und Wille schwankt.
Das Moor verhöhnt den Pflugg, Schutt deckt die Felder.
Frucht tragen hier zulande nur die Wälder.

Doch mild und leise redete Herr Christ:
„Dasz dieses Land ein wenig ärmlich ist
Und gröszere Ernten tragen könnt, macht Sorgen,
Doch Zukunft ist in dieser Art verborgen."

Meyer de Vries.

Beknopt verslag van de algemeene (huishoudelijke) vergadering der Vereeniging van Nederlandsche Arbeidsbeurzen, gehouden te Bussum op 10 Juli 1929.

De Voorzitter, Ir. J. W. Albarda, brengt in zijn openingswoord in de eerste plaats dank aan Directeur en Bestuur der Arbeidsbeurs te Bussum voor de goede voorbereiding dezer vergadering. Verder bedankt hij het Gemeentebestuur voor de vriendelijke ontvangst op het Stadhuis en voor de goede zorgen om het verblijf aan de leden aangenaam te maken.

De beraadslagingen van morgen, aldus spr., zullen loopen over een onderwerp van groote beteekenis. Het is een „question brûlante" die reeds in enkele gemeenten een oplossing heeft gevonden. Daarom wordt dit onderwerp aan de orde gesteld. Spr. hoopt dat de prae-adviezen en de beraadslagingen er toe zullen bijdragen, dat de inzichten worden verhelderd.

Na lang wachten is het zoover gekomen, dat een wetsontwerp tot regeling der arbeidsbemiddeling bij de Staten-Generaal is ingediend. Spr. hoopt, dat in de nieuwe parlementaire periode het wetsontwerp spoedig wet moge worden en de regeling spoedig haar beslag krijge, zoodat in de volgende jaarvergadering mag worden teruggezien op de wettelijke regeling op welker totstandkoming de vereeniging krachtig aandrang heeft uitgeoefend. (*Applaus*).

Omtrent de aanstelling van een vrouwelijke kracht aan de arbeidsbeurs te Oberhausen, voornl. ten behoeve van de bemiddeling van Duitsche dienstboden naar Nederland, deelt de Voorzitter mede, dat aan de motie in de vorige jaarvergadering aangenomen, thans uitvoering wordt gegeven. De Vereeniging is daartoe in staat gesteld door subsidies van Rijk en gemeenten. Er zijn reeds sollicitanten opgeroepen en binnen niet te langen tijd zal tot aanstelling kunnen worden overgegaan.

De notulen alsmede het jaarverslag van den Secretaris worden onveranderd goedgekeurd.

De verslagen der Nederlandsche Arbeidsbeurs te Oberhausen en van het Correspondentschap te Parijs over 1928 geven geen aanleiding tot opmerkingen. De Voorzitter dankt de leiders van beide instellingen, de heeren Dr. Kapma en Spuiman, ter vergadering aanwezig, voor de uitstekende wijze waarop zij in 1928 wederom hun taak hebben verricht en voor het uitgebrachte verslag.

De afgevaardigde van Hilversum brengt namens de contrôlecommissie rapport uit over onderzoek der rekening en verantwoording van den Penningmeester en stelt voor deze goed te keuren. Aldus wordt besloten.

Bij de behandeling der begrooting voor 1929 vraagt de heer Detiger (Amsterdam) om de ontwerp-begrooting tegelijk met de agenda rond te zenden. De Voorzitter zegt dit toe.

De begrootingen der instellingen te Oberhausen en te Parij worden tegelijk behandeld. De Voorzitter deelt mede dat aa het correspondentschap te Parijs een nieuwe assistent is aan gesteld, t.w. de heer Cloeck, wegens vertrek van Mr. Hardenberg

De heer Detiger vraagt waarom kosten pensioenverzekerin wel op de begrooting voor Parijs voorkomen en niet op di van Oberhausen.

De Penningmeester (de heer Mr. Rueb) zet uiteen dat di een vergissing is. Het bedrag zit in het saldo.

Conform het voorstel van den Voorzitter wordt het pensioen bedrag voor directeur en ambtenaar te Oberhausen alsnog pr memorie uitgetrokken.

De Secretaris (de heer Anth. Folmer) wordt bij acclamati als zoodanig herkozen.

De Voorzitter deelt verder mede, dat in de bestaande vaca turen gekozen zijn de heeren Dufour, Directeur der Machine fabriek Figée te Haarlem en Van Geelen, Directeur der arbeids beurs te Utrecht.

De heeren v. d. Marck (Roermond), Roosenkamp en Folme zijn herkozen.

Alsnu is aan de orde het punt „mededeelingen omtrent de gehouden cursus" (voor opleiding personeel voor arbeidsbeurzen enz.).

De Voorzitter zegt dat de cursus te Utrecht werd gegeve door de heeren Van Riet, Van Geelen en Van Dam.

De leeraren zijn in hun verslag eenparig van oordeel dat d cursus aan zijn doel heeft beantwoord.

Aanvankelijk hadden zich 19 deelnemers aangemeld, doch de cursus kon worden begonnen met 31 deelnemers.

De cursisten hebben den cursus in het algemeen ijverig en geregeld gevolgd, slechts enkelen betoonden niet dien ijver die mocht worden verwacht. Aan 26 van de 31 personen i een getuigschrift uitgereikt, dat zij den cursus met ijver hebbe gevolgd. Dit getuigt van een goed resultaat. Voorloopig zulle nog geen diploma's worden uitgereikt.

Een goed teeken is ook, dat bijna alle cursisten werkzaam waren in de arbeidsbemiddeling.

Een dergelijke opleiding kan, aldus de Voorz., gunstig resul taat opleveren voor de ontwikkeling van de arbeidsbemiddelin in Nederland.

Spr. besluit met een woord van dank aan de Commissie va Voorbereiding en leeraren.

De Voorzitter geeft vervolgens het woord aan den Secretari (de heer Anth. Folmer) tot het doen van nadere mededeelingen

De Secretaris bespreekt eerst het financieele resultaat.

De totale kosten bedroegen *f* 1613.23, de ontvangsten (cur susgeld) *f* 1404.—, zoodat voor rekening der vereeniging kom een bedrag van *f* 209.23.

Wat betreft volgende cursussen heeft de Commissie nagegaa

of het raadzaam is weer nieuwe cursussen te openen. Aangezien niet te doen is om zich meer bekwaamheid te verwerven, meent de Secretaris, die Voorzitter is der betrokken Commissie, dat niet gewenscht is een nieuwen cursus te organiseeren op denzelfden voet als de nu geëindigde.

Het vorig jaar is getracht cursussen te organiseeren te Groningen, Tilburg en Utrecht. Alleen die te Utrecht is geslaagd.

De Commissie meent dat thans moet worden getracht een cursus te openen te Amsterdam, waar gerekend wordt op voldoende deelname, terwijl verder kan worden gepoogd om voldoende deelname te krijgen voor cursussen te Tilburg en Groningen.

De Voorzitter wijst er op dat dit veel duurder zal worden. De cursus te Amsterdam kan zich waarschijnlijk bedruipen. Vastgehouden moet worden aan tenminste 15 deelnemers per cursus. Hij stelt voor om een cursus te houden te Amsterdam, Groningen en Tilburg, mits voldoende deelneming, d. w. z. ten minste 15 per cursus.

De heer Sach (Assen) informeert naar de kosten van lesgeld en wijst op hooge uitgaven voor reiskosten door cursisten.

De Secretaris: *f* 48 lesgeld is niet te hoog, door betaling ontstaat meer animo. De plaatsen heeft men juist zoo gekozen dat reiskosten niet te hoog zouden zijn.

De heer v. d. Steen (Nijmegen) vraagt of 's Hertogenbosch niet geschikt is als cursusplaats in N.-Brabant, met het oog op zuidelijk Gelderland.

De heer Lemstra (Deventer) stelt drie vragen:

1°. vraagt afschrift rapport van de Commissie.

2°. of cursus niet beter te Zwolle dan te Groningen ware te houden.

3°. hoe Commissie denkt over schriftelijke cursus.

De heer Knop (Zwolle) vraagt waarom nu te Amsterdam een cursus gehouden wordt.

De heer van Lier zet uiteen dat men te Utrecht thans waarschijnlijk slechts weinig deelnemers zal krijgen, terwijl men te Amsterdam rekent op een vrij groot aantal, zoodat er althans een cursus zal kunnen doorgaan.

De heer Knop (Zwolle) meent dat Zwolle gunstiger voor een cursus is gelegen dan Groningen.

De Voorzitter constateert dat niemand tegen voortzetting van de cursussen is. Dus is besloten cursussen te houden.

Voor schriftelijke cursussen voelt noch de Commissie, noch het Bestuur. Het peil van mondelinge cursussen staat veel hooger. Alleen als het onmogelijk zou zijn mondelinge cursussen te organiseeren zou het vormen van schriftelijke cursussen kunnen worden overwogen.

Het rapport van de leeraren zal worden rondgezonden.

De Voorzitter vindt Amsterdam wel geschikt, omdat daar veel materiaal is.

Vervolgens wordt besloten cursussen te houden te Amsterdam, te Zwolle en te Tilburg of 's Hertogenbosch (omtrent de keuze van een van beide laatstgenoemde plaatsen zal de treinverbinding met Limburg, Gelderland en Zeeland beslissen).

De heer Detiger dringt aan op goede selectie van leeraren. De Voorzitter zegt dit toe.

Als plaats der volgende jaarvergadering wordt Sneek aangewezen.

In de contrôle-commissie der rekening over 1929 worden gekozen de directeuren der arbeidsbeurzen te Leeuwarden, Sneek en Assen.

Hierna wordt de vergadering door den Voorzitter met een woord van dank geschorst tot den volgenden morgen.

De Voorzitter heropent op 11 Juli de geschorste vergadering om half tien en heet de aanwezigen, in het bijzonder den burgemeester van Bussum en de prae-adviseurs welkom. Spreker deelt mede, dat zeven personen waren uitgenoodigd, om over het onderwerp: Is het wenschelijk een arbeidsbeurs op eenigerlei wijze te verbinden met andere openbare diensten op sociaal of philantropisch gebied, inzonderheid met een dienst van maatschappelijk hulpbetoon? prae-advies uit te brengen. Zes hebben aan de uitnoodiging gevolg gegeven; de zevende was verhinderd. Verder deelt spreker mede, dat de prae-adviseur, de heer Meijer, niet in de gelegenheid is de vergadering bij te wonen, maar dat de heer Toewater de verdediging van diens prae-advies op zich wil nemen. Ten slotte dringt spreker er op aan bij de discussies beknoptheid te betrachten.

De verschillende sprekers, die zich voor debat opgeven, krijgen achtereenvolgens het woord.

De heer van Lier (referendaris bij den Rijksdienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling te 's-Gravenhage) acht het niet noodig argumenten toe te voegen aan die, welke reeds in de prae-adviezen zijn genoemd, om de vraag, door het bestuur gesteld, ontkennend te kunnen beantwoorden. In het prae-advies van den heer Drees is de vraag alzijdig bekeken, de heer Vader beschouwt de vraag meer uit arbeidsbemiddelingsoogpunt, de heer Jurrema legt nadruk op de belangen van maatschappelijk hulpbetoon, de heer v. d. Heeg beziet zoowel de arbeidsbemiddeling als de steunverleening, en wijst bovendien op de gevolgen voor de werkloosheidsverzekering. Deze vier prae-adviezen samengevoegd geven een aantal inslaande, practische argumenten tegen samenvoeging, waardoor die van den heer Meijer volkomen worden geëlimineerd.

De heer Kruithof spreekt zich principieel niet uit.

Toch wil spreker nog een paar punten naar voren brengen.

De argumenten der voorstanders komen hierop neer, dat er

emeenschappelijke bemoeiingen zijn, en daarom is het econo-
ischer en zuiniger tot samenvoeging over te gaan. Ook zouden
e werkloozen beter van de arbeidsbemiddeling gebruik kunnen
aken.

De heer Jurrema heeft in zijn prae-advies aangetoond, wat
iet samenwerking is te bereiken. Daarvoor is samenvoeging
an wat niet bijeen hoort, niet noodig. Gaat men maar bijeen-
rengen, waarom dan b.v. niet de gemeentereiniging bij de
rbeidsbeurs gevoegd? Spr. weet dat hij hierbij overdrijft, maar
edoelt alleen maar te zeggen, dat de arbeidsbemiddeling ook
iet andere takken van gemeente-dienst contact heeft.

Verschillende prae-adviseurs hebben aangetoond, dat de ar-
eidsbemiddeling nog in hare kinderschoenen staat. Gelukkig
ordt er hoe langer hoe meer gebruik van gemaakt. Voor-
omen moet echter worden, dat de indruk wordt gevestigd, dat
teuntrekkenden via de arbeidsbeurs worden overgeheveld naar
et bedrijfsleven.

Verder wil spreker opmerken, dat ondervinding heeft geleerd,
at bij samenvoeging van heterogene diensten, het gevaar niet
enkbeeldig is, dat de leider zoo met werk is overladen, dat
ij te weinig rechtstreeksche verbinding heeft met de verschil-
ende onderdeelen. De Directeur van zulk een dienst zou een
chaap met vijf pooten moeten zijn. De ervaring in Apeldoorn
s niet gunstig geweest. Wat de grootere plaatsen betreft kan
ien eigenlijk alleen wijzen op Amersfoort. In kleine gemeenten
ls Bussum en Bergen op Zoom kunnen misschien de bezwaren
oor samenvoeging tot geringe proporties worden teruggebracht,
n gemeenten van eenigen omvang is dit practisch onmogelijk
n moet combinatie worden verworpen. Is de arbeidsbeurs
evens districts-arbeidsbeurs, dan moet samenvoeging zeker uit-
esloten zijn. De Directeur van een gecombineerden dienst staat
an te ver van de zaak af en kan te weinig doen aan het werk
n het district.

De heer VAN DAM (chef van het bureau werkloosheidsverzeke-
ing der gemeente Amsterdam) zal enkele punten, reeds door
en vorigen spreker behandeld, laten rusten.

Spreker heeft met belangstelling en voldoening het prae-
dvies van den heer Vader gelezen. Deze heeft de zaak het
eest zuiver gesteld. In de drie grootste gemeenten bestaat
et ideaal, door den heer Vader gesteld.

De heer Drees zegt in zijn prae-advies, dat het hem het best
oorkomt, dat arbeidsbemiddeling en werkloosheidsverzekering in
anden van één wethouder zijn en op de secretarie onder één
fdeeling zijn ondergebracht. Of samenvoeging van werkloos-
eidsverzekering en arbeidsbemiddeling in één afdeeling op de
ecretarie de meest juiste is, kan betwijfeld worden. Beide diensten
taan feitelijk nog aan het begin van hun ontwikkeling. Een
reede ontwikkeling der werkloosheidsverzekering zal in de toe-
omst misschien ook moeten omvatten de zorg om den verzekerde

door moeilijke tijden heen te brengen, wat spr. zou willen noemen: de therapie der verzekering. Iets in den geest dus als bij de invaliditeitsverzekering, in den vorm b.v. van het steunen van werkverruiming. Overweegt men een en ander dan is het zeer de vraag of arbeidsbemiddeling en werkloosheidsverzekering in één afdeeling op de secretarie moeten worden ondergebracht.

Voor gemeenten van kleinen omvang is de kwestie er één van opportuniteit.

De heer Detiger (Directeur der Gemeente- en Districts-Arbeidsbeurs te Amsterdam) zal niet in herhalingen treden, nu al hetgeen in de prae-adviezen geschreven staat. De heeren Vader, van der Heeg, Jurrema en Drees vertolken ook sprekers opvattingen. Spr. zal slechts eenige opmerkingen van algemeenen aard maken.

Twee partijgenooten van den heer Drees, n.l. de heeren M. de Vries en Michels, zijn voor bijeenvoeging van diensten. Des te meer genoegen doet het spr. dat de heer Drees tegen samenvoeging is. Spreker vindt het de moeite waard zich op wethouder Drees te kunnen beroepen. De heer v. d. Heeg vertolkt de stem der moderne vakbeweging. Ook over zijn afwijzend prae-advies heeft spr. zich verheugd. Ook aan het oordeel van de heeren Jurrema en Vader, beiden hoofden van diensten en tot oordeelen bij uitstek bevoegd, hecht spr. groote waarde.

Daarnaast staan de prae-adviezen van de heeren Meijer en Kruithof. De heer Meijer beweert, dat men zich ten onrechte angstig maakt over de combinatie. Immers die combinatie kan geschieden zonder aan de zelfstandigheid van de afdeelingen iets te kort te doen. Ook in Hilversum komt dit argument naar voren. Het is mogelijk, dat er werkelijk iemand gevonden kan worden, die de kunst verstaat beide diensten goed te behartigen, maar de organisatie staat en valt dan met die éénen persoon, die mijlen moet staan boven de middelmaat. De nadeelige gevolgen, vooral voor de arbeidsbemiddeling zullen niet uitblijven. De bezwaren naar buiten, bij werkgevers en werknemers, zullen zeker merkbaar zijn.

De heer Kruithof zegt in zijn prae-advies dat tegenspraak bestaat in wat spr. heeft geschreven in „De vraagstukken der Arbeidsmarkt" en in „De Arbeidsmarkt". De heer Kruithof heeft uit het oog verloren, dat in spr.'s eerste geschrift alleen gedacht is aan werkloosheidsverzekering. Er is een groot verschil tusschen samenvoeging van arbeidsbemiddeling met werkloosheidsverzekering of met steunverleening.

Spreker wil er de aandacht op vestigen, dat door deze prae-adviezen en de discussies het gevaar niet is bezworen. Wat in Arnhem en Hilversum is geschied is een uitvloeisel van een algemeen verschijnsel. En daarin zit het gevaar.

Armenzorg heeft op het oogenblik de belangstelling van de

akbeweging, in het bijzonder van de moderne vakbeweging. Men ziet hierin een stuk terrein, waarop men zijn invloed moet doen gelden en kan doen groeien. Dit is een volkomen verklaarbaar en toe te juichen streven. Trouwens in heel het land is een toenemende belangstelling voor armenzorg, welke staat in het teeken van de zeer wenschelijke en noodige reorganisatie. Er is een streven de armenzorg te verheffen, te brengen in dezelfde sociale sfeer, waarin arbeidsbemiddeling en werkloosheidsverzekering verkeeren en waarin de armenzorg nog niet staat. Combinatie van arbeidsbemiddeling en armenzorg getuigt echter van te groote opportuniteit, is het paard achter den wagen spannen. Spr. vreest, dat met al de pogingen van combinatie de aandacht afgeleid zal worden van de zoo noodige uitbreiding van de sociale verzekering. Spr. meent, dat de vakbeweging zich niet op één punt moet blind staren: er zijn betere dingen te doen, van meer beteekenis voor de toekomst, b.v. de uitbouw van de werkverruiming, die nog steeds een wettelijke basis ontbeert, de uitbouw van de werkloosheidsverzekering, die in werkelijkheid toch nog van geringe beteekenis is, en wettelijke voorziening mist. De prae-adviseur v. d. Heeg ziet de zaak dan ook breeder dan de plaatselijke organisaties, die meer geneigd zijn te zien naar plaatselijke successen. De vakbeweging in het algemeen zal zich van een en ander rekenschap moeten geven. Laat men de zaken breed zien, zoo besluit spreker, wars van bekrompen opportunisme.

De heer VAN DET (oud-directeur van het Gem. Bureau voor beroepskeuze te Amsterdam) zegt, dat, indien het gemeentebestuur van Hilversum een volksuitspraak had gewild, die uitspraak niet duidelijker had kunnen geweest zijn dan ze gegeven in de zes prae-adviezen. Nooit is de kringen van deskundigen een oordeel zoo scherp uitgevallen, als hier is geschied. En die prae-adviezen zijn onderstreept door de drie voorafgaande sprekers en door het applaus van de vergadering. Echter, het gevaar is nog niet afgewend; daarom is het goed zich krachtig te verzetten. In dat verzet zien we een strijd voor de zelfstandigheid van de arbeidsbeurzen. Druk er niet het stempel van armenzorg op. Combineer niet heterogene functies in één hand; breng in een gemeente het ambt van scherprechter en delverzorger niet in één hand. Spreker meent de bedoeling hiermede zoo scherp mogelijk gezegd te hebben. Spreker kan zich dan ook ten volle aansluiten bij de prae-adviseurs en sprekers, die de combinatie veroordeelen.

Van de mannen van de beroepskeuze, die zijn tegen combinatie van arbeidsbemiddeling en beroepskeuze, kan niet anders verwacht worden dan dat zij zijn tegen combinatie van arbeidsbemiddeling en armenzorg. In Hilversum stond de voorlichting bij beroepskeuze zuiver afzonderlijk. Reden te meer om tegen die combinatie te zijn.

Alle prae-adviseurs waarschuwen tegen het zetten van het

stempel van armenzorg op de arbeidsbemiddeling. Zelfs de heer Kruithof is in beginsel tegen samenvoeging, wijkt voor de realiteit en begint dan ook met „neen" te zeggen. Feitelijk zijn vijf van de zes prae-adviseurs voor onafhankelijkheid, ja zelfs de zesde prae-adviseur, de heer Meijer, pleit voor onafhankelijkheid, door te betoogen, dat de arbeidsbeurs onafhankelijk moet blijven en te Arnhem blijft. Men begint met samenvoeging en eindigt ten slotte met ontbinding. Daarin ligt meent spr. een waarschuwing aan de arbeidsbeurzen zich zoo krachtig mogelijk tegen de samenvoeging te verzetten.

Spreker wil nog een extra-woord zeggen over voorlichting bij beroepskeuze. Voorlichting bij beroepskeuze is in de eerste plaats een taak van opvoeding, zij is nauw betrokken bij het onderwijs. Haar taak is er één, die niet met andere kan en mag samengevoegd worden, maar ook niet aan andere als bijtaak mag worden opgedragen. Daarvoor is zij te belangrijk. Daarom acht spr. het van den heer Drees onvoorzichtig te zeggen, dat het opdragen van psycho-technisch onderzoek aan een arbeidsbeurs niet erg is. Spr. vindt dat wel erg, ook al omdat dat de arbeidsbeurs van haar ware taak, de bemiddeling zal afbrengen.

Bij voorlichting bij beroepskeuze staat men niet tegenover arbeidskrachten, maar tegenover jonge menschen. Opvoedingstaak is iets anders dan arbeidsbemiddeling, staat natuurlijk nog veel verder van armenzorg. Armenzorg en voorlichting bij beroepskeuze mogen nooit gecombineerd worden, dat is wel scherp gezegd door alle prae-adviseurs. Als de heer Jurrem echter zegt, dat er wel samenwerking moet zijn, dan is spr het daarmede eens. In Amsterdam bestond tusschen armenzorg en voorlichting bij beroepskeuze steeds een goede verstandhouding.

Bij alle lof, die spr. heeft voor de prae-adviezen, heeft hij toch één aanmerking. De voorlichting bij beroepskeuze is er over het algemeen wat slecht afgekomen, want in de vraag door het bestuur gesteld, lag toch ook de voorlichting bij beroepskeuze opgesloten. Welnu, spr. voelt een bedreiging voor de voorlichting bij beroepskeuze van de zijde der arbeidsbeurzen. Spr. zou het daarom zeer gewaardeerd hebben, indien het bestuur ook iemand uit de kringen der voorlichting bij beroepskeuze om een prae-advies had gevraagd.

Voorlichting bij beroepskeuze is een ernstige aangelegenheid wier onafhankelijkheid moet worden bewaard, ook in het belang der arbeidsbeurzen.

Van deze vergadering dient een krachtig protest uit te gaan tegen samenvoeging van arbeidsbeurs en armenzorg, maar ook zij het dan een wat zachter protest, — maar toch een protest — tegen samenvoeging van arbeidsbeurs en voorlichting bij beroepskeuze.

De heer Allessie, (Wethouder van Hilversum), zegt, dat alle

iet er wel mede eens zullen zijn, dat het bestuur een actueel n belangrijk onderwerp voor prae-advies gekozen heeft. Spr. ieeft dan ook met groote belangstelling de verschillende prae-dviezen gelezen. Al is spr. als wethouder voor sociale aange-egenheden van Hilversum het met de meeste heeren niet eens, och heeft spr. respect voor hun argumenten en hun wijze van edeneeren. Spr. geeft toe, dat er eenige moed toe behoort dit ier in deze vergadering te zeggen.

De heer Detiger heeft gezegd, dat de heer Drees, als wet-ouder van sociale aangelegenheden, ter zake deskundig is.)ok de heer v. d. Heeg als vakvereenigingsbestuurder werd eprezen en de heer Detiger is ook met het oordeel van dezen eskundige zeer ingenomen. Welnu, spr. matigt zich aan ezelfde kwaliteiten te hebben. Spr. is wethouder van sociale angelegenheden en bestuurder van een vakorganisatie en heeft us, naar den maatstaf van den heer Detiger, het recht een ordeel te geven.

Verschillende prae-adviseurs hebben hun stellingen opgebouwd p de grondgedachte, dat verbinding van arbeidsbeurs met erkloosheidsverzekering een eerste stap is in de verkeerde ichting. De arbeidsbeurs zal daardoor afgeleid worden van aar hoofdarbeid: de arbeidsbemiddeling. Alles wat verder bij e arbeidsbeurs zal worden gebracht, zal zijn een doorgaan in en verkeerde richting, ten nadeele der arbeidsbemiddeling. De rbeidsbeurs zal bij arbeiders en patroons terrein verliezen.

Spr. is het met deze redeneering niet eens. Allen kennen wij e geschiedenis der arbeidsbemiddeling. De sympathie voor eze bureaucratische instellingen is bij ons nooit groot geweest. ot 1914 was de arbeidsbemiddeling van zeer weinig beteekenis. n enkele groote gemeenten waren arbeidsbeurzen, maar hun eteekenis was ook daar niet groot. Van een algemeen gebruik on niet worden gesproken. Na 1914 werd de werkloosheids-erzekering aan de arbeidsbemiddeling verbonden. Een gevolg aarvan was, dat de arbeiders meer bekend raakten met de erking der arbeidsbeurzen, meer begonnen te begrijpen, welk ut aan de arbeidsbeurzen voor hen is verbonden. Die samen-oeging heeft geen schade gedaan aan de arbeidsbeurzen, eer et tegendeel.

Daarna zijn tal van arbeidsbeurzen belast geworden met werk-aamheden betreffende de noodregeling-Treub, de werkverrui-ing, de werkverschaffing, de steunregeling. Toch is de ar-eidsbemiddeling steeds de voornaamste taak gebleven en in de raktijk is gebleken, dat al die samenvoegingen de arbeidsbeurs een schade hebben gedaan. De grondslag van de redeneering er prae-adviseurs is dus gebleken onjuist te zijn en daarmede ervalt tevens hun verdere betoog.

De omstandigheden hebben de gemeenten gedwongen hun ociale taak uit te breiden, waarbij strenge afbakening van het errein der verschillende organen niet altijd mogelijk en ge-

wenscht is. Spr. wil dit verduidelijken door een voorbeeld. In een tapijtfabriek in Hilversum kwam men werkkrachten te kort, bijzondere vakkennis was niet noodig. Men wendde zich tot het orgaan van de armenzorg met het resultaat, dat verschillende armlastigen in deze fabriek werden geplaatst op een loon als leerling, terwijl de rest werd bijgepast door het Burgerlijk Armbestuur. Hier kwam dus armenzorg op het terrein der arbeidsbeurs. Dit geval staat niet op zich zelf. Zoo heeft de directeur van gemeentewerken een proef genomen met onvolwaardigen. Het resultaat is geweest, dat een klein aantal in dienst werd genomen. Spr. zou meer voorbeelden kunnen noemen, waarin verschillende afdeelingen der gemeente-huishouding elkander raken; trouwens verschillende prae-adviseurs geven dit ook toe. De heer Jurrema b.v. geeft toe, dat een innig contact moet bestaan en ook bestaat. Het bestaan van gescheiden diensten kan goed zijn voor groote gemeenten, voor alle gemeenten kan dat onmogelijk gelden. De heer Jurrema stelt de grens op gemeenten met 20.000 inwoners. Waarom? Waarom die grens niet gesteld op gemeenten met 50.000 inwoners? Want ook in gemeenten tot 50.000 inwoners is het, naar sprekers meening, niet mogelijk gescheiden diensten te houden. Ieder hoofd van dienst is koninkje in eigen rijk en meermalen is er meer afstooten dan samenwerken. De vraag is slechts de geschikte man te vinden, die alles in één hand houdt.

Gesproken is ook over de commissie voor de voorlichting bij beroepskeuze. Gezegd wordt, dat die commissie zeer ernstig zal lijden. Spr. kan zich dit niet voorstellen. Die commissie heeft n.l. thans haar zelfstandigheid en zal die zelfstandigheid behouden.

Spr. is er van overtuigd, dat hij, die als leider van den gecombineerden dienst in Hilversum is gekozen, aan de arbeidsbeurs geen schade, integendeel voordeel zal brengen. Zeker, alles moet niet rusten op één man en als er geen ander is, die in staat geacht kan worden aan alles leiding te geven, dan vervalt van zelf de zaak met den persoon. Men heeft echter ook onder de ambtenaren schapen met vijf pooten. Spreker is dan ook van meening, dat wat in Hilversum is geschied, goed is geweest en zal blijken te zijn in het belang dier gemeente.

De heer Huizinga (burgemeester van Terneuzen) wil kort de aandacht op één zaak vestigen. De stelling, dat in kleine gemeenten verschillende diensten wel samengevoegd kunnen worden, is z.i. niet juist. Zou men samenvoegen, dan zal b.v. het salaris toch blijven beneden het salaris van een directeur in een gemeente van gemiddelde grootte. In kleine gemeenten voelde men zich indertijd verplicht een arbeidsbeurs op te richten om de crisis goed door te komen; is de crisis voorbij, dan zal men de samenvoeging allicht aangrijpen als een middel om de arbeidsbeurs te doen verdwijnen. Spr. meent, dat kleine

emeenten verstandiger doen de positie der arbeidsbeurs als oodanig te versterken, en niet te verzwakken door verbinding iet werkzaamheden op het terrein der philantropie.

Men zij verder met reorganisatie voorzichtig. In een geeente werd gereorganiseerd. Daar werd een afdeeling van 7 aan gesplitst. Het grootste deel van den arbeid kwam bij 3, et kleinste gedeelte bij 4 man. Toch kon men na de reorganiatie het werk bij de vier niet af en zoo zijn er voor het werk, at voorheen 7 man deden, nu acht. Dit is in het algemeen eestal het gevolg van reorganisatie: aanstelling van meer ersoneel.

De heer Lopez Dias (wethouder van Hilversum) voelt zich ls in het hol van den leeuw, vooral na hetgeen de heer Van et heeft gezegd in het begin van zijn rede.

Het staat wel vast, dat wij van dit vraagstuk nog niet af ijn. Integendeel: het staat midden in de publieke belangstelng. De tegenstanders der combinatie beweren, dat de voortanders zich beroepen op de eischen van een goed economisch eheer, op noodzakelijke financieele bezuiniging. Spr. kan als oorstander verklaren, dat dit argument voor hem niet geldt. pr. acht het vraagstuk zeer belangrijk, beziet het echter niet it dit oogpunt. Spr. ziet meer naar den socialen kant, naar at gedaan kan en moet worden in het belang van de arbeiersklasse.

Wij staan voor problemen, die in de toekomst moeten worden opgelost. Ook bij de armenzorg moet worden gelet op elke wijze de belangen der arbeiders het best kunnen worden ehartigd. Die belangen gaan bij spr. voor bij de belangen der rbeidsbeurzen. Trouwens groote groepen valide arbeiders zijn p andere organen aangewezen.

Spreker vraagt geen weldadigheid, spr. vraagt recht. Een alide arbeider, die buiten zijn schuld buiten werk is gekomen, eeft recht om op niet-kwetsende wijze te worden geholpen.

Spr. kan de uiteenzetting van den heer Jurrema in zijn praedvies aanvaarden, voor wat Amsterdam aangaat. Maar Hilverum is Amsterdam niet. Wat in Amsterdam misschien opgaat, aat niet altijd op in Hilversum. Niet ieder vraagstuk kan lleen van den algemeenen kant beschouwd worden, men moet ok letten op wat plaatselijk bereikbaar, op wat mogelijk is. pr. ziet in de samenvoeging in Hilversum geen onheil voor e arbeiders, noch voor de arbeidsbeurs. In Hilversum is men iet uitgegaan van de gedachte om de arbeidsbeurs er maar ij te laten hangen, maar van deze, dat de arbeidsbemiddeling n het middelpunt moet staan.

De heer van Det: Een middelpunt in een cirkel is niets! *Hilariteit*).

De heer Lopez Dias: De arbeidsbeurs zal ook in de toekomst e plaats krijgen, die haar toekomt.

Maatschappelijk hulpbetoon zal een aparte instelling blijven.

Meer leiding, dan tot nu toe, is noodig. De buitenstaander kan zich hierover moeilijk een oordeel vormen.

Spr. meent dat voor Hilversum de meest logische combinatie is gevonden. De meening dat de arbeidsbeurs een deel van maatschappelijk hulpbetoon zal worden, is onjuist. De arbeidsbeurs blijft bestaan, maatschappelijk hulpbetoon blijft bestaan, de voorlichting bij beroepskeuze blijft bestaan. De commissie voor de beroepskeuze blijft volkomen zelfstanding en haar werk kan even uitstekend zijn als voorheen. Zij, die steun van maatschappelijk hulpbetoon behoeven, blijven afzonderlijk.

In een gemeente als Hilversum kan iemand met organiseerend talent het werk van de arbeidsbemiddeling in halve dagen af doen en de rest van zijn tijd aan verschillende andere aangelegenheden besteden.

Tenslotte wil spreker er op wijzen, dat er ten opzichte van de armenzorg de laatste jaren toch wel wat veranderd is. Men gaat meer en meer inzien, welke groote arbeidersbelangen hierbij gemoeid zijn. Voor de moderne arbeiders-beweging is hier een taak: opheffing der armenzorg. Spr. ontkent dat een uitgetrokken valide arbeider aangewezen moet zijn op gewone armenzorg. Zoo'n arbeider is geen pauper. Spr. wil geen hokjes. Spr. is overtuigd, dat in het voorstel beteekenis zit voor de arbeidersklasse en die beteekenis in de toekomst grooter zal worden.

Prof. Gunning (voorzitter der Commissie voor Beroepskeuze te Hilversum) zegt, dat de vraag, door het bestuur aan de prae-adviseurs voorgelegd, staat in het centrum der publieke belangstelling. Spr. is het bestuur dankbaar, dat het deze vergadering heeft bijeengeroepen, waar men de zaak in algemeen verband kan bezien. Hiermede is men echter van de vraag niet af.

Spr. zal het niet geheel kunnen vermijden ook wat over Hilversum te zeggen. Spr. is voorzitter van de commissie tot voorlichting bij beroepskeuze in die gemeente, van welke commissie het graf gedolven wordt.

Spr. wil hulde brengen aan Wethouder Allessie voor zijn wijze van verdediging. De wethouder stelt het voor, alsof de verschillende diensten als het ware naar elkander zijn gegroeid en met het voorstel de laatste stap is gedaan, een slotaccoord als het ware in de ontwikkeling der toestanden. Dat klinkt heel aannemelijk; theoretisch is dat misschien te verdedigen, maar men kan ook andere conclusies trekken. Naar sprekers meening moet iedere dienst op eigen terrein blijven.

Spreker onderschrijft wat wethouder Lopez Dias naar voren heeft gebracht n.l. dat de arbeider gerechtigheid wil. Spreker herinnert er aan, dat de hoogste deugd is die der gerechtigheid niet alleen voor den mensch, maar ook voor den staat.

Tusschen de verschillende taken, die in den loop der tijden door de maatschappij op zich zijn genomen, ziet spreker een scheiding en wel zoodanig, dat er één staat aan den eenen en

le overige aan den anderen kant. Filantropie staat aan de ene zijde, spr. spreekt niet van maatschappelijk hulpbetoon of armenzorg, maar noemt het woord filantropie. Filantropie is noodig, omdat de maatschappij, tengevolge van welke oorzaken dan ook, ziek is. De andere taken zijn geen gevolgen van de ziekten der maatschappij, maar gevolgen van haar geweldige gecompliceerdheid. Arbeidsbemiddeling is geen ziekteverschijnsel, ook beroepskeuze niet.

De maatschappij is zoo samengesteld geworden, dat ouders deze niet meer kunnen overzien. Daaruit blijkt hoe noodig hulp bij beroepskeuze is. Beroepskeuze staat naar sprekers meening dicht bij arbeidsbemiddeling. Spr. doet daarom een beroep op deze vergadering, om te zorgen, dat niet verder in de verkeerde richting wordt gegaan, dan helaas al gegaan is.

Spr. staat schijnbaar tegenover den heer v. Det. In werkelijkheid is hij het met hem eens, dat de beroepskeuze volkomen onafhankelijk moet staan. Spr. ziet echter in tegenstelling met den heer v. Det, de gevaren niet van de zijde der arbeidsbeurzen, maar van de commissies van beroepskeuze zelf. Die commissies — het is in een vergadering gebleken — wilden zich n.l. ook met arbeidsbemiddeling bemoeien. Spr. wil dat niet, heeft dat krachtig afgewezen. De ondervinding heeft spr. wel geleerd, dat de beroepskeuze de aanraking met de arbeidsbeurzen niet kan missen. Men vergete echter niet, dat tusschen arbeidsbemiddeling voor volwassenen en voor onvolwassenen groot onderscheid is. Voor volwassenen is het advies uitgesloten, voor niet-volwassenen moet er dat zijn.

Spr. zal niet verder ingaan op Hilversumsche toestanden. Spr. heeft met genoegen den heer Huizinga gehoord. Spr. hoopt, dat deze vergadering zal bijdragen, dat het offer, dat Hilversum brengt, de rest van het land zal vrijwaren voor verdere stappen op den verkeerden weg.

Spr. hoopt dat de beroepskeuze zal blijven in de buurt van de arbeidsbemiddeling, omdat beroepskeuze een nauw contact met de arbeidsbemiddeling niet kan missen. Voor een overheerschïng van de beroepskeuze door de arbeidsbeurzen is spr. niet bang.

De Voorzitter geeft nu het woord aan de prae-adviseurs.

De heer Drees wil beginnen met den heer v. Det te beantwoorden. Deze heeft gezegd, dat de voorlichting bij beroepskeuze er bij de prae-adviseurs over het algemeen wat slecht is afgekomen. Naar sprekers meening gaf de vraag daartoe aanleiding. Het woord „inzonderheid" in de gestelde vraag, wijst er op, dat gewenscht werd, dat men zich speciaal richtte op maatschappelijk hulpbetoon. Spr. heeft dat ook gedaan en niet besproken de samenvoeging van arbeidsbeurs en beroepskeuze. Of deze één zijn, dan wel gescheiden naast elkander

voortgaan, is van minder gewicht dan een samenvoegen van arbeidsbeurs en maatschappelijk hulpbetoon. Slechts terloops heeft spr. beroepskeuze genoemd.

In den Haag is het bureau voor beroepskeuze zelfstandig. Het advies van het bureau kan gaan in de richting van opleiding of wel kan tot plaatsing aanleiding geven. In het laatste geval komt men op het terrein van de arbeidsbeurs.

Spr. komt nu aan de onvoorzichtigheid, hem door den heer v. Det verweten.

De heer v. Det heeft gezegd, dat psychotechniek buiten het terrein der arbeidsbeurs ligt, terwijl spr. in zijn prae-advies geen bezwaar heeft gemaakt tegen incidenteele toepassing er van door de arbeidsbeurs.

Spr. kan het met den heer v. Det eens zijn, dat de arbeidsbeurs nog niet zoo ver is, dat toepassing van psychotechniek door haar algemeen kan plaats vinden, maar spr. is het met den heer v. Det niet eens, indien deze beweert, dat de arbeidsbeurs psychotechniek in beginsel niet zou mogen toepassen.

Psychotechnisch onderzoek als aanvullende methode om na te gaan of een bepaalde arbeider voor een bepaald beroep geschikt is, kan in sommige gevallen, naar sprekers meening, door de arbeidsbeurs worden verricht.

Spr. is als wethouder van 's-Gravenhage lid van den raad van beheer van de Haagsche Tramwegmaatschappij. De directeur van die Maatschappij heeft voor het aannemen van personeel de tusschenkomst ingeroepen van de arbeidsbeurs, maar alleen indien de arbeidsbeurs psychotechnisch wilde nagaan, of de gegadigden voor het bedrijf geschikt zijn. Het beantwoorden van de gewone vragen op een vragenlijst achtte de directeur onvoldoende. Spr. vindt het onjuist de taak van de arbeidsbeurzen dogmatisch te begrenzen en heeft dan ook geen bezwaar tegen psychotechnisch onderzoek door de arbeidsbeurs in zoo'n geval.

Intusschen, dit punt ligt terzijde van de hoofdvraag. Daarover nog dit. Eigenaardig is, dat alle voorstanders van combinatie zich beijveren om te verklaren, dat alle diensten zelfstandig blijven. De heer Meijer, wethouder van Arnhem, zegt dit en de wethouders van Hilversum zeggen dit ook.

Indien dit inderdaad het geval is, dan wordt het moeilijk te discusseeren. Spr. moet evenwel aannemen, dat er van die zelfstandigheid wel wat afgaat. Er wordt n.l. in één adem aan toegevoegd, dat de samenwerking zeer innig moet zijn.

De vraag moet worden gesteld: Zijn er in het wezen van arbeidsbeurs en maatschappelijk hulpbetoon redenen tot versmelting? De heer Lopez Dias wil in beginsel die samensmelting verdedigen, omdat, volgens hem, het arbeidersbelang dat medebrengt. Spr. voelt op zich zelf voor het recht van valide arbeiders om behoorlijk geholpen te worden, maar hoe daaruit kan afgeleid worden, dat arbeidsbeurs en maatschappelijk hulpbetoon

noeten worden samengesmolten, begrijpt spr. niet. Maatschappelijk hulpbetoon moet zeker meer sociale zorg dan filantropische zorg worden. De armenzorg moet worden omhoog gebracht, naar dat wil niet zeggen, dat dit de arbeidsbeurs moet doen of dat deze in armenzorg moet worden betrokken. Volgens sprekers meening eischt het arbeidersbelang juist, dat beide diensten gescheiden blijven en afzonderlijk worden opgeheven.

Bij de werkgevers, maar ook bij de arbeiders, bestaat nog te veel de neiging in de arbeidsbeurs een instelling te zien voornamelijk voor werkloozen. Zoo gezien zullen door combinatie de belangen van de arbeidsbeurs zeer zeker geschaad worden. Het stempel van minderwaardigheid mag niet op de arbeidsbeurzen worden gezet.

Bij spr. bestaat schroom de gesteunden van maatschappelijk hulpbetoon bij de arbeidsbeurs te brengen. Dat zal er zeker niet bijdragen de beoefenaars der hoogere beroepen bij de arbeidsbeurs te brengen. Bij verbinding van een arbeidsbeurs met maatschappelijk hulpbetoon verwijderen zich de vakarbeiders van de arbeidsbeurs, terwijl ons streven er op moet gericht zijn allen — en vooral de niet-werkloozen — bij de beurs te krijgen. Er zal ongetwijfeld een sterke drang komen om gesteunden voorkeur te geven. Spr. acht dat fataal. De arbeidsbeurs moet alleen naar geschiktheid beoordeelen. Er is natuurlijk aanraking tusschen maatschappelijk hulpbetoon en arbeidsbeurs, maar die is er met alle andere diensten ook, bijv. met geneentewerken. Iedere tak van dienst houdt verband met alle andere takken van dienst, overal zijn aanrakingspunten. In wezen is echter de taak van de arbeidsbeurs een geheel andere dan die van maatschappelijk hulpbetoon. Alle diensten moeten zoo goed mogelijk zijn ingericht en zoo goed mogelijk werken, maar ieder op zijn eigen plaats. Spr. acht het ten slotte ook niet gewenscht de verantwoordelijkheid voor de leiding van zoo onderscheidene diensten in één hand te leggen.

De heer v. d. Heeg zegt, dat hij, ofschoon hij niet het recht heeft te zeggen, dat hij hier officieel als vertegenwoordiger van de moderne vakbeweging optreedt, toch kan zeggen, dat hij na overleg gepleegd te hebben met het N.V.V. hier de meening en het standpunt van het N.V.V. verdedigt. *(Beweging).*

Spr. zegt, dat wat wethouder Allessie heeft aangevoerd als argumenten voor samenvoeging in werkelijkheid meer tegen dan voor samenvoeging pleit. Het voorbeeld van de tapijtfabriek d.v. gaat niet op; de arbeidsbeurs had die zaak minstens even goed kunnen aanpakken en oplossen.

Wethouder Lopez Dias heeft het arbeidersbelang naar voren gebracht. De indruk wordt onwillekeurig gewekt, dat wie tegenstander is van samenvoeging ook tegenstander is van maatschappelijk hulpbetoon. Met spr. is dat echter niet het geval. Integendeel, spr. is een voorstander van een goede inrichting van deze instelling. Maar spr. ziet daarvoor de nood-

zaak van samenvoeging niet. Spr. heeft er ernstig bezwaar tegen de samenvoeging te zien als uitsluitend een zuiver arbeidersbelang. De arbeidsbeurs heeft het volle vertrouwen van de werkgevers allereerst noodig. Is er dat vertrouwen, dan zullen de arbeiders wel komen. Spr. weet dat er goed geschoolde arbeiders zijn, die bezwaar hebben naar de arbeidsbeurs te gaan. Daarom moet het karakter van de arbeidsbeurs worden versterkt, niet worden aangetast.

Wethouder Allessie zegt, dat er wel meer schapen met vijf pooten zijn. Spr. heeft daarvan eenige ervaring en ondervonden dat het beestje meestal maar een kort leven beschoren is. Met het overlijden of vertrek van den bepaalden persoon komt men in groote moeilijkheden.

Men maakt de opmerking, dat bij samenvoeging de diensten zelfstandig blijven. Maar waarom, vraagt spreker, dan al die drukte? In werkelijkheid is het natuurlijk niet het geval. Bij samenvoeging zal een ambtenaar van het eene onderdeel naar het andere onderdeel kunnen worden overgebracht. Spr. heeft bezwaar tegen dat overhevelen. Spr. vreest dat de zelfstandigheid door die vermenging zeer zal lijden en ten slotte niet meer zal bestaan, trouwens niet kan bestaan als alle verantwoordelijkheid bij één man is.

In Hilversum zullen vijf bureaux onder één leiding komen. Wat zal daarvan in de praktijk terecht komen? Is de directeur in de eerste plaats directeur der arbeidsbeurs, dan zal er protest komen van de zijde van maatschappelijk hulpbetoon of omgekeerd. Ook bestaat de mogelijkheid dat andere onderdeelen verwaarloosd zullen worden.

Waarom is de combinatie tot stand gekomen? In Arnhem heeft een rol gespeeld de uitbreiding van de bemoeiingen met de uitgetrokken werkloozen, in Hilversum zijn er argumenten van persoonlijken aard en ging het om besparing van uitgaven. Spr. heeft daartegen ernstig bezwaar en is het in dezen volkomen eens met den heer Huizinga. De combinatie zal blijken eer een vergrooting van uitgaven te brengen, dan een besparing.

Spr. heeft de laatste weken in het buitenland vertoefd en heeft er met vakvereenigingsleiders gesproken. In Duitschland verzet men zich zeer ernstig tegen samenvoeging. In Denemarken eveneens. De principieele voorstanders moeten wel weten, dat zij de wettelijke regeling der werkloosheidsverzekering in groot gevaar brengen.

In de oorlogsjaren was men verplicht verband tusschen onderscheidene diensten te leggen. Laat men nu gescheiden houden, wat gescheiden moet zijn. Combinatie zal bij werkgevers en werknemers het bezoeken van de arbeidsbeurs eer tegengaan dan aanwakkeren. Laat de vakbeweging streven naar goede verzorging der verzekering. Spr. hoopt, dat het voorbeeld van Hilversum geen navolging zal vinden en de arbeidsbeurzen vrij zullen blijven van verkeerde invloeden.

De heer Jurrema sluit zich gaarne aan bij de laatste woorden van den vorigen spreker. Een groot deel der werkgevers moet voor de arbeidsbemiddeling nog worden gewonnen. Spr. is bellist overtuigd, dat door de combinatie de popularisatie der arbeidsbeurzen zal worden tegengehouden.

De gesteunden van maatschappelijk hulpbetoon zullen allen, ook de arbeidsschuwen, bij de arbeidsbeurs worden ondergebracht. Wat daarvan het gevolg zal zijn voor de beteekenis van de arbeidsbeurs, is duidelijk. Over de bemiddeling van vrouwen is weinig gezegd, maar ook deze zal de slechte gevolgen ondervinden.

Men heeft spreker verweten, dat hij te veel in de sfeer van Amsterdam is gebleven. Spr. is uiteraard het beste op de hoogte met Amsterdamsche toestanden. Maar alvorens zijn prae-advies te schrijven, heeft spr. zich persoonlijk elders op de hoogte gesteld. Al die bezoeken hebben spr. er hoe langer hoe vaster van overtuigd, dat hij tegen combinatie moet zijn. Onwillekeurig zal er bij de ambtenaren een drang komen om de menschen van maatschappelijk hulpbetoon eerst te plaatsen; hoe sterker de combinatie, hoe grooter die drang.

Door Wethouder Alessie is gevraagd, waarom hij de grens voor mogelijkheid van samenvoeging der diensten heeft gesteld op plaatsen van 20.000 inwoners. Spreker had ook een hoogere grens kunnen noemen, maar zijn bedoeling is geweest te zeggen, dat samenvoeging voor de kleinere plaatsen — hoewel niet aanbevolen — mogelijk is. Maar laat men niet verder gaan.

Wethouder Allessie heeft gezegd, dat ieder hoofd van dienst koninkje in eigen rijk wil zijn. Spr. komt daar tegen op. Samenwerking is zeer goed mogelijk zonder samenvoeging. Amsterdam bewijst het. Trouwens in eigen huishouding is ook niet altijd harmonie. Ook daar zijn tegenstellingen. Bovendien moet niet vergeten worden, dat de leider, de directeur, een stempel op alles drukt. Daaraan zal een arbeidsbeurs, waaraan maatschappelijk hulpbetoon is verbonden, ook niet ontkomen.

De heer v. Det heeft gevraagd, waarom niet meer over voorlichting bij beroepskeuze is gesproken. Spr. heeft in zijn praeadvies over andere diensten maar kort gesproken, omdat maatschappelijk hulpbetoon voor hem het voornaamste was. Spr. is het overigens eens met professor Gunning, dat voorlichting bij beroepskeuze de aanraking met de arbeidsbeurzen niet kan missen.

Er is gesproken over schapen met vijf pooten. Om leiding te kunnen geven aan maatschappelijk hulpbetoon is ondervinding noodig. Hoeveel tijd van voorbereiding zal die taak eischen? Zal bij de leiding van zooveel diensten tijd voor voorbereiding overblijven? De directeur van een arbeidsbeurs moet een goed organisator zijn, maar een directeur van maatschappelijk hulpbetoon moet ook de noodige kennis en geschiktheid bezitten en niet te vergeten medegevoel.

Spreker ziet groote moeilijkheden om iemand te vinden, die de kennis, eigenschappen, organisatorische gaven, enz. bezit, noodig voor het vervullen van zijn taak. Ook op dien grond moet spreker zijn afwijzende conclusie handhaven.

De heer Toewater zal, nu de heer Meijer verhinderd is zijn prae-advies te verdedigen, diens plaats hier innemen. Spr. zal trachten, zoo al niet de wenschelijkheid duidelijk te maken, dan toch meer waardeering te verkrijgen voor hetgeen in Arnhem is geschied.

Of de arbeidsbeurs verbonden moet worden met andere diensten moet een gemeentebestuur anders bezien dan een bestuur van een arbeidsbeurs. Een gemeentebestuur staat voor een ruimere taak. Een gemeentebestuur moet zich niet in de eerste plaats afvragen: „Welke bezwaren zijn er voor de diverse onderdeelen voor combinatie?" maar: „Hoe kan de gemeente haar taak met de voorhanden zijnde middelen zoo goed mogelijk uitvoeren?" Stelt men de vraag, of het gewenscht is gasfabriek en electrische centrale onder één leiding te brengen aan de directeuren dezer instellingen, dan zal men van beide zijden bezwaren hooren, bezwaren, die bij uitvoering volstrekt niet altijd blijken te bestaan.

Bij verschillende gemeentebesturen bestaat geen al te groote neiging om de arbeidsbeurs zoo goed mogelijk in te richten. In het algemeen wil men aan de arbeidsbeurs zoo weinig mogelijk geld besteden. Daaruit spruit voort het verschijnsel dat men naar een zoo goed mogelijke oplossing in den vorm van combinatie zoekt. De heer Detiger heeft gezegd, dat dit hiermede verband houdt, dat de vakbeweging zich meer gaat bemoeien met maatschappelijk hulpbetoon. Spr. acht dit verband tamelijk ver gezocht en is het met den heer Detiger niet eens.

De oorzaak, dat men andere diensten aan de arbeidsbeurs wil toevoegen, is hierin gelegen, dat de arbeidsbeurs op zich zelf niet voldoende taak heeft, behalve dan in groote gemeenten. Men zou de arbeidsbeurzen op breederen grondslag moeten plaatsen. Of zoo iets in Nederland mogelijk is? Het wetsontwerp op de arbeidsbemiddeling schrijft arbeidsbemiddeling voor ook in gemeenten van eenige duizenden zielen. Waarom geen arbeidsbeurzen voor rayons? Dan zouden het instellingen van beteekenis kunnen worden.

Spr. geeft toe, dat er bij samenvoeging bezwaren voor de arbeidsbeurs zijn, maar de vraag is, of het desondanks niet wenschelijk is tot combinatie over te gaan. Die vraag kan niet in het algemeen beantwoord worden. De beantwoording hangt af van plaatselijke factoren. Spr. gelooft, dat combinatie tot de uitzonderingen zal blijven behooren en niet als een epidemie door het land zal gaan. De bezwaren van combinatie moet men zooveel mogelijk ondervangen, het ideaal is nu eenmaal niet bereikbaar en ten slotte moet men komen tot een compromis tusschen ideaal en werkelijkheid. Zoo is ook in Arnhem geschied. Het compromis

aar is alleszins te verdedigen. Spr. zal niets zeggen over de plossing, die men in andere gemeenten heeft gevonden.)aarvoor is spr. met de bijzonderheden daar onvoldoende be- end. Spr. is overtuigd, dat er in Arnhem belangrijke ver- eteringen zullen komen. Arnhem heeft maatschappelijk hulp- etoon niet alleen samengevoegd, maar ook gereorganiseerd, och ook zelfstandig gehouden ten opzichte van de taak, oals de armenwet dat eischt. Niet de gecombineerde dienst eslist over de uitkeering, maar de commissie voor maatschap- elijk hulpbetoon. Dat geeft al een belangrijke beperking an de taak van den directeur.

In groote gemeenten kan de taak van een leider zoo veel- mvattend zijn, dat deze mogelijk belangrijker is dan die van e commissie, maar in middelgroote gemeenten kan het aandeel an de commissie vrij groot zijn.

Beweerd wordt dat er een drang zal komen om steuntrekkenden oorkeur te geven bij plaatsing. Spr. vraagt aan de aanwezige irecteuren, of zij niet overtuigd zijn dat aan dien drang weer- tand zal kunnen worden geboden. Spr. heeft in Arnhem elegenheid gehad het werk van den directeur gade te slaan. pr. heeft nooit kunnen merken, dat het werk der arbeidsbeurs p zoodanige wijze werd beinvloed.

De heer Vader zal, na al hetgeen geschreven en gezegd is, ort zijn, te meer, waar de voorzitter hem zoo juist nog drin- end heeft verzocht beknoptheid te betrachten. Trouwens pr. kan kort zijn, omdat zijn prae-advies niet is aangevallen. pr. wil daarom iets algemeens zeggen.

De arbeidsbemiddeling staat nog in den aanvang van haar aak. Zal zij groeien, van beteekenis worden, dan is eerste isch het wekken van meer belangstelling van werkgevers en erknemers. Wat de laatste betreft vooral van niet-werkloozen. Maar sterkere oriënteering naar den kant van bedrijven is van ven groot, misschien nog van grooter gewicht.

Spr. onderschrijft volkomen wat de heer Huizinga heeft ge- egd: ook voor kleine plaatsen is uitbouw — niet aantasting arer zelfstandigheid — der arbeidsbeurs noodzakelijk. De voor- tanders van samenvoeging wijst spreker er op, dat de arbeids- eurs ook contact heeft met andere gemeentediensten bijv. at de uitvoering van gemeentewerken betreft, met den dienst an publieke werken, wat opleiding van minder geschoolden etreft, met de ambachtsschool, enz. Maar men denkt er toch iet over tot samenvoeging over te gaan, waar met samen- erking kan worden volstaan.

Tenslotte wil spreker de vraag van den heer Toewater be- ntwoorden: Naar sprekers stellige overtuiging zal bij combinatie oowel bij den directeur als bij de ambtenaren een sterke nei- ing ontstaan, allicht aangewakkerd door invloeden van buiten, ie de juiste beteekenis der arbeidsbemiddeling miskennen, om le gesteunden het eerst te plaatsen. Men ontkomt daaraan niet,

vooral niet als er ook nog aandrang van sommige gesteunden zelf uitgaat.

De heer Kruithof zal eveneens kort zijn. Spr. heeft een prae-advies gegeven, dat nogal afwijkt van de andere prae-adviezen. Aangevallen is dat prae-advies feitelijk niet. De eenige, met wien spr. in botsing is gekomen, is de heer Detiger. Het zou spr. niet moeilijk vallen de heer Detiger van thans in tegenspraak te brengen met den heer Detiger van voorheen.

De heer v. Det heeft gezegd, dat spreker ook tot de tegenstanders behoort, dat spreker ook voor de praktijk wijken moet. Inderdaad houdt spr. rekening met de praktijk van het leven. Spr. heeft uiteengezet, dat de vraag op zich zelf ontkennend moet worden beantwoord, maar in verschillende gemeenten kan combinatie niet alleen wenschelijk, maar zelfs noodzakelijk zijn.

De heer Detiger heeft in 1922 argumenten aangegeven voor combinatie, zij het dan niet met maatschappelijk hulpbetoon. Spr. is verheugd, dat thans erkend wordt dat er een sociaal element in de arbeidsbemiddeling zit. Maar dat sociale element moet ook in andere diensten aanwezig zijn. Spr. gelooft dat men niet zoover van elkander afstaat als men wel denkt.

Spreker verzoekt in zijn prae-advies op blz. 234, eerste regel achter het woord „van", drie woorden in te voegen, n.l. „in dezen tijd".

Over zuinigheid heeft spr. in zijn prae-advies niet gesproken. Wel zal z.i. door de combinatie in menige gemeente de arbeidsbeurs uitgebouwd kunnen worden.

Spr. ziet in combinatie geen belemmering voor een wettelijke regeling der werkloosheidsverzekering of een belemmering van den uitbouw dier verzekering.

De Voorzitter is van meening, dat men met groote voldoening op deze vergadering zal kunnen terugzien. Zelden is een onderwerp behandeld, zoo actueel als het onderwerp van vandaag. Spr. vertrouwt, dat van de prae-adviezen en de besprekingen groote invloed zal uitgaan.

Het is niet de gewoonte, dat in deze vergadering over stellingen wordt gestemd. Zou van die gewoonte ditmaal zijn afgeweken, dan zou de uitslag niet twijfelachtig zijn. Overigens is men het in theorie vrijwel eens, verschilt men alleen in de toepassing.

Spr. brengt hartelijk dank aan prae-adviseurs en sprekers. Bovendien dankt spr. het gemeentebestuur van Bussum voor de vriendelijke ontvangst, den Directeur en het Bestuur der Bussumsche arbeidsbeurs voor zijn voorbereidende werkzaamheden en in het bijzonder den Burgemeester der gemeente voor diens groote belangstelling, blijkens zijn tegenwoordigheid gedurende deze geheele vergadering.

Spr. vraagt tenslotte nog aandacht voor het feit, dat we op het punt staan te scheiden van twee mannen, die tot de voor-

rekkers behooren op het gebied der arbeidsbemiddeling, de eeren Aarsen en Dekema, directeuren van de Arbeidsbeurzen e Groningen en te Hilversum. Spr. brengt hen dank voor hun etoonde toewijding en hun medewerking om de Vereeniging an Nederlandsche Arbeidsbeurzen tot bloei te brengen. Spr. oopt hen nog dikwijls als belangstellenden in het werk der ereeniging bij de vergaderingen te ontmoeten.

De vergadering wordt hierna gesloten.

Buitenlandsch Overzicht.

Rusland.

Het werkloosheidsvraagstuk in Sovjet-Rusland. Het groote Rusland wordt in hevige mate door werkloosheid geteisterd. Dagelijks worden ongeveer 900.000 werkloozen in een of anderen vorm gesteund. Het werkelijke cijfer moet vele honderdduizenden hooger zijn, aangezien door verschillende beperkende bepalingen — waarover verderop meer — groote groepen buiten den steun vallen en niet allen meer geregistreerd worden. Ook zijn er niet overal arbeidsbeurzen in Rusland en hebben verder de hier reeds genoemde en nog te vermelden cijfers, welke ontleend zijn aan gegevens verzameld door Richard Joachim, Ministerialrat bij het Departement van Arbeid in Duitschland en A. Aniskst, lid van de „Plannencommissie" — een officieel lichaam dat zich bezighoudt met het ontwerpen van plannen voor den opbouw — slechts betrekking op het Europeesche gedeelte der Sovjet-Unie, waarvan Moskou de hoofdstad is.

De werkloosheid in Rusland schijnt in hoofdzaak haar oorzaak te vinden in den trek van het land naar de stad. De landbouw heeft nog niet de voor-oorlogsche ontwikkeling verkregen. Per jaar trekken ongeveer 3 millioen plattelanders naar de stad om werk te vinden; velen keeren onverrichterzake terug, doch meer dan 1 millioen blijft toch hangen.

Een andere moeilijkheid is nog deze, dat zeer vele academisch gevormden weinig of geen lust hebben zich op het platteland te vestigen. Zij blijven liever in de stad en vergrooten daar het toch reeds enorme leger van werklooze hoeden-proletariërs.

Van de werkloozen zijn de helft vrouwen en behoort een zevende deel tot de jeugdige arbeidskrachten; de helft van het aantal werkloozen is „ongeschoold", terwijl een vijfde deel tot de z.g. intellectueele groep behoort.

Aangezien stelselmatig in de fabrieken en andere ondernemingen door allerlei effiency-maatregelen dure krachten door goedkoopere vervangen worden, ziet men het volgende verschijnsel. De werkloosheid onder de georganiseerden is verhoudingsgewijs het grootste onder die arbeiders, die tot de hoogst bezoldigden behooren.

De duur der gemiddelde individueele werkloosheid is vrij groot. Bij 21 vakbonden was de gemiddelde werkloosheid van mannen 6,3 maanden en van de vrouwen 12,4 maanden. Ongeveer 42 % der werkloozen was meer dan een half jaar werkloos en 26 % meer dan een jaar.

Om de werkloosheid te bestrijden zijn verschillende maatregelen getroffen. Een der voornaamste maatregelen is de moderniseering en intensiveering van den landbouw. De staatsuitgaven voor den landbouw bedroegen in het budgetjaar 1926/27, 591 millioen roebel en in het daaropvolgende jaar 684 millioen. Men stuurt het hoe langer zoo meer aan op het droogleggen en ontginnen en daarna koloniseeren van uitgestrekte tot nu toe onbebouwde gebieden. Het desbetreffende staatsplan beoogt in tien jaar tijds 5 millioen inwoners op deze wijze aan woon- en werkgelegenheid te helpen.

Een ander plan beoogt de bestrijding van de werkloosheid door bevordering van den woningbouw, de stichting van fabrieken en gebouwen voor het algemeen belang en den aanleg van verkeerswegen. Waren er in October 605.000 personen in het bouwvak werkzaam, in October 1927 was dit cijfer 990.000. De Sovjet rekent er verder op, dat dit cijfer jaarlijks met 10 % zal stijgen.

Weer een ander plan is de industrialiseering van het land. Gegevens omtrent de wijze waarop zulks geschiedt of zal geschieden vinden we weinig vermeld, wel dat de zevenurige arbeidsdag wordt ingevoerd, waarvan men vertrouwt dat daardoor groote groepen arbeiders, naar raming 300.000, opnieuw een plaats zullen kunnen krijgen en dat er verder in 5 jaar tijds door andere niet met name vermelde plannen, 400.000 mannen en vrouwen geplaatst zullen worden.

Naar raming zal de uitvoering van de hiervoren aangeduide plannen in 1925/26, 1400 millioen roebel, in 1926/27 1850 millioen en in 1927/28 2400 millioen roebel vragen.

Echter, het resultaat dat men met de groote plannen heeft ligt in de toekomst verborgen. Voor het oogenblik moet ook Rusland, evenals andere landen maatregelen nemen om de gevolgen van de werkloosheid te lenigen. Deze maatregelen vergden de navolgende bedragen: 1923/24, 27 millioen roebels; 1924/25, 50 millioen; 1925/26, 73 millioen; 1926/27, 100 millioen en 1927/28, 151 millioen roebels. Daarenboven nog een bedrag van 132 millioen dat verloond is bij z.g. productieve werkloozen-associaties.

Ongeveer de helft der ingeschreven werkloozen ontvangt steun. Niet gesteund worden zij wier bloedverwanten hen helpen kunnen (als bij ons); die van de opbrengst van hun land kunnen leven (als voren); die het kiesrecht van de Sovjets verloren hebben; die sedert 5 jaar niet als valide arbeider gewerkt hebben (ook hier niet onbekend); die kleinhandelaar zijn (als voren); en die bij-inkomsten hebben.

Een groote plaats is ingeruimd voor de arbeidsbeurzen welke
eer onderdeelen zijn van de Arbeidsbureaux en hierarchisch
nder het Volkscommissariaat van den Arbeid staan.
Het bestuur der arbeidsbeurzen is paritetisch samengesteld
.w.z. uit vertegenwoordigers van den Staat (werkgevers) en
ertegenwoordigers van de vakbonden (werknemers).
Hoewel het voorschrift is dat alle aanvragen om arbeids-
rachten over de arbeidsbeurs moeten loopen, komt het in de
raktijk nog veelvuldig voor dat zij genomen worden, die voor
e fabriekspoorten staan. De staatsondernemingen maken zich
p dit gebied herhaaldelijk aan wetsovertreding schuldig. Wel-
waar plaatsten in 1927/28 de beurzen 5 millioen arbeiders,
aar de groote industrieën te Moskou en te Leningrad, be-
rokken slechts 50 procent der benoodigde krachten over de
eurs en voor wat betreft de geschoolde arbeidskrachten slechts
0 %.
De arbeidsbeurzen zijn verplicht in te schrijven: vak- en ge-
choolde arbeiders die in het jaar voorafgaande aan de inschrij-
ing gewerkt hebben, ongeacht den tijdsduur; ongeschoolden
ie in het bedoelde jaar ten minste zes maanden gewerkt
ebben; jeugdige krachten beneden 21 jaar die kinderen van
rbeiders zijn; intellectueelen en verder leden van vakbonden
ngeacht of ze aan de bovengenoemde eischen voldoen. De in-
chrijving van hen voor wie toch geen werk wordt gevonden,
an geweigerd worden. De beurzen moeten allereerst werk-
oozen plaatsen en verder de voorkeur geven aan georgani-
eerden en gedemobiliseerden; 70 % der geplaatsten is vakver-
enigingslid.
Eer is bepaald — bij verordening van 16 Februari 1927 —
at werkloozen den hun aangeboden arbeid, hetzij deze voor
ijdelijk of vast of bij de werkverruiming is, niet mogen weigeren,
oo deze arbeid slechts niet schadelijk voor de gezondheid is en
un vakbekwaamheid niet vermindert. Ook het feit, dat het werk
uiten de woonplaats ligt mag, als er voor behoorlijk onder-
omen is gezorgd èn voor den betrokken èn zoonoodig voor
ijn gezin, geen reden tot weigering zijn. Bij weigering volgt
erst uitsluiting van den steun voor één maand en bij herha-
ing definitieve uitsluiting en schrapping op de arbeidsbeurs.
Van officieele zijde wordt geklaagd over een teveel aan on-
ordeelkundige uitsluitingen door de arbeidsbeurzen eenerzijds
n anderzijds over verkeerde verdeeling van beschikbaar werk.
Gepoogd wordt den seizoensarbeid beter te regelen en dit te
ereiken door vervolmaking van het systeem der arbeidsbe-
niddeling.

De steun aan werkloozen in geld is een onderdeel der
ociale verzekering. Deze verzekering is, in tegenstelling
net de regeling in verschillende andere landen, een z.g. een-
eidsverzekering, d.w.z. alle soorten van verzekering vallen

onder één regeling waarvan de leiding is toevertrouwd aan den Unieraad voor sociale verzekering. De bijdragen welke ongeveer 14% van het loon bedragen, worden door de werkgevers (staatsondernemingen) voldaan.

Steun in geld krijgen vrijwillige en onvrijwillige werkloozen die het noodig hebben. Een inkomen per maand van 120 tot 180 roebel — de republiek is in groepen verdeeld — sluit het ontvangen van steun uit.

De duur van de ondersteuning bedraagt 9 maanden in het eerste en 9 of 7 maanden — al naar gelang de werklooze geschoold of ongeschoold is — in het tweede jaar. Daarna schijnt het recht op hulp niet meer te bestaan.

Voor de berekening van den steun heeft men evenals elders allerlei schalen — basis en kindertoeslag — en schakeeringen welke verband houden met vakbekwaamheid en woonplaats. Het geheel lijkt me belangrijk ingewikkelder dan b.v. in ons land het geval is.

Aan steun in geld is uitbetaald in 1924/25 30 millioen roebel welk bedrag jaarlijks is opgeloopen tot 125 millioen voor 1928/29. Het aantal in geld gesteunden klom in denzelfden tijd van 240.000 tot 650.000.

Ook werkverschaffing kent Rusland. Allerlei werken zooals: drooglegginge, ontginningen, bebosschingen, wegenaanleg e.d. worden in werkverschaffing uitgevoerd, speciaal in streken met veel werkloozen. Zooveel mogelijk wordt samenwerking gezocht met de plaatselijke besturen. Het centraal gezag zorgt alleen voor de loonen of voor een deel ervan — als bij ons — de rest draagt het plaatselijk bestuur. Het centraal gezag subsidieert alleen als in de kosten 70% loon zit. Dit lijkt me een heel zware eisch. Het schijnt voor te komen, dat plaatselijke besturen normale werken als werkverschaffingen met Rijkssteun hebben uitgevoerd en nog trachten dit te doen, ondanks de pogingen van het centraal gezag om dit euvel te keeren. Het is al net als bij ons. Het herinnert me aan een oud gezegde dat de heele wereld één stad is.

In totaal is voor werkverschaffing in 5 jaar tijds 41 millioen roebels besteed en zijn thans pl.m. 46.000 arbeiders per dag bij de werkverschaffing in dienst. Er wordt zooveel mogelijk in accoord gewerkt — ook al net als bij ons —, om verlies te vermijden, tegen gemiddeld dagloon van 1½ roebel.

Een bijzondere vorm van werkverschaffing is het samenbrengen van geschoolde arbeiders in z.g. productieve arbeidersassociaties. Deze associaties werken in kleine fabrieken en werkplaatsen, zij vervaardigen hoofdzakelijk: textielgoederen en suikergoed. Andere associaties verkoopen boeken, cigaretten, enz. Regel is, dat de arbeiders na 6 tot 9 maanden bij een associatie te hebben gewerkt, hun plaats aan een werklooze

fstaan. Het loon is iets lager dan in gewone ondernemingen n bedraagt ongeveer 35 roebel. Bij de associaties werkten in 928 ongeveer 250.000 personen tegen 16.000 in 1923.

Aan de beroepsverandering van werkloozen doet men ook; llereerst voor jeugdigen van wie thans meer dan 15.000 in pleiding zijn. Van andere arbeiders zijn 2000 in de leer.

Persoverzicht.

Verschenen is het jaarverslag van het Verbond van Neder-ndsche Werkgevers. (Het loopt van Juli 1928 tot Juli 1929). Daarin wordt onder meer ook geschreven over de werkloos-eidsverzekering en arbeidsbemiddeling.

Wat deze laatste betreft, wordt in het verslag critiek geoefend p het op 1 Maart 1929 bij de Tweede Kamer ingediende wets-ntwerp. Het Verbond verzet zich tegen de regeling, dat de rbeidsbeurzen geen bemiddeling verleenen bij stakingen of itsluitingen. Het is in strijd met het neutraal karakter der eurs, wanneer zij mee staakt en mee uitsluit. Zij dient, aldus verslag, hare bemiddeling te verleenen, wanneer er om ge-raagd wordt aan ieder, wie ook, waarbij desverlangd en voor oover aanwezig, nadere inlichtingen gegeven kunnen worden.

Een tweede beginsel van het wetsontwerp, waartegen het erbond eveneens bedenkingen heeft, is, dat de Arbeidsbeurzen an de betrokkenen mededeeling doen van de ter plaatse ge-ruikelijke arbeidsvoorwaarden, als de aangeboden arbeidsvoor-aarden daarvan afwijken. Dit komt practisch hierop neer, dat e Arbeidsbeurzen er den arbeider voor waarschuwen, dat hij inder gaat verdienen dan zijn collega's, m. a. w. de Arbeids-eurs drukt op den betrokken werkkring het stigma van onder-ruiperswerk. Volgens het ontwerp zijn de Arbeidsbeurzen ver-licht de betrokken mededeelingen automatisch te verstrekken.

Ook deze verplichting acht het Verbond in strijd met het eutraal karakter der beurs. Zij heeft — volgens hen — niets nders te doen dan partijen tot elkander te brengen, aan par-ijen zelf overlatend al datgene te doen of na te laten, wat zij uttig achten. Alleen kunnen voorhanden inlichtingen desge-raagd verstrekt worden.

„*De Bode*", Orgaan van den Alg. Ned. Bond van Arb. in het akkers-, Chocolade- en Suikerbewerkingsbedrijf, bevat naar anleiding van het feit dat vele bakkers, banketbakkers en roodbezorgers zich naar Amsterdam begeven in de hoop aldaar erk te vinden, een ernstige waarschuwing tegen deze binnen-ndsche migratie daar in onze hoofdstad op dit gebied op het

oogenblik de werkloosheid zeer groot is. Bovendien moet men, om uitkeering te krijgen van de Crisis-Commissie of Maatschappelijken steun, een jaar te Amsterdam gevestigd zijn.

Bij de opening van de jaarvergadering der Zeeuwsche Maatschappij van Landbouw sprak de voorzitter, Mr. P. Dieleman, een rede uit over „Landarbeid en loonen", waarvan een verslag is opgenomen in het „*Alg Ned. Landbouwblad*" van 27 Juni j.l. Spr., die de loonen in den landbouw vergeleek met die in de industrie, besprak in dit verband de verhouding tusschen werkgever en werknemer. Ten plattelande wordt van den arbeider meer toewijding, energie en overleg gevergd, terwijl ontslag van vaste arbeiders niet veel zal voorkomen, daar een landarbeider volkomen „ingewerkt" moet zijn in het bedrijf van zijn werkgever. De breede kloof, die er bestaat tusschen de loonen op het land en in de stad, hoopt spreker te overbruggen door rationalisatie van het arbeidsproces.

De heer Dieleman besprak voorts nog het probleem of minimumloon bij de wet moet worden vastgesteld, welke vraag hij ontkennend beantwoordde, daar z. i. minimumloon weliswaar den arbeid beschermt, maar het aantal werkloozen doet toenemen.

Het Maandblad „*Zuid-Afrika*" No. 7 van Juli 1929 bevat, naar aanleiding van een artikelenreeks van den heer Ahrend Brink in „*Die Burger*", een overzicht van den groei van het diamantslijpersbedrijf in Zuid-Afrika en de maatregelen door de regeering genomen om dit te bevorderen.

In het „*Grafisch Weekblad*", Orgaan van den Alg. Ned. Typografenbond van 10 Juli j.l. is opgenomen een bijdrage gericht tegen de „efficiency", zooals deze thans bij verschillende ondernemingen in zwang is. Schr. acht een vergelijking met den tijd, toen de machine ingevoerd werd, waardoor tijdelijk een slechtere, op den duur echter een betere werkgelegenheid ontstond, in zooverre niet juist, daar thans vele werkgevers, om gelijk te blijven met hun concurrenten die rationalisatie op een „rationeele" wijze toepassen — hun toevlucht moeten nemen tot verkeerde maatregelen als het laten overwerken enz., hetgeen de werkloosheid in de hand werkt.

„*Economisch-Statistische Berichten*" van 17 Juli j.l. publiceert van de hand van Mr. J. Bierens de Haan Jr. een beschouwing over den invloed van de geboortevermindering in de oorlogsjaren op de arbeidsmarkt in de toekomst. Eerst tegen het eind van dit jaar zal men dienaangaande iets kunnen constateeren, daar zij, die in 1915 geboren zijn, volgens de Arbeidswet in 1929 hun werkkracht beginnen aan te bieden. Schr. stelt vast dat tegenover een vermindering van het aantal geboorten in de perioden 1911—1915 en 1916—1920 met 1 pCt., staat een

daling van het sterftecijfer (in het eerste levensjaar) met 1.5 pCt., zoodat dus waarschijnlijk niet van een kleiner aanbod van arbeidskrachten, doch slechts van stilstand zal kunnen worden gesproken. Schr. zou echter niet zoo maar in 't algemeen van „de" werkloosheid willen spreken; er zijn n.l. veel zich steeds uitbreidende industrieën, die ondanks de heerschende werkloosheid, een voortdurend tekort aan jonge en vakkundige arbeiders voelen; voor oudere, niet geschoolde arbeiders zal het vinden van vaste werkgelegenheid wel steeds moeilijker worden.

Naar aanleiding van bovenstaande bijdrage bevat „*Economisch-Statistische Berichten*" van 28 Aug. een beschouwing van den praeadviseur voor de jongste jaarvergadering van de Nat. Ver. tegen Werkloosheid, Dr. R. v. Genechten. In bedoeld praeadvies had de heer v. G. n.l. juist als zijn meening verkondigd, dat rationalisatie het best in de eerstvolgende jaren kon geschieden, „nu zij door de vermindering van de tot arbeidsrijpheid komende bevolkingsgroepen kan plaats vinden, zonder dat de tijdelijke nadeelen, die in andere omstandigheden hiervan te verwachten zouden zijn, zullen intreden". (Zie ook afl. 4 1929 van dit tijdschrift). Deze meening zou dus door die van Mr. Bierens de Haan geen waarde meer hebben. Dr. van Genechten verdedigt in deze bijdrage zijn stelling tegenover die van Dr. B. d. H., terwijl deze laatste in een naschrift zijn bedoeling nog nader motiveert.

Een artikel, dat zich eveneens bezighoudt met het bevolkingsvraagstuk, is opgenomen in „*Economisch-Statistische Berichten*" van 21 Augustus. De schr., Dr. Ir. B. Bölger, bespreekt in zijn bijdrage in het bijzonder de daling van het geboortecijfer in Duitschland en de gevolgen voor dit land. De meening van sommigen, dat, bij gemis aan expansiemogelijkheden (koloniën) deze achteruitgang niet anders dan voordeelig kan zijn voor de arbeidsmarkt van een land, spreekt de heer Bölger ten stelligste tegen; z. i. is nog nooit een land met een dalend bevolkingscijfer tot bloei gekomen; hij haalt hier Dr. v. Genechten aan, die in zijn praeadvies voor de Nat. Vereeniging tegen de Werkloosheid beweerde, dat in Duitschland deze sterke vermindering van het aantal op de arbeidsmarkt komende personen, een drang naar verhooging van het loon zal veroorzaken. In hoeverre de concurrentie-mogelijkheid van dit land op de wereldmarkt hierdoor zal verkleinen, is volgens Dr. B. nog niet te zeggen. Hij besluit aldus: „Zou men er echter in Duitschland niet in slagen den achteruitgang van het geboortecijfer tegen te houden, dan blijft één van de levensvoorwaarden voor de ontwikkeling der welvaart ernstig aangetast en zal men na verloop van enkele tientallen jaren, de bittere vruchten ervan reeds moeten plukken".

Laat ons hopen voor den heer Bölger, dat hij het zal mogen beleven, dat zijn sombere voorspellingen niet uitkomen!

Het jongste drie-maandelijksche overzicht van de Amsterdamsche Bank bevat van de hand van Prof. Ir. D. Dresden een zeer belangrijke beschouwing van de machine-industrie en ijzergieterij in Nederland. Kortheidshalve zij hier naar deze bijdrage zelf verwezen.

„*De Nederlandsche Werkgever*" van 29 Aug. j.l. publiceert naar aanleiding van de Haagsche conferentie enkele opmerkingen betreffende de gevolgen van het aldaar vastgestelde voor ons land. Uitgaande van de stelling dat de economische welvaart van ons land recht evenredig is met die der omliggende nationaliteiten, wijst schr. op de lasten, die de Duitsche productieve arbeid moet opbrengen, o. a. aan sociale verzekering, welke hij schat op 5.156.000.000 M., w. o. 1.000.000.000 M. aan werkloosheidsverzekering. Alleen door geforceerden export zal dit land in staat zijn deze lasten te betalen, maar deze geforceerde export zal volgens schr. beteekenen werkloosheid in de landen, die thans met Duitschland concurreeren.

De werkloosheidsverzekering over 1927.

(Wachtgeldregelingen in 1927.)

Eenigen tijd geleden is verschenen het Verslag van den Rijksdienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling over het jaar 1927.

Evenals vorige jaren laat de kennisneming van den inhoud een uitnemenden indruk achter. Het verslag is tot in onderdeelen goed door- en uitgewerkt. Het eenige bezwaar is dat men het wat laat ontvangt; de wensch mag niet achterwege blijven, dat toen een spoediger verschijning moge worden bereikt!

Daar vele statistieken nu reeds sedert jaren worden bijgehouden en in het verslag worden gepubliceerd, gaat dit ook hierdoor aan waarde winnen, omdat op den duur daardoor ook het inzicht in het werkloosheidsvraagstuk dieper kan worden. Zoo blijkt, dat het aantal verzekerden sedert 1925 weder toenemende is. Zooals man weet, is het aantal tegen werkloosheid verzekerden thans rond 340.000, terwijl het volgens het verslag einde 1927 306.000 bedroeg. Het hoogste cijfer is dus nog niet weer bereikt. (1921 : 395.000).

In 1927 brachten de ruim 300.000 verzekerden *f* 3.700.000.— aan premie op, terwijl de 395.000 verzekerden van 1921 *f* 3.400.000 premie betaalden, waaruit blijkt, dat de wekelijksche bijdragen per hoofd belangrijk zijn gestegen.

Van de 121 kassen einde 1927 hadden 110 kassen een vermogen van *f* 5.000.000.—, terwijl 11 kassen een schuld hadden van *f* 1.800.000.—; hieronder is de oude schuld begrepen, die ontstaan is in de eerste crisisjaren. Uitgekeerd werd door alle kassen in 1927 6 millioen gulden. Gemiddeld werd uitgekeerd per verzekerde *f* 20.20, terwijl het indexcijfer der werkloosheid 7,5 bedroeg; op een indexcijfer van 8,8 in 1924 bedroeg de gemiddelde uitkeering per verzekerde in dat jaar *f* 18.59, waaruit de gevolgtrekking moet worden gemaakt, dat in vergelijking met 1927 de uitkeeringsduur en het bedrag per verzekerde dus gestegen is, hoewel nog niet de uitkeeringstermijnen en -bedragen van vóór 1923 zijn hersteld. Dat het aandeel der verzekerden aan de uitkeering stijgende is, blijkt uit een mededeeling, opgenomen op pag. 15 van het verslag. Over 1927 werd per verzekerde per jaar bijgedragen *f* 12.40; sedert 1922 zijn deze bijdragen steeds boven de *f* 12.— geweest.

Ter vergelijking volgen hier bijdragen per verzekerde per jaar over de jaren 1918 tot en met 1922. Deze bijdragen waren respectievelijk: *f* 3.57, *f* 4.43, *f* 7.54, *f* 8.91, *f* 10.80. In totaal, zoo wordt op blz. 16 vermeld, is sedert Juni 1917 door de

leden der werkloozenkassen aan bijdragen gestort *f* 29.200.000.— terwijl nog bovendien uit de vereenigingskassen ruim *f* 243.000.— werd betaald.

Behalve de bovengenoemde kosten betaalden de vereenigingen nog in 1927 *f* 273.000.— voor administratie, terwijl het Rijk daarenboven *f* 153.000.— betaalde, totaal dus aan administratieve kosten *f* 426.000.—. De totale ontvangsten der kassen bedroegen rond *f* 7.600.000.—; hieruit blijkt wel, gelet op de kosten der administratie, hoe zuinig deze verzekering beheerd wordt. Het is moeilijk te schatten, hoeveel Rijk en gemeenten aan administratieve kosten betaalden, doch men zal niet zooveel van de werkelijkheid af zijn, indien men tot een totaal komt — waaronder de kosten, besteed aan contrôle enz., begrepen — van 10 à 12 %.

Belangwekkend is ook het overzicht op pag. 23, van het aantal gemeenten, dat is toegetreden tot het Werkloosheidsbesluit 1917; van de 1079 gemeenten waren 197 nog niet toegetreden, doch dit zijn alle gemeenten met een inwonersaantal lager dan 7200. Hier ligt nog een terrein open om te werken. Merkwaardig is, indien men ziet dat van alle gemeenten in Groningen, Friesland en Drenthe respectievelijk niet zijn toegetreden 5, 5 en 3 %; in Zeeland bedraagt dit percentage 43 in Limburg 31, in Gelderland 22 en in Utrecht 17. In Noord-Holland, Noord-Brabant en Zuid-Holland zijn altijd nog 21, 22 en 23 gemeenten niet toegetreden tot de regeling.

Op pag. 31 wordt nog materiaal medegedeeld, waaruit hier het een en ander moge worden overgenomen. Van de eene werkloozenkas naar een andere gingen in 1927 ca. 6000 verzekerden over, terwijl 400 verzekerden uit buitenlandsche kassen overkwamen, waarvan 205 uit België, 167 uit Duitschland en 53 uit Oostenrijk. Ruim 12000 vrouwen bevinden zich onder de verzekerden, terwijl beneden den leeftijd van 18 jaar ruim 6500 jongelieden gevonden worden.

Belangwekkend zijn ook de beide staten, die voorkomen op blz. 28 en 29 van het verslag.

In deze staten wordt medegedeeld het aantal verzekerden in gemeenten met meer dan 100.000 zielen en in gemeenten van 20.000 tot 100.000 op het einde van de jaren 1922 tot 1927.

Opvallend is hier, dat, terwijl in Amsterdam de toename tusschen eind December 1926 en eind December 1927 bedroeg 2939, te Rotterdam, op de overeenkomstige tijdstippen, de vermeerdering 1696 was en te Haarlem de vermeerdering van eind December 1926 op eind December 1927 bedroeg 1788.

Dit illustreert wel sterk hoe de toeneming van het aantal verzekerden afhankelijk is van den groei der vakbeweging ter plaatse.

Dit blijkt ook uit een staatje op blz. 30, waarin staat vermeld, dat in Dordrecht, Emmen, 's Hertogenbosch, Maastricht, Venlo en Zwolle het aantal verzekerden daalde.

Op blz. 37 is een overzicht opgenomen van het bedrag aan bijdragen van eenige belangrijke groepen van verzekerden.

Voor de bouwvakken werd gemiddeld per lid over 1927 betaald *f* 23.17, voor de diamantnijverheid *f* 40.60, voor de grafische vakken *f* 6.54, voor den land- en tuinbouw *f* 9.47, voor de metaalnijverheid *f* 11.62, voor de textielnijverheid *f* 7.99 en voor de plaatselijke kassen *f* 15.22.

Men ziet, dat in deze getallen o.m. sterk tot uitdrukking komt het werkloosheidsrisico en dat evenredigheid tusschen inkomsten en bijdragen al heel weinig bestaat.

Hetgeen vermeld wordt op blz. 38 en op blz. 47 geeft aanleiding tot de gevolgtrekking dat van de overheid een groote opbouwende invloed kan uitgaan op de ontwikkeling der verzekering.

Op blz. 38 wordt n.l. melding gemaakt van het regelmatig betalen der bijdragen, van het ontslag nemen als lid, terwijl men nog schuld heeft, en van den achterstand in de betalingen. Vooral voor de gemeentelijke overheid ligt hier, als met beleid te werk wordt gegaan, nog een nuttig terrein ter bewerking.

Wat blz. 47 betreft, hier wordt medegedeeld, dat van 12 kassen waaronder 10 nationale de uitgaven beneden de inkomsten bleven. Gelukkig dat dit geen belangrijke kassen betreft. In tegendeel blijkt uit het staatje aan den voet van blz. 47 opgenomen, dat er in het algemeen voor voldoende reserveering wordt gezorgd. Immers, slechts 16 kassen reserveerden minder dan 10% der inkomsten voor slechtere jaren en eveneens 16 kassen maar van 10 tot 20%, terwijl 77 kassen meer dan 20% reserveerden, waaronder 22 van 30 tot 50% en 28 van 50 tot 100%.

Dat met het nakomen van aangegane verplichtingen de hand wordt gelicht, blijkt uit het feit dat van oude schulden aan de overheid terug betaald werd in 1927 bijna *f* 217.000.— waarvan bijna *f* 191.000.— aan het Rijk.

Een belangrijke taak heeft de overheid met name de Rijksdienst te vervullen ten opzichte van de financieele contrôle, in het bijzonder ten opzichte van de belegging en bewaring van de gelden der werkloozenkassen. Op 31 December 1927 toch was aanwezig in de werkloozenkassen een bedrag van *f* 5.326.685,26.

Indien de gelden niet goed beheerd worden, dan wordt blijkbaar niet teruggeschrokken voor het toepassen van den uitersten maatregel n.l. intrekking van de subsidie. Gelukkig dat in 1927 dit slechts voor één kas noodig was. Wordt fraude vermoed, dan wordt niet geschroomd over te gaan tot een strafrechtelijke vervolging. Ook dit is in 1927 maar éénmaal voorgekomen. De bestuurders van de honderden afdeelingen der werkloozenkassen in het geheele land zijn dus blijkbaar zeer bewust van hun verantwoordelijke taak.

De voorlaatste paragraaf van het verslag over de werkloos-

heidsverzekering behandelt uitvoerig de ingediende bezwaarschriften en ingestelde beroepen.

Voor de gemeenteambtenaren en de besturen der werkloozenkassen alsmede de plaatselijke besturen der afdeelingen van nationale werkloozenkassen zij kennisneming van deze paragraaf ten zeerste aanbevolen, omdat zij zoo sterk betrekking heeft op de dagelijksche toepassing van de werkloosheidsreglementen.

Hopelijk bestaat nog wel eens de gelegenheid uitvoerig op deze paragraaf terug te komen.

Het verslag besluit met het publiceeren van enkele belangrijke beslissingen van den Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid.

Ten slotte behandelt de tweede afdeeling van het verslag in twee pagina's de wachtgeldregelingen.

Op eind 1927 waren zes wachtgeldregelingen met overheidssteun van kracht geldende voor 932 arbeiders waaronder één voor de voedingsmiddelen en vijf voor de metaalnijverheid en scheepsbouw. Totaal werd aan wachtgeldregelingen uitbetaald over 1927 ruim *f* 32.000.— waarvan bijna *f* 14.000.— door de werkgevers, *f* 10.500.— door de gemeenten en ruim *f* 8.000.— door het Rijk.

Aan het verslag zijn nog toegevoegd bijlagen, tabellen en grafieken, welke een 145 bladzijden tellen.

Dit geheele verslag getuigt, aan de resultaten gemeten, van de stage zorg, de overtuigde toewijding en den nooit falenden ijver van particulieren en ambtenaren van Rijk en gemeenten om de vrijwillige verzekering hier te lande zoo goed mogelijk tot haar recht te doen komen.

Mr. J. Gerritsz.

Boekbespreking.

Mr. Dr. G. J. Goedhart en Mr. A. Roeterink, *„De Ontwikkeling der Arbeidsbemiddeling in Nederland"*. Uitgaaf H. J. W. Becht, Amsterdam, 1929, 300 blz., prijs gebonden *f* 3.90, ingenaaid *f* 2.90.

„Nu het vraagstuk der arbeidsbemiddeling door het op 1 Maart j.l. bij de 2e Kamer der Staten-Generaal ingediende ontwerp-arbeidsbemiddelingswet '29 meer dan ooit in het centrum der belangstelling staat, doet het gemis aan een moderne samenvattende Nederlandsche studie over dit zoo uiterst belangrijke onderwerp (de laatste dateert van 1898) zich sterker nog dan te voren gevoelen. In deze leemte in de Nederlandsche sociale literatuur beoogt bovengenoemd werk te voorzien."

Aldus kondigt de uitgever de verschijning van dit werk aan. In een rencensie van het boek in „Economisch Statistische

Berichten" door Mr. Molenaar wordt sterke twijfel uitgesproken over de stelling van den uitgever, dat het vraagstuk der arbeidsbemiddeling in het centrum der belangstelling staat. Ik geloof, dat het niet redelijk is, in een bespreking over een boekwerk uitlatingen van een uitgever te betrekken, tenzij men die uitlating noodig heeft om een sneer te geven aan het adres van een derde. Ik voor mij zou ook sterken twijfel kunnen uiten omtrent de meening van den uitgever, dat er sinds 1898 geen samenvattende Nederlandsche studie aan het vraagstuk der arbeidsbemiddeling is gewijd. Maar gelijk gezegd, de kaufmännische aanbeveling van een boekwerk door een uitgever kan geen element van bespreking uitmaken in een recensie over het boek zelf. Alleen kan in dit bijzondere geval de ietwat reclameachtige aanbeveling van den uitgever verklaard worden: er behoort moed toe om een werk van dezen aard in ons land uit te geven. De lezerskring voor dergelijke werken is uiterst klein en de kring van koopers nog geringer. Dat deze uitgever, na het in '26 uitgekomen proefschrift van Mr. G. J. Goedhart over *„de ontwikkeling van de werkloosheidsverzekering in Nederland"*, thans een studie over de arbeidsbemiddeling in het licht geeft, moet dus gerespecteerd worden. Gerespecteerd ook, omdat onze sociale literatuur inderdaad met dit boek verrijkt is. Prof. Mr. Blom, die aan deze studie een „voorwoord" medegeeft, zegt o.i. terecht: „Doch mede deze ingewijden (en onder hen stellig ook zij, die anders antwoorden dan Mrs. Goedhart en Roeterink doen) zullen zonder twijfel beiden schrijvers dank weten voor dit naar mijn smaak geslaagd en prettig leesbaar verslag van wat tot nu toe verspreid lag, soms lastig vindbaar was — men denke vooral aan de gegevens uit den vreemde — en in allen gevalle moeilijk in kort bestek was te overzien."

Inderdaad, het is een geslaagd en prettig leesbaar boek, een verzamelwerk van goed gehalte, dat zijn waarde meer ontleent aan zijn verzamelend karakter dan aan de principieele beschouwingen, die erin zijn opgenomen.

Het is uit den aard der zaak niet van zoo heel veel gewicht, hoe twee jonge geleerden, die buiten de praktijk van het vraagstuk staan, denken over allerlei problemen, die zich juist in die praktijk voordoen. Zelfs het formuleeren van eigen meening in een geheel wetsontwerp is interessant-experimenteel werk, maar niet van bijster veel nuttig effect. Maar wel van belang vinden wij het, dat daar twee jonge juristen, na een grondige en diepgaande studie, een frisch geschreven boek over de arbeidsbemiddeling geven, de maatschappelijke waarde dezer sociale bemoeiing in het licht stellen, den historischen groei ervan verklaren en zoo ongeveer alle problemen, welke zich erbij voordoen, aanstippen. Men kan het feit, dat de schrijvers over ieder probleem een nogal stellige eigen meening hebben, dat ze het gewoonlijk met weinig vroegere schrijvers eens zijn, op den koop toe nemen.

Vooropgesteld, dat de beide schrijvers buiten de praktijk van het vraagstuk staan, dat zij hun kennis en het te verwerken materiaal hebben moeten bekomen van her en der verzamelde gegevens en enquêtes, dan moet men eerbied hebben voor wat zij hebben gewrocht: een prettig leesbaar boek, dat voor den ingewijde zijn nut heeft als verzamelwerk en voor anderen als algemeene gids. De leemten en gebreken, die uit den aard der zaak kleven aan het werk van dergelijke buitenstaanders, zullen den ingewijde niet hinderen, hij komt ze vanzelf bij lezing wel tegen en voor den leek zijn de fouten niet zoo ernstig, dat ze aan de algemeene orienteerende waarde van het boek afbreuk behoeven te doen.

Wij zullen al de uitspraken over de verschillende problemen, die aan de praktijk vast zitten, voorbijgaan. Met precies hetzelfde recht, waarmede de schrijvers hun stellige overtuiging verkondigen, kan een ander, dus ook de praktische expert, een ander standpunt verdedigen. Wie critisch de hoofdstukken V en VI, respectievelijk handelende over „arbeidsbemiddelingsvraagstukken" en over „Regeeringsontwerp en contra-ontwerp" wil recenseeren, zou een boek als tegenhanger kunnen schrijven. Zooals gezegd, vinden wij het niet zoo heel erg, dat deze schrijvers zulke geprononceerde meeningen hebben over de meest moeilijke punten der praktijk: het boek is er niet minder leesbaar om geworden en de praktijk gaat toch haar gang wel. De oplossing van dergelijke praktische problemen wordt gewoonlijk beïnvloed door nuchtere feiten, door machtsverhoudingen en economische omstandigheden en niet door uitspraken van theoretici.

Wij gaan de hoofdstukken V en VI dus uit den weg en zullen onze critiek op de voorafgaande hoofdstukken beperken tot het aanwijzen van eenige leemten en gebreken, die gevolg zijn van het onmogelijk geheel beheerschen der stof door deze nijvere verzamelaars. Vooraf echter constateeren wij nog, wat bij prettig geschreven wetenschappelijke boeken wel eens meer geconstateerd moet worden, dat hier en daar de wetenschappelijke methode den schrijvers wel eens in den steek heeft gelaten. Bij de weergave van buitenlandsche regelingen beperken de schrijvers zich nu en dan tot citeeren uit de tweede hand. Dat is niet zoo heel erg als de bron zelf maar weer goed is, maar volkomen wetenschappelijk is deze methode niet. Bovendien worden soms oude bronnen geraadpleegd, als gevolg waarvan de opgenomen regeling niet meer geheel „bij" is.

Op blz. 75 wordt verder aangenomen, dat in Nederland een 2.000.000 verschuivingen per jaar plaats vinden, welk cijfer berekend is naar het aantal arbeiders, dat onder de ziektewet valt en waarbij is aangenomen, dat één mutatie per arbeider per jaar voorkomt. Heel de openbare arbeidsbemiddeling brengt rond 200.000 plaatsingen tot stand, derhalve 10 % van het totaal. Een dergelijke conclusie, die gebaseerd is op een volkomen uit de lucht gegrepen premisse, hoort in een weten-

schappelijk werk niet thuis, tenzij de gronden, waarop die premissie gebaseerd is, worden blootgelegd. De waarde der openbare arbeidsbemiddeling te bepalen naar zulk een maatstaf, met de kans dat met zulke conclusies door nog minder bevoegden wordt gecolporteerd, komt in een ernstig werk niet te pas. Dat hierbij den schrijvers ontgaan is het verschil tusschen alle personeelverschuivingen in het bedrijfsleven en dat deel ervan dat aan de markt komt en dus hoogstens ter kennis van de arbeidsbeurs zou kunnen komen, kan hun minder euvel worden geduid. Dat is een kwestie van praktisch-deskundige aanvoeling der problemen.

Als gevolg van het gemis daaraan worden natuurlijk meer aanvechtbare beweringen gedaan en conclusies getrokken.

Daar heeft men b.v. de twee soorten van bemiddeling, die de schrijvers tegenover elkaar hebben gezet: die der Amsterdamsche Arbeidsbeurs en die ten behoeve der Philips' fabrieken. Dat zijn ongelijksoortige grootheden, niet voor vergelijking vatbaar. De Amsterdamsche Arbeidsbeurs is inderdaad een bemiddelingsinstelling en voldoet aan de definitie die Schrijvers ervan geven. Maar de personeelsvoorziening door de afdeeling arbeidszaken der Philips' fabrieken ten behoeve van het eigen bedrijf is toch geen arbeidsbemiddeling in den gebruikelijken zin des woords. Wel is deze bezigheid van het grootste belang voor de betrokken bedrijven en ook voor het bedrijfsleven in het algemeen, maar er is onderscheid tusschen den makelaar op de arbeidsmarkt, den arbeidsbemiddelaar die vraag en aanbod als neutraal persoon tot elkaar brengt, en den man die ten behoeve van een onderneming, als haar vertegenwoordiger, personeel aanneemt. In Amerika, waar het systeem der eigen personeelsvoorziening voor de groote bedrijven verder is doorgevoerd, houdt men dat onderscheid ook in de literatuur altijd scherp in het oog. Bovendien zouden de schrijvers wel eens tegenover elkaar hebben mogen stellen, de kosten die gepaard gaan aan het plaatsen van één man in de Philips' fabrieken en die waarvoor een goed-geoutilleerde arbeidsbeurs een allesins geschikt man aan een fabriek of werkplaats levert. De bewering ook, dat het op proef laten werken zooveel meer waarborgen oplevert voor het verkrijgen van den rechten man op de rechte plaats, is aanvechtbaar. Maar al te vaak blijkt de geslaagde proefwerker op den duur een slecht werkman, omdat hij het uithoudingsvermogen, het vereischte tempo mist. Alleen de kennis van zijn arbeidsverleden kan voor teleurstelling op dit gebied bewaren.

Op blz. 66 en 67 staat o.a. het volgende:

„Is het, tengevolge van de opstelling der jaarverslagen, niet „gemakkelijk een overzicht van de werkzaamheden der eerst„genoemde vakafdeeling (bedoeld wordt de vakafdeeling voor „handelsreizigers aan de Centrale Rijksarbeidsbeurs) te ver„krijgen, voor het hotel-, café- en restaurantbedrijf laten wij

„hier de cijfers over 1921—1926 volgen, waarnaast ter verge-
„lijking zijn opgenomen de bemiddelingscijfers van het bureau
„van den Ned. Bond van Werkgevers in Hotel-, Restaurant-,
„Café- en Aanverwante Bedrijven „Horecaf"."

Dit is een vergissing van de schrijvers. Als zij de bemiddelingscijfers van de openbare arbeidsbemiddeling in het hotel-, café- en restaurantbedrijf hadden willen vergelijken met die van „Horecaf", dan hadden zij de totaalcijfers moeten nemen van alle beurzen en vakafdeelingen en die van de Centrale Rijksarbeidsbeurs te zamen. Het resultaat zou dan veel gunstiger zijn voor de openbare bemiddeling en de conclusie op blz. 67 ware dan wellicht achterwege gebleven.

Op blz. 75, 76 en 77 wordt geschreven over de beteekenis van de bemiddeling van vakvereenigingen. De schrijvers worden verdacht van sterk „grafische" sympathieën. Daardoor wordt de vakvereenigingsbemiddeling hooger aangeslagen, dan zij verdient naar haar praktische resultaten.

Op blz. 82 wordt gezegd, dat informaties praktisch in vele opzichten overeenkomen met een gewoon getuigschrift en beteekent het inwinnen van deze informaties slechts een min of meer gebrekkig verifiëeren van een reeds zelf gevormd oordeel. Dat is heel boud gesproken en wordt niet gestaafd. Er is een hemelsbreed verschil tusschen getuigschriften en informaties, hoewel informaties ook niet altijd precies de werkelijkheid weergeven. Er zijn tallooze voorbeelden bij te brengen, die de uitspraak der heeren logenstraffen.

Op blz. 84 wordt gezegd: „Hoe grooter echter het arbeidsveld der beurs wordt, hoe moeilijker het ook voor den bemiddelaar wordt aan den strengen eisch te voldoen: volledig georiënteerd te zijn omtrent alle betreffende zakelijke en persoonlijke bijzonderheden".

Het is net andersom. De ingewijde vakman weet dat. Hoe grooter het arbeidsveld van den bemiddelaar in zijn vak wordt, hoe beter hij georiënteerd is, mits men natuurlijk aanneemt, dat zijn personen-kennis gesteund wordt door een schat van schriftelijke gegevens.

Op blz. 86 en ook nog op verschillende andere plaatsen, naar ik meen, zeggen de schrijvers: de praktijk blijkt zich dus geenszins te houden aan het door de theorie gedecreteerde voorschrift, den rechten man op de rechte plaats te brengen. De schrijvers schijnen te meenen, dat het brengen van den juisten man op de juiste plaats moet beteekenen, dat steeds de voor de te bezetten plaats meest geschikte werknemer met de uiterste zorg moet worden uitgezocht en daarbij schijnen zij dan de opvatting te hebben, dat b.v. van, laten we zeggen, 1000 werknemers er slechts één de meest geschikte kan zijn en dat die juist moet worden uitgezocht, alvorens men mag zeggen, dat men den juisten man op de juiste plaats heeft gebracht. En eigenlijk zelfs dan mag men dat niet zeggen (zie

lz. 196, 2e helft). Dat is nu met recht graue theorie. De juiste
aan op de juiste plaats, niet na psycho-technische uiterst ver
loorgevoerde selectie, maar naar dezelfde basis als in het prak-
ische bedrijfsleven de rechte man op de rechte plaats gebracht
ordt, zooals ook thans een werkgever met de hulpmiddelen,
aarover hij beschikt, zijn keuze doet. Zoo doet ook de arbeids-
eurs het, en dan nog beter omdat ze over meer hulpmiddelen
n gegevens beschikt, maar natuurlijk altijd nog zeer ruw het
deaal benaderend. Dat is echter toch al heel wat anders dan
et louter open gaten vullen, wat zij in haar periode van pas-
iviteit deed.

Op blz. 89. „Van de 168.361 inschrijvingen van werkzoeken-
en der Amsterdamsche Beurs werden in 1927 72.523 geplaatst
n dus 95.838 teleurgesteld." Dat is niet juist. Er zijn allerlei
edenen waarom 168.361 inschrijvingen geen 168.361 plaatsingen
unnen worden. Zelfs een beurs, welke alles bemiddelde, zou
an 168.361 inschrijvingen nog lang geen 168.361 plaatsingen
unnen maken. Dat zijn praktijk-ervaringen, die moeilijk in een
aar woorden te verklaren zijn.

Op blz. 93. „Ondanks de verbeteringen in de outillage der
penbare arbeidsbemiddeling en den groei der belangstelling in
et werk der arbeidsbeurzen, gaan de leiders der groote be-
rijven *veelal* aan haar deuren voorbij."

Dat is ook niet juist. Een groot aantal groot-werkgevers
aakt gebruik van de openbare bemiddeling. Ik zou de gegevens
el eens willen zien, waarop deze boude bewering der weten-
chappelijke schrijvers berust. Mijnerzijds ben ik dan graag be-
eid om mijn opvatting met de noodige bewijzen te staven.

Op blz. 118, dat het gebruik der beurs in Nederland niet
einig in de hand is gewerkt, doordat de bemiddeling verbon-
len is aan de werkloosheidsverzekering. Deze bewering wordt
ok herhaaldelijk door anderen gedaan en nooit gestaafd. Ik
neen dat ze sterk overdreven wordt. Zien wij b.v. naar het
otelbedrijf, waar de openbare bemiddeling beduidender is dan
n eenig ander bedrijf (landelijk bekeken), ook in den tijd toen
e werkloosheidsverzekering in dit bedrijf zoo goed als geen
eteekenis had.

Wij willen eindigen. We zouden nog door kunnen gaan met
et wijzen op zeer aanvechtbare beweringen, zoo op blz. 197/8
at de arbeidsbeurs niets afweet van eigenschappen der werk-
evers en toestanden der werkplaatsen, op blz. 200 dat de vak-
ereenigingen beter the right man on the right place kunnen
eoordeelen dan de bemiddelaars, de misleidende voorstelling
an zaken op blz. 200/2 in zake het bemiddelen op het rijtje
f en de onmogelijkheid eener arbeidsbeurs om het anders goed
e doen.

Zooals gezegd, een goed boek, een prettig boek om te lezen,
naar dan met omzichtigheid.

W. F. Detiger.

Het Buitenveld (Friesland).

De hierbedoelde terreinen, eigendom der N.V. „De Drie Provinciën", zijn gelegen in de gemeente Dantumadeel. De totale grootte ervan bedraagt ongeveer 320 H.A. Zij vormen een gedeelte van het pl.m. 3000 H.A. groote waterschap „het Buitenveld", waartoe gronden uit de gemeenten Dantumadeel en Tietjerksteradeel behooren.

Ondanks een speciale bemaling is de waterstand in een deel van het gebied van dien aard, dat voor een goede doeltreffende ontginning een afzonderlijke bemaling noodig is.

Het huidige grondbezit is sterk versnipperd en de vorm van de verschillende bezittingen van één eigenaar is meestal weinig gunstig voor afzonderlijke bemaling. Om technisch een goed geheel te krijgen, was het noodzakelijk maatregelen te treffen opdat flinke complexen als één geheel bemalen konden worden.

De keuze van de N.V. „De Drie Provinciën" viel op een complex uitgeveende landen, die — dit ter beoordeeling van hen, die het eens op de stafkaart willen nagaan — in het zuiden worden ingesloten door de Korte Suawei, de Wiel, de Hatze Zanding en de Schiersloot, terwijl de uitbreiding naar het noorden wordt bepaald door de grens van de aanwezige cultuurgronden.

Bij de vaststelling van de grenzen van het complex der N.V. werd van het standpunt uitgegaan, dat in den te vormen polder zoo weinig mogelijk cultuurland opgenomen moest worden; de bestaande polders, hetzij groot of klein, zooveel mogelijk buiten het plan moesten blijven en dat verder de bestaande verkeerswegen te water, die van eenige meerdere beteekenis zijn, niet werden afgesneden.

Het centrum van de door de N.V. aangekochte gronden bevindt zich op ongeveer $2\frac{1}{2}$ K.M. afstand van het welvarende dorp Veenwouden met het spoorwegstation van dezen naam aan de lijn Leeuwarden—Groningen. Tevens komen hier de tramlijnen (normaalspoor) van de N.T.M. Dokkum—Veenwouden, Veenwouden—Dragten en Veenwouden—Leeuwarden samen.

Bij den spoorwegoverweg in den weg Quatre Bras—Dokkum en ten zuiden daarvan bevindt zich een groote zuivelfabriek.

Hoewel het terrein dus niet op zoo'n grooten afstand van een verkeerscentrum gelegen is, is de ligging door de slechte verbindingen thans nog zeer ongunstig. Het is alleen per schip te bereiken en dan nog alleen langs de grenzen. In het terrein kan alleen gebruik gemaakt worden van pramen, die gelei kunnen worden door de aanwezige sloten en petgaten. Deze laatste groeien, waarschijnlijk mede door verlaging van den waterstand, den laatsten tijd zoodanig dicht, dat het varen steeds moeilijker wordt.

Het aanwezige scheepvaartwater staat door de Veenwoudster vaart in verbinding met het dorp Veenwouden. Bij Valom en

ij Roodkerk, is er door een sluis verbinding met het water an Frieslands boezem.

Het terrein zelf bestaat bijna geheel uit verveende gronden, .w.z. uit vaste ribben (z.g. hagen), petten en eenige plassen. Van de petten is een groot gedeelte in den loop der jaren ichtgegroeid met z.g. kraggen. In de overige petten komt in et water een weelderige, doch niet aaneengesloten plantenroei voor. De hagen zijn vrijwel algemeen met minderwaardig ras (blauwgras) begroeid.

De groote plassen zijn bekend onder de namen van Lange uawei en de Wiel. Enkele perceelen in het complex zijn min f meer in cultuur gebracht, doch zij verkeeren, vanwege den oogen waterstand, in zoodanigen toestand, dat de waterplanen weer de overhand krijgen. Het geheel is overigens een itgestrekt aaneengesloten woest terrein in zeer lagen cultuuroestand, dat onbewoonbaar is. Ondanks dat, zijn de opbrengsten aar verhouding nog hoog, door de betrekkelijk belangrijke raag die er plaatselijk naar deze producten is en die zeker erband houdt met de hooge pacht- en verkoopprijzen van ronden in deze omgeving.

De grondsoort is van zoodanige kwaliteit, dat hij zich goed eent voor den aanleg van grasland.

Onder leiding van de Ned. Heidemaatschappij, die als steeds ok voor dit object de plannen opmaakte, worden thans de olgende werken uitgevoerd:

a. de inpoldering en de bemaling;
b. de ontsluiting van het terrein door aanleg van geschikte verkeerswegen;
c. de ontginning der gronden.

Het plan sub *a* — de kunstwerken zijn aanbesteed en staan us naast de werkverschaffing — voorziet in de bekading van et geheele complex en de omlegging van de vaargeul langs e zuidgrens.

Voor bemaling op het buitenwater is een electrisch gemaal ebouwd.

Om de gronden uit hun verlatenheid te verlossen, was het an het grootste belang, dat een harde weg werd aangelegd. onder een dergelijken weg toch blijft het terrein vrijwel onewoonbaar en levert de aan- en afvoer van benoodigdheden n producten zeer veel moeilijkheden op. Er is daarom een oofdweg ontworpen van het dorp Veenwouden af in de riching zuid-noord door het terrein, aansluitend op den harden eg, dicht bij het dorp Roodkerk. Deze weg vormt voor deze eheele streek een verbinding van zeer groote beteekenis. Proincie en gemeente subsidieeren dezen wegaanleg, waarbij thans en groot aantal Amsterdammers druk werkzaam zijn.

De hoofdweg — ook moeten eenige vaste en beweegbare ruggen gemaakt worden — verdeelt het complex in een oostejk en westelijk gedeelte. In beide gedeelten worden wijken

en slooten gegraven, welke dienen moeten voor den afvoer van het water naar het gemaal, als boezem voor het polderwater en om materiaal te verkrijgen voor bezanding.

Ten slotte nog iets over het ontginnen. De grond wordt gespit en geëgaliseerd, waarbij de ongeschikte of minder goede grondlagen naar beneden komen en de beste grondspecie in de bovenlaag gebracht wordt.

Wanneer de grond gespit en geëgaliseerd is, wordt hij gerold, om de te losse structuur te verbeteren en een goede aansluiting der grondlagen, alsmede om een effen oppervlakte te verkrijgen, zoodat van het aanwezige zand zooveel mogelijk partij getrokken wordt.

Vervolgens wordt bezand met zand uit de gegraven wijken en slooten, waarmede een zanddikte van gemiddeld 3.5 c.M. verkregen kan worden.

Ziehier lezer een sobere, droge, technische uiteenzetting van hetgeen er gebeuren zal met de 330 hectaren, welke de vennootschap heeft aangekocht. Ge zult uit de opsomming wel begrepen hebben dat hier feitelijk „niets" was. Water, nog eens water, onbegaanbaar z.g. grasland, kortom in den letterlijken zin van het woord practisch waardeloos onland. Een beetje gras, wat visch, wat jacht en wat zeilen. En thans werken daar 70 Amsterdamsche werkloozen, gehuisvest in een geheel voor dit doel verbouwde boerderij en leggen den weg en graven de afwateringsslooten. Straks komen hier ook de werkloozen uit den omtrek aan den slag.

Reeds ziet men, mede door den weg en het gestichte gemaal, plus de sluis, hoe het woeste land van aangezicht verandert. Nog 2 à 3 jaar en er zal een nieuwe welvarende streek zijn. Boerderijen zullen verrijzen, scholen en andere gebouwen en als we 10 jaar verder zijn kan niemand meer zien wat het land eens geweest is. Hier is weer een mooi voorbeeld van het samengaan van werkloozenzorg en opbouw.

Meyer de Vries.

Het ontstaan der gemeentelijke Arbeidsbeurs te Haarlem.

Haarlem behoort tot de eerste gemeenten in ons land, die een arbeidsbeurs oprichtten. Komt aan Schiedam de eer toe de eerste gemeentelijke arbeidsbeurs gesticht te hebben, die op 9 December 1902 haar werkzaamheden aanving, Haarlem volgde als tweede dit voorbeeld en opende 2 Januari 1905 een arbeidsbeurs onder den naam van „Bureau voor Inlichtingen ten dienste van Werkgevers en Werkzoekenden". Al was de naam wat

ang en wat ongewoon en al denkt men bij het lezen er van nisschien niet direct aan arbeidsbemiddeling: het was een rbeidsbeurs, zij het dan op bescheiden schaal ingericht. Trouvens, dat dit ook werd gevoeld, blijkt wel uit het feit, dat men op bescheiden betreffende de inrichting achter den officieelen naam tusschen haakjes het woord: arbeidsbeurs vindt vermeld.

Op 2 Januari 1930 zal derhalve de gemeentelijke arbeidsbeurs te Haarlem vijf en twintig jaar hebben bestaan. Ondergeteekende vond in dit feit aanleiding de geschiedenis harer tot standkoming wat uitvoeriger na te gaan.

Op den 4den Juni 1903 richtte de Kamer van Arbeid voor de Metaal- en Houtbewerking zich tot den Gemeenteraad met het volgende schrijven:

Haarlem, 4 Juni 1903.

Gebruik makende van de bevoegdheid ons verleend bij Art. 2*b* der Wet op de Kamers van Arbeid, hebben wij de eer U te adviseeren, te willen besluiten tot de oprichting eener gemeentelijke arbeidsbeurs, volgens het hierneven gevoegde ontwerp-reglement.

Namens de Kamer voornoemd,
S. Reinalda, *Voorzitter.*
J. Gerritsz, *Secretaris.*

Het bijgevoegde ontwerp-reglement ging vergezeld van een uitvoerige Toelichting, waarin de aanleiding tot het verzoek nader werd uiteengezet en waaraan het volgende wordt ontleend.

Einde 1901, begin Januari 1902 werd door den Minister van Binnenlandsche Zaken een onderzoek ingesteld naar de toenmalige werkloosheid. De Kamer bovengenoemd ontving mede een op dit onderzoek betrekking hebbende vragenlijst, en naar aanleiding daarvan was in haar midden de gedachte opgekomen, door stichting van een arbeidsbeurs een begin te maken met de bestrijding der werkloosheid.

Twee vragen waren gerezen en wel: of er te Haarlem behoefte aan een arbeidsbeurs bestond en: of kon verwacht worden, dat zij *in de toekomst* reden van bestaan zou hebben.

Beide vragen werden niet alleen door de adresseerende Kamer, doch ook desgevraagd door de overige in de gemeente gevestigde Kamers van Arbeid bevestigend beantwoord.

Twee groepen werknemers, voor wie een arbeidsbeurs in het bijzonder nuttig zou kunnen werken, werden afzonderlijk door de Kamer genoemd en wel de losse arbeiders en de dienstboden.

„Vooral ook voor die arbeiders", zoo luidde het in de Toelichting, „die niet gerekend kunnen worden een bepaald vak te verstaan, de losse arbeiders, de sjouwerlieden, enz. schijnt het ons toe, dat eene beurs veel nut kan afwerpen. Immers juist uit deze categorie van arbeiders wordt bij elk voorkomend

„gebrek aan arbeidskrachten, die niet bepaald vakarbeid be
„hoeft te zijn, het eerst de leemte aangevuld."

En ten opzichte van de dienstboden werd gezegd: „Onde
„één groep van werkneemsters, n.l. de dienstboden, wordt d
„behoefte aan een bemiddelingsbureau sterk gevoeld. Zoowe
„tot schade der werkgeefsters als der dienstmeisjes, wordt veela
„thans van de bemiddeling van besteedsters gebruik gemaakt.

Uit de ondervinding opgedaan zoowel in het binnen- als i
het buitenland, meende de Kamer, dat de beurs van gemeente
wege moest worden opgericht en kosteloos moest werken. Aan
vankelijk had bij de Kamer de gedachte voorgezeten ook steu
te vragen bij het Rijk, doch na hetgeen door den Minister va
Binnenlandsche Zaken te dezen opzichte was gezegd bij d
behandeling der Staatsbegrooting van 1903, was zij hierva
teruggekomen [1]).

Wat de kosten betreft, die werden door de Kamer begroo
op *f* 1500.— per jaar, indien de gemeente een lokaal zou wille
beschikbaar stellen. Zij rekende voor het salaris van den direc
teur *f* 1000.—; voor vuur en verlichting *f* 100.—; voor bureau
onkosten, porto's, enz. *f* 150; voor presentiegeld van het be
stuur (*f* 0.50 per bijgewoonde vergadering en bovendien voo
elk uur of gedeelte daarvan *f* 0.25) *f* 150.— en voor onvoo
ziene uitgaven *f* 100.—.

„Het nut," zoo werd aangevoerd, „dat hierdoor zoowel voo
„de industrie als voor de werkzoekenden zal gesticht worde
„meent de Kamer hiermee niet te duur betaald."

In het ontwerp-reglement werd in art. 1 het doel der arbeids
beurs volgenderwijze omschreven:

„Het doel der arbeidsbeurs is werkgevers en werkzoekende
„in te lichten omtrent de vraag naar, en het aanbod van werk
„Zoowel mannelijke als vrouwelijke werkzoekenden kunnen va
„de inrichting gebruik maken. Ook andere werkzaamhede
„in verband met de vraag naar en het aanbod van werk kunne
„aan de arbeidsbeurs worden opgedragen."

In art. 2 en 3 werd het beheer der beurs geregeld.

De beurs zou beheerd worden door een bestuur. Daartoe zo
elke Kamer van Arbeid, gevestigd te Haarlem, uit haar midde
een patroon-lid en een werkman-lid benoemen; dezen vormde
het bestuur. De helft der leden zou elk jaar aftreden. De Voo
zitter zou door den Raad worden benoemd voor den tijd va
één jaar; hij zou herkiesbaar zijn.

Het dagelijksch bestuur zou worden opgedragen aan de
Voorzitter en één patroon-lid en één werkman-lid, de beid
laatsten uit en door het bestuur gekozen voor den tijd va

1) De Minister had in de zitting van de Tweede Kamer van 17 Decemb
1902 zich volgenderwijze uitgelaten: „Ik zou wenschen, dat, ook waar het
„arbeidsbeurzen geldt, het particulier initiatief werkzaam was; dat er bij de g
„meente werd aangedrongen om wat men geeft aan de kooplieden en effecte
„handelaars, ook te geven aan de arbeiders".

rie maanden. Zij mochten niet beiden lid van één Kamer zijn n waren herkiesbaar.

Art. 4 bepaalde, dat het dagelijksch beheer zou worden opedragen aan een Directeur, door den Raad te benoemen, op en aanbeveling van het bestuur. De verdere beambten, zoo oodig ook vrouwelijke, zouden door het bestuur worden beoemd.

Krachtens art. 7 zou de beurs geopend zijn op alle werkagen van 10—1 des voormiddags, van $2\frac{1}{2}$—$4\frac{1}{2}$ namiddags en an 7—8 des avonds, uitgezonderd Dinsdags- en Vrijdagsavonds.

Art. 10 bepaalde, dat gedurende een arbeidsgeschil de beurs oor de door een staking of uitsluiting getroffene takken van rbeid haar werkzaamheden zou opschorten.

Het Haarlemsch Arbeiders-Secretariaat steunde 10 October 903 het verzoek der Kamer met een adres, waarin het op inilliging er van aandrong.

Met instemming haalde het de volgende zinsnede uit het erk van Gewin „Arbeidsbeurzen" aan: „Wij komen tot de conclusie, dat een Arbeidsbeurs, wil ze aan de haar gestelde eischen voldoen, moet worden tot stand gebracht en geleid door de samenwerking der volgende factoren: Gemeente, Arbeiders en Patroons, terwijl ook de Staat ter behartiging van enkele belangen, als vierde in den bond heeft toe te treden." [1]) De Kamers van Arbeid" zoo luidde het in het adres, „zijn derhalve de aangewezen lichamen om met behulp der gemeente, deze zeer nuttige zaak tot stand te brengen."

Verder werd er in het adres op gewezen, dat naar de meeing van het Arbeiders-Secretariaat de arbeidsbeurs de werkloosheidsperiode van den werklooze zou kunnen verkorten en in taat zou zijn gegevens te verzamelen omtrent de oorzaak en den mvang der werkloosheid, — gegevens, die tot dien tijd bijna eheel ontbraken, — terwijl ten slotte op spoedige behandeling erd aangedrongen in verband met te verwachten werkloosheid, ooral in be bouwvakken, in den komenden winter, „opdat reeds in dien winter de zegenrijke vruchten van een Arbeidsbeurs te Haarlem zouden mogen worden geplukt.

Ook een tegenstander liet zich hooren. Een belangstellend urger van Haarlem, — in die dagen ten opzichte van het ondererp Arbeidsbeurzen werkelijk een zeldzaamheid, — richtte zich iet een schrijven tot den Raad, waarin hij als zijn meening te ennen gaf, dat niet tot de oprichting eener arbeidsbeurs van emeentewege moest worden overgegaan, voordat zou zijn geleken, dat het particulier initiatief, al dan niet gesteund door e gemeente, daartoe onmachtig was.

Aan het verzoek van het Arbeiders-Secretariaat om spoedige ehandeling werd niet voldaan, want eerst op 25 Maart 1904 rachten Burgemeester en Wethouders prae-advies op het adres

1) Mr. B. Gewin, Arbeidsbeurzen. 1898, blz. 345.

der Kamer van Arbeid uit. Het College had n.l. eerst advie ingewonnen van de Kamer van Koophandel en Fabrieken t Haarlem en van het Centraal Bureau voor Sociale Adviezer te Amsterdam.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken adviseerde op be scheiden schaal bij wijze van proef over te gaan tot de oprich ting van een bureau van inlichtingen omtrent vraag en aanbo van werk, waarop naar haar meening art. 1 van het ontwerp reglement der adresseerende Kamer ook doelde. Zij betwijfelde of aan een inrichting van den omvang als de adresseerend Kamer zich dacht, in Haarlem behoefte bestond. Daar haa echter was gebleken, dat ook van werkgeverszijde belangstellin voor de oprichting van een bureau aanwezig was, terwijl zi anderzijds de adresseerende Kamer een kans wilde geven, meend zij, waar het slechts ging om een betrekkelijk geringe uitgave gunstig te kunnen adviseeren.

Het Centraal Bureau voor Sociale Adviezen te Amsterdar gaf in een uitvoerig, sterk geargumenteerd, advies als zijn mee ning te kennen, dat oprichting van een gemeentelijke arbeids beurs haar alleszins wenschelijk voorkwam, terwijl in een breed motiveering zijn standpunt werd uiteengezet en de moeilijkheden die zich bij de oprichting en inrichting eener arbeidsbeurs konde voordoen, onder de oogen werden gezien.

Burgemeester en Wethouders vereenigden zich in hun prae advies met het advies der Kamer van Koophandel en Fabrieken Zij wenschten te stichten een bureau voor inlichtingen als doo deze Kamer aanbevolen. Het bureau zou tweemaal per week gedurende drie uur geopend zijn. Voor zijn bemoeiinge wenschten zij aan den met de werkzaamheden te belasten per soon een vergoeding te geven berekend naar ƒ 300.— per jaa Omdat de zaak zelf wel in zoodanige mate een gemeente-belan mocht heeten, dat eenige geldelijke steun gerechtvaardigd zo zijn, indien daartoe door een bestaand bureau aanvraag ge schiedde, stelden Burgemeester en Wethouders voor boven genoemde som beschikbaar te stellen, opdat bij wijze van proe een bureau voor inlichtingen in het leven zou kunnen worde geroepen van gemeentewege.

Vanzelfsprekend dat de Kamer van Arbeid voor de Metaa en Houtbewerking zich hiermede niet kon vereenigen. Zij wendd zich op 7 Mei 1904 opnieuw met een adres tot den Raad waarin zij er op wees, dat de ervaring der laatste jaren, voora in het buitenland opgedaan, had bewezen, dat een inlichtinger bureau, zooals Burgemeester en Wethouders voorstelden, bijn zonder uitzondering was mislukt en wel, omdat de eerste voo waarde voor het welslagen, n.l. het vertrouwen van beide be langhebbende partijen, ontbrak, daar werkgevers en werkzoe kenden geen medezeggingschap in het beheer en de leidin der instelling zouden hebben.

Bovendien achtte de Kamer het onjuist, dat Burgemeeste

en Wethouders het werk wenschten op te dragen aan een reeds fungeerend ambtenaar, hetgeen uit het prae-advies viel af te leiden. Daardoor zou geen keuze uit wijden kring kunnen worden gedaan van den man, die aan het hoofd van het bureau zou moeten staan en die de eigenschappen en de kennis van zaken zou moeten bezitten om de instelling tot bloei te brengen.

Mocht de Raad onverhoopt afwijzend op het adres der Kamer beschikken, dan beval zij aan een verbetering in het voorstel aan te brengen ten opzichte van den tijd van openstelling van het bureau. Een openstelling slechts tweemaal per week zou reeds bij voorbaat de instelling doen mislukken. In het belang der werkgevers werd dagelijksche openstelling, b.v. van 9—10, met aandrang aanbevolen, benevens op een avonduur, b.v. van 7—8, met het oog op die werknemers, die òf van werkgever wenschten te veranderen, òf door den werkgever den arbeid waren opgezegd en die òf geen verlof konden krijgen zich in het morgenuur aan te melden, òf het loonverlies niet konden derven, dat daarvan noodzakelijk het gevolg zou moeten zijn.

In de raadsvergadering van 9 Mei 1904 maakte het voorstel van Burgemeester en Wethouders een onderwerp van beraadslaging uit. Eenerzijds werd het voorstel toegejuicht, anderzijds bestreden en zoowel door voor- als tegenstanders aan critiek onderworpen.

Dezelfde bezwaren als de Kamer van Arbeid had, werden ook in de discussies naar voren gebracht. Nieuwe argumenten kwamen niet naar voren.

De eischen te stellen aan den leider van het bureau werden door eenige raadsleden positief en negatief en wel als volgt geformuleerd: Het moest iemand zijn, die de toestanden kan overzien, iemand die de patroons kent en op de hoogte is van arbeiderstoestanden, iemand, die zich in de sociale verhoudingen heeft ingeleefd, het sociale leven kent, geen jong meester in de rechten, die zich voor dit deel van het sociale vraagstuk interesseert, geen administratief man, die uitsluitend zorg draagt, dat zijn boeken in orde zijn.

Opmerkenswaardig in de discussies waren nog de beschouwingen van twee leden.

Beiden waren van meening, dat de arbeiders niet naar het bureau zouden komen om te hooren, of er werk was: — ze zouden naar de fabriek gaan of den patroon aanklampen.

Beiden stemden evenwel vóór het voorstel van Burgemeester en Wethouders; de eerste om het verwijt te ontkomen, dat men zou zeggen: de Raad doet niets voor de arbeiders, de tweede, omdat het bureau naar zijn meening goed zou kunnen zijn voor die arbeiders, wien hun werk eenigen tijd vooruit opgezegd werd en die zich dan bij het bureau zouden kunnen laten inschrijven.

Er werden drie amendementen ingediend:

1°. openstelling dagelijks gedurende een uur des ochtends en tweemaal in de week een uur des avonds (verworpen);

2°. instellen bij wijze van proef van een bureau voor inlichtingen ten dienste van werkgevers en werkzoekenden in den meest uitgebreiden zin, en voor dit doel nadere geldelijke aanvragen tot den Raad te richten (verworpen);
3°. verhooging van het bedrag van *f* 300.— tot *f* 500.— (aangenomen).

Het besluit luidde ten slotte aldus:

De Raad der gemeente Haarlem, enz. besluit:

I. Het verzoek van de Kamer van Arbeid voor de Metaal- en Houtbewerking, zooals het daar ligt, te wijzen van de hand.

II. Burgemeester en Wethouders te machtigen tot het instellen, bij wijze van proef, van een „Bureau voor inlichtingen" ten dienste van werkgevers en werkzoekenden in den meest uitgebreiden zin; voor gemeld doel, behoudens nadere financieele regeling, beschikbaar te stellen een bedrag van *f* 500.— ten laste der gemeente-begrooting, dienst 1904, en met machtiging voorts aan Burgemeester en Wethouders om de maatregelen te treffen, welke noodig blijken te zijn ten einde gemelde instelling te doen werken.

Tot dit laatste ging het College onverwijld over door het plaatsen van een oproep van sollicitanten voor de betrekking van „Hoofd van het Bureau." Uit een dertigtal gegadigden viel de keuze op den heer C. Sorgdrager.

Het bureau werd gevestigd in twee lokalen van het gebouw „Weten en Werken", gelegen in het centrum der stad. Het was van af den eersten dag der ingebruikstelling telefonisch aangesloten.

Op de beide laatste dagen van het jaar 1904 maakten Burgemeester en Wethouders door het plaatsen van advertenties in de plaatselijke bladen bekend, dat het bureau van af den 2den Januari 1905 zou geopend zijn op elken werkdag van 9—10 's morgens en dat het zijn bemiddeling zoowel aan werkgevers als aan werkzoekenden geheel kosteloos zou verleenen.

Aangezien de bedoeling van ondergeteekende geen andere was, dan de historie der totstandkoming te schrijven, meent hij hiermede zijn taak: een bescheiden bijdrage te geven tot de geschiedenis van de arbeidsbemiddeling in ons land, als geëindigd te mogen beschouwen.

J. Vader.

De Gemeente Haarlem en haar jeugdige werklieden.

Wie kennis nam van de artikelenreeks die de heer Van Det publiceerde in „Jeugd en Beroep" (nrs. 3 tot 7 van dit jaar), over „Wat Amsterdam voor de jeugdige gemeente-werklieden gaat doen", zal, hoe hij ook staan moge tegenover de vraag

hoever de zorg van de overheid zich moet uitstrekken ten opichte van haar personeel, groote waardeering hebben voor het streven van den heer v. D., die bijzonder voor de jeugdige werknemers in gemeentedienst alle mogelijke voorzorgen wil treffen die redelijkerwijze moge doen verwachten dat hij die in zijn jeugdtijd in dienst van de gemeente komt, er straks een evenspositie zal vinden of wanneer hij dien dienst moet veraten, zonder moeite in het particulier bedrijf een werkkring kan kiezen.

De heer v. D. wekt aan het slot van zijn laatste artikel in „Jeugd en Beroep" bestuurders van gemeenten op, kennis te nemen van wat men in Amsterdam doet en te overwegen in hoeverre er voor hen in deze een taak is weggelegd.

De heer v. D. heeft ook kennis kunnen nemen van een nog niet gepubliceerd rapport, uitgebracht door een commissie welke tot taak had voorstellen te doen betreffende het regelen van de positie van de jeugdige werklieden in dienst van de gemeente Haarlem.

In het vorig nummer van dit tijdschrift wijdt de heer v. D. enige beschouwingen aan bovenbedoeld rapport en komt dan tot de slotsom dat wat de commissie aanbiedt, nog minder is dan niets. En hij eindigt zijn betoog met zijn waarschuwende stem te laten hooren, immers: „in haar vergaderingen (Commissie van Overleg) kan de stem der arbeiders nog worden gehoord, opdat zij niet met leege handen voor hun organisaties behoeven te komen en hun jeugdigen medearbeiders en aanstaande kameraden wat beters hebben aan te bieden dan een loonsverhaging zonder meer".

Het lijkt vrijwel hopeloos na een vonnis als hierboven is geveld nog een zaak te verdedigen. Temeer waar het hier den schijn heeft, dat een beschuldiging gedaan wordt van kwade trouw, althans ten opzichte van een deel der commissie, terwijl dan zij die de stem der arbeiders moesten laten hooren, zich hebben laten meevoeren. Of hoe is het anders op te vatten wanneer bij de bespreking van het gedeelte van het rapport dat handelt over de loonen der jeugdige werklieden, de heer v. D. schrijft: „waarom heeft de stem der arbeiders zich niet verheven tegen de *drogredenen* die als motiveering voor die verlaging moeten dienst doen."

Daarbij concludeert de heer v. D. maar zonder meer: „het blijkt dat de commissie eenvoudig de overwegingen der directeuren overneemt."

Ik meen dat het niet juist is om, met aanhaling van het betreffende gedeelte uit het rapport, bovenstaande conclusie te trekken.

Wie objectief redeneert, zal moeten toegeven dat de gemeente *niet* de ideaalwerkgeefster is voor het verkrijgen van een goede vakopleiding. Natuurlijk zal de omvang van sommige gemeentebedrijven in de groote steden kunnen medebrengen dat er meer

verscheidenheid kan zijn in de opleiding, maar over 't algemeen zijn de verschillende verrichtingen aan een gemeentebedrijf beperkt tot die welke verband houden met den aard en de taak van dat bedrijf.

Nemen wij b.v. het gasbedrijf waar nog een tamelijke verscheidenheid mogelijk is, dan beperken de hoofdwerkzaamheden zich nog tot die der fitters, bankwerkers, draaiers; bij de laatstgenoemde vakken zijn de werkzaamheden dan nog beperkt tot herstellingen, althans in hoofdzaak, voor het bedrijf.

Stelt men hiertegenover de opleiding in de particuliere nijverheid, waar in goed geoutilleerde bedrijven de productie geschiedt dikwijls van grondstof, althans van half-fabrikaat af, dan is het duidelijk dat geen betere leerschool kan worden verkregen dan in zulke ondernemingen, waar men, natuurlijk ook in het eigen belang, maar zeker ook in het belang van den werknemer jeugdige werklieden opleidt.

En is het dan een drogreden, wanneer de commissie als conclusie harer besprekingen meent te moeten waarschuwen tegen een al te groot verschil tusschen de loonen die de gemeente betaalt en die in de particuliere bedrijven worden genoten?

Ik wilde met het bovenstaande, dat iets weergeeft van de gevoerde besprekingen, duidelijk maken dat het dus niet de zucht is geweest, om voor de gemeente een geldelijke besparing te bewerkstelligen, doch dat de bespreking ook van dit punt heeft gestaan in het teeken van het dienen van het belang van de jonge menschen die door allerlei omstandigheden, na de lagere school in de praktijk een vak moeten leeren.

De heer v. D. verwijst in zijn kritiek naar zijn artikelen in „Jeugd en Beroep" over dit onderwerp, waarin hij een uiteenzetting geeft van wat er in Amsterdam geschiedt. En dan wijst hij met nadruk op de opleiding die men daar in algemeen vormend en vakonderwijs gaat geven. Hij zegt in zijn slotartikel in „Jeugd en Beroep": „een onderwijsinstelling voor jeugdige gemeentewerklieden is in wording".

In zijn critiek verwijt de schrijver dan zijdelings de commissie te Haarlem dat zij in haar rapport niet een dergelijke vorming aan de hand doet voor de jeugdige gemeentewerklieden te Haarlem. Maar de heer v. D. doet m. i. niet goed om Amsterdam als het patroon voor te stellen, waarnaar het Haarlemsche jasje moet worden geknipt. Dat zou niet passen. Amsterdam met zijn 554 jeugdigen, kan de maatregelen treffen als door de Commissie aldaar worden voorgesteld, inzake het onderwijs.

De heer v. D. haalt voor zijn betoog, *hoe* het zijn moet, in zijn artikelen in „J. en B." voorbeelden aan van groote ondernemingen in het buitenland en ook hier, die in staat zijn voor haar groot aantal leerlingen zelf de onderwijsinrichtingen in stand te houden. Zoo zal ook de gemeente het moeten doen.

Maar die inrichtingen leiden haar leerlingen óp voor het eigen bedrijf, terwijl door de veelomvattende productie die daar ge-

chiedt, de opleiding toch weer zoo is, dat de daar gekweekte verkkrachten ook elders hun diensten kunnen aanbieden.

Ik vraag mij af hoe men bij de gemeente aan alle eischen voor de opleiding van dit groot aantal leerlingen (in opleiding, maar ook in aanleg en neiging uiteenloopend) zal kunnen voldoen.

Maar aannemende dat dat in Amsterdam zal kunnen, in Haarlem met zijn 38 jeugdige werklieden is deze werkwijze niet mogelijk.

Ook niet de opleiding in algemeen vormend en vakonderwijs gedurende de daguren, zoolang ten deze geen wettelijke bepalingen bestaan en de vakscholen hun onderwijs daar op hebben ingericht.

De heer v. D. heeft toch nog iets goeds ontdekt in het rapport; hij zegt: „dat de antwoorden van den Reinigingsdienst een gunstige uitzondering maken op de overige. Daar wil men tenminste een cursus vormen tot opleiding van chauffeurs". Maar ik meen dat dan het voorafgaande betoog, waarin juist door den schrijver als voorbeeld van het onvoldoende van het werk der commissie wordt uitgesponnen wat de groote meerderheid der jongens (16 bij de Reiniging) thans wedervaart, niet in overeenstemming is met wat de schrijver daarna toch noemt een gunstige uitzondering.

Ik ben het met den heer VAN DET eens wanneer hij betoogt dat men de jeugdige werklieden moet trachten in gemeentedienst te houden; trouwens, de commissie ook. Zij zegt in haar rapport daarvan: „(dat) wanneer de jeugdige arbeider als volslagen vakman of geoefend arbeider in dienst der gemeente is opgeleid, hem ook de grootst mogelijke kans moet worden geopend om in haar dienst te blijven." Schijnbaar is dat in strijd met de opmerking in het rapport dat door de tegenwoordige loonen de jeugdige werklieden vaak langer in gemeentedienst blijven dan in hun eigen belang gewenscht is. Schijnbaar, want dit laatste slaat op de jongens die bij een dienst (b.v. de Reiniging) niet lang kunnen blijven, eenvoudig omdat deze dienst een zeker aantal jeugdigen maar tot een bepaalden leeftijd kan houden; hoe eerder dus die jeugdige den gemeentedienst verlaat, hoe meer kans hij heeft in het particuliere bedrijf nog te slagen; en tegenover hen die op lateren leeftijd in dienst komen, die meestal niets meer geleerd hebben, sinds de lagere school (wat toch de gemeente niet als schuld kan worden aangerekend), stelt de commissie zich voor hen te doen onderrichten in chauffeeren, en aldus hun overgang, naar het particuliere bedrijf desnoods, gemakkelijk te maken.

De heer VAN DET beveelt aan dat alsnog regelen worden gesteld voor geschiktheidsbepaling en aanstellingsleeftijd. De praktijk in Haarlem is reeds dat deze weg wordt gevolgd. Natuurlijk is de beslissing wie der candidaten wordt aangenomen ten slotte aan de directie van het betreffende bedrijf of

tak van dienst, doch de daarvoor solliciteerende candidaten worden door de arbeidsbeurs nauwkeurig uitgezocht en de meest geschikten doorgezonden. Wij bezitten hier in Haarlem nog niet zoo lang de afdeeling beroepskeuze, maar reeds in enkele voorkomende gevallen werd door deze afdeeling medegewerkt om naar de geschiktheid van een functie bij de gemeente een onderzoek in te stellen.

De commissie is niet tot het voorstel gekomen om de leeftijdsgrens voor candidaten bij de gemeente naar beneden te begrenzen. Toch zal het daar m.i. heen moeten, in het belang van de jeugdigen allereerst. Dan kunnen zij van te voren hun practijk maken in goed ingerichte bedrijven; dat zal de prikkel verhoogen bij de ouders om hun kinderen een vak te laten leeren — ook om ze het daarvoor noodige theoretische vakonderwijs te laten leeren — want alleen na goed vakonderwijs genoten te hebben zullen de jeugdigen dan op een zekeren leeftijd kans hebben bij de gemeente een plaats te krijgen, die zij ook kunnen behouden. Maar dan staan ook hun handen niet verkeerd, wanneer zij om een of andere reden later toch weer een werkkring in het particulier bedrijf moeten zoeken. Niet dus met de bedoeling dat de gemeente er zich van af make maar in het belang van de jeugdigen zelf.

De heer van Det geeft te kennen dat de commissie te Haarlem voor een moeilijke taak stond. De commissie heeft het bij haar besprekingen terdege ondervonden. Zij meent in den aangegeven weg een eerste stap gedaan te hebben in de richting die de opdracht van de Commissie van Overleg aanwees.

Een deskundig man als de heer v. D., die van nabij de moeilijkheden kent welke bij de bestudeering van deze materie zich voordoen, zal, hoop ik, door bovenstaande poging om een en ander eens vanuit een andere hoek te belichten, wel willen aannemen dat de commissie zich niet met zoo min mogelijk van de zaak heeft willen afmaken, doch ernstig heeft gestreefd naar een zoo juist mogelijke oplossing van het vraagstuk voor Haarlem, in het belang van de jeugdige werknemers zelf.

W. F. Jansen.

Werkloosheid in de bollenstreek.

Het was een goede gedachte van den Bedrijfsraad van den R. K. Land- en Tuinbouworganisaties, om een onderzoek in te stellen naar de werkloosheid in de bollenstreek en naar de middelen tot leniging van de gevolgen dier werkloosheid.

Een zestal deskundigen — drie namens de werkgevers en drie namens de werknemers — hebben, onder voorzitterschap van den heer Mr. A. Tepe te Leiden, het vraagstuk bekeken.

De commissie rapporteert o. m. het volgende:

„Uit de besprekingen bleek, dat als vaststaand kan worden aangenomen, dat wegens de zeer gunstige resultaten, die de bloembollencultuur de laatste jaren heeft afgeworpen, deze cultuur als een zeer bloeiende en winstgevende tak van ons volksbestaan moet worden beschouwd."

„Toch is het een eigenaardig verschijnsel, dat ondanks de toenemende welvaart in dit bedrijf, de werkloosheid in de wintermaanden bedenkelijk toeneemt."

„Alleen van den R. K. Landarbeidersbond waren het onderstaand aantal leden werkloos.

	1 Januari 1929	1 Januari 1928
Te Hillegom.....	113	131
Te Lisse.....	113	125
Te Sassenheim.....	25	35
Te Noordwijk.....	56	84

Nu de oorzaken van deze steeds toenemende werkloosheid, zoo gaat de commissie voort.

„Op de eerste plaats meenen wij, dat de oorzaak moet worden gezocht in de gewijzigde bedrijfsmethode. Werd voorheen een belangrijk gedeelte van den grond „open" gehouden en thus des winters bewerkt, thans is het „open" land om allerlei andere redenen belangrijk minder, zoodat een belangrijk deel van den arbeid, welke vroeger des winters werd verricht, nu naar de zomermaanden, die toch reeds druk zijn, wordt verschoven. Het gevolg is dat des zomers meer losse arbeiders genoodigd zijn, die zich dan in de bloembollenstreek vestigen, doch waarvoor des winters geen emplooi is."

„Daar komt nog bij, dat verschillende firma's het aantal vaste arbeiders zoo klein mogelijk houden, hetgeen uiteraard het streven om ook voor de wintermaanden nuttig werk te reserveeren, niet bevordert. In den zomer 1928 is het zelfs voorgekomen, dat onder Noordwijkerhout vele arbeiders aan ontginningswerkzaamheden bezig waren."

„Dit systeem moge voordeelen hebben en met name is het stellig voordeelig, wanneer men vrijwel al het land kan volplanten, maar er zijn zonder twijfel ook ernstige nadeelen aan verbonden. Het komt meerdere malen voor dat losse arbeiders in het deel van het jaar waarin zij werken, méér loon ontvingen dan vaste arbeiders gedurende het volle jaar. Blijkens de gegevens die de Commissie ontving van werkgeverszijde kon worden vastgesteld, dat verhooging van het aantal arbeiders geen of geen noemenswaardige verhooging van uitgaven beteekent. Zoo ontvingen wij bericht van een firma, die het loonbedrag van losse arbeiders van 25 % tot pl.m. 12½ % teruggebracht onder dat het totaal loonbedrag was gestegen en waarvoor zij het voordeel van een grooter vast personeel had."

„Al is een zuivere vergelijking moeilijk te maken, toch mag

aan de hand van dergelijke gegevens wel als vaststaand worden aangenomen, dat het opvoeren van het aantal losse arbeiders, zooals sedert de laatste jaren onopgemerkt geschiedt, niet voordeelig is."

„Waar echter een groot gedeelte van deze werkeloosheid ontstaat door de gevolgde productiemethode en zelfs de meerdere bloei van het bedrijf die tendenz van grootere werkeloosheid heeft, zou het niet onredelijk zijn, wanneer ook de lasten, aan de werkloosheid verbonden, voor een groot deel door het bedrijf werden gedragen. Dit zou kunnen, wanneer alle werkgevers naar rato van het aantal losse arbeiders, dat zij in dienst hebben, een bedrag zouden storten in een fonds, hetwelk bestemd is om de kosten van werkzaamheden ten behoeve van werkverschaffing, voor zoover dit noodig is, te dekken. Voor zoover noodig, omdat deze werkverschaffing zooveel ten nutte van het bedrijf zou kunnen zijn."

„Een dergelijke regeling kan echter niet anders dan een vrijwillige zijn, zoodat de kans, dat zij binnen afzienbaren tijd zou tot stand komen, wel uiterst gering is".

„Maar wel zouden de patroons er meer naar kunnen streven om het aantal vaste arbeiders zooveel mogelijk uit te breiden. Dat maakt de bedrijfszekerheid grooter en behoeft in algemeenen zin geen grootere lasten op het bedrijf te leggen, terwijl de openbare lasten sterk verminderd zouden worden. Voor het aanmerkelijk aantal verminderde werkeloozen was dan ook gemakkelijk nuttige arbeid te verrichten, terwijl de totaal-uitgaven toch nog beduidend minder zijn."

„De bewering, dat vele losse arbeiders geen vast dienstverband wenschen heeft in dit verband weinig beteekenis. Zulke arbeiders zullen er wel zijn, maar dat neemt niet weg, dat het aantal vaste arbeiders zeer wel belangrijk kan worden uitgebreid."

Ziehier het belangrijkste weergegeven uit het rapport.

Het is ongetwijfeld verstandig geweest, de werkloosheid in de bollenstreek te behandelen, alleen, en ik vertrouw dat de hierbedoelde commissie mij eenige, nog volgende, critische opmerkingen niet ten kwade zal duiden, het rapport is wel wat al te sober gehouden. Wanneer gegevens waren gepubliceerd omtrent de *volledige* werkloosheid in de vier genoemde gemeenten en de uitgaven der werkloozenkassen in die streek, benevens de bedragen, welke van gemeentewege ter leniging van de werkloosheid werden uitgegeven, waren bekend gemaakt, ongetwijfeld zou de indruk die het rapport maakt, nog grooter zijn geweest.

Ook had het aanbeveling verdiend, indien de commissie eenigszins had aangegeven, waaruit de door haar bedoelde werkverschaffing zou kunnen bestaan en verder, of de collectieve arbeidsovereenkomst niet een middel is om den omvang der werkloosheid eenigermate te beperken.

Zoo zijn er nog meer zaken welke noodig bekeken dienen te worden, voordat men afdoende kan ingrijpen. Wanneer het mij veroorloofd is een advies te geven, dan zou ik de commissie willen aanraden, haar taak nog niet neer te leggen, doch contact te zoeken met de Overheid — in de eerste plaats met de besturen der vier betrokken gemeenten — en met organisaties van de andere richtingen, opdat men in gemeen overleg tracht afdoende regelingen te treffen.

Nog iets anders heeft dit rapport aangetoond, n.l. dit, dat men in nieuwe gebieden waar de bollencultuur met gejuich wordt ingehaald, ernstig let op wat de bollenstreek bij uitnemendheid thans te zien geeft. Welvaart voor enkelen, kan wel eens voor velen onaangename gevolgen hebben.

MEYER DE VRIES.

N.B. Nadat het artikel over het rapport van de commissie uit den R.K. Bedrijfsraad reeds ter perse was, vernam ik, dat reeds een algemeene commissie in het leven was geroepen. Zitting namen vertegenwoordigers van zes gemeenten, idem van de drie landarbeidersbonden, idem van drie werkgeversorganisaties. M. DE VR.

De werkloozenzorg op de Staatsbegrooting van 1930.

Hoofdstuk V (Binnenlandsche Zaken en Landbouw).

Voor ondersteuning van behoeftige Nederlanders in Duitschland wordt *f* 965.937.— uitgetrokken tegen *f* 1.115.937.— in 1929. Verbetering in den toestand is hiervan de reden. Voor werkverschaffing e.d. is weer $3\frac{3}{4}$ millioen uitgetrokken.

Hoofdstuk IX (Waterstaat).

Dit Departement dat de groote werken laat uitvoeren vraagt voor 1930, voor wat betreft de gewone dienst *f* 57.639.168.—, waarvan voor de afd. Waterstaat *f* 26.894.411.— is bestemd (in 1929 *f* 29.142.928.—), voor Spoor- en Tramwegen *f* 10.147.651.— en voor het Zuiderzeefonds *f* 10.066.500.—. Het bedrijf der P.T.T. valt niet onder de genoemde cijfers.

Op den kapitaalsdienst is *f* 54.538.800.— uitgetrokken tegen *f* 36.617.432.— in 1929. Het Zuiderzeefonds vraagt 20 millioen tegen 5 in 1929; de post rivieren, bruggen, e.d. *f* 4.041.000.— tegen *f* 1.747.000.—.

Hoofdstuk X (Arbeid, Handel en Nijverheid).

Totaal geraamd voor de afdeeling Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling *f* 5.435.885.—. Omtrent eenige der belangrijkste posten zij het volgende medegedeeld. In verband met de toeneming van het aantal verzekerden wordt voorgesteld,

de bijdragen voor de werkloozenkassen — de helft komt weer terug van de gemeenten — welke voor 1929 op *f* 4.100.000.— waren uitgetrokken, te verhoogen tot *f* 4.650.000.—. De vergoeding aan de werkloozenkassen blijft op dezelfde hoogte uitgetrokken, nl. op *f* 200.000.—. De subsidie voor den Ned. Werkloosheidsraad wordt verlaagd van *f* 6500.— tot *f* 4500.—. De subsidie voor de Vereeniging van Ned. Arbeidsbeurzen wordt hooger geraamd, nl. *f* 25.000.— tegen *f* 18.500.—. De Nat. Vereeniging tegen de Werkloosheid krijgt weer subsidie, nl. *f* 135.—. Voor de Ned. Vereeniging tot bevordering van den arbeid van onvolwaardige arbeidskrachten wordt *f* 165.000.— uitgetrokken tegen *f* 160.000.— in 1929. Voor bijdragen inzake arbeidsbemiddeling wordt eveneens *f* 165.000.— voorgesteld; en *f* 100.000.— ten behoeve van het arbeiden buiten de gemeente.

Zuiderzeefonds. De dienst der Zuiderzeewerken vraagt voor 1930 naar raming *f* 35.705.000.—, waarvan *f* 620.000.— bestemd is voor de uitvoering van de Zuiderzeesteunwet, *f* 435.000.— in 1929.

MEYER DE VRIES.

De Werkloozenzorg in de Staten-Generaal.

Wetsontwerp-vuilverwijdering (Tweede Kamer). Door den Minister van Binnenlandsche Zaken en Landbouw is een wetsontwerp ingediend waarvan het eerste en eenige artikel — behalve dan het formeele artikel over het in werking treden — luidt:

„Onze Minister van Binnenlandsche Zaken en Landbouw, „vertegenwoordigende den Staat der Nederlanden, wordt ge„machtigd om de hoofdovereenkomst, welke met de neven„overeenkomsten bij deze wet is gevoegd en welke hoofdover„eenkomst is aangegaan tusschen de N.V. Maatschappij tot „Exploitatie van Staatsspoorwegen en de N.V. Hollandsche „IJzeren Spoorweg Maatschappij, de gemeente *'s-Gravenhage* en „de naamlooze vennootschap: „Vuilafvoermaatschappij" (V.A.M.), „van zijn medeonderteekening te voorzien."

Uit het aangehaalde artikel blijkt reeds, dat de overeenkomsten, 4 in getal, bij het wetsontwerp zijn gevoegd. We zullen deze overeenkomsten, welke meer technisch, de geheele zaak in allerlei bijzonderheden behandelen, onbesproken laten, doch iets vermelden uit de Memorie van Toelichting.

De Minister herinnert eraan, hoe hij in Juli 1925 per brief de zaak aansneed en hoe vervolgens een commissioraal onderzoek werd ingesteld, gevolgd door langdurige voorbereidende besprekingen, welke tot voorloopige overeenstemming en tot oprichting der N.V. Vuilafvoermaatschappij hebben geleid.

De Minister gaat dan voort en zegt dat met het oog op den opbouw van Drenthe, waarheen het vuil zal gaan, ten volle verantwoord is de voorziening, die ten behoeve van Drenthe een beroep doet op het Rijk, om de ontginning van den bodem krachtiger dan elders te bevorderen.

Dat bemesting met stadsvuil tot voortreffelijke resultaten zal leiden, staat reeds empirisch vast.

Te eerder schijnt dan ook geboden in deze richting Drenthe hulp te bieden, omdat de kosten, daaraan verbonden, gering zullen zijn. Aanvankelijk was zelfs gehoopt, dat uitgaven voor het Rijk uit de gedachte maatregelen niet zouden voortvloeien.

Overeenkomstig het voorstel der Rijkscommissie is nl. het plan gerijpt om een lichaam in het leven te roepen, dat voor den afvoer en de verwerking der afvalstoffen zorg draagt onder invloed en contrôle van den Staat.

De kosten, aan de vuilverbranding verbonden, waren door de Regeeringsadviseurs aanvankelijk geraamd op ongeveer eenzelfde bedrag als het vervoer van het vuil naar Drenthe en het verwerken zoude meebrengen. Een onderzoek evenwel, dat Burgemeester en Wethouders van Den Haag lieten instellen door drie hoogst bekwame deskundigen, toonde aan, dat de kosten bij verbranding lager waren.

In overleg met zijn ambtgenoot van Financiën heeft de Minister gemeend, op de hierboven vermelde gronden, dat het tekort, hetwelk volgens een door de deskundigen der Regeering opgemaakte begrooting naar raming *f* 60.000 à *f* 70.000 zal kunnen beloopen, een offer is, dat de Staat c.q. behoort te brengen.

Daarnevens eischt de gemeente — naar 's Ministers oordeel volkomen terecht —, een Rijksgarantie, dat de verplichtingen, die de N.V. op zich neemt, behoorlijk zullen worden nagekomen. Immers, het is een levensvoorwaarde voor de gemeente 's-Gravenhage, dat het stadsvuil behoorlijk wordt afgevoerd, en juist de zekerheid, dat die voorwaarde te allen tijde zal worden vervuld, kan alleen de Staat bieden. Verwacht mag worden, dat deze garantie van den Staat geen offers zal vergen.

Ten slotte moge worden opgemerkt, dat weliswaar in overeenstemming met de Rijkscommissie hulp aan het noodlijdende Drenthe de drijfveer tot dit voorstel is geweest en dat de opzet ook is gericht op tegemoetkoming aan dit gewest, maar dat de statuten der N.V. een veel ruimer doel beoogen. Immers, art. 1 stempelt geheel in het algemeen den afvoer van stedelijke afvalstoffen en beschikbaarstelling voor landbouwdoeleinden tot haren werkkring. Het ligt dan ook voor de hand, dat, als deze proef slaagt, de mogelijkheid bestaat, dat meer gemeenten onderhandelingen zullen aanknoopen en dat dan in de toekomst ook andere deelen van ons land zullen kunnen profiteeren van de resultaten, die de arbeid der N.V. zal afwerpen.

Persoverzicht.

Het Nederlandsch Verbond van Vakvereenigingen heeft een adres gericht aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal inzake het wetsontwerp op de arbeidsbemiddeling. Het adres is ingediend, juist voordat het wetsontwerp in de afdeelingen zou worden behandeld. Er blijkt uit, dat het N. V. V. in het algemeen met instemming kennis heeft genomen van het ontwerp. Het kan zich echter niet vereenigen met de redactie van art. 7.

Dit artikel luidt:

„1e. Zij doen aan hen, die de bemiddeling der arbeidsbeurs inroepen, mededeeling van de, ter plaatse in het betreffende vak gebruikelijke, arbeidsvoorwaarden, indien de aangeboden arbeidsvoorwaarden daarvan afwijken.

2e. Zij verleenen hun bemiddeling niet aan door een collectieve arbeidsovereenkomst gebonden arbeiders tot het plaatsen van dezen bij door die overeenkomst gebonden werkgevers, indien de bemiddeling zal leiden tot het sluiten van een arbeidsovereenkomst, tegen arbeidsvoorwaarden, die ongunstiger zijn dan in de collectieve arbeidsovereenkomst is overeengekomen."

Het adres schrijft hieromtrent het volgende:

„Immers hierin wordt het principe van artikel 6 prijs gegeven. In het eerste lid van dit artikel wordt voorgeschreven, dat de arbeidsbeurzen mededeeling doen van de ter plaatse in het betreffende vak gebruikelijke arbeidsvoorwaarden, indien de aangeboden arbeidsvoorwaarden daarvan afwijken. In het tweede lid wordt dan bepaald, dat de bemiddeling niet verleend wordt aan door een collectieve arbeidsovereenkomst gebonden arbeiders tot het plaatsen van dezen bij door die overeenkomst gebonden werkgevers, indien de bemiddeling zou leiden tot het sluiten van een arbeidsovereenkomst tegen arbeidsvoorwaarden, die ongunstiger zijn dan in de collectieve arbeidsovereenkomst is overeengekomen.

In de eerste plaats willen wij opmerken, dat, naar het ons voorkomt, dit tweede lid niet ver genoeg gaat. Wij zijn van oordeel, dat de arbeidsbeurzen hun bemiddeling zullen moeten weigeren ten aanzien van *alle* arbeiders en alle *werkgevers,* indien die bemiddeling er toe zou leiden, dat een arbeidsovereenkomst tot stand komt, welke slechtere arbeidsvoorwaarden bevat dan die, welke in het betrokken bedrijf ter plaatse gebruikelijk zijn. De arbeidsvoorwaarden van een collectief contract zullen geacht moeten worden de ter plaatse geldende arbeidsvoorwaarden te zijn, wanneer het contract de meerderheid van de bedrijfsgenooten ter plaatse bindt. De arbeidsbeurs moet immers, wil zij het vertrouwen van de onmiddellijke belanghebbenden verwerven, wat voor een goede functioneering een onmisbare voorwaarde is, zich gedragen als een sociaal instituut, dat bijdraagt tot de handhaving van goede sociale instellingen. Wanneer de beurzen haar bemiddeling zouden verleenen t.a.v. arbeidsvoorwaarden, die van de ter plaatse geldende in ongunstigen zin afwijken, zouden zij het in haar gestelde vertrouwen ondermijnen en een dubbel gevaar opleveren eenerzijds voor de arbeiders, anderzijds voor de werkgevers, die zich aan de geldende arbeidsvoorwaarden houden. Terecht schrijft de Amsterdamsche verordening, tot stand gekomen met de medewerking ook van de werkgevers in den Gemeenteraad, dan ook voor, dat de beurs niet mag afwijken van de normale arbeidsvoorwaarden.

In het desbetreffende artikel van het wetsontwerp wordt voorgesteld, dat de beurs van een en ander mededeeling moet doen. Dit is geen behoorlijke wijze van bemiddeling en voor de tegen werkloosheid verzekerde arbeiders zeer gevaarlijk.

Door de arbeidsbeurs vrij te laten in het bemidddelen tegen arbeidsvoorwaarden, welke in ongunstigen zin afwijken van de geldende, zou ook aan het instituut der werkloosheidsverzekering groote schade worden toegebracht. Het is immers aannemelijk, dat, wanneer een arbeidsbeurs dergelijk werk tegen van de geldende arbeidsvoorwaarden afwijkende voorwaarden zal hebben aangeboden en het door den werknemer op dien grond zal zijn geweigerd, de werknemer geacht zal worden „passend werk" te hebben geweigerd, waardoor hij zijn recht op uitkeering verliest.

Mede op grond van deze overweging behoort de beurs in een dergelijk geval haar tusschenkomst te weigeren, hetgeen zoowel in het belang der arbeiders, maar niet minder in dat der werkgevers, die zich wel aan de geldende arbeidsvoorwaarden houden, zou zijn.

Derhalve reeds alleen op de gronden, dat de beurzen het vertrouwen moeten hebben van beide partijen en vlot dienen te functioneeren, is verscherping van het voorschrift van het eerste lid van artikel 7 in den geest als is aanbevolen, wenschelijk.

Wij willen er voorts nog op wijzen dat artikel 7, lid 2 in de voorgestelde redactie strijdig is met artikel 14 van de wet op de Collectieve Arbeidsovereenkomst. Immers in dit laatste artikel is bepaald, dat een werkgever, die door een C.A.O. is gebonden, verplicht is (indien niet anders is bepaald) tijdens den duur dier overeenkomst haar bepalingen omtrent arbeidsvoorwaarden ook na te komen bij arbeidsovereenkomsten, welke hij aangaat met arbeiders, die door de C.A.O. *niet* zijn gebonden. Zou de arbeidsbeurs nu bemiddelen op den grondslag van artikel 7, tweede lid van het wetsontwerp, dan zou het kunnen voorkomen, dat zij haar medewerking verleent tot het sluiten van de arbeidsovereenkomst tusschen een door een C.A.O. gebonden werkgever en een ongeorganiseerd arbeider bij slechtere voorwaarden dan die der C.A.O., m.a.w. de beurs zou haar bemiddeling moeten verleenen tot het tot stand komen eener overeenkomst, welke strijdig is met de wet.

Om al deze redenen dringen wij er bij Uwe Kamer op aan artikel 7 te willen wijzigen in de door ons aangegeven richting."

Ten slotte richt het adres zich tegen de toelating van arbeidsbemiddeling met winstoogmerk. Het adres wil na een korte overgangsperiode komen tot een volledig verbod.

Ter gelegenheid van het Congres van het Nederlandsch Verbond van Vakvereenigingen, gehouden in September j.l. heeft Dr. Ir. Th. van der Waerden een aantal stellingen verdedigd over rationalisatie. Zijn beide laatste stellingen luiden:

„6. Het streven van de vakactie ten opzichte van rationalisme moet erop gericht zijn, de arbeiders te beschermen tegen de nadeelige gevolgen en hun een rechtmatig aandeel te verschaffen in de voordeelen, die de rationalisatie oplevert.

7. Als middelen hiertoe zijn te noemen: medezeggenschap van de arbeiders bij de voorbereiding en doorvoering van rationalisatie maatregelen.

Planmatige overbrenging van door rationalisatie vrijgekomen arbeiders in andere takken van industrie.

In den overgangstijd behoorlijke ondersteuning door werkloosheidsverzekering, waarin de werkgevers en de maatschappij, die de voordeelen van de rationalisatie in de eerste plaats genieten, bijdragen.

Algemeene en strikte doorvoering van den achturendag. Algemeene invoering van een jaarlijksche vakantie."

Het „*Weekblad van den Alg. Ned. Diamantbewerkersbond*", No. 32 van 16 Aug. wijdt weer eenige kolommen aan Zuid-Afrika. Besproken worden eenige krantenberichten van Zuid-Afrikaansche bladen, die, ook volgens de meening van de „Nieuwe

Rotterdamsche Courant" en het „Handelsblad" zeer tendentieus gesteld zijn en erop berekend om in Zuid-Afrika den indruk te wekken, dat men in Europa met angst de aldaar opkomende industrie gadeslaat. Men moet, aldus de redactie van het „Weekblad van den Alg. Ned. Diamantbewerkersbond", de pogingen, die in Zuid-Afrika gedaan worden, niet geringschatten. Het eenige wat men op 't oogenblik kan doen is afwachten.

Er is echter geen reden den toestand zoo somber in te zien en men moet zich er voor wachten de zaak uitsluitend naar het aantal der tewerkgestelde arbeiders te bezien, daar er in de Belgische Kempen zeker wel dorpen te vinden zijn, die heel wat meer diamantbewerkers tellen, dan de geheele Unie van Zuid-Afrika. Het gevaar schuilt echter, volgens schr., voorloopig in het feit, dat men in Zuid-Afrika uitsluitend grof bewerkt; een betrekkelijk gering aantal grofwerkers zou voldoende kunnen zijn om Antwerpen, Amsterdam en New-York van de groffabricage te berooven.

Het blad bespreekt verder het al of niet geschikt zijn van de „Suidafrikaanse seuns" om het vak te leeren.

„*In- en Uitvoer*" van 12 Aug. j.l. wijst op den achteruitgang van onzen exporthandel op Nederlandsch-Indië en de gevolgen, die deze voor ons land kan hebben. In verband hiermede dringt dit blad er met klem op aan, dat er een commissie tot stand kome, welke tot taak heeft deze voor ons land zoo belangrijke aangelegenheid te onderzoeken.

De Augustus-aflevering van het „*Tijdschrift der Ned. Heidemaatschappij*" is geheel gewijd aan het jaarverslag over 1928 dier maatschappij. Zoo vindt men een uitvoerige bespreking van hetgeen door ontginning, grondverbetering en boschbouw is tot stand gebracht. Het blijkt dat op den datum dat 't verslag verscheen de werkloosheid op het platteland vrijwel geweken was (behalve in de provinciën Groningen, Drenthe en Friesland en het Westelijk gedeelte van Noord-Brabant), zoodat zelfs op vele plaatsen aanvoer van arbeidskrachten uit de groote steden een dringende noodzakelijkheid was. Zoo blijkt de werkloosheid, aldus de schrijver van het verslag, hoe te betreuren zij overigens ook moge zijn, voor verschillende deelen van het land een krachtig hulpmiddel tot verbetering van den toestand van het platteland.

In „*Nederlandsch Fabrikaat*" van 20 September j.l. is opgenomen de rede gehouden door den heer H. J. v. Dusseldorp, voorzitter van de Vereeniging „Nederlandsch Fabrikaat", ter gelegenheid van de jongste algemeene vergadering. Hij weerlegt hierin de argumenten van hen die meenen dat:

1°. invoer van goederen vraag zou doen ontstaan naar onze producten,

daar hij van meening is dat een land bij verkoop van zijn producten slechts de koopsom te betalen heeft;

2°. invoer van goederen zou wijzen op en leiden tot meerdere welvaart.

Over het verkeerde van deze laatste redeneering wijdt hij uitvoerig uit, dit vooral naar aanleiding van een artikel uit de „Finantial Times", een paar maanden geleden opgenomen in de „Nw. Rott. Crt.", waarin aan de hand van cijfers werd aangetoond dat de werkloosheid in een land vermindert, waar de invoer toeneemt. Spr. meent dat den lezer van dit artikel een rad voor de oogen wordt gedraaid. Immers, de werkloosheid in een land vermindert niet door vermeerdering van den import, maar de import vermeerdert door de vermindering van de werkloosheid. Door grooter welvaart wordt ook de koopkracht grooter en — helaas — worden vele materieele behoeften van buitenlandsch fabrikaat besteld.

De heer v. Dusseldorp geeft voorts nog verschillende voorbeelden; o.a. bespreekt hij de toename van onze steenkoolindustrie, waardoor z.i. toch evenmin onze uitvoer belemmerd zal worden.

Van de *troonrede*, in extenso afgedrukt in de dagbladpers, zijn de volgende passages voor dit tijdschrift van belang:

Met krachtige bestrijding van de werkloosheid zal worden voortgegaan.

Een voorstel tot wijziging van de Zuiderzeesteunwet zal U worden voorgelegd.

De verbetering der wegen en rivierovergangen zal krachtig worden voortgezet.

In voorbereiding is een wettelijke regeling der werkloosheidsverzekering.

Overwogen wordt verbetering der economische voorlichting van nijverheid en handel.

Zoo schrijft „*De Nederlandsche Werkgever*" van 19 September j.l.:

„Een wettelijke regeling van de werkloosheidsverzekering zou ons niet behoeven te verontrusten, ware het niet, dat in de kringen, die den Minister het naast staan, het mede-betalen van de werkgevers als een conditio sine qua non wordt beschouwd. Dat men aan een verzekering, uitgevoerd door de kassen der strijdorganisaties van de arbeiders een ondernemer niet mag laten meebetalen is tot deze sociologen nog niet doorgedrongen."

Het „*Verbondsblad*", Orgaan van het R.K. Werkliedenverbond van 27 September j.l. komt tegen deze redeneering ten sterkste op:

„Een wettelijke regeling der werkloosheidsverzekering zou de „Nederl. Werkgever" niet verontrusten, indien het alleen in de bedoeling lag den bestaanden halfslachtigen toestand te bestendigen. Doch het blad is wel ongerust, omdat „in de kringen, die den Minister het naast staan, het mede-betalen van de werkgevers als een conditio sine qua non wordt beschouwd".

Daarmede publiceert dit blad weinig nieuws en dat het de vakbeweging alleen als strijdorganisatie ziet, ligt in zijn klassestandpunt besloten.

Tot onze sociologen is nog niet doorgedrongen hetgeen de heeren van de „Nederl. Werkgever" reeds lang duidelijk is.

Dat is mogelijk.

Omgekeerd trachten zij tot zich te doen doordringen hetgeen onze sociologen helder is als glas.

Dan zullen zij misschien wat minder oppervlakkig en met minder ironie over beginselen van anderen spreken, terwijl dan ook een troonrede als de vorige week uitgesproken, beter te begrijpen en meer te waardeeren is."

Ook „*Ons Beginsel*", Orgaan der Nederlandsche Vereeniging van Christelijke Kantoor- en Handelsbedienden, wijdt uit over dit punt:

„Tenslotte spreekt de troonrede ook van de wettelijke regeling der werkloosheidsverzekering.

Deze is „in voorbereiding". Ook al weer zoo geformuleerd, dat er voor optimistische verwachtingen, wat het tempo der behandeling betreft, weinig aanleiding is.

We hopen inderdaad, dat deze regeering de werkloosheidsverzekering zoo zal weten te regelen, dat binnen niet al te langen tijd ook de werkgevers bijdragen in de kosten. Het is eenvoudig ongehoord, dat ze dat nog steeds niet doen. De georganiseerde arbeiders en bedienden brengen voor dit doel alleen ieder jaar ver over de drie millioen gulden op. De Staat doet er evenveel bij en besteedt bovendien veel millioenen voor werkverruiming, werkverschaffing en andere werkloozenzorg. De ondernemers betalen voor dit doel niets. En toch zijn zij het, die door hun maatregelen van allerlei aard groote groepen van werknemers uit hun bedrijven hebben gestooten en werkloos gemaakt. De financieele gevolgen daarvan worden niet door hen, maar door anderen — in casu door de werknemers en door den Staat — gedragen.

Het moment, waarop aan dezen wantoestand een einde dient te worden gemaakt, is ongetwijfeld reeds lang aangebroken."

Prof. H. A. Kaag heeft in „De Nederlandsche Mercuur" een uitvoerig artikel gepubliceerd over Bankdisconto en Bedrijfsleven, hetwelk bovendien in zijn geheel is afgedrukt in het „*Katholiek Sociaal Weekblad*" van 14 September j.l.

Het „*Grafisch Weekblad*" van 25 September j.l. wijst erop, dat in de steendrukkerijen, die langzamerhand meer gummidrukkerijen worden, al sedert eenige jaren een hoogconjunctuur heerscht, met als gevolg krapte aan arbeidskrachten. Hierin heeft de Grafische School getracht te voorzien door het „omleeren" van steen- en boekdrukkers tot offsetdrukkers. De redactie klaagt, dat deze nieuwe „omgeleerde" drukkers niet worden aangenomen, omdat zij niet dadelijk het volle pond kunnen leveren. Nu heeft een commissie uit de werkgevers en werknemers in het lithografisch bedrijf geadviseerd om vreemde arbeidskrachten in ons land in te voeren. De redactie van het „Grafisch Weekblad" vindt het minder verklaarbaar dat de arbeidersleiders in het lithografisch bedrijf aan deze immigratie hun goedkeuring hechten. Niet dat dit blad tegen immigratie is, maar het voelt er niet voor, dat hier arbeiders, waarvoor emplooy te vinden zou zijn, zonder uitzicht op werk op de keien blijven loopen, terwijl in Duitschland menschen, die daar notabene nog werk hebben, naar hier worden gehaald. Het artikel eindigt: „Wij hoopen dan ook, dat de arbeidersleiders

in het steendrukkersbedrijf tot het inzicht kunnen komen, dat hun vakegoïsme hier, zoo niet hun zelf, dan toch de arbeiders in de andere grafische vakken parten speelt".

Het „*Grafisch Orgaan*" van den Nederlandschen Christelijken Grafischen Bond van 2 October j.l. bevat onder den titel „Gebrek aan werkkrachten in het Lithografisch Bedrijf" een verslag, uitgebracht door de heeren Jacobson en Lindeman, als vertegenwoordigers van de werkgevers en werknemers. Een overzicht moge hier volgen:

Uitgaande van het feit, dat er in ons land aan het einde van dit jaar 67 werkloozen geplaatst zouden kunnen worden, begonnen genoemde heeren een onderzoek naar de werkloosheid, heerschende in Leipzig; daar het hun bleek dat aldaar werkloosheid onder de jongeren veelal gepaard gaat met weinig vakkennis, konden zij slechts 9 candidaten vinden, geschikt om naar Holland te komen werken. Ook in Tsecho-Slovakije bleek het aanbod van arbeidskrachten niet zeer groot; een 6-tal arbeiders werd in de gelegenheid gesteld naar Holland te solliciteeren. Het resultaat van het bezoek aan Leipzig en Praag kan dus in zooverre gunstig genoemd worden, dat men in Holland nu op de hoogte is van de toestanden aldaar en dat men nu beter kan overwegen, wat men t. o. v. het aannemen van werkkrachten moet doen. Melding wordt nog gemaakt van een „vrijblijvende" afspraak met den voorzitter van den Tsecho-Slovakijschen Bond van Steendrukkerspatroons, om in het begin van 1930 drie jonge werkkrachten in Tsecho-Slovakije te werk te stellen, in ruil voor een drietal Tsechische krachten.

Het Internationaal Verbond van Hoofdarbeiders heeft in September j.l. in den Haag zijn jaarlijksch congres gehouden. Er werd bepleit dat er een wettelijke regeling zou komen ter beteugeling van de werkloosheid onder theater- en bioscoopmusici, welke ontstaan is tengevolge van de expansie der mechanische reproductiemiddelen. Hierbij werd de wenschelijkheid uitgesproken, dat de Conventie van Washington inzake de werkloosheid toepasselijk zou worden verklaard op de theaterartisten en dat de organisatie van de contrôle op de plaatsing zou geschieden door bemiddelingsbureaux, die met de vakvereenigingen zouden moeten samenwerken.

„*De Arbeid*", Orgaan van het N. A. S. van 12 October j.l. wekt in een artikeltje: „Arbeiders in de werkverschaffing, organiseert U!", op om lid te worden van een vakorganisatie, opdat de vakcentralen dan georganiseerd hun belangen kunnen verdedigen, zoodat „aan het grasduinen van onverantwoordelijke instanties onder de werkloozen paal en perk worde gesteld".

„*Het Verbondsblad, De Volkskrant*" van Vrijdag 11 October j.l.

schrijft over eischen voor doelmatige werkverschaffing en dit naar aanleiding van arbeiders die, te werk gesteld in Drenthe, het bijltje erbij hadden neergelegd, vanwege vèrgaande onreinheid (ongedierte) van de keeten, waarin zij moesten verblijven. De bijdrage sluit met de volgende passage:

„Ondanks de bezwaren die aan het „tewerkstellen" van arbeiders uit de groote steden verbonden zijn, staan wij niettemin op het standpunt, dat het goed is hen buiten de stad productieven arbeid te verschaffen.

Voor het algemeen welzijn is dit aanbevelenswaardig maar niet minder ook voor de menschen zelf, zoowel voor het behoud van hun arbeidsvermogen als voor hun menschelijke waardigheid.

Om velerlei redenen is het voor deze menschen beter door, zij het dan ook ongewonen arbeid in hun onderhoud te voorzien, dan maar te blijven „stempelen", en daardoor onvermijdelijk tot het pauperisme af te dalen.

Anderszijds dient echter van overheidswege op de eischen van doelmatige werkverschaffing nauwlettend te worden toegezien, en daaronder is ook te verstaan een huisvesting die zich ongeveer aanpast bij het milieu waaruit de menschen afkomstig zijn.

Men stelle aan de menschen normale eischen, maar make het hun ook mogelijk daaraan te voldoen."

Twee adressen van den Nederlandschen Werkloosheidsraad.

De N.W.R. heeft na gehouden beraadslaging d.d. 20 Juli 1929 een brief gezonden aan den Kabinetsformateur Jhr. Mr. Ch. J. M. Ruys de Beerenbrouck, Minister van Staat, van den volgenden inhoud :

20 Juli 1929.

Excellentie,

De Nederlandsche Werkloosheidsraad heeft er kennis van genomen, dat H.M. de Koningin U de opdracht heeft verstrekt tot het vormen van een kabinet.

De Raad meent zich daarom tot U te moeten richten met het volgende.

Bij schrijven van 29 Augustus 1925 heeft de N.W.R. zich tot den toenmaligen Voorzitter van den Raad van Ministers gewend met een advies over welvaartspolitiek.

In dit advies heeft de Raad toentertijd gewezen op de wenschelijkheid van centralisatie inzake de werkverruiming.

In de sindsdien verloopen vier jaren is nieuwe ervaring niet alleen ten opzichte van de werkverruiming, maar van de *geheele werkloosheidszorg* opgedaan. Werkloosheidszorg in dezen zin, dat hieronder niet alleen wordt verstaan de zorg om werkloosheid te voorkomen en de gevolgen (en niet alleen geldelijke nadeelen) te bestrijden, maar ook de zorg voor de werkloozen zelf.

De N.W.R. stelt zich voor, zoodra een nieuwe regeering is gevormd, zich tot haar te wenden met een adres, waarin aangegeven wordt, welke maatregelen in de komende vierjarige periode zouden kunnen worden genomen om werkloosheid te voorkomen of te bestrijden. Thans acht de N.W.R. nog niet het geëigende tijdstip gekomen.

Doch wel meent hij zich *nu* tot Uwe Excellentie te moeten wenden met de mededeeling, dat de regeeringsbemoeiing met de werkloosheidszorg z.i. niet dat nuttig effect heeft noch de toekomstige regeeringsbemoeiing die nuttige resultaten zal hebben, welke men ervan verwacht, indien die regeeringsbemoeiing met de werkloosheidszorg over meerdere departementen van algemeen bestuur verdeeld blijft.

De Nederlandsche Werkloosheidsraad veroorlooft zich niet in bijzonderheden te treden, maar zich te bepalen met hierop te wijzen, dat van concentratie van de geheele regeeringsbemoeiing met het werkloosheidsvraagstuk en het coordineeren van de diensten, afdeelingen, commissies, welke in het bijzonder bij het

werkloosheidsvraagstuk zijn betrokken, in één ministerie niet anders verwacht mag worden dan dat de werkloosheidspolitiek door ééne leidende gedachte zal worden gedragen ;

dat er geen tijd met soms vertragend overleg zal verloren gaan ;

dat geen wrijving tusschen verschillende departementen kan ontstaan ;

dat de uitrusting van het ministerie, waaronder de geheele bemoeiing zal worden samengetrokken ook wat de personen betreft zoo goed mogelijk zal kunnen zijn ;

dat van de uitgaven voor die bemoeiing te doen niet meer dan noodig is aan de administratie wordt besteed ;

dat, wanneer één minister in het bijzonder met de behartiging van de werkloosheidszorg zal worden belast, dit er toe zal leiden, dat verschillende onderdeelen van de regeeringsbemoeiing niet in onevenredige verhouding zullen worden behartigd, doch elk onderdeel in de juiste verhouding behartiging zal vinden, terwijl die minister als vanzelf er toe zal worden gevoerd ook het werkloosheidsprobleem in zijn geheel te beschouwen.

De N.W.R. is van oordeel, dat het bovenstaande voldoende motiveert waarom hij zich tot Uwe Excellentie richt met het verzoek wel ten zeerste te willen bevorderen, dat de regeeringsbemoeiing met de werkloosheidszorg en het werkloosheidsvraagstuk onder één minister wordt gecoordineerd en gecentraliseerd.

Hij wenscht hieraan echter onmiddellijk de opmerking toe te voegen, dat die centralisatie en die coordinatie z.i. niet mag worden aangegrepen en ook niet de bedoeling mag hebben om te komen tot een vermindering van wat er op het oogenblik aan werkloosheidszorg wordt gedaan behalve voor zoover die vermindering het gevolg zou zijn van een betere organisatie.

Uit de mededeeling hierboven reeds gedaan blijkt, dat de Raad zich nader zal uitspreken over de maatregelen in het bijzonder, welke in de komende vierjarige periode zouden kunnen worden genomen om werkloosheid te voorkomen of te bestrijden.

De Nederl. Werkloosheidsraad :

Dr. Nolens, *Voorzitter.*
J. Gerritsz, *Secretaris.*

Hierop mocht de N.W.R. van Jhr. Ruys de Beerenbrouck, inmiddels Minister van Binnenlandsche Zaken en Landbouw geworden, bericht ontvangen d.d. 14 Aug. 1929, dat de Regeering besloten had het advies in te winnen van de Commissie-Zaalberg, hetgeen ook is medegedeeld in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag op Hoofdstuk I van de Staatsbegrooting (Algemeene Beschouwingen) :

Gevolg gevende aan zijn voornemen, te kennen gegeven in zijn adres van 20 Juli 1929, besloot de N.W.R. een (tweede)

adres tot den Voorzitter van den Raad van Ministers te richten, luidende als volgt :

4 October 1929.

Excellentie,

A. De Nederlandsche Werkloosheidsraad heeft met instemming van Uw antwoord van 14 Augustus 1929, N°. 1241 S., Afdeeling A. kennis genomen, waarin Uwe Excellentie mededeelt ons schrijven d.d. 20 Juli 1929 ter kennis te hebben gebracht van Uwe ambtgenooten en dat de Regeering besloten heeft over dat schrijven nader advies in te winnen.

De Nederlandsche Werkloosheidsraad geeft hieronder gevolg aan zijn voornemen, waarvan sprake is in zijn schrijven van 20 Juli j.l. te meer nu Uwe Excellentie in Uw brief van 14 Augustus j.l. bericht, dat het U aangenaam zal zijn een nadere uiteenzetting te ontvangen.

In bijgaande nota's worden afwijkende meeningen van leden medegedeeld en worden soms zaken behandeld, welke in het volgende niet worden vermeld.

De Nederlandsche Werkloosheidsraad vestigt Uwe aandacht er op, dat die nota's in zijn vergadering geen punt van behandeling hebben uitgemaakt.

B. 1. Mocht de Nederlandsche Werkloosheidsraad, vooral in zijn advies van 1922, maar ook nog in zijn advies van 1925 — zij het toen reeds minder — bestrijding der buitengewone werkloosheid op den voorgrond stellen, thans vraagt hij Uwe aandacht voor de bestrijding — in den zin van voorkoming — van de *gewone werkloosheid* door bevordering van de arbeidsgelegenheid.

Het zou in zekeren zin abnormaal zijn, indien zich geen werkloosheid in een geheel jaar zou voordoen. Immers, de gewone werkloosheid valt voor een groot deel samen met de periodieke uitzetting en inkrimping van arbeidsgelegenheid in een aantal vakken, welke het gevolg is van het jaargetijde.

Dan is er de rationalisatie, welke, nu eens meer dan eens minder, maar toch immer, plaats vindt.

Wisselende behoeften (mode), uitvindingen en ontdekkingen, wijziging van economisch-politieke maatregelen van vreemde staten en andere oorzaken, alle dragen er toe bij, dat men voortdurend bedacht moet zijn op het vinden van nieuwe werkgelegenheid voor hen, die door de vorenaangeduide oorzaken werkloos worden.

2. Hierbij komt nog in het bijzonder voor ons land de relatief sterke toename onzer bevolking. De gevolgen hiervan werden vóór den oorlog minder gevoeld, omdat toen een belangrijke overzeesche emigratie kon plaats hebben, terwijl Duitschland

ook eenige tienduizenden Nederlanders tijdelijk en blijvend werk kon verschaffen.

De Nederlandsche Werkloosheidsraad heeft er reeds bij herhaling op gewezen, dat al zouden geen oorzaken van anderen aard dwingen tot het nemen van maatregelen om de werkgelegenheid hier te lande te verruimen, reeds de toename van onze bevolking met meer dan 100.000 zielen per jaar de Overheid moet nopen tot het volgen van een *beleid, hetwelk doelbewust de verruiming der normale arbeidsgelegenheid hier te lande bevordert.*

De Nederlandsche Werkloosheidsraad wenscht met deze opmerking niet verkeerd te worden begrepen. Hij bedoelt niet, dat de Overheid zelf voor alle werkzoekenden arbeid zal moeten verschaffen, maar wel dat door het nemen van overheidsmaatregelen er toe wordt medegewerkt, dat op de meest economische wijze kan worden voortgebracht, zoodat het oprichten van nieuwe ondernemingen of het instandhouden of uitbreiden van bestaande wordt bevorderd. Dergelijke maatregelen o.a. betrekking hebbende op haveninrichtingen, wegenbouw, kanaalaanleg, afwatering, enz., enz. zullen er ook toe bijdragen, dat de oprichting van nieuwe ondernemingen of uitbreiding van bestaande zich niet beperkt tot bepaalde streken met alle hieraan verbonden nadeelen (woningnood, gebrek aan arbeidskrachten, forensgemeenten, enz.), doch dat een rationeele verdeeling der industrie over het geheele land in de hand kan worden gewerkt.

3. De ervaring der laatste jaren heeft bewezen, dat er absoluut genomen nog een groot aantal werkloozen is, vooral in sommige streken van het platteland en in de groote steden, waarvoor de Overheid wel rechtstreeks, *vooral* om sociale en moreele redenen, *werk*gelegenheid moet *verschaffen*. De N.W.R. wenscht op deze plaats zijn erkentelijkheid uit te spreken voor hetgeen in de laatste jaren reeds is verricht om de werkloosheid onder de hier bedoelde groepen te bestrijden.

4. *a.* Het moet vastgesteld worden, dat het resultaat op het gebied van de verruiming der normale arbeidsgelegenheid en werkverschaffing ondanks den goeden wil niet geheel evenredig is geweest aan de verwachtingen.

In zijn brief d.d. 20 Juli j.l. aan Uwe Excellentie gericht heeft de N.W.R. reeds aangegeven, dat naar zijn meening de oorzaak van het onvoldoende resultaat gezocht moet worden in het feit, dat niet één Minister in het bijzonder belast is met de werkloosheidszorg. (Werkloosheidszorg in dezen zin, dat hieronder niet alleen wordt volstaan de zorg om de gevolgen — en niet alleen de geldelijke nadeelen — te bestrijden en de zorg voor de werkloozen zelf, maar vooral de zorg voor verruiming van werkgelegenheid om aldus werkloosheid te voorkomen).

In het tegenwoordig stadium is het vraagstuk van de bestrijding der werkloosheid hier te lande naar de meening van den Raad in de eerste plaats een *vraagstuk van organisatie*. Door centralisatie en coordinatie ware een organisatie te scheppen, welke onder één departement ware onder te brengen.

b. Meerdere ministeries komen echter telkens met het vraagstuk in aanraking. Het heeft dan telkens een ander voorkomen. Men bekijkt het dan niet vanuit een centraal punt, maar vanuit het eigen gezichtspunt, vanuit dat van het betrokken departement. Er zou één verantwoordelijke minister, onder wien vorenbedoelde centrale organisatie zou moeten ressorteeren, moeten zijn, die tot taak had het vraagstuk voortdurend in zijn verband met andere problemen en maatregelen te beschouwen en er voor op te komen en die derhalve over elk onderwerp, dat op de verruiming van werkgelegenheid invloed kan uitoefenen, zijn oordeel, uit het oogpunt van werkgelegenheid bezien, zou kunnen uitspreken.

5. Die Minister zal zich dan telkens voor de vraag gesteld zien : hoe krijgen wij meer werkgelegenheid hier te lande ?

Ter juiste beantwoording van deze vraag zal de betrokken Minister en met hem de regeering over *voldoende* gegevens moeten beschikken. Nu is het in de laatste jaren wel gebleken, dat die gegevens niet altijd voldoende voorhanden zijn. Het is daarom, dat de N.W.R. er bij Uwe Excellentie op aandringt te bevorderen, dat er maatregelen worden genomen, waarvan het gevolg zal zijn, dat bedoelde gegevens in voldoende mate en tijdig zullen bekend zijn.

6. Bij de bestrijding (voorkoming) van werkloosheid zijn zeker maatregelen te nemen, welke van invloed zijn op een groot gedeelte der werkgelegenheid hier te lande. Het zal Uwe Excellentie echter niet ontgaan zijn, mede aan de hand van in de laatste jaren verschenen rapporten en gegevens, dat men soms het werkloosheidsverschijnsel niet in het algemeen moet behandelen, doch dat men alleen tot een juist inzicht kan komen door een *vaksgewijze* beschouwing. De maatregelen dienovereenkomstig te nemen, zullen dan wel van beperkter omvang zijn, doch waarschijnlijk des te doeltreffender. De Raad beveelt Uwe Excellentie ten sterkste aan te bevorderen, dat worde voortgegaan met het instellen van onderzoekingen naar de oorzaken van werkloosheid in die vakken of beroepen, of in die gemeenten of streken waar ze een buitengewoon karakter draagt, opdat op grond van de verkregen kennis zoo mogelijk maatregelen van herstel kunnen worden genomen.

7. Gelet op onze ligging en economische structuur lijkt de ontwikkeling van ons economisch leven, in het bijzonder van onze industrie en landbouw c.a., meer en meer te zijn aangewezen

op de voortbrenging van *goederen, waarvoor geoefende en geschoolde arbeidskrachten noodig zijn.* De laatsten vooral kunnen mede gevormd worden door goed technisch onderwijs in al zijn geledingen en vakopleiding op de praktijk gericht. Hieraan ontbreekt hier te lande nog wel een en ander. De Raad acht het daarom op den weg der Rijksregeering te liggen die vakopleiding te bevorderen.

8. Tot slot moge de Raad de opmerking maken, dat het hem noodzakelijk voorkomt, dat bij het nemen der overheidsmaatregelen er voor gewaakt worde, dat de *grenzen tusschen werkloosheidszorg eenerzijds en armenzorg anderzijds* niet verflauwen. De Raad weet, dat werkloosheidszorg en armenzorg geen vaststaande begrippen zijn en dat hun inhoud zich in den loop van den tijd kan wijzigen, maar in het algemeen kan z.i. voor dezen tijd worden aangenomen de onderscheiding zooals die beschreven is in de Memorie van Toelichting op de Wetsontwerpen van 1919 tot liquidatie van het Kon. Nat. Steuncomité.

Resumeerend verzoekt de N.W.R. dus :

1°. De werkloosheidszorg voornamelijk te bezien als de zorg voor de verruiming der normale arbeidsgelegenheid ;
2°. Coordinatie en concentratie der organen der werkloosheidszorg voorzoover nog niet aanwezig en zooveel mogelijk onder één departement, opdat er een betere organisatie ontsta ;
3°. Aan één Minister, onder wiens departement de onder 2°. bedoelde organisatie wordt gebracht, de medeverantwoordelijkheid te geven voor alle maatregelen, waarbij de uitbreiding der normale arbeidsgelegenheid betrokkken is ;
4°. Het vollediger en tijdiger verzamelen en publiceeren van gegegevens, noodig voor het verkrijgen van een verruiming van de normale arbeidsgelegenheid ;
5°. Bevordering van technisch onderwijs in al zijn geledingen en van vakopleiding op de praktijk gericht.

De Nederlandsche Werkloosheidsraad :

Dr. Nolens, *Voorzitter.*
J. Gerritsz, *Secretaris.*

BIJLAGE I.

Nota van het Verbond van Ned. Werkgevers over de in den eerstkomenden tijd, in verband met de werkloosheid, door de Regeering te volgen gedragslijn.

23 *September* 1929.

De vraag, wat in de eerstkomende vier jaren ter bestrijding

van de werkloosheid van Regeeringswege zou kunnen worden gedaan, heeft in de Commissie uit den Werkloosheidsraad niet tot een eenstemmige beantwoording geleid.

Van de gelegenheid, die thans wordt geboden om van onze inzichten in betrekking tot de gestelde vraag te doen blijken, maakt ondergeteekende gaarne gebruik.

Voor een juiste beoordeeling van de ongetwijfeld ook door het nieuwe Kabinet te stellen vraag, wat in de komende jaren in verband met de werkloosheid moet worden gedaan, verdient het aanbeveling na te gaan, in welke richting de werkloosheid zich in den achter ons liggenden tijd heeft ontwikkeld.

Uit de door het Centraal Bureau voor de Statistiek gepubliceerde gegevens blijkt, dat het totale indexcijfer voor de werkloosheid [1]) vanaf 1921 als volgt is verloopen :

1921	9
1922	11
1923	11,2
1924	8,8
1925	8,1
1926	7,3
1927	7,5
1928	5,6

Ook bij nadere raadpleging der samenstellende cijfers blijkt, dat in tal van bedrijfstakken de werkloosheid geheel is verdwenen en in andere tot zeer geringe proporties is teruggevallen. Daarnaast valt inderdaad nog werkloosheid te constateeren, b.v. in Drenthe en in Amsterdam.

Een en ander wettigt o.i. de conclusie, dat van een algemeene bijzondere of crisis-werkloosheid niet meer kan worden gesproken en dat wij thans staan voor een gedeeltelijk normale, soms zelfs buitengewoon gunstige en slechts in geringe proporties nog abnormale arbeidsmarkt. Met volledige erkenning van de noodzakelijkheid bijzondere aandacht te schenken aan de werkloosheid, die nog een abnormaal karakter draagt — het rapport over de werkloosheid in Amsterdam verschaft in dit verband eenig licht — behoort de Regeering er in de naaste toekomst van uit te gaan, dat van een algemeene groote werkloosheid geen sprake meer is. Deze conclusie voert ons als vanzelfsprekend tot twee andere, n.l. 1°., dat men niet langer over „de" werkloosheid mag spreken, maar den omvang en de oorzaken van de werkloosheid per bedrijfstak, ja vaak zelfs voor een onder-

---

1) De „indexcijfers" der werkloosheid geven weer het percentage werkloosheidsdagen van het totaal aantal dagen, dat gewerkt had kunnen worden, indien geen werkloosheid ware voorgekomen. Hierbij valt op te merken, dat deze indexcijfers slechts op een, zij het ook belangrijk deel der georganiseerde arbeiders betrekking hebben.

deel van een bedrijfstak behoort te onderzoeken, en 2°. in nauwe aansluiting aan het voorafgaande, dat de bijzondere maatregelen in tijden van groote werkloosheid genomen, langzamerhand behooren te worden geliquideerd. Wij denken hier in het bijzonder aan de steunregelingen en de werkverschaffing. Over beide een enkel woord.

Steunregelingen.

Ondergeteekende is van oordeel, dat in tijden van abnormale werkloosheid als die, welke van de ontreddering van Europa onmiddellijk na den wereldkrijg het gevolg was, bijzondere maatregelen gewettigd zijn. In dien tijd kon men met goed recht de stelling verdedigen, dat een werklooze, wiens rechten voortvloeiende uit reglementen der werkloozenkassen waren uitgeput, niet onmiddellijk naar de instituten van particuliere en openbare liefdadigheid behoorde te worden verwezen. Met het verdwijnen van de werkloosheid als crisis-verschijnsel dient echter naar den oorspronkelijken, logischen opzet van de in normaler tijden getroffen regeling te worden teruggekeerd. Het is bekend hoe deze regeling luidt.

Er is een werkloosheidsverzekering, die voor een termijn, die in het algemeen gesproken den normalen duur van de werkloosheid voor de betrokkenen overschrijdt, den betrokkene een bepaald percentage van zijn loon als werkloozenuitkeering garandeert. Is die termijn van 13 weken voorbij, dan zijn de rechten, die de betrokkene uit hoofde van zijn vroegeren arbeid kon doen gelden, uitgeput. Staan andere middelen hem niet ten dienste, dan is de Armenwet daar om den betrokkene en zijn gezin den vereischten geldelijken bijstand naar behoefte te verleenen.

Ik acht dit stelsel principieel juist en dit sluit in, dat men in een tijd, dat het werkloosheidspercentage langzamerhand normaal is geworden, volledig tot dit stelsel moet terugkeeren, te eer, waar de steunregelingen [1]) het herstel van de normale verhoudingen op de arbeidsmarkt belemmeren. Zij hebben den trek naar de steden [2]) waar nog steunregelingen bestaan bevorderd [1]). Zij verzwakken den prikkel van de betrokkenen of hun huisgenooten om normaal werk te zoeken en ten slotte, het bedrag der uitkeeringen is veelal hooger dan de verdiensten van aan den arbeid gebleven arbeiders of kleine zelfstandigen.

Werkverschaffing.

Het is te allen tijde de taak van de Overheid geweest door openbare werken de ontwikkeling van industrie, handel, landbouw enz. te bevorderen. In tijden van economische depressie

1) In 1927 werd aan de steunregelingen nog een bedrag van 9½ millioen uitgegeven. Latere gegevens staan niet ter beschikking.

2) Op een totaal van 12.413 werkloozen in April 1929 waren 4076 dat is pl.m. 30 % werkloozen in de vier grootste steden.

werken aanleggen, van welker noodzakelijkheid of nuttigheid de Regeering niet overtuigd is, valt nimmer te billijken. Wel kan het in dergelijke tijden een daad van goede politiek zijn wegen, kanalen, havens of spoorweglijnen vroeger of sneller tot stand te brengen.

Onze Regeering heeft in dit opzicht niet stilgezeten en zelfs rijst de vraag, of voor deze z.g. productieve werken niet reeds een te groot gedeelte van het jaarlijksch budget in beslag wordt genomen. Uit bijlage I toch blijkt dat, terwijl in 1912 nog slechts 8,6 millioen voor productieve werken werd uitgetrokken, dit bedrag in 1927 reeds tot 49½ millioen was gestegen. Sedert is voor dit doel in de jaren 1928 en 1929, resp. 83.085.991 en 85.584.208 gevoteerd.

Rijst dus bij ondergeteekende reeds in betrekking tot de productieve werken de vraag, of langzamerhand het staatsbudget in dit verband niet behoort te worden ontlast, de stand van de werkloosheid rechtvaardigt zeer zeker de z.g. werkverschaffing langzamerhand te liquideeren. Met volledige erkenning van de juistheid van het inzicht om in tijden van abnormale werkloosheid ook op dit gebied een en ander te doen, meenen wij te mogen vaststellen, dat de nadeelen aan deze soort arbeid verbonden zoo groot zijn, dat, gezien de stand van de werkloosheid op dit oogenblik, terugtreden geboden is.

Als nadeelen meen ik te mogen noemen de belangrijke kosten, die met de uitvoering van dit soort werken zijn gemoeid, mede in verband met de omstandigheid dat aan den stedelijken arbeider die ten platte lande aan den arbeid gaat en aan zijn gezin tezamen zoodanige uitkeeringen worden gedaan, die de loonen van de gewone landarbeiders verre overschrijden.

Het is te betreuren, dat de looncijfers, in werkverschaffingen verdiend en die toch ongetwijfeld aan de regeering bekend zijn, nimmer zijn gepubliceerd. Vast staat echter, dat deze uitkeeringen zeer hoog zijn en dat de landarbeiders ter plaatse waar de werkverschaffing plaats vindt zich over het verschil in belooning ernstig beklagen.

Een tweede bedenking zie ik in de ongeneigdheid bij de in werkverschaffing arbeidende werkloozen om normaal werk boven hun werkverschaffingsarbeid te prefereeren en wanneer die geboden wordt te aanvaarden. Hier moge aan de bij Philips te Eindhoven en de Zuiderzeewerken opgedane ervaring worden herinnerd. In verband hiermede moge de lange duur van de werkverschaffingswerken als beletsel tegen terugkeer tot de normale arbeidsmarkt worden aangemerkt. Zonder te willen concludeeren, dat onmiddellijk alle in werkverschaffing uitgevoerde werken behooren te worden stopgezet — wat dwaasheid zou zijn — meen ik op geleidelijke liquidatie van dit stuk werkloosheidszorg te moeten aandringen. Tot deze conclusie kom ik mede door de overweging, dat het blootleggen van elke duizend hectaren woesten grond of het inpolderen van groote water-

complexen hoogstens aan een duizendtal arbeiders blijvend werk geeft.

Uit het bovenstaande volgt wel haast vanzelf, wat m.i. door de overheid op het gebied van de werkverruiming kan worden gedaan. Wanneer men de cijfers van het aantal personen, dat op productief gemaakte gronden ten platte lande te werk kunnen worden gesteld plaatst naast die, welke in de zich ontwikkelende nijverheidsondernemingen arbeid kunnen vinden, dringt de conclusie zich aan ons op, dat vóór alles de normale ontwikkeling van onze industrie door de Regeering dient te worden bevorderd. Zulks kan geschieden door verdere belastingverlaging. Uit de hierbij gevoegde brochure „De Belastingdruk onder de werking van de Wet op de financieele verhouding tusschen Rijk en gemeenten" blijkt, dat ook na het tot standkomen van de financieele verhouding tusschen Rijk en gemeenten van de grootere inkomens nog bijzonder groote percentages aan den fiscus moeten worden afgedragen. Men verlieze niet uit het oog, dat de groote inkomens van industrieelen wier zaak nog niet den vorm van een naamlooze vennootschap heeft aangenomen in de eerste plaats moeten strekken om daaruit op den duur de noodzakelijke moderniseering of wenschelijk geworden uitbreiding te bekostigen. En voor alle ondernemingen, in welken vorm zij ook worden uitgeoefend, geldt, dat haar beroep op de nationale geldmarkt alleen beantwoord kan worden, indien de beleggers door de Overheid in staat worden gelaten hun geld ter beschikking te stellen, aangenomen, dat zij tevens vertrouwen hebben hun besparingen in de nationale nijverheid goed te beleggen. Om dit vertrouwen te bevestigen en te verstevigen is ook een soepele toepassing van de bestaande wetten, in het bijzonder van de Arbeidswet, noodzakelijk. Waar behoud of uitbreiding van werkgelegenheid hiertoe nopen, behoort de verleening van tijdelijke overwerkvergunningen niet achterwege te blijven. Op beperking van de geldelijke voordeelen aan degenen, die in dienst bij de Overheid zijn, tot datgene wat over het algemeen in het particulier bedrijf wordt geboden, behoort te worden aangedrongen. M.i. belemmert de gemeentelijke overheid de normale ontwikkeling van de werkgelegenheid o.m. door haar loonpolitiek. Wij mogen naar het rapport over loonen en loonsverhoudingen in Nederland, uitgebracht door de subcommissie uit de Commissie voor de Economische Politiek verwijzen. Hieruit blijkt, dat gemiddeld mag worden aangenomen, dat het loonpeil in de gemeentebedrijven voor vaklieden 16 % en voor ongeschoolden 20 % hooger is dan in de onbeschutte bedrijven. Wanneer men dan ook ziet, dat Amsterdam 44,4 millioen [1]) aan belooning voor het gemeentepersoneel op de begrooting voor 1927 uittrekt, terwijl de uit het

1) Pensioenkorting is afgetrokken.

gemeentelijk electrisch bedrijf gemaakte winst pl.m. 8 millioen is, ligt de conclusie voor de hand, dat niet alleen de ondernemers, maar ook de arbeiders in de particuliere bedrijven door hun belasting en door de tarieven voor electriciteit, gas, enz. zwaarder zijn belast dan het geval zou zijn, indien de loonpolitiek der gemeente zich ten nauwste bij die in de particuliere nijverheid aansloot. De loonpolitiek voornamelijk die der groote gemeenten is dus van bijzondere beteekenis voor de werkgelegenheid op haar grondgebied en het verdient ernstige overweging of de wetgever Gedeputeerde Staten of het Centraal gezag niet krachtiger middelen in handen moet geven, om de schadelijke gevolgen van te hoog opgevoerde gemeentelijke loonen in het algemeen belang te kunnen keeren.

Concludeerende kom ik dus tot de conclusie, dat de volgende punten in het belang van de verruiming van de werkgelegenheid in Nederland tot richtsnoer voor het huidige kabinet behooren te worden genomen :

1. Opheffing van de steunregelingen ;
2. Geleidelijke liquidatie van de werkverschaffing ;
3. Belastingverlaging ;
4. Scherp toezicht van Gedeputeerde Staten en zoo noodig van de regeering op de loonpolitiek der gemeenten ;
5. Soepeler toepassing van de Arbeidswet tot behoud en verruiming van werkgelegenheid.

Uitgetrokken gelden voor productieve werken. [1])

1928—1929—1930.

Hoofdstuk.	Omschrijving van den begrootingspost.	1912 Inclusief suppletoire begrootingswetten.	1928 Inclusief suppletoire begrootingswetten.	1929 Inclusief suppletoire begrootingswetten.
V.	Subsidiën in de kosten van werkverschaffing en steunverleening in verband met crisiswerkloosheid, enz.....	—	3.750.000	3.753.475
	Voorschotten, subsidiën en verdere uitgaven ten behoeve van de stichting van boerderijen op woeste gronden, enz.....	—	100.000	100.105
	Bijdragen in de kosten van uitvoering van ontwateringswerken.....	—	340.000	340.315
	Kosten van ontginning en onderhoud, enz.....	—	640.930	667.680
	Kosten van Staatshulp voor de bebossching van woeste gronden, toebehoorende aan gemeenten of andere publiekrechtelijke lichamen, enz...	30.550	139.528	134.490
		30.550	4.970.458	4.996.065
VIIb.	Kosten van bedijkingen met bijbehoorende werken, enz..	296.500	12.540	110.446
IX.	Verbetering van diverse rivieren.....	1.576.800	1.615.500	1.182.100
	Kanalisatie van de rivier de Maas.....	—	1.902.250	1.270.000
	Aanleg van het Julianakanaal	—	4.425.000	4.477.000
	Verbetering van diverse kanalen	1.204.950 [2])	975.200	2.072.800 [5])
	Aanleg van scheepvaartkanalen naar Twenthe.....	—	50.000	1.000.000
	Bouw van een schutsluis c.a. te IJmuiden en verbetering van het Noordzeekanaal, enz.....	—	3.366.000	2.127.500
	Bouw van derde schutsluizen van het kanaal door Zuid-Beveland te Hansweert en te Wemeldinge	429.044	200.000	189.500
	Sluisbouw in het kanaal door Walcheren.....	—	1.500.000	700.000
	Verbetering van de haven te Vlissingen.....	—	950.000	763.500
	Transporteeren.....	3.210.294	14.983.950	13.782.400

Hoofdstuk.	Omschrijving van den begrootingspost.	1912 Inclusief suppletoire begrootingswetten.	1928 Inclusief suppletoire begrootingswetten.	1929 Inclusief suppletoire begrootingswetten.
	Per Transport.....	3.210.294	14.983.950	13.782.400
	Verbetering van bruggen, veren, enz.....	878.350 [3]	646.500	— [5]
	Rijksbijdragen in de kosten van verbetering van rivieren, dijken, sluizen, afwateringswerken, enz.....	517.920	1.352.948	926.702
	Kosten van aanleg, onderhoud en verbetering van wegen, kaden, bruggen, enz. in verband met de spoorwegen.	580.400 [4]	80.000	24.800
	Rentelooze voorschotten, bij de wet uit 's Rijks schatkist beschikbaar gesteld voor den aanleg van spoorwegen	1.100.000	800.000	400.000
	Vervanging spoorwegdraaibrug over de Koningshaven te Rotterdam door een hefbrug.	—	209.900	157.000
	Maken van een electrische bewegingsinrichting aan de groote draaibrug over de Maas bij Dordrecht.....	—	9.500	—
	Omhoogbrengen van de spoorwegbrug bij Dordrecht.....	—	75.000	—
	Aanleg van spoorwegverbindingen met de havens West bij Amsterdam, enz.	—	1.000.000	1.445.000
	Aanleg van een spoorweg van Gouda over Waddinxveen en Boskoop naar Alphen.....	—	1.000.000	1.045.000
	Aanleg van spoorwegen....	2.018.650	—	—
	Aanleg van een spoorweg van Schaesberg over Kerkrade en Spekholzerheide naar Simpelveld.....	—	1.700.000	1.910.000
		8.305.614	21.857.793	19.690.902
	Zuiderzeefonds.....	—	34.808.600	36.375.000
	Wegenfonds	—	25.186.600	28.165.270
	Totaal-Generaal.....	8.632.664	86.835.991	89.337.683

1) Behoorende bij bijlage I.
2) Voor 1912 inclusief ƒ 970.000 voor aanleg Wilhelminakanaal.
3) Voor 1912 inclusief wegen.
4) Voor 1912 inclusief bijdragen voor spoorwegwerken.
5) In verband met de gewijzigde begrootingsindeeling zijn de uitgaven voor bruggen, veren, enz. bij die der kanalen gevoegd.

BIJLAGE II.

NOTA INZAKE WERKVERRUIMING VAN DE ALGEMEENE R.K. WERKGEVERSVEREENIGING EN VAN DE CHRISTELIJKE WERKGEVERSVEREENIGING.

September 1929.

Ondergeteekenden zijn van oordeel, dat de handelspolitieke verhoudingen in Europa een niet onbelangrijken invloed uitoefenen op de werkgelegenheid in ons eigen land. Worden eenerzijds industrieelen door de hooge invoerrechten in andere landen gedwongen een deel van hun bedrijf naar het buitenland te verplaatsen, anderzijds komt het voor, dat buitenlandsche artikelen tegen dumpingprijzen op de Nederlandsche markt worden geworpen en zoodoende een ernstige bedreiging gaan vormen voor de handhaving van den desbetreffenden industrietak in het eigen land. Deze laatste politiek wordt min of meer stelselmatig toegepast in die bedrijfstakken, die onderling in trust- en kartelverband zijn vereenigd en die door beschermende rechten in staat zijn in het land van productie hoogere prijzen te bedingen.

In zulke gevallen zouden ondergeteekenden geen bezwaar hebben, wanneer van Nederlandsche zijde maatregelen worden genomen om tijdelijk een bepaalden industrietak tegen deze abnormale concurrentie te beschermen.

Zij zouden deze bescherming niet als stelsel wenschen toegepast te zien, doch slechts als noodmaatregel in zeer bijzondere gevallen. Zij achten het gewenscht, dat een algemeene procedure zou worden vastgesteld, volgens welke deze bijzondere gevallen zouden kunnen worden onderzocht. Dat hierbij ook het consumentenbelang en het belang van andere takken van bedrijf tot hun recht zouden moeten komen, moge als vanzelfsprekend worden verondersteld.

BIJLAGE III.

NOTA VAN HET ROOMSCH-KATHOLIEK WERKLIEDENVERBOND EN VAN HET NEDERLANDSCH VERBOND VAN VAKVEREENIGINGEN.

26 September 1929.

Ondergeteekenden gaan uit van de overweging, dat de werkloosheid in ons land nog altijd van betrekkelijk grooten aard is, al is zij minder dan een aantal jaren het geval was. Bovendien maakt de blijvende groei onzer bevolking maatregelen tot verruiming van werkgelegenheid noodig, zoodat een krachtige

voortzetting van de, de laatste jaren gevolgde politiek, noodzakelijk geacht moet worden. Onze bevolking neemt met ongeveer 100.000 zielen per jaar toe, hetgeen mag blijken uit de volgende cijfers.

De bevolking van ons land bedroeg op :

1 Januari	1925.....	7.315.046	inwoners.
1 „	1926.....	7.416.418	„
1 „	1927.....	7.526.464	„
1 „	1928.....	7.625.796	„
1 „	1929.....	7.730.577	„

Wettelijke regeling der werkloosheidsverzekering.

Op een wettelijke regeling der werkloosheidsverzekering is zoowel in de Staten-Generaal als in den Hoogen Raad van Arbeid reeds verschillende malen aangedrongen. De Hooge Raad benoemde een speciale commissie ter bestudeering van de betreffende aangelegenheid, terwijl de Raad zelf hieromtrent ook reeds zijn meening heeft gezegd. Hieruit moge blijken, dat wettelijke regeling der werkloosheidsverzekering urgent geacht wordt. Zoo spoedig mogelijk dient dan ook wettelijke regeling tot stand te komen, berustende op den grondslag van de vrijwillige verzekering, waarbij echter de mogelijkheid wordt opengelaten, om bij K.B. voor de daarvoor meest geëigende bedrijven de verplichte verzekering in te voeren met medewerking der in die bedrijven bestaande vrijwillige werkloosheidskassen.

Dat een wettelijke regeling ook alle gemeenten zou verplichten tot deze regeling toe te treden, is een vanzelfsprekendheid en zou een groote verbetering in den thans bestaanden toestand brengen.

Als draagster der verzekering moeten ook bij een wettelijke regeling de werkloosheidskassen zijn aangewezen, die behoudens het noodzakelijk toezicht van overheidswege volledig zelfbestuur moeten hebben. De kosten der verzekering zullen moeten worden gedragen door de verzekerden, de werkgevers en de overheid (Rijk en gemeenten). Thans worden de kosten uitsluitend door de verzekerden en de overheid gedragen. Echter is over medebetalen der werkgevers reeds zoo dikwijls in den Werkloosheidsraad gesproken, en is voorts in verschillende commissies, deze vraag nader uitgewerkt, waardoor nu wel een bepaalde meening is gevormd. Aan de noodzakelijkheid van bij-betalen aan de verzekeringskosten door de werkgevers kan dan ook niet meer worden getwijfeld.

Aard en permanent karakter.

Ten opzichte van den aard der werkloosheid blijkt voorts uit de staten der Arbeidsbeurzen en die der Werkloosheidskassen, dat geen enkele bedrijfsgroep gespaard blijft, al is het aantal ongeschoolde werkloozen natuurlijk het belangrijkste.

Bij een nadere beschouwing der cijfers komt het permanente karakter der werkloosheid duidelijk naar voren.

De na-oorlogscrisis, die in 1920 over ons land kwam, heeft reeds uit zichzelf groote werkloosheid doen ontstaan, maar daarna heeft zij een bijna chronisch karakter gekregen, mede door handels-, politieke en economische buitenlandsche invloeden, onder andere door depreciatie van het ruilmiddel in de ons omringende landen.

Thans is te dien opzichte wel een zekere stabiliteit bereikt, maar tegelijkertijd valt in sommige landen het streven waar te nemen, om het productieapparaat, zoowel door technische veranderingen en economischer arbeidsmethoden als door concentratie te verbeteren.

Het gevolg daarvan is, dat arbeidskracht overbodig wordt en dus weer nieuwe groepen werkloos worden, waardoor Nederlandsche arbeiders ook in andere landen slechts moeilijk een plaats kunnen veroveren.

Hetgeen zich in het buitenland in het bedrijfsleven voltrekt, zal ook hier navolging vinden, voorzooverre hetzelfde niet reeds geschiedt.

Blijkens een publicatie van den Directeur Generaal van den Arbeid, waarin hij de toeneming van de productie per arbeider berekende, zijn wij reeds op dezen weg.

Daarom is te vreezen, dat de werkloosheid in meer of minder grooten omvang nog lang zal blijven voortduren. De lange duur der werkloosheid, het feit, dat de werkloosheid in de laatste jaren bijna constant is gebleken, dwingt tot maatregelen, welke ons door bevordering der arbeidsgelegenheid door de ontstane moeilijkheden moeten heen helpen.

Bevolkingsaanwas en emigratie.

Het is bekend, dat het bevolkingsvraagstuk en de emigratiemogelijkheden eveneens van invloed zijn op het werkloosheidsprobleem. Onze bevolking groeit zoodanig, dat jaarlijks ongeveer 30.000 nieuwe menschen zich op de arbeidsmarkt komen aanmelden. Voor dezen grooten aanwas van personen moet emplooi worden gevonden. De buitenlandsche natuurlijke, wettelijke en administratieve migratiebeperkingen hebben nu al een aantal jaren de emigratie in hooge mate belemmerd, terwijl ook het aantal dergenen, die voorheen, zij het tijdelijk, in het buitenland gingen werken, verminderd is. Het normale afvloeien van arbeidskracht, zooals dat vroeger met duizenden per jaar regelmatig plaats had, is zoo goed als geheel tot stilstand gekomen. In hoeverre in de toekomst meer emigratie kan plaats vinden, is natuurlijk niet te zeggen, maar het is een zaak van beleid, daarop niet al te zeer te rekenen.

Ook om deze redenen is een krachtige uitbreiding der werkgelegenheid noodig.

Middelen tot voorkoming en bestrijding der werkloosheid.

De middelen, die tot deze uitbreiding der werkgelegenheid kunnen leiden, liggen eenerzijds op het terrein der particuliere industrie, anderzijds op het gebied, waarop de overheid werkzaam is. Buiten beschouwing latende, wat de particuliere industrie zelf kan doen, vermeenen wij, dat de Regeering aan de bevordering der industrie medewerking kan en moet verleenen.

Krachtige ontwikkeling der industrie, door haar te steunen in haar afzetmogelijkheden, door propaganda en wel-overwogen voorkeursbepalingen voor Rijks-, Provincie-, Gemeente- of semi-overheidsorganen, ook in gevallen, waarin de binnenlandsche productie iets duurder zou zijn, kan stellig worden gerekend tot de taak der Regeering te behooren. In dit verband wijzen wij erop, dat in het verslag en de communiqué's van de Rijkscommissie voor Werkverruiming bij herhaling wordt gewezen op het voorbijgaan der Nederlandsche industrie bij het plaatsen van bestellingen.

Er kan voorts steun aan de industrie worden verleend, namelijk door middel van speciale tarieven voor gas, electriciteit, waterleiding, grondprijs, enz., waardoor zwakke industrieën kunnen herstellen en uitbreiding of vestiging van nieuwe wordt bevorderd.

Tevens vestigen wij de aandacht op de nog steeds in sommige gevallen voorkomende prijzenpolitiek van in het buitenland gevestigde concerns die tot gevolg kan hebben, dat onze industrie in haar afzet ernstig wordt benadeeld. In zulke gevallen zouden ondergeteekenden geen bezwaar er tegen hebben, dat de betreffende industrie tegen deze abnormale concurrentie zou worden beschermd.

Voorts meenen wij in het bijzonder de aandacht te moeten vestigen op het in sommige industrieele centra voorkomende woning-tekort, waardoor de uit andere streken aan te voeren arbeidskracht wordt tegengehouden.

Tevens kan de vestiging en de uitbreiding der industrie worden bevorderd door het openen van voor industrieele doeleinden geschikte terreinen, door aanleg en verbetering vanverkeerswegen te water en te land.

Hieronder is begrepen het door de overheid in gereedheid brengen van haven- en industrie-complexen, zoodat bijzondere onkosten voor hen, die nieuwe ondernemingen willen vestigen of bestaande uitbreiden, kunnen worden vermeden. De Regeering zou voorts in sterke mate door het beschikbaar stellen van Rijkslaboratoria, het financieel steunen van andere wetenschappelijke onderzoekingen, de industrie kunnen bevorderen.

Wij meenen voorts de aandacht van de Regeering te mogen vragen voor die openbare werken, waarvan de economische waarde algemeen erkend is, en waaromtrent met de uitvoering zou kunnen worden begonnen.

Wij wijzen onder andere op het volgende :

Het bespoedigen van de uitvoering der werkzaamheden, opgenomen in het wegenplan, waardoor tevens de verkeersverbeteringen, die door Provincie- of Gemeentebesturen moeten worden ter hand genomen, tot stand kunnen komen ;

Het uitvoeren van het Rijn-Twentekanaal, waarop door autoriteiten en belanghebbenden nu reeds zoo dikwijls is aangedrongen en waaromtrent reeds in 1919 de Tweede Kamer der Staten-Generaal door het aannemen van de wet van 4 November 1919, betreffende den aanleg van Scheepvaartkanalen naar Twente, een beslissing nam ;

Het normaliseeren der groote rivieren, voorts de stroomverbetering van onderscheidene kleine rivieren in Overijsel, Noord-Brabant en Drente ;

Het uitvoeren van verschillende kanaalwerken als het zoogenaamde Drie-Kanalenplan in de Provincies Friesland, Groningen en Drente, het kanaal Deurne-Venray, de kanalisatie van West-Friesland ;

Niet het laatst en in het minst vragen wij aandacht voor de onmiddellijke uitvoering der verbetering van den waterweg Amsterdam-Rijn. Wij betreuren het, dat door het telkens opperen van nieuwe denkbeelden, het tot-stand-komen van deze, voor ons land zoo beteekenisvolle waterverbinding, wordt tegengehouden.

Betreffende de ontwatering van den bodem in onderscheidene deelen van het land, wijzen wij op de uitgestrekte gebieden in Overijsel, Drente en het Peelgebied, Zuid-Holland, op de plannen van het Waterschap „Het Stroomgebied van den Dommel", op die van het Waterschap „De Aa beneden Helmond", op den toestand in West-Brabant, Limburg, betreffende de indijking van gronden onder Ottersum, Utrecht ten aanzien van de Geldersche vallei, enz.

Van de grondaanwinning aan de Noordkust van Friesland, dicht bij de Wadden, de verbinding van Ameland aan de Friesche kust, de verschillende indijkingsplannen in Groningen, de Sluipwijksche plassen in Zuid-Holland, het Hellegat in Zeeland en andere, kan slechts worden geconcludeerd, dat deze plannen wel steeds worden onderzocht en besproken, doch dat de uitvoering op zich laat wachten, terwijl van arbeiders, die voor deze werken geschikt zijn, de arbeidskracht niet wordt aangewend.

Een krachtige ontginning van groote complexen daarvoor geschikte gronden zou voorts de vraag naar cultuurgrond eenigermate bevredigen en de werkgelegenheid ten plattelande sterk bevorderen.

Het is bekend, dat deze gronden in de meeste streken van ons land voorkomen, en dat niet uitsluitend in Drente gezocht behoeft te worden.

In ons land zijn vele projecten voor uitvoering gereed. Duizenden zouden in de gelegenheid kunnen worden gesteld met op-

bouwenden, productieven arbeid blijvend in hun onderhoud te voorzien.

Aangezien van particulier initiatief op dit gebied weinig is te verwachten, is het noodig, dat uitvoering der in aanmerking komende plannen geschiedt van Rijkswege of door andere openbare lichamen. De groote vraag naar grond en het daardoor hoog blijven der pachtprijzen moge aanlokkelijk zijn voor grondbezitters, voor het geheele volk is het van onnoemelijke schade. Hierin kan slechts verbetering komen, wanneer in snel tempo wordt gewerkt, hetgeen kan geschieden, wanneer het Rijk zelf of openbare lichamen den ontginningsarbeid ter hand nemen.

„Het Lantschap Drente" en de overige Naamlooze Vennootschappen in Groningen, Friesland, Overijsel en voor de Biesboschwerken, hebben thans eenige jaren ervaring. Wij achten ons gerechtigd op een voortgaan in sterke mate in deze richting met beslistheid aan te dringen.

De terreinen, welke door de overheid tot ontginning worden gebracht, kunnen ook sneller van goede wegen worden voorzien, wat de productiviteit ten zeerste bevordert, terwijl de meest economische verkaveling dan kan worden tot stand gebracht.

Regularisatie van werkgelegenheid.

Werkloosheid kan dikwijls voorkomen worden door de werkgelegenheid behoorlijk over de verschillende seizoenen te verdeelen. Er zijn altijd vakken, waarin het nu eenmaal gewoonte is, in bepaalde seizoenen al het werk te laten uitvoeren, zonder dat dit direct noodzakelijk is. Daarvan is het gevolg, dat in andere tijden van het jaar de arbeiders werkloos zijn. Het lijkt ons dus noodig, dat het Rijk en andere overheidslichamen in de eerste plaats hun opdrachten zooveel mogelijk geleidelijk verdeelen en bovendien particulieren opwekken, hetzelfde te doen. Wij denken hierbij aan de maatregelen welke sinds een aantal jaren te dien opzichte in het schildersbedrijf worden genomen.

Arbeidsverhoudingen.

Bij de uitvoering der hier opgesomde werken zijn de arbeidsverhoudingen natuurlijk van groote beteekenis. Tot nog toe wordt veel te veel rekening gehouden met de bepalingen van de Armenwet, waardoor men aan de uit te voeren werken niet die beteekenis geeft, die zij voor de welvaart van het geheele volk ook inderdaad hebben. Een welvaartspolitiek van de overheid kan en mag niet steunen op een armenwet, die voor geheel andere doeleinden in het leven is geroepen.

Voor een verruiming van de werkgelegenheid, die wij op het oog hebben, mag de regel niet gelden, dat de loonen lager moeten zijn dan in het particuliere bedrijf, integendeel, de te verrichten arbeid is als regel veel zwaarder en de omstandigheden, waaronder moet worden gewerkt, o.a. voortdurend in het water en

dikwijls ver van de woonplaats verwijderd, zijn veel onaangenamer. De betreffende arbeiders hebben juist door de verre afstanden een langen arbeidsduur, terwijl het menigmaal voorkomt, dat, om acht uur te kunnen werken, de arbeider twaalf of meer uren in de weer is.

Bij den vrij lagen loonstandaard, speciaal in de bedrijven met ongeschoolde arbeiders, moet de door de Overheid te scheppen werkgelegenheid geen factor zijn, die den loondruk bevordert.

Voor arbeiders, onbekend met het werk, zal gedurende een zekeren tijd een trainingsbijslag moeten worden gegeven.

Een vergelijking met de loonen in het landbouwbedrijf wijzen wij met beslistheid af.

De te verrichten arbeid is geen landarbeid of daarmede gelijk te stellen, doch meestal zwaar grondwerk.

Voorts dienen de sociale bepalingen, zooals die in de collectieve contracten voor de arbeiders in het vrije bedrijf gelden, te worden in acht genomen.

Wanneer het werken betreft, die voor uitvoering door middel van uitbesteding, dus als geheel vrije arbeid, in aanmerking komen, zooals dat onder meer met het verbeteren van de wegen, havens, rivieren en kanalen het geval is, dan dient in de bestekvoorwaarden te worden voorgeschreven, dat ten opzichte der loonen en andere arbeidsvoorwaarden de bepalingen zullen gelden, zooals die in de landelijke collectieve arbeidsovereenkomsten voor de betreffende vakken en bedrijven, afgesloten tusschen organisaties van werkgevers en werknemers, zijn opgenomen.

Voorts wenschen wij er de aandacht van de Regeering op te vestigen, dat bij eventueele aanbesteding van overheidswerken van grooten omvang, aan de aannemers zoodanige verplichtingen worden opgelegd, dat niet plotseling een opeenhooping van werk in een bepaald gedeelte van het land plaats heeft, waardoor men of geen voldoende arbeidskracht kan krijgen, of die van ver af moet betrekken.

Wij denken hierbij vooral aan den aanleg van nieuwe en verbetering van bestaande wegen, die zeer goed in verschillende deelen van het land zouden kunnen beginnen, terwijl bij vrijlaten van de aannemers het gevaar bestaat, dat een en ander tot een betrekkelijk klein rayon wordt beperkt.

Vakonderwijs.

Het is bekend, dat de werkloosheid in het algemeen de ongeschoolde arbeiders ernstiger teistert dan de geschoolde. Anderzijds bestaat er in een aantal industrieën een tekort aan geschoolde arbeiders. Dit zal op den duur erger worden, indien het zoogenaamde Stopwetje, dat is de wetsbepaling, volgens welke geen subsidies meer ingevolge de Nijverheidsonderwijswet worden verstrekt, gehandhaafd blijft. Wij meenen dan ook, dat de Werkloosheidsraad er op moet aandringen, dat dit Stopwetje

zoo snel mogelijk wordt opgeheven. Behoorlijk vakonderwijs is zoowel voor de arbeiders zelf als voor de heele maatschappij van groot belang.

Organisatie der werkverruiming.

Ten slotte nemen wij de vrijheid ten sterkste aan te dringen op centralisatie der organen, waarvan de Regeering zich te dezer zake bedient en waarop ook de Nederlandsche Werkloosheidsraad reeds meermalen heeft aangedrongen.

Ten einde een spoedige en doeltreffende werkverruiming te bevorderen, administratieve of wettelijke belemmeringen uit den weg te ruimen en vlug de verlangde adviezen te verschaffen, is centralisatie noodig. Wij willen gaarne erkennen, dat reeds eenigermate hieraan is voldaan, omdat de werkverschaffing, die onder leiding van den Minister van Binnenlandsche Zake- wordt verricht, vrijwel is gecentraliseerd op één departement.

Door deze centralisatie zijn reeds goede resultaten bereikt, doch dit geeft ons juist aanleiding, om met te meer vrijheid op verder doorgevoerde centralisatie aan te dringen, omdat wij er van overtuigd zijn, dat nog belangrijk meer zou zijn te bereiken, indien de Regeering er toe zou besluiten, het geheele vraagstuk der verruiming centraal te doen behandelen en uit te voeren.

Wij willen ten slotte niet verhelen, dat ter verwezenlijking van hetgeen op dit stuk van de Regeering wordt gevraagd, groote bedragen uit de Staatskas noodig zijn, maar wij zijn er ten sterkste van overtuigd, dat deze bedragen, voor de welvaart van ons geheele volk besteed, ten volle verdedigbaar zijn en voor de toekomst van het allergrootste belang.

BIJLAGE IV.

NOTA VAN DE NEDERLANDSCHE VEREENIGING LANDVERHUIZING

ter toelichting van hare inzichten over de al of niet wenschelijkheid en doeltreffendheid van maatregelen, die door de Regeering op emigratiegebied zijn of zouden kunnen worden genomen, in 't bijzonder ter voorkoming of bestrijding van werkloosheid.

26 September 1929.

De jaarlijksche emigratie uit Nederland is sedert den wereldoorlog zeer klein in verhouding tot den jaarlijkschen bevolkingsaanwas.

Door die emigratie daalt derhalve het aantal arbeidskrachten in den lande slechts weinig en als factor ter bestrijding (voorkoming) van werkloosheid is de huidige emigratie dan ook niet van groote beteekenis. Vóór den wereldoorlog, in 't bijzonder

in de jaren 1900 tot 1914 was dat anders, was het totaal aantal personen dat jaarlijks naar andere landen trok zoo groot, dat de emigratie er zeker in belangrijke mate toe bijdroeg om de arbeidsmarkt te ontlasten.

Dit leidt tot de vraag of het mogelijk zoude zijn de emigratie te bevorderen en zoo ja door welke middelen en of de Regeering daartoe hare medewerking zoude moeten verleenen.

Naar het oordeel van de Vereeniging Landverhuizing moet de eerste vraag ontkennend worden beantwoord en zulks op grond van de ervaringen in Nederland opgedaan gedurende de laatste zeven jaren, waarin alle pogingen tot bevordering der emigratie hebben gefaald.

Ook in Engeland werden sedert 1922 zoodanige pogingen gedaan, enorme bedragen werden daarvoor beschikbaar gesteld, maar, ook daar, leverden zij geen resultaat op.

Alle propaganda voor emigratie en zelfs geldelijke hulp voor den overtocht zal vergeefs zijn, zoolang de immigratielanden geen betere kansen van slagen bieden aan arbeiders in onderscheidene beroepen.

Van de voor Nederlanders in aanmerking komende overzeesche immigratielanden bieden alleen de Ver. Staten van Amerika goede kansen in bijna alle beroepen en dit vestigingsgebied heeft het aantal Nederlandsche immigranten, dat jaarlijks wordt toegelaten, sterk beperkt.

Ware dit niet het geval, dan zou de overzeesche emigratie zeker dezelfde hoogte bereiken als voor den oorlog, want de lust om zich in de Ver. Staten te vestigen is in ons land nog steeds zeer groot, zonder dat daarvoor propaganda wordt gemaakt.

Maar alle pogingen om de emigratie naar de andere voor Nederlanders geschikte overzeesche landen te doen toenemen, mislukten, leidden slechts tot tijd- en geldverlies, omdat in die landen de mogelijkheden zich in hoofdzaak bepalen tot het verrichten van landbouwarbeid, terwijl zelfs in het landbouwbedrijf de toestanden en vooruitzichten niet onverdeeld gunstig zijn.

Op grond van het vorenstaande is de Ned. Ver. Landverhuizing van oordeel, dat de Nederlandsche Regeering beter doet zich van pogingen tot bevordering der emigratie of van steun aan dergelijke pogingen te onthouden.

Wel kan het eenigermate van nut zijn om personen, die, niet uit den landbouw afkomstig, geneigd zijn om te emigreeren met het doel om in den vreemde landbouwarbeid te verrichten, de gelegenheid te openen om zich voor vertrek hier te lande in landbouwarbeid te bekwamen, teneinde zoodoende hunne kansen van slagen in het immigratieland te verhoogen, c.q. teneinde ze tijdig te doen inzien, dat zij voor dien arbeid niet geschikt zijn en daarmede mislukking en ellende in den vreemde te voorkomen.

In uitzonderingsgevallen kan het ook wenschelijk zijn om treklustigen, die niet over voldoende geld beschikken om hun

emigratieplan te volvoeren, door voorschotten van Rijk en (of) Gemeente te steunen, indien bij de emigratieorganisaties zich personen aanmelden om inlichtingen en raad en het blijkt dat deze treklustigen te weinig geld beschikbaar hebben, terwijl zij door hun bekwaamheid goede kansen van slagen hebben in den vreemde en wat karakter en gedrag betreft steun verdienen.

Van zeer groot belang echter is, in de eerste plaats voor de aspirant-emigranten en emigranten, maar ook voor de emigratie in het algemeen, dat spoedig een nieuwe wet op de landverhuizing het Staatsblad bereikt.

Een goede wet zal, door het scheppen van rustiger toestanden en een atmosfeer van vertrouwen, kunnen bijdragen tot een toeneming der emigratie.

BIJLAGE V.

NOTA VAN DE NATIONALE VEREENIGING TEGEN DE WERKLOOSHEID.

September 1929.

Het Bestuur der Nationale Vereeniging is van oordeel, dat niet volstaan kan worden met hetgeen in den brief van den N.W.R. d.d. 4 Oct. 1929, aan den Voorzitter van den Raad van Ministers wordt medegedeeld.

Met het daarin vermelde is zij het eens, maar zij meent, dat ook moet worden aangedrongen dat in de eerstkomende vierjarige periode zeker tot stand komen de volgende drie wetsontwerpen betreffende :

a. de arbeidsbemiddeling ;
b. de werkloosheidsverzekering ;
c. de landverhuizing.

De Arbeidsbemiddeling. Het wetsontwerp is bij de Tweede Kamer aanhangig. De Nationale Vereeniging verwacht, dat dit ontwerp nog in dit zittingsjaar in openbare behandeling zal komen en zal worden afgedaan.

De Verzekering. De Hooge Raad van Arbeid en de Nederlandsche Werkloosheidsraad hebben over hoofdpunten van dit onderwerp reeds advies gegeven. Naar verluidt heeft de vorige Minister van Arbeid een voorontwerp geheel in gereedheid gebracht. De Nationale Vereeniging zal het op hoogen prijs stellen, indien de Regeering bevordert, dat zeer spoedig een voorontwerp om advies naar den Hoogen Raad van Arbeid zal worden gezonden, opdat het wetsontwerp ook spoedig bij de Staten-Generaal zal kunnen worden ingediend.

De Landverhuizing. Ook hiervoor is in de laatste twaalf jaar reeds veel voorarbeid verricht. Een voorontwerp moet gereed zijn, dat thans een onderwerp van behandeling zou uitmaken in een interdepartementale commissie. Het Bestuur der Nationale Vereeniging zal het ook ten opzichte van dit onderwerp op hoogen prijs stellen, indien de Regeering zal willen bevorderen, dat de studie en het overleg spoedig konden worden beeindigd, opdat ook in de allereerste jaren een wet op de landverhuizing het Staatsblad zal bereiken.

Werkloosheidsverzekering in Duitschland.

Zoover Duitschland andere landen voor is geweest met het opbouwen der sociale verzekering, zoolang heeft het geduurd eer het met de verzekering tegen werkloosheid een aanvang heeft gemaakt. Het zou 1927 worden eer het gebouw der sociale verzekering met eene nieuwe verdieping werd verrijkt. Krachtens de wet van 16 Juli 1927 werd met ingang van 1 October 1927 de zgn. Erwerbslosenfürsorge, een instituut dat noch verzekering, noch armenzorg was, vervangen door eene algemeen werkende verplichte verzekering tegen werkloosheid.

Van halve maatregelen was men niet gediend. Niet, als in Engeland, is men begonnen met een geleidelijken opbouw der verzekering, doch de verzekering omvatte onmiddellijk in hoofdzaak allen, die onder de Ziekteverzekering vielen. Ook b.v. de land-, tuin- en boscharbeiders (behoudens eenige beperkingen) en de personen in huiselijke diensten werkzaam, die in Engeland thans nog buiten deze verzekering vallen.

Hiermede kwam Duitschland, wat zijn aantal verzekerden betreft (± 16 millioen) op de eerste plaats te staan, eene plaats, die Engeland (met ± 12 millioen verzekerden) tot dusver had ingenomen.

Het is wellicht interessant hier nog te vermelden, dat, toen Duitschland de verplichte verzekering tegen werkloosheid had ingevoerd, het aantal verplicht verzekerden over de geheele wereld, ruw geschat, ruim 40 millioen bedroeg, waartegenover er ruim 3 millioen stonden, die onder eene vrijwillige verzekering vielen.

De opzet der verzekering was, gelijk den lezer bekend is, dat de middelen, noodig om de uitkeeringen te betalen, zouden worden opgebracht door bijdragen van werkgevers en arbeiders. Niet, gelijk in Engeland, zou de Staat ook zijnerzijds bijdragen. Deze laatste zou echter, tezamen met de gemeenten, de uitkeeringen voor zijne rekening nemen, die gedaan zouden worden, als „Krisenunterstützung" aan nog-niet-rechthebbende of uitgetrokken verzekerden.

Geraamd werd, dat voor het verstrekken van uitkeering per man per maand 70.76 Mark noodig zou zijn. In totaal zou 49.2 millioen Mark per maand worden opgebracht bij eene bijdrage, die voor werkgevers en arbeiders tezamen ongeveer 3 % van het grondloon zou bedragen, met welk bedrag men dan het geheele jaar door ongeveer 700.000 werkloozen zou kunnen ondersteunen. Een aantal werkloozen van 700.000 op 16.4 millioen verzekerden beteekende derhalve een werkloosheidspercentage van 4.27 (in werkelijkheid was het einde Januari 1928 9 %).

Het is evenwel anders uitgekomen dan men aanvankelijk gedacht had. Niet alleen bleken de inkomsten hooger te zijn (zij zijn thans ± 70 millioen Mark per maand), maar ook de uitgaven waren hooger dan geraamd werd. Het aantal werkloozen bedroeg nl. reeds in den winter 1927/28 meer dan 1 millioen. Het eerste verzekeringsjaar (1 Oct. 1927—1 Oct. 1928) gaf een tekort te zien van ± 14 millioen Mark, hetwelk kon worden gedekt, omdat men nog eenige fondsen uit anderen hoofde dan bijdragen voorhanden had.

Den winter 1928/29 ging men in met een bezit van 109 millioen Mark, welke reeds in Januari 1929 geheel verbruikt waren. Door den buitengewoon strengen winter stegen de uitgaven sterk, terwijl aan den anderen kant, door loonverlies, de bijdragen daalden. Omstreeks Augustus 1929 was de toestand zoo, dat in het jaar 1928/29 de uitgaven de inkomsten met ± 479 millioen Mark hadden overtroffen. Vanzelfsprekend heeft men om hulp bij den Staat moeten aankloppen om dit alles te kunnen financieren, maar even vanzelfsprekend is het, dat men eene herhaling van wat gebeurd was, niet kon dulden, zoowel met het oog op den toestand der schatkist, als met het oog op de verplichtingen jegens het buitenland, waar dit alles niet onopgemerkt bleef.

Men zat in een moeras en moest er zien uit te komen.

Laat ons, alvorens na te gaan welke maatregelen men genomen heeft om uit de moeilijkheden te geraken, eerst eens zien waaraan deze debâcle te wijten was.

Men kan drieërlei oorzaak onderscheiden, n.l.

1°. de beide winters 1927/8 en 1928/9 zijn, vooral de laatste, zeer streng geweest. Hierdoor waren er b.v. in het voorjaar 1929 ruim twee millioen werkloozen.

2°. Misbruiken van de verzekering, zoowel van de zijde der arbeiders, als van de zijde der werkgevers.

3°. Misstanden, fouten in de wetgeving zelf, waardoor men zich op volkomen legale wijze, aanspraak op werkloosheidsuitkeering kon verschaffen, terwijl de redelijkheid gebood zoodanige uitkeering niet te verstrekken.

Over de punten 2° en 3° mogen thans eenige bijzonderheden volgen.

Het hoofdprobleem heeft in Duitschland gevormd de kwestie

van de verzekering der seizoenarbeiders. De wet van 16 Juli 1927 had n.l. geenerlei onderscheid gemaakt tusschen conjunctuur- en seizoenwerkloosheid. Seizoenarbeiders werden dus op denzelfden voet behandeld ingeval van werkloosheid als anderen. Seizoenarbeiders kunnen in den regel rekenen op werkloosheid, meest des winters, en krijgen dan uitkeering naar de verdiensten over de laatste *drie* maanden.

Wanneer dergelijke arbeiders er nu in slaagden — wat niet altijd moeilijk viel — om gedurende drie maanden een hoog loon te verdienen, konden zij gedurende 26 weken eene vrij hooge uitkeering genieten en zij waren daarom niet altijd geneigd om werk te aanvaarden tegen loonen, lager dikwijls dan die uitkeering. Vooral op het platteland schijnt zich dit bezwaar zeer sterk te hebben doen gevoelen. Voor oogstarbeid, voor winterwerk in de bosschen waren niet altijd menschen te krijgen, terwijl anderen werkloos, in het genot van uitkeering, rondliepen. Daarbij komt, dat men aan het begrip „passend werk" veelal een beperkte uitlegging heeft gegeven.

Waren er arbeiders die wèl winterwerk tegen lager loon aanpakten, dan werden zij hierdoor gedupeerd, dat zij, als zij werkloos werden, eene lagere uitkeering kregen dan voorheen, omdat zij berekend werd naar de laatstgenoten verdienste.

Ter illustratie moge dienen, dat een metselaar, die een uurloon van 1 Mark verdiende, zich door betaling van 26 × 1½% van 48 Mark d.i. 18.72 Mark gedurende 26 weken een uitkeering kon verzekeren van 643.50 Mark (met een gezin van drie kinderen) of per week 24.75 Mark.

Men heeft hierin al aanstonds in die mate een misstand gezien, dat bij de wet van 24 Dec. 1928 ten opzichte van de seizoenarbeiders buitengewone maatregelen zijn getroffen in dien zin, dat zij, na zes weken uitkeering krachtens de verzekering, verder buiten de eigenlijke verzekering ondersteuning zouden ontvangen, voorzoover zij daaraan althans behoefte zouden hebben. Deze ondersteuning zou voor $^4/_5$ door het Rijk, voor $^1/_5$ door de Reichsanstalt betaald worden. Hoewel deze maatregel wel wat geholpen heeft, schijnen toch in de praktijk niet alle bezwaren ondervangen te zijn. Deze wet zou gelden tot 30 Sept. 1929 en is automatisch vervallen.

Wie als seizoenarbeider werden beschouwd vindt men in een besluit van het bestuur der Reichsanstalt van 18 Dec. 1928 (vgl. Reichsarbeitsblatt no. 36 van 1928).

Onder deskundigen en schrijvers over het werkloosheidsvraagstuk is de vraag, hoe men moet handelen inzake verzekering van seizoenarbeiders zeer verschillend beantwoord. Wordt eenerzijds betoogd, dat seizoenarbeiders in den tijd dat zij werken hooge loonen verdienen, dat zij er daarna zeker van zijn werkloos te zullen worden, zoodat er bij hen van een verzekerbaar risico geen sprake is, anderzijds wordt aangevoerd, dat het argument der hooge loonen misschien voor een deel der seizoen-

arbeiders juist is, doch lang niet voor alle. Veelal is hun loon onvoldoende om daarvan voor den kwaden dag opzij te leggen, terwijl daarbij komt, dat, al moge met eenige zekerheid te voorspellen zijn, dat zij werkloos zullen worden, daar toch tegenover staat, dat de duur der werkloosheid zeer kan uiteenloopen, zoodat wel degelijk van verzekering kan worden gesproken. Zou men seizoenarbeiders geheel van de verzekering uitsluiten, dan zou toch de gemeenschap bij werkloosheid voor hen moeten zorgen.

Voorzoover mij bekend is, heeft men in Engeland niet die moeilijkheden met de seizoenarbeiders gehad als in Duitschland, misschien omdat de agrarische verhoudingen daar anders zijn.

Wat wij in ons land tot dusver op dit gebied ervaren hebben geeft m. i. geen reden om ten aanzien van seizoenarbeiders bijzondere maatregelen te treffen.

Volgens de Duitsche wet waren ook de huisarbeiders tegen werkloosheid verzekerd. Door de moeilijkheid van contrôle op hun werkloos zijn en blijven schijnen ook hier misbruiken te zijn voorgekomen, die meer hebben gekost dan noodig was.

Ook omdat eene definitie van „werkloosheid" ontbrak, ontstond er onder de werking der wet een groote schare pseudowerknemers, personen, die zich arbeidscontracten en ontslagbewijzen lieten geven door hunne vrouwen en familieleden. Kleine patroons lieten van elkaar verklaren, dat de een bij den ander in loondienst had gewerkt. In al deze gevallen gaf men zoo hoog mogelijke loonen op, omdat drie maanden werken tegen hoog loon voldoende was om hooge uitkeeringen te krijgen. Het schijnt voorgekomen te zijn, dat een arbeider als zijn verdiend loon vermeldde, dat wat hij met familieleden tezamen had verdiend.

Ouders, vooral in den landbouw, lieten hunne kinderen 's zomers eenige maanden werken, om zoo te zorgen, dat zij 's winters werkloosheidsuitkeering kregen, waardoor zij in dien tijd van de zorg voor hunne kinderen geheel of grootendeels ontheven waren.

Gehuwde vrouwen, die er een betrekkinkje bij waarnamen dat 3 of 4 Mark per week opleverde, kregen bij werkloosheid het minimum van 6 Mark per week uitkeering.

Een ander punt is de bepaling, dat hij, die werk geweigerd heeft, voor vier weken van uitkeering is uitgesloten. Deze termijn bleek in de praktijk tekort om de aanvaarding van werk aan te moedigen. Na vier weken ging men rustig zijne uitkeering weder trekken.

Als algemeen verschijnsel kwam daarbij nog, dat de verzekering den trek naar de steden zeer deed toenemen en de „Landflucht" een karakteristiek, maar gevaarlijk verschijnsel werd.

Tot het doen ontstaan van misbruiken hebben ook de werkgevers belangrijk bijgedragen.

In de eerste plaats zag men het verschijnsel, dat werkgevers,

in wier bedrijf slapte heerschte, niet, zooals vroeger, hunne werklieden toch aan den gang hielden of geldelijk steunden, maar hen terstond ontsloegen met de bedoeling, dat zij dan dadelijk op werkloosheidsuitkeering aanspraak zouden maken. Deze methode schijnt op ruime schaal te zijn toegepast, ook in den vorm „Werkbeurlaubung".

Een ander buitenkansje was, dat een werkgever, die tijdelijk extra werk te verrichten had, werkloozen kon krijgen voor dit gelegenheidswerk. Hij behoefde hiervoor niet het volle, voor zulk werk vastgestelde, loon te betalen, terwijl de arbeider zijn uitkeering kon behouden. Personen, die van lossen arbeid hun beroep maakten, werden, zooals voor de hand ligt, op deze wijze uit hun werk gestooten en het behoeft wel geen betoog, dat er zoodoende op de arbeidsmarkt een chaotische toestand ontstond.

Voeg daarbij, dat werkgevers zich niet ontzagen om door afgifte van onjuiste ontslagbewijzen ertoe mede te werken, dat arbeiders zich op onrechtmatige wijze in het bezit van werkloosheidsuitkeering stelden en men begrijpt, dat de drang naar herziening, naar opheffing van misstanden en misbruiken groot werd. Deels moest dit geschieden door wijziging van de wet, deels ook door maatregelen van administratieven aard betreffende uitvoering der wet.

De klachten over de werking der verzekering kwamen in hoofdzaak van werkgeverszijde, doch ook buiten dien kring deden zich de bezwaren gevoelen, al was men soms al te gauw tot generaliseeren geneigd.

Ik wijs hier b.v. op het Denkschrift der Vereinigung der Deutschen Arbeitgeberverbände, waarin verschillende maatregelen tot verbetering werden voorgesteld vnl. wat betreft seizoenarbeiders.

Ik wijs verder, nadat hierboven reeds melding is gemaakt van de wet van 24 Dec. 1928 inzake seizoenarbeiders, op eene circulaire van den president der Reichsanstalt für Arbeitsvermittlung und Arbeitslosenversicherung van 4 Mei 1929, die de strekking had misbruiken tegen te gaan. Zij wees b.v. op het onjuiste streven om allerlei betrekkingen van zeer voorbijgaanden aard als verzekeringsplichtig te beschouwen, hoewel zij dit inderdaad niet waren, op schijnarbeidscontracten, op de geschiktheid van werkloozen om te arbeiden, op het aannemen van allerlei werk door seizoenarbeiders, op clandestienen arbeid, enz.

Verzekering in het algemeen is dikwijls een object waarop het menschelijk vernuft zich spitst om zich onrechtmatig te verrijken, ook in het particuliere bedrijf, b.v. bij brand- en ziekteverzekering, waar men echter de zaken niet zoo aan de groote klok hangt. Maar de mogelijkheid van misbruik is bij eene verzekering als die tegen werkloosheid wel bijzonder groot en veilig mag men aannemen, dat er, waar die verzekering bestaat, op grooter of kleiner schaal, misbruik van wordt gemaakt, ook bij ons. Dergelijke feiten pleiten echter m.i. geenszins tegen

de verzekering als zoodanig, zooals sommigen wel willen doen voorkomen. Als bekend mag ik veronderstellen, dat in Engeland naar het voorkomen van misbruiken onderzoekingen zijn ingesteld met vrijwel negatief resultaat. In Duitschland schijnen die misbruiken evenwel toch sterker naar voren te zijn gekomen dan elders, zoodat er in pers en literatuur overal over gesproken werd, als over een toestand, die niet mocht voortduren.

Dieper ingrijpende veranderingen konden dan ook niet uitblijven.

Reeds in het voorjaar 1929 kondigde de Regeering eene herziening van de wet van 16 Juli 1927 aan.

In April 1929 werd de aangelegenheid in den Rijksdag besproken en toen openbaarde zich over den aard der te nemen maatregelen eene tegenstelling tusschen de sociaal-democraten en de burgerlijke partijen. De eersten wilden zich bepalen tot verhooging der maximum bijdrage van 3%, terwijl zij overigens van verslechteringen niet wilden weten, de laatsten wilden eene geheele herziening der wet, zonder verhooging van bijdrage.

Nadat pogingen om met wettelijke regeling van een „Sofortprogramm" onmiddellijk de meest noodige voorzieningen te treffen mislukt waren, hield eene commissie van deskundigen uit den Rijksdag zich bezig met het samenstellen van een rapport over de geheele materie. Haar rapport werd in Augustus 1929 gevolgd door een Regeeringsontwerp. Zoowel deze commissie als het ontwerp kwamen met eene tijdelijke verhooging der bijdrage van 3 tot 3½%. Men herinnert zich nog welke moeilijkheden dit ontwerp in den boezem der Regeering baarde, toen de ministers Wissell en Severing naar den Haag reisden om te confereeren met wijlen Dr. Stresemann, die aan de bekende Haagsche conferentie deelnam.

Het ontwerp berustte, behalve op verhooging der bijdrage, op de volgende grondslagen:

1°. wijziging van de bepalingen betreffende seizoenarbeiders;
2°. wijziging van de regeling van den wachttijd;
3°. in rekening brengen, bij het verleenen van werkloosheidsuitkeering, van wachtgelden, pensioenen, e. d.;
4°. wijziging van de voor werkloozen te betalen ziekengeldbijdrage.

Men ging nu uit van den volgenden financieelen opzet.

Gerekend werd op 1.1 millioen werkloozen per jaar, die zouden kosten 1119 millioen Mark.

Aan bijdragen zou worden ontvangen 980 millioen Mark [840 (3 %) + 140 (½ %)].

Er zou dus een tekort zijn van 139 millioen Mark (zonder bijdrageverhooging van 279 millioen Mark).

Om dit tekort te dekken stelde de commissie in meerderheid maatregelen voor, die eene besparing beoogden van 163 millioen Mark, zoodat er een overschot zou zijn van 24 millioen Mark.

Het Regeeringsontwerp bracht de volgende besparingen het voorstel hierboven genoemd sub 1° 21 millioen Mark.

„	„	„	„	„	2°	25	„	„
„	„	„	„	„	3°	16	„	„
„	„	„	„	„	4°	30	„	„
				Totaal		92	„	„

Het groote verschil zit hierin, dat de commissie het bedrag der uitkeering naar den duur der verzekering wilde afmeten, waarvan zij eene grootere besparing van 59 millioen Mark verwachtte.

Nu de Regeering niet zoover wilde gaan, gaven haar voorstellen een jaarlijksch tekort van 47 millioen Mark.

Hierbij moet in aanmerking worden genomen, dat men in de vijf ergste maanden van den winter 1929/30 (November t/m Maart) niet zal kunnen beschikken over de inkomsten van een geheel jaar, terwijl dan het meeste moet worden uitgegeven. Gerekend is, dat in deze vijf maanden 650 millioen Mark noodig zal zijn, terwijl men in die vijf maanden slechts te beschikken heeft over 543 millioen Mark. Naast het jaarlijksch tekort van 47 millioen Mark staat men dus dezen winter voor een tekort van 107 millioen Mark.

Hoe is het nu met dit Regeeringsontwerp gegaan?

Bij de behandeling van het ontwerp in de Rijksdagcommissie voor de sociale politiek deden zich al dadelijk ernstige meeningsverschillen gevoelen over de te nemen maatregelen, waarbij vooral de sociaal-democraten en de Deutsche Volkspartei scherp tegenover elkander stonden. Eenerzijds wilde men in hoofdzaak bijdrage verhooging, anderzijds alleen maatregelen tot opheffing van misbruiken en misstanden.

De Regeering stelde ten slotte een compromis voor, dat aan den Rijksraad werd voorgelegd en o.a. bevatte een premie verhooging voor de seizoenarbeiders tot 4½% (de landbouw was hierbij niet inbegrepen). De Rijksraad nam dit compromis aan met 32—31 stemmen (als den vertegenwoordiger van Lippe-Detmold niet op het laatste oogenblik eene concessie ware gedaan, ware het verworpen), zij het, dat er in het onderwerp veel werd gewijzigd.

Het besluit van den Rijksraad, dat het geheele tekort vrijwel wegwerkte, werd evenwel slecht ontvangen en al aanstonds werd betwijfeld, of het gewijzigde ontwerp in den Rijksdag een meerderheid zou vinden.

Na langdurige en moeilijke besprekingen tusschen de Regeeringspartijen om tot een allen bevredigend compromis te geraken, kwam het ontwerp ten langen leste op 30 September j.l. in den Rijksdag in behandeling.

De Rijksminister van arbeid, Wissell, verdedigde het ontwerp. Hij erkende, dat er van de verzekering misbruik was gemaakt, maar toch niet in zoo'n ernstigen omvang als men vaak had

willen doen voorkomen. Z.i. had de verzekering in het algemeen aan de gestelde eischen voldaan.

Zijn partijgenoot, de sociaal-democraat Grasmann, noemde een premieverhooging van ½% onvoldoende. Zijns inziens had het bedrijfsleven best eene verhooging van 1 % kunnen dragen. Zijne fractie zou evenwel voor het ontwerp stemmen.

De Deutsche Volkspartei bleef nog onverzoenlijk. Men kon het echter, met het oog op de Youngwetten, moeilijk op een crisis in de Regeering laten aankomen. En zoodoende trachtte nog, even voor zijn dood, Dr. Stresemann, voorzitter der partij, tusschen beide te komen.

Thans werd besloten de beslissing over de verhooging der premie uit te stellen tot het einde van het jaar, in verband ook met eene algeheele reorganisatie der financiën.

De Deutsche Volkspartei besloot zich van stemming over het ontwerp te onthouden dat thans door den Rijksdag met 238—155 stemmen en 40 onthoudingen werd aangenomen. (Wet van 12 Oct. 1929).

De kwestie der premieverhooging is hiermede uiteraard volstrekt niet van de baan. Zij zal tenslotte binnen niet te langen tijd aan de orde moeten komen, wil men niet opnieuw voor finantieele moeilijkheden komen te staan.

De veranderingen, die in de wet zijn aangebracht, komen in hoofdzaak op het volgende neer:

1. Er is eene definitie van het begrip „werkloos" opgenomen, om pseudowerknemers van de verzekering uit te sluiten.
2. Werkzaamheden van zeer voorbijgaanden aard vallen niet onder de verzekering.
3. Losse werkzaamheden vallen slechts dan onder de verzekering, wanneer het bestuur van de Reichsanstalt zulks, met toestemming van den Minister van Arbeid, bepaalt.
4. De mogelijkheid om uitkeering te verkrijgen is verzwaard. De zgn. Anwartschaftszeit is n.l. eerst dan vervuld als men in de twee jaren, die aan de eerste aanmelding van werkloosheid voorafgaan, tenminste 52 weken een verzekeringsplichtig beroep heeft uitgeoefend. Voor latere aanmeldingen is de eisch: in de 12 maanden, die aan de aanmelding voorafgaan, tenminste 26 weken een verzekeringsplichtig beroep hebben uitgeoefend.
5. De regeling van den wachttijd is gewijzigd. Merkwaardig is, dat daarbij thans met den burgerlijken staat der betrokkenen wordt rekening gehouden. De regeling is als volgt: de wachttijd bedraagt 14 dagen voor alleenstaande personen beneden 21 jaar; 7 dagen voor alleenstaande personen van 21 jaar en ouder en voor personen, op wie een onderhoudsplicht rust voor 1, 2 of 3 anderen; 3 dagen voor personen, op wie een onderhoudsplicht rust voor 4 of meer anderen.

Heeft men na de laatste werkloosheid minder dan zes

weken aaneen gewerkt, dan wordt de wachttijd met zooveel dagen verkort, als doorgemaakt zijn vóór de laatste werkperiode.

6. Als iemand zijne betrekking verlaat of werk weigert, kan hem tot acht weken (vroeger vier weken) uitkeering worden ontzegd.
7. Het bedrag der uitkeering wordt bepaald door de verdienste over de laatste 26 weken (vroeger 13 weken).
8. Heeft een werklooze langen tijd gewerkt in eene andere plaats dan waar hij steun geniet, dan wordt de uitkeering berekend naar de loonsverhoudingen in de plaats waar de ondersteuning wordt genoten.
9. Voor seizoenarbeiders worden de maximum-uitkeeringen in de hoogere loonklassen aan beperkingen onderworpen. (Zij zijn gelijk aan de uitkeeringen volgens de Krisenunterstützung). Ook de uitkeeringsduur, die normaal 26 weken is, kan voor hen beperkt worden. Eerstgenoemde regeling geldt voorloopig slechts tot 31 Maart 1931.
10. Er is een maximum bepaald van 150 % der uitkeering voor hen, die er tijdens hunne werkloosheid wat bij kunnen verdienen.
11. Pensioenen, renten, wachtgelden e.d. worden bij het verstrekken van uitkeering in rekening gebracht.
12. Voor de uitkeering aan losse arbeiders en thuiswerkers kunnen inzake het verstrekken van uitkeering door het bestuur der Reichsanstalt, onder goedkeuring van den Minister van Arbeid, afwijkende bepalingen worden gemaakt.
13. De bijdragen voor de ziekteverzekering van werkloozen, die uit de middelen der Reichsanstalt worden betaald; zijn verminderd.
14. De „Angestellten" in leidende of hoogere functies zijn thans eveneens onder de verzekering gebracht.
15. De vrijstelling der verzekering van dienstverhoudingen volgens leerlingcontracten wordt beperkt tot 12 maanden (vroeger 6 maanden) vóór den afloop van het contract.
16. Voorts zijn, door technische wijziging van verschillende artikelen, pogingen gedaan om te voorkomen, dat misbruiken, die zich vroeger hebben voorgedaan, zich herhalen.

De wijziging sub 15 genoemd zal 1 millioen Mark meer aan bijdragen opbrengen. Besparing hoopt men te verkrijgen door de wijzigingen genoemd:

sub	4 (Anwartschaftszeit)	16	millioen Mark
„	5 (wachttijd)	2	„ „
„	9 (seizoenarbeiders)	21	„ „
„	11 (aftrek pensioenen e.d.)	8	„ „
„	13 (bijdragen ziekteverzekering)	30	„ „
	Totaal....	77	millioen Mark

Aangezien verwacht werd, dat de wetswijzigingen, die tegen

misbruiken waren gericht, een besparing van omstreeks 20 millioen Mark zouden geven, kan gerekend worden op eene totale vermindering van het tekort met 90 à 100 millioen Mark.

Nu de bijdrage niet tegelijkertijd verhoogd is, blijft er dus nog een tekort van omstreeks 180 millioen Mark over, dat zal moeten worden gevonden door leeningen. Met belangstelling wachten wij de resultaten van deze ingrijpende herziening af.

Het geheele verloop van deze zaak, dat tot eene ware lijdensgeschiedenis is geworden, wijst er op welk een ontzettend moeilijke materie het hier betreft. Niet de financieele kant lijkt mij de moeilijkste, maar de technische en de economische.

En welke conclusies men ook uit dit tweejarig experiment zou willen trekken, deze schijnt mij toch niet gewaagd, dat het systeem, dat wij hebben, met al zijn onvolkomenheden, nog niet het slechtste is.

31 October 1929. Mr. H. J. Morren.

De Arbeidsmarkt in Nederlandsch-Indië in 1927 en 1928.

Uit het feit dat er in Nederlandsch-Indië gedurende het jaar 1927 voortdurend een vrij groot aantal werkloozen is geweest, mag niet de gevolgtrekking worden gemaakt, dat de malaise nog steeds voortduurt.

De op de arbeidsmarkt ondervonden moeilijkheden hebben andere oorzaken, die hieronder zullen worden vermeld.

Voor het jaar 1927 is eenig cijfermateriaal beschikbaar, verstrekt door de sinds een paar jaren bestaande openbare Arbeidsbeurzen. Uiteraard is dit, zelfs voor die hoofdplaatsen, in de verste verte niet volledig voor vraag en aanbod van arbeidskrachten, doch de cijfers kunnen niettemin eenigermate een inzicht geven van de tendenzen der arbeidsmarkt.

Bij de vier groote arbeidsbeurzen werden in den loop van het jaar 1927 ingeschreven:

	Europeanen	Inlanders	Chineezen
Batavia	1373	2888	316
Bandoeng	995	3148	120
Djokjakarta	416	2685	32
Soerabaja	1226	1388	168
Totaal....	4010	10109	636

Geplaatst werden in den loop van het jaar:

	Europeanen	Inlanders	Chineezen
Batavia	703	660	72
Bandoeng	234	458	11
Djokjakarta	109	311	9
Soerabaja	441	384	20
Totaal....	1487	1813	112

Totaal aantal ingeschrevenen			14755
Totaal aantal geplaatsten			3412 d.i. 23 %
In totaal	geplaatste	Europeanen	37 %
	„	Inlanders	18 %
	„	Chineezen	17½ %
te Batavia	geplaatste	Europeanen	51 %
	„	Inlanders	22½ %
	„	Chineezen	22.7 %
te Bandoeng	geplaatste	Europeanen	23½ %
	„	Inlanders	14½ %
	„	Chineezen	9.1 %
te Djokjakarta	geplaatste	Europeanen	26 %
	„	Inlanders	11.2 %
	„	Chineezen	28 %
te Soerabaja	geplaatste	Europeanen	36 %
	„	Inlanders	27 %
	„	Chineezen	11½ %

In vergelijking met de plaatsingen in Nederland (ongeveer 35 % van de ingeschreven werkzoekenden) is, zooals uit de bovenstaande cijfers blijkt, het totale aantal plaatsingen in Indië (23 %) betrekkelijk gering. Hetzelfde moet gezegd worden van de plaatsingen van Europeanen te Bandoeng en te Djokjakarta, en van de plaatsingen van Inlanders en Chineezen in het algemeen. In de handelscentra Batavia en Soerabaja evenwel, en ook in het algemeen, is het percentage der plaatsingen van Europeanen betrekkelijk gunstig.

De Arbeidsmarkt in Nederlandsch-Indië in 1928.

Voor dit jaar is volledíger cijfermateriaal beschikbaar tengevolge van de omstandigheid dat onder leiding van het Kantoor van Arbeid, dat van Regeeringswege met het toezicht op de arbeidsbeurzen is belast, met ingang van 1 Januari 1928 een uniform systeem van statistische opgaven is ingevoerd. Hierdoor is het ook mogelijk enkele conclusies te formuleeren.

Bij de vier groote arbeidsbeurzen en bij de kleinere beurs te Tegal werden in het jaar 1928 ingeschreven:

	Europeanen	Inlanders	Chineezen
Batavia	978	2997	314
Bandoeng	732	3150	136
Djokjakarta	275	1182	24
Soerabaja	777	1420	187
Tegal	90	941	9
Totaal	2852	9690	670

Geplaatst werden:

	Europeanen	Inlanders	Chineezen
Batavia	493	443	59
Bandoeng	144	514	18
Djokjakarta	102	369	4
Soerabaja	286	629	74
Tegal	9	78	2
Totaal	1034	2033	157

Totaal aantal ingeschrevenen 13212
Totaal aantal geplaatsten 3224, d.i. ..... 24½ %

In totaal	geplaatste	Europeanen	36 %
	„	Inlanders	21 %
	„	Chineezen	23 %
te Batavia	geplaatste	Europeanen	50 %
	„	Inlanders	15 %
	„	Chineezen	19 %
te Bandoeng	geplaatste	Europeanen	20 %
	„	Inlanders	16 %
	„	Chineezen	13 %
te Djokjakarta	geplaatste	Europeanen	37 %
	„	Inlanders	31 %
	„	Chineezen	17 %
te Soerabaja	geplaatste	Europeanen	37 %
	„	Inlanders	45 %
	„	Chineezen	40 %
te Tegal	geplaatste	Europeanen	10 %
	„	Inlanders	8 %
	„	Chineezen	22 %

Hieruit blijkt, dat het aantal plaatsingen procentsgewijze vrijwel gelijk bleef aan dat van 1927.

Omtrent enkele groepen van werkzoekenden volgen hier nog eenige cijfers.

In de groep van het lagere kantoorpersoneel (klerken, schrijvers en typisten) werden in 1928 ingeschreven:

	Europeanen	Inlanders	Chineezen
Batavia	129	1486	81
Bandoeng	109	992	46
Djokjakarta	50	351	5
Soerabaja	56	604	72
Tegal	16	329	1
Totaal	360	3762	205

Geplaatst werden in deze groep:

	Europeanen	Inlanders	Chineezen
Batavia	98	132	14
Bandoeng	28	127	7
Djokjakarta	17	40	0
Soerabaja	25	258	23
Tegal	2	22	0
Totaal	170	579	44

In 1928 werden dus in deze groep in totaal ingeschreven 4327 personen en geplaatst 793 personen dat is ruim 18 %.
In deze beroepsgroep werden geplaatst in totaal:

Europeanen	47 %
Inlanders	15 %
Chineezen	21 %

te Batavia	Europeanen	76 %
	Inlanders	7½ %
	Chineezen	17 %
te Bandoeng	Europeanen	26 %
	Inlanders	13 %
	Chineezen	15 %
te Djokjakarta	Europeanen	34 %
	Inlanders	11 %
	Chineezen	—
te Soerabaja	Europeanen	45 %
	Inlanders	43 %
	Chineezen	32 %
te Tegal	Europeanen	12½ %
	Inlanders	7 %
	Chineezen	—

Bij beschouwing van deze cijfers zal het de aandacht trekken, dat het aantal werkzoekenden in deze groep zeer groot is, ruim 1/3 van het totaal aantal ingeschrevenen, en verder dat het aantal plaatsingen procentsgewijze vooral voor de Inlanders zeer gering is. Geconstateerd moet dan ook worden, dat de markt in dit opzicht sterk overvoerd is. Als oorzaken zijn te vermelden:
1e de nog steeds bij vele, de school bezocht hebbende Inlanders bestaande besliste voorkeur om in hun levensonderhoud te voorzien door kantoorwerk instede van door handenarbeid.
2e onvoldoende kennis van de Nederlandsche taal, welke bij hen, die slechts gewoon Inlandsch lager onderwijs hebben gevolgd, geheel ontbreekt en bij de afkomelingen der Hollandsch-Inlandsche scholen vrij gebrekkig is.
Voor hen, die zich naast eenige kennis van het Nederlandsch tevens vaardigheid in het machineschrijven hebben eigen gemaakt, is de kans op plaatsing veel gunstiger.

In de beroepsgroep der boekhouders werden in 1928 ingeschreven 164 Europeanen, 42 Inlanders en 47 Chineezen, totaal 253 personen.

Geplaatst werden 96 Europeanen (58 %), 12 Inlanders 29 %) en 22 Chineezen (47 %) in totaal 130 personen (51 %).

Deze inschrijvingen en plaatsingen geschiedden bijna uitsluitend in Batavia, Bandoeng en Soerabaja.

In de beroepsgroep der handels- en bankemployé's werden ingeschreven 78 Europeanen, 23 Inlanders en 10 Chineezen; geplaatst werden 34 Europeanen, 1 Inlander en 7 Chineezen.

Ingeschreven werden in de groep der cultuuremployé's 357 Europeanen, 49 Inlanders en 5 Chineezen; geplaatst werden 55 Europeanen en 7 Inlanders.

In de groep der technici, waaronder zijn samengevat analisten, bankwerkers, smeden en reparateurs, chauffeurs. chemikers, electriciens, fabrieksemployé's, ingenieurs, machinisten en motordrijvers, monteurs en opzichters en werkbazen (in de bouw- en technische bedrijven), werden ingeschreven 760 Europeanen, 1206 Inlanders en 69 Chineezen; geplaatst werden 231 Europeanen, 396 Inlanders en 14 Chineezen.

Deze vrij ongunstige cijfers, wat het aantal plaatsingen betreft, worden sterk beïnvloed door het groote aantal personen met geringe opleiding, dat onder deze totalen begrepen is. Voor behoorlijk gevormde en geschoolde vaklieden is de arbeidsmarkt zeer gunstig.

A. G. Vreede.

Iets over de Oude Vaart in Drenthe.

Het zij mij vergund, hier eenige bijzonderheden te laten volgen omtrent een werk dat in belangrijke mate ertoe bijdraagt èn de hoeveelheid goeden cultuurgrond te vermeerderen èn een groot aantal werkloozen te plaatsen. Het gaat hier om de verbetering van de Oude Vaart in de provincie Drenthe.

Allereerst moge hier dan een korte situatie-schets volgen.

De Oude Vaart ontspringt op de grens van de gemeenten Westerbork en Zweelo, stroomt door de gemeenten Westerbork, Beilen, Dwingelo, Diever, Havelte en Meppel, en mondt, vereenigd met het riviertje de Wold A, door het Malle Gat in het bekende Meppeler Diep uit.

Het bovendeel heeft de naam van Westerborker-, Beiler- en Dwingelerstroom. Eerst beneden Dwingelo heet de stroom Oude Vaart, omdat dit deel voordat de Drentsche Hoofdvaart was gegraven, gebruikt werd voor afvoer van turf uit de Smilder Venen.

Dit riviertje de Oude Vaart nu, is niet minder dan 54 kilometers lang. Die lengte is niet zoo heel erg; erger zijn èn de geweldig kronkelige loop èn de vele bochten. Dat smalle nietige stroompje moet dienen als afstroomingsgelegenheid voor niet minder dan 19.000 H.A., m. a. w. die 19.000 H.A. brengen alle water naar de Oude Vaart.

Doordat er steeds meer en intensiever ontgonnen wordt en verder b.v. het Oranjekanaal zijn overtollig water eveneens levert, en het riviertje voorts hoe langer zoo meer dichtgroeit, ontstaan er groote moeilijkheden voor groote uitgestrektheden land langs de Oude Vaart gelegen. Deze velden worden, wanneer het water slechts eenigszins stijgt, volkomen overstroomd.

Een 30 jaar geleden, toen de weide- en hooilanden nog slechts extensief bewerkt werden en men alleen op de stalmest was aangewezen, werden de overstroomingen niet zoo zwaar opgenomen. In dat overstroomingswater zaten enkele voedende bestanddeelen, zoodat ten slotte nog eenig voordeel werd verkregen.

Naar mate de landbouwwetenschap evenwel voortschreed, wijzigden zich de denkbeelden en kwam men door juiste voorlichting tot de conclusie, dat een eenvoudige kunstmestbehandeling het land tot veel en veel hoogere cultuurwaarde bracht dan die jaarlijksche imitatie-delta-overstrooming.

Bovendien maakten de vele bochten en andere omstandigheden, het dikwerf nog onmogelijk, voldoende bevloeiingswater te krijgen, ook al werkte men met stuwen en duikers.

Allerlei narigheden vloeiden uit dit bevloeiingsstelsel voort. Door de slechte waterafvoer konden vele, van nature goede landen, niet of slechts onvoldoende bewerkt worden. Men begrijpt dat de verkregen oogsten — dikwerf misoogsten — met dezen onvoldoenden toestand in overeenstemming waren. Een groot aantal landbouwers, de minder goed gesitueerden, moest noodgedwongen terecht, wilde men hooi hebben — en een boer zonder hooi is als een ambtenaar zonder pen, n.l. machteloos en broodeloos — bij hen die hooger gelegen landen hadden, dat zijn in dit geval de meer kapitaalkrachtigen. Het gevolg was abnormaal hooge landhuren met als nevengevolg, geweldige tegenstand van de eigenaren der betere gronden tegen de steeds weer oplevende idee tot afdoende verbetering. De Drenthsche bladen werden overvoerd met artikelen vóór en tegen de ontwateringsplannen. Zoo hevig was die tegenstand zelfs, dat eenige jaren geleden nog een ontwerp was gemaakt dat hierop neerkwam, dat zoowel een „droog" plan als een „bevloeiingsplan" zou worden uitgevoerd.

Gelukkig waren de Rijks- en provinciale autoriteiten verstandiger dan de tegenstanders en na een geduchte propaganda werden de waterschappen welke noodig zijn om het werk uit te voeren, met overweldigende meerderheid van stemmen opgericht.

Wat of er nu zal gebeuren? Allereerst dan deze mededeeling, dat bij de verbeteringsplannen ongeveer 10.000 H.A. gebaat zullen zijn. Hiervan liggen pl.m. 8000 H.A. in de z.g. nul-klasse, d. w. z. dat zij wegens het geringe belang, niets betalen; de rest, 7000 H.A. dus, is verdeeld in vier betalingsklassen. Het verbeteringswerk nu komt hierop neer, dat de Oude Vaart met inbegrip van een aantal zijleidingen, verbreed en verdiept wordt en verder tal van bochten zullen worden afgesneden. Door dit „afsnijden" wordt de rivier bijna.... 5 K.M. korter.

Wij zullen hier niet uitvoerig vertellen waaruit al deze verbeteringswerken wel bestaan, zulks zou verre uit gaan boven de ruimte welke ik voor dit artikel mag vragen, maar aardig is het wel nog te vermelden, dat het werk met inbegrip van kosten van toezicht — de Ned. Heidemaatschappij en de Grondverbeteringsmaatschappij hebben de uitvoering in handen — renteverlies, enz. naar raming rond *f* 1.162.000.— zal kosten, waarvan ruim *f* 680.000.— voor arbeidsloon bestemd is.

De Regeering heeft dit werk ingeschakeld in het vele dat gedaan moet worden om duizenden werkloozen te plaatsen. Het werk is dan ook bij uitstek geschikt, o. m. door de groote uitgestrektheid, om er honderden arbeiders bij te plaatsen. Naast arbeiders uit Drenthe zijn eveneens eenige honderden stadsarbeiders geplaatst, die in nieuw gebouwde barakken ondergebracht zijn. Uit de door Gedeputeerden van Drenthe gepubliceerde stukken blijkt, dat de steun van het Rijk, Binnenlandsche Zaken en Landbouw op ongeveer *f* 625.000.— neerkomt, dat de provincie Drenthe *f* 50.000.— betaalt en dat de rest, dus ongeveer een half millioen, door de streek, d.i. het waterschap, zal worden opgebracht. Wanneer men nu weet dat na de ontwateringswerken de boeren nog heel veel geld zullen moeten neerleggen om hun land in orde te brengen, dat zij verder ook nog andere, jaarlijks terugkeerende lasten hebben, dan blijkt wel, dat zij werkelijk diep in de beurs tasten.

„Maar de Overheid doet toch ook zeer veel", hoor ik zeggen. Zeker, de Overheid doet hier ten volle haar plicht, niet alleen omdat het Drenthe is, maar ook en vooral omdat zij ervan overtuigd is, dat het schoon is ons land en zijn bevolking tot grootere welvaart te brengen.

Het: „meer woon- en werkgelegenheid," is hier geen holle leuze, het is bij de Oude Vaart een stuk mooie werkelijkheid geworden.

MEYER DE VRIES.

Rectificatie.

In mijn bespreking van het Verslag van den Rijksdienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling, voorkomende

in de October-aflevering van dit tijdschrift, is een fout geslopen. Op pag. 395, regel 30 v. b. staat: „Dat met het nakomen van aangegane verplichtingen de hand wordt gelicht...", dit moet zijn:

„Dat met het nakomen van aangegane verplichtingen *niet* de hand wordt gelicht....".

J. Gerritsz.

Moeten de arbeidsbeurzen bij de aanvragen om personeel beperkende bepalingen in acht nemen en zoo ja, dienen daaromtrent dan vaste regelen te worden gesteld?

Bij de bespreking van het boek „De ontwikkeling der arbeidsbemiddeling in Nederland", door Mr. Dr. G. J. Goedhart en Mr. A. Roeterink in nummer 10 van dit tijdschrift, heeft de heer Detiger het nagelaten hoofdstuk V en VI te behandelen. Hoewel ik mij daarmee in hoofdzaak wel kan vereenigen, lijkt het mij toch van belang op één punt de aandacht te vestigen en wel dat, waar het gaat om de vraag of de arbeidsbeurs moet open staan voor elke aanvrage om werkkrachten, of dat zij daarbij eenige beperking in acht heeft te nemen.

Het gaat dus om een vraag, welke in dit tijdschrift reeds eerder is behandeld, n.l. of de arbeidsbeurs een aanvrage in behandeling moet nemen, b.v. van een particulier om een schilder voor het schilderen van zijn huis of een loodgieter voor het nazien van zijn dakgoten.

In nummer 10, jaargang 1928, besprak ik reeds dat onderwerp en gaf daarbij als mijn meening te kennen, dat de arbeidsbeurzen zeker eenige beperking in acht te nemen hebben, zonder het evenwel noodig te achten, dat daaromtrent bepalingen in plaatselijke verordeningen of in een wet worden opgenomen.

Ik ben daarbij zelfs verder gegaan en verkondigde als mijn meening, dat elke poging in deze zou falen of de arbeidsbeurzen in haar werkingssfeer zou beperken. Daarom ontraadde ik elke poging om hieromtrent in het wetsontwerp eenige aanvulling aan te brengen.

In bovengenoemd boek wordt ook dit onderwerp behandeld en ook in gevallen, als hierboven omschreven, beperking door de arbeidsbeurzen noodzakelijk geacht. De schrijvers motiveeren hun standpunt als volgt:

„Bij de beantwoording van de gestelde vraag moet voorop „staan, dat de arbeidsbeurs, treedt zij in gevallen als de „hierbedoelde gevallen op, den patroon in het betrokken „vak concurrentie laat aandoen door werknemers. Deze „toch zullen op eigen risico, naar eigen calculatie, met „eigen gereedschap en voor eigen winst het kippenhok

„bouwen, de waterleiding ontdooien, enz. enz. Kan een „arbeidsbeurs haar vertrouwen bij de patroons echter op „nog doeltreffender wijze verspelen dan door haar inge- „schreven werkzoekenden incidenteel als „eigen baasje" „aan het werk te helpen? Omgekeerd: bewijst de beurs den „werknemer wel een dienst door hem — met alle risico's „daaraan verbonden — werk „in eigen beheer" te laten „opknappen, daar het toch niet aannemelijk is, dat een „patroon bijster gesteld zal zijn op werkkrachten, die af „en toe zelf den baas spelen."

De schrijvers gaan dan verder en zeggen m. i. zeer terecht dat met dergelijke plaatsingen de arbeidsbeurzen de patroons menigmaal van zich af zullen stooten en er de werkzoekenden menigmaal slechte diensten mede bewijzen.

In zooverre zal er nergens verschil van meening bestaan. Het gaat er nu evenwel om of hieromtrent bindende voorschriften moeten bestaan, en zoo ja, waar en hoe die moeten worden geformuleerd.

De schrijvers meenen dat een bepaling in de wet moet worden opgenomen. Het gaat nu evenwel om de vraag hoe, en dat ook zij het antwoord daarop niet gemakkelijk vinden, blijkt uit hetgeen zij daaromtrent op bladz. 223 tot en met 225 hebben geschreven. Zij vinden het daarbij noodzakelijk dat bij het „hierbedoelde criterium niet dogmatisch, doch practisch tewerk gegaan moet worden".

De schrijvers zullen hierbij hebben gevoeld, dat, indien practisch dient te worden gewerkt, de mogelijkheid blijft bestaan dat in de verschillende gemeenten niet op dezelfde wijze zal worden gehandeld en ook, dat verschil van meening bij de behandeling van een concreet geval mogelijk blijft.

Met de oplossing, welke tenslotte aan de hand wordt gedaan zullen weinigen zich kunnen vereenigen en zeer terecht zou de vraag kunnen worden gesteld of de arbeidsbeurzen daarbij nog niet meer in moeilijkheid zullen geraken.

Laat ons eerst eens zien welke de oplossing is:

In het boek is naast het ontwerp-arbeidsbemiddelingswet een contra-ontwerp geplaatst. In artikel 1 van dit laatste ontwerp wordt nu ten eerste aangeduid wat onder „arbeidsbemiddeling" wordt verstaan en ten tweede, wat onder „werkgever". Dit laatste is voor ons van beteekenis.

Als „werkgever" wordt in dit artikel verstaan: „hij, die één of meer werknemers in zijn dienst heeft of wenscht te nemen, hetzij ten behoeve van zijn beroep of bedrijf, hetzij ten behoeve van huiselijke diensten".

Door middel van deze aanvulling meent men de moeilijkheden voldoende te hebben ondervangen. We moeten hierbij nogmaals in herinnering brengen, dat bij de toepassing niet dogmatisch, maar practisch tewerk moet worden gegaan.

De juiste grens tusschen beide zal af en toe niet gemakkelijk

zijn te vinden en tot dezelfde of nog grootere moeilijkheden leiden, dan waarvoor thans de arbeidsbeurzen komen te staan.

Laat ons dat eens nader uitwerken. Alleen wordt hij als werkgever beschouwd, die ten behoeve van zijn bedrijf één of meer werknemers in dienst heeft of wenscht te nemen. Wij behoeven hier niet tot in onderdeelen na te gaan wat onder bedrijf wordt verstaan. Bedrijf is een zeer wijd begrip. De overheidsbedrijven, particuliere ondernemingen, coöperaties, enz., het is alles bedrijf. We zullen nogmaals de voorbeelden aanhalen welke verleden jaar (zie No. 10, jaargang 1928 van dit tijdschrift) zijn gebruikt. Een coöperatieve woningbouwvereeniging besluit haar woningen in eigen beheer te onderhouden. Ze behoeft daarvoor schilders, behangers, loodgieters, timmerlieden, die ze aanvraagt bij de arbeidsbeurs. Mag een arbeidsbeurs dergelijke aanvragen in behandeling nemen? Tot op heden wordt dat door de arbeidsbeurzen gedaan en er is niemand die daar bezwaar tegen maakt. Trouwens, al werd daar bezwaar tegen gemaakt en al zou de arbeidsbeurs haar tusschenkomst weigeren, dan zou dit voor de woningbouwvereenigingen geen motief zijn om op haar plannen terug te komen. Dat deze vereenigingen, welke aan al hare sociale verplichtingen voldoen en de in dienst genomenen niet promoveeren tot kleine aannemers, niet aan personeel zouden kunnen komen, is uitgesloten. Zooals evenwel gezegd, er wordt nooit bezwaar tegen gemaakt. En hier zit ook niet de moeilijkheid. Wat evenwel aan een woningbouwvereeniging wordt toegestaan kan niet worden geweigerd aan den eigenaar van een aantal woningen, die er zijn bedrijf van maakt deze te exploiteeren. Trouwens, volgens het contra-ontwerp is het volkomen toelaatbaar dat aan zoo iemand ten behoeve van zijn bedrijf arbeiders worden gezonden. Maar nu komt de moeilijkheid. Wij hebben als voorbeeld genomen iemand met een aantal woningen. Hoe groot moet dat aantal zijn? Mag wel worden bemiddeld aan iemand met 30 woningen en niet aan iemand die er 5 heeft? Waar ligt precies de grens? Wanneer is de grens van het practische overschreden en begint men dogmatisch te handelen? We zien hieruit, dat de moeilijkheden nog precies eender zijn en dus niets zijn gevorderd.

Bij de woning-exploitanten vinden we er van verschillende schakeering. We kennen groot- en kleinbedrijf, maar bedrijf blijft het. Ook iemand met 2 woningen, waarvan hij er één zelf bewoont en het andere verhuurt, behoort daartoe.

Laat ons er niet verder op doorgaan. We zijn hier geland op het punt waarbij blijkt, dat hetgeen men wenscht te verbieden, juist met een aanvulling van de wet, als de schrijvers voorstellen, wordt mogelijk gemaakt.

We kunnen dus ook deze poging als niet-geslaagd beschouwen en moeten haar ontraden.

Gr.

De werkloozenzorg op de Staatsbegrooting voor 1930.

In het *Voorloopig Verslag* [1]) op *Hoofdstuk I* (Tweede Kamer) wordt o.m. opgemerkt, dat de „werkverschaffing" beter bij Arbeid dan bij Binnenlandsche Zaken thuis behoort.

Een gelijke opmerking wordt in het V.V. over *Hoofdstuk V* (Binnenlandsche Zaken en Landbouw) gemaakt.

De Regeering antwoordde hierop in de Memorie van Antwoord [2]) op Hoofdstuk I, dat deze zaak een punt van onderzoek uitmaakt.

In het V.V. over Hoofdstuk I, willen verschillende leden de overschotten van het leeningfonds voor kapitaalsuitgaven, b.v. ten behoeve van groote werken bestemmen. Andere leden meenen dat zulks onwettig zou zijn. De Regeering antwoordde, dat deze overschotten slechts gebruikt mogen worden òf voor de verlichting van de crisisleeningen òf voor verlichting van den jaarlijkschen druk welke uit de crisisheffingen voortvloeit.

In hetzelfde V.V. worden tamelijk uitvoerige beschouwingen gewijd aan de tarievenpolitiek in verband o.a. met de welvaart.

De Regeering zegt in de M.v.A. dat zij de wenschelijkheid van een onderhandelingstarief inziet, doch een en ander niet buiten verband met de internationale gebeurtenissen op het gebied der handelspolitiek kan worden beschouwd.

Ten opzichte van de klacht in het V.V., dat voor de stichting van boerderijen op woeste gronden geen hoog bedrag is uitgetrokken, erkent de Minister dat dit juist is maar voegt de mededeeling eraan toe, dat de Minister van Binnenlandsche Zaken en Landbouw onlangs aan de betreffende commissie middelen aan de hand heeft gedaan, waardoor met een beschikbaar bedrag veel betere uitkomsten kunnen worden verkregen. Deze zaak wordt meer uitvoerig in het V.V. over Hoofdstuk V behandeld.

Het V.V. over Hoofdstuk I vraagt verder meer dan tot nu toe het geval, aanmoediging van den ondernemerslust en verzekering van normale werkgelegenheid. Beter technisch onderwijs wordt voorts verzocht, verder om de werkloosheid met kracht te bestrijden.

Hulde werd aan de Rijkscommissie Werkverruiming gebracht en geklaagd over de weinige medewerking, welke deze commissie soms nog van de Regeeringsbureaux ontvangt.

De Regeering stemt ten volle met deze hulde in.

In het V.V. over *Hoofdstuk V* (Binnenlandsche Zaken en Landbouw) wordt o.m. de werkverschaffing behandeld.

Hulde werd gebracht aan den ambtsvoorganger van den huidigen Minister voor de belangstelling, door hem ook in de

---

1) Na te noemen V.V.
2) Na te noemen M.v.A.

laatste periode van zijn ministerschap voor de werkverschaffing betoond.

Zich bij deze hulde volkomen aansluitende, meenden sommige leden het te mogen betwijfelen, of wel steeds de juiste richting is ingeslagen.

Naar het oordeel der hier aan het woord zijnde leden moet de oplossing van het werkloozenvraagstuk gezocht worden, in de uitvoering van groote werken, waaronder ook aanleg van wegen en kanalen — men dacht hier o.a. aan het Twente-Rijnkanaal — met normale loonen, en in bevordering van de nationale industrie.

Intusschen gaven een aantal dezer leden als hun meening te kennen, dat er bij de tewerkstelling van werkloozen bij werken als de bedoelde zooveel mogelijk tegen behoort te worden gewaakt, dat de arbeiders aan hun gezinnen worden onttrokken.

Sommige leden meenden, dat een algemeen systematisch onderzoek in zake de werkloosheid moet worden ingesteld. Zij drongen aan op industrialisatie van sommige plattelandsgebieden en op bevordering van de vakopleiding van kinderen uit werklooze gezinnen en van ongeschoolde en halfgeschoolde arbeiders.

Verder werden wijzigingen van sommige arbeidsvoorwaarden bij de werkverschaffing verzocht en afgekeurd dat de migratie werd bevorderd.

Gevraagd werd steun voor de vlasbewerking en inlichtingen verzocht over de vooruitzichten van het veenderijbedrijf.

Ten slotte werd er door een aantal leden op gewezen, dat de werkverschaffing hun inziens als ware zij een zaak van armenverzorging, ten onrechte naar het Departement van Binnenlandsche Zaken en Landbouw is overgebracht. Deze tak van staatszorg behoort thuis bij het Departement van Arbeid, Handel en Nijverheid, ook al omdat dit Departement in dit opzicht beter is geoutilleerd en omdat daaronder verschillende takken van dienst, bijv. de werkloosheidsverzekering, ressorteeren, waarmede de regeling der werkverschaffing nauw verband houdt.

Hoofdstuk IX (Waterstaat).

Met genoegen zullen velen kennis genomen hebben van hetgeen de Minister mededeelt in het begin van zijne Memorie van Toelichting op de Waterstaat-begrooting voor 1930.

„Bij vroegere jaren vergeleken, kan gezegd worden, dat onder den drang van groote economische opleving de behoefte gevoeld is om talrijke belangrijke werken, welke de algemeene welvaart moeten helpen bevorderen, binnen korte periode tot stand te brengen. Het toegeven aan dien drang heeft ten gevolge, dat thans gedurende enkele jaren voor den regelmatigen voortgang dier werken belangrijke bedragen noodig zullen zijn, welke niet alle uit inkomsten van den gewonen dienst kunnen worden gedekt. Aangezien het hier betreft het doen van uitgaven voor het tot stand brengen van werken, waarvan ook in een verre

toekomst de vruchten kunnen worden geplukt en die niet periodiek terugkeeren, is de ondergeteekende met zijn ambtgenoot van Financiën van oordeel, dat een deel dier uitgaven zonder bezwaar uit buitengewone middelen kan worden bekostigd. In deze begrooting zijn dan ook sommige werken onder Titel B. Kapitaal-dienst opgenomen."

In het V. V. over Hoofdstuk IX wordt o.m. ingenomenheid uitgesproken met dit voornemen der Regeering. Over de financiering van deze werken nl. uit den kapitaalsdienst, liet men zich gunstig uit.

Gevraagd werd naar den stand van zaken inzake de drooglegging van de Friesche Wadden, naar de mechanische watervoeding van de kanalen in het noorden, naar de plannen voor de verbetering van de kanalen in Friesland en naar den stand van het convenant Groningen—Drenthe.

Inlichtingen worden gevraagd over een eventueel kanaal van Meppel naar Westerbork en een van Axel naar Hulst.

In het *V.V.* over het *Zuiderzeefonds*, worden beschouwingen gewijd aan de financiering van de Zuiderzeewerken. Er is eenige weifeling te constateeren inzake de kostenberekening. Andere leden weer komen tegen hetgeen zij wantrouwen noemen, op. Offers zijn hier verantwoord, al moeten de grenzen niet uit het oog verloren worden.

Sommige leden vroegen, of de leiding van de Zuiderzeewerken, ook voor de zich thans in uitzicht stellende of bereids voordoende vraagstukken van economischen, financieelen, socialen, hygiënischen en landbouwkundigen aard voldoende toegerust is in den persoon van een technisch directeur-generaal. Zij vroegen ook, of de Zuiderzeeraad alvorens de tegenwoordige functionaris werd benoemd, gehoord is over de vraag, of — afgescheiden van den persoon — weer met een directeur-generaal zou kunnen worden volstaan, dan wel of wellicht, ook in verband met de hangende reorganisatie van den Rijkswaterstaat, de tijd gekomen was om over te gaan tot de benoeming van een uit meer personen bestaande directie, die tevens over de Zuiderzeewerken zal gaan.

Eenige leden vroegen, of het juist is, dat binnen enkele jaren veel uitvoerend en leidend personeel, zoomede groot speciaal materieel bij de Zuiderzeewerken vrij zal komen, tenzij alsdan krachtig aan dijken en kunstwerken — niet behoorende tot die van den grooten afsluitdijk of van de Wieringermeer — kan worden gewerkt. Zoo ja, welke onderdeelen van de Zuiderzeewerken zullen dan aan de beurt komen en worden daarvoor bereids de noodige maatregelen getroffen?

Aangedrongen werd op speciale zorg inzake het toezicht op de veiligheid.

Eenige leden verklaarden, dat het hun hoe langer hoe moeilijker werd om aan de begrooting van het Zuiderzeefonds hun stem te geven, nu de gelden, uitgetrokken voor steun aan de

Zuiderzeevisschers, zoo ondoelmatig worden aangewend. De tegenwoordige wijze van steunverleening is een soort van armenzorg en komt neer op het storten van geld in een bodemloozen put. De bestaande Zuiderzeesteunwet moet worden gewijzigd in den zin van een liquidatiewet, welke den belanghebbenden de gelegenheid zal geven zelfstandig in hun onderhoud te voorzien.

De hier aan het woord zijnde leden hoopten, dat de minister de wijziging van de Zuiderzeesteunwet met kracht zou aanvatten. De tegenwoordige regeling doet de ontevredenheid onder de Zuiderzeevisschers groeien. Zij worden uit hun bedrijf gestooten, terwijl het ondernemen van een nieuw bedrijf elders hun onmogelijk wordt gemaakt.

Hoofdstuk X (Arbeid).

Volgens den Minister zijn van de regeering geen voorstellen te wachten ten opzichte van uitvoer-premiën en hooge invoerrechten op landbouw-producten.

In het V.V. over het *Xe Hoofdstuk* (Arbeid, Handel en Nijverheid) merkten sommige leden op, dat ook ten aanzien van de werkloosheidsverzekering en arbeidsbemiddeling, de Minister niet als deskundige kan worden beschouwd.

Afdeeling IV (werkloosheidsverzekering en arbeidsbemiddeling) is in hoofdzaak gewijd aan beschouwingen over de vraag of de werkgevers al dan niet voor de werkloosheidsverzekering zullen bijdragen.

Aangedrongen werd verder om meer aandacht te schenken aan het Nederlandsche fabrikaat. Gevraagd is voorts hoe het staat met de werkzaamheden van de Staatscommissie voor de A.V.V. en of de Nederlandsche Werkloosheidsraad nog wel reden van bestaan heeft.

Bij de afdeeling Handel en Nijverheid werd gevraagd, de rapporten der subcommissie voor de economische politiek vooral regelmatig te laten verschijnen.

MEYER DE VRIES.

Literatuur.

JOHANNES DIERKES, *Die Organisation des Arbeitmarktes.* (Jedermanns Bücherei, Ferdinand Hirt, Breslau 1929.) 143 pag.

Dit boekje brengt ons een in vele opzichten voortreffelijke inleiding in het werkloosheidsvraagstuk. De schrijver geeft meer dan de beperkende titel van zijn boekje verwachten doet. Immers, het werkloosheidsvraagstuk is van breeder omvang dan het organisatieprobleem der arbeidsmarkt.

De eerste hoofdstukken geven een uiteenzetting van het begrip

der werkloosheid in het algemeen. Daarbij valt het op, hoe ruim het begrip „konjunktuurwerkloosheid" genomen wordt. Vier soorten onderscheidt de schrijver n.l.: die, welke veroorzaakt wordt door de natuur (rampen, e.d.); die, welke het gevolg is van politieke oorzaken; die, welke de ekonomisch-technische vooruitgang meebrengt en ten slotte de konjunktuurwerkloosheid, welke te wijten is aan de stelselloosheid van de huidige produktiewijze. Aan het verband tusschen werkloosheid en kapitalistisch produktiesysteem is bovendien een apart hoofdstuk gewijd.

Vervolgens komen drie hoofdstukken, welke de kern van het boek vormen. Hierin wordt eerst het vraagstuk der werkloosheid in Duitschland behandeld en daarna „de organisatie van de arbeidsmarkt als voornaamste maatregel van staatswege tot bestrijding der werkloosheid". De geschiedenis der arbeidsbemiddeling en werkloosheidsverzekering in Duitschland is hier beknopt, maar duidelijk geschetst, terwijl dit deel van het boek besloten wordt met een korte uiteenzetting van de Duitsche wet van 1927.

De schrijver geeft daarna zeer kort een verdediging van de werkloosheidsverzekering als sociaal-politieke noodzakelijkheid. Zijn pleidooi is niet onjuist, doch wel onvolledig.

Uitvoerig bespreekt hij den invloed welke de arbeidsmarkt van de konjunktuur ondergaat om daarna de arbeidsmarktpolitiek te behandelen. Daaronder verstaat hij maatregelen, welke gericht zijn op een weldoordachte ordening van het ekonomisch leven, waarbij de gemeenschapsgedachte op den voorgrond treedt. Hij behandelt de emigratie en daartegenover het gevaar van de vreemde arbeidskrachten in den Duitschen landbouw. De desbetreffende bladzijden, waarbij een bespreking van binnenlandsche kolonisatie en kultiveering van woesten grond aansluit, zijn zeer lezenswaard.

Het boekje wordt besloten met een uiteenzetting van de Duitsche arbeidsmarktstatistiek. In een aanhangsel wordt een uitvoerige chronologische tabel gegeven en een aantal andere tabellen en statistieken met veelal belangwekkende gegevens, benevens een literatuuroverzicht. Tusschen den tekst staan een aantal grafische voorstellingen.

Het boekje is één der beste inleidende werkjes over het werkloosheidsvraagstuk.

Ernst Wagemann, *Einführung in die Konjunkturlehre* (Wissenschaft und Bildung, Nr. 259, Quelle & Meyer, Leipzig.) 1929. 161 pag.

Op pag. 14 van dezen jaargang kondigde ik het groote boek „*Konjunkturlehre*" van Prof. Wagemann, den president van het Duitsche Rijksbureau voor de Statistiek en direkteur van het Instituut für Konjunkturforschung, aan.

Thans heeft deze hoogleeraar een leidraad tot dit boek geschreven, dat in de bekende verzameling „Wissenschaft und Bildung" verschenen is.

De konjunktuurwetenschap — de leer van de ekonomische bewegingen en hun wetmatig onderling verband, gelijk Wagemann definiëert — staat in den laatsten tijd in het middelpunt der belangstelling. Haar geschiedenis, haar methoden worden in dit boekje beknopt behandeld. Daarnaast geeft het echter ook een helder inzicht in de praktijk van het moderne konjunktuuronderzoek. Zeer vele grafische voorstellingen en statistische tabellen illustreeren het betoog.

Het voortreffelijke boekje kan iedereen, die in het konjunktuurvraagstuk belang stelt, zeer worden aanbevolen.

Dr. Josef Soudek, *Die sozialen Auswirkungen der Konjunkturschwankungen.* (Veröffentlichungen der Frankfurter Gesellschaft für Konjunkturforschung, Heft 3. Kurt Schroeder, Bonn). 1929. 76 pag.

De schrijver van deze studie onderzoekt de periodieke veranderingen in het sociale leven der arbeidersklasse, welke door verandering in het inkomen tengevolge van konjunktuurschommelingen worden veroorzaakt. Hij is van oordeel, dat statistisch in het gunstigste geval slechts empirische regelmatigheden kunnen worden gevonden, niet een oorzakelijk verband. Dit kan z.i. slechts deduktief geschieden. Beide methoden van onderzoek moeten z.i. worden verbonden. De juistheid der deduktief gevonden oorzaken, hun konkrete vorm en omvang, moet worden bepaald door de mathematische statistiek, vooral door de korrelatierekening. Een groot, te groot deel, van het boekje wordt ingenomen door deze methodologische beschouwingen.

Eerst in het vierde hoofdstuk komt de schrijver tot zijn eigenlijk onderwerp. De konklusies, waartoe hij komt zijn niet nieuw. Zij zijn in ons land (en ook in dit tijdschrift) herhaaldelijk getrokken uit de feiten, o.a. door Prof. Bonger. Slechts enkele worden hier genoemd: het pauperisme neemt met de depressie toe en wordt bij verbetering der konjunktuur minder; bij stijgende konjunktuur neemt de trek naar de stad toe, bij een depressie volgt een terugstrooming naar het platte land; het aantal huwelijken stijgt bij verbetering van het ekonomisch leven; het aantal diefstallen neemt in krisistijden toe, enz.

Enkele andere konklusies van den schrijver zullen wellicht niet zoo algemeen worden aanvaard. Als monografie is zijn werk voor hen, die van dit onderwerp speciale studie maken, niet zonder waarde.

Mr. S. Mok.

Buitenlandsch Overzicht.

Internationaal.

Internationale Vereeniging voor Socialen Vooruitgang. De Internationale Vereeniging voor Socialen Vooruitgang heeft haar jaarlijksche vergadering dit jaar van 19 tot 21 September in Zürich gehouden onder presidium van Dr. Karl Renner.

De volgende vier punten werden behandeld: 1. verlenging van den verplichten schooltijd en werkloosheid; 2. gezinsbescherming; 3. het vraagstuk der werkelijke loonen; 4. het vraagstuk der internationale arbeidersmigratie.

Rapporten over deze onderwerpen vindt men in het dubbele nummer 1/2 van het 7de deel (1929) van het tijdschrift der Vereeniging: *„Die Zukunft der Arbeit"*.

Ten aanzien van punt 1 werden de volgende wenschen geformuleerd, welke als minima worden beschouwd:

1. De leeftijd, waarop kinderen tot de lagere school moeten worden toegelaten moet op zijn vroegst 6 jaar zijn en niet ouder dan 7 jaar (onafhankelijk van het bezoek van voorbereidende scholen).

2. Zoo spoedig mogelijk moet de grens van den schoolplichtigen leeftijd op 15 jaar worden gebracht.

3. Het onderwijsprogramma moet een algemeen karakter hebben en moet in het laatste jaar gericht zijn op de praktische kennis, welke noodig is in het bedrijfsleven.

4. Om rekening te houden met de materieele zorgen van ouders met beperkte inkomens zullen in het laatste jaar tegemoetkomingen moeten worden gegeven.

5. Er zullen zooveel mogelijk vervolgscholen met verplicht dagonderwijs moeten komen, voornamelijk bestemd voor vakonderwijs. Evenwel zal ook eenige tijd moeten worden ingeruimd aan lichaamsoefeningen en onderwijs in staatsburgerlijke rechten en plichten.

6. Het bezoek van deze scholen moet verplicht zijn en wel voor een bepaald minimumtijdvak, waarbij rekening moet worden gehouden met seizoenarbeid.

7. Het vervolgonderwijs moet minstens drie jaar duren en voor achterblijvende of onoplettende leerlingen, tot zij een zeker minimumpeil bereikt hebben.

8. Het bezoek van deze scholen moet verplicht zijn met bedreiging van strafmaatregelen zoowel tegen de arbeiders als tegen de werkgevers.

De Internationale Vereeniging heeft besloten deze resolutie naar het Internationaal Arbeidsbureau te zenden met het dringende verzoek, dat de Direkteur ze niet slechts zal overwegen, maar ze ook aan den Raad van Beheer zal willen voorleggen: a) opdat ze op de agenda van een Internationale Arbeidskonferentie zal worden geplaatst om zoo spoedig mogelijk tot een konventie in dezen geest te komen; b) opdat bij het

Internationaal Arbeidsbureau een permanente kommissie worde gesticht, welke zal letten op de internationale ontwikkeling van het arbeidersonderwijs en een adviseerend karakter zal hebben, evenals andere kommissies bij het Bureau.

De vergadering heeft met leedwezen gekonstateerd, dat de internationale konventies betreffende den minimumleeftijd, waarop kinderen in de industrie mogen worden toegelaten en tot scheeps- en landbouwarbeid, door een aantal staten nog niet geratificeerd zijn. Zij dringt op zoo spoedig mogelijke ratifikatie aan.

Ten aanzien van de internationale migraties werd de volgende resolutie aangenomen:

De vergadering noodigt elke nationale sekte der Vereeniging uit voor de algemeene vergadering van 1931 een rapport samen te stellen, bevattende haar oordeel omtrent: a) maatregelen door de overheid of de vakvereenigingen in het desbetreffende land genomen ten aanzien van de emigratie, de transmigratie en de immigratie van arbeiders; b) dergelijke maatregelen genomen in andere landen, welke van invloed zijn op de positie van de eigen landgenooten.

De sekties worden uitgenoodigd in dit rapport te onderzoeken eenerzijds de grondslagen van het recht van emigratie en immigratie en anderzijds de maatregelen betrekking hebbende op reeds gevestigde immigranten, ten einde op deze wijze te kunnen komen tot het voorbereiden van de beginselen van een internationale regeling van emigratie en immigratie.

Er is reden om afzonderlijk te onderzoeken de feiten der transoceanische migraties, der kontinentale migraties, der blijvende en der seizoensmigraties.

De vergadering noodigt de afdeelingen uit speciale aandacht te schenken aan het verband tusschen het migratievraagstuk en den bevolkingstoestand.

Duitschland.

VERLENGING VAN DEN DUUR VAN DEN LEERPLICHT. Op de jongste algemeene vergadering der Internationale Vereeniging voor Socialen Vooruitgang, welke in September j.l. te Zürich is gehouden is besproken het verband, dat bestaat tusschen de verlenging van den verplichten schooltijd en de werkloosheid. (Vgl. de rubriek „Internationaal").

De Duitsche afdeeling dezer Vereeniging, de *Gesellschaft für Soziale Reform*, heeft over dit vraagstuk een bundel prae-adviezen uitgegeven, getiteld „*Das neunte Schuljahr*" (Schriften der Gesellschaft für Soziale Reform, Heft 81/82, G. FISCHER, Jena, 1929, XI en 176 blz.). Prae-adviseurs waren: Prof. Dr. GEORG KERSCHENSTEINER, Prof. Dr. EDUARD SPRANGER, Dr. DIBBERN, ADOLF HEINRICH, Dr. KLÄRE BAUMERT, Dr. H. PLATZER en Dr. ERNST BERNHARD.

Uit het prae-advies van den statistikus Dr. Platzer nemen wij het volgende over:

Ten gevolge van de daling van het geboortenaantal gedurende den oorlog zal het aantal kinderen, dat in de jaren 1931-1933 de school verlaten en op de arbeidsmarkt komen zal, belangrijk minder zijn dan in de voorafgaande jaren. Anderzijds zal het totale aantal personen van 15 tot 65 jaar, dat werkt, gedurende pl.m. vier jaren even groot blijven. Tot dusver is het gestegen, maar thans is de daling van het aantal personen van 15 tot 20 jaar gekompenseerd door een jaarlijksche stijging van het aantal personen in de andere leeftijdsgroepen. Er is dan ook geen reden voor de vrees, dat er in de naaste toekomst een tekort aan werkkrachten zal komen. Wel zal er gebrek aan leerlingen komen. Gedurende drie of vier jaar zullen 300.000 jongens in plaats van 600.000 elk jaar den leeftijd bereiken, waarop zij de school verlaten.

Ongeveer twee derden van de jongens, die in 1928 de school hebben verlaten, zullen plaats vinden in de industrie en den handel en één derde in den landbouw.

De schrijver geeft dan een overzicht van de omstandigheden, welke zich kunnen voordoen bij een slechte en bij een goede ontwikkeling van het ekonomisch leven. Ook de invloed van de rationalisatie wordt hierbij besproken. Zijn konklusie is, dat de nadeelen van een verlenging van den schooltijd niet zoo groot zijn als op het eerste gezicht verwacht zou kunnen worden, ten minste voor handel en industrie.

Voor den landbouw zal de toestand moeilijker worden. In de eerste plaats, omdat daar de daling van het aantal meisjes zich evenzeer zal doen gevoelen als die van het aantal jongens en in de tweede plaats, omdat de trek naar de steden grooter zal worden, indien er in handel en nijverheid gebrek aan arbeidskracht is.

Groot-Brittannië.

De „genuinely seeking work"-bepaling in de werkloosheidsverzekeringswet. Op pagina 332 van dezen jaargang is reeds melding gemaakt van de stijgende ontevredenheid, welke in Engeland heerscht over de enge interpretatie van de bepaling in de wet op de werkloosheidsverzekering, dat slechts uitkeering wordt verstrekt aan iemand, die naarstig naar werk zoekt, maar niet in staat is passend werk te krijgen („genuinely seeking work, but unable to obtain suitabe employment").

In verband hiermede heeft de nieuwe Minister van Arbeid een kommissie ingesteld onder voorzitterschap van Sir Harold Morris, welke op zeer korten termijn rapport heeft uitgebracht.[1])

1) Report of the Committee on procedure and evidence for the determination of claims for unemployment insurance benefit. Cmd. 3415. H. M. Stationery, Office. 1 sh.

De konklusie dezer kommissie is, dat het onmogelijk is voor te schrijven van welken aard het bewijs moet zijn, dat zij, die aanspraak maken op werkloosheidsuitkeering moeten aanvoeren ingevolge deze bepaling.

Zij beveelt verder aan, dat de geciteerde woorden zullen vervallen en dat uitkeering zal worden ontzegd:

a. wanneer een aanbod van passend werk afgeslagen is;

b. wanneer bewezen wordt, dat passend werk beschikbaar was en de betrokkene niet in staat is te bewijzen, dat hij behoorlijke pogingen heeft gedaan zulk werk te verkrijgen.

De kommissie meent, dat, wanneer een behoorlijke tijd verloopen is, sedert de werklooze het laatst gewerkt heeft en hem werk buiten zijn gewoon vak wordt aangeboden, de vraag, of dit passend werk is, ronduit door hem met den ambtenaar der arbeidsbeurs moet worden besproken. Bij verschil van meening zal de zaak moeten worden voorgelegd aan het Hof van Scheidsrechters.

De benoemingen tot het voorzitterschap dezer Hoven moeten niet beperkt blijven tot juristen. Personen, die naar het oordeel van den Minister van Arbeid voor dezen post geschikt zijn, moeten daartoe eveneens kunnen worden benoemd. De voorzitters moeten op de hoogte zijn van de omstandigheden van het bedrijfsleven en van den toestand der arbeiders.

De kommissie beveelt verder aan, dat in alle geschillen, behalve in die, welke het gevolg zijn van een arbeidskonflikt, de plaatselijke verzekeringsambtenaar de zaak naar het Hof van Scheidsrechters zal verwijzen en dat dit dan een beslissende uitspraak zal doen. Tot dusver deed het Hof een aanbeveling aan den hoofdverzekeringsambtenaar, die de beslissing nam.

Het rapport vermeldt voorts, dat in het jaar, eindigende 6 Mei 1929, het aantal personen, dat aanspraak maakte op uitkeering, 4 millioen bedroeg, terwijl het aantal aanvragen 10 millioen was, d.w.z., dat het gemiddelde aantal loopende aanvragen 11.444.400 bedroeg. Gedurende hetzelfde tijdvak werd uitkeering geweigerd of stopgezet in 340.045 gevallen wegens het niet voldoende naar werk zoeken. Bovendien werd in 37.568 gevallen de uitkeering niet toegekend of ingetrokken, omdat de verzekerden niet ongeschikt waren om passend werk te krijgen.

Door de getuigen, die de kommissie hoorde — vertegenwoordigers van den Algemeenen Raad van het Vakverbond, van afzonderlijke vakvereenigingen, twee leden van het Parlement, e.a. — werd gezegd, dat de arbeiders, die uitkeering verzoeken, gekweld worden door vele vragen. Zoo vraagt men b.v., wat zij den vorigen en den voor-vorigen dag hebben gedaan en zoo verder gedurende een heele periode; hoeveel werkgevers zij bezocht hebben; hoe groot de afstand is, welke zij hebben afgelegd; of zij buiten hun eigen woonplaats werk hebben gezocht, en nog vele andere, dikwijls vrij dwaze vragen. De manier van vragen maakt het mogelijk, dat een goede arbeider een slechten

indruk maakt, terwijl een minder goede, maar vrijmoediger arbeider het er beter af brengt.

De kommissie beveelt voorts aan, vooral ten behoeve van vrouwen, dat in geen geval onverzekerd werk als passende arbeid zal worden beschouwd. Onveranderlijk worden vrouwen n.l. naar huiselijken arbeid verwezen. Door getuigen werd aangetoond, dat vrouwen, die in haar vak geschoold zijn, door huiselijk werk ongeschikt worden voor haar eigenlijk werk.

De kommissie is er dan ook van overtuigd, dat haar voorstel om den bewijslast op de arbeidsbeurzen te leggen aan vele bezwaren zal tegemoet komen.

De vakvereenigingen staan op het standpunt, dat de eenige steekhoudende proef is het aanbieden van behoorlijk werk.

De inkomsten van het werkloosheidsverzekeringsfonds. Het Parlement heeft een wijziging in de Werkloosheidsverzekeringswet aangenomen, waarbij de bijdrage van de schatkist aan het Werkloosheidsverzekeringsfonds gebracht wordt op de helft van de kontributie, welke door werkgevers en arbeiders samen betaald wordt. Dit was reeds voorgesteld in het rapport der bekende Blanesburgh-kommissie van 1927.

Door deze wijziging wordt de kontributie van de schatkist gebracht op £ 3½ millioen per jaar meer dan thans. In totaal bedragen de inkomsten thans £ 43 millioen per jaar, waarvan £ 31 millioen door de arbeiders en werkgevers en £ 12 millioen door de schatkist.

De inkomsten van het Fonds worden thans voldoende geacht om de kosten van gemiddeld 1 millioen werkloozen te betalen. Op 29 Juni j.l. bedroeg de schuld van het Fonds £ 36.620.000, terwijl het de bevoegdheid heeft om £ 40 millioen bij de schatkist te leenen. Het nieuwe kabinet wil echter niet de leeningbevoegdheid vergrooten, maar heeft daarom de kontributie verhoogd. Hierdoor zal het Fonds voorloopig aan zijn verplichtingen kunnen voldoen en in dien tusschentijd kan de financieele toestand nader worden onderzocht.

Werkverruimingsplannen. In het Lagerhuis heeft minister Thomas op 4 November j.l. de plannen van de regeering ten aanzien van de werkverruiming uiteen gezet.

De minister deelde mede, dat reeds voorstellen waren aangenomen, welker uitvoeringskosten geraamd werden op £ 42.7 millioen. Voorts zijn nog plannen in voorbereiding, welke in totaal £ 46 millioen zullen kosten.

De plannen bestaan hoofdzakelijk in uitbreiding en moderniseering van het spoorwegbedrijf, aanleg van wegen, bruggen en tunnels, uitbreiding van het electriciteitsnet, uitbreiding van het telefoonbedrijf, enz.

Hierbij kan nog worden opgemerkt, dat minister Thomas de spoorwegmaatschappijen heeft opgewekt, in den vervolge En-

gelsche stalen dwarsleggers te gebruiken in plaats van ingevoerde houten, zooals tot dusver het geval was. Hieraan is voldaan. Reeds ontving de Britsche staalindustrie voor 13.000 ton orders.

Wat de wegen betreft ligt het in de bedoeling, dat met behulp van het wegenfonds £ 9½ millioen de eerste 5 jaar voor hoofdwegen zullen worden gebruikt en £ 28 millioen eveneens voor 5 jaar voor andere wegen. De minister vestigde er voorts de aandacht op, dat hij veel grooter waarde hecht aan de ontwikkeling van den uitvoer. Om dezen te bevorderen is hij ook naar Canada gegaan. Hij had weten te bereiken, dat de uitvoer van kolen naar Canada in de eerstvolgende jaren belangrijk zou toenemen. Dit zou eveneens het geval zijn met den uitvoer van staal. Daarom had hij aan de commissie voor exportcredieten opgedragen, de financiering voor den uitvoer van staal te bevorderen. Anderzijds zou van Canada veel meer graan dan tot nu toe worden ingevoerd.

Banken en industrie. Minister Snowden heeft een kommissie benoemd, welke tot taak heeft de faktoren, zoowel van nationalen als internationalen aard, te onderzoeken, welke de werking van het bank- en kredietwezen bepalen en voorstellen te doen, waardoor de bank- en kredietstellingen de ontwikkeling van den handel en van de werkgelegenheid kunnen bevorderen.

Men is in Engeland van oordeel, dat deze kommissie wel zeer bekwame leden telt — o. m. Prof. Keynes, oud-minister McKenna en Prof. Gregory — maar, dat de industrie er te weinig vertegenwoordigers in heeft.

Zweden.

Arbeidsbemiddeling en arbeidsbeurzen. De 36 arbeidsbeurzen, die in 1928 in Zweden werkzaam waren, hadden te zamen 1.045.147.75 kr. inkomsten; de Rijksbijdrage bedroeg 217.693.39 kr.; die der gemeenten 489.880.96 kr.

Onder eerstgenoemde zijn ook begrepen de vergoeding voor de arbeidsbemiddeling van zeelieden in verschillende havenplaatsen, die voor de arbeidsbemiddeling van jeugdige personen en voor beroepskeuze.

De uitgaven beliepen in totaal 1.044.937.23 kr., waaronder voor salarissen 707.631.72 kr.; voor porti, telegrammen en telefoon 73.166.50 kr.; voor drukwerk 31.764.63 kr.; voor huur, verlichting en verwarming 156.755.87 kr.; voor reclame 15.268.87 kr.; verdere onkosten, waaronder reisgeld voor geplaatste arbeiders 60.349.64 kr. A. H.

Zwitserland.

De vakopleiding in Zwitserland. Aan het Zwitsersche parlement is bij boodschap van 9 November 1928 een wetsontwerp

inzake de leerlingopleiding, voorgelegd. In groote lijnen komt dit ontwerp op het volgende neer.

Onder de wet vallen het handwerk, de huisarbeid, de industrie, het hotelwezen, de handel en het verkeer. Als leerlingen worden de minderjarige personen beschouwd, die van de lagere school komen en een vak leeren. Duurt de opleiding voor een bepaald vak korter dan één jaar, dan is de wet niet op deze opleiding van toepassing. Ook andere jeugdige personen dan de vorengenoemde kunnen, zoo noodig bij algemeene maatregelen van bestuur, onder de bepalingen der wet gebracht worden.

Slechts hij, die waarborgen kan geven voor wat betreft hygiene en zedelijkheid, krijgt toestemming om leerlingen in opleiding te nemen. Wanneer blijkt dat de leermeester niet de geschiktheid bezit om de vereischte vakbekwaamheden bij te brengen, kan hem de verleende machtiging ontnomen worden.

Op voorstel van de desbetreffende werkgevers- en werknemersvereenigingen kan de Overheid bepalen, hoeveel leerlingen in een bepaald vak ten hoogste opgeleid mogen worden.

In de leerlingovereenkomst — die steeds een schriftelijke moet zijn — moeten allerlei gegevens omtrent leeftijd, namen, aanvang en einde van den leertijd, idem van den arbeidstijd en verder de loonvoorwaarden opgenomen worden. De Overheid, de leermeester en de ouders of voogden van de leerling, moeten elk een exemplaar der overeenkomst in bezit hebben. Bij gebreke van een behoorlijke overeenkomst blijven de overige bepalingen der wet toch van toepassing.

De leerling is verplicht zich netjes en vlijtig te gedragen en de hem opgelegde verplichtingen behoorlijk na te leven.

De leermeester heeft eveneens verschillende verplichtingen, welke uitvoerig in het ontwerp zijn omschreven. Hiervan zij hier nog vermeld dat de eerste vier weken van de opleiding als proeftijd gelden.

De Overheid heeft de plicht, zich tegen den tijd dat de leerlingovereenkomst afloopt, ervan te overtuigen, hoe de opleiding verloopen is.

Verschillende voorschriften geven aan, hoe tusschentijds een overeenkomst beëindigd kan en mag worden.

De in opleiding zijnde leerlingen zijn verplicht, vakscholen te bezoeken. Het aantal lesuren, de methode van onderwijs, het leerplan, de bevoegdheden der leeraren, enz., dat alles is in het ontwerp minitieus geregeld.

Aan de vakvereenigingen die dit wenschen, wordt een zeer ruime plaats ingeruimd bij het nagaan van de vakbekwaamheden der leerlingen, ook bij het onderwijs en verder inzake het geven van advies bij alle maatregelen welke de wet vordert.

Het vakdiploma geeft den „afgeleverden" leerling het recht, zich als geschoold vakman te presenteeren. Wie zich als zoodanig voordoet en geen diploma heeft, is strafbaar.

De vakvereenigingen kunnen z.g. „meester"-examens afnemen. Het desbetreffende diploma is eveneens beschermd. Omtrent deze examens, de samenstelling der examencommissies, de algemeen te stellen eischen, de bescherming van het diploma — „gediplomeerd boekhouder", „gediplomeerd monteur", enz. — geeft het ontwerp allerlei bijzonderheden.

De Bond subsidieert het onderwijs in al zijn vormen, o. m. reiskosten, studiebeurzen. De wijze waarop deze subsidies berekend worden, geeft de wet eveneens aan.

Persoverzicht.

Het Centraal Verslag der Arbeidsinspectie over 1929 is verschenen. Zooals gebruikelijk heeft de Directeur-Generaal een bondige inleiding voor dit verslag gegeven, welke aldus begint:

„De optimistische klank, die in het vorige jaarverslag te dezer plaatse te hooren werd gegeven, is in den loop van 1928 niet verstoord. De indexcijfers der werkloosheid vertoonen een belangrijke vermindering, wat voor een niet gering deel het gevolg is van toenemende bedrijvigheid in verschillende nijverheidstakken. Vele jaarverslagen van naamlooze vennootschappen doen het terugkeeren van bevredigende winstcijfers zien, al zijn er ook nog tal van ondernemingen, waar de productievergrooting nog slechts een poging is om weer met winst te gaan werken. De sterk toegenomen uitvoer van fabrikaten getuigt van de mogelijkheid voor ons land om op de wereldmarkt als industrieland een belangrijker plaats te veroveren.

In het vorige jaarverslag is als symptoon van den industrieelen groei een overzicht gegeven van de fabrieken met 1000 en meer arbeiders. Als voorbeelden van snellen groei tot grootbedrijf kan behalve op de Philips fabrieken, die in April 1929 in het Eindhovensch bedrijf den 20.000sten arbeider opnamen, gewezen worden op Wilton's Machinefabriek en Scheepswerf, die in 1928 en begin 1929 meermalen de 5000 overschreed en op de Karel I Sigarenfabriek, die in April 1929 den 2000sten arbeider een plaats gaf.

Dat die ontwikkeling van het grootbedrijf zich over de geheele lijn vertoont en reeds gedurende een reeks van jaren, is bij gebrek aan een Nederlandsche bedrijfsstatistiek voor de verzekeringsplichtige bedrijven toch aan te toonen uit de Statistiek der ondernemingen uit de Ongevallenstatistiek.

Als een typische bedrijfsgroep, om dit verschijnsel, kan de metaal-industrie gekozen worden; deze omvatte steeds zeer veel kleine bedrijven en tevens een zeer groot deel der fabriekmatige nijverheid."

Het staat te vreezen dat de heer ZAALBERG in het verslag over 1929 zal moeten vermelden, dat bij de optimistische klank die over 1927 werd gehoord en in 1928 niet werd verstoord, niet kan laten klinken, omdat in het laatste kwartaal van 1929 de crisis is uitgebroken.

In een artikel „Terug naar den Crisistijd" bespreekt „*De Nederlandsche Werkgever*" van 7 November het rapport van de Commissie-DETIGER, ingesteld in December 1927 door B. en W. van Amsterdam tot onderzoek naar den toestand in het bakkersbedrijf aldaar. Het blad blijkt niet zeer te spreken over de resultaten, waartoe de Commissie gekomen is en waarvan wij de voornaamste desiderata hier laten volgen:

a. een vergunningsstelsel voor het bakken en verkoopen van brood in te voeren;
b. het verleenen van zulk een vergunning afhankelijk te stellen van het voldoen van de bakkerij en van de inrichting aan bepaalde eischen;
c. het vervoeren van brood te verbieden, anders dan door personen, in het bezit van de vergunning, bedoeld sub *a*, of door personen, rechtstreeks in dienst van hen, aan wie een vergunning is verleend;
d. het vervoeren van brood te verbieden, anders dan in voertuigen, dragende den naam en het adres van den persoon, resp. de onderneming die het brood heeft bereid.

Voorts wordt o. a. voorgesteld ten behoeve van de werklooze bakkersnoodhulpen een arbeidsreserve in het leven te roepen, waarvan de kosten verdeeld worden over bedrijf en overheid, bij wijze van omslagstelsel.

De schrijver van het artikel bestrijdt de meening van de Commissie, dat door het maken van overuren noodelooze vergrooting der werkloosheid in de hand wordt gewerkt.

De heer H. HENNINK maakt in het November-nummer van „*Jeugd en Beroep*" enkele opmerkingen over het vroeger in genoemd maandblad verschenen jaarverslag over 1927 van de Vereeniging voor Leerlingopleiding in de Metaalindustrie te Rotterdam van de hand van den Secr., den heer J. DE KANTER. Gebleken was, dat het aantal contract-beëindigingen van leerlingen 30 % bedroeg, over welke „energieverspilling" de heer H. maar niet zoo luchtig kan heenstappen. Z.i. zou er aan deze moeilijkheid grootendeels tegemoet kunnen worden gekomen door het instellen van een psychotechnisch onderzoek voor den aanvang der cursus. De schr. van het artikel onderzocht voorts of de uitspraak der Commissie, dat de Ambachtsschool in haar huidigen vorm geen schakel kan zijn voor de opleiding der leerlingen en dat de opleiding aan deze inrichting niet „om te buigen" is, zoodat zou worden voldaan aan de behoeften der Rotterdamsche Metaalindustrie, juist is en komt,

aan de hand van cijfermateriaal uit een soortgelijke gemeente als Rotterdam, tot een tegengestelde conclusie.

De „*R. K. Werkgever*" van 25 Oct. publiceert een en ander over het contact dat in de laatste vergadering van den Nijverheidsraad is ingetreden tusschen den Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid en genoemd lichaam.
In verband hiermede vermeldt het blad dat een door den Minister ingestelde Commissie aan den Raad uitvoerig gerapporteerd heeft over de wijze, waarop aanbestedingen bij verschillende Rijksdiensten zijn geregeld.

„*De Nederlandsche Werkgever*" van 31 Oct. spreekt zich ten sterkste uit tegen het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer over de Begrooting van Binnenlandsche Zaken en Landbouw voor het jaar 1930, waarin: „weer het oude liedje (wordt) aangeheven: er moet nog meer voor de werkverschaffing van overheidswege worden gedaan". Het blad oordeelt dergelijke „lapmiddelen" slechts in staat de kwaal der werkloosheid te verergeren. Het voortbestaan van verkeerde toestanden wordt erdoor slechts in de hand gewerkt en de behoefte wordt niet gevoeld om door bezuiniging op de gemeente-uitgaven en verlaging der te hooge loonen der gemeente-werklieden den opbloei der nijverheid te bevorderen. Ook kant de schr. zich tegen steunregelingen, die z.i. arbeidsschuwheid kweeken en beroepswerkloosheid bevorderen. Hij brengt in dit verband in herinnering het woord van Minister Aalberse, bij de opheffing van het K.N.S. in 1919: „we moeten terug naar de dubbele rail: de rail van de Werkloosheidsverzekering en de rail van armenzorg".

In dezen geest spreekt ook het nummer van „*Den Nederl. Werkgever*" van 3 October waar het gaat over de mogelijkheid tot vestiging van nieuwe industrieën in Drenthe. Schrijver is van meening dat men Drenthe te veel bekijkt „van den pathetischen kant" en dat de groote opofferingen van den kant van weldadige particulieren beter een ander arbeidsterrein zouden kunnen zoeken. Terwijl de zandgronden van deze provincie uit den aard der zaak slechts productief gemaakt kunnen worden door bebossching en geleidelijke ontginning, toont de schrijver overzichtelijk aan, dat het veengebied, met name de Z.O.-hoek, bij uitstek geschikt is voor de vestiging van nieuwe industrieën.

Van een ingezonden stuk van een der leden wijdt, in „*Onze Strijd*" No. 43 van 25 Oct., de heer H. J. Meyer uitvoerig uit over de taak der arbeidsbeurs bij haar bemiddeling, speciaal voor Handels- en Kantoorbedienden. Daar het bleek dat vele werkzoekenden of zij die een slecht betaalden werkkring hadden

a. h. w. „afzakken" naar het terrein der handels- en kantoorbedienden, oordeelde men het aan de Amsterdamsche Arbeidsbeurs noodig een sub-commissie in het leven te roepen, bestaande uit werkgevers en werknemers, om selectie toe te passen op hen, die ingeschreven zijn, of zich laten inschrijven. Deze sub-commissie verstrekt vertrouwelijke inlichtingen aan de arbeidsbeurs, niet aan de werkgevers. Alleen hierdoor wordt de mogelijkheid geschapen dat ongeschoolde arbeidskrachten, die op deze wijze het werkloosheidscijfer helpen drukken, van de markt worden afgevoerd.

Beurscrisis of (en) economische crisis?

Bij verschillende gelegenheden is weer gebleken, dat evenals bij de vorige crisis, in menige kring, o.a. ook in die van de vakbeweging, de opvatting heerscht, dat de laatste beurscrisis, één zooals nog nooit tevoren was gekend, niet als een gevolg van een economische crisis moet worden beschouwd, maar een verschijnsel is, dat, nu ja, misschien eenige sporen in het economisch leven zal nalaten, maar voor een groot deel geen invloed zal hebben op de conjunctuur. Een dergelijke opvatting achten wij niet zonder schaduwzijde. Immers door den toestand niet juist te onderkennen, zal men er ook niet toe komen bij het te voeren beleid, dat beleid te doen slaan op de juiste omstandigheden.

Het terugloopen van de conjunctuur had zich reeds voor de beurscrisis op de internationale goederenmarkt aangekondigd. Laat ons hier eenige voorbeelden van noemen.

De *rubberprijs*, welke nog in 1928 noteerde 110½ cent per Ned. pond, was bij den aanvang van 1929 gedaald tot 47 cent, en noteerde op 10 December j.l. 43 cent.

Men zal misschien aanvoeren, dat de rubberprijs geen goed voorbeeld is, omdat de rubberproductie ongeëvenredigd is opgevoerd. Het antwoord hierop mag dan luiden, dat blijkbaar onder zulke omstandigheden geproduceerd kan worden, dat het voortbrengen van rubber bij een prijs van *f* 0.40 à *f* 0.50 nog loonend is.

Koffie geeft een zelfde beeld. De hoogste prijs voor koffie werd genoteerd September 1928 zijnde 51⅜ cent, in October 1929 40 cent, terwijl de prijs in begin December 1929 teruggeloopen was tot 23½ cent (per ½ K.G.).

Van den *theeprijs* kan het volgende medegedeeld worden. De hoogste prijs werd genoteerd in Januari 1928: 82 cent en daalde van 45 cent in October 1929 tot 44 cent in November 1929.

De prijs voor *huiden* noteerde 21 Januari 1928 *f* 2.11 per ½ K.G.; begin October *f* 1.29 en 15 November 1929 *f* 1.20 (Javahuiden). Argentijnsche huiden Januari 1928 14½ d., begin October 8⅝ d., begin December 1929 8⅝ d.

Van *graan* is bekend, dat er in sommige landen met name in de U. S. A. te veel van was, bekeken van de zijde van den producent. De hoogste noteering voor tarwe was op 30 April 1928 (Chicago) $ 1.70 per bushel; op 31 Mei 1929 $ 0.96; begin October $ 1.34 en nu staat de prijs op $ 1.22⅜. De hoogste noteering voor maïs was op 28 September 1928 $ 1.09; in begin October 1929 $ 0.90¾ en de noteering is nu $ 0.89 (per bushel).

Rijst, een volksvoedsel in groote deelen van de wereld, wordt in verschillende soorten en merken genoteerd. Als voorbeeld wordt hier genomen Burma. Deze noteerde einde 1928 per 100 K.G. *f* 20.12; daalde langzaam aan in 1929 in begin October tot *f* 16.25; tot ze in begin December van dit jaar deed *f* 16.40 per 100 K.G.

Copra noteerde begin Januari 1928 *f* 34½ per 100 K.G.; October 1929 *f* 27⅞, terwijl de prijsnoteering op 10 December 1929 was *f* 27.— per 100 K.G.

Tin stond 3 Dec. 1928 op £ 263¾ per ton. Op 10 Juli 1929 was de prijs gedaald tot £ 205$^{3}/_{5}$, maar op 1 October tot £ 200½ en op 26 Nov. j.l. tot £ 188½ per ton.

Koper gaf op 20 Dec. 1928 een prijs van £ 75 per ton, in Maart 1929 £ 96, maar op begin October £ 73⅜ en op 26 Nov. 1929 £ 71¼.

Steenkool. Bekend is de malaise in de steenkolennijverheid. Hier werken meerdere oorzaken samen. Door den opgang in het economisch leven in 1928 en 1929 en niet minder door samenwerking der mijndirecties geeft steenkool een prijsstijging te zien, zoodat aan de prijs hiervan niet kan worden gedemonstreerd, dat reeds vòòr de beurscrisis op de internationale goederen- en grondstoffenmarkt een daling zich had ingezet.

IJzer. Van de vele ijzersoorten moge er een paar uitgekozen worden. Ook van ijzer geldt, dat hierin geen vrije markt geldt, doch dat kartels en truts grooten invloed op het prijsverloop kunnen doen gelden. Toch geven „staafijzer" en „platen" (5 m.m.) nog eene aanwijzing. 1 Jan. 1929 deed het eerste *f* 11.25; 19 Sept. '29 *f* 9.75; 18 Oct. j.l. *f* 9.25 en 9 Nov. *f* 9.50.

Plaat „deed" 1 Jan. 1929 *f* 11.50; 1 Aug. j.l. *f* 10.50, bleef volgende maanden op dezen prijs en steeg tenslotte iets, zoodat 9 Nov. j.l. genoteerd werd *f* 10.75.

Behoeft het eigenlijk een uitvoerig betoog, dat een teruggang van al deze prijzen onmiddellijk tot gevolg moest hebben een teruggang van rentabiliteit en dus daling van dividenten, verlaging van tantièmes, zoo die al worden uitgekeerd, en vermindering van liquiditeit der betrokken ondernemingen?

En moest dit niet op een zeker moment op de beurs tot uitdrukking komen? Temeer daar ook andere verschijnselen er sterk op wezen, dat de crisis naderde? De krapte van geld vooral op korten termijn, de verhooging der onderscheidene disconto's der centrale credietinstellingen, de kooplust voor aandeelen en de weinige aandacht aan de obligatiemarkt enz., het waren allemaal verschijnselen die er op wezen, dat de een of andere dag de crisis, die latent begon te worden, voor ieder in het licht zou moeten treden en waarop de economische barometer der beurs prompt zou reageeren. Hetgeen dan ook in October en November in zoo hevige mate is geschied.

Nog twijfelen sommigen of het productie-leven nog verdere

achteruitgang zal toonen en veelal wordt de meening geuit, dat men wel niet aan een korte en niet-diepgaande inzinking zal kunnen ontkomen, maar toch spoedig de voorspoed, die men meende dat bestond, weer snel zal bereiken.

Wij zijn daar niet zoo gerust op.

Immers indien de suikerprijs daalt en de suikerondernemingen, met name de Ned.-Indische, weinig of geen winst maken, is het te begrijpen, dat die ondernemingen, welke in de jaren der hoog-conjunctuur voor uitnemende mechanische uitrusting hebben zorg gedragen, thans ertoe overgaan haar mechanische inrichting niet te verbeteren of uit te breiden.

Dit heeft onmiddellijk het gevolg, dat de bestellingen voor een deel van onze electro-technische en metaal-industrie in verminderde mate binnen komen. Het is bekend geworden, dat, hetgeen in jaren niet bij Stork is voorgekomen, men den arbeidstijd bij deze fabriek heeft moeten inkrimpen, terwijl zelfs tot ontslag zal moeten worden overgegaan.

Is het eigenlijk niet overbodig erop te wijzen. dat de daling van den suikerprijs heeft geleid tot inkrimping van onze beetwortelcultuur hier te lande; en vermindering van beetwortelcultuur wil zeggen, minder vracht voor de binnenscheepvaart, minder werkgelegenheid voor seizoenarbeiders ten platten lande, kortere campagnes in de Nederlandsche fabrieken enz.

De gevolgen van de malaise in de suikerindustrie wordt in breedere kringen gevolgd dan men op het eerste gezicht wel vermoeden zou. Indien het Nederlandsche personeel in Indië lagere tantièmes ontvangt, leidt dit tot minder bestellingen in Nederland bijv. bij boekhandelaren, enz. Hiervan ondervinden de uitvinders en door hen de drukkers de ongunstige gevolgen. Ook zal men minder spoedig verlof nemen en zoo men al hier te lande zijn verlof doorbrengt, minder uitgeven terwijl men noodgedwongen de kinderen voor hun opvoeding niet zoo spoedig naar Nederland zendt, maar langer in Indië houdt.

Een ander voorbeeld. Verlaging van den tinprijs leidt tot beperking van de tinproductie en dientengevolge tot geen uitbreiding van de tinwinnende ondernemingen. Opdrachten door de Nederlandsche tinmaatschappijen aan Nederlandsche fabrieken bv. voor levering van tinmolens, komen niet of minder binnen en fabrieken als de „Conrad" te Haarlem zien zich gedwongen tot inkrimping van het aantal arbeiders.

Verlaging van de rubber, koffie- en theeprijzen hebben ten opzichte van de Ned. Indische cultuurmaatschappijen, welke deze producten voortbrengen, de zelfde gevolgen. De technische bureaux in Indië ontvangen van die ondernemingen minder opdrachten, hetgeen leidt tot minder bestellingen in Nederland.

Met de petroleum is het hetzelfde. Zoo werd onlangs medegedeeld, dat de Thomas-Motorenfabriek ontslag had moeten geven aan een aantal metaalarbeiders. Bekend is, dat deze fabriek geliëerd is met de Koninklijke Petroleum Mij. en dat

vermindering van de orders van de Kon. aanleiding gegeven heeft tot dit ontslag.

Behoeft het nog betoog, dat deze teruggang het eerst in weelde-industrieën en bedrijfstakken van dien aard zal worden bemerkt? Dat het echter zoo snel is gegaan als bij de diamantindustrie, mag toch wel eenige verwondering wekken. De slechte toestand in de diamantindustrie is zoo spoedig ingetreden, dat de werkgevers- en werknemersorganisaties in de diamantnijverheid hebben moeten besluiten voor eenigen tijd den werktijd per week tot de helft terug te brengen. Gelukkig, dat de werkloozenkassen van de diamantbewerkersvakvereenigingen een stootje kunnen velen, maar te lang mag deze toestand toch ook niet voortduren. Immers naast deze gedeeltelijke werkloosheid heerscht in de diamantnijverheid een groote algeheele werkloosheid. Terwijl het aantal diamantbewerkers in September 1929 bedroeg 6069, was hiervan 637 geheel en 330 gedeeltelijk werkloos. De Algemeene Ned. Diamantbew. Bond telt bijna 4400 werkende leden. In de week van 25—30 Nov. 1929 waren 1924 leden van dezen Bond geheel en 1266 leden gedeeltelijk werkloos. Commentaar overbodig.

De verminderde koopkracht van degenen, die in de beurswereld een bestaan vinden, wordt sterk gevoeld in een deel van den middenstand in het bijzonder bijv. in de bontwinkels, cabarets, gelegenheden waar men kan soupeeren met dansgelegenheid, enz.

De dagbladen geven bijna dagelijks berichten over den slechten gang van zaken in de automobiel-industrie. Men behoeft maar de weekbladen waarin automobielen te koop worden aangeboden, in te zien om te bemerken, dat men „bijna fonkelnieuwe automobielen, die slechts enkele honderden K.M. geloopen hebben en slechts als demonstratiewagen zijn gebruikt" voor belangrijk lagere prijzen dan de catalogusprijs kan koopen.

Gaf de industrie van radio-ontvangapparaten in de laatste jaren een voortdurend snel accres te zien, het is niet te verwonderen, dat deze industrie onder de tegenwoordige omstandigheden blij mag zijn haar productie op peil te kunnen houden.

Het is bekend, dat in ons land een vrij belangrijk aantal ondernemers of ondernemingen is gevestigd, die hoofdzakelijk op het gebied van den uitvoer werkzaam zijn. Het spreekt voor zich zelf, dat de dalende conjunctuur in andere landen den omzet van deze ondernemingen doet verminderen; immers, door dalende verkoopprijzen is de verkoop in die landen minder mogelijk, terwijl door het afnemen van de koopkracht in die landen ook de vraag vermindert.

De hier bedoelde exportondernemingen zijn afneemsters van in Nederland gevestigde fabrieken, zoodat onze vaderlandsche industrie langs dezen weg den terugslag ondervindt van de slechtere conjunctuur.

Het is zeker voldoende met een enkel woord te vermelden,

dat de vervoerondernemingen op haar beurt van een en ander nadeelen moeten ondervinden.

In dit tijdschrift is al sedert jaren gewezen op wat van den kant van theoretici is geschreven en gesproken aangaande den invloed, dien de centrale bankinstellingen zouden kunnen uitoefenen op de conjunctuur. Ik moge verwijzen naar hetgeen reeds in 1924 over dit onderwerp is vermeld op pagina 414, terwijl ook bij voortduring de aandacht op deze belangrijke kwestie is gevestigd, b.v.: „Werkloosheid en Bankpolitiek", jaargang 1925, pagina 1 en 378.

Dit onderwerp werd o.a. ook in de Internationale Vereeniging tegen de Werkloosheid en, toen deze opgeheven was, in de Internationale Vereeniging voor Sociale Vooruitgang behandeld. Resoluties, hierover aangenomen, vindt men weergegeven en besproken in:

Jaargang 1924, pagina 389: „Het Internationaal Congres voor Sociale Politiek en het Werkloosheidsvraagstuk";

Jaargang 1926, pagina 363: „Internationale Vereeniging voor Socialen Vooruitgang";

Jaargang 1927, pagina 391: „Internationale Vereeniging voor Socialen Vooruitgang".

Door boekbesprekingen heeft de redactie van dit tijdschrift ook de aandacht op deze belangrijke stof gevestigd, zoo:

Jaargang 1926, pagina 303, waar Prof. H. Frijda besprak het boek van J. R. Bellerby: „La Stabilisation de l'emploi aux États Unis", Genève 1926.

Gaat men een en ander na, dan bemerkt men, dat er een belangrijke groep in Engeland is, tot welke groep zoowel theoretici als practici behooren, die van meening is, dat door de centrale credietinstellingen tot stabiliseering van de conjunctuur zeer veel kan worden gedaan, maar het zijn de Vereenigde Staten van Amerika, waar beproefd is, de hierbedoelde theorie in practijk te brengen. De Heer Hoover heeft vóór zijn presidentschap voorstellen in deze richting gedaan, maar niet alleen ten opzichte van de bankpolitiek. Hij was van meening, dat ook door de regeering zelf veel kon worden verricht, om, als de conjunctuur slechter werd, deze weder te aktiveeren in de goede richting en, omgekeerd, als de conjunctuur dreigde te spannend te worden, ook door regeeringsmaatregelen ontspannend daarop in te werken. Hij is n.l. Voorzitter geweest van een Commissie, die naar hem genoemd is en een rapport uitgebracht heeft, dat verschenen is onder de titel: „Business Cycles and Unemployment", besproken op pag. 330 van jrg. 1923 van dit tijdschrift.

Het is begrijpelijk, dat de heer Hoover, president geworden, nu het initiatief heeft genomen om in de Vereenigde Staten — waar de beurs als barometer had aangegeven, dat er een crisis in het economische leven heerschte — maatregelen te nemen van overheidswege waardoor het verder zakken van de

conjunctuur zou kunnen worden geremd en zoo mogelijk een stijgende richting zou kunnen worden ingeslagen.

Zoo laat men daar niet maar alles waaien en het economisch leven stuurloos aan zijn lot over volgens de opvatting, dat een en ander een „natuurlijke" gang van zaken is, doch tracht men de conjunctuur te beheerschen en in gunstige richting te dwingen. De dagbladpers geeft berichten van pogingen in die richting, welke de heer Hoover heeft ondernomen. De telegrammen geven echter een onvoldoende inzicht in hetgeen hij wil en van de maatregelen, die men voorgenomen heeft. Het is buitengewoon belangwekkend om na te gaan of een en ander het gewenscht gevolg zal hebben. Later hopen we hierop terug te komen.

De Heer Hoover heeft bij zijn maatregelen kunnen rekenen op de medewerking van Ford. Ford is blijkbaar van een meening, die in Engeland door theoretische economisten wordt aangehangen. In een tijd van crisis en depressie moet men trachten, zoo leert Ford, de koopkracht te versterken. (Men denke in dit verband aan de leer van onderconsumptie of overproductie). Geen loonsverlaging dus, maar eerder loonsverhooging en de daad bij het woord voegend is hij tot loonsverhooging in zijn fabrieken overgegaan. Anderen weet hij zijn voorbeeld te doen volgen. Als zoodanig zou men ook kunnen noemen hetgeen waartoe door verschillende vennootschappen in de Vereenigde Staten is besloten, n.l. het uitkeeren van tusschentijdsche dividenten of (en) het verhoogen van dividenten. Tegelijkertijd moeten de ondernemingen zoo veel mogelijk nieuwe orders plaatsen en hierbij moet de overheid het voorbeeld geven, waartoe volgens de berichten in belangrijke mate door de regeering van stad en land is overgegaan.

Wat hierbij treft is de snelheid waarmede een en ander is voorbereid en wordt ten uitvoer gebracht. In dit opzicht geeft de nieuwe Wereld aan het oude Europa een beschamend voorbeeld. Al mag hierbij niet worden vergeten, dat de Vereenigde Staten in enkele opzichten een groote voorsprong hebben. Immers zij vormen in dit deel van de wereld een huishouding, die voor een zeer groot deel niet afhankelijk is van het ruilverkeer met andere landen, terwijl die huishouding een reeks van jaren van voorspoed achter zich heeft. Waar tegenover Europa met zijn vele staten en staatjes en vele huishoudingen staat, die in veel grootere mate van elkaar afhankelijk zijn en waar de gevolgen van den wereldoorlog nog in zoo belangrijke mate worden gevoeld.

Juist in dezen tijd wordt sterk ondervonden, dat het economische volksbondwerk nog geen meerdere voortgang heeft gemaakt. Ware dit het geval, wellicht kon dan ook in de West-Europeesche landen de crisis met meer kans op succes worden getemperd.

J. Gerritsz.

Meer vaklieden in de metaalindustrie te Amsterdam.

De bij besluit van B. en W. van Amsterdam van 25 November 1927 ingestelde commissie inzake de beroepsomvorming en vakvoltooiing in de metaalindustrie heeft dezer dagen haar rapport uitgebracht. Wie dit leest zal zeker moeten erkennen, dat de commissie haar taak ernstig heeft opgevat en het vraagstuk zoo algemeen mogelijk heeft beschouwd. Voor hen, die niet in de gelegenheid zijn van het rapport zelf kennis te nemen, moge hier allereerst een zeer korte samenvatting van den inhoud volgen.

De instelling van bovengenoemde commissie is een gevolg van het bekende rapport van de commissie van onderzoek naar den omvang en de feitelijke beteekenis van de werkloosheid te Amsterdam. In dit laatste rapport was met betrekking tot de metaalindustrie geconstateerd dat er vooral in den scheepsbouw eenerzijds een tekort is aan vaklieden, anderzijds een overschot van half- en ongeschoolde arbeiders valt waar te nemen. Nu duurt de opleiding van jeugdige leerlingen betrekkelijk lang, terwijl deze ook reeds door den metaalbond zelf ter hand was genomen. Om dus te trachten spoedig iets te bereiken, lag het voor de hand te onderzoeken of van het overschot van half- en ongeschoolde arbeiders een aantal tot vakarbeiders zouden kunnen worden opgeleid, waardoor dus het mes van twee kanten zou snijden.

De commissie had dus een beperkte taak, zij heeft daarom ook geen onderzoek ingesteld naar het vraagstuk van de beroepsomvorming in het algemeen. Verder heeft ze ook laten rusten een onderzoek naar den preciesen omvang en de oorzaak van het tekort aan geschoolden. Vast stond echter voor de commissie dat er over een tekort aan geschooldheid wordt geklaagd en dat dit voor de individueele arbeiders meer werkloosheid tengevolge heeft dan het geval zou zijn bij grootere vakbekwaamheid, terwijl ook nu en dan een belemmering der industrie in haar ontplooiing het gevolg ervan is.

Om zich toch eenigszins omtrent den omvang van het vraagstuk te kunnen orienteeren, is de commissie begonnen met een onderzoek naar den omvang van het tekort over een geheel jaar. Het bleek dat in 1927 1403 aanvragen om vaklieden bij de arbeidsbeurs waren gedaan en dat aan 302, dus ruim 20 % niet voldaan is kunnen worden. Kon hieruit dus al een tekort geconstateerd worden, de arbeidsbeurs meent met tamelijk groote zekerheid te kunnen aannemen, dat het tekort in werkelijkheid grooter is. Ter verdere orienteering heeft de commissie zich dan ook tot een 63-tal werkgevers in de metaalindustrie gewend met enkele vragen.

53 werkgevers (onder de 10, die geen volledige inlichtingen gaven, waren helaas enkele groote ondernemingen, die zich niet aan het geven van cijfers durfden te wagen, zoodat de

onderstaande gegevens dus niet volledig zijn), antwoordden dat zij in 1927 minstens 8055 arbeiders in dienst hadden gehad, waarvan 5471 vaklieden. Zij zouden 683 vaklieden meer hebben kunnen plaatsen, terwijl onder de in dienst zijnde vaklieden 261 onvoldoend bekwaam werden geacht (dus nog geen 5 %; inderdaad een zeer bemoedigend cijfer).

De commissie geeft een specificatie van deze vaklieden volgens de beroepen, en vermeldt verder nog eenige beschouwende mededeelingen der ondervraagde werkgevers.

Uit deze specificatie blijkt, dat het grootste tekort voorkomt in den scheepsbouw; op de 292 klinkers was een tekort van 121; op de 459 scheepsmakers-ijzerwerkers een tekort van 108. De commissie constateert dat op grond van de verkregen cijfers vakvoltooiing het meest gemotiveerd is voor bankwerkers, klinkers, scheepsijzerwerkers, ketelmakers, koperslagers, draaiers en plaatwerkers.

Daarna heeft de commissie vastgesteld welke ondernemingen voor een opleiding voor elk van deze beroepen in aanmerking komen en daarvoor dus eventueel aangezocht zouden moeten worden.

De volgende stap was zich tot deze ondernemingen te wenden met het verzoek of zij tot medewerking voor een opleiding bereid waren. Het resultaat was niet onbevredigend, verschillende groote bedrijven zegden in principe medewerking toe, al werd ook in verschillend opzicht vrijheid voorbehouden.

De besprekingen en de werkzaamheden der commissie zijn tenslotte in een aantal voorstellen belichaamd welke neerkomen op het volgende:

a. tegen opleiding van een beperkt aantal arbeiders (voorloopig een 50) in de boven reeds genoemde vakken bestaat uit een oogpunt van arbeidsmarktbelangen geen bezwaar.

b. deze opleiding worde beperkt tot lieden uit het bedrijf zelf, dus geen beroepsverandering van arbeiders uit andere bedrijven.

c. de medewerking van werkgevers en arbeiders zal wel los loopen. (De commissie zegt het iets meer officieel, doch het komt hier toch op neer).

d. voorwaarden voor de opleiding zijn: een vrijwillige deelname; de betrokken arbeider moet eenig begrip van het vak hebben en energie bezitten; leeftijdgrenzen van 20—35 jaar; een scherp onderzoek naar de geschiktheid voor het vak; in aanmerking komen werkloozen of zij die door hun onvoldoende vakbekwaamheid voortdurend aan periodieke werkloosheid bloot staan.

e. een tweejarige, systematische opleiding moet worden gegeven met praktisch onderwijs bestaande in den vollen dagelijkschen arbeid, groepsgewijs gegeven door een vakman en theoretisch onderwijs gedurende drie avonden per week.

f. wat de financieele regeling betreft, zullen de werkgevers

het loon moeten geven, die de leerlingen, die als regel niet vreemd in het bedrijf zijn, verdienen. Dit is voor arbeiders van 20 t/m 24 jaar in den aanvang 25 ct. p. u., opklimmende tot 45 ct. p. u.; 25 t/m 29 jaar 35—55 ct. p. u.; 30 t/m 35 jaar 40—60 ct. p. u.

De Overheid zal deze loonen dan aanvullen tot het doorsneeloon van den gemiddelden arbeider der betrokken groep welke aanvulling in het begin op gemiddeld 20 ct. p. u. per arbeider geschat kan worden en geleidelijk minder wordt. In totaal wordt de Overheidsbijdrage in de 2 jaar dat de opleiding duurt geschat op *f* 624 per arbeider, dus *f* 312 p. a. p. j. Voor 50 arbeiders dus *f* 15600 per jaar. Verder drage de Overheid bij in de belooning der leermeesters, welk bedrag op *f* 1300 p. j. per leermeester, dus in totaal op *f* 6500 p. j. wordt geschat. Tenslotte kunnen de kosten van het theoretisch onderwijs nog geschat worden op *f* 900 p. j., zoodat de geheele opleiding aan de Overheid *f* 23.000.— p. j. zal kosten, dat is *f* 460 per arbeider per jaar.

De commissie besluit haar Rapport met de verklaring dat zij bereid is de uitvoering van het voorgestelde plan op zich te nemen en raadt B. en W. aan zich voordat zij tot uitvoering overgaan, zich ervan te vergewissen of de Regeering bereid is voor de helft van de kosten bij te dragen.

Dit is in het kort naverteld, de inhoud van het Rapport.

Bij de beoordeeling er van zal men enkele omstandigheden in het oog moeten houden.

In de eerste plaats is de commissie zich zeer goed bewust, dat zij het vraagstuk van het tekort aan vaklieden eenerzijds en de werkloosheid onder de andere groepen anderzijds, met hare voorstellen niet oplost. Het geheel is meer een gebaar, waarmede te kennen wordt gegeven dat er iets gebeuren moet en dat er daarbij naar gestreeft moet worden de omstandigheden voor het slagen eener eerste proefneming zoo gunstig mogelijk te maken.

Daarbij komen — in de tweede plaats — de kosten als een belangrijke factor. Wanneer men echter de specificatie van deze kosten beschouwd, dan blijkt dat de feitelijke opleiding slechts een *f* 7500 p. j. dus *f* 150 p. a. p. j. kost en dat het grootste gedeelte nl. *f* 15600 of *f* 312 p. a. p. j. bestaat in een toeslag op het loon. Hierin zit voor velen ongetwijfeld op het eerste gezicht een groot — en voornamelijk principieel — bezwaar. Maar, is dat nu wel zoo heel erg. Een toeslag van *f* 312 p. a. p. j. beteekent *f* 6 p. a. p. w. Gesteld eens dat men zich geheel tot werkloozen beperkt, gelooft men dan dat deze de gemeenschap minder dan *f* 6 p. w. zouden kosten?[1])

Wat dus de loontoeslag betreft behoeft men o. i. geen prin-

1) Voor zoover mij bekend, bestaat er te Amsterdam een gemeentelijke steunregeling met een uitkeering van *f* 10.— p. w. aan kostgangers en *f* 13.— p. w. aan gehuwden en kostwinners met een kindertoeslag van *f* 1.50 p. k. p. w.

cipieele bezwaren te hebben. En wat de kosten van opleiding van *f* 150 p. j. p. a. betreft, ook als men eens zou nagaan wat in totaal per leerling per jaar aan ambachtsscholen en andere vakscholen wordt uitgegeven, zal men zeker niet op een lager bedrag komen [1]).

Neen, wanneer voor *f* 7500 p. j. (plus dus de loontoeslag, die anders echter toch op een andere wijze gegeven zou moeten worden) in twee jaar tijd een vijftigtal vaklieden weet te vormen, dan mag men van „duur" zeker niet spreken. Daarbij komt nog de moreele en maatschappelijke beteekenis. Ik zal daarover thans niet uitweiden, het vorige jaar heb ik in dit tijdschrift reeds meer uitvoerig op deze voordeelen van de vakvoltooiing gewezen. Men moet er bij zich zelf maar eens over gaan philosopheeren wat het zeggen wil, dat men een vijftigtal personen een nieuw perspectief in hun leven weet te geven. Dat alleen reeds is ten volle de kosten waard.

Nu is er, wederom tot de nuchtere praktijk afdalend, echter één groote vraag. En wel deze: Is men er redelijkerwijze van overtuigd dat er werkelijk na afloop van de twee leerjaren 50 nieuwe vaklieden gevormd zijn? In de commissie zaten behalve de heeren Detiger, Douwes, Jurrema, Meyer de Vries en v. d. Feen, die met alle waardeering voor hun algemeen inzicht in deze materie, evenmin als schrijver dezes, de bovengestelde vraag kunnen verantwoorden, twee vertegenwoordigers der arbeiders, de heeren v. Eck en Steinmetz en twee vertegenwoordigers der werkgevers, de heeren Ir. ten Broek en Laarman. Wat de arbeidersvertegenwoordigers betreft, weet ik niet of deze een antwoord op de vraag kunnen geven; de werkgeversvertegenwoordigers die geheel in de praktijk van de metaalindustrie thuis zijn, kunnen het echter zeker. Mag nu uit het feit, dat de voorstellen mede door hen zijn gedaan, geconcludeerd worden, dat het inderdaad mogelijk is uit een 50 energieke en schrandere halfgeschoolde metaalbewerkers die de voorgestelde opleiding volgen, in twee jaar tijd vaklieden te maken, die ook inderdaad het vak kennen en zij het dan ook niet direct, dan toch allengs met de andere vaklieden kunnen opwerken en zich dus als vakman weten te handhaven.

Ik neem dit gaarne aan, maar het zou zeker geen overbodige luxe zijn geweest, indien het rapport op dit punt wat meer licht zou hebben gegeven. Thans heeft men geen ander bewijs dan dat, indien het niet mogelijk zou zijn, de betreffende voorstellen, niet aan B. en W. zouden zijn voorgelegd.

---

1) Over 1925 werd door Rijk en gemeente in totaal ongeveer *f* 15 millioen subsidie verleend aan vak- en avondscholen. Het aantal leerlingen dat daarvan genoot is moeilijk na te gaan, het zal echter niet meer dan 120000 zijn geweest, waarvan 20500 op ambachtsscholen, 32500 op avond- en teekenscholen en 50000 meisjes op huishoud- en kookscholen. Aangezien de twee laatste categorieën in verhouding zeker minder kostbaar zijn dan de andere, zal het subsidie per leerling van de ambachtsscholen op zijn minst *f* 150 p. j. bedragen.

Op zichzelf zeker geen zwak bewijs, doch als men in de bijlagen van het rapport de meening leest van den bedrijfsingenieur van Werkspoor, Ir. W. Maas Geesteranus, die betwijfelt of er zich onder de werkloozen wel personen bevonden, die met succes opgeleid zouden kunnen worden, terwijl ook de heer J. Goedkoop, de directeur der Kromhout Motorenfabrieken, ondanks het feit dat hij persoonlijk in zijn fabriek meermalen resultaten met de opleiding van ongeschoolde volwassen werklieden heeft gehad, in het algemeen de kans, dat inderdaad een werklooze in niet te langen tijd tot vakman zou kunnen worden opgeleid, zeer gering acht; als men dit document leest, dan mag men zeker de hier bovengenoemde vraag nog wel eens stellen.

Want, men bedenke dit wel, deze proef mag niet mislukken [1]). Nog niet eens in de eerste plaats om het geld. Er is zooveel geld uitgegeven voor de bestrijding van de werkloosheid, dat men deze *f* 30.000 er ook nog wel eens aan kan wagen. Maar het moreele effect bij een mislukking zou veel en veel grooter zijn. En daarom, hoezeer men ook de werkzaamheden van de commissie kan waardeeren en de ernst waarmede zij haar taak heeft opgevat, mag men hopen dat B. en W. van Amsterdam zich vóór dat tot uitvoering wordt besloten, niet in de eerste plaats vergewissen of de Regeering de helft van de kosten voor hare rekening wil nemen, maar zich vóór alles ervan doen overtuigen dat bij een door de commissie voorgestelde opleiding redelijkerwijze succes verwacht mag worden.

Is dit het geval, dan kan men de plannen niet anders dan toejuichen en zal men de commissie moeten prijzen, die de voorstellen daartoe heeft weten te formuleeren.

Haarlem, November 1929. B. Bölger.

Een rapport over wettelijke regeling der werkloosheidsverzekering.

Eene commissie uit de Christelijk-Sociale Studieclub te 's-Gravenhage heeft een rapport samengesteld over bovengenoemd onderwerp, dat, na in de club besproken te zijn, openbaar is gemaakt.

Het rapport vangt aan met een historisch overzicht der werkloosheidsverzekering in ons land en geeft verschillende, meest aan verslagen van den Rijksdienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling ontleende, statistische en finantieele gegevens.

1) Een vergelijking met mislukte proeven in andere plaatsen gaat niet op, omdat de voorbereiding daarvan nimmer zoo uitvoerig is geweest en ook de opzet ervan anders was.

Men is dan op blz. 18 van het dertig bladzijden tellende rapport aangeland, waar wordt geconstateerd, dat de tegenwoordige regeling der verzekering onvoldoende is, in hoofdzaak omdat:

1°. de uitkeeringsduur gewoonlijk korter is dan de duur der werkloosheid;
2°. de uitkeeringsbedragen te laag zijn;
3°. ongeorganiseerde arbeiders niet verzekerd zijn.

Het onder 1 en 2 genoemde bezwaar is m. i. overdreven; in ieder geval is het bezwaar, voorzoover gegrond, geen gevolg van de bestaande regeling. Het zou ook onder die regeling te ondervangen zijn.

Wat het bezwaar sub 3 betreft, slechts ongeveer een vijfde der arbeiders is thans tegen werkloosheid verzekerd. Iedereen staat de gelegenheid om zich te verzekeren open. Vier vijfde der arbeiders blijkt, te recht of ten onrechte, de behoefte van verzekering niet te gevoelen. Meent men, dat het, om welke reden dan ook, noodig is hierin verandering te brengen, dan staat alleen de weg der verplichte verzekering open. De commissie voelde dit ook wel, doch meende, dat het moment voor algeheele doorvoering van verplichte verzekering nog niet gekomen is. Het groote verschil in rechten zal haars inziens de niet-verzekerden wel tot de verzekering brengen. Lukt dat niet, dan ware, volgens het rapport, te overwegen, eene regeling te treffen, waardoor allen verplicht worden eene bijdrage te storten. Zulk eene regeling zou men reeds dadelijk facultatief in de wet kunnen opnemen.

De verzekering moet worden gedragen door het bedrijf — werkgevers en werknemers. Zoo lang als noodig is, wordt subsidie van Rijk en gemeenten gegeven.

De bedoeling is, dat elke werkgever voor al zijne arbeiders premie betaalt.

Van den kant der arbeiders is de verzekering eene vrijwillige; de bestaande werkloozenkassen blijven n.l. behouden, zij het, dat aan de werkgevers eenig toezicht wordt toebedeeld.

De bijdragen der werkgevers voor de verzekerde arbeiders komen in deze kassen; die voor de niet-verzekerde arbeiders komen in bedrijfsgroepsgewijze gevormde fondsen, waaruit niet-verzekerde arbeiders niet meer kunnen ontvangen dan 60 % van de uitkeeringen uit de werkloozenkassen. Is dit te weinig, dan trede het burgerlijk armbestuur op.

De paragraaf over de bedrijfsgroepscommissies, waarin dan de werkgevers zitting hebben, schijnt mij niet de meest geslaagde. De samenstellers van het rapport hebben hier blijk gegeven van te weinig zin voor de realiteit.

Wil men de werkgevers laten medebetalen, dan is het — hierin heeft het rapport gelijk — noodig de inning der premies zoo gemakkelijk mogelijk te doen zijn en te dezen aanzien zooveel mogelijk bij bestaande regelingen aan te sluiten.

De beslissing van geschillen over uitkeeringen door den Minister, volgens art. 11 Werkloosheidsbesluit 1917, heeft volgens het rapport gegronde bezwaren. Welke dat zijn, ware het vermelden waard geweest. De conclusie is, dat die beslissing aan den Minister moet worden onttrokken.

De contrôle op de werkloozenkassen wil het rapport opdragen aan bedrijfsgroepscommissies, de gemeentebesturen en het Rijk. Is dat niet een teveel? Of wil men ieders taak afbakenen?

Men wil een uitkeeringsduur naar een norm van 90 dagen, terwijl aan uitgetrokkenen over nog eens 90 dagen 70 % der uitkeering moet worden gegeven (te wiens laste?)

Dit punt leidt mij tot de opmerking, dat men zich er m.i. voor hoeden moet den uitkeeringsduur onnoodig op te drijven. De verzekering moet m.i. het risico dekken waarmede een arbeider in een zeker bedrijf geacht kan worden per jaar gemiddeld te kampen te hebben.

Het rapport wenscht geen algemeen crisisfonds, doch wel vorming van crisisfondsen door de werkloozenkassen en bedrijfsgroepen zelf.

Aan het eind wordt er op gewezen, dat het niet billijk is, dat het subsidie zoowel voor hooge als lage bijdragen, steeds 100 % is. Het percentage van subsidie zou moeten afhangen van de economische positie der bedrijfsgroep.

Waar het rapport als een hoofdbezwaar van de geldende regeling vooropstelt het niet-verzekerd zijn van ongeorganiseerde arbeiders, is het m.i. niet geslaagd, omdat het hiervoor eene oplossing brengt, die zeer weinig bevrediging kan schenken. Het rapport heeft daardoor iets halfslachtigs.

Om uitkeeringsduur of uitkeeringsbedrag (voorzoover noodig!) te vergrooten, daarvoor heeft men bijdragen der werkgevers niet noodig.

Als ik het rapport goed begrijp, zouden de werkgevers evenveel moeten betalen als de verzekerden. Nu betaalde in 1927 een verzekerde rond *f* 12.— per jaar. Neemt men aan, dat er 1.500.000 verzekerden zijn, dan zou het bedrijfsleven *f* 18.000.000.– per jaar moeten opbrengen, aangenomen dat men dit bedrag niet besteden wil voor bijdrageverlaging, maar voor uitbreiding der verzekering.

4 Dec. 1929. Mr. H. J. Morren.

Armoede en werkloosheid te Baarn.

Dat naast de groote gemeenten *Amsterdam* en *'s-Gravenhage*, ook een veel kleinere plaats als *Baarn* een onderzoek heeft laten instellen naar de armoede en de werkloosheid in de gemeente, is werkelijk de moeite van het vermelden waard.

In Maart 1928 werd door het gemeentebestuur een commissie ingesteld, niet minder dan 18 leden tellende en in Juli 1929 verscheen het rapport.

Men heeft uit gegevens bij 32 gemeenten verzameld, kunnen nagaan, dat van elf gemeenten met 10—15.000 inwoners, de gemiddelde kosten van armenzorg in 1927 *f* 2.51 per hoofd hebben bedragen. In Wassenaar was het cijfer *f* 0.35, in Baarn *f* 5.77; in laatstgenoemde gemeente was het cijfer in 1919 nog slechts *f* 2.57.

De commissie geeft verschillende beschouwingen over de toepassing van de Armenwet, de verhouding van de burgerlijke instellingen van weldadigheid tot de kerkelijke en particuliere armenzorg. Samenwerking tusschen alle daarvoor in aanmerking komende instellingen wordt gewenscht geacht.

Bij hare beschouwingen over de werkloosheid beveelt de commissie o. m. op gronden ontleend aan de ligging van Baarn op niet te grooten afstand van deze plaats, aan, in de richting van den tuinbouw te gaan. Hoe goed het advies ook bedoeld is, ik moge daartegen adviseeren: afblijven. De vooruitzichten van den tuinbouw zijn niet van zoodanigen aard dat een min of meer kunstmatige bevordering ervan gewenscht is, werkverschaffing op eenigszins groote schaal schijnt in Baarn niet mogelijk. Echter is deze vorm van werkloozenzorg, gelet op het aantal werkloozen tusschen 21 en 50 jaar, wel gewenscht. Zou plaatsing bij een Rijkswerkverschaffing — een uitnemende werkproef tevens — niet eens onder oogen dienen te worden gezien?

Het bedrag dat Baarn jaarlijks ingevolge de steunregeling uitkeert, neemt sedert 1924 geregeld af. Toen was het rond *f* 28.400.— en in 1928 rond *f* 5700.—. De commissie, de kwestie der steunregeling besprekende, komt echter niet tot een uitgesproken meening. Uit hare beschouwingen leid ik af, dat ze rekent op een geleidelijk verdwijnen. Het kan zijn, echter zou een stevig stootje, vooral in het belang der werkloozen — n.l. een goede werkverschaffing — dienstig kunnen zijn.

De commissie is tot de volgende conclusies gekomen:

1. In verhouding tot het bevolkingscijfer zijn de uitgaven van gemeentewege voor ondersteuning van behoeftigen en werkloozen in Baarn beteekenend hooger dan in de meeste andere gemeenten met 10.000 tot 15.000 inwoners.
2. De uitgaven voor ondersteuning van behoeftigen en werkloozen in Baarn, met name de uitgaven voor geneeskundige armenverzorging, zijn in de laatste jaren aanmerkelijk toegenomen.
3. Verschillende oorzaken zijn daarvoor aan te geven, deels verband houdende met plaatselijke omstandigheden, terwijl geen onmiddellijke en beteekenende vermindering van uitgaven waarschijnlijk is, hoewel eenige algemeene grond-

slagen, welke geleidelijk tot beperking van uitgaven kunnen leiden, zijn vast te stellen.

4. Het komt gewenscht voor een permanente commissie tot samenwerking in te stellen, waarin het Burgerlijk Armbestuur, de kerkelijke, gemengde en bijzondere instellingen van liefdadigheid zitting hebben, ten einde stelselmatig en geregeld onderling overleg te plegen en zooveel noodig van advies te dienen, zonder dat intusschen de deelnemende instellingen door de uitspraken van deze commissie gebonden worden.
5. Deze commissie zou onder meer kunnen zorg dragen voor het bijhouden van een register van inlichtingen, als bedoeld in artikel 58 van de Armenwet.
6. Het komt gewenscht voor, armlastigen, die tot arbeid in staat zijn, zooveel mogelijk van gemeentewege in de gelegenheid te stellen lichten arbeid te verrichten.
7. In afwachting van mogelijkheden in de toekomst als tuinbouw, ophooging van terreinen en wegenaanleg, wordt ter beperking van werkloosheid aanbevolen, het bevorderen van vakopleiding, arbeidsbemiddeling en regularisatie van arbeid, als in § 5 bedoeld.
8. Gemeentelijke crisis-steunverleening, zooals deze in eenige gemeenten, waaronder Baarn, nog wordt gehandhaafd, is blijkens de daaromtrent bij Koninklijk Besluit gedane uitspraak, als een tijdelijke maatregel te beschouwen.
9. Op grond van practische overwegingen schijnt het wenschelijk, dat armlastige patienten geheel of gedeeltelijk ten laste van de Gemeente, gedurende hun verblijf in het ziekenhuis onder behandeling komen van een door de Gemeente aan te wijzen geneesheer, die over den duur van het verblijf in het ziekenhuis heeft te beslissen.
10. Van gemeentewege dient zooveel mogelijk te worden bevorderd, dat de ingezetenen van Baarn een ziekteverzekering sluiten met inbegrip van ziekenhuisverpleging en voorzooverre armlastigen niet in staat zijn de daarvoor gevorderde premies te betalen, kan het gewenscht zijn, dat in daarvoor in aanmerking komende gevallen daarmede door het Burgerlijk Armbestuur bij de vaststelling der toe te kennen steunbedragen zooveel noodig rekening wordt gehouden.

Er is in deze conclusies een zeer belangrijke zaak onvoldoende behandeld, n.l. een krachtige aandrang om het plaatselijke orgaan der arbeidsbemiddeling flink te reorganiseeren, althans het meer te populariseeren. Dit is wel eenigszins vreemd, daar het de commissie is opgevallen, dat de Baarnsche werkgevers nog al te veel de deur van den correspondent voorbij gaan. Intusschen heeft Ir. Houben op deze kwestie in den raad gewezen. Nu B. en W. aan den gemeenteraad hebben toegezegd alle mogelijkheden die het rapport heeft behandeld onder de

oogen te zullen zien, kan wellicht aan verschillende zaken nog goede aandacht geschonken worden. Het zou misschien aanbeveling verdienen — de commissie deed het niet — eens te overwegen, of in Baarn een bescheiden opgezette Dienst van Sociale Zaken (werkloozenzorg-armenzorg-beroepskeuze) niet nuttig kan werken.

MEYER DE VRIES.

Het werk der vennootschappen.

Geleidelijk zijn de jaarverslagen der in de vier noordelijke provincies werkende vennootschappen — de instellingen die de centrale punten der werkverschaffing zijn — verschenen.

Aan deze verslagen zij het volgende ontleend:

Friesland.

De aldaar werkende vennootschap de N.V. „De Drie Provinciën" heeft haar vijfde jaarverslag uitgebracht. Een kijk op het in die jaren verrichte werk geeft onderstaand overzicht, afgesloten einde April 1929.

Ontginningsobject.	Oppervlakte in H.A.		Aankoopkosten.	Grootst aantal arb. i.d. winter 1928/29.	Verkocht aan derden in H.A.
	Aangekocht.	Ontgonnen.			
Boornbergumer Petten	280.68.62	154.34.00	ƒ 132.161.26	482	29.09.29
Eenerveld	190.00.00	104.50.00	30.856.86	71	10.51.80
Appelscha	80.00.00	52.89.80	12.150.—	59	10.11.20
Haskerveenpolder	342.99.92	136.00.00	67.576.90	356	82.00.00
Hoornsterzwaag	87.22.00	38 80.00	28.991.49	92	—
Opende	43.70.90	32.78.00	9.200.—	50	—
Buitenveld	330.95.44	—	247.387.96	72	10.42
Noordwolde	14.13.90	—	7.574.—	—	—
	1369.70.78	519.31.80	535.898.47	1182	131.82.71

Na April 1929 is het bezit der vennootschap nog met 2 objecten, samen groot rond 600 hectaren, vermeerderd.

Tot de N.V. waren, eveneens tot April van dit jaar, 17 gemeenten toegetreden, welke in totaal 289 aandeelen hebben.

De afgeloopen winter was voor deze en voor de andere vennootschappen in zooverre ongunstig, dat de langdurige vorst, meer dan 2 maanden, het onmogelijk maakte flink wat te ontginnen.

De Ned. Heidemaatschappij ontwerpt voor deze N.V. de plannen en is met de leiding en de uitvoering belast.

Drenthe.

De N.V. „Het Lantschap Drenthe" heeft in de afgeloopen periode haar werk in hoofdzaak bepaald tot de voortzetting van den arbeid in het bekende Witteveen. Hoe langer zoo meer wordt deze kolonie een bewoonbaar wereldje; een kerkje, school, buurthuis, winkels, enz. — dat alles maakt het tot een mooi geheel.

Eenig inzicht in den omvang van het werk (de bedragen zijn berekend in guldens) geeft de volgende staat:

Ontginningen	Totale kosten op 30 April 1929	Aankoop grond	Aanleg weg door het Witteveen	Bouwkosten boerderijen en sluiswachterswoningen	Loonen	Diverse kosten incl. kosten van toezicht	Aand. in de algemeene onkosten
Witteveen.....	831944.42	17368.11	41996.32	15624.27	114386.34	80463.67	3103.81
Weerd. Dikbosch..	62487.12½						
Ermerveen.....	246821.31				6335.54	5572.31	726.74
Kibbelveen.....	244579.09½	75.—		4864.52	5641.35	4706.45	893.29
Wijster.....	35792.45	19796.12				35.03	1286.94
Emmen-Odoorn ...	28859.21					4240.74	
Zwinderen-Dalen..	172512.22½	3505.—				122.81	
TOTALEN....	1622995.83½	40744.23	41996.32	20488.79	126363.23	95141.01	6010.78

Ontginningen	Afschrijving op materialen en gereedschappen	Intrest	TOTAAL	Ontvangsten ten voordeele der ontginningen	Bedrag na boeking der ontvangsten	Subsidie	Bedrag na boeking van het subsidie
Witteveen	5354.28	21038.62	1131279.84	17975.76	1113304.08	707851.32½	405452.75½
Weerd. Dikbosch..	146.66		62633.78½		62633.78½	15551.63	47082.15½
Ermerveen.....	1377.90	4926.12	265759.92	7030.13	258729.79	163047.64	95682.15
Kibbelveen.....	959.07	6055.02	267773.79½	4176.05	263597.74½	135997.47	127600.27½
Wijster		2155.18	59065.72	247.33	58818.39		58818.39
Emmen-Odoorn ...	65.17		33165.12		33165.12	10185.09	22980.03
Zwinderen-Dalen..		8723.33	184863.36½	4983.58	179879.78½	3056.86	176822.92½
TOTALEN....	7903.08	42398.27	2004541.54½	34412.85	1970128.69½	1035690.01½	934438.68

Behalve bewoners uit Drenthe, werkten op het Witteveen arbeiders uit Gouda, Haarlem, Dordrecht, Steenwijk, Zuiderzeevisschers en Nederlanders woonachtig in Duitschland.

Ned. Heidemij. en Grondmij. voeren hier het werk uit.

Groningen.

De N.V. „De Vereenigde Groninger Gemeenten" is in de verslagperiode erg belemmerd door de hevige koude. Het grootste

aantal tewerkgestelden werd hier genoteerd in de derde week van Maart 1929, nl. 467. Van 29 Juni—7 December waren alleen werkloozen uit de gemeente Groningen geplaatst.

Van het aandeelenkapitaal groot *f* 200.000 was tot 1 Juni 1928 *f* 170.500 bij 24 gemeenten geplaatst.

De exploitatie bij deze N.V. is over het boekjaar 1929/30 zeer gunstig geweest; er is nl. een bruto-winst gemaakt van *f* 47.000. De vennootschap bezat op 1 Juni van dit jaar 3 objecten ter gezamenlijke grootte van 622 hectaren, waarvan 452 hectaren ontgonnen was; verder 2 groote bedrijfsboerderijen en 8 boerderijen.

De mooie exploitatie bij deze N.V. blijkt uit de volgende cijfers: Jipsinghuizen, gemiddelde opbrengst per hectare *f* 520. Weenderveld, gemiddelde opbrengst per hectare *f* 550. Aardappelen brachten te Jipsinghuizen *f* 619 en graven *f* 450 per hectare op. In het Weenderveld waren deze cijfers *f* 715 en *f* 487.

Hier heeft de Ned. Heidemij. de uitvoering der werken in handen.

Overijssel.

Hier werken twee vennootschappen. Het arbeidsveld van de eene, nl. de N.V. „Land van Vollenhove" blijkt reeds uit haar naam. Het is haar eerste verslag dat thans gepubliceerd is en daarom is de gelegenheid benut, tamelijk uitvoerig de voorgeschiedenis van de partieele bemaling van het land van Vollenhove weer te geven, een onderwerp ook reeds in dit tijdschrift vermeld. Men weet dat het hier in eerste instantie gaat om de drooglegging en ontginning van 1400 hectaren gelegen in een te verbeteren gebied groot 9400 H.A. Men begrijpt dat in het eerste jaar veel voorbereidend werk, aankoop van honderden perceelen van even zooveel eigenaren, opmaken plannen enz. moest worden verricht. Aangezien echter de reeds bijna geheel gereed zijnde kanalen: Steenwijk—Beulakerwijde en Steenwijk—Ossenzijl onder beheer der N.V. kwamen, was het financieel gedeelte ook van veel beteekenis.

Omtrent den financieelen opzet nog deze mededeeling.

De kosten van uitvoering van alle werken enz. in polderafdeeling IV zijn geraamd op *f* 2.698.426.—, de opbrengst van den ontgonnen grond op *f* 1.930.000.—, nadeelig saldo rond *f* 769.000.—. Dit tekort zal door Rijk, Provincie en Waterschap worden gedekt in verhouding van 4 : 2 : 1. In gelijke verhouding staat ook het aandeelenkapitaal.

In het plan is een post voor verharding van de wegen opgenomen, welke uit de hoogere verkoopwaarde zal kunnen worden bestreden.

Bij de werken der vennootschap hebben van Mei af behalve uit de omgeving ook eenige honderden arbeiders uit Den Haag en Utrecht gewerkt. De stadsarbeiders konden het graafwerk in de kanalen beter verrichten dan het spitwerk.

De andere vennootschap, de N.V. „Overijssel" werkt in het overige deel van de provincie Overijssel. Deze instelling zoekt haar kracht in hoofdzaak hierin: ondoelmatig verkavelde en onvruchtbare gebieden in goed-verkavelde terreinen om te tooveren. Zij deed dit met veel succes in het Staphorsterveld bij Hasselt. Dit terrein, groot 260 H.A. en verdeeld in 795 kadastrale perceeltjes, werd aangekocht — voorjaar 1927 — voor rond *f* 130.000.— verdeeld door watergangen, wegen enz. in 24 perceelen en weer verkocht. Aan de vroegere eigenaren die door deze toezegging vlot hadden medegewerkt, kon als nettooverschot van dezen verkoop *f* 16.500 worden uitgekeerd. Reeds zijn in dit eens geheel eenzame gebied 8 boerderijen verrezen.

Een poging in gelijke richting doet de N.V. nu met de Staphorsterheide bij Staphorst. Hier gaat het om 480 H.A. verdeeld in.... 1988 perceelen en behoorende aan.... 1300 deelgerechtigde eigenaren. Alles is reeds aangekocht en Utrechtsche en Rotterdamsche werkloozen zijn druk doende mooie kavels te maken. De N.V. bouwde twee keurige boerderijen welke voorloopig voor huisvesting der werkloozen dienen.

Het volgende jaar wordt begonnen met de Weitemanslanden bij Almelo. Hier 600 H.A. verdeeld in 560 perceelen. Ook hier is alles reeds gekocht — een natuurmonument blijft gaaf — en over 2 jaar zullen ook in deze onbewoonde wereld, die dan doorsneden is met een weg, de boerenplaatsen verrijzen.

De Heidemij en de Grondmij helpen deze vennootschap met het opmaken en uitvoeren der plannen.

MEYER DE VRIES.

De Werkloozenzorg in de Staten-Generaal.

In de Memorie van Antwoord — na te noemen M. v. A. — op hoofdstuk V, zegt de Minister van *Binnenlandsche Zaken en Landbouw*, dat uitvoering van groote werken bij elke plaats waar werkloosheid heerscht en in zoodanigen omvang dat ieder die zich aanmeldt geplaatst kan worden, de meest funeste gevolgen zou hebben.

Met groote nauwgezetheid moet worden zorg gedragen, dathetgeen de overheid op dit gebied doet, eensdeels niet belemmerend werkt op de ontplooiing van het vrije bedrijf en ander, deels de prikkel tot het zoeken van werk buiten de werkverschaffing niet wegneemt. De arbeidsvoorwaarden moeten dan ook met deze opvatting in overeenstemming zijn. Tewerkstelling van werkloozen op vrij verren afstand van hun woning is niet te ontgaan.

Het ligt in het voornemen van den Minister om op den weg, door zijn ambtsvoorganger ingeslagen, verder te gaan. Welke

objecten in de toekomst als werkverschaffing zullen worden aangevat is thans nog niet te zeggen. Aan de bevordering van de vestiging van nieuwe ondernemingen kan van de zijde van den Minister bezwaarlijk veel worden gedaan. Voor zoover het in zijn vermogen ligt is hij bereid, eventueele moeilijkheden uit den weg te ruimen. Worden der regeering aannemelijke plannen tot binnenlandsche kolonisatie voorgelegd, dan zal zij de uitvoering daarvan gaarne bevorderen.

Tot instelling van een commissie voor de economische opheffing van Z.O. Friesland kan de Minister niet besluiten, daar de toestanden in die streek de instelling niet motiveeren. De Minister overweegt ernstig de instelling van een commissie, welke zich met het vraagstuk der overbevolking in Oostelijk Groningen zal bezig houden.

De werkverschaffing mag niet remmend werken op het trekken naar streken waar arbeidskrachten gevraagd worden.

Indien de toestand dit noodig maakt, blijft de werkverschaffing opengesteld. Wijziging in de loonen en de arbeidsvoorwaarden — verruiming en verhooging —, is niet mogelijk. De arbeiders van het platteland worden bij tewerkstelling niet achtergesteld bij die der steden. De vraag of aan gemeenten die vlas in werkverschaffing laten bewerken steun moet worden verleend, is in onderzoek.

De mechaniseering van het veenderijbedrijf maakt geen grooten voortgang. Tot instelling van een nieuw adviescollege, er zijn er reeds drie, acht de Minister geen termen aanwezig.

Bij de mondelinge behandeling werden o.m. de volgende zaken besproken: door uitvoering van meer groote werken kan de werkverschaffing verdwijnen; te veel werken zouden als werkverschaffing worden uitgevoerd; de vraag of er reden bestaat om aan te nemen dat de huidige Regeering min of meer zal afbreken wat een vorige heeft opgebouwd; de loonen bij de werkverschaffing zijn te laag; de beperkende bepalingen inzake plaatsing dienen opgeheven dan wel gewijzigd te worden; de werkloosheid neemt af dus kunnen de Regeeringsbemoeiingen verminderen; centralisatie in de werkloozenzorg zou veel ten goede wijzigen; minder ontginnen; sneller ontginnen; een breed onderzoek naar aard en omvang werkloosheid is noodig; mogelijkheid van vermeerdering werkloosheid is, gelet op financieel gebeuren, niet uitgesloten; geef den werkloozen zoo mogelijk een boerenplaatsje; bevorder den tuinbouw; wees voorzichtig met tuinbouw; een centrale commissie voor opbouw van Z.O. Friesland is wenschelijk; plaatsing reserves ongeschoolden bij ontginning is gewenscht; laat Regeering bepalen dat aannemers van groote werken een zeker percentage werkloozen plaatsen; steun aan den arbeid van de Rijkscommissie Werkverruiming; toeslag veenafgraving.

De heer VAN DEN TEMPEL vestigde o.m. de aandacht op het adres van den Ned. Werkloosheidsraad, in welk adres centra-

lisatie en coördinatie van de Regeeringsbemoeiing wordt bepleit. Naar de meening van dezen spreker zou, wanneer alles van uit één punt werd bekeken, een betere behartiging van de zaken verzekerd zijn.

Het antwoord van den Minister komt in hoofdzaak hierop neer, dat de door hem uitgestippelde lijn, die zijn opvolger als richtsnoer gold, ook thans weer voor hem zal dienen. Van liquidatie is geen sprake, de algemeene toestand prikkelt juist tot waakzaamheid. Meer groote werken maken werkloozenzorg niet overbodig. De loonen kunnen met oog op belangen van het vrij bedrijf ten plattelande, niet verhoogd worden. Met het oog op noodzakelijke migratie, mogen beperkende bepalingen niet veranderd worden. Met tuinbouw is voorzichtigheid geboden. Geven van een plaatsje is ongewenscht. Oprichting van een centrale commissie voor opbouw van Z.O. Friesland is niet noodig. Met Arbeid zal overlegd worden over werkloosheidsonderzoek; met Waterstaat over mogelijkheid om werkloozen bij aannemers te plaatsen. Regeering zal arbeid Rijkscommissie Werkverruiming krachtig blijven steunen.

In de M. v. A. op het V. V. over de *Waterstaats*begrooting deelt de Minister op de vragen, welke we in het vorig nummer aanhaalden, o. m. mede:

Het onderzoek naar mogelijke drooglegging van de Friesche Wadden is nog gaande. Het convenant Groningen—Drenthe is nog in behandeling bij eenige college's. De aanleg van een kanaal van Meppel naar Westerbork is in onderzoek. Voor een kanaal Axel—Hulst wordt niet veel gevoeld.

De mondelinge behandeling van deze begrooting heeft over deze zaken niet veel nieuw licht laten schijnen.

Bij nota van wijziging voor de begrooting van de Staatsmijnen voor 1930, wordt voorgesteld, *f* 100.000.— kapitaal beschikbaar te stellen voor in de mijnstreek op te richten tricotage-ateliers. De fabriek komt bij de mijnen Emma en Hendrik. Er zullen 150 à 200 meisjes een plaats kunnen vinden. Aangezien in de mijnstreek gebrek aan werkgelegenheid bestaat voor vrouwelijke arbeidskrachten, wordt de deelname in het kapitaal, dat *f* 350.000.— groot zal zijn, gemotiveerd geacht.

In het V. V. over dit wetsontwerp wordt o.m. gezegd:

Verscheidene leden hadden bezwaar tegen de voorgestelde deelneming in het kapitaal van de op te richten N.V. Tricotage-ateliers Treebeek. Zij achtten het in het algemeen niet wenschelijk, dat de Staat deelneemt in particuliere ondernemingen, en zagen in het onderhavige geval geen reden, die een uitzondering zou kunnen motiveeren, zij het dan dat deze deelneming van den Staat niet rechtstreeks, maar door tusschenkomst van het Staatsmijnbedrijf zou geschieden. De deelneming wordt uitsluitend voorgesteld om in de mijnstreek werkgelegen-

heid te scheppen voor de vrouwelijke gezinsleden der mijnwerkers. Is daaraan, zoo vroegen de hier aan het woord zijnde leden, zoo dringend behoefte? Kunnen de mijnen in den tegenwoordigen toestand niet voldoende werkkrachten tot zich trekken? Alleen in het laatste geval zou de oprichting van een dergelijk particulier bedrijf uithoofde van het belang van het Staatsmijnbedrijf gerechtvaardigd zijn. De hier aan het woord zijnde leden vreesden bovendien, dat de bemoeiingen van den Staat op den duur niet tot het deelnemen van *f* 100.000 in het aandeelenkapitaal zouden blijven beperkt. Andere leden juichten het voorstel toe. Het mijndistrict in Zuid-Limburg lijdt onder de moeilijkheid om mijnwerkers van Nederlandsche nationaliteit te verkrijgen en te behouden. Het mijnbedrijf ondervindt dan de moeilijkheid van gemis aan geschoolde mijnwerkers. De hier aan het woord zijnde leden meenden dan ook, dat het getuigt van wijs beleid en practisch inzicht, alsmede van een ruimen blik van de leiding van het Staatsmijnbedrijf om de gelegenheid aan te grijpen, welke zich thans voordoet om een begin van verbetering in dezen toestand te brengen. Andere leden ontkenden, dat aan uitbreiding van de tricotage-industrie hier te lande geen behoefte zou bestaan. Weer andere leden zeiden te hebben vernomen, dat de antecedenten van den persoon, die met den opzet van het nieuwe bedrijf belast is, waarborgen, dat de zaak zal slagen. Ten einde te bevorderen, dat deze onderneming in de mijnstreek werd gevestigd, was het gewenscht met de bovenbedoelde combinatie een belangengemeenschap aan te gaan. Voor de Staatsmijnen is het van belang, zeggenschap te hebben in deze onderneming, opdat de werkgelegenheid voor meisjes uit de mijnstreek in het belang van de mijnen goed tot haar recht kome.

In de M. v. A. op de begrooting van het Departement van *Arbeid, Handel en Nijverheid*, wordt o. m. gezegd:

Wettelijke regeling van de werkloosheidsverzekering acht de Minister eenerzijds gewenscht, zonder haar urgentie hooger aan te slaan dan die van de herziening der invaliditeits- en ouderdomsverzekering (deze gaan voor); anderzijds wil hij ze op afdoende wijze regelen, nu van ervaring en velerlei bespreking kan profijt getrokken worden, zonder dat hij de moeilijkheden der regeling licht zou willen schatten.

Of de werkgevers tot bijdragen verplicht zullen moeten worden en, zoo ja, in hoeverre, behoort tot die vragen, waarover de Minister een gedachtenwisseling het meest gewenscht acht, wanneer hij zijn plannen aan de Kamer zal hebben aangeboden.

Naast het voorname middel, bestaande in werkverruiming, mag de migratie niet uit het oog verloren worden; ook de opleiding voor beroepen, welke betere vooruitzichten voor het verkrijgen van werk bieden, heeft de aandacht.

De Staatscommissie in zake Onvolwaardige Arbeidskrachten (St. O. A.) is met haar opgedragen onderzoek begonnen.

Naar aanleiding van den wensch, door sommige leden tot uitdrukking gebracht, dat tewerkstelling van buitenlandsche musici in Nederland slechts geoorloofd zal zijn na verkregen vergunning van den Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid, zij medegedeeld, dat zoodanige maatregel tot dusver door de Nederlandsche regeering voor geen enkele kategorie van werknemers is ingevoerd en er ook geen wet bestaat, op grond waarvan het nemen van zoodanigen maatregel zou kunnen geschieden.

De aangelegenheid der vakopleiding en tewerkstelling van blinden maakt een punt van onderzoek uit bij de Staatscommissie in zake onvolwaardige arbeidskrachten, die in den loop van dit jaar haar taak heeft aangevangen.

Het bestaan van de Ned. Werkloosheidsraad, een vorm van vrijwillige samenwerking van vele organen, juicht de Minister toe. De verschijning van de publicaties der subcommissies uit de Commissie voor Economische politiek zal zooveel mogelijk bevorderd worden.

Bij de openbare behandeling van deze begrooting werd nogmaals aangedrongen een wettelijke regeling der werkloosheidsverzekering — één der leden bepleitte het huidige Werkloosheidsbesluit in een wet om te zetten — te bespoedigen.

Meyer de Vries.

De Arbeidsbemiddelingswet.

Het V.V. over het ontwerp-Arbeidsbemiddelingswet zegt o.m.:

Verscheidene leden achtten een regeling als in het ontwerp onnoodig, daar het instituut der arbeidsbemiddeling zich zonder dwang behoorlijk ontwikkelt en niet in een keurslijf van wettelijke bepalingen moet worden gedwongen. De in de M. v. T. gegeven argumenten zijn volgens de leden weinig overtuigend. Sommigen dezer leden meenden, dat het ontwerp is ingediend om de beteekenis van den Dienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling te verhoogen, welk doel h.i. beter bereikt zou worden door een wettelijke regeling der werkloosheidsverzekering.

Veel andere leden juichten de indiening toe, daar de vrijwillige medewerking der gemeenten vaak zeer onvoldoende is. Het ontbreken van een wettelijke regeling schaadt de noodige uniformiteit. Betere contrôle is verder mogelijk en regeling der bijzondere arbeidsbemiddeling.

Verscheidene leden hadden bezwaar tegen de bepaling, dat de bemiddeling wordt geschorst ten aanzien van bedrijven,

waar een staking of uitsluiting heerscht en tegen de bepaling, dat de bemiddeling niet wordt verleend, indien zij zou leiden tot het sluiten van een arbeidsovereenkomst tegen voorwaarden, ongunstiger dan die, welke de collectieve arbeidsovereenkomst bevat, welke laatste bepaling de vrijheid van contracteeren beperkt in de oogen van de werkgevers, die de bemiddeling inroepen.

Deze meening werd van andere zijde bestreden. Een aantal leden waren van meening, dat nòg verder behoort te worden gegaan en dat de bemiddeling behoort te worden uitgesloten voor alle gevallen, waarin deze zou kunnen leiden tot het tot stand komen van een arbeidsovereenkomst op voorwaarden, welke blijven beneden, die, welke ter plaatse gebruikelijk zijn.

Verscheidene leden geven als hun meening te kennen, dat de arbeidsbemiddeling met winstoogmerk uitgeoefend, geheel behoort te worden verboden, zij het dat ten aanzien van hen, die zich thans met zoodanige bemiddeling bezighouden, een overgangsbepaling in het leven zou kunnen worden geroepen.

Andere leden achten een verbod, als hier bepleit, niet gewenscht. Verscheidene particuliere plaatsingbureaux, in het bijzonder die voor huispersoneel, verrichten goed werk. De inderdaad bestaande misbruiken kunnen door een regeling, als in het ontwerp opgenomen, worden tegengegaan.

Sommige leden meenden, dat in elk geval aan de particuliere bemiddelingsbureaux de arbeidsbemiddeling van en naar het buitenland moet worden onttrokken.

Gevraagd werd, of niet voor de arbeidsbemiddeling in den landbouw, welke een zeer bijzonder karakter heeft, eenige bijzondere voorschriften moeten worden vastgesteld.

Bepleit werd het opnemen van de verplichting voor Overheidsorganen, om bij de aanstelling van personeel dit via de arbeidsbeurs te doen.

Andere leden achten deze bepaling weinig practisch.

Bij de artikelen zeiden verscheidene leden niet in te zien dat het noodzakelijk was een scheiding te maken tusschen arbeidsbeurzen en agentschappen.

Goedkeuring van de verordeningen door den Minister, gelijk voorgesteld in artikel 12 en 15 acht men niet juist en niet geheel staatsrechtelijk te verdedigen.

Verscheidene leden — artikel 13 — willen de commissie's van toezicht niet verplichtend stellen doch facultatief.

Bij artikel 30 en 31 drongen verscheidene leden er op aan, dat ook voor de plaatselijke bemiddeling het Rijk 50% der kosten draagt.

Het stadsvuil naar de heide.

In het V. V. over het wetsontwerp inzake den afvoer van het Haagsche vuil naar Drenthe, wordt aan de ministerieele commissie van voorbereiding algemeen lof toegezwaaid.

Vele leden juichen het wetsontwerp toe; zij achten de voorgestelde regeling uit sociaal-economisch oogpunt zeer nuttig.

Eenige leden vragen nadere inlichtingen; zij willen o. m. weten of vervoer naar Drenthe wel noodig is. Is Noordbrabant of Nieuwkoop niet beter? Men vroeg inlichtingen over de door derden aan Den Haag gedane aanbiedingen en verder hoeveel per hectare de ontginning van met vuil bewerkten grond zal kosten. De laatste vraag achten andere leden van secundair belang. Hoofdzaak is: Den Haag raakt op afdoende wijze het vuil kwijt en Drenthe wordt geholpen. Dat Den Haag niet met particulieren in zee wilde gaan, achten deze leden voor de hand liggend.

Gevraagd is nog, of vervoer per schip niet economischer is dan per spoor.

In de M. v. A. op het V. V. over het wetsontwerp inzake den afvoer van vuil van Den Haag naar Drenthe, zet de Minister met verwijzing naar verschillende bladzijden van het rapport der commissie-van Sonsbeeck, uiteen, waarom distributie van het vuil in Drenthe gemakkelijker kan geschieden dan elders. Ook de voordeelen welke Drenthe uit het vuil zal kunnen trekken, worden nader ontvouwd en tevens uiteengezet waarom winstbejag uitgesloten moest zijn. Vervoer per schip geeft geen zekerheid van regelmatig en onderbroken vervoer.

Werkloosheid en Armlastigheid.

Evenals vorige jaren heeft ook thans weer de Armenraad te Amsterdam statistieken gepubliceerd omtrent den toestand van de geldelijk ondersteunde armen te Amsterdam en wel over het jaar 1927 [1]).

Getrouw aan de tot nu toe gevolgde gewoonte worden hieronder opgenomen de gegevens, welke betrekking hebben op het verband tusschen werkloosheid en armlastigheid. De vroegere cijfers worden ter vergelijking daarbij nog eens vermeld.

In het eerste staatje is weergegeven hoeveel partijen in onderstand kwamen en welken direkten invloed de werkloosheid hierbij had. Onder partijen wordt verstaan de éénheid: het gezin of het individu.

---

1) Statistische mededeelingen van den Armenraad te Amsterdam, No. 11, Amsterdam, Stadsdrukkerij, November 1929.

Jaar	Aantal in onderstand gekomen partijen	Werkloosheid de *onmiddellijke* aanleiding	Werkloosheid de *onmiddellijke* en *eenige* aanleiding
1919	4936	2566 (51,9 %)	1885 (37,9 %)
1920	2732	1193 (43,7 %)	852 (31,2 %)
1921	5477	4156 (75,9 %)	3219 (58,7 %)
1922	6841	6194 (90,6 %)	?
1923	7377	6396 (86,7 %)	?
1924	5247	4422 (84,3 %)	?
1925	5389	4262 (79,1 %)	3623 (67,2 %)
1926	5885	3902 (66,3 %)	3319 (56,6 %)
1927	5508	3694 (67,1 %)	3108 (56,5 %)

In de cijfers van de derde kolom zijn ook opgenomen die partijen, welke door verschillende oorzaken verarmden, maar in al deze gevallen was werkloosheid de *direkte* aanleiding van het in onderstand komen.

Het blijkt uit deze statistiek duidelijk, dat in 1927 een lichte stijging is waar te nemen van het aantal gevallen, waarin werkloosheid de aanleiding was tot armlastigheid, terwijl toch in het jaar 1927 het totaal aantal in onderstand gekomen partijen is gedaald.

Ten slotte nog enkele cijfers omtrent den achtergrond der armlastigheid. Hieronder wordt verstaan het komplex der faktoren, welke tezamen tot verarming en ten slotte door een „onmiddellijke aanleiding" tot het aanvragen van onderstand leiden. Vijf oorzaken worden hiervan gegeven: ouderdom, lichaamsgebreken, drankmisbruik, groot kindertal en gebrek aan verantwoordelijkheidsgevoel.

Over dezen achtergrond in de gevallen, waarin werkloosheid de direkte aanleiding was tot het vragen van steun, geeft de volgende tabel inlichtingen. Waar in deze tabel één der genoemde oorzaken staat in kombinatie met de andere, wordt bedoeld die eerste oorzaak gekombineerd met één of meer der vier overige.

Achtergrond der armlastigheid bij werkloosheid	1919	1920	1921	1925	1926	1927
Ouderdom alleen	48	53	257	228	207	205
Idem in kombinatie met andere oorzaken	5	1	11	1	2	2
Lichaamsgebreken alleen	190	93	171	35	37	41
Idem in kombinatie met andere oorzaken	28	31	23	3	5	1
Drankmisbruik alleen	78	37	78	9	9	16
Idem in kombinatie met andere oorzaken	46	24	43	2	3	3
Groot kindertal alleen	261	101	321	361	319	319
Idem in kombinatie met andere oorzaken	43	37	38	4	7	2

Achtergrond der armlastigheid bij werkloosheid	1919	1920	1921	1925	1926	1927
Gebrek aan verantwoordelijkheidsgevoel	33	8	45	1	2	1
Idem in kombinatie met andere oorzaken	28	10	22	—	1	—

Gelijk men ziet zijn ouderdom en een groot kindertal in de laatste jaren de voornaamste faktoren van den achtergrond der armlastigheid. Merkwaardig is het, dat de gevallen, waarbij geen bijzondere omstandigheid als achtergrond der armlastigheid is aan te wijzen, in aantal vrijwel gelijk zijn gebleven.

Voor de verdere gegevens van deze publikatie — omtrent burgerlijken staat, leeftijd, beroep, kerkgenootschap, enz. der ondersteunden — moet als steeds naar het geschrift zelf worden verwezen.

Mr. S. Mok.

De sociale waarde der werkloosheidsverzekering.

In de discussies, welke gevoerd zijn naar aanleiding van de herziening der Duitsche wet op de werkloosheidsverzekering, heeft Prof. Dr. H. Sinzheimer, hoogleeraar in het arbeidsrecht te Frankfurt a/Main, aanleiding gevonden nog eens de groote beteekenis der werkloosheidsverzekering uiteen te zetten. Men vindt zijn beschouwingen in het Octobernummer van „*Die Justiz*", Monatsschrift für Erneuerung des deutschen Rechtswesens.

Prof. Zinsheimer zegt, dat het hier gaat om een fundamenteel rechtsprobleem. Het is principieel onjuist, dat de werkloosheidsverzekering een zuivere verzekering is, dat dus de hoogte der uitkeering moet afhangen van de prestaties der verzekerden. „De zuivere „verzekeringstheorie" is ten eenenmale in tegenspraak met het wezen van het sociale recht, welks studie en opbouw een der voornaamste taken van onzen tijd moet zijn. Ook hier wil een, slechts naar de voorstellingen van het burgerlijk recht gerichte rechtsopvatting strijden tegen de sociale rechtsopvatting en de kiemen van het nieuwe sociale recht vernielen".

De schrijver wijst er op, dat het hier gaat om een oude kontroverse. Reeds Heinrich Rosin, de bekende deskundige op het gebied van het sociale verzekeringsrecht, streed tegen het overbrengen van het civilistische verzekeringsbegrip op het sociale rechtskarakter der arbeidersverzekering.

Sinzheimer wijst erop, dat de burgerlijke rechtsinstellingen niet voldoende zijn om het bestaan van den bezitloozen arbeider te verzekeren. De staat moet dit doen. Het heffen van bijdragen

van de arbeiders heeft niet ten doel een overeenkomstige tegenprestatie op te wekken, maar slechts om bij te dragen tot den verzorgingsplicht van de overheid.

De werkloosheidsverzekering is geenszins een zuivere verzekering. Het bijzondere sociale rechtskarakter ervan wordt gedemonstreerd door het bekende art. 163, al. 2 der Grondwet (waarover in het jaar 1928 de Nationale Vereeniging tegen de Werkloosheid prae-adviezen heeft laten uitbrengen).

Naast de bescherming van den eigendom is er thans gekomen een bescherming van de arbeidskracht. Er is een tweede, sociale rechtsordening ontstaan naast het burgerlijk recht.

Wat het financieele gedeelte betreft, wil de schrijver afzien van het bespreken der uitwerking van iedere voelbare beperking der werkloosheidsverzekering. Het effekt is z.i. vooral op krimineel-politiek gebied waar te nemen. „Wanneer wij in de laatste jaren een achteruitgaande kriminaliteit gehad hebben, wanneer onze gevangenissen leeg worden, dan heeft dit voor een groot deel zijn oorzaak in het bestaan der werkloosheidsverzekering". S. M.

Buitenlandsch Overzicht.

Duitschland.

Groote werkloosheid in Midden-Duitschland. Consul-Generaal Knobbel bespreekt in „Handelsberichten" van 5 Dec. den economischen toestand van Midden-Duitschland en in verband hiermede de werkloosheid aldaar. Deze is in November aanmerkelijk gestegen. In het Rijk waren in de afgeloopen maand meer dan een millioen menschen zonder arbeid, d.i. 200.000 meer dan in dezelfde maand van 1928. De werkloosheid is het grootst in den Vrijstaat Saksen, waar de fabrieken met verkorten arbeidstijd aan den gang worden gehouden. In het Rijk treft men in het bouwbedrijf het grootste aantal werkloozen aan. Als gevolg van de rationaliseering wordt genoemd de werkloosheid onder de kantoorbedienden, speciaal in het bankvak, alsmede voor arbeiders in sigaretten, machine- en chemische bedrijven.

Engeland.

De wijziging der wet op de werkloosheidsverzekering. Den 20sten November j.l. heeft de Engelsche Minister van Arbeid de 20ste wijziging der wet op de werkloosheidsverzekering ingediend.

Artikel 1 van het ontwerp bepaalt, dat de minimum leeftijd, waarop de verzekering aanvangt, welke thans 16 jaar bedraagt, op 15 jaar zal worden gebracht, zoodra de wet, waarbij het

einde van den leerplicht op 15 jaar gesteld wordt, in werking treedt.

De wekelijksche kontributie voor de 15-jarigen wordt dezelfde als thans geldt voor de 16-jarigen, n.l.:

	Voor jongens	Voor meisjes
Werkgever.....	4 d.	3½ d.
Arbeider.....	3½ d.	3 d.
Staat.....	3¾ d.	3¼ d.

Van den dag, waarop dit artikel in werking zal treden, zullen de totale kontributies voor jeugdige personen van 15 jaar plm. £ 600.000 per jaar bedragen. Een ander artikel bepaalt, dat deze verzekerden voor een zeker aantal wekelijksche kontributies kunnen worden gekrediteerd, wanneer zij een school of een vakkursus volgen.

Artikel 2 stelt de nieuwe uitkeeringsbedragen vast voor werkloozen onder de 21 jaar. Ter vergelijking worden de huidige bedragen gegeven:

Leeftijd	Mannen		Vrouwen	
	Thans	Voorgesteld	Thans	Voorgesteld
15 jaar	—	6 sh.	—	5 sh.
16 jaar	6 sh.	6	5 sh.	5
17 jaar	6	9	5	7 6 d.
18 jaar	10	14	8	12
19 jaar	12	14	10	12
20 jaar	14	14	12	12

De totale nieuwe kosten van deze regeling worden geschat op £ 470.000, waarvan £ 100.000 voor de 15-jarigen per jaar.

Voorts zal de wekelijksche toeslag voor volwassen personen, welke afhankelijk zijn van den verzekerde, van 7 op 9 shilling worden gebracht, terwijl de kategorie dezer personen nog eenigszins uitgebreid is. De kosten worden geschat op £ 1.750.000 per jaar.

Voorgesteld wordt voorts de bekende bepaling omtrent het werk zoeken door den werklooze (vgl. vorige afl., p. 477) te doen vervallen. De bewijslast zal in den vervolge op de administratieve autoriteiten rusten. Indien deze ten genoege van het hof van scheidsrechters of van den Umpire aantoonen, dat een werklooze weigert passend werk te aanvaarden, zal uitkeering worden geweigerd.

Uitkeering zal voorts worden geweigerd, indien bewezen wordt, dat passend werk in het gewone beroep van den werklooze beschikbaar was voor personen, die zulk werk zochten en dat de aanvrager van uitkeering redelijkerwijze geacht mocht worden te weten, dat dit werk beschikbaar was, tenzij hij bewijst, dat hij redelijke pogingen in het werk heeft gesteld om zulk werk te krijgen.

Passend werk buiten het beroep van den werklooze behoeft niet te worden aanvaard tenzij de verzekeringsambtenaar van

oordeel is, dat er een zoo lange tijd sinds het begin der werkloosheid verloopen is, dat de verzekerde beschikbaar werk moet aanvaarden. Van de beslissing van dezen ambtenaar staat beroep open bij de gewone beroepsinstanties, welke boven reeds vermeld zijn.

Indien een verzekerde geweigerd heeft passend werk te aanvaarden kan hij voor hoogstens 6 weken van uitkeering verstoken blijven.

Indien een ambtenaar uitkeering weigert, moet de zaak worden verwezen naar het hof, behalve indien de weigering gegrond is op het feit, dat de werkloosheid het gevolg is van een arbeidskonflikt. Ook dan kan de werklooze echter in beroep gaan. Het hof zal in den vervolge beslissingen mogen nemen. Thans geeft het slechts adviezen. Beslissing op den Umpire zal voortaan mogelijk zijn als het hof niet eenstemmig is.

In het algemeen zal een uitkeering niet geschorst worden door het aanhangig maken van een beroep er tegen.

De bepaling, dat recht op uitkeering slechts bestaat, indien de werklooze bewijst, dat hij in de voorafgaande twee jaren een behoorlijken tijd heeft gewerkt, vervalt.

De kosten van de laatst genoemde vier maatregelen worden geschat op £ 3.250.000 per jaar.

De kosten van uitkeeringen, welke betaald worden aan werkloozen wier recht op uitkeering op of na 1 April 1930 begint, zullen door de schatkist worden gedragen. Dit zal het werkloosheidsfonds over het boekjaar 1929/30 met ongeveer £ 3.750.000 verlichten, terwijl dit bedrag voor het jaar 1930/31 zal stijgen tot £ 8.500.000. Verwacht wordt, dat over het laatstgenoemde jaar de uitgaven de inkomsten niet zullen overtreffen, indien het gemiddelde aantal werkloozen over het jaar niet stijgt boven £ 1.200.000. Indien dit gemiddelde £ 100.000 hooger of lager is, zal het fonds £ 4.700.000 meer of minder per jaar moeten uitgeven.

De schuld van het fonds bedroeg op 9 November j.l. £ 36.850.000.

Indien deze wet wordt aangenomen zal de totale bijdrage van het Rijk aan de werkloosheidsverzekering in 1930/31 £ 24.500.000 bedragen.

De overgangsperiode gedurende welke personen, die niet in het bezit zijn van 30 contributiebetalingen, toch uitkeering kunnen ontvangen, zal na April 1930 opnieuw voor een jaar verlengd worden. De kosten hiervan zullen door de schatkist worden gedragen.

Men verwacht, dat binnenkort een wet zal worden ingediend waarbij de verzekering ook zal worden uitgebreid tot den landbouw.

De behandeling van het wetsontwerp is op het oogenblik, dat dit overzicht samengesteld wordt, nog in vollen gang. In de volgende aflevering zullen de wijzigingen, welke het Lager Huis in het wetsontwerp heeft aangebracht, vermeld worden.

Frankrijk.

Gebrek aan arbeidskrachten. In Frankrijk heerscht op het oogenblik een nijpend gebrek aan arbeidskrachten. Het verschijnsel doet zich voor dat de arbeiders, nu zij de kans hebben gekregen tusschen verschillende soorten van werk, kieskeurig zijn geworden. Zoo doet zich op het oogenblik het tekort aan mijnwerkers in die mate voelen dat men om in de behoefte van steenkool voor Parijs te voorzien in Engeland te markt moet gaan. Men vreest ook dat het ontbreken van voldoende arbeidskrachten een belemmering zal zijn voor de Fransche staal- en ijzerindustrie.

Persoverzicht.

Op Zaterdag 26 October j.l. werd te 's-Gravenhage door de Vereeniging voor Verzekeringswetenschap een vergadering gehouden, ter behandeling van eenige vraagpunten in verband met de Ziektewet. Een behandeling van het gesprokene van de hand van Mr. H. Frank is opgenomen in het „*Katholiek-Sociaal Weekblad*" van 31 November en 7 December j.l. De heer Dr. L. E. Kortenhorst achtte het van groot belang, dat onze Ziektewet de werkloozen buiten de verzekering heeft gehouden. Immers, de ervaring heeft in het buitenland geleerd, dat in tijden van malaise de ziekenkassen de werkloozenkassen gaan aanvullen.

Met deze redeneering was de heer v. d. Born het lang niet eens. Hij is van meening, dat de ondernemers ongetwijfeld belang hebben bij een gezonde arbeidsreserve. De regeling der werkloosheidsverzekering is echter juist weer zoo, dat in geval van ziekte geen steun wordt uitbetaald, warop Dr. Kortenhorst opmerkte dat het toch niet op den weg van de Ziektewet ligt om de leemten in de regeling der werkloosheidsverzekering aan te vullen.

„*Het Verbondsblad*" van 22 November j.l. bestrijdt de meening die bij sommigen — volgens dit blad ten onrechte — heeft postgevat als zou het medebetalen van de werkgevers in de verplichte werkloosheidsverzekering zeer zwaar op de industrie gaan drukken. De wettelijke regeling zal, volgens den schrijver, slechts in zooverre verandering brengen, dat — waar thans arbeiders en Overheid ieder de helft bijdragen — alsdan Overheid, arbeiders en werkgevers ieder voor één derde zouden betalen. „Daar komt," aldus het blad, „dus eenige verschuiving, die aan de Overheid en de arbeiders eenige directe ontlasting brengt, maar volstrekt geen groot aantal nieuwe millioenen op de industrie zal leggen."

Indien deze beschouwing toepassing zou vinden, zou dus de

verzekering niet worden uitgebouwd, terwijl toch altijd de opvatting is geweest dat de inkomsten der verzekering zouden worden vergroot om deze te verbeteren.

De steenkolenmedewerker van het weekblad „*In en Uitvoer*" uit in een bijdrage in het nummer van 9 Dec. j.l. zijn ontevredenheid over het korte antwoord van den Minister van Waterstaat op de vraag van eenige kamerleden omtrent de mogelijkheid van het te werk stellen van Nederlandsche arbeiders in de Staatsmijnen. Genoemde Minister had n.l. slechts geantwoord, dat dit niet gemakkelijk zou gaan. De schr. van het artikel geeft dit feit wel toe, maar geeft op zijn beurt als zijn meening te kennen, dat „wel gemakkelijk is de wijze, waarop de Minister zich van het vraagstuk afmaakt." Hij acht dit vraagstuk van groot economisch gewicht en stelt voor om, (als wij het goed begrijpen: bij wijze van overgangsmaatregel) werkloozen, na een voorafgaand onderzoek, desnoods op straffe van verlies der werkloozenuitkeering in geval van weigering, de mijnen in te sturen — dit alles in het belang van de geheele gemeenschap en van den arbeider zelf. Schr. meent voorts dat de vruchten die een goede opleiding voor mijnwerkers zullen afwerpen, ruimschoots zullen opwegen tegen de kosten, die een dergelijke opleiding zal medebrengen.

Het wil mij voorkomen, dat schr. de moeilijkheden van de opleiding van houwers nogal onderschat.

„*De R. K. Werkgever*" van 6 Dec. bevat een artikel over Nederlandsch fabrikaat en protectionisme", dit naar aanleiding van het kort geleden in de dagbladpers gepubliceerde debat tusschen den heer Kupers en zijn partijgenoot, Dr. v. d. Waerden, over de vraag, of er door het Provinciaal bestuur van Noord-Holland niet te veel bestellingen in het buitenland worden geplaatst. Zooals men weet, pleitte de heer Kupers vóór het voorkeur geven aan Nederlandsch fabrikaat, terwijl Dr. v. d. Waerden het internationale standpunt innam. Deze laatste zag in het standpunt van den heer Kupers protectionistische tendenzen en meende dat het niet tot voordeel van de Nederlandsche nijverheid zal strekken, wanneer wij door deze politiek tenslotte geheel door tariefmuren zijn ingesloten.

In verband met dit debat trekt „*De R.K. Werkgever*" te velde tegen „Het Volk", dat bij dezen gedachtenstrijd bemiddelend optrad, en meende dat beide stroomingen „niet zoo ver van elkaar afstaan als wel eens schijnen mag", en dat ieder geval op zich zelf staat. In tijden van groote werkloosheid bijv. bestaat er geen bezwaar voorkeur aan Nederlandsch fabrikaat te verleenen, maar dit mag geen regel worden. De schr. van de „*R.K. Werkgever*" merkt hierbij op: Het algemeen principe in deze der partij is dus niet in het belang van de arbeiders, want waarom zou anders van dit principe moeten worden afgeweken,

wanneer het betreft de voorkeur geven aan Nederlandsch fabrikaat, bij overheidsopdracht, wanneer het werkloosheidsvraagstuk in deze aangelegenheid wordt gemengd, een vraagstuk, bij de oplossing waarvan de werknemers toch zeker belang hebben?"

„*De Nederlandsche Werkgever*" van 5 December bespreekt het onlangs verschenen rapport betreffende de werkloosheid te 's-Gravenhage, waarin als beste maatregel om de beroepswerkloosheid te bestrijden wordt aangevoerd het intrekken van steunverleening, met welke methode de schr. van het artikel het eens is. Gz.

Werkzaamheden der arbeidsbeurzen in het eerste halfjaar 1929.

Ministerie van Arbeid, Handel en Nijverheid.
Rijksdienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling.
No. 209 Afd. A. B.
Vervolg op schrijven van 16 Mei 1929, No. 377 Afd. A. B.
Betreffende: Arbeidsbemiddeling.

's-Gravenhage, 14 Sept. 1929.

Aan Heeren Directeuren der Districts-Arbeidsbeurzen.

In aansluiting aan het overzicht, dat ik U bij nevensvermeld schrijven verstrekte, heb ik thans het genoegen U hierbij te doen toekomen een overzicht van de resultaten der werkzaamheden van de organen der arbeidsbemiddeling over het eerste halfjaar 1929, waarbij ter vergelijking zijn gevoegd overeenkomstige gegevens over het eerste halfjaar 1928.

De gegevens omtrent aanbiedingen, plaatsingen en aanvragen van werkgevers (zie bldz. 520) zijn de volgende:

	Aanbiedingen		Plaatsingen		Aanvragen werkgevers		Voldane aanvragen	
	1928	1929	1928	1929	1928	1929	1928	1929
Mannen van 18 jaar en ouder	199023	219416	76004	86624	84075	98782	75805	87162
Mannen jonger dan 18 jaar	15112	13722	7302	7004	14570	16286	7301	7064
Totaal mannen	214135	233138	83306	93628	98645	115068	83106	94226
Vrouwen van 18 jaar en ouder	51067	49548	32724	34964	49199	56495	32792	34914
Vrouwen jonger dan 18 jaar	8449	6807	4453	4058	11480	12496	4384	4161
Totaal vrouwen	59516	56355	37177	39022	60679	68991	37176	39075
Totaal Generaal	273651	289493	120483	132650	159324	184059	120282	133301

	Aanbiedingen	Plaatsingen	Aanvragen	Voldane aanvragen
Mannen van 18 jaar en ouder	20393 meer	10620 meer	14707 meer	11357 meer
„ jonger dan 18 jaar	1390 minder	298 minder	1716 meer	237 minder
Vrouwen van 18 jaar en ouder	1519 minder	2240 meer	7296 meer	2122 meer
„ jonger dan 18 jaar	1642 minder	395 minder	1016 meer	223 minder
Totaal	15842 meer	12167 meer	24735 meer	13019 meer

De Directeur van den Rijksdienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling,

FOLMER.

TIJDSCHRIFT VAN DEN NEDERLANDSCHEN WERKLOOSHEIDS-RAAD.

REDACTIE: ANTH. FOLMER EN Mr. J. GERRITSZ.

JAARGANG 12. 1929. AFLEVERING 12.

:: BUREAU: KLOVENIERSBURGWAL 70, AMSTERDAM. ::
TELEFOON 48885.

INHOUD.

I. Beurscrisis of (en) economische crisis?, door Mr. J. Gerritz ..... Blz. 487
II. Meer vaklieden in de metaalindustrie te Amsterdam, door B. Bölger ..... „ 493
III. Een rapport over wettelijke regeling der werkloosheidsverzekering, door Mr. H. J. Morren .. „ 497
IV. Armoede en werkloosheid te Baarn, door Meyer de Vries ..... „ 499
V. Het werk der vennootschappen, door Meyer de Vries ..... „ 502
VI. De Werkloozenzorg in de Staten-Generaal, door Meyer de Vries ..... „ 505
VII. De Arbeidsbemiddelingswet ..... „ 509
VIII. Het stadsvuil naar de heide ..... „ 511
IX. Werkloosheid en Armlastigheid, door Mr. S. Mok. „ 511
X. De sociale waarde der werkloosheidsverzekering, door S. M. ..... „ 513
XI. Buitenlandsch Overzicht ..... „ 514
Duitschland. — Engeland. — Frankrijk.
XII. Persoverzicht ..... „ 517
XIII. Werkzaamheden der arbeidsbeurzen in het eerste halfjaar 1929 ..... „ 519

Het adres van de Redactie en Administratie is KLOVENIERSBURGWAL 70, AMSTERDAM.

De Ned. Werkloosheids-Raad

is de federatie van de volgende twaalf lichamen:

Vereeniging van Nederlandsche Arbeidsbeurzen.
Nationale Vereeniging tegen de Werkloosheid.
Nederlandsche Vereeniging Landverhuizing.
Vereeniging van Nederlandsche Gemeenten.
Nederlandsch Verbond van Vakvereenigingen.
R.K. Werkliedenverbond in Nederland.
Christelijk Nationaal Vakverbond.
Nederlandsche Vakcentrale.
Nationaal Arbeids Secretariaat.
Algemeene R.K. Werkgeversvereeniging.
Christelijke Werkgeversvereeniging.
Verbond van Nederlandsche Werkgevers.

Voorzitter: Prof. Dr. W. H. Nolens, *Secretaris:* Mr. J. Gerritsz.

De Bureaux van den Nederlandschen Werkloosheidsraad,

de Nationale Vereeniging tegen de Werkloosheid,

de Rijkskommissie van Advies voor de Werkloosheidsverzekering,

de Rijkskommissie voor Werkverruiming,

zijn gevestigd

Kloveniersburgwal 70,
AMSTERDAM.

TELEPHOON 48885.

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
3 0112 061988918